

Iesus a fello latus
Iesus uoce laudatusIesus & lachrymatus
Iesus zelo armatus

Cap. i.

Iesus rex orbis ueniens
Iesus urbi cōpatiē

Iesus tēplum ingrediēs

ribus fidelium diffunduntur. d. sic Quid uobis cum uirtutibus qui dei uirtutē iēsum ignoratis? Vbi nā queſo uera prudentia niſi in xpī doctrina? Vnde & uera iuſtitia niſi de chriſti miſericordia? Et ubi uera tēperātia niſi in chriſti uita? Et ubi uera fortitudo niſi in chriſti paſſione? Et infra. Incaſſum quidem q̄s laborat in acq̄ſitione uirtutū ſi aliū de eas ſperādas putat q̄ a domino uirtutū. Cuius doctrina ſeminarium prudētie. Cuius miſericordia opus iuſtitie. Cuius uita ſpeculū tēperātie. Cuius mors inſigne ē fortitudinis: hec Ber. ¶ Vbi dicit q̄ unguēta ſpon ſi ſunt uirtutis fragrantie & ſuauiſſis deſcendentis in ſponſam quibus attrahit in crucem poſt ipſū. Nā eius ſapiētia ē occultū fidei. Eius emiſſio arduū ſpei: ſūma bonitas incendium charitatis: & eius doctrina regula prudētie: eius uita forma tēperātie eius miſericordia inſuſio iuſtitie: eius ſtrenua paſſio uigoratio fortitudinis nature. ¶ Hi ſunt inſluxus ſpiritualis tracture dilecti iēſu quibus petit ſponſa ſe trahi poſt dilectū iēſu: & p̄mittit ſibi non ocio ſe recipere: ſed ſimul cū oibz his q̄ ſibi uoluerint adhuc delectabiliter currere in odo rem unguētōz ſue precedentis: dirigētis: adiuuātis: & delectantis perſone: donec introducatur in cellā uinātiā in qua inebriatur ab ubertate domus ſue: ut eam iā nō trahi oporteat odore longinquo ſed in amplexibus dilectiſſimi iēſu eternaliter conqueſcat. ¶ Et hic terminetur liber tertius qui plus q̄ credidi: diffudit ramos doctrine iēſu & miraculo ſorū operum: quibus ſua diuinitatē condeſcendētem humano generi in unione noſtre inſirmitatis ſibi facte per aſſumptionem paſſibilis nature noſtre mōſtrauit.

Explicit feliciter lib. tertius arboris crucifixę uite iēſu.
Incipit eiusdem uite iēſu prologus quarti libri.

Multiplicatis ramis perfectionis uite & doctrine iēſu & operationis miraculoſe multiplicis: & adheſione diſciplinariſ cohoras que omnia ſecundum proportionē radices & ſtipitis huius ſacre arboris proceſſerunt. Iā tēpus eſt ut in hoc libro quarto hec felix arbor producat ad ſumū. Ita tñ q̄ eius ſinis p̄ncipio & medio appareat cōuenire. Nā in oibz premiſſis claret percurrenti quod ſcriptū ē: q̄ ſūmus deus iēſus p̄ aſſūptā naturam ſemp ab humilitate incipiēs creature in ſuū ſumū uirtualiter reaſcendat. Qui cū ſemper hunc ordinē ſeruauerit cōplēs quod docuit maxime circa ſuū finē euidentiffime demōſtrauit: dū ab humilitate aſelli incipiēs: & per ſacraſſime crucis ſupplicii uſq̄ ad inferna deſcēdens: & poſt uictor mortis glorioſe reſurgens ad dexterā dei patris eternaliter ſeſſurus aſcendens. Et quia ſancta mat̄ eccleſia in die palmarum filii dei iēſu incipit paſſionem: ideo hunc librum quartum ab hac die inchoantes dicimus.

Iesus a fello latus
Iesus uoce laudatus
Iesus & lachrymatus
Iesus zelo armatusIesus rex orbis ueniens.
Iesus urbi compatiens
Iesus tēplum ingrediens
Cap. i.

Trende q̄ i hoc facto domini ſaluatoris myſtico & mirabili cōprehenduntur multa deuota memorie rumināda: que ut facilius occurrerent memorie illius q̄ uult uitā xpī trāſcurrere i nōs meditādo uerſiculos: quod ſub uno poterat uerſiculo dici. In ſeptē multiplicauī qd̄ & in aliis locis ſepe feci: ubi ſūt ſaluatoris facta myſtica & deuota: ut per multos reſpectus eiūſdē facti licet ſint diuerſa opa multiplicetur & attēdat̄ deuotio meditātis. Et licet de quolibet poſſet per ſe capl̄m fieri ualde magnū: p̄p̄ cōiūctionē memorie & breuitatis amorē ſimul tractādo p̄ſtringo. ¶ In hoc autē facto myſtico continet̄ hiſtorialiter chriſti Reſſio de bethania ſūmo mane: Miſſio diſcipuloz p̄ adductione pulli & aſine. Seſſio xpī ſup iumēta diſcipuloz uestibus adornata. Occuſus turbę ipſū ut regē recipiētium. Proſtratio uestimētōz in uia: Et ceſio de arboribus ramorum oliuarū: Et baulatione & oblatione palmarum: Et omniū ſimul precedentium & ſequentiū cōcōrs acclamatio: ut ſaluarentur p̄ potētā noui regis. Inſidiatio phariſeoz & increpatio dicentiū ſibi ut diſcipulos: & turbas laudātes increparet. Cōpaſſio benigniſſima dñi iēſu cū uidiffet ſacrilegā ciuitatem: ſuper cuius futurū excidiū i uoces laudantiū cū magno ſletu aſſupſit lamētū. Comotio totius ciuitatis pro gloria introeūtis iēſu. Et ingreſſus i tēplū ubi ſymoniacos & rapaces & ppl̄m latrocinio ſpoliantes: ſup̄edo miraculo eiecit de tēplo cū duro increpatiois uerbo. Ibiq̄ in tēplo multis ſanatis cecis & claudis & aliis inſirmis acclamātibus pueris. Oſana filio dauid i tēplo: & phariſei tabeſcētes inuidia & iracūdia diſſecati circūdederūt eū. Et oſtēdentes indignationē cordis ſui de laude puerorū audierunt cōſutationē per uerbū p̄phetiū. Et iterū idigne ſerentes expulſionē ſuoz facinorę de tēplo queſierūt a xpō. In qua poteſtate hoc faceret: ubi p̄ negatiuā niſi fuiſſent cecis eis plene m̄dit: & ſic benigniſſimus iēſus tota die cū eis diſputās ad ipſos cōuertēdos: & i oculis eorū faciēs diuinitatis miracula & at trahens turbā gētiliū ad ſe: uoce ad ipſā dilapſa de clarificatione paterna ſic dicit. Ioannes paſſiois ſue modū & mirabilē fructū eis predicens: uſq̄ ad ueſperā p̄dicauit: & circūſpectis oibz ſicut dicit Mar. cū iā ueſpera eēt hora: quaſi aſpiceret ſi q̄s eum ex pietate in tota ciuitate ſacrilega inuitaret hoſpicio: & non inueniēs cū ſuis diſcipulis ē de ciuitate egreſſus famelicus & ieiunus. Qui tamē mane a popu

lo instabili fuerat cum tanta gloria introductus: & sic rediens bethaniā unde mane recesserat magnā terminauit dictam: ibiq; sicut dicit matheus. xxi. illū fidelium cōuētū docebat de regno dei. Creditur autē q; sic omni die faciebat & fecerit: & sic cum aliis conflictatus fuerit & ieiunus sero redierit in bethaniā usq; ad feriam quintā in qua fecit paschale cenā i mōte syon. **A**ttēde at q; dominus ueniens ad locū sue passionis & mortis uere ostēdit se deū: ac p hoc uolūtane passū: hodie nāq; potētā sapiētā & bonitatē dei appropriatā i se patēter ostēdit. Potētā mirabilē ostēdit i mutādo mētes dñorū an maliū: ut statim qñ discipuli suū proferrent dominis dicētes: dominus hī opus habet: statim dimiserūt libere: ubi anthonomatie dicit dñs uniuersal. **S**ecūdo i attrahēdo ppl'm ad ipsum sic suscipiēdo cū diuinis honoribus & regio fastu: ubi & attracti fuerūt plurimi hostes sui. **T**ertio suā mirabilem ostendit potētā qñ in tēplo solus inermis illos sacrilegos q; iā cōspirauerāt eū occidere sic eiecit de tēplo: & per nullos fuit sibi resistere attēptatū. Dicit at **H**iero. q; quoddā igneū & radiosū egrediebatur de facie sue maiestatis isignē. **S**ecūdo ostendit magnā sapiētā in cognitione futuroꝝ & cōtingētū causalitū & absentiū: quorū cognitio ē possibilibi soli deo. In hoc q; uidit ubi erant animalia: in eo q; predixit: q; domi dimitterent ea libera. **I**tē i eo q; pdixit ruinā & destructionē illius impie ciuitatis: & ordinē quo euenit: ultra hoc etiam mirabilis sapiētā ipsa die i multis respōsionibus & parabolis illos phariseos cōfutauit aperte. **T**ertio ostendit bonitatē altissime pietatis cordis sui i humili habitu quo aduenit: licet enim ita posset accipere dextrariū etiā cuiuscūq; hostis sui sicut asinā: uoluit tamē pietatē & māsuetudinē & humilitatē ostēdere sup iumētū despectū & māsuetū totū datū obsequis hominū: nō adornatū auro uel serico: sed uestimētis uilibus apostolorū pauperū uoluit aduenire. **S**ecūdo sūme ostēdit bonitatem cordis sui: quādo sic flebile lamētū assumpsit inter uoces laudantiū & diuinū cultū & honorē regiū sibi offerētū super excidiū illius impie ciuitatis q; nec de sanguine uiui: nec de infamia mortui potuit satiari. **T**ertio ostendit affluētissimā bonitatē suam in eo q; i tāto honore & applausu ciuitatis & omniū subiectionē nō iuit ad palatiū: nec ad soliū regium nec ad tribunal iudiciū: ut faceret uidiētā de suis sacrilegis homicidis qui iā eū suo firmo statuto occiderant: sed iuit ad tēplū ubi piissime illuminauit cecos: erexit claudos: & multos sanauit infirmos. Mansuetiss. me docuit mortē suā: & modum mortis etiā cū alacritate predixit: & uocās eum clarificationē sui. **E**t ne ista bonitas i resolutionē degenerare uideret: eadē pietate qua sanauit infirmos: increpauit incredulos: & expulit symoniacos: tēplū purgans a sordibus i figura purgatiōis future p ipsū tēplū uerū cordiū electorū. **S**ic ergo istū benedictū

iesum q; ut agnus māsuetus hodie uenit ad locū uicime potes uidere deū oipotentē: sapiētē & optimū: ne tibi uilescat quod pro te dedit in morte sic uolūtane preciosissimā uitā suā. **P**receptū. n. erat in lege: ut decimo die agnus introduceret in ciuitatē ad locū imolationis fiende. xiiii. die: pp quod ut ostenderet tibi iesus cū quāta prōptitue uolūtatis ueniebat imolaturus pro te: cū tanto honore uoluit ciuitatē intrare: per hoc tibi significās q; se reputabat honoratū in sūmo. **S**i p sue mortis obprobria & dolorosa supplitia te filiū mortis posset educere de iferno: unde hodie quelibet anima deuota intuēs christū in asino sedētē pōt admiratiue dicere uerbum baptiste. **E**cce agnus dei & c. lo. primo. **E**cce corporali pñtia demōstrat. **A**gnus naturali innocentia cōmēdat: dei persona i excellentia sublimatur. **E**cce est aduerbiū demonstratiuum triūphalis processionis cū floribus personalis oblationis: prophēticis pdicatiōis & figuralis expressio nis: q; oīa hodie fuerunt ipleta & demōstrata sicut dictū ē supra. **E**t sicut fuerūt pdicta per zachariam pphetā. ix. c. **E**xulta satis filia syon: iubilā filia iherusalē. **H**oc fuit in triūphali processione. **E**cce rex tuus. **R**ex inq; potestate: tuus germanitate: iustus equitate: saluator pietate: hoc fuit ipletū hodie in perlonali oblatione sui ad locū certaminis: ut tūc posset elici oībus electis illud **E**sa. xxxv. **C**onfortate manus dissolutas: & segtur. **E**cce deus ipse ueniet et saluabit nos. & sic uides ipletā prophēticā predicationē. **S**egtur ipse paup imo simul in unū diues & paup: paup humanitate: & diues diuinitate. **S**egtur figuralis expressio cū dicit. **E**t ascendēs sup asinā & sup pullū hiliū asine: hoc ē super populū iudai cū & gentilē. Ipse. n. ē pax nostra q; fecit utraq; unū. **A**ttēdat at ipsa obstinatio iudeorū. **Q**uoniam sicut ait **C**riso. **N**unq; uidit in decursu tēporū regē iudeorum tali habitu incedētē: sed in hoc solo ē cōpletū q; de hoc solo ante fuerat pdictū: unde inexcusabilis ē eorū malitia: q; i toto decursu uite sue passionis & mortis christus processit sicut antea fuerat prophetatum. **S**tupendo autem modo historia istius diei in mystico significato diuinā sapientiam representat

Hic enim figuratur & exemplatur tota xpi uictoria & modus uictorie de toto regno: carnis mundi & diaboli

Hic mirabiliter instruitur contemptus honoris mundani

Hic mirabiliter informatur hō ad moderatiā obseruandā i omni statu regiminis sui

Hic quarto instruitur quomōdo exire debeamus obuiam xpo in actibus uirtuosis. **P**rimo uide hic excellenter significari christi uictoriā: quasi. n. triūphātī de morte: licet hoc nō caperent faciētes occurrunt turbe cū floribus & palmis redēptori obuiam & uictori triūphanti dant digna oblegā: filium dei ore gentes predicant in laudē xpi uoces tonāt

per nubila. **O**sanna. **S**icut. n. nunc benedictus iesus duos discipulos de mōte oliueti in castellū qd erat contra eos misit: & sic turbā attraxit ad se cum signis supradictis. Sic de monte oliueti. i. de sua pietate altissima & inestimabili in castellum mundi obleratum & obfirmatū in sua pertinacia cōtra uirtutē xpi misit duos discipulos suos. i. duas emanationes a seipso sincerās: splēdore. i. uirtutis & ardore charitatis

Vel duos discipulos pp notitiā duorū testamētōrū

Vel duos propter litterā & spintū

Vel duos propter duo precepta charitatis

Vel duos propter duplicē uite perfectionē: actiuā .i. & contemplatiuā

Vel duos pp duos conuertēdos populos. **S**ynagoga. i. que figurata ē per asinā que fuit domita iugo legis: & ecclesiam de gentibus figuratā per pullū propter lasciuia cōuersationis: quē tamē pullum genuit filiū synagoge: uel duos milit pp duplicē ordinem sublimiū doctorum figuratōrū in apostolis & alijs mīorū figuratōrū in septuaginta discipulis. Hi per iperū dñi soluūt asinā & pullum nec demones q pus dominabātur eidē audita domini maiestatem ausi sūt prohibere. Sup istos apostoli ponunt sua uestimēta: qā pncipales sancti honorat inferiores p sua uirtutū patrocina & p suarū predicationū iplenda lumina: ut sic fiat dominice sessio ni aperti per humilē obediētiā: mādata xpi faciētes humiliter: & exēpla sue perfectionis imitātes uirriter & ardentē. Hi ergo sicut & in aialibus: sic & i turbis figurātur. Et istius benedictē multitudinis credētiū plurima turba. i. sacratissimorū martyrū strauerūt uestimēta sua in uia: qā tradiderunt corpora sua propter deū ad supplitia: & sic uia dño parauerunt p tormēta corpore suorū: ut sic uenirēt ad ciuitatē conuerse multitudinis credētiū populorū. Alii aut sunt cōfessores & doctores q cedebāt ramos de arboribus: qā de cōuersationibus primorū patrum accipiētes uirtutū exēpla suā reformauerūt uitam: & sanctis dei ispiracionibus occurrētes p opera uia ordinauerūt xpo alijs efficaciter prebēdo exēpla: per que xps intrat ad alios possidendos. Alii uero de hac turba sūt sacratissime uirgines: q licet fuerint corpore fragiles: fuerūt tamē uirtute potētes: cum floribus & palmis. i. cū mūditiā mētis & carnis: & eū palmis multiplicis passionis exierūt obuiā redēptōn: ipsū tanq spōsum sanguine recipiētes: cui cōformabantur p mūditiā & cōiūgebant p similitudines passiōis sanguinē sibi pro sanguine reddentes i tolleratiā dure mortis. Et sic benedictus iesus oleo sue pietatis diuersimode super electos fundēte fiat finalis coniunctio omniū scōrū precedentiū & sequētiū imo una uoce laudatiū suū benignissimū aduentū: & uictoriosū mortis triūphū: & acclamantiū suū benedictū & eternū regē & recognoscētiū ab ipso plenariū reformatiōis beneficiū i resūptione corporū gloriosorū: a quorū cōsortio ex-

clusis ipis symoniis: & in dolo & malitia occupatiū dei tēplū iesus uictoriosus rex & eterni pñs filius cū oibus mēbris suis illā supernā ciuitatē eternā pace doratā perpetuo regnaturus ingreditur in qua ē eterna gratiæ actio & uox laudis. Quomō at plene i hoc facto doceat ueritatis magi iesus falsitate honoris mūdani: ac p hoc prouocat ad cōtēptū patet. Si attēdas quattuor in historia hodierna: quorū cōtraria appetūt ambiciosi: nec inueniūt in honoribus suis. Appetūt. n. sublimitatē & excellentiā. Cōtra qd xps accipit asinā: nō qualēcūq sed cōmunibus obsequijs ppli multiplici subiugatam: afflictā & inhonoratā. q. d. iesus abiciōsis. Nō appetatis honorē huius uite: qā nō ē excellētia: sed alina uilissima multiplici sollicitudine & timore: & uiliū personarū submissione domita & uilificata: qā quo super plures ambitiosi appetūt dominari: eo necesse habēt pluribus subici & sepe usq ad despectissimas uilitates. **S**ecundo uanitas mūdi & ambitio petit i honoribus iocūdari: unde & istis magistratibus sunt cātica & choree in tipano & choro: in cordis & organo. Cōtra quod dñs hodie offerētibz cātica dedit lamēta dū abūde fleuit: p hoc dāns intelligere q hoies mūdi ducūt ad nectum eternū. Iuxta illud lob. Tenēt timpanū & cytharā ducunt in bonis dies suos & i pūcto ad iferna descendūt. **T**ertio ambitiosi in honoribus sibi securitatē pmittūt: eo. n. fatue dicūt q ē securior quo ē supior. Cōtra qd hodie iesus uoluit hēre dū sic honoraret suos insidiatores ad latus: dū dicūt ei phisei. Audis qd isti dicūt. Inrepa eos: & dū pps eū regē acclamabat: pncipes phariseorū eius praetēbat mortē: p hoc significās q ubi ē status altior i ista uita: ibi ē casus grauior: sicut satis patet cōsiderāti ruinas magnorū: maxime regū isrl: q sic pditorie iugulabātur a seruis. **Q**uarto hūana stoliditas pmittit sibi in honoribus facietatē. Credit. n. suū getare appetitū cū cepent dominiū: & repleuit se ipsū de substātia paupum. Iuxta illud lob. xii. Abūdant tabernacula pdonū. Cōtra qd iesus hodie in ciuitate honoris nō comedit nec bibit: sed famelicus ide exiuit p hoc ondes q honores & abundantia tēporaliū ducūt ad ppetuā egestatē & famē. Sicut patet i diuite epulone. **Q**uomō at sic doceatur moderamē i oi statu regiminiū humani: patet si ista quattuor supradicta etiā aliter pertractemus: hodie. n. iesus mirabilem fecit processione exiens a bethania: & rediens in bethaniam quia omnis processus uirtuosus est ab imperio paterne obediētie exire ad opus pcepti consummandum & post cōsumationē redire ad eadē obediētiā pñs regratiādo & recognoscēdo se habuisse ab ipso uigore operadi & pfecte subiiciēdo nihil sibi glorie retinēdo. Bethania. n. interpretat domus obediētie. In isto at itinere benedictus iesus fecit quattuor uirtuales stationes: quas nos debemus facere in gressibus mētis nre. Incepit nāq i hūilitate: pcessit in chantate.

perficit in egritudine: & consumit in paupertate. Et quia omnis humana uia ad perfectionem tendens per modum incedit inflando se in honoribus: effundendo in carnalitatibus: distrahendo in diuitiis temporalibus: indignando in aduersitatibus: ideo benedictus Iesus in quolibet istorum quattuor miscuit moderatiam cum superfluitate uitii ut ipsa expelleret: & expellenda doceret. Namque in primo gradu sue passionis miscuit honorem cum humilitate ut excluderet immoderatiam quam in honoribus: unde cum sciret populum exire ei obuiam ad recipiendum eum ut regem: cōtrario accepit a fine uilitatem & alia humilia quae deus sunt supra ut eius exemplo christianus edocetur: cum se honorificentiam se humiliare addiscat: & lasciuientiam populi in uanitates cordis sui sub disciplina subiicere: sciens quod quanto sub maiori honore aliquid ad dedecus uel patibulum inducit: tanto magis uituperatur. Et hoc considerare multum destruit honoris appetitum: propter quod dicitur **Zacha. ix.** De rege paupe qui sedet super asinam & pullum qui ipse destruet quadrigas effraim. **¶** In secundo gradu sue processionis miscuit meroris fletum cum alacritatis cantu: ut dictum est supra: dixit. Si cognouisses & tu quid d. fletes sicut ego: quia quod in mundano solacio delectatur: sicut d. **Grego:** quasi per prata uiridia ad iteritum ducit: unde licet gaudium sit honestum quod sepe sanctis uiris offertur a mundo: semper tamen debet tristitia admiscere: quia eccle. vii. dicitur. Cor sapientis ubi est tristitia & eiusdem li. iiii. ca. **Cōsiliū** quod in die bonorum non in memoriam malorum: ut sic gaudium temperet. Sed heu hodie homines carnales non in honestis gaudiis occupati: non uestes: sed lapides: non frondes: sed spinas in itinere christi spargunt obdurati in malorum lapidibus & spinis diuitiarum atque delictarum hirsuti ad modum erici: christi uiam & uitam pugnant & lacerant tam exemplo quam uerbo. In tertio gradu christus exhibuit rigorem egritudinis contra falsam pietatem excludendam in moderatiam in diuitiis. Nam cum introisset in templum in de latrocinantes eiecit. d. quod domum patris fecerunt speculam latronum. **¶** Attende autem quod ibi uidebant res aptas pro sacrificiis & numularii stabant ad sedendum pro prestandis pecuniis ad talia emendum ut offereretur in templo. Si autem nunc candele uedunt & huiusmodi talia in ecclesiis suis ut sacerdotibus offerantur. **¶** Quod quia multi sunt hodie tales qui sub specie pietatis modos nouos inueniunt in ecclesiis: quibus a pauperibus possint pecuniam extorquere: quod tamen in subtili dei examine ab eis tanquam latrocinia requiruntur: nec credant deum decipere: & suam auariciam excusare: quia christus tales eiecit de templo: ut consideret quod qui talia agunt de suo ciuient regno. **¶** Propter hoc hic cum signo ire singulariter contra falsam pietatem armatur. Id est. singulariter deum turbat quod maligna auaricia & symoniaca fraudes sub specie pietatis & diuini cultus colorat: uult enim deus quod sibi obediatur in purissima paupertate seruanda: & non uult honorari superfluo cultu habundantie quorumcumque preciosorum: maxime autem ab his qui habent de paupertate uotum: quorum malitia bene figurata fuit in saul qui in destructione amalech contra dei preceptum percussit meliores de gregibus retinens ut decebat ad diuinum sacri-

ficiū: sed ibi perdidit regnum: quia melior est obedientia quam uictime. Ita multi in simili peccant sue passionis statum: & per consequens eternum regnum. Et quia ista malitia contra maiorem uenit. Iohannes dicit facta expulsio talium de templo: & sanatis cecis & claudis pueri clamabant. **O** fili na fili dauid. De qua tamen phisei murmurabant: quia si aliquis spiritus christi per os alicuius serueat: & talia uelut indigna templo passionis promissa reprehendat: simplices & pueri illuminantur ad cognoscendum: & recti ficantur ad imitandum: & ideo laudat dei filium. **¶** Contra uero obstinati auctores talium & imitatores uitii philosophorum: tales per christum zelantes redarguit. Quibus optima adiuuatio potest responderi: quod si hi acuerint lapides clamabunt. **¶** Iste quod predicatorum ueritatis non condonent talia: lapides superfluitatis & curiositatis in edificiis excessiuis transgressionem promissi status alta uoce clamarent. **¶** Contra quot hodie lapis de pariete clamat: quod panes pauperum faciunt lapides suae uanitatis. Melior est finis in ista pre quam diabolus dicebat. **D**ic ut lapides isti qui sunt superflui & nocui fiant panes: & reficiatur uiscera pupillorum. **¶** In quarto gradu miscuit uigorem cum aduersitate ad impatienciam temperandam. Nam cum in mane receptus fuisset cum tanto honore: & sic laborasset per eis tota die: ut dictum est supra circumspectis omnibus ut d. **Mar.** Non inuenit qui sibi gutta aque offerret: sed in bethania rediit per hoc dans nobis exemplum patientie: ut equanimiter sustineamus: siue sit fames: siue penuria: siue humana uerecundia licet olim fuerimus diuites: & in honore sublimes. Sed uide quia Iesus qui cibum non inuenit in hierusalē ciuitate opulenta: inuenit in bethania uillula: quia sepe diuites sunt obdurati: & auari ipsi Iesu: cui sunt pauperes liberales. Et sic potes uidere quod benedictus Iesus suam processionem hodie in paupertate finiuit: & de uanitate mundani honoris nudus aufugit. **¶** Stupedo autem modo honoris hodiernae diei dolorosas & opprobriosas conditiones passionis christi multipliciter augmetauit. **¶** Opprobriofus est enim statim post sublimes honores uilissime deiici. **¶** Et dolorosus est ab his qui debent esse amici crudeliter tractari & occidi: unde in honore benedicti Iesu hodie suscepto complet illud primi Mach. i. **S**ecundum gloriam eius multiplicata est ignominia: & solenitas eius conuersa est in luctum. **¶** Quod ut aliquantulum uideas: scias quod iudei hodie eum quadrupliciter honorauerunt: & per quolibet honorem cito duplex dedecus reddiderunt. Et sic benedictus Iesus suscepit de manu iudeorum ipsoque duplicia per omnibus peccatis nostris. **¶** Non norauerunt eum.

In personis propriis

In uerbis laudis

In operibus uirtutis

In rebus suis.

In personis propriis: quia processerunt ei obuiam personaliter & sic introduxerunt eum in hierusalē. Sed multiplicata est eius ignominia: quia idem populus in eodem loco temporibus eisdem eum crucifixum postmodum: & de eadem ciuitate eum non equitudo: sed cruce portado contumeliosum

se eiecit. Nec sufficit una ignominia p uno honore: sed uili p̄cio uenditus ut latro ab eis capiti: & barabas pessimus latro ei preponit. Sic sepe multi p̄sonaliter uadūt ad ecclesiā: uel sumūt fidē catholicā: uel assumūt religionē altā: & sepe multiplicant malitiosa opa: & sic p uno honore multiplicē ignominia faciūt x̄po: q̄a ipsū dehonorat corde & opere: quē honorat tm simpliciter p̄ntia p̄sone uel christiani falio noie: uel religiōis habitū siue religiōis effectū. **Secūdo** i uerbis & i laudibus honorauerūt eū iudei acclamando eū deū regē iustū & saluatōrē in his uerbis. **Bēdictus** q̄ uenit i noie domini: quo ad p̄mū. **Rex israel:** quo ad secūdū. **Bēdictū** regnū p̄ris n̄ri: quo ad tertium. **Osanna. i. saluifica:** quo ad quartū. **E**cōtra m̄ultiplicata ē ignominia. **O** q̄ male cōueniūt. **Bēdictus** q̄ uenit &c. **E**t tolle uelle crucifige eū. **Rex israel:** & nō habemus regē nisi cesarē. **E**t bēdictū regnū p̄ris n̄ri dauid. **I. san**cti & iusti. **E**t si nō eēt hic malefactor nō tibi tradi dīsemus eū. **E**t salua nos: & sanguis eius sup nos. **E**t saluum te fac: descende de cruce. **O** quam mala mutatio gentis exasperantis in uerbis asperis: sed non sufficit hec ignominia: sed uerbis irrisoris & ip̄peratoris insultant ei dicētes. **Prophiza:** & uach q̄ destruis tēplū dei: & aue rex iudeorū: & si tu es filius dei descende de cruce: & multa similia. **Ver**tat ergo in luctū cythara n̄ra: & ne letet i laude sua ne forte extrema gaudii luctus occupet: quia sic in saluatōre n̄ro oēs laudes uiruperio cōmutātur. **T**ertio honoratus ē i operibus uirtutis: q̄a sternebāt ramos palmarū & oliuarū: flores & folia prosternebāt in uia: p hoc. n. designātur opa uirtuosa secūdū **Grego.** **O** q̄ dissimilis ē ignominia subsecutā: q̄ dissimiles sūt rami & crux: flores & spine: folia & clauis: palme & uirge. **O** mala imutatio cordis p̄uersi: nō sufficit hoc: nisi ēt m̄ultiplicet ignominia: ultra hoc ēt cōspitus & collaphizatus: ac amarissimo felle potatus. **Q**uarto honorauerunt eū cū rebus suis: q̄a uestimēta ei psternebāt in uia: sed cū reuerētia exuētes & x̄pi pedibus somittētes: sed q̄ta ē ignominia subsecuta: & q̄ multiplicata cuius prius prosternebāt aliena uestimēta: nūc auferebāt sua & fors super ea mittit. **N**ō fuit dimissa ei nisi una tunica. **I. caro** mūdissima suo sanguine rubricata & uulneribus lacerata: sed & ab ista fuit anima eius sc̄tissima dolore abiecta. **N**ec sufficit ip̄is q̄ x̄pm nudant uestibus suis: nisi ipsū derideāt in alienis. **N**ūc chlamide coccinea: nūc purpura: nūc ueste alba: nūc uelāt oculos: nūc pcutiūt pugnis: nūc polluūt sp̄u: ut sic nō deficiat a multiplicatiōe ignominiosa dedecoris p gloria suscepti honoris. **S**ic ergo potes uidere: q̄ multiplicet x̄ps hodie mūdānos. uilificauit honores. **M**ultiplica. n. de cā istū honorē uoluit assumere i sine uite sue: p̄mo ad oñdēdū q̄ honores mūdāni sūt i sua ptate. **I**ta q̄ qñ uoluit eos accipit: secūdo ut nos ab ip̄sore appetitu retraheret sicut multipliciter declaratū ē supra. **S**icut. n. m̄i nu-

ces plenas uermibus uitupans iduceret paruulum: ne comederet uermes cū uacibus: si paruulus nollet sibi credere: una manu accipet & frāgeret: & paruulo detestādū uermē ostēderet. **S**ic x̄ps hodie fecit paruulis suis: q̄bus fugā honore uerbo predicauerat & exēplo mōstrauerat i tota uita sua. **E**t nūc in isto honore ultimo assūpto quattuor uermes p̄dictos horribiles sub falso noie mūdāni honoris declarauit latere. **T**ertio sup̄sit istū honorē ad passiōnē suā multiplicet augmētādā & accelerādā: excitādo p hoc inuidiā iudeorū: unde & ip̄i puocati dicebāt: uidetis q̄a nihil proficimus: ecce totus mundus post ipsū abiit: p hoc. n. sunt prouocati nō solum ad citius capiēdum eum: sed etiam ad tractandū eum uilius & crudelius: & insultandū ei m̄ultiplicius: tanquam ei q̄ malis gratibus suis sic fuisset de nouo sublimiter honoratus. **H**oc at fecit leſus non intentione augmētādī eorū malitiā: sed cōpleuit quod decebat suā sapientiam & dispositiōnē paternā: & semper de bono iesu facti sunt phisei ip̄i peiores. **Q**uarto sicut dictū ē supra ad oñdēdū cū q̄ta uolūtatis prōptitudine mortē recipiebat pro nobis quādo illa faciebat q̄ & accelerabāt eū & eius cumulabāt angustia: unde sicut dicūt **Ber.** & **Crifo.** Quādiu eū mors insecuta fuit in iudeorū illi diis: nihil cōtra ipsū potuit: sed ex quo ip̄e insecutus ē mortē ea sibi pcurando pro nobis: nec fauor populi: nec reuerētia loci: nec sanctitas festi poterunt ei mortē uel i minimo retardare. **Q**uis ergo nō desiderat totis uisceribus mortē sustinere pro x̄po qñ uidet eā ip̄sū bēdictū dei filiū pro nobis tot conatibus insectari? **S**uscitauit lazaro: uenit ad cōmūdū secū: excitauit turbā: ut eū reciperet tanq̄ regem sūmum: expurgauit tēplū a spurcitiā phiseorū. **I**ncrepauit eorū malitiā: & quottidie stabat cū ip̄is p̄dicādo i crepādo: scripturas exponēdo: & filiū dei se manifestādo: ex quibus omnibus excādeſcebat eorū malitiā impia: ut eū deglutirent in mortē: quē tñ ex his sūme debebāt diligere: ut uere salutis auctōrē: ultimo figuratur quomō debemus exire mūphādo de uitis obuiā saluatori. **I**p̄e. n. saluator est mediator p incarnationē: & redēptor pro passiōe triūphator pro resurrectiōe. **R**emunerator p extremā remunerationem & retributionem. **A**d similitudinē autē honoris hodie x̄po exhibiti debemus ei exire obuiā sp̄uali. **M**ediatori ramis & floribus choruscātes ad similitudinē puritatis incarnationis sue. **R**edēptori salutē aīe postulantes: quia ip̄e per mortē suā redemit nos de maledictione legis factus pro nobis maledictus: sicut dicit **Apostolus.** **T**riūphatori uocibus & cordibus iubilantes: quia mortē n̄ram moriēdo destruxit &c. **R**emuneratori uestimenta eius pedibus prosternentes. **i. tēpora**lia nostra amore ipsius pauperibus arrogātes q̄ sūt pedes sui. **I**stis enim quattuor modis iudei exuētes honorauerūt eū: sicut patet discurrētī historiam. **P**rimo igit debemus exire ramis & floribus

adornati: unde cātat ecclesia. Occurrūt turbe cū ramis floribus & palmis. Nā per ramos intellige bona opera: per palmas uitioꝝ uictoria: sine qbus exire obuiā christo nō possumus: pp quod dicit exo. .iii. Cū egrediemini n̄ exhibitis uacui. s. bonis operibus. Quia sicut precipit Exo. xxiii. Nō debes apparere in cōspectu dñi uacui. Exeas ergo cū uiola hūilitatis: cū lilio castitatis: cū rosa charitatis. His floribus desiderat fulciri spōsa: cū dicit Can. ii. Fulcite me floribus stipate me malis &c. Sed multi in malitiis suis ramos cōuertunt i flagella: & flores i spinas more iudeoꝝ. Contra quos Ambro. d. i sermone. Scitote & firmiter credite q̄ hodie faciunt christiani male uiuētes: quod tūc fecerūt iudei christū p̄sequētes. **S**ecūdo debemus xpo obuiam ut redēptori exire: salutē aīe postulantes: unde dicitur Mat. xxi. Turbe at̄ que p̄cedebāt: & sequebātur clamabāt dicētes. Osanna filio dauid. Osanna saluifica interpretat̄: hec at̄ salus facta est in cruce quādo effuso suo sanguine xps operatus ē salutē i mūdo in medio terre. In qua sanguinis effusione: tā q̄ p̄cedūt in ueteri testamēto: q̄ qui sequūtur in nouo cōsequuntur salutē: pp quod ad hebre. ultimo ait ap̄ls. Iesus ut sacrificaret per suū sanguinē populū extra portā passus ē. Exeamus ergo extra castra impropriū eius portātes. **T**ertio exire debemus obuiā xpo triūphatori uocibus & cordibus iubilantes: triūphator fuit xps in resurrectione: qm̄ ut dicit ap̄ls ad col. ii. Expolians p̄ncipatus & ptates traduxit cōfidenter palā illos in semetipso ratione cuius sibi debet honor & gloria: hūc honorē exhiberunt sibi iudei. qm̄ sicut dī luce. xix. Ceperūt oēs turbe descendētiū gaudētes laudare deū uoce magna sup oībus que uiderant uirtutibus dicētes. Benedictus q̄ uenit rex i noīe dñi: pax in celo & gloria in excelsis. **Q**uarto debemus exire obuiā remuneratori uestimēta eius sternētes pedibus: hoc fecerūt hodie iudei: de qbus Mat. xxi. Plurima aut̄ turba strauerūt uestimēta sua i uia. Sicut at̄ Grego. dicit i quadā ome. Quid sūt terrena oīa: nisi qdam corporis indumēta? Pedes uero christi sūt paupes quibus medicādo discunt. Istis ergo pedibus uestimēta sternūt: cū bonis tēporalibus sustentātur. Et si tēporalia habētes remunerationē attēdat: bonū ē in paupibus seminare: q̄ tale semē centuplū reddit fructū: quod significatū fuit gen. xvi. cum de Isaac legit̄. Seuit isaac i terra illa: & inuenit in ipso anno cētuplū. Sed multi sūt similes iudeis q̄ hodie uestimēta sua p̄sternūt pedibus iesu: & in parascene ipsū p̄p̄riis uestibus spoliauerūt: & flagellis multipliciter afflixerūt. Sic & multi ex una parte elemosinas aliquas faciunt: & ex alia xpm̄ denudant per rapinas & usuras: dolos & fraudes: ipsū in pauperibus spoliātes: & multis iniunis cōtristātes. Sciant q̄ q̄cqd pauperibus fit comodi uel iniune se accipisse in seipso testat̄ Mat. xxv. Quādiu fecistis uni &c. Sic ergo ad similitudinē hodiernē p̄cessiōis uir-

tuose exeamus xpo obuiā oīa mundi gaudia & uana bonoꝝ fastigia relinquētes. Sicut & xps de hierusalē hodie exiuit toto fastu dei excluso ieiunio: & humilis in bethaniam sequenti die ad nostre salutis opera reuersurus: propter quod sequitur aliud capitulum.

Iesus pactum pficiens cap.ii.

Sciens enim iesus benedictus appropinquare ad finem in hac ultima septimana uite sue licet semper de nostra salute sollicitus fuerit: nunc autē euidentius opere declarauit de summo mane rediens in tēplū tota die quasi uacabat predicationibus: beneficiis: & miraculis exponi scripturaz testificantū ipsū eē deū & filium dei: audiens dolosās phiseoꝝ & scribarū q̄ōes quibus insidiabant̄ ut eū caperēt in sermōe: & ipse sicut agnus māsuētus & nostro amore ebrius semper saluifere respōdebat: licet sepe ad eorū confundendā uel corrigendam malitiam eos punxit usq̄ ad intima uētris eorū uitia multipliciter denudādo: unde & mlt̄ totiens minatus est eis ue: & uocauit cecos hypocritas & aliis multis nōibus qbus eorū scelera denudabat. In hac at̄ septimana fuit arefactio ficulnee & ne uideretur eos ex iracundia sic increpare cōminādo: nunc eorū malitiam & perfidiam cum multa sapientia in pluribus cōfutauit. In primo reducēdo eis ad memoriā testimoniū ioan. cū dixit baptismum ioan. eē de celo nō ex hoībus. Secūdo se deū probando per testimoniū dauid qui uocat eū dominum suum. Tertio charitatie ostendēdo eis suum flagitium cū presentauerunt ei mulierem in adulterio deprehensam cum digito se inclinans p̄ scripturam quam fecit omnia scelera eorū oculis mentis eorum obiecit: proposuit etiam eis malitiā quam cōceperant de eius morte cum multis parabolis: que ratione modi loquendi manifeste conuincebat malitiam iudeoꝝ si uoluissent attendere dum ostendebat se secreta eorū scire: & eos diu in suis sceleribus supportasse: unde & in ista septimana dixit eis parabolā de phariseo & publicano adorantibus in tēplo: ubi eos de presumptione & iactantia notauit expresse: dixit etiam eis parabolam de uinea quam paterfamilias locauit agricolis: ubi eos de expressa malitia necis sue redarguit & q̄ propter hoc diuini cultus regnum debebat ab eis auferi & dan gēti fructus eius faciēti. Dixitq̄ eis parabolā de rege qui fecit nuptias filio suo: in qua diuinam charitatē ad eos multis signis ostendit: & q̄ nuptias incarnationis sue ex eorum horrenda malitia & distractione inutili reiciant: propter quod in tenebras tex̄tiores mento etiendi erant dei uocationē ip̄ie repellentes. Dixit etiam eis euerfionem hierusalem & dispersionem eorum propter peccatum horribile sue necis. **I**psi uero econtra dura ceruice & maligno corde resistentes eidē: nunc

dolose querunt cum blandiciis: sicut dictum est supra de muliere adultera: & de censu reddendo Cesa-
n: uel non: de mandato magno in lege: & de sadu-
ceis: & de muliere que hūit septē uiros: & in multis
similibus. Nunc uero increpātes eū aperte funiunt:
sicut cū congregati cōtra ipsum dixerūt. In qua po-
testate hoc facis? Et sicut qñ miserunt principes &
pharisei ministros ut capent eum: & in tota ista sep-
timana ipm obseruantes dolose nitebant aliquid
capere ex ore eius: ut accusarent eum: & pñes conati
sunt eū capere: sed phibiti sunt id agere: donec ipse ie-
sus dignatus ē se ad capiendū & occidendū offerre.
In hac etiā septimana ne uideret dicere tāta ex odio
contra eos benignus iesus amonuit eos de reuerē-
tia cum dixit. Super cathedrā moysi &c. Sic tamen
hortās ut ea facerēt que dicūt secundū legē moysi:
non secundū suas traditiones falsas. Nō solū labo-
rauit iesus benedictus in colluctatōe cū impiis pha-
riseis: sed ēt i instructōe facta discipulis suis. Vnde &
ista septimana eos de multis instruxit: & in multis
se deū ondit: dū esse se potentē pñre impios demō-
strauit in arefactōe siculnee. & se pñdētē futura in
signis destructōis hierl m & aduētus sui & cōfirma-
tionis seculi patenter ondit. Hortatus ē etiā aplos
ad strenuitatē opis sub similitudinē hōis pēgre pñ-
ficiētis: qui distribuebat talēta ad uigiliantia circum-
spectōis sub similitudinē piculi funis: q domū nō uigi-
lantis pfodit: ostēdēns suū aduētū cū multa lateri-
tia uēire: & ad hoc multas similitudines adduxit. Inter
quas est illa de decē uirgibus: ubi dr q fatuis dor-
mientibus sine patura olei charitatis spōsus aduēit:
qui receptis sapiētibus ianuā clausit: stultis uacuis
derelictis. Finalr etiā suā maiestātē pdixit. dū se uē-
ire in maiestate & oēs gētes tanq gregē diuidere
in agnos & edos asseruit: qbus p meritis uitā eter-
nā & penā ppetuam retribuet. Merito ergo de ista
septimana in qua tantū laborauit cōplet qd' dicit
Dan. ix. Consumabit pactum multis hebdomada
una: pactum eim quod nobiscum fecit est qñ natu-
ram nostrā assumpsit: quo. s. nobis totā uitam de-
dit: ut tota esset redēptio mortis nostre. In hac heb-
domada singulariter consumauit: dum tota die ua-
cans prediis q pie credis ieiunabat usque adue-
esperam: tunc in bethaniam rediēs modicū sumptu-
tus cibum in domo benedictē Magdalene: & no-
ctē in monte oliueti stabat. Sicut dicit Lucas: perno-
ctans in oratione dei. Vnde non imerito dixi. Iesus
pactum perficiens.

Iesus dolo seruatus Cap. iii.

Ibi etiā attende q feria quarta pñces sa-
cerdotū & scribe congregati in atrio Cay-
phe propter ea que continue audiebant a
xpo accelerationi mortis eius inardescētes de no-
uo qrebant quō iesum dolo tenerēt & occiderent.
Et quia nolebāt eius intentionē impediri clamore
& uolentia populi nolebant in die festo hoc fieri:

sed ante si possent. Iesus autē ad suā mortē diem fe-
stum elegit: qui non pro illoꝝ consilio: sed pro suo
beneplacito quādo uoluit passus fuit: & hoc uolu-
it ut mors sua magis esset opprobriosa in die solē-
nitatis facta: ut per hoc onderet q ipse erat ille: cu-
ius mortis pascalis agnus erat figura: & q in eius
morte redemptus populus debebat eternaꝝ festi-
nare transiens de corpore mortis huius ad statum
glorie immortalis. Tunc ergo impius ludas abiit &
pepigit cum illis impiis de tradendo eis ad mortē
benedictum iesum pro triginta argēteis: ubi & ga-
uisi sunt impii uidentes se habere adiutorem mor-
tis iesu in familia eius: propter quod dies ista est la-
mentationis & fletus. In qua caro christi est uendi-
ta pro nobis miseris redimendis. Vnde & in hoc i-
ieiuniis penitentialibus solennis feria reputatur:
propter quod deuota deberet mens: uel ieiunare i
memoria tanti piaculi uel saltem a carnibus absti-
nere. **S**ignanter autem nota q isto pretio uen-
ditionis iesu est emptus ager Acheldemach in se-
pulturam peregrinorum: de quo nequaꝫ Lucas si-
luit in actibus apostolorum: quia in pretio sangui-
nis iesu peregrini & aduene: qui nihil in hoc mun-
do possident sic sepeliuntur: ut in eius cruciformē
uitam totaliter transformati sibi cum apostolo ui-
uere christus sit: & mori lucrum.

Iesus subiectis seruiens Cap. iii.

Prima autē die azimorum que uocatur fe-
ria quinta: quia in eius uespere occidebat
agnus pascalis: & comedebatur azima: di-
scipuli uidentes diem festum appropinquare: & scī-
entes iesum regem glorie in hoc mundo hospitū
ppriū nō habere accesserūt ad ipm dicētes. Vbi uis
paremus tibi comedere pasca? qui eis suā diuinita-
tem ostēdit duplici signo: dū sic potenter illū iude-
um inuicauit: ut hospitium quod sibi & familie sue
parauerat ad celebrandum pasca ipi benedictō iesu
dimitteret libere: & per absentia signa & futura cō-
tingentia se cognoscere limpide demōstrauit. Air
ergo. Ecce introeuntibus in ciuitatem occurret uo-
bis homo amphoram aque baiulans usque ibi: &
illic parate nobis. Per que patet q iste non uidetur
fuisse familiaris. pñmo: nec christo: nec apostolis:
ut ostendatur uirtuositas potestatis hospitium po-
stulantis. Vnde sic se nudauit pater ille familias usu
illius hospitii: & sic ad christum iesum & aposto-
los transtulit: ut ex tunc factum fuerit refugium re-
collectionis apostolorum: & nunc est ibi ecclesia
que uocatur cenaculum syon. **F**elix domus
que fuit tantis mysteriis consecrata: ut christus ie-
sus ibi legalia consumaret noua sui corporis &
sanguinis sacramēta inaudita charitate institueret:
nobilem sermonē discipulis faceret: ibiq post res-
urrectionem: pluries discipulis appareret: & ipsam
in die pentecostes descensu ibidem spiritus sancti
consecraret. **F**elix ille paterfamilias qui tam

grandis charitatis xpo iesu cenaculum preparauit. Quod si nos uolumus facere: ab huius patrifamilias non declinemus signo: hominem sequamur: qui seruum misit ad hauriendum aquam: & ad p-pam domū portabat. Sic & totius nostre fragilitatis homo exterior hauriat aquam lachrymose cōtri-tōis in puteo suo p-funde malitie: quā & humeris satisfactionis uirtuose portet ad iudiciū rōnis: quo ipa ratio & uolūtas lota possit dignum iesu cenaculum preparare. Quod si fecerit homo Petrum & Ioannem sui aduentus nūcios destinabit deus: qd si splendorem cognitionis & dulcorē deuotionis ingeret tali mēti: per quos tanq̃ p ueros nuncios xps plene mentē possidebit illuc igressus cū discipulis suis. i. cū oibus hūitibus uirtuosis xps per nouum effectum expurgabit uetus fermentū: & noua conspersione ipm transformabit in sue memoriā passionis. **Attende autem qd ista cena bñdicta ē multis dotata priuilegiis. Nam benedictus iesus hodie dedit**

Exemplum in ablutione pedum

Complementum in exdusione legalium

Conuiuuium in institutione sacramentorum

Mandatum in confederatione amoris

Testamentum in pacifica translatōe omnium perturbationum: heredem exclusum ab oī affectu mūdum. Se ducē uiam statuēs per crucis supplicium. Serēgē amoris & penarū: dedit legē celestium carismatum: Indixit bellum contra pñcipes mundi & rectores tenebrarū. Stipendium sui corporis uaticū p-mittens se semper esse nobiscum ad nostrum adiutorium: nouū p-misit premiū ut pfecte cognoscāt deū: & quem misit iesum xpm. Nouum & nouissimū de se fecit donum: & ineffabilibus modis consumauit charitatem: dū se dedit in exemplū i cibū & uaticū: in documentū & magisteriū: in aduocatum & procuratorē fidelissimū. In quo etiā orando pro nobis ad patrem tantū laborauit ipetando nobis uictoriā qd inexpressibilis agonie sudor sanguineus testis fuit. Nobis se dedit in pretium: dū suā inchoauit mortem in sacramento repñtatam. Nostrū se fecit sacerdotem & nostrā hostiā placatiōis eterne: ut merito dicat: Cū dilexisset suos in finem dilexit eos. **Licet autē ista dies sit plena ineffabilibus signis amoris ad presens: tamen ad tria reducuntur: scilicet ad**

Exhibitionem exempli

Consecrationem sacramenti

Placationem sermonis uiscerosi

Habes autē attendere qd in ablutione pedū discipulorū omnes alias ablutiones cerimoniales ueteris testamenti terminasse & consumasse uidet. Singl'r autem ablutio ista significari uidetur i opere Abrahā: qui dixit Gene. xviii. Afferam pauxillum aque & lauentur pedes uiri: & requiescite sub arbore: po-namq; buccellam panis: cōfortate corda uestra: postea transibitis. Vere autē ista uerba nostro dilecto iesu conueniūt qui est Abrahā. i. pater excelsus oī-

um credentium. Dicitur autē de Abrahā qd fixerat tabernaculum ad radicem mabre: & qd stabat in hostio tabernaculi in ipso seruire dei. Ostium tabernaculi est exitus mortis xpi. Feruor dei est excessus amoris sui. Cum enim omnia fecerit in mensura: hoc solum. i. diligere nunquā fecit in mensura: nec mirum quia ipse spiritum ad mensuram non accepit: licet autem semper in amore excesserit: tamen in hostio tabernaculi hoc est hodie uere in seruire amoris excessit. Hic est ille excessus quem comple-turus erat in hierusalem: de quo Moyses & Helias sibi loquebantur in monte. Vnde in euangelio hodierno dicitur. Sciens iesus quia uenit eius hora ut transeat ex hoc mundo ad patrem. Ecce ostium tabernaculi: cū dilexisset suos in finē dilexit eos. Ecce feruor dei. hoc autem factum est in hierusalem qd si ta est ad radicem montis mabre: ubi dicitur qd fixerat Abrahā tabernaculum. Ipse enim est mōs caluarie qui recte dicitur mabre: id est diuisionis. Ibi enim diuisus est xps in duas partes per separationem aie a carne: licet neutrū fuerit separatū a diuinitate. Ibi etiā iesus qui sicut dī Heb. viii. Ostium illius tabernaculi quod fixit deus & nō homo fractum ē in qnq; uulnere apturas: ut foris expectantes p istud hostiū introeāt paradysum. Iste ergo Abrahā. i. xps dixit ad angelos. i. ad angelicos aplos. Afferā pauxillū illū aque &c. Vbi licet tā pedū lotio: qd passionis xpi recordatio & sacri altaris institutio: sumptio: & fructificatio contineant exp'sse: tñ solum primū qd ad lotionē ptinet p'sc'mur. Dicit ergo. Afferā pauxillū aque: uere pauxillū: qd qd tu facis bone iesu per actum extrinsecū licet sit multū & ualde multū: est tñ pauxillū ad tui interni amoris cōpatū excessum. Sed quid est qd dicit. Afferam. magis decēs est qd ego uadā p aqua dñe mi. Nequāq; ita erit ait dñs: non. n. iuenies aquam sed lutū si tu iueris. Aqua. n. hec ablutiōis pfecte egredit de tēplo a latere dextro: teste Ezeci. quia egredit de medio cordis mei: qd ē domus dñi: de qua egredit torrens ad rigandū torrentē spinage: qd est etiā padisus uoluptatis: de qua egredit fons ad irrigandā & lauandā faciē orbis terre: qd etiā ē fōs patēs domui Dauid in ablutionē peccōge & menstruate: qd lancea fecit i eo patulā apturā. Hāc aquā oportet me afferre: qd me oportet pro te aiam meam ponere. Nemo. n. tollit aiam meā a meipso: sed ego uolūtane ad mortē me offero: & tibi laudum uite mee expono. Ex quo ita est domine affers aquam tu saltem lauabo me manibus meis: ut non te oporteat amplius laborare. Nequāq; ita ē: ait dominus. Manus tue sanguine plene sunt: non habebis partem mecum. Ego enim sum qui deleo iniquitates tuas propter me. Sic ergo dicamus cū Petro. Domine non tantum pedes: sed & manus & caput &c. Quod uere i nobis ē necesse: qd a plāta pedis usq; ad uerticē capitis nō ē i nobis sanitas. Admirare tamen aia mea & obstupece cum Petro

dei filium talibus tuis obsequiis occupatum & dic
ei. Domine tu mihi lauas pedes. **V**bi dicit **Augu.**
Quis es tu: quidem mihi cogitanda sunt potius
hec q̄ dicenda: ne forte qd̄ ex his uerbis aliq̄tenus
quidē digne & concipit anima nō explicet lingua.
Quātus enī stupor mentē **Petri** iuasit: qñ pedibus
suis uilissimi piscatoris filiū dei inclinatū uidit ad
ministrū locationis uere: sicut supra dicit **Augu.**
cū liq̄factione cordis cogitandū est non effandū.
Refert tamen de eo clemēs in itinerario: q̄ cum
beatus **Petrus** quasi continue fletet ex memoria
dulcissimi iesu interrogatus ab eo cur tantū fletet.
Respōdit: qñ recordor hūilitatis & pietatis dñi nři
iesu xpi q̄ ad pedes meos fuerit inclinatus lauādos:
lachrymas cōtinere nō possum: ab hac admiratione
hūilitatis iesu ille impius pditor alienus fuit. **C**ui
sicut credit **Criso.** & ego credo cū ipso. **P**rimo xps
pedes lauit: qd̄ notat ipse ex euāgelio cū dicit. **C**e
pit lauare dein uēit ad **Petrū.** **E**x quo sicut dicit the
ophilus cōcordās cū **Chrysosto.** patet q̄ nō p̄mitus
lauit **Petrū** ex ceteris uero discipulis nullus attē
ptasset ante **Petrū** lauari. Ipse uero solus pditor nec
horruit filiū dei hūiliari: uec phibuit se lauari. **O**i
pietas crudelis di cūpuli q̄ nec hūilitate obsequi:
nec oblatione corporis christi a cōcepta malitia po
tuit uocari. **C**eteri uero apostoli ex correctione **Pe**
tro facta per xpm nō fuerūt amplius auli phibere.
Credendū est enī sicut dicit **Crisosto.** q̄ solū pdi
torē ante **Petrū** lauit: ut in ipso consumaret charita
tis indicium. **S**i enī aliquē de aliis lauisset utiq̄ di
xisset ex reuerētia iesu quod **Petrus** dixisse refertur.
Quia uero tantū honorē uidit iesus in mēte **Petri**
de pfunda humilitatione: qd̄ nō fuisse ei persuasū
āmonitione cōi. **I**deo illā cōminationē intulit quā
solus **Petrus** & nō alius formidabat. **S**i non lauero
inquit te: non hēbis partē meā: ppter quod hanc
non sustinēs **Petrus** iacturā totū se subdit saluato
ri. **A**ttēde autē q̄ qñ **Petrus** stupuit & dixit. **D**ñe
tu mihi lauas pedes: xps r̄dit. **Q**uod ego facio tu
nescis modo: scies autē postea. q. d. admirationem
mee hūilitatis non tibi minuo: sed augeo: & dico
q̄ tu nūc non sufficis admirari: & non solum non
cognoscis mysteriū locationis: sed nec sufficienter
estimare potes dignitatē lauātis. **S**cies autē postea
ut amplius admireris tā in receptōe spūs sancti: q̄
in plena uisione dei. **N**otandū autē q̄ in histona
huius euāgelii xps septē exempla dedit discipulis
suis: uidelicet:
Cōsideratiue mortalitatis sciens inquit q̄ uēit eius
hora: ut transeat de hoc mundo &c.
Consumatio charitatis. i. in finē dilexit eos
Contemnēde p̄spitatis. i. ponit uestimenta sua
Conseruāde castitatis: & cū accepisset lintheum
Desiderāde societatis. **S**i nō lauero te nō hēbis &c.
Exercēde hūilitatis. **C**epit la. pe. discipulore suore
Amplectēde benignitatis: quia **Iudam** tollerauit:
reuocauit q̄tum in se fuit & cōcauit. ppter hec sep
tem exēpla dicit in fine euāgelii. **E**xemplū dedi uo

bis: **V**nde ipse benedictus iesus cū septē exēplis p̄
dictis uidet figuratus fuisse. **Z**acha. iiii. **V**idi & ecce
candelabrum aureū totū & lampas eius sup caput
ipsius: & septē lucerne eius super illud. **C**andelabrū
istud est xps iesus qui est totus aureus. i. charitate
flāmeus in mysterio huius sanctissime cene. **S**eptē
lucerne sunt septem exempla predicta q̄ lucent uo
lentibus imitari: quando magister & dñs sic uolu
it subiectus seruire hūiliter & deuote: ut mento di
ctum sit. **I**esus subiectis seruieus.

Iesus panis sacratus

Cap. v.

Inter omnia christi opera memoriale sue
seruide charitatis & admirabilis potestatis
& liberalitatis diffusue fuit institutio isti
us uenerabilis sacramenti: qua non solum seipsum
dedit in cibum apostolis: sed etiam instituit & po
testatem dedit uiris sacerdotibus apostolorum suc
cessoribus: ut hoc sacramentum conficerent: & in
eternū dum durabit ecclesia peregrina istud habe
rent uerum sacrificium cibum & uaticum & me
moriale dignissimum sue sacratissime mortis: qd̄
quidem propter sui summam excellentiam fuit fi
guratum iustorum antiquorum actibus uirtuosis
sicut **Abel**: **Melchisedech**: **Abraam** oblationibus
fuit premonstratum sacrificiorum legalium sym
bolis copiosis ut agni pascalis & aliorum que offe
rebantur in lege. **F**uit referatum signorum diu
norum frequentis amorosis: ut manna quo nutri
ti sunt filii israel in deserto: & aqua que fluit de pe
tra & melle quo illuminati sunt oculi **Ionathe**: p̄
mo **R. e. xiii.** & similibus fuit prenunciatum uiro
rum illuminatorum uaticiniis glonosis: ut **Esaie.**
Esa. lv. c. Omnes sitientes uenite ad aquas. **E**t **Hie**
remie de torta panis que satiauit eum in uestibulo
carceris. **E**t **Hiere. xxxvii.** **E**t multis sibi **Dauid**
etiam uno uerbo excellentiam huius sacramēti mi
rabiliter comprehendit cum dicit. **M**emoriā fecit
mirabilium suorum misericors & misereator dñs
escam dedit timētibz se. **p̄s. cx.** **V**bi ostēdit sacm̄
ueneratione magnificum rōne sui auctoris: in quo
cōcurrit istaḡ propetātū unitas siue collectio: cum
dicit. **M**isericors & miserator dñs: quasi petēti quis
sit auctor huius sacm̄. **R**espōdit **Dauid.** **M**isericors
& miserator dominus. i. ille in quo sunt ille due p̄
petates. i. miseratio & dñatio uniunt. **N**am ut esset
deus huius sacm̄ auctor oportuit q̄ moueret pie
tate: & exequeret potāre. **I**uxta dictum **Dauid** alibi
Miserator & misericors dñs longanimis & multū
misericors. **p̄s. cii.** **E**t ideo auctor huius sacm̄ merito
dī misericors & miserator dñs. **O**ndit etiā hoc sa
cramētū admiratōe p̄cipuū rōe sui ualoris. **E**t hoc
ōndit nōiatōis mirabilitas q̄ nō solū dī mirabile:
sed q̄si mēoria oīum mirabiliū. **H**ec ē. n. mēoria in
finitissime ptātis: i. tā supnali cōuerfiōe iuestigabi
lis sapie: dū sic sciuit se uti p̄r & decēter i cibū & uia
ticū & sacrificiū & idiuisibile cōfortiū mōis mirabi
libus exhibet. **H**ec ē mēoria suauissime bōitatis: dū oēs

ui amoris sic in unum comprehendens uoluit se nobis sic ineffabiliter exhibere: & nos sibi unire & incorporare. Et hoc fuit decens fieri instante passionis hora: ut pñs nos in ipm cōuerſi ſecum patiamur & moriamur cū illo: & ipſe in nobis: & p nobis ſoluat redēptōis pñi: & nos deo i ſeipſo cōfor met. O uere admirabiliſſimū ſacramentū & oī ſua uitate pleniffimū: ut merito idē Dauid alibi canat. **Memoriā abundantie ſuauiſſimæ tue eructabūt.** pñs cxliiii. **Eſt etiā delectatione ſiue dilectiōe digniſſimū rōne ſui dulcoris: qđ oñdit cibi nutrientis ppetas: cū dī Eſcam dedit. Nā hec memoria omnīū mirabiliū eſt ordinata: ut ſit noſtre mētis cibatiua: & in deū trāſformatiua. Et ideo hoc ſacm eſce nomine appellat. Nutrit autē cibus rōne dulcedis. Vnde nec hoc ſacramentū uegetat niſi ſapiat ex charitate dulcorē. Hec autē eſca ppoīta eſt oī carni deo te uolēti accedere plēa fide: ut uerificet qđ dīc Dauid. pñs. cxxxv. Qui dat eſcā oī carni conſitemi deo celi. **Eſt etiā hoc ſacm timoratiōe potiſſimū rōe ſui nitoris: & hoc oñdit ſubiecti recipiētis puritas: qđ in timore ſignificat: cū dicit. Timenſibus ſe. Timor enī dñi expellit peccatū: & qui ſine timore eſt non poterit iuſtificari. Multū autē debet punſificari ille qđ debet uas fieri illius qđ candor eſt lucis eterne & ſpeculū ſine macula &c. **Ad iſta ergo quattuor. ſ. ad conditionē auctoris & miniſtri. Ad cōſiderationē ualoris & miraculi: ad cōmendationem nutrimenti & cibi & ſuſcepti beneficii. ad timorationem & purgationē ſubiecti: quod reape debet intendendo tibi reducere qđ ſum de hoc ſacro dicturus. De auctore ergo ſcias qđ auctor ē ipſe deus qui ē in ſinite potētie: quā oſtēdit multiplex in hoc ſacramento. Vnde benedictus ih̄s oſtēdit ſe excelētiſſime eē illū qui naturā cōdidit: qđ etiā ſic potētiſſime imutauit: & in ſeipm cōuertit. Et qđ iſta excellētia potētie deſcribet iſerius cū ageſ de mirabilibus hic cōtētis. Ideo cōſideremus hic infinitiſſimā bonitatē inſtituētis ſacramentū: in quo ſe fecit nrm ſacerdos tem: hoſtiā: & ſacrificiū. xps enī fuit ueniſſime ſacerdos noſter. Officiū enī ſacerdotis eſt eſſe mediator inter deum & populū: in q̄tū. ſ. diuinā populo tradit: & in q̄tū pñes populi deo offert: & p illorū peccatis deo aliq̄r ſatiffacit: hec autē pñiſſ. me cōue niunt xpo. Nā per ipm dona hōibz ſunt collata: ſecūdu illud ſecūde Pe. pmo: per quē. ſ. xpm maxima & pñcioſa nobis pmiſſa donauit: ut per hoc efficiamur diuine cōſortes nature. Ipſe. n. hūanum genus deo recōciliauit: ſecūdu illud Col. i. In xpo cōplacuit omnē plenitudinē inſitare: & per eū reconciliare oīa. Nō ſolū autē ipſe eſt ſacerdos: ſed etiam hoſtia ſecūdu illud Ephe. v. Chriſtus dilexit nos & tradidit ſemetipm p nobis oblationē & hoſtiā deo in odorē ſuauiſſimæ. **Debes autē ſcire qđ ieſus fuit nobis hoſtia oī mō. In antiqua lege offerebat hoſtia ppter trā. ſ. pmo p peccato: uide ad Hebre. v. dicit apoſto. qđ ſacerdos p hōibz conſtituit: ut offerat dona & ſacrificia p peccatis. Secundo ut ho********

mo in ſtatu gratie cōſeruet ſemper dño inherens: in quo eius pax & ſalus conſiſtit. Et q̄tū ad hoc eſt hoſtia pacificæ pro ſalute offerentium. De qua habetur **Leuit. iii.** Tertio etiam ad hoc ut homo perfectē deo uniatur & totaliter abſorbeat in deū: qđ maxime erit in gloriā: & hoc ſignificat holocaustū quali totū incenſum: de quo habetur **Leuit. pmo.** **Iſta trā xps in nobis effecit per iū ſacerdotium offerens ſemetipm pro nobis. Nā pmo nra peccata deſta ſunt per ipſum: ſecūdu illud ad Roma. iii. Traditū eſt ppter delicta noſtra. Secundo per ipſum gratiam ſalutis accepimz: ſecūdu illud ad Hebre. v. Factus eſt oībz obtempantibus ſibi cauſa ſalutis eterne. Tertio per ipm cōſumationē & pfectionē gratie & gloriæ adepti ſumus: ſecūdu illud ad Hebre. x. Habemus fiduciam p ſanguinē eius in introitu ſanctorū. Nā xps eſt ſimul hoſtia p peccato & pacificæ holocaustum. Et qđ ſicut dicit **Augu. x. de trinitate.** Omne ſacrificium uiſibile inuiſibile ſacrificii eſt ſacramentum: i. eſt ſacrum ſignum. Ideo expoſitio qua chriſtus ſic ineffabiliter ſe expoſuit exterius in hoſtiam & ſacrificium tam i iſto benedicto ſacramento qđ in crucis patibulo eſt ſignum illius ineffabilis expoſitionis & ſacrificatiōis: qua ſp̄ritum ſuum immolat iugiter in templo latiſſimo cordis ſui. In quo latiſſ. mō tēplo ſeipſum obtulit continue a ſue conceptionis initio uſque i horam mortis omni menti create modis ineffabilibus. Et ideo tota uita eius fuit una ſolenniſſima miſſa: in qua ipſe ieſus eſt templum & altare: ſacerdos & hoſtia deus acceptans ſacrificium. Ipſe idem offerens ſeipm ſecūdu aſſumptam naturam ipſe idem conuertens nos peccatores in ſemetipm: qđ ſignificat conuerſio huius ſacramenti: ut ſic ipſe ex illi pro quibus offertur. **Que miſſa tanta ſolennitate cantat ab omnibus potentiis mētis xpi & ab omnibus pñcordiis charitatis eius: ut in ipſa uirtute accipiat oē ſacrificiū noſtrū. Iſtud ergo ſacraſſimū templū nitatur ſacerdos intrare: qñ uult ſacrificium offerre: & iſti magno ſacerdoti ieſu ſe coniungat: & ſue ardentiffimæ charitati: quia in eius charitate & oblatione oīs nra chantas & oblatio conſecratur. Maior autem ſi ſic ingrediens poterit eſſe tāta frigidityte gelidus: qđ non ſtatim reſoluatur totus: & inflammetur ab ardore fornacis ieſu: que tota ardet ſp̄ritus ſancti igne. Quod autē ieſus oīa iſta fuerit dicit **Augu. iiii. de trinitate** ſic inquit. Quoniam quattuor cōſideranda ſunt in omni ſacrificio: cui offert: a quo offertur: quid offertur: pro quibus offertur. Idem ipſe unus uerūq; mediator per ſacrificium pacis nos reconcilians deo unum cum illo manens cui offertur: unum in ſe faciens pro quibus offerebat: unus ipſe eſſet qui offerebat: & quod offerebat. Huius itaq; oblationis ſic ipſe **Aug. ait. x. de ci. dei.** Nrm ſacrificiū & ſacm ait enī ſit ſacerdos ipſe xps offerens ipſe & oblatio: cuius rei quottidianū ſacm eē uoluit ecclē ſacrificium. Et ſicut ipſe ſe obtulit in uia per ineffabiles****

dolores & supplicationes pro nobis. Sic continue nunc se offert deo patri: nō dolore: sed amore semper uiuēs. Sicut dicit **Aposto.** ad **Hebre.** vii. ad interpellandū p nobis. Et q̄ sacrificiū suū habet esse et̄ū eternū. s. gl̄ificationem interminabilē electōrum: habet ip̄m etiā sacerdotē eternū. s. ip̄m deū in assumpta natura. Ideo uere dī christo. Tu es sacerdos in eternū: & merito secundū ordinē melchisedech. Nō solū q̄ easdē spēs obtulit panē & uinū sed etiā quia in scriptura: sicut dicit **Aposto** ad **Hebre.** vii. ip̄s describitur sine p̄re & sine m̄re & sine genealogia: neq; initium die: neq; finem uite habens. nō q̄ nō hūit: sed q̄ de hoc ip̄o i figurā tacuit assimilatus sicut idē dicit filio dei q̄ est in terris sine p̄re: & i celo sine matre: & sine genealogia: qui ex charitate nimia noster sacerdos dignatus est fieri. Et q̄ ip̄e x̄ps fuit totus sanctitas: sicut dī **Luce** p̄mo ad uirginē. Quod nascetur ex te sanctum. Ideo minister huius sacri q̄ tenet uicē x̄pi debet eē totus sanctificatus. Vnde & nullus pōt esse minister: nisi p̄p̄m tanq̄ p̄ alterē x̄pm sit cōsecratus in sacerdotē. Et oīa que circa istud sacramentū sunt debent esse sancta & consecrata: eccl̄ia: altare: paramēta: calix: corpale: ut oīa sacerdoti modo stupendo dament & ingerāt sanctitatē: p̄pter quod etiā ip̄s sacerdos cōficiēs in p̄sona christi loquit̄: cuius charitati debet esse per oīa unitus: ut hoc intendat saltē in generali q̄ x̄ps intēdebat. Et q̄ x̄ps in suo inestimabili actū & habitu fuit coniūctus oībus: q̄ unq̄ cōficiēt & sumēt istud sacramentū: ideo tā in cōsecratiōe q̄ in sumptione debet sacerdos se x̄pi charitati unire: ut q̄tum deus donat seip̄m sentiat x̄pm cōficiētē: & x̄pm sumētē: & charitatē suā dilater ad offerendū sacrificiū p oībus: uel p q̄bus x̄ps seip̄m intēdebat offerre. Sentiat ergo iste sacerdos p̄cipiatue & diuino munere aliquid in se recipere de eo q̄ dīctū est supra de sacri auctore: q̄ uocatur misericors & miserator dñs: ut moueat pietate: charitate: & cōpassiua memoria mortis ieiū: ad cōficiendū & celebrandū istud memoriale dominice passionis. Moueat etiā pietate & misericordia ad salutē populi sp̄etrandā & p̄curandā & offerendā deo p̄ri dilectissimū filiū suū oblationem & hostiā in sacrificiū recōciliatiōis oīum peccatorū: & sic erit misericors & miserator. **¶** Exequat̄ aut̄ potestate collati ordi: quo uere dñs mysterii: & nitat̄ ut possit cōficere se sentire dñm suūq; fantasmatū: quo p gr̄e donū sentiat se sup̄ferri oībus distractōnibui m̄datōr: & uni soli deo adherere: cui debet esse p populo mediator: q̄d ut possit facere semper potest an̄ oculos mētis sue documentū sapiētis in puerbiis. Si steteris sedere ad mensam potētis diligenter attende q̄ apponunt̄: sciēs qm̄ oportet te talia p̄parare. Mensa potētis ē sacru altare quod est mēsa x̄pi potētis sacramentū istud potēter efficiētis. Diligēt̄ ergo attēdere debes nō solū que. s. x̄pm: sed qual̄r. s. quo charitatis ardore: quo passionis dolore: qua tua necessitate: qui cōiunctiōe uti

litate: qua dei acceptatione: quo x̄pi doloroso clamore: q̄ta sanguis effusio: quo et̄ tpe: q̄ i sue uite fine: & sua sacratissima morte: ut & tu cōmorianis cū illo: & trāseas a temēpō: & hoc est p̄parare talia & si nō eccl̄ia. Attēde aut̄ q̄ ip̄issimū sacrilegium sit circa celebrationē istius sacri attēdere peccatū q̄ stum: uel quodcūq; tp̄ale cōmodū: quod ex hoc li q̄do pōt patere: q̄ dixi q̄ sacerdos debet coniungi x̄pi gratuite charitati: q̄ sicut patet solā intēdebat electōrē salutē. **¶** Ve illis impiis sacerdotibus q̄ a charitate disticti: & cupiditati sacrilege p̄ditiōis in de coniūcti de sacro dñici corpis tāto illo p̄ditore negotiant̄ scelestius q̄to sepe p̄ minori p̄cio sicut p̄ tribus denariis negotiant̄ impie de x̄po regnante in celis: q̄ ille qui pro. xxx. uēdidit peregrinū in terris. Scelestius etiā illo uendūt: q̄ ille nō credebat deū quē uēdidit sed hoīem. Vnde & ip̄s dixit. **¶** Peccaui tradēs sanguinē iustū. Isti ergo impii uelint nō sint scit̄ esse deum quem uēdunt: qui iam morte deuicta subiugauit sibi terminos orbis terre: nec causentur hii scelerati q̄ ille uendidit christum ad mortem: quia sceleratius isti terunt dentibus christum in sepulchrum spurcitie uentris sui: & anime sue scelerate christum traciunt & includunt: quod multo christo est horribilius sepulchrum: q̄ illud nouum sepulchrum iosep̄ iusti quod in syndone mundo cōditum aromatibus claudebatur. **¶** Quod & apostolus notat ad **Hebre.** vi. de impiis sceleratis. **¶** d. Rursus crucifigentes sibi metipsis filium dei & ostentui habentes. **¶** Hec pro sacerdotum malitia uitanda dicta sint: ut discat qui hoc legit q̄ nil tēporale debet in hoc sacrificio intendere: qui uult si ne sacrilegio celebrare. Licet autē sic debeat & possit aggrauari malitia sacerdotum propter contumeliā quam faciunt sacramento: non est tamen propter hoc temere asserendum q̄ peccatum eorū sit simpliciter maius peccato lude tradentis christū uel iudeorum crucifigentium: quia non ex tanta malitia cōmuniter procedit: licet quo ad aliquam circumstantiam: quia si plerūq; cognoscunt christū isti q̄ illi: & pro minori dant pretio: sepe possent ap̄ius aggrauari. Sic autē docet nos christus aggrauare peccata quantum ad illum respectū i quo excedunt: licet non sint simpliciter grauiora: quando comparat peccata sodomorum niniuitarum & similium: quos scilicet excedebant in crudelitate: licet gentes ille facerent plura mala. **¶** Docet enim nos uituperare peccata ad ingerendam confusio-nem peccatoribus in illa circumstantia: in qua uidetur aliqua peccata excedere: licet sepe in multis maioribus excedatur.

¶ De magnis mirabilibus que fiunt in hoc benedicto sacramento.

¶ Secundo debes uidere quō hoc benedictum sacramentum mirabile est memoria. Est autē in memoria

Mirabilis operationis

Mirabilis sui expressio

Mirabilis passionis

Mirabilis opationis inq: q: in hoc sacro est tanta multitudo mirabiliu ut super intellectū uiatoris & sensum cōprehēns. Vnde hic uere deus ē absconditus: q: omni sensu uelatus sola fide credit: ut uere possit dici cū Esaia. Vere tu es deus absconditus. Esaie. xlv. Vnde ibi abscondita est fortitudo eius: dū innumera mirabilia sūt in hora cōsecratōis q: latent in abscondito sacramēto. Ad pñs autē consideremus tria mirabilia: ad que possunt alia reduci: uidelicet:

Virtus operatiua

Virtus cibatiua

Species cōtētiua.

Primo qdē ex pte uirtutis opatiue considera q: in hoc sacro cōcurrūt simul uirtus uerbi creati & in creati: huius ut pferētis: illius ut assistētis: huius in uocantis: illius opantis. Vnde xps ex hūilitate pmeruit: ex deitate pfectit: ex hūanitate formā ptulit: & ex diuinitate cōuersionē plenā fecit. Cōcurrunt etiā successiua platio & instātanea imutatio: cum corporalis oratio forme sit enūciatiua & opatiua: & tñ successiua ē enūciatio & instātanea operatio: q: uirtus infinita dei sine tpe transubationē panis & uini facit i istātū i uerū corpus & sanguinē xpi p plationē forme sacri q: successiue pferit p os mīstri cū intentōe animi. Vñ finis dicti per opus dei ē cōplēmētū facti: Mirabilia sunt hec: ut merito possit intellectus dicere manu qd ē hoc: hec sunt illa abscondita de quibus dicit Esaia xlv. Dabo tibi thesauros absconditos & archana secretorū: ut scias q: ego sum dñs. In hoc enim sacro p hanc infinitā opationē thesauri gratie absconditi cōferunt: & archana secretorū fidei ecclesie pponunt: ut sciat i intellectus fidelis credēdo ueraciter: q: ipse ē dñs: qui qm̄ oīpotētissimus potuit: q: cōmētissimus uoluit: q: ueracissimus & sapiētissimus facit signa & mirabilia in hoc sacro quorū nō ē numerus. Dixit. n. Hoc est corpus meū. Et ideo sancta ecclesia pntet in xpo infallibilē ueritatē: q: sic dixit: & insupabilē potestātē qua potuit. In qbus cōcludit sacri irrefragabilē ueritatē q: ita sit. Oīa enī q: uoluit dñs fecit in celo & i terra: & i mari & in oībus abyssis.

Secūdo cōsidera mirabilia ex pte uirtutis cibatiue. Christus enim est cibus

Indigne sumentē pbans & reprobens

Digne sumentem pbans & approbens

Cibatum sibi incorporans

Post cibationem integre perseuerans

Seipsum consecrans: &

Ex se ipso seipsum cibans

Vides qta sunt mirabilia: de quibus oībus scriptura testat. Vere mirabilia tua dñe: ideo scrutata ē aīa mea in tue fidei lūie: nō i meo acūie: q: dedicatiō sermonū tuorū illūiat: & intellectū dat puulis. Os meū apui & attraxi spm: q: iste solus est q: scrutat etiā pfunda denarū pscutor maiestatis a glia op pmet. Tercio si cōsideret spēs cōtētiua occurrunt tripharia cōsideratio mirabiliū: scilicet

Quidditas transitiua

Quantitas dimensiuā

Qualitas obiectiua.

Quidditas enī substātie pāis & uini trāsit in substātiā corporis & sanguis xpi. In quo transitu sunt mirabilia mirabilissima. Nihil. n. substātie reliquit: sed totū cōuertit: nihil substernit: nihil de nouo efficit. Solū. n. trāsit aliqd in aliqd: & tñ sine anihilatione. Nō. n. ē anihilata substātia panis & uini: sed uere in xpi corpus & sanguinē cōuerfa: nō tñ cōsecrat xpi corpus de nouo. Ibi. n. p cōuersionē alicuius in ipm: & ibi pus nō erat. Nihil ibi substernit: quia trāsit totū in totū: nullū hñs subiectū. Quātitas ē dimensiuā spēz sine subiecto supra natura subsistit: sub qua sacrali cōtinet xps in se dimensionatus a spēbus nō dimensiuē cōtēntus in se cōmensuratus: nō tñ cōmensuratur cōtēntus signatus: q: sic ipse est i altari ubi consecrat q: nō est i alio loco ubi nō cōsecrat: nō tñ diffinitur: q: sic ē hic q: nō eodem mō alibi pnt esse. Est ibi pōitionē hñs i se: nō tam positue sub spēbus. Est. n. totus i tota spē uisibili: totus in qlibet pte signabili: totus in qlibet parte ptibili. Qualitas etiā spēz sensibilū teriat uisum: alterat gustū: excitat odoratū: imutat tactū. Nullus. n. istorū quattuor sensuū discernit istū spūalē obū. Solus fidelis auditus iudicat uerū dū audit assentit & credit. Hoc ē corpus meū. Fides enim ex auditu Roma. x. Auditui ergo meo dabis gaudiū & leticiam bone ihu: dū audio me posse fieri te ipm. Hoc. n. tu intēdis i pma cōuersione: nō. n. erat tibi cure panē i te cōuertere: nisi ut p hoc intelligeret xpianus se & debere & posse p tuā infinitā uirtutē in te per gratiā totali trāsire. Ipa. n. accētia p diuinā uirtutē accipiūt talē modū eēndi & opādi q: ex illis accētibz & circa illa accētia pnt oīa fieri: q: pmo poterāt: qñ erāt in substātia pāis & uini: durātibz tam illis accētibz tādiu existit uerū corpus xpi: q: diu nō ē facta tal' mutatio: ex q: seqret corruptio substātie pāis & uini: uel uariatio significati idiuidui: hoc dico q: idiuiduū significatū p hoc pnoī hoc cōuerti demōstrat: & ideo qñ desineret eē hoc sicut uinū p mixturā alterius liquoris siue: eiusdē: ita q: uanaret totā supficiē: q: nō esset postea hec supficies: sed alia de nouo facta ex mixtura: tūc desineret ibi esse sanguis: & hoc si eēt tota cōmixta. Attēde aut q: corpus xpi i sacro nō compāt secūdū ppas dimēsiōes ad ipēs sacrales: nec ad corpa q: circūstāt. Ideo q: tū ad talē modū essendi nō dī ppe agere & pati. Posuit. n. se ibi bñdictus ih̄s mō ipassibili: licet posuit se ibi passibilem: sicut in cena passibilis erat. Et ideo illa que notāt passionem ab extrinseco inferri in actū non conceduntur. Sicut non conceditur q: ibi iesus capiatur: ligetur: percutiatur: uulneretur: & alia huiusmodi. Illa uero que important aēiones & passiones ut stans & intra corpus christi existentes conceduntur: quia uera sunt. Vnde si fuisset cōsummatum sacramentum in parascue: uere dici potuisset q: ubi fuisset corpus christi captum: ligatū:

percuffum: uulneratum: & mortuum. uere etiam potuiſſet dici q̄ ibi moriebatuſ: quia mors eſt ita per diuiſionem principiorum. Et breuiter omnia que ſunt in chriſti corpore ubicunq; eſt locatum: uere ſunt in eo ſub ſacramento: quia xp̄s & idem corpus eius eſt utrobq; licet ibi non fiant prout ē ibi: quia omnis actio & paſſio in corporibus eſt ratione contactus. Non eſt autem ſub ſacramento tangibilis niſi mediante ſpeciebus. ¶ In hiſ et go abſconditis mirabilis fideliter & firmiter creditis captiuatur intellectus fidelis contra debilitatem ſui naturalis. Inminis credens ſupernaturale lumen fidei: aſſentiens uerbo chriſti. Hoc eſt ſacramentum abſconditum a ſeculis in deo: qui omnia creauit. Sicut dicitur Ephe. iii. quaſi dicat Eadem potentia qua de nihilo creauit hoc totum: in totū abſcondere conuertit: & ſacramentaliter conſecrauit. Hoc abſcondit deus a ſapientibus & prudētibus: & reuelat paruulis ieſu chriſti: qui cum Apoſtolo dicere poſſunt. Nos autem ſpiritum chriſti habemus: & in hoc mirabiliter ipſe ſapiens ieſus ſtultā fecit & fatuū oſtendit ſapientiam huius mundi: qui dei potentie ponunt terminos ſecundum arationem cecitatis ſue. Non tamen eſt contra uerā ſapientiam & illuminatam etiam rectitudinis nature: ſed ſupra enim ualde conueniens eſt dicere q̄ deus de ſua creatura poſſit facere quicquid uult: & eam ſicut plene dominus uoluerit immutare: & effectus ſecundarum cauſarum ſine ipſis ſecundis cauſis & facere & conſeruare: & ea que poſſeſt animus diſtinguere: ut diſtincta etiam ipſe poſſit diſtinguere & ſeparare: & unum immutare & conuerrere alio non mutato: & conſeruare illi eidem eſſe quod prius habuit per ſeipſum: & quencunq; effectum uoluerit tradere illi quod conſeruauit in eſſe primo. Sicut ſi uere facit in ſacramento: dum accidens facit eſſe ſine ſubiecto. Sicut primo erat in ſubiecto: dū eidem accidenti conſert actiones & paſſiones: quaſ prius habebat ſubiectum: ut poſſit ex eo generari quicquid poterat ex ſubiecto poſſe corrumpi & p̄ eo modo quo poterat ipſum ſubiectum. Et ideo licet multi multa dicant circa ea que generantur ex illis ſpeciebus circa quod ſubſtantia p̄cis redit qd̄ non credo: immo puto q̄ ſit hereticum q̄ illa ſubſtantia que conuerſa eſt in corpus redeat: ut ſit materia uermis: uel ciſus muris: uel etiam q̄ de nouo creetur materia ſub illis ſpeciebus: ſub qua fiat talis generatio: licet hoc poſſet ſuſtineri. Videtur tamen mihi magis honorabile diuino operi: q̄ dicatur q̄ nullum aliud miraculum ibi fiat: niſi illa que i trāſ ſubſtanciacione fiunt. ¶ Vt tunc per illud miraculum quod habet in ſe rationem multorum miraculorū detur tale eſſe accidentibus: & talis uirtus aſſiſtente ſemper diuina potentia: ut ex illis fieri poſſit: ſicut dictum eſt quicquid poterat ante conuerſionē de toto composito ex ſubiecto & accidente: quāto. n. diuinum opus eſt efficacius ad plura: tanto uidetur honorabilius eſſe factum. Et ideo uidet q̄ magis

honoretur iſtud ſacramentum quando in uno primo miraculo continētur tot mirabilia: q̄ ſi dicatur q̄ poſt illud miraculum fiant alia & alia miracula: licet nihil depereat ueritati ſacramenti: dū uere dicatur q̄ ſubſtantia panis & uini ſit conuerſa in uerū corpus: & ſanguinem xp̄i: quod tādū ibi eſt q̄ diu illa accidentia durant. ¶ Attende autem q̄ dicere xp̄m eſſe in altari ſacramentaliter eſt dicere ip̄m ibi eſſe uere & cum hoc ſignificatiue. Non enim ē uerius in celo q̄ ibi. Et ideo hoc quod eſt ſacraſ r̄ non dicit diminutionem uentatis exiſtētie: ſed dicit nouum modū eſſendi: quod ibi eſt: non per modum corporis cōmeſuratiue & configuriue ſp̄ibus: ſed ibi eſt eo modo quem ipſe ſolus nouit: & quē per deiſormitatem glorie cōphēſoribus mani feſtat. Hoc ergo quod eſt ſacramētaſ r̄ ultra hoc q̄ dicit modū eſſendi nobis inexpr̄ſibilem dicit chriſtum ibi eſſe ſignificatiue. Significat enim perfectā conuerſionem noſtri in ſe: & perfectam unionem mēbrorum eccleſie: & perfectum ſacrificium reconciliationis diuine: & perfectam ſacietatem charitatis noſtre: & p̄fectam corroborationem noſtre infirmitatis: p̄pter quod eſt ibi ſub talibus ſpeciebus & per talem modum q̄ iſta ſignificet. Vnde eſt ibi per cōuerſionem panis & uini ut ſignificet p̄dictā conuerſionē n̄i in ſe. ¶ Panis fit ex multis granis: unum ex multis racemis: ut per hoc ſignificet unionem p̄dictam mēbrorum cū capite: & inter ſe. Panis etiā fit ex grāo trito cribato & cocto. Vinū eſt ex acimis de uite generatis: & per calorem ſolis maturatis: & in torculari fortiter preſſis. Que oīa ſi gnificant dolores & anguſtias illius qui eſt granū frumenti: q̄ benedicta terra uirgo maria dedit: & ē botrus uue: quem glorioſa uirgo benedicta tanq̄ uitis pulcherrima protulit: qui per calorem charitatis eterui p̄cis ſic maceratus ē amoris n̄i dulcedie: ut uolūtarie ſe expoſuerit triture & p̄ſſure ſupplicii dū re crucis: q̄ ē molendinū & dibanus & torcular. Et q̄ p̄ mortē ſuā fecit ſe ſacrificiū recōciliatōis: q̄ quī dē eſt facta uituli ſanguis & hūore ſui corporis effuſo p̄ nobis. Idcirco in hoc ſacraſ ſanguis p̄ ſe conſecratus in calice: & corpus in hoſtia: ut uere & ſenſibili ſepatōe ſp̄is ſit memoriale deuotiſſimū mortis xp̄i: quo ſub ſp̄ibus cōſpicimus ſanguinē ut eſ fuſum: p̄pter qd̄ etiā i forma ſanguis pōit uerbū effuſionis cū dī. Qui p̄ nobis & p̄ multis effūdetur: ac p̄ hoc etiā ē plenū & p̄fectū ſacrificiū diuine recōciliatōis: in quo ſit remiſſio peccōg. Charitas etiā n̄a plene ſatiat: dū ſe tantū ſentit amatam & xp̄o carā: q̄ ut ip̄a poſſet ſp̄iaſ r̄ deo uiuere. & i ip̄o frui perfecte xp̄s in morte uoluit ſuā corporale uitam in paſſione totā exponere: & p̄ amore n̄o conſumere: ut ſic charitas n̄a uere cognosceret ſe amatam a xp̄o in tāto exceſſu q̄ plus nō pōt creatura amari: qd̄ ipſe oñdit dicens. Maiorem hac dilectōnem nemo hēt ut aiam ſuā ponat quis pro amicis ſuis. Que qd̄ expōit ſignificat in hoc ſacramēto: dum ſanguis ſegregatū conſecratur a corpe.

Et quia i hoc amor noſter debet ſatiari & perfecte reſci:& cognoscere q̄ plus nō poteſt amari: Ideo etiam ſumitur ſub ſpecie delicatiſſimi cibi & potuſ. ſ. panis & uini: in quibus eſt plena reſectio corporaliſ. Quia uero i xpo regeneramur per baptiſmū: & reſ genita que adhuc eſt debiliſ indiget nutriu: ut ad debitum reducatuſ augmentum: ideo etiam datur in ſpecie cibi & potuſ: ut noſtra infirmitaſ roboretur per panem qui cor hominiſ conſtat: & noſtra peregrinatio letificetur per uinū i ebriantiaſ amoris quod letificat cor hominiſ. Et q̄ iſtud benedictum ſacramentum habet tot ſignificare & efficere: ideo diuerſa ſecundum hoc ſortitur uocabula. Nā ut eſt cōmemoratiuum dñice paſſionis que fuit uerum ſacrificium iſtud ſacramentum ſacrificiū nominat. Quia uero in iſto ſacrificio cōtinetur uere xps qui ſolus fuit hoſtia placatiōis diuine. Ideo q̄tum ad hoc dicitur hoſtia. Et ſi mille milia hoſtie in mane offerrentur altaribus & in oībus temporibus ſemper eſt uera & una ſola hoſtia ihuſ xps qui ſignificat & efficit eccleſiaſticam unionem: per quam membra eccleſie coniunguntur in unum xpm: ideo nominat cōmunio: q̄ per ipſam cōmunicamus chriſto: & quia participamus eius carnē & diuinitatem: & q̄ participamur & unimur adinuicem per ipſam. ¶ Secundum uero q̄ ſacramentum iſtud eſt prefiguratiuum fruitionis dei q̄ erit in patria: & fortificatiuum debilitatiſ noſtre dū ſumus in uia: ut illuc peruenire poſſimus: dicitur uiaticū. Et quia iſtud eſt optimū: & nobis gratuite datum. Ideo ſecundum hoc anthinomatiſ dicitur euchaſtia: tamen eſt proprium nomen ieiſ: quia in hoc ſolo continetur uere xps: qui eſt plenus gratia: & a quo i nobis oīs gratia deriuatur. Dicit etia in greco methaliſis. i. aſſumptio: quia ut Damuſus dicit per hoc filiū diuinitatem aſſumimus. Et q̄ omnia hec abſconſe continentur in eo que ſunt ſacraſſima & ſecreſſima. Ideo etiam anthinomatiſ dicitur ſacramentum. ¶ Conuenientiſſime autem iſtud ſacramentum xps inſtituit in cena a diſcipuliſ reſeſſurus & non ante: dum cum eiſ erat preſentia corporali: quando enim propriam ſpeciem diſcipuliſ ſubtrahebat: tunc ſe ſub ſacramento reliquit diſcipuliſ cum ſua dilecta eccleſia ſemper ſub hac ſpecie moraturuſ: quod maximū fuit amoris in dicitum. Cum enim non eſſet conueniēſ q̄ in carne paſſibili diuiciuſ moraretur in terriſ modū hunc adiuenit mirabilem: quo ſponſam ſuam nō dimitteret ſine carniſ ſue preſentia peregrinam. Et quia ſemper ipſe inuiſibilitateſ intra noſ eſt iuxta illud Lu. Regnum dei intra noſ eſt. Idcirco modū inuēit ſub ſpecie cibi & potuſ quo ad noſtra intima itroi ret: & noſ de ſe ſatiaret: & amplexaretur dulciter & ſtatueret firmiter in ſue ſemita uoluntatiſ: ut ſemp eū coleremus preſentem qui regnabat in celis. Vnde Euſebiuſ dicit q̄ quia corpus aſſumptum ablaturuſ erat ab oculiſ illaturuſ ſyderibuſ: necceſſe erat ut die cene ſacramentum corporiſ & ſanguiniſ ſui

conſecraret nobiſ: ut coleretur iugiter per myſteriu quod ſemel offerebatur in precium. ¶ Secundo etiam fuit conueniēſ ut tunc inſtitueret memoria ſue paſſionis: ut omni tempore apud homineſ eſſet repñtatiuum dominice paſſionis: quia ſine ſi de paſſionis xpi nunq̄ potuit eſſe ſaluſ: ſecundum illud Roma. iiii. Quem poſuit deſ propitiatoreſ per fidem in ſanguine eiſ. Et ut iſta memoria ex continua celebratione ſacramenti iugiter creſceret: debuit inſtitui in xpi reſeſſu: quod ipſum corā oculiſ noſtre mentiſ repreſentaret. Et quia precipuum ſacramentum huiſ erat figura paſſionis future: iō conſumara ueritate & illo celebrato & excluſo merito dicit Apoſtoluſ. i. Cog. v. Paſca noſtrum imo latuſ eſt xps. Tercio etiam debuit inſtitui in cēa in reſeſſu iſtud ſacramentum: quia nunq̄ erat tantuſ amor de noſtra delendū memoria: quia que i reſeſſu & ultimo dicuntur a dilectiſſimiſ nobiſ magiſ memoriē cōmendantur: quia tunc maxime in ſtammatur amicuſ affectuſ. Propter quod dicit Alexander papa. Nihil in ſacrificiſ eſſe maiuſ pōt: q̄ corpus & ſanguis xpi: nec ulla oblatio hac potior eſt. Ideo ut maiori ueneratione haberetur dominuſ in ultimo diſceſſu ſuo a diſcipuliſ hoc ſacramentum inſtituit. Aug. etiam in libro reſponſionū ad Ianuariuſ dicit ſic. Saluator ut uehementiſ cōmenderet myſteriu illiuſ altitudinem: ultimuſ hoc uoluit inſigere cordibuſ hominū & memoriē diſcipuloruſ: a quibuſ ad paſſiōem diſceſſuſ erat. Sic ergo patet q̄ iſtud benedictum ſacramentum ē memoria operationiſ mirabiliſ. ¶ Eſt etiam memoria paſſionis dolorabiliſ: quod licet iā ex dictiſ pateat: tamen adhuc tñſormiter manifeſto: attendaſ tamen motiuum quo inſtituitur: formatiuum quo conſicitur: modum quo ſuſcipitur. ¶ Ex hiſ enim tribuſ diligēter exaiatiſ repñtatur amare memoria paſſionis dilecti. Motiuum enim quo inſtitutum fuit Apoſto. dicit p̄me Cog. xi. cum dicit. Quotiēſcuq̄ manducaueritiſ panem hūc: & calicem bibetiſ: mortem domini annūciabitiſ dōcē ueniatiſ. Et ipſe ihuſ per ſemet ipſm dicit Hoc facite i meam cōmemorationem. ¶ Ad hoc ergo iſtud ſacramentum conſicitur: ut ex eiſ exercitatione cōtinue intuentēſ xpi ſanguinem ut effuſum ſit memoria noſtra repleatur xpo paſſo: ut ſemper fixuſ ſit in corde noſtro: qui pro nobiſ ſemel fuit fixuſ in ligno. Et ideo etiam ſacramentum inſtituit: ut quali daret nobiſ plenam poſſeſſionem ſue paſſionis & mortis: ut quotidiē lauaremur cum ſuo ſanguine: & reſiceremur ſuo corpore: quali non ſuffecerit ei quo ad oſtenſionem amoris: q̄ ſemel realiter ſanguinem effudit iu ligno niſi quotidiē tibi effundatur ſub ſacramento. Vnde iſta eſca fuit in figura. Sapientie. xvi. per ortigometram q̄ eſt auuſ uiuēſ de ſeminibuſ uenenatiſ. Sic & xps qui dicit. Meuſ cibueſt ut faciam uoluntatem eiſ qui miſit me: & uolūtaſ patriſ fuit ut biberet calicē paſſionis: quali fuerit uolūtaſ eiſ ut xpuſ uiueret de

uenenatis cibis. Bibit enim i discipulo tradente: & comedit uenenū cupiditatis in accusantibus: bibit in testibus uenenū falsitatis. Bibit in crucifigētibz uenenū impietatis. O quot semina uenenata trāsi erunt intra stomachū istius benedictę auis: si cōfideres q̄ & qualia passa fuit: que tibi omnia ad mēo riam reducuntur in huius sacramenti celebratione. **C** Si autem consideres formatiūū quo cōficiūt: oīa ingerunt ad passiōē. Ad qđ facit q̄ numerus dictionū i forma positarū est secūdū numerum plagarum: licet forsitam enim non sit de substantia forme: sed copulatio ad locutiones predictas: sic & ipse modus formandi hostiā: quo inter ferra ignita strigitur & decoquit: ingerit passiōis iesu memoriā. Ferrū enim ignitū fuit impia crudelitas iracundie iudeorū i xpo: ferrū multo plus ignitū fuit imobilitas flāme & charitatis xpi qua desiderio desiderauit seipm offerre i p̄ciū nostre salutis. **P**rimi ferri figura remansit in xpi corpore dū uulneratus clauis & fossus spinis: turpatus sputis: ligatus uinculis: uelatus oculis: totus plenus iuriis: nō apparuit ei spēs neq; decor: formeris hoc ferro & figureris qui accedis ad sacramentū non ut ista inferas xpo cū crudelitate iudeorū: sed ut ista libenter perferas cū xpo & p xpo ad exemplū sanctorū martyrum: & ut crucifixi effigie transformes in teipm de eius passione iugiter meditando. **S**ecūdi ferri. s. amoris iesu i te sculpatur figura ut eius amore tā ardentius ferueas: quo tibi parum uideatur ad similitudinē sui p honore dei omnia sustinere mala: & tūc eris ipse hostia formata & cautenzatus similitudine passionis. Infinita sunt huius memorabilia passionis. Si tu anima deuota sciens ruminare i omnibus que circa huius sacramenti celebrationē agunt: si etiā cōfideres modū quo suscipit: uidebis passionis amaritudinē memorari. Nam hostia frangit p manus sacerdotis: dentibus teritur & in stomacho trāsmittitur: p quod significatur corporis xpi fractio & attritio i flagellis & in spinis: & clauis: & cōsummata i morte & occultatio i sepulchro: facias tu quicūq; sumis q̄ anime tue ueter sit dignum dei sepulchre petrinum firmitate propositum nouum reformatiōe tui sit sinton munda purissime cōscientie: sint aromata sanctę uite: sit firmissima ligatura cōtinuē circūspectiōis tui & obseruantie status tui. Istis ergo mōis dicēte tibi illud. Tere. iii. Recordare paupertatis & transgressionis mee absinthii & fellis: respondeas dilecto morienti pro te. Memoria meōr ero: & tabescet in me anima mea. Quomodo autē tertium in hoc sacramēto fuerit mirabilis exposui p nobis licet pateat ex predictis: tamē hic singlāriter nota: q̄ stupendum amoris signum fuit: q̄ sic se in sacramento exposuit pro te: & sic quasi noua morte uoluit seipsum p te exponere maibus cuius cūq; sacerdotis quantūcūq; scelerati dūtaxat catholici. Et quia pro nullius malitia uel pro aliqua iniuria que tibi ibi fiat potest eius presentia uiolari qn̄ sepe ibi sit: nite factis q̄ debēt fieri circa consecrat

onem & durantibus spēbus. **C** O quantum est in effusione amoris sui si sciueris ponderare: & ut tibi aliquantulum ostendam quanta unione xpo coniūgeris: uolo hic aliquantulum dilatare sermonem. Ad hoc enim facta est tanta expositio xpi in sacramēto ut nō impediatur sacramēti effectus: qui est cōuersio tui in ipsū: unde nota q̄ in ista benedicta parentela xpi & coniūctione tui ad ipm: non tantū efficeris filius: frater: uel consobrinus: sed efficieris ipse xpus per gratiam transformationis. Et ut hanc idēritatem tuam ad xpm possis cognoscere: scias q̄ tribus modis cognoscimus aliquid nobis attinere. s.

Generatione

Nutritio

Familiari allocutione.

Generatione scis te esse hominē: q̄ ab hoībus generaris: sed non idēitate indiuidui: sed speciei: quia non idem pater qui filius numero: sed spēs q̄ uterq; homo. Ad qđ autem semen saltē pro maiori parte est de supfluo nutrimenti qđ est supflūū idiuiduo speciei necessariū: at non tale semen quo tu xpiane generaris de xpo. Non enī ex supfluo: sed sue uite necessario: de tota enim uita sua te genuit: qui te in morte sua baptizari constituit. Cuius signū fuit illa crudelis lancea que latus & cor xpi aperuit: ex quo sanguis regenerationis & aqua baptismationis profuit & profluxit: unde & i eius morte submergeris & in baptismo: & quasi nouus xpus resurgens de submersione emergeris. Quod significans apostolus dicit. Roma. vi. Consepulti sumus christo p baptismū eius in morte ut in nouitate uie ambulemus. Et quia efficiamur nouus christus per gratiam i baptismō: ut ostenderet ueram sui existentiam in nobis. & nostri in se noluit nos spiritualit̄ genitos de alio enutrire: q̄ de se ipso ut uere ostenderet nos in ipsum transportatos quia ex eisdem sumus ex quibus nutrimur. **E**x quibus patet secūdus modus attinentie qui est ex nutritione: unde ipse dicit caro mea uere est cibus & c. Nō quidem conuertendus in naturam cibati que est infecta peccatrix & mifera: sed cōuersurus cibatus in naturā suā que est spiritalis & sanctissima: gloriosa & diuina. **O** q̄ sapidus est hic cibus qui hominem facit deū: & nos a nostra uita que uere mors est funditus occidit: & in dei uitam prouehit. Quia inquit saluator. Ioannis. vi. Qui manducat me uiuit propter me. Et iterum. Qui manducat meam carnem & c. in eo uere sic cibati dicere possumus cum apostolo ad. Gal. ii. uiuo ego: iam non ego: uiuit uero in me christus: ut merito dixerim q̄ in hoc benedicto sacramento est supramirabilis expositio christi: cū tali modo se nobis tradidit in cibum: uere potest nobis dicere. Quid ultra debui tibi facere & non feci: qđ tui cordis possit dunciam emollire. **T**ertius etiam modus quo attinentiam alicuius recognoscimus scilicet per familiaria uerba: quo mater uocat nos filiū: & frater fratrem: & sic de ceteris stupendo modo. **S**i consideremus christi uerba nos ducit in ipsum

Ipſe enim dicit ſe frumentum & nos farinam. Se
uitē: & nos palmites. O qualis eſt iſta parentela: nō
enim facit gradum: ſed uniuem. Tota enim paſta
poſt fermentationem eſt de natura fermēti. Et qđ
palmeſ reſpectu uitis: niſi uitis parua reſpectu ma-
gne: & pars reſpectu totius. Sic & intelligas te non
chriſti filium ab ipſo ſeparatum: ſed eius membrū
in ipſo fixum: & totaliter in eius gratiam per ipſius
charitatem conuerſum. Et ut enſaticē & inexplica-
biliter unionem ſui ad nos ipſe exprimeret: alloq-
tur patrem. Ioannis. xvij. Tu in me: & ego in eiſ al-
ſimulans modum quo in nobis eſt: modo quo in
ipſo patre eſt. Etiam dilectionem ſui ad nos aſſimu-
lat dilectioni paterne ad ſe cum dicit. Sicut dilexit
me pater: & ego dilexi uos: hanc autem dilectionē
dei ad nos & unionem noſtram ad chriſtum Aug.
eleganter exprimit ſuper. pſ. lxxxv. Inclina domi-
aurem tuam &c. dicens. Nullum maius donum p-
ſtare potuit deus hominibus: qđ qđ uerbum ſuum p
quod condidit omnia faceret illis caput: & illos ei
tanqđ membra coaptaret: ut eſſet filius dei & filius
hominis: unus deus cū patre: & unus homo cum
hominibus: ut & quando loquimur ad deum deſ-
cantes: non inde filium ſeparemus: & quando pre-
catur corpus non a ſe ſeparet caput ſuū. Sitq; unus
ſaluator corporis ſui dominus noſter ieſus chriſtus
filius dei qui & oret pro nobis: & oret in nobis: &
oretur a nobis. Orat pro nobis ut ſacerdos. Orat i
in nobis ut caput noſtrum. Orat a nobis ut de-
us noſter. Agnoſcamus ergo in illo uoces noſtras
& uoces eius in nobis. Et infra ſequitur. Orat in
forma dei. Orat in forma ſerui. Ibi creator hic crea-
tus: creaturam mutandam: non mutatus aſſumēs:
& ſecum nos faciēs unum hominem caput & cor-
pus. Oramus ergo illum in illo: & dicimus cū illo
& dicit nobiſcum. Inclina domine aurem tuam &
exaudi me. Non ego dico: immo in corpore agno-
ſcat utruq; & dicat chriſtus. Ego dico: non dicis
aliquid ſine illo: & non dicit aliquid ſine te: hec Au-
guſti. **L**icet autem omnes chriſtiani transformē-
tur in chriſtum per efficaciam charitatis: miniſtri ta-
men huius ſacramenti tenēt perſonam chriſti: per
cōionem ſue excellentiſſime dignitatis: & efficaciā
inſtrumentaliſ poteſtatiſ in conſecratione ſacra-
menti. Vnde cum altiſſimis affectibus mentis
debent ſacerdoteſ parari: & ad conſecrationem
tanti ſacramēti accedere. Sic ergo uidet mirabilem
memoriam miraculoſe operationiſ: amariffime re-
cordationiſ: amoroſe expoſitiōiſ. Hec ſunt illa mi-
rabilia de quibus ſola catholica poteſt eccleſia glo-
riari & dicere cum Daniele iii. Signa & mirabilia fe-
cit apud me deus excelſuſ. Vere enim iſta ſunt mi-
rabilia que extollere non ſufficit etiam angelica na-
tura: que apud ſolam eccleſiam fiunt: quia extra eā
ueri ſacrifici non eſt locuſ.

De ſuauiſſitudine & dulcedine huius
ſacramenti.

Dictū fuit i principio qđ iſtud ſacramentū erat
tertio dulcedine ſue dilectione digniſſimū
ratione ſui dulcoriſ: propter proprietatem
cibi nutrientiſ: quia dicitur eſca: uere iſte eſt cibuſ
dulciſſimuſ: licet enim ibi ſit amaritudo ut dictū
eſt ſupra per memoriam paſſioniſ: eſt tamen ibi ſū-
ma dulcedo propter ſummam expientiam diuini
amoriſ. Nihil enim dulciuſ: qđ ſentire ſic ineſtima-
biliter a deo ſe amari. Quia uere iſtud ſacramentū
datur ut cibuſ nutriens: ideo debet in nobiſ effice-
re illa ſpiritualiter: que corporaliter efficit cibuſ cor-
poraliſ: qui quidem.

Mutat palatū delectabiliter

Reparat deperditū utiliter

Roborat defectū firmiter.

Perducit debitū effectū efficaciter. **E**t quia
iſtud ſacramentum non ſolum eſt cibuſ: ſed medi-
cina & armatura: ideo expulit morbum & protegit
contra hoſtiſ inſultum. Et per hoc poteſ uidere qđ
inducit ſpiritualiſ dilectioniſ feruorem: quodiā-
norum defectū expurgationem: gratiā nobiſ
exiſtentiſ confortationem & augmentationem: in-
uiā dei firmam ſtabilitiōem. Expellit & purgat
morbum concupiſcentiē. Munit & roborat contra
inſultum tentationiſ ſue per aſpera: ſue per aduer-
ſa: & per ipſum ſacramentum multum remittitur
de pena nobiſ debita pro peccatiſ. Quod autem
inducat ſpiritualiſ dilectioniſ feruorē: patet ex hoc
quia chriſtuſ ibi perſonaliter continetur: unde ad
eiuſ pñtiā niſi ſit defectuſ ex parte noſtri multū
debet feruor charitatiſ excitari: & quia gratia & uer-
itaſ per ieſum xp̄m facta eſt: ideo in hominem ue-
niens ſacramentaliter ipſe chriſtuſ uitam gratiē opa-
tur. Iuxta illud lo. vi. Qui manducat me uiuit pro-
pter me: unde Cyrilluſ dicit: uiuificatiū dei uer-
bum uniens ſeipſum proprie carni fecit ipſam uiui-
ficatiuā. Docebatuſ enim cum noſtriſ quodam
modo uniri corporibuſ per ſacram eiſ carnem: &
precioſum eiſ ſanguinem: que accepimus in be-
nedictione uiuificatiua: & in pane & in uino ex qui-
buſ multum feruor debet excitari charitatiſ: unde
& in multiſ deuotiſ perſoiſ ſumptio huius cibi ex-
taſim operatur. Quod etiam conferat gratiam ro-
boret & augmētet hoc patet ſi conſideretur qđ ibi
paſſio chriſti reſentatur expreſſe ut dictū eſt.
Et ideo effectū quem chriſti paſſio fecit in mun-
do hoc ſacramentum facit in digne ſumēte: unde
ſuper illud quod Ioan. xix. Continuo exiuit ſanguis
& aqua: dicit Crifo. Quia hinc ſuſcipiunt principi-
um ſacra myſteria cum acceſſeris ad tremendum ca-
licem ut ab ipſa bibituruſ chriſti caſta ita accedas:
ut ipſe dominuſ dicit Matthe. xxvi. Hic eſt ſanguiſ
meuſ qui pro multiſ effundetur in remiſſionem
peccatorum. Et ideo ſicut chriſti paſſio uiſa debuit
attendere & transformare & augere charitatē amā-
tiſ: ſic & huius celebratio ſacramenti: unde dama-
ſuſ comparat hoc ſacramentum carboni quem ui-
dit Eſa. vi. Carbo enim lignum ſimplex non eſt ſed

unitum igni. Ita & panis consecrationis non est simplex panis: sed unitus diuinitati. Et ideo in hoc sacramento quantum est ex sui uirtute habitus gratie & uirtutes cōferuntur: frustra enim daretur in cibum a xpo qui nihil frustra facit: enim effectū spiritualem faceret in anima: quē cibis corporalis facit i corpore. Vides autē qd cibis corporalis sustentat: auget: reparat: & delectat: que omnia facit istud benedictū sacramentum: unde Ambrosius in libro: de sacramētis dicit. Iste panis ē uite eterne qui animę nostre substantiam fulcit. Et Crisostomus super Ioānē: prestat se nobis desiderantibus & palpare: & comedere: & amplectere: unde Augustinus super Ioānē exclamat. O sacramentū pietatis: o signū unitatis: o uinculum charitatis: qd oīa ista xpus efficit i nobis: propter oēs istos effectus dicit xpus Ioānis. vi. Caro mea uere ē cibis &c: ut ostendat ista ueraciter efficere: propter qd singulariter in hoc sacramento secundū illud secūde. Corin. v. chantis xpi urget nos: & inde est qd urgetur aīa spiritualiter delectari refici & inebriari dulcedine bonitatis xpi: secundū illud Canticor. v. Comedite amici mei: bibite & inebriamini charissimi. Quia ergo xpus & eius passio est causa gratie & spūalis refectio: causa feruoris & roboris: manifestū est qd hoc sacramentum & spiritualem feruorem & firmitatē gratie & eius augmentum causat in nobis. Causat etiam apertionem ianue. & consecutionem glorie quia per suam passionem xpus aperuit nobis aditū uite eterne. Similiter & unio representata per species panis & uini & spiritualis refectio in ipso contenta facit nos transire hic per gratiam contemplationis & glorie gustum: & post mortem in plenū itroitu. Vnde Augustinus sup. illo uerbo. Caro mea uere ē cibis. Cū enim cibo & potu id appetant homines ut non exuriant neq; sitiant: hoc ueraciter non prestat nisi iste cibus & potus qui eos a quibus sumitur imortales & incorruptibiles facit i societate sanctorū ubi pax plena est atq; perfecta. Quod autem roborat in nobis uirtutem persistendi in uia dei & perueniendi ad gloriam: fuit prophetatū seu manifestatū i figura helie. iiii. Re. xviii. ubi dicit: qd helias comedit & bibit sub ūbra iunipi: & ambulauit i fortitudine tibi illius usq; ad montē dei oreb. Habet autē uirtutem remittendi uenialia si consideretur ipsum sacramentum & res sacramenti. Nam hoc sacramentum sumitur ut cibus ut dictum est. Nutrimētum autem est ad restaurandum deperditū quod consumitur ex ui caloris naturalis. Spiritualiter autem in nobis quotidie aliquid perditur ex calore concupiscētie: ex quo per multa uenialia feruor in nobis diminuitur charitatis: contra qd ē huiusmodi restauratio sacramenti. Vnde Ambrosius dicit in libro de sacramētis qd iste panis quotidianus sumitur in remedium quotidiane infirmitatis. Res autem huius sacramenti est charitas: nō solum quātū ad habitum: sed etiam quantum ad actum qui exci-

tatur in hoc sacramento: per quā excitationem uenialia delētur: & purificatur & clarificatur aīa: unde licet nō posimus semper uiuere sine ueniali: tamen sepe contingit qd ipsa sumptione anima glorificatur & purificatur ab omni reatu ueniali: & ab omni scotia cuiuscūq; peccati: perfecte cōfiguratur claritati solan ipsius iesu: in quē per sumptionem sacramēti sepe totaliter absorbentur. Istum autē effectū quo ad tātā pulchritudinem multū impediret mētis distractionio: maxime si homo accederet cū affectu uenialiter peccandi. Quomodo autē debeat mēs recolli: infra exponetur in expositione canonis missę. Non est autem proprius effectus istius sacramenti remittere peccata mortalia in sumente: qd nō debet accedere cū conscientia mortalis peccati. Qui enim nō uiuit spiritualiter non potest spirituale nutrimentum suscipere: nec potest uniri xpo ut mēbrū qui ē a xpo precisus per mortale peccatum. Potest autem hoc sacramentum remissionem peccati mortalis operari dupliciter: uno modo nō perceptū actu sed uoto: sicut cū quis ex conscientia peccati abstinere se ex reuerentia: & amore sacramenti appetit sumere: & ex appetitu meretur aliquantulum de cōgruo sibi contritionē infundi: ut sic a peccato liberatus pure possit accedere. Alio modo etiam perceptū ab eo qui est in peccato mortali sic occulto cuius conscientiam & affectū nō habet: forte enim pmo nō fuit sufficienter contritus: sed deuote & reuerenter accedens sepe consequitur per hoc sacramētū gratiam charitatis que contritionē perficit: & peccatum expulit. pena autem peccati debita p hoc sacramētum remittitur: quia hoc sacramentum nō solū est sacramētū per sūptionem: sed etiam est sacrificium per oblationem: & ideo habet effectū remissionis peccati & pene debite: & in eo qui sumit: & i eis p quibus offertur. Hoc autem sacramentū habet ex ui sacramenti directe effectum illum ad quē est institutum. Sicut nutrire: augere: xpo unire: & in xpm trāsformare. Sed qd hec unio sit per charitatē: ex cuius feruore & augmento anima cōsequitur remissionem: non solum culpe: sed & pene. Licet autē i isto sacramēto contineatur totus xpus: & memoretur eius passio que est sufficientissima causa remissionis peccati & omnis pene: non hoc operatur secundum plenitudinem sue efficacie: sed secundū dispositionem in sumente repertam: & ideo nō sepe tota pena remittitur: sed quantum requiritur ardor chantis ipsum recipientis. In qtuero uero istud sacramentum est sacrificium nostre oblationis habet proprie uim satisfactiuam: & ideo inter omnia satisfactibilia istud est sumū pro remissione tam pene qd culpe. In qua etiam non semper operatur: secundum plenitudinem sue efficacie: sed simul componendo xpi presentiam & imolationem ad deuotū offerentis affectū: qd xpus norauit luce. xxi. de uirgula que obtulit duo minuta qd plus omnibus obtulit considerato suo affectu. Debes autē scire qd ex

hac ratione qua est sacrificium non solum prodest
sumenti: sed etiam omnibus quibus offert. Quia
uero sacerdos est persona publica: & quasi os toti-
us ecclesie que est unum corpus per uinculum cha-
ritatis: ideo sumptio sacramenti a sacerdote: nō so-
lum oblatio dicitur totum corpus ecclesie uegeta-
re: unde & sacerdos debet niti statum suum cogno-
scere & charitatem suam ad omnes electos plena-
rie dilatare. **C** Contra autem tentatiōes futuras ua-
let sumptio huius sacramenti tripliciter. **P**rimo
quidem quia refrigerat estum concupiscentie: & ro-
borat habitum gratie: ex quibus tāq̃ ex cibo & me-
dicina mors iterior pellitur: propter quod dicit au-
gusti. super iohannem. Securus accede: panis est nō
uenenum. **A**lio modo premunit ab offensa futu-
ra: & est armatura contra spirituales nequitias. In-
quantum enim signum est & memoriale passio-
nis christi: per quam uicti sunt demones fortissime
timent mentem deuotam sumptione huius sacra-
menti munitam: unde Criso. super iohannem. Ut leo-
nes flammās spirantes: sic ab illa mente discedimus
terribiles effecti diabolo. Sed qui indigne sumunt
christum crucifigunt cum iudeis & iuda proditore
& ideo plenius isti a diabolo possidentur. **P**ensa-
tis ergo istis effectibus potes uidere q̃ iteratio xpi
fuit hoc sacramentum instituere ut celebraretur quo-
tidie: & ideo quilibet christianus debet ipsum sepe
& deuote sumere. Nam tempore apostolorū quo-
tidie ab omnibus fidelibus sumebatur: propter qd̃
patet abusus sacerdotum diu a celebratione cessan-
tium. **E**t ipsa enim sumptione ordinis sacerdotalis
facti sunt ipsi os ecclesie: per cuius oblationem sa-
cramentalem salutare nutrimentum ad membra ce-
tera deriuatur: unde impie priuant & seipsos & alios
effectibus memoratis. **D**ebet ergo ubi malum est
medicinam apponere: non bonum a seipsis expel-
lere. Malum autem est in malitia sue uite quam de-
bent corrigere: & non seipsos & alios tanto bono
priuare. Ipsi enim positi sunt ut sint mediatores in-
ter deum & populum: & ut sibi istud offerant sacri-
ficium: in quo solo plene colitur: & ideo debent ni-
ti quotidie deo reddere debitum: & populo benefi-
cium. **L**icet autem sacerdos curatus plus teneat
humano statuto: & etiam quo ad hoc diuino suo
particulari populo: tamen plus obligatur in conspe-
ctu dei ipsum dignum colere: & toti corpori eccle-
sie influere. Ille qui a deo est sanctificatus & totus si-
bi dedicatus per religionis bonum & multiplicia
beneficia diuinarum gratiarum & refectionum me-
talium: unde istam lex celi debet compellere uelle
sepe ut deum honoret sacrificio: & populo subue-
niat beneficio. **Q**uod saluator notat in illa parabo-
la de talentis dispensatis seruis: unde dicit grego. i
omelia. Tanto ergo esse humilior atq; ad seruien-
dum deo promptior quisq; debet ex munere: quā
to obligatiorem se conspiciat in reddenda ratione.
Nec subrepat te fatua multorum locutio dicentū.

Ego non accepi magnos redditus temporalium:
nec dignitatem cure populorum: & ideo non tene-
or celebrare. **L**icet enim plus teneantur quo ad ali-
quid: tu tamen multo plus teneris simpliciter ad ho-
norandum deum & diligendum populum si ma-
iora recepisti carismata gratiarum respectu quorum
temporalia nihil sunt. **Q**uod si tuam infirmitatem
causens & timorem irreuerentie: scias q̃ iste timor
& resilio in propriam paruitatem est optima pre-
paratio ad celebrandum: dummodo non grauius
mortalibus: & tuam uitā proponas iā melius emē-
dare. **E**t licet non semper consequaris emendatio-
nem plenam: tamen multum tibi suffragat ad hoc
deuota celebratio sacramenti & continua detesta-
tio & uilificatio tui in cōspectu dei. Multū etiam iu-
uabit tuam preparaturam: si tu dilates charitatem
ad compassionē electorum & quasi alloquaris do-
minum: pro me non sum dignus accedere: nec au-
derem: sed in uirtute charitatis sancte ecclesie spon-
se tue: cuius me dignum fecisti ministrum accedo
tibi offerre sacrificium quod per os tuum benedi-
ctum est quotidianum. **E**t ad hoc hortatur Ambr.
d. in quadam oratione. **G**raue est q̃ ad mensam tu-
am mundo corde: & manibus innocentibus non
uenimus: sed grauius si de peccatis metumimus & sa-
crificium non reddamus: unde Aug. in lib. de uer-
bis domini. **Q**uotidie sume quod quotidie tibi p-
sit. **E**t Ambr. in lib. de sacramentis. Si quotiens ef-
funditur sanguinis christi: in remissionem peccato-
rum effunditur: debeo semper accipere qui sem-
per pecco sepe debeo habere medicinam. **I**llud
autem quod dicit Augusti. in lib. de ecclesiasticis
dogmatibus. **Q**uotidie eucharistiam sumere: nec
laudo nec uitupero: proprie referendum est ad la-
cos non ad sacerdotes: quorum est imolare & offer-
re istud sacrificium in cōi ecclesie charitate. **S**icut il-
lorum qui in consecratione ordinis christi sponse
instituuntur ministri. **S**uperiora autem fuit dicta cō-
tra negligentiam sacerdotum: qui cum debeant ex
charitatis ardore habere alas aquile ad uolandum
ad gustum huius sapidissime escæ: sicut dī Iob. ix.
Quasi aquila uolans ad escā: facti sunt similes illis
impiis qui fuerunt horū sacerdotum negligentū
figura. **S**icut dī Numerorū. xi. **A**nima nostra arida
est: nihil aliud respiciūt oculi nři nisi man. **M**an. est
sufficientissimus cibus omnis saporis appetibilis:
habet enim omne delectamentum & omnem sa-
porem suauitatis: unde Sapie. xvi. ubi hec habent
dī. **A**ngeloz: escā nutriuisti populum tuum: p qua
escā impii murmuratores ubi supra desiderauerunt
carnes & penerunt in sepulchris cōcupie. **S**ic sic ni-
mige ipii sacerdotes p̃mpti ad desiderādū q̃ se car-
nis fastidio p̃prie negligentie retrahūt ab hac sua-
uissima cena: & sepe eis diuino iudicio datur reddi-
tuum affluentia: in quibus tāq̃ in rebus cupitis se-
pelitur tota affectio mentis sue: ut circa terrena di-
strahi & temporalibus faciat non sentiant que sūt

dei. Hi moriuntur & non in ſapia: qbus merito ſua
cōcupiſcētia fit ſepulchrū: ac ecōtra fameli: de bō
no ieſu ſentiūt eiꝯ ſuauiatē mirabilē ī bñficio ſa-
cramēti: qđ qntū ad ſuauiatē reſectōis: & quo ad
multas alias cōditōes in man. merito figurat. Et
hoc ſi conſideretur gñatōis modus: q̄r inuiſibiliter
de celo deſcendebat: q̄r ī nocte. Sic & iſtud ſacrifici-
um fide creditur: non humano experimento pba-
tur. Deſcenſionis locus: q̄r ſolū circa caſtra filiorū
iſrael apparebat ī deſerto: & eis deſecit cū intraue-
runt promiſſionis terram. Sic & illud benediētū ſa-
cramentum non niſi intra eccleſiam & in eiꝯ fide
conſicitur. Recollektionis tempus: q̄r non niſi ſex
diebus poterant inueniri. Nam ſabbato egreſſū nō
inueniunt. Sic & hoc benediētū ſacramentū non
niſi ſex diebus huiꝯ peregrinationis habet nos re-
ficere. Sabbato enim eterne requiei iuenitur bonus
ieſus non ſacramentis uelatus: ſed decore regio ma-
neſtus. Meſurationis terminus: q̄r gomor p ſin-
gula capita: nec qui plus collegit plus habuit. Nec
q̄ minus: minus inuenit. Sic & iſtud bñdiētū ſa-
cramentum non continet maiorem ieſum in maiori
hoſtia: q̄ in minori: nec in pluribus q̄ in una. Prepa-
rationis ritus: q̄r ignē optime ſuſtinebat: & ad mo-
dicū radium ſolis taſcebat. Sic & iſtud benediētū
ſacrificium optime ſuſtinet ignē ſeruentis amoris:
& rationes ab amoris formace procedentes optime
concludunt ſacramēti irrefragabilē ueritatē. ¶ Sol
enim humane curioſitatis & fantaſtice rationis q̄
ſecundum experimenta phie paganice procedit: &
ad perſeꝯtationem ſacramenti facit eū liqueſcere p
perfidiam: & deludit ſemetipſum ut ſibi euaneſcat
ſacramentum non fidei electōrum. ¶ Reſeruationis
uſus: q̄r reſeruatū ſcātebat uermibus. Sicut & re-
ſeruatū ſacramētum ad queſtum temporaliū ſcā-
ter uermibus ſimone. Soporatiōis guſtus: quia
unicuiq̄ ſapiebat ſecundum ſui deſiderium & appe-
titum. Sic & iſtud benediētū ſacramētū diuerſimo
de ſapit ſumenribus ſecundū uarias diſpoſitiones
q̄s in eis format deſideriū charitatis: hoc eſt ergo
illud benediētū māna: quo in quadragenario. pe-
nitentie reſciantur electi per deſertū preſentis uite
quod cū magno deſiderio debet appeti & ſumi: q̄r
in eo uere recipitur deus homo qui ſeipſum dat e-
ſcam omni menti fideli in carne peregrinanti: non
cibus huiꝯ mundi.

**Qualiter quis debeat pparari
ad ſuſceptionem ſacramenti**

Dictum fuit in principio huiꝯ tractatus q̄
iſtud ſacramētum erat quarto timoratiōe
potiſſimū tatione ſui nitoris qui requirit ī
recipientibus puritatem: q̄r iſta eſca nō qualiūcūq̄
dicitur: ſed timentium deū: qui p timorem a malo
declinant. Et ideo licet multū confortauerim ſupe-
rius deuota xpi mēbra: ut ſecure ad ſuptionem ſa-
cramenti accedant: hoc intelligere debes de illis
quos mortalia peccata nō grauāt: unde & digne ac-
cedens debet in conſideratione ſua iſta ſeptem at

tendere: & nota

Primū eſt examinatio conſcientie

Secundū extirpatio imūdicie in cogitatione

Tertium excuſſio negligentie

Quartum excluſio irreuerentie

Quintum premeditatio diſcretionis: ut hunc cibū
diſcernat ab aliis

Seſtum preoccupationatio orationis

Septimum prediſpoſitio deuotionis

¶ Et propter hec omnia dicitur. i. Cor. xi. probet
autem ſe iquit homo non ſophiſtice falſo & fide
per duplicitatē ad cooperiendum humanā uere
condiam: q̄r iſtud eſt igneum coopertorium quo
ardet anima in eternū: non temptatiue diſcernēdo:
uel dubitando p infidelitatē: non pſumptuoſe
contēpnendo p temeritatē: ſed demōſtratiue ue-
raciter per cordis totalitatē: per mētis humilitatē:
p ſinceritatē: & p cordialis amoris flāmeam charita-
tem: & p probabilitatē: & propriā infirmitatē. Et
hoc ſatis ſufficit accedēti. Alter autem accipit ad iur-
dicium irreuerētie dei: contumelie ſacramēti: uin-
dicte & ſentētie ſui: unde & reus erit corporis & ſan-
guinis domini: ubi & gloſa. Ac ſi deū occideret pūi-
etur. ¶ He cōſideratiōes quas debent timētes deū
habere q̄ uolūt digne ad ſacramētū accedere: figu-
rantur Zacha. iii. ubi dicitur. Super lapidē unū ſeptē
occuli ſūt lapis unus una fides fundamētalis & ſta-
bilis & unio charitatis. Septē occuli ſeptē conſide-
rationes pparatē ad reuerētiā ſacramēti. ¶ Mul-
tis autē figuris. Nā figurat hoc ſacramētū quantū
ad diuerſas ſui conditiones

Quia eſt ignitium dilectionis figuratur per agnū
aſſatum. Exodi xii.

Quia eſt impinguium deuotionis figuratur p
uitulum ſaginatū: luce. xv.

Quia ē roboratiū actionis figurat p fauū ſapſo-
nis qui exiuit de ore leonis: ludicū. xiiii.

Quia ē contētiū plene reſectionis figurat p ſacri-
ficiū melchizedeh q̄ otulit panē & uinū gen. xiiii.

Quia eſt memoriū & reſentatiū paſſionis
figuratur per panes propoſitionis: Exo. xxv.

Quia eſt plene dulcoratiū mētis figuratur per ci-
bum māne ut expoſitū eſt ſupra

Et q̄r omnia iſta ſi ſubtiliter examinētur poſſūt rep-
ſentari: & iueniri ī figura agni paſcalis: ideo aliis di-
miſſis eā aliquāliter p ſequamur. ¶ Quātū enim
ad id qđ creditur in iſto ſacramēto qui eſt xpus ie-
ſus & quantū ad id p quod mēs xpo afficit: qđ eſt
imolatio xpi in cruce: & quātū ad id p quod ſumēs
digne diſponit in hac figura expſſius continet. Ie-
ſus ē uere agnus dei q̄ tollit peccata mūdi. ¶ Attē-
de autē m. iiii. que deſcribūt. Exo. xii. que in ſūptio-
ne iſtius benediētī agni debent ſpūaliter obſeruari:
q̄ ſūt: māducadi tempus: Ritus: Cultus: & fructus.
Tempus enim erat mēſis p̄mus: dies decimus: lūz
quartadecima: hora ueſpertina. Et in his omnibus
aliquid ſpūale itelligimus: mēſe p̄mo p̄ſectā refor-
mationē penitētie: die decimo p̄ſectā obſervationē

legis diuine luna. xiiii. perfectam actionem opōnīſ uirtuoſe: hora ueſpertina perfectam conſumationē perſeuerantie. Sola enim perſeuerātia ſecundū ber. inter ceteras uirtutes triumphat. Et ideo licet i aliis temporibus ſit quedā agni preparatio: in ſola hora ueſpertina eſt ſumptio: quia ſemper debet ſumi i nū q̄ mortaliter peccandi ppoſito: ut ſemper tali mentē occidat ſol oīs glorie tēporalis: ut quaſi i ueſpera mortis exiſteret. Sic & ob amorē ieſu oīs uite claritas obſcureſ eidē. Manducandi ritus erat: q̄ nihil ſue reſ crudū: nihil lixū: nihil fixū: totū aſſū: totum in tinctū. **C**rudum ſumit qui non cogitat quod recipit: & mentē diligenter non diſcutit. Lixū ſumit qui mēte diſtracta & terreno affectu hūida & inſipiditate tota aquea ad ſacram diſſolutus accedit. Frixū ſumit qui de ſacramento preſumptuoſe inquit. Et ſic poteſ uidere q̄ crudū ſumit deſidioſa indiſcuſſio. Lixū accidioſa indeuotio: frixum preſumptuoſa perſcrutatio: ſed aſſū & incenſū ſumit opoſa dilectio. Intinctū lachrymoſa deuotio & ſtudioſa grā rū actio. **M**anducandi cultus erat hic: debebat enī eſſe calciatus pedibus: accictus renibus: renēs baculū in manibus & lactucis agreſtibus. In hiſ aliquid morale itellige. In pedum calciatione cōculcationē cōcupie & obſeruationē diſcipline. In renū accictōe abiectionē imundicie: & aſſumptōnē mūdicie: qd̄ ſit in reſtrictura cogitationis uage & fantaſie imunde. In baculi ſuſtentione tolerantiam patientie & peregrinationem patrie. In lactucarum comeſtione dereſtationem culpe & meditationem xp̄i paſſionis acerbe: & ex hoc executionem aultere penitentie. Si uis ergo digne ad mēſā agni accedere oportet te conculcare concupiſcentiam: & conſeruare diſciplinam: aſſumere continentiam: aduerſa tolerare cum patientia: & peregrinum te reputare in uia & agreſtam memoriam paſſionis deguſtare cū mente deuota. Et idcirco ante iſtum cibū fortitudinis debet precedere dieta: ut comedas panē lachrymarū cū ppheta ex recordatiōe criminis. Cū helia panē ſubcineritiū ex recordatiōe finis. Cū turba euāgelici panē ordeaceū ex mortificatione carnis. In qua dieta tibi adminiſtrat pſalmiſta uinū cōpunctionis in contritione. Samaritanus uinum cōmpunctionis & curationis in cōfeſſione. Aſſuerus uinum conſolationis in remiſſione. Sed ne hec dieta nimis grauaret infirmū: apponit uir euangelicus duos piſces quoque unus eſt leticia de euafione tormentoꝝ. Alter fiducia de adeptione premiōꝝ. Sic ergo dieta tus accedit ad menſam agni: ubi ppoſitur panis celicus origie: angelicus dulcedine: uiuiſicus b̄titudi ne. Ad quā aſſert gedeon edū lixatum aqua contritionis. Moſeſ agnum aſſatū igne dilectionis: paterfamilias uitulū ſaginatū adipe deuotionis. Samſon mellis fauū dulcedine cōtēplatiōis. Spōſa uinum cōditū ex charitate inebriationis. Et ipſa eadē preparat lectū pacificū: quē ſexaginta fortes ambiunt quiete ſoporatiōis. Et tūc dicet aīa. Bonū ē noſ hic eſſe. **M**anducandi modus & māducantiſ fru

ctus eſt: q̄ ſanguine illius agni poſtes & ſuplimate ſignabant: & ex hoc duplicē fructum accipiebāt. ſ. cōſternatiōnē hoſtium exterius: & deſenſionē & cōſeruationem interius. Et ſic in eo qui digne ſumit hoc ſacramentū: ſanguine huius agni & efficacia ſacramenti hoſtes conſeruantur: dum tentationes ſu pantur: omnia deſenſantur dum uirtutes uirtute ſacramenti roborant: ſuplimate ſignatur: dum imago mentis deo aſſimulatur uterq̄ poſtis intingitur in quo oſtium uoluitur dū diuina & angelica cuſtodia in qua uita noſtra deſenditur uigoratur dū uirtute ſacramenti & deus eſt nobis magis propitiuſ & angeluſ circa noſ magis ſollicituſ. Et ſic ſpolia tiſ egyptiſ: liberati a ſeruitute egredimur xp̄i cruciſ ſequentes tropheum quod nobis diuidit mare rubrū: & in terrā uiuentium itroducit.

Expōſitio eorum que ſunt in canone.

HD intelligendū autem quō mens debeat ordinare pcedere ad celebrationē huius ſacramenti debes uidere ea que i canone miſſe ſunt. Que quidē celebratiō miſſe imolatio noiatur: tū quā xp̄iſſe ſicut dictū eſt ſupra eſt ibi imago & memoria imolatiōis ſacte in cruce: tū quia effectus ipſius imolatiōis qui eſt noſtra redemptiō & peccatoꝝ remiſſio: & in xp̄m crucifixum tranſformatiō recipitur abundanter: unde etiā in quadā oſone dñica ſecreta dī. Quotiēſ huius hoſtie imolatio celebratur opus noſtre redemptionis exercetur. Et quia xp̄s ſemel oblatuſ eſt: ſicut dicit Ap̄luſ ad hebre. ix. Ita tñ ſemel in die cuiſlibet ſacerdoti ſufficit miſſā celebrare: unde de cōſecratiōe diſtinctione prima ex decreto Alexandri pape habet: q̄ ſufficit ſacerdoti unā miſſā celebrare: quia xp̄s ſemel paſſuſ eſt: & totū modū redemit. Et ualde felix eſt q̄ unā digne celebrare poteſt: quoniam & ualde abſurdū eſt q̄ ſacerdoſ duabus miniſtret eccleſiſ: ubi biſ in die celebret: uel q̄ in eadem eccleſia p temporaliſ oblationibuſ uel quacūq̄ alia cauſa celebret niſi ſemel: excepta die priuilegiata natiuitatis domi nice. In qua ex certis ratioibꝯ triplex miſſa poteſt & debet celebrari a quolibet: uel audiri. Scit autem non debet pluriſ celebrari i die. Sic nec debet omit ti niſi ex ardua cā quin uel celebretur quotidie: uel miſſa audiatur deuote: unde & iſte panis: luce. xi. a ſaluatore quotidianuſ uocatur quia quotidie eſt ſumendus uel ſuaui guſtu uel deuoto auditu: unde & tunc per oſ ſacerdotiſ ſumi ſpūaliter dicitur ab illo qui deuote aſſiſtit. Attende autem q̄ circa hoc ſacramentum quedam ſiunt ad representationem que circa dominicam paſſionem ſunt acta: cuiuſ iſtud ſacramētum eſt memoria ut dictū eſt ſupra. Alia ſiunt ad reuerentiam & mandiciam huius ſacramenti. In quo chriſtuſ ueraciter & corporaliter continetur. Et hoc non ſolum ſicut in figura. Quedam etiam ſiunt ad repreſtandum mundi

ciam & gratiam que requiritur in sumente: unde & consecrationes adhibentur his rebus que ueniunt in usum huius sacramenti: tunc ad representandum sanctitatem sem ipsius iesu qui est sanctus sanctoque: tunc etiam ad representandum effectum scitatis qui in sumente ex christi passione caratur secundum illud ad hebreos ultimo. Iesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum. Et ideo regulariter hoc sacramentum non debet celebrari nisi in ecclesia per episcopum consecrata: que quidem dicitur dominus dei secundum apostolum i. thymotheum iii. uel nisi in oratorio despoli priuilegio domini pape: uel licetia episcopi. Et licet indulgeatur quod ecclesia non sit consecrata: nunquam tamen conceditur quin super altare lapideum consecratum per episcopum celebretur. Quia licet sepe in suscipiendis desit sanctitas que signatur per consecrationem ecclesie: nunquam tamen deficit sanctitas in sacramento: ut in christo iesu: cuius christi iesu sanctitas per altare significatur. **C**onceditur in itinere positus si ecclesia defuerit sub duo uel sub tentorio missa celebrari: & hoc si habeatur altare portatile. id est lapis consecratus: & omnia alia que requiruntur ad sacrum mysterium celebrandum. Sicut dicitur de consecratione distinctione i. ca. Concedimus. **C**onsecratur & calix per episcopum qui debet esse aureus uel argenteus: uel de stagno ad minus. De ligno autem uel de uitro nullo modo conceditur: nec de cupro siue cre: quia uomitum prouocat: quod est contra reuerentiam sacramenti. Corporale etiam benedicitur: & uestes sacerdotales benediciuntur: non quia res inanitate sunt susceperunt gratie: sed quia ad consecrationem talium ad monetur modus rationalis quantum se debeat disponere: ac per gratiam consecrata accedat ad sacramentum: quando nec ipse res inanimata quantumcumque preciose & munde non debent assumi ad usum sacramenti: nisi sint per episcopum qui uice christi spiritualiter tenet ad hoc: per sanctitatem benedictionis assumptum. **V**bi & attende: quod abominabile est & horrendum quod uestes mulierum & lektorum sepe multiplici spurritia maculate per auanciam quorumcumque religiosorum uel sacerdotum sacris altaribus applicentur. Tanta autem est efficacia gratie christi quod sepe ad humilitatem nostram his rebus inanimatis que sunt per benedictionem consecrate fit remissio peccatorum. Sicut patet de asperusione aque benedictae & olphatione incensi: unde & nonnulli uolunt & non indote: quod per ingressum ecclesie consecrate homo consequatur remissionem peccatorum uenialium. Sicut & superius dicta patet inducentes illud psalmi. Benedixisti domine terram tuam: id est ecclesiam: remisisti iniquitatem plebis tue: unde in secundo machabeorum dicitur. iii. ca. Vere quedam dei uirtus est in loco. Nam ipse qui in celis habet habitationem: uiuificator & adiutor est loci illius: propter quod etiam regulariter sacerdos est amonendus: quod quanto reuerentius locum potest eligat ad celebrandum: nisi communis compassio populi aliter suadeat: legitima licentia prius obtenta. **T**a

ta autem est sanctitas ecclesie consecrate: quod ligna & lapides eius in humanum usum non debent assumi in opera laicorum. Sicut habetur ex Niceno concilio eadem distinctione. Et ibidem legitur quod palla altaris: cathedra: candelabrum: & uelut si fuerint uetustate consumpta incendio dentur: cineres quoque eorum in baptismario deferantur: aut in pariete: aut in fossis pauimentorum iactentur: ne introeuntium pedibus inquinentur. **V**bi attendat humana malitia quod si cineres talium rerum non debent conculari pedibus hominum: quomodo anima deo deuota & coniuncta per sumptionem sacramenti: conculcat sterconibus demonum: & imundiciis meretricum. **V**ides ne misera anima quomodo omnia circa hoc sacramentum tibi intonant sanctitatem. Nam corpale est mundum: palla munda: altare: ecclesia: uasa omnia sunt consecrata & tu filia mortis es in diaboli meretricum prostituta: pro qua sola sacrandi christus in sacramentum se tanta uoluit sanctitate includere: & suam tibi committit per talem modum gratie dignanter tribuere. **V**ere imperium est sacrilegium sanctitatis sacramentum sine sanctitatis reuerentia sumere. **Q**uod ut aliquantulum pateat ad expositionem eorum que aguntur in missa aliqua tibi consideranda subiungo

De uestimentis sacerdotalibus

Quia enim sacerdos debet esse seperatus a communi hominum conuersatione: secundum illud mala primo: ubi angelus domini uocatur: ideo tam ipse quam omnes eius ministri insigniuntur clericali tonsura: qua fit abrasio capillorum in modum corone: que recte denudationis capitis significat claritatem contemplationis: & puritatem intentionis. **E**t quia hoc fit per capillorum abrasionem qui capite oriuntur nihil in se habentes uitale: sicut quod non solum noctue cogitationes sed etiam uane & ociose que nobis ex nostra miseria oriuntur debent nouacula sollicitae circumspectionis nostre diligenter abscindi. **Q**uia etiam capilli sunt quedam corporis superflua: ideo significant quod amor superfluus temporalium: & cura ipsorum debet sollicitius resecari. **E**t quia ex tali rasura coronatur caput: significat quod nostrum sacerdotium est regale & honorificum in similitudinem christi regis & sacerdotis. Significat etiam quod pro magno honore & munere debet anima sibi reputare adeo quod sic caput mentis sue radat pro christo modo predicto. **V**estitur autem paramentis sacramentalibus & non uestibus communibus: ut sciat quod in ipso non communis: sed celestis requiritur uita. **V**nde & fortitudo patientie in omni tentatione subternitur in amictio quod caput & humeros munit. Pulchritudo mundicie & castimonie ad ingitur in alba: que in toto corpore & in omnibus sensibus esse debet. **Q**ue mundicia nequaquam aptabitur menti nec corpori nisi fortiter cingatur & subciga-

tur diligenti custodia sensus sui: & totius appetitus animalis & exterioris hominis. Adiungitur manipulus quasi scutum fidei quod opponat tentationibus inimici. Superadditur stola quasi iugum dñi leue & suauis: quod in longum perseverantie usque ad finem uite debet protendi. Superadditur planeta latitudo charitatis que operit multitudinem peccatorum: & que omnium aliarum forma est uirtutis: ut per hoc detur intelligi quod in charitate dilatata debet sacerdos accedere ad sacra mysteria celebranda. Et quod debet habere sanctorum primam memoriam que precesserunt in uite christi exemplaritate cuius memoria ipsius calciatur affectus. Ideo in signum huius premissis omnibus debent calciamenta esse in pedibus sacerdotis de pellibus animalium mortuorum. Cum autem hoc sacramentum sit memoriale passionis christi: ut dictum est: in quo christus est sacerdos & hostia: a quo nobis est omnis uirtutis influentia deriuata. Idcirco per hec paramenta signantur christi ludibria: ut sacerdos ad altare accedens sciat se crucifigendum cum christo: ut & ipse transformatus in ipsum merito sit hostia & oblatus: unde & amictus significat uelum quo in derisionem christus fuit uelatus. Alba significat uestimentum album in quo sibi illudit herodes. Cingulum manipulus: stola diuersa uincula quibus pluries fuit ligatus: planeta in qua communiter est aliquid purpureum uel sericum & rubeum significat chlamydem coccomeam & uestimentum purpureum: in quo christus fuit imisus. Sic & flagellatura potest figurari in manipulo qui habet formam scutice. Non enim est inconueniens per idem plura significari. Quia uero episcopus excellenter tenet figuram & personam christi: ideo preter hec paramenta habet sandalia rubea: & cyrothecas cum anulo in quibus significatur pedum uulnera & manuum & rubricationes sanguinis emanantis: habet & mitram in capite: in qua significatur corona spinea uulnerans caput christi: habet & baculum in quo arundo exprimitur: quia fuit christi corpus percussus: ut sic recognoscant sacerdotes & episcopi: quod christi opprobriis adornantur. Quia uero sicut tibi dictum est supra: cum de sancte trinitatis mysterio ageretur: due sunt alte radices ad omnia que sunt fidei. scilicet sentire de deo altissime & piissime: ideo in istis duabus radicibus sacerdos disponitur antequam ad altare accedat. De deo enim sentit altissime charitas humiliata per recognitionem sui: quod sacerdos se sentit habere dum incipit a confessione sue iniquitatis & indignitatis. Et timor prosternit nisi spes erigat: idcirco sequitur charitas eleuata per fiduciam que de deo sentit. piissime dum ipsum non dubitat benignum remissorem offense: propter quod dicit in plena fiducia remissionis. Aufer a nobis cunctas iniquitates nostras. Et sic postulans sanctorum patrocinium qui in altari requiescunt & qui regnant cum christo dicit. Oramus te domine per merita sanctorum. Osculatur altare in si-

gnum pacis & confederatiois sui cum christo: ut iam unum cum christo effectus tranquillus & quietus incipiat celebrare seclusus ab altari & ab eius mente omnibus tumultibus distractiuis. Quia uero istud est sacramentum totius diuini cultus & ritus fidei cōtentiuum: ideo circa istud sacramentum fit principium cōter totius ecclesie: unde sacerdos sicut caput & actor principalis: clerici sunt ministri: & circumstant omnes populi. Tria uero sunt attendenda in sacra missa.

Verba que proferuntur que debent proferri cum multa diligentia.

Gestus & actus qui fiunt maxime a sacerdote: qui debent attendi cum multa reuerentia.

Defectus qui contingunt ex nostra infirmitate & miseria: qui debent suppleri cum digna penitentia.

De his uerbis que proferuntur in missa.

Quoniam primum attende quod missa potest diuidi in preparationem: oblationem: consecrationem: sumptionem: & gratiarum actionem. Preparatio durat usque ad offertorium. Oblatio usque ad prefationem. Consecratio usque ad pater noster: Sumptio usque ad post cōtionem. Gratiarum actio usque ad finem. Quia uero scriptum est Eccl. xviii. Ante orem preparationem tuam ideo premititur preparatio quedam ad digne que sequuntur agenda: Cuius preparationis due sunt partes secundum quod duo principalia sunt in nobis. Affectus. scilicet & intellectus. Primo igitur preparatur affectus: & hoc quadrupliciter primo per laudis iubila: quia scriptum est. ps. xlix. Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter quo ostendam illi salutare dei. Hoc fit in introitu: quia ut in pluribus sumitur de psalmo. uel saltem cum ps. cantatur. Quia ut dicit dionysius. li. angelice hierarchie. ps. comprehendit per modum ps. & iubili quicquid in sacra scriptura historie continetur. Secundo per sue miserie gemitum dum misericordia petitur: dicendo kyrieleyson ter: pro persona patris. Ter christe. pro persona filii. Ter kyrieleyson. pro persona spiritus sancti contra triplicem miseriam. scilicet ignorantie: culpe: & pene. Etiam ad significandum quod omnes persone trinitatis sunt in se iuncte per esse tie unitate simplicitate: & indiuisibilitate. Tertio fit per celestis glorie concentum: ad quam tendimus propter presentem miseriam: dicendo. Gloria in excelsis deo: que cantatur solum in festis: in quibus commemoretur gloria celestis. Intermittitur autem in officiis luctuosis que ad commemorationem nostre miserie intorquentur. Quarto fit preparatio per orationis suspirium: quam sacerdos facit pro toto populo: ut digni habeantur tantis mysteriis que non debent esse multiplicare. Nam regulariter

in festis duplicibus solum una dicitur prima collecta. In aliis festis uel feris cōmuniter tantū tres. In missis priuatis non debet numerus quinquarius: uel septenarius superari. **S**ecundo preparatur intellectus per instructionem fidelis populi: quod maxime est conueniens: quia hoc sacramentum est mysterium fidei: unde & quia in hoc sacramēto etiā ē collectio totius populi: propter quod cōmuniō siue grece synaxis nominatur. Fit autē hec instructio dispositiue quidem per doctrinam prophetarum & apostolorum: que in ecclesia legitur per lectores & subdiaconos. Postquam lectionem a choro cātatur graduale & alleluia: quod significat spirituale exultationem: uel tractus in officiis luctuosus: qui significat spirituale gemitum. Alterum enim horum uel ambo consequi debet in populo ex predicta doctrina. Perfecit autē populus instruitur per doctrinam in euangelio contentam: que a summis ministris legit. Ita diaconibus. Et quia christus in euangelio loquitur tanq̃ diuina ueritas cui credimus secundum illud iohannis. viii. Si ueritatem dico uobis &c. idcirco ne more illorum incredulorum inueniamur rebelles. Finito euangelio cantat̃ symbolum fidei: in quo populus ostēdit se per fidem doctrinē christi fore subiectum. Cantatur autē hoc symbolū in festis illis de quibus fit mētio aliqua in hoc symbolo: sicut in festis christi: Ac per hoc in omnibus dominicis & beate uirginis & apostolorum: q̃ hanc fidē fundauerunt: & angelos qui eam suggerunt: & fideles custodiūt: & sancte crucis in qua nostre fidei mysterium est completum. In aliquibus autem ecclesiis cantatur in festis martyrum qui fuerunt huius sancte fidei defensores. Sed quia principalia fundamenta sunt in apostolorum martyrio consecuta idcirco rationabiliter sancta mater ecclesia romana nulloq̃ uiroq̃ festiuitatibus p̃ter apostolos & euāgelistas: attribuit symbolū fidei decantandū. **F**acta prefatione sequitur secunda pars missę: que quidē uocatur oblatio: ubi duo agūtur. Primo laus populi in cantu offertorii: per quod signatur letitia offerentium: & orō sacerdotis petētis orōnem populi esse deo acceptā. Vnde primi Paralipo. ultimo. Dixit David. Ego in simplicitate cordis mei letus obtuli uniuersa hec. & populū tuū qui hic repletus ē uidi cū ingēti gaudio tibi offerre donaria. Dñe deus Abraham & Isaac & israel patrum nostrorum custodi et eternum hanc uolūtatem cordis eorum &c. **A**t tendat autem sacerdos ea que dicta sunt supra: scilicet q̃ offerendo se coniungat christi charitati & intentioni in offerendo quali sentiens se christum: & in illo affectu in quo obtulit: sciens q̃ altare est ibi pro cruce: paramenta etiam pro preparatoriis passionis ut dictum est supra. **P**ost oblationē sequitur consecratio: que quia supernaturali uirtute agitur: ideo excitatur populi deuotio: ut sursum feratur in deum prefatione. Et quia per cō-

secrationem uere ibi christus in sacramento est deus homo: cuius sedes proprie est in celo: iuxta ps. x. Dominus in celo sedes eius: ideo mouemur sursum habere corda & ad angelorum cōsortium eleuari. Vnde & respondet chorus. Habemus ad dominum: ne mendax uideatur. **F**inita prefatione cantat̃ ter Sanctus: quasi uocibus angelicis sociatus. In quo cantu laudatur christi deitas cum angelis & totius trinitatis quantum ad multiplicem commendationem trinitatis & unitatis: & repletie omnium maiestatis. Laudatur etiam eius humanitas cum pueris iudaicis qui in die palmarum clamauerunt: Osanna in excelsis: Benedictus qui uenit in nomine domini. Deinde sacerdos consecrationem secrete peragit: in qua sic procedit.

Primo quidem commemorat pro quibus hoc sacrificium offertur. Et postea generalit̃ pro omni ecclesia: & pro his qui in sublimitate sunt constituti: pro quibusdam postea specialiter qui specialiter offerunt: uel pro quibus offertur. **S**ecundo commemorat sanctos quorum patrocinia implorat: & quorum meritis se coniungit: ut digne sacrificium peragatur: cum dicitur. Communicātes & memoriam uenerātes. Et quia sumum quod potest haberi in digna oblatione & consecratione est coniungi christi hominis merito. Ideo in diuersis christi solennitatibus actus illos sacros commemorat quos in illis diebus christus fecisse refertur ut eis coniunctus dignus huius sacrificii hēat mister. **T**ertio petitionem concludit q̃ oblatio pro quibus offertur fiat salutaris: cum dicit. Hanc igitur oblationē: &c. **D**einde quarto ad ipsam cōsecrationem accedit: in qua primo petit consecrationis effectum cum dicit. Quam oblationem tu deus &c. **S**ecundo consecrationem peragit per uerba saluatoris: cum dicit. Qui pridie q̃ pateretur &c. **T**ertio excusat presumptionem per obedientiam ad christi mandatum cum dicit. Vnde & memores. **Q**uarto petit hoc sacrificium peractum esse deo acceptum: cum dicit. Supra quē propitiatio. **Q**uinto petit huius sacrificii & sacramenti effectum. Et primo quidem petit intentiones & opera sacrificantium diuino conspectui presentari: tanq̃ accepta grata & digna: & summo altari creaturis essentie presentari: cum dicit. Supplices rogamus omnipotens deus iube &c. **S**ecundo petit istum effectum sacramenti quo ad mortuos qui sumere non possunt: cum dicit. Memento etiam domine. **T**ertio petit istum effectum sacramenti quo ad ipsos offerentes: & quo ad totum populum: ut in uirtute sacrificii iungantur meritis sanctorum cum dicit. Nobis quoq̃ peccatoribus: & sic consumatur consecratio secreta. **D**einde agitur de sumptione & receptione sacramenti. Et primo quidē fit sp̃alis preparatio per orationē totius ppli q̃ ē orō dñica. In qua & p̃is quo

idianus petit ſecundū ſaluatoris preceptū: pp̄ qđ exulat ſe & populū: ne ad preſumptionem reputetur quod tantum ſumunt ſacramentum. Preparatur etiam per ſpiritualem orationem qua ſacerdos pro populo petit liberari ab oī malo: cū dicit ſecreto: libera nos queſumus domine. Preparatur etiam populus ad ſumptionem per pacem que datur cum dicitur Agnus dei. Eſt enim hoc ſacramentum unitatis & pacis. In miſſis autem defunctorum in quibus hoc ſacrificium offertur: non pro pace ſed pro requie mortuorū: pax intermittitur. **¶** Deinde perceptio & ſumptio ſequitur ſacramenti prius humiliato ſacerdote per orōnes preambulas & coniuētās xpī paſſioni & morti p affectiones tranſformationis que in ipſo ſacerdote debent formari: tam ex uerbis que dicunt in ipſis orationibus in quibus fit mentio de pace relicta p teſtamento diſcipulis de morte uiuificatiua & effuſo ſanguine p noſtris peccatis: q̄ etiam ex aſpectu ſacramenti in quo ſenſibiliter repñetur xpī paſſio & mors: dum aſpicit ſanguinem ut effuſum & a corpore ſeparatum per ſe ſanguinem in calice & chriſti corpus ut mortuū ex alio latere: licet ſecundū rei ueritatē totus chriſtus uiuus & immortalis ſit ſub utraq; ſpē. Sacerdote autē reſecto per ſacramentū poſtmodū aliis cōicandis diſpenſat: quia ut dicit diony. iiii. l. angelice hierarchie. Qui aliis diuina tradit primo debet ipſe particeps fieri. **¶** Vltimo autē tota miſſe celebratio i gratiæ actione finitur: populo exultare pro ſumptione myſterii: quod ſiḡ cantus poſt cōem: & ſacerdote p orationem gratias referente. Sicut & cena celebrata: chriſtus cum diſcipulis dixit himnū: uñ & diaconus pp̄ ſm licentians dicit. Ite miſſa ē. ſ. hoſtia filii dei a deo patre miſſus eſt: in nobis in ſac̄to quod ſimplimus ſacramēto. Et ipſa eadem hoſtia uobis a deo data: miſſa eſt deo in ſac̄to ſacrificio quod conſumauimus & ſibi miſimus per ipſum ſacerdotem: tanq̄ p dignum āgelum deferentem: pp̄ quod & tota celebratio huius ſacrificii miſſa diſ. In officiis autem luētuoſis nō diſ. Ite miſſa eſt: ſed tñ Benedicamus dño: ut p hoc oſtendat q̄ diuerſimode format affectus: dū ſublimia xpī magnalia & ſactorum gloriam celebrat. Et dū ſub ſua uſ aliorum miſeria in gemitu lamentationis ſuſpirat: pp̄ quod uidere poteſ rationem: quia omnia leta in talibus officiis omittuntur. **¶** Licet autem hoc ſacramentū paucis uerbis cōficiat: quia pauca ſunt uerba forme: tñ omnia iſta alia ſunt addita i canone miſſe ad preparationem populi & reuerentiam ſacrificii. Et ipſe canon miſſe qui pertinet ad conſecrationē: traditus eſt nobis ſolēniter ab apoſtoliſ qui ſic tradiderunt ſicut formam habuerunt a xpō: & ſic ad memoriam eorum fuit reductum ſpū ſancto inſpirante: unde licet alia cōtineātur ibi que a nullo exprimuntur euangeliiſta: nō ideo debet aliquid omitti: quia non eſt minus auctenticum quod ab ipſo

petro apoſtolorum principe eſt eccleſie traditum: q̄ id quod eſt ab euangeliiſtis tranſcriptum: cum ex eius auctoritate euangelia ſunt recepta. **¶** Circa autem illa que dicuntur debes attendere: q̄ quedā dicuntur a choro que pertinent ad totum populū: quorum quedam chorus inchoat: & illa pſequitur. ſ. que ſignificant id quod communiter toti populo inſpiratur. Quedam uero populus proſequitur ſacerdote inchoate: qui eſt princeps miſteri & dux ſacri officii. In ſignum q̄ talia peruenerunt ad populum ex ſola reuelatione diuina. Et quia firma ad heſio fidei: & gloria maiſtatis dei ſunt in nobis ſolo deo interuſ reuelante & faciente: ideo ſacerdos inchoat ſymbolum fidei & gloria in exceliſ: quali dicat ſacerdos. Iſta nec ſciremus nec cognoſcere: mus ex nobis: ſed ipſe deus reuelat nobis: cuius uicem fungor iſta inchoando. Quedam uero dicuntur per miniſtros tantū: ſicut doctrina noui & ueteris teſtamenti: in ſignum q̄ per miniſtros adeo miſſos eſt hec doctrina populo nunciata. Quedam uero ſolus ſacerdos proſequitur: que ſcilicet ad proprium ſacerdotis officium pertinent. Sicut orationes: ſacrificium: oblatio: & conſecratio. Et ideo illa que dicenda ſunt circa hoc: occulte a ſacerdote dicuntur: tum ut oſtendatur q̄ populus non attingat: tum ut oſtendatur q̄ circa chriſti paſſionem que in hoc figuratur diſcipuli non niſi occulte conſitebantur. In omnibus autem que ſacerdos dicit: ſiue publice ſiue priuatē: primo excitat populum ipſum ſalutando & benedicendo: cum dicit Dominus uobiscum: & in fine expectat eius aſſenſum ut reſpondeat. Amen. Et ideo in hiſ que ſecrete dicuntur: publice premitit. Dominus uobiscum & oremus. Si cur poſt euangelium. Et ſubiungit in fine aliter: Per omnia ſecula ſeculorum. Et ideo ſacerdos ſemper loquitur in plurali orando: quia ipſe tota eſt eccleſia. In hiſ uero que dicit poſt Agnus dei que ſpectant ad preparationem ſui ad recipiendum ſacramentum loquitur in ſingulari & hoc chriſto preſenti: unde nec ibi preſalutat populum: nec expectat eius reſponſum. **¶** Attende autem q̄ ſacerdos demonſtratur teacere perſonam chriſti qui ſe offerebat pro nobis ſacrificium deo patri: & ipſum pro nobis orat. Ideo in toto canone communiter ſacerdos alloquitur deum patrem obſecrans per illud ſacrificium ſibi & populo fore placatum. Tunc uero poſt agnus dei ſacerdos conuertitur ad alloquēdum chriſtum preſentem ut per hoc oſtendat ipſū eſſe non ſolum ſacrificium quod offertur: ſed deus cui offertur: unde & ipſe ſacerdos ipſum colit cultu latræ ſub ſacramento: cum eum alloquitur dicens. Domine ieſu xpē filii dei uiui. **¶** Attēde autē q̄ in ſecreta quando ſacerdos orat ut nobis fiat corpus & ſanguis dilectiſſimi filii tui nō itēdit orare ppter dubitationē ut fiat ſacramentū cōpletum pp̄ plationē forme uerborū a ſacerdote cum intentio-

neconficiendi super debitam materiam. Sed orat
ut talis confectio fiat nobis fructuosa: quia bene
posset sacramentum rite compleri cum dāno offe
rentis & populi: unde signanter dicit. **Fiat no
bis corpus & sanguis:** unde & premisit. **Quam
oblationem facere digneris benedictam.** i. secun
dam Aug. p. quā benedicimur: p. gratiā ascriptā. i.
p. quā in celo ascribimur. Ratā. i. per quā in xpī ui
sceribus esse censeamur. Rationabilē. i. per quā a be
stiali sensu exuamur. Acceptabilē. i. q. nobis ipis di
splicemus: p. hāc acceptabiles unico filio simus.
Nō ēē at icōueniēs ēē si i hoc & multis aliis peti
mus: quod idubitat fieri certi sumus: sicut & xpī lo
an. vii. petit suā clarificatiōē: quā tñ fieri nō dubi
tabat. Et nos docuit xpī in orōne dñica pñcipales
petitiōes peti: q̄s impossibile ē impediri: sicut sacri
cari nomē dei & uolūtātē eius fieri. **Licet autē
istud sacramētū preferat ex seipso oībus antiquoꝝ
sacrificiis tāq̄ ueritas figure & corpus ūbre:** tamen
sacrificia antiquoꝝ patꝝ fuerūt deo acceptissima
ex eoz deuotiōe. Inter quos pñcipatū tenere uidē
tur tres q̄ cōnumerāt i canone. **Abel** rōne obli
s primarie & patiētissime occisiōis: quā sustinuit ab
iō fratre i figura xpī occisi ab ipā gēte. **Abrahā** ra
tiōe pñmatus fidei: q̄ sibi primo i scriptura d xpō
sacratu facta ē re promissio & multiplici alio pñ
legio fidei sue: q̄ etiā in suis sacrificiis acceptissimus
deo fuit & maxie in imolatiōe filii: i quo typū te
nuit dei pñs. **Melchisedech** cuius sacerdotium sū
mum dicitur: ut dictum est supra. **Et ideo ne mi
nister huius sacrificii:** quia uere christū consecrat:
seipsum presumptione erigeret super eos quibus
hec gratia non est data: humiliatur ut pateat suam
deuotionem a deo acceptari ad similitudinem de
uotionis illorum patrum non q̄ intendat petere
q̄ immolatio corporis christi fiat eo modo acce
pta quo ex parte sacrificii erat sibi accepta immo
latio animalis. **Quando autē sacerdos dicit. lube
hoc fieri &c.** Non debet esse intentio sacerdotis q̄
petat species sacramentales ferri in celum: nec cor
pus christi uerum quod ibi esse non desinit: sed pe
tit hoc pro corpore mystico in illis speciebus signi
ficato: ut scilicet orationes & affectus populi & sa
cerdotis angelus asistens diuinis mysteriis deo re
presentet. **Licet enim posset appropriate dici de
angelo qui est custos sacerdotis offerentis:** non ta
mē oportet sic ad unum angelum orationem re
stringi: sed nomine angeli potest intelligi celestis
exercitus qui est charitatiue unus qui circa ministe
rium deuote asistit. **Sicut enim dicit Ambrosius**
In hora immolationis aperiuntur celi: descendunt
angeli qui ibi asistunt tam ad memoriam presen
tis domini: q̄ etiā ad adiutorium efficax recolle
ctionis cordis: tam sacerdotis q̄ populi ad reueren
tiam sacramenti: & ad impediendum malitiam im
pugnantis aduersarij. **Posset etiam dici iste an
gelus qui tam sacerdotis mentem q̄ ecclesiasticam**
unionem petunt in sublime deferri esse iesus chri

stus qui est angelus magni consilij: cuius est speci
aliter officium totum corpus esse sibi per sumpti
onem sacramenti specialiter coniunctum in subli
me deferri. **Sublime autem altare dei dicitur uel
ipsa ecclesia triumphans:** in cuius medio transier
ri petimus: uel ipsa supersumma triuitatis essen
tia: cuius participationem petimus. **De quo alta
ri dicitur Exodi uigesimo.** Non ascendes per gra
dus ad altare meum: quia in trinitate. Sed tote tres
persone coeternae sibi sunt & coequales. Et ista suf
ficient de primo: scilicet de his que dicuntur.

De actis qui fiunt in missa

O circa uero gestus & actus qui fiunt a sacer
dote: sicut manuum extensio: signatio:
& alia huiusmodi. Sciendum est q̄ que
dam fiunt in hoc sacramento pertinentia ad repre
sentationem passionis christi: quedam ad signifi
cationem corporis mystici: quedam ad deuotio
nem & reuerentiam huius sacramenti. **Ad memo
riam sacramenti spectat modus standi ipsius sacer
dotis:** qui communiter stat manibus mediocriter
extensis & eleuatis in typum christi crucifixionis.
Iungunt aliquando manus ad designandum deuo
tam recollectionem mentis & cordis: quā & oran
do ipse totus debet ferri in deum: & quam etiam
ipse christus se obtulit in sacrificium deo patri.
**Ipsa etiam crucis signatio singulariter in hoc my
stero iteratur ad exprimendam passionem & cru
cem in qua istud sacrificium fuit immolatum.**
**Vnde & breuiter tibi reddam rationem unam de
omnibus crucibus que fiunt in celebratione huius
sacramenti.** Debes autem scire q̄ consecratio
huius sacramenti: & acceptatio sacrificii & deuo
tio offerentis: & fructus eius in omnibus ecclesie
membris procedit ex uirtute christi in cruce passi:
& immolari pro nobis a quo habemus istud sacri
fium ut oblationem & donum: & ut sacramen
tum. & omnibus modis quibus dictum est supra.
Et ideo ubicunq̄ fit mentio de aliquo horum: sa
cerdos crucis signatione utitur: ut per hoc christi
passio sibi amplius imprimatur: i quam debet tras
formari offerendo: ut hec sibi sciat & ecclesie i cruce
fore collata. **Ne autē preterisse uideamur tot cru
ces que sūt:** attende q̄ in ipsis crucibus xpī passio
sicut gradatim fuit facta: ita & in his quibusdā gra
dibus configurat. **Quoꝝ primus fuit traditio fa
cta a iuda iudeis:** quod significat proprie cruces su
per illa uerba. **Hec dona: hec mūera: hec sancta sacri
fi.** illib. **Ex illo enim maleficio quo traditus est no
bis a patre i donū: munus & sacrificiū benigne do
tatus.** **Secūdo i ista traditiōe fuit pactio:** traditio
uenditio & emptio: ac precij sūptio: ex quibus xpī
uidet factus ēē iudeoꝝ ad occidendū i morte cuius
pactiōis maleficiū deus uertit in nobis bonū
finē firme traditiōis & possessiōis istius bñdictē ho
stie nos ad benedicēdū diuina natura spirituali &

corporali: quasi triplici denario nobis dato. Quod significat precium uenditionis triginta denariorum. Ad quod designandum fit iterum triplex signatio super illa uerba. Benedictam: ascriptam: ratam.

Ad designandam autem malitiam proditoris qui nec humilitate obsequii quo sibi pedes lauit: nec beneficio amoris ostensi quo sibi corpus suum tradidit: potuit reuocari. Fit iterum duplex signatio super illa uerba: ut nobis corpus & sanguis fiat dilectissimi non quo ad similitudinem illius impij.

Tertio fuit ipsa passio Christi figurata in ipsa consecratione facti in cena. Ad quod designandum fuerunt due crucis: una in consecratione corporis: alia in consecratione sanguinis ubi utrobique dicit. Benedixit. Quarto fuit Christi passio pacta per quinque plagas in cruce receptas. Ad quod representandum fit quintuplex crucis signatio super illa uerba: hostiam puram: hostiam sanctam: hostiam immaculatam: panem sanctum uite eterne: & calicem salutis perpetue. Quinto representatur dura extensio corporis & effusio sanguinis: & fructus passionis per trinum crucis signationem: que fit super illis uerbis. Corpus & sanguinem sumpsimus. Sexto representatur triplex oratio quam fecit in cruce: unam per precutoribus cum dixit: pater ignosce illis. Secundam per liberationem a morte: tam suam quam omnium electorum: cum dixit Deus meus ut quid dereliquisti me. Tertiam pro adoptione glorie per omnibus electis suis: quos per primum spiritum noiauit: cum dixit. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et ad hoc significandum fit trina crucis signatio super illa uerba. Sanctificas: uiuificas: benedixit. Septimo representantur tres hore quibus perpendit in cruce: scilicet sexta usque ad nonam. Et ad hoc significandum fit iteque trina crucis signatio: ad illa uerba. Per ipsum cum ipso: & in ipso. Octauo ad representandum mortem in qua due partes gratie humanitatis sunt ab inuicem separe. scilicet corpus & anima: non a diuinitate. Et ad hoc significandum fiunt due cruces subsequentes extra calicem: cum dicit. Est tibi deo pater &c. quia in charitate mortis Christi est omnis gloria dei quam habet ab humana natura. Nonno ne credat remansisse Christum in morte: fit representatio resurrectionis Christi tertia die per tres cruces que fuerunt ad illa uerba: pax domini sit semper uobiscum. Unde & signum pacis fecit in eius morte: mortis uulnera seruauit in gloriosa carne. Quod autem sacerdos qui quies se uertit ad populum significat quod quinquies se manifestauit in die pasce gloriose resurgens. Salutat autem populum sacerdos se reuoluens ad ipsum: in signum salutis benedictionis quam Christus attulit resurgens a mortuis: cum dixit pax uobis. Et quia episcopus ut dictum est principaliter Christi representat personam: ideo solenniter celebrans in festis in primam salutacionem quam se uertit ad populum dicit pax uobis. Ablutio uero digitorum: & thurificatio in celsis non ponuntur hic sicut ceremoniales obseruantie iudeorum. Sed quia ista Israel spectant ad reuerentiam sacramenti: primo quidem de ablutione: quia Christus spiritualiter sub speciebus tractat: non nisi mundis & lotis manibus debet tractari. Secundo per signationem: quia ut dionysius dicit. iiii. c. ecclesiastice hic

rarchie. Extremarum ablutio significat emendationem etiam a minimis peccatis: & ab ipsis fantasmatibus cordis. Ipsa uero thurificatio pertinet ad sacramentum dupliciter: primo Israel: ut per bonum odorem depellat siquid prauum fetoris in loco fuerit quod possit prouocare horrorem. Secundo spiritualiter ad representandum effectum gratie: quia sanctum sacrificium est deo patri odoriferum. Sicut de sacrificio noe dicitur gen. viii. Odoratus est dominus odorem suauitatis. Et xxvii. cap. Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni cui benedixit dominus: unde ipsa thurificatio significat odorem non tantum sacrificii: sed etiam solennitatem illius diei in cuius honore sacrificium celebratur. Que quidem figurata fuit in thymiamate ueteris testamenti. Et quod omnis gratia odor primo est ab ipso Iesu: & in ipso Iesu: & ab eo deriuatus ad fideles officio ministrorum: secundum illud. ii. Cor. ii. Odorem notice sue spargit per nos in omni loco. Idcirco fit thurificatio altaris: per quod Christus significatur: deinde thurificantur per ordinem omnes. Et quia in magnis solennitatibus debemus deo singulariter offerre incensum cordis deuoti quasi per hoc significantes nos sentire in illis festis quasi in quibusdam odoribus suauitatem patrie. Ideo in principalibus horis: matutina missa: & uespis fit incensatio: suauis odoris quasi matutinum sacrificium & uespertinum. Inclinationes autem quas facit sacerdos in sacramentis missa: significant humilitatem obediencie & reuerentiam ex qua passus est Christus: & quam debet sacerdos in sacramentis sentire. Dignitas autem iungit post consecrationem. scilicet pollicem cum indice: quibus corpus consecratum tetigit ut non dissipetur si quid forsitan digitis adhesit. Quod pertinet ad reuerentiam sacri. Cum enim in qualibet pericula sit totus Christus multum debet esse sollicitus sacerdos ne in tangendo: uel frangendo: uel sumendo: uel aliis dispensando aliqua pericula debeat uel remaneat super corporali: uel patena: uel calice: uel quod periculosius est alibi cadat: unde sacerdos qui talia non potest discernere: debet a celebratione arceri. Fractio uero hostie significat tria. Primo quidem ipsam diuisionem & fractionem corporis Christi factam in passione per uulnera. Secundo distinctionem corporis mystici secundum diuersos statum & officia. Tertio distributionem gratiarum per meritum ex passione & sacramenti efficacia. Significat autem sicut dicit. Sergius papa de consecratione. di. ii. quod trifor me est corpus domini. Pars in calice missa corpus Christi quod iam resurrexit: demonstrat. scilicet ipsum Christum & beatam uirginem. Et si qui alii sunt sancti in gloria cum corporibus gloriosis. Pars comesta & sicca & dentibus trita signat corpus Christi peregrinum uiuens & ambulans super terram: quia. scilicet uiuentes in terra: sicci sunt adhuc ab ubertate domus dei: & passionibus conteruntur. Pars in altari usque in finem reseruata significat corpus Christi quo ad illos quorum corpora remanent in sepulchris: usque ad resurrectionem finalem: quorum tamen anime sunt in purgatorio: uel in celo: hic tamen ritus non seruatur modo. scilicet quod una pars seruetur in fine misse: nihil tamen de perit significationi quia utraque pars sicca sumitur & teritur & significat quod tam uiuentes: quam illi qui sunt in purgatorio. Vel ad munus quorum

teruntur. **S**ignificationem prepositam quidā me-
trice scribit dicens. **H**ostia diuiditur i partes: tin-
cta beatorum plene sicca notat uiuos: reſeruata ſepul-
tos. **A**liquibus tamen uidetur q̄ pars in calice
miſſa ſignificat eos qui uiuunt in mūdo: qui ſunt
calici paſſionis immiſſi. **P**ars autem extra cali-
cem reſeruata ſignificat plene beatos quantum ad
animam & corpus. **P**ars comeſta ſignificat terti-
os. **P**er calicem enim duo poſſunt ſignificari.
Vno modo ipſa paſſio: iuxta illud Luce uigeſimo-
ſecundo. Pater fi uis transfer hunc calicem a me.
Alio modo beata fruitio: ſecundū illud ps. xxii.
Calix meus inebrians q̄ preclarus eſt. Et ideo poſ-
ſunt in talibus diuerſe ſignificationes aptari. **E**t
attende q̄ pars in calice miſſa: nullo modo poteſt
populo dari in ſupp lemento communionis: quia
panem intinctum non porrexit chriſtus niſi iu-
de proditori licet illa buccella intincta non fuerit
corpus chriſti. **Q**uod autem poſt ſumptionem
ſanguinis ſacerdos ſumit uinum non conſecratū:
& lauat manus: ſpectat ad reuerentiam ſacramen-
ti: ut. ſ. humor ille ſpecierum ſanguinis ablatur ab
ore: & manus lauētur: ne quid adherat de reliquiis
ſacramenti.

**De defectibus qui possunt euenire
in celebratione missæ.**

Circa tertium autē idēst circa defectus qui possunt occurrere ex infirmitate & negligentia in ministerio huius sacramenti: debet notare q̄ dupliciter talibus defectibus potest occurrī. Vno modo sollicite attendēdo facere cū debito modo & sine defectu secundum ritum ab ecclesia institutum. Vnde maximum periculum ē negligentem esse circa tanti mysterii celebrationē siue ex parte sacerdotis siue ministeriorum. Vnde aliqui uolūt dicere (quod satis est durum) q̄ omnis negligentia omissionis circa celebrationem huius sacri mysterii propter sui summam reuerentiam ē mortale peccatum. Licet autē durum sit de omni omissione hoc dicere: tamen si quis omitteret ea que sunt de integritate sacramenti: non est dubium q̄ esset mortale. Et etiam si quis de industria omitteret ritum ab ecclesia institutum: maxime circa principalia. Sicut est celebrare sine paramentis debitis & uasis & sine principalibus officiis canonice institutis: epistola & euangelio & similiū: & non admiscendo aquam uino ante consecrationem bene credo q̄ in talibus ex industria obmissi peccatum incurratur mortale: quia hoc sine contemptu non fieret: pro qualibet autem leui omissionē ex humana infirmitate que sepe non potest omnium recordari: & multum intenta una: obliuiscitur alterius: non credo animam debere ad mortem dānari: licet multum omnis negligentia hic debeat reprehendi. Iste ergo est optimus modus occur-

rendi defectibus: scilicet precauere ne ueniat. ¶ Alius etiam modus est postquam defectus accidit: prout est possibile salubriter emendare. ¶ Defectus autem potest accidere multipliciter. Primo ex parte ministri: puta si infirmetur: uel moriatur ante completionem sacramenti. ¶ Vbi nota quod si ante consecrationem corporis christi aliquod impedimentum occurrit ministro: non oportet quod per alium suppleatur: quia adhuc nihil factum est. ¶ Si uero post inceptam consecrationem: puta consecrato corpore: ante consecrationem sanguis uel est post consecrationem utriusque: debet missa celebrari per alium sacerdotem suppleri. Omnes enim unum sumus in christo. Et ideo omnes sacerdotes in tali causa tenent personam unius ministri: & ideo ne sacramentum sit uel sacrificium incompletum per alium compleri oportet. ¶ Absque autem tali causa si quis ex negligentia dimitteret mysteria incompleta: non solum mortaliter peccat: sed etiam sententiam excommunicationis incurrit. Sicut habetur septima questione prima capitulo Nihil: & est statutum concilii toletani. ¶ Alio modo potest esse defectus ex parte ministrantium: ut si offeratur calix cum uino sine aqua. Et ideo si sacerdos ante consecrationem sanguinis: etiam post consecrationem corporis percipiat aquam non esse in calice: debet statim apponere & consecrare: & in missa procedere: quia appositio aque ut dictum est non est de necessitate sacramenti: debet tamen puniri ille ex cuius negligentia contingit. Nullo autem modo debet aqua uino consecrato misceri: quia sequeretur corruptio sacramenti pro aliqua parte ut dictum est supra. Si uero percipiat post uerba consecrationis quod uinum non fuit positum in calice: si hoc percipiat ante summptionem corporis: debet deponi aqua si ibi fuerit: & accipi uinum cum aqua modo consueto: & debet sacerdos resumere uerba canonis: incipiendo a consecratione sanguinis ibi. Simili modo postea quod &c. & totum compleatur: sicut si antea non percepisset ultra istum punctum in missa. ¶ Si uero percepit post summptionem corporis: puta si uiolendo sumere sanguinem aquam senserit: debet aliam hostiam non consecratam accipere: & uinum cum aqua in calice ponere: & consecrare totum de nouo sacramentum in duplici specie: & rite sacrificia consummare. ¶ Si enim inciperet a consecratione sanguinis: & non haberet hostiam consecratam: uerba non competerent sacramento: & debet postea totum sumere modo consueto: quia perfecta non possunt dici sacrificia nisi perfecto ordine compleantur: sicut dicitur in predicto capitulo concilii toletani. Nec obstat si dicatur quod prius sumpsit aquam que erat in calice: quia preceptum de perfectione sacramenti maioris est ponderis: quam preceptum quod hoc sacramentum sumatur a ieiuniis. Unde in tali casu debet tale secundum preceptum

omitti propter primum. **S**imiliter si postquam sacerdos processit in celebratione missae: recolat se aliquid sumplisse in illa die debet conteri & ualde dolere: sed tamen inchoata mysteria rite complere. **S**i autem sacerdos non recolat se dixisse aliqua eorum que dicere debuit non debet ex hoc mente turbari. Non enim qui multa dicit: recolat omnium que dixit: nisi forte in dicendo aliquid apprehenderit sub ratione iam dicti. Sic enim aliquid efficitur memoriale & fit obiectum memorie in quantum accipitur sub ratione preteriti: a cuius tamen memoria impeditur ex multa attentione eorum que dicit ut si quis attente cogitet illud quod dicit non tamen cogitet se dicere illud: non multum recolat postea se dixisse. Et ideo non potest esse scrupulosus sacerdos in examinando seipsum & luctando intra se. d. forte dixisti: forte non dixisti sed se supponere debet se dixisse: nisi oino certus esset plene se non dixisse quod raro contingit. Ex ipso enim usu proferendo uerbo canonicis debet supponere se ea debite dixisse siue protulisse. **S**i uero constet ei aliqua probabiliter omisisse: que non sunt de necessitate sacramenti: non estimo quod debeat resumere immutando ordinem sacrificii: sed debet ulterius procedere: ac si nihil esset. **S**i uero certificetur plene se omisisse aliquid eorum quod sunt de necessitate sacramenti. scilicet formam consecrationis: cum forma sit de integritate. Sicut & materia: idem uidetur faciendum quod dictum est in defectu materie: ut scilicet resumatur a forma consecrationis: & per ordinem reiterentur dicta: ne mutetur ordo sacrificii: ita tamen quod forma super eadem materia nullatenus iteretur. **U**bi autem est dubitatio quod solet accidere conscientibus scrupulosis & obliuiosis: debet argui quod sit dictum illud quod est de necessitate maxime ex ordine loquendi uerborum: ut dictum est supra. Et quia non est uersimile quod illud solum omiserit: & ad alia uenerit: & ideo talis debet a se huiusmodi conscientiam repellere: quod sepe est tentatio ab hoste talis lucta ut impediatur deuotio sacramenti. Et sicut dictum est supra. Sepe magna dicentis attentio memoriam impedit nec est per hoc minus dictum. **S**imiliter: quando multe hostie consecrantur: & una sola accipitur in manu a sacerdote: non propter hoc alie minus consecrantur: esto quod tunc actu non cogitauerit de eisdem: licet. n. ualde decens sit quod intentio feratur tunc super materiam consecrandam: non est autem omnino necessarium propter labilitatem nostre attentionis sed sufficit habitualis attentio & intentio continuata: & non interrupta per actum contrarium illi actui: quo primo posuit hostias & eas obtulit cum intentione consecrandi. **S**i autem contingat uel propter frigus uel propter negligentiam sacerdotis: quod tota hostia cadat in calicem ante fractionem: uel in fractione: uel quolibet aliter: non propter hoc omitat procedere: & omnia dicere que dicere debet: quia fractio hostie: & quod una pars mittatur in calicem: ma-

gis respiciunt corpus mysticum ut dictum est supra sicut & admixtio aque signat populum. Et ideo horum premissio non facit imperfectionem sacrificii: ut propterea sit necesse aliquid iterare circa celebrationem sacramenti. Est tamen dure negligentia punienda. **S**i autem quod dolorosum est relaxatione contingat quod per negligentiam sacerdotis effundatur sanguis: uel quod stillat alibi. Sic est procedendum ut habetur de consecratione: di. secunda: ex decreto pii pape. **S**i per negligentiam stillauit de sanguine in tabula que terre adheret: lingua lambatur & tabula radatur. **S**i uero non fuerit tabula: sed terra confuso quod lambatur quantum potest: & igne comburatur siue rasura tabule: siue terre & cinis intra altare condatur: & sacerdos. xl. diebus peniteat. **S**i autem super altare stillauerit minister forbeat: & tribus diebus peniteat. **S**i super lintheum altaris: & ad aliud lintheum stilla peruenit: quattuor diebus peniteat. **S**i usque ad tertium: nouem diebus peniteat: & lintheamina que stilla tetigit: tribus uicibus lauet minister in illa parte ubi sanguis stillauit: calice subtus posito: & aqua ablutionis sumatur: & iuxta altare recondatur: melius tamen esset si sumeretur in potu a ministro: nisi propter abominationem dimittat. Quidam autem ulterius partem illam lintheaminis incidunt & comburant & cinerem in altari: uel in sacario reponunt. **S**ubditur autem ibidem ex penitentiali bede presbyteri. **S**i quis per ebrietatem uel uoracitatem eucharistiam euomerit quadraginta diebus peniteat si laicus est. Clerici: uel monachi diacones seu presbyteri octuaginta diebus peniteant. **S**i autem infirmitatis causa euomerit: septem diebus peniteat. **E**t in eadem distinctione ex concilio arelatenensi. **Q**ui non bene custodierit sacrificium & mus uel aliquod aliud animal in ecclesia existens id comederit: quadraginta diebus peniteat. **A**ut pars eius ceciderit: & non inuenta fuerit: triginta diebus peniteat. **E**t eadem penitencia uidetur dignis sacerdos uel sacrista per cuius negligentiam hostie consecrate que reseruantur in ecclesia putrefiunt: & tanto maiori quanto hic sepe culpabilior negligentia repentur. **P**redictis autem diebus debet penitens ieiunare: & a comunione cessare: pensatis tamen conditionibus negotii & persone: potest addi & minui ad penitentiam supradictam. **H**oc tamen est regulariter obseruandum: quod ubicunque species integre inueniuntur: maxime si appareat forma panis: sunt reuerenter obseruande: uel etiam fumende: si sine abominatione fieri potest: quia manentibus speciebus manet ibi corpus christi ut dictum est supra. **E**a uero in quibus inueniuntur comburenda sunt: si comode fieri potest: cinere in sacario recondito: sicut de rasura tabule dictum est. **L**icet autem hoc sacramentum nec bonitatem nec malitiam recipiat a ministro: & ideo quantum ad hoc equalis bonitatis sit missa boni sacerdotis & mali: licet etiam orationis fructus que dicitur p

os ſacerdotis inquātum eſt miniſter cōmunis ec-
cleſie nō fraudet fructu charitatis cōis: fructus ta-
men qui debet haberi in miſſa ob deuotionem of-
ferentis miniſtri: & grato miniſterio iplius quo ad
alios deficit: quo ad iplum offerētē in ſua perni-
tiem miniſteria agit: ſed in ſumendo iudicium ſibi
māducat & bibit. Et idcirco q̄libet fidelis licet poſ-
ſit ſumere ſacramenta a ſacerdote: q̄diu ab eccleſia
tolleratur: quia tamē hodie multū deficit correctio
& non tollerāda impia tollerant. Cōſulo cuiuſq;
fidelis: q̄ nulli ſacerdoti det occōnem celebrādi de
quo ſibi plene cōſtat q̄ ſit i ſtatu mortalis peccati:
quod ſi omnino notoriū eſt iplum fugiat: ſi oculi
tū eſt talē modum teneat q̄ aliis nō reuelet. Nō
tamē debet aliquis temerariuſ eē i iudicādo quod
neſcit: nec debet alium eſtimare reū: niſi quādo ex
certitudine uitare nō poteſt. **Magne. n.** ingratitudi-
nis eſt ad xpm ieſum qui tāta charitate condidit ſa-
crāmētum materiā prebere q̄ in ſacramēto con-
tumelioſe tractet: magneq; deſectiōis ē: ſimoni
accē celebrare uel emere cui mātiā dat abuſuſ quo-
rūndā nō ſolū ſacerdotum ſeculariū: ſed etiam reli-
gioſorū: qui ut poſſint extorquere multitudinē pe-
cunie a populo: iueniunt numerū miſſarum quaſi
ſub circulo anni pſectā deuotionē ſacramenti face-
re dicere miſſas uniuſ ani. ſ. tot quot ſunt dieſ an-
ni: accipiētes tres uel quattuor denarios pro miſſa:
uel ſub ſpecie maioris deuotiōis & pſectiōis que
ad millenariū ſpectat: facere mille miſſas dicere: uel
ſub deceptiōe pſectiōis ſūme: ut poſſint maiore
pecuniā extorq̄re reduplicant millenariū in ſeipm
& ſic hortāt diuites ut miſſas faciāt dici millena-
riū. mille milia miſſarum: puto q̄ mille milia de-
monum mentes inhabitāt talium ſacerdotū. **Hypocrite** etiā ſacerdotes publice erubeſcētes pecuni-
am extorq̄re numerum miſſarum pro penitentia
imponūt: & per hanc uiam ſepe ſimoniace capiūt
ſub titulo pietatis. **Circa** hoc ſacramentum ſunt
multi errores. **Primus** ē dicētium non eſſe uerū
corpus xpi in hoc ſacramēto: niſi ſignificatiue. Cu-
ius erroris dicitur fuiſſe aliquando bengariuſ: cō-
tra quem dicitur Ioānis ſexto. Caro mea uere eſt ci-
bus &c. **Secundus** error eſt accordinatarum of-
ferentiū in ſacramento panem & caſeum. **Terti-**
us eſt acquirorum offerētium ſolum aquā in ſacri-
ficiis. Cōtra iſtos duos eſt ieſus huius ſacramenti
inſtitutor: qui panem & uinum diſcipulis dedit.
Quartus eſt error cataſtrigarū & pepuciatorum: q̄
de infantis ſanguie quē de toto ſuo corpore mi-
nutis punſtionū uulneribus extorq̄t: panem cū
farina faciunt quem pro euchariftia conficere di-
cunt: quod magis eſt ſimile ſacrificiis demonum:
q̄ fidelium: ſecundum illud ps. Effuderunt ſangui-
nem innocentem. **Quintus** error eſt penpici-
anorum qui tantum dant mulieribus principa-
tum: ut apud omnes ſacerdotes honorentur
Sextus error eſt pauperū de lugduno dicentiū
quencunque iuſtū poſſe hoc ſacramentum confi-

cere. Contra quos eſt q̄ dominus ſolis illis di-
ſcipulis hanc contulit poteſtatem quos preſbyte-
ros ordinauit. **Septimus** eſt error quorundam
qui dicuntur adamani: quaſi imitantes nuditatem
Ade. Nudi nanq; mares ſemineq; conueniunt.
Nudi leſtores audiunt: nudi orant: nudi ut dici-
tur ſacramenta celebrant. Contra quos dicitur pri-
me Corinth. xiii. Omnia honeſte & ſecundum or-
dinem fiant in uobis.

Ieſus Iudam corripiens Cap. vi.

In hac ſacratiffima cena ieſus multa chari-
tate ut ex ſupradictis patuit iudam a con-
cepta nequitia ſtudiuit reuocare: non ſo-
lum obſequendo ſed etiam increpando: ſub uer-
bis tamen generalibus ita q̄ crimen occultum in-
debitē non prodebat. **Vnde** & loquens: **Vnus** ex
uobis me traditurus eſt: & dicens. Non de omni-
bus uobis dico: & non eſtis mundi omnes: & ſi-
milis ingerebat menti proditoris: quia eius co-
gnoſcebat impiam uoluntatem: ut tamen chari-
tatiua oſtenderetur correpto: nec iplum aliis
prodebat ut poſſent intelligere tunc: nec omitte-
bat charitatis ſigna. **Sed** ut dictum eſt ſupra am-
plius augmentabat. **Vnde** licet **Hylarius** dicat ſu-
per **Mattheum**: q̄ corpus ſuum non tradidit iude.
Non tamen in hac parte eſt eius ſequenda ſenten-
tia: quia ratio per quam probat non concludit.
Probat enim ex hoc q̄ chriſtus dicit diſcipulis: cū
corporis & ſanguinis tradidit myſteria. **Bibam**
illud uobiſcum nouum in regno patris mei: id eſt
poſt q̄ reſurrexero comedam & bibam uobiſcum
in gaudio reſurrectionis. **Sed** iudas non bibit cum
eis: quia ante creditur fuiſſe ſuſpenſus q̄ reſurrexe-
rit chriſtus: ergo tunc non accepit cum diſcipulis
corpus & ſanguinem. **Non** concludit inq; q̄
xps loq̄tur diſcipulorū collegio: qd qdē collegiū
manet uerū etiam iuda excluſo. **Nec** iplum xps ex-
cluſit: immo quantum fuit ex parte xpi: bibiturus
erat cum ipſo in reſurrectionis gaudio: niſi ipſe per
ſuam malitiam apoſtataſſet. **Conueniens** autē fuit
magiſterio xpi ut occultum peccatorē abſq; accuſa-
tione & euidenti p̄batione ab aliore cōione nō ſe-
paret: ut per hoc informaretur ecclia occultos non
p̄dere peccatores. Ipſe autem iudas exaſperatus ex
hoc uideretur a xpo occaſionem aſſumere receden-
di. **Propterea** **Diony.** in libro angelice Hierarchie.
Et Aug. ſup Io. **Et Crifo.** dicunt iplum ſacra myſte-
ria cum aliis diſcipulis ſuſcepiffe. **Buccella** autē in-
tinſta quam ſibi dedit: de qua dicitur Ioā. xiii. **Nō**
fuit corpus xpi: ut **Aug.** expreſſe dicit: quia iam cū
aliis ſumpſerat ſed ex pre xpi fuit ſignum dilectio-
nis & familiaritatis ipſi iude. **Ioanni** uero licet tūc
forte plene non intellexerit fuit ſignum proditio-
nis: & q̄ ſicte & infecte ceteris diſcipulis iungeba-
tur: unde & iſta duo ſiēt intinſtio. **Aliqua** enim in-
tinguntur & inficiuntur: & per hoc ſignificatur ſi-

edio & infectio amicitie iude ad xpm. Sed panis in-
tingitur ut sapius comedatur: & ideo ex pte xpi
fuit signum amoris sapidi & remissionis dulcissi-
me & cordialis perpetrare inuine & reuocationis
plene per signa familiaris amicitie. Sed maledicta
aima illa que tantam amoris dulcedinem in fellea
pditionem conuertit: unde sequitur q post bucel-
lam introiuit in eum sathanas: quia tunc plenius
eum possedit: quando ex tam familiari signo reuo-
catus fuit: propterea sequitur. Exiuit autem iudas
continuo: & tunc dixit ei. Quod facis fac cicius: nō
intendens suam malitiam ad scelus impellere sed
quod facturus esset se ostenderet cognoscere:
& fructum passionis qui ex eius opere sequutus est
non ex intentione: ostendit se ardentem deside-
rare.

Iesus dilecto stratus. Cap. vii.

Sicut autem perditum & pfidum iudam per-
ceptio sacramenti in maiorem potestatem
diaboli tradidit: quia indigne accessit. Sic di-
lectum iohannem deuote susipientem ad tantam
familiaritatem adduxit ut pectus iesu diuinitate re-
pletum acceperit ad quietem. O felix sōnus & ex-
taticus sancte contemplationis accubitus: qui tūc
in hoc dilecto inestimabilia dei beneficia super ele-
ctorum suorum animas diffundenda in fine tem-
porum figurauit. In hoc enim benedicto somno
figuratur ecclesia contemplatiua: que in fine tem-
porum debet ad tam suauem gustum adduci con-
templationis: ut uere requiescat in pectore christi:
quia sibi debet specialius reuelari archanum unio-
nis personalis in christo: & istius unionis diffusio
in corpus suum mysticum: & transformatio menti-
um in dilectum: propter quam transformationem
hi singulariter omnibus temporalibus abdicatis:
que tunc erunt materia diuisionis & separationis a
christo: reprobatis illis facilegis qui de christo iesu
& eius cultu simoniace negotiantur: ad temporali-
um questum in hereditatem domini assumuntur:
& ad sublimitatem perfectionis & quietem adducti
ab omni distractionis turbine sopiuntur. Qui de-
scribuntur in propheta cum dicit. ps. cxxvi. Cum
dederit dilectis suis somnum &c. Hi enim dilecti
tempore tentationum impii autem christi tam mysti-
ci q aperti ab omni distractiuo temporalium amo-
re seuuncti in hoc aduerbio demonstratiuo. Ecce in-
quit hereditas domini: quia hi dilecti nihil queren-
tes de mundo: sed totaliter respicientes in christi
pectore configurati nunc similitudini mortis eius
in charitatis ardore que tunc quando hic dilectus
dormiuit super pectus iesu: in ipso singulariter bul-
liebat: nihil aliud querunt nisi cum dilecto mori in
feruore amoris & tolerantia passionis: & i ipso frui
in perfecta quietudine adimplentionis uoluntatis di-
uine. Et ideo singulariter dicuntur hereditas domi-
ni: tum quia singulariter deum possident omnia

alia contempnendo: tum quia ab ipso plenarie pos-
sidentur per immolationem uoluntatis sue. Et ideo
singulariter tanq domini hereditas demoustrantur
quia tempore inundantis tempestatis predictae ipsi
uidentur reliquie dominice portionis: qui proprie
dicuntur filii merces: quia ex singulari christi meri-
to dantur ipsi dei filio pro mercede. In quo etiam
intuitur q hi singularissime diffidentes de propriis
meritis & propria uilitate inabyssati de solo christi
merito gloriantur: & de hoc sunt contenti: & nihil
aliud uolunt nisi illud quod benedictus iesus dum
uiuere eis meruit in seipso maxime per supplicia
passionis. Et ideo sunt totaliter in christo passio-
nes & dolores & penunas transformati per altissi-
me paupertatis amorem: hi sunt uiri seraphici legi-
timi filii francisci: qui dicuntur fructus uernis: quia
in uentre carnis ecclesie absconsi: & non appeten-
tes in exteriori pompa eorum que carnis sunt tan-
q singularis fructus huius spōse ab eius spōso iesu
in successores legitimos assumuntur. De his uerifi-
catur quod sequitur. Sicut sagitte in manu poten-
tis: ita filii excussorum. i. filii excussi: qui in māu po-
tentis iesu tanq electe sagitte ad inimicos eius uul-
nerandos: occidendos: & conuertendos expedien-
tissime conuertuntur & diriguntur. Et ideo beatus
uir qui impleuit desiderium suum ex ipsis: quia istis
singulariter reuelatur manna absconditum. Istis da-
tur liber apertus ut predicent populis tribubus &
linguis: quia eis datur intelligentia scripturarum.
Istis datur calamus mensure: ut metiantur templū
& ciuitatem. i. diuinum cultum instituant & refor-
ment ecclesiam impiorum uitii deformatam. Istis
datur potestas alligandi sathanam. Istis datur fir-
mitas columnaris. Istis datur fundamentaliter: ut
in eis noue ecclesie cōtēplatiue structura fūdetur.
Isti signantur per iohannē in hoc somno non solū
sed in multis que in apocalypsi ipse describit & in
leta tolerantia passionum. Sicut enim iste dilectus
in feruentis olei dolium missus: non adustus:
sed unctus exiit: sicut uenenum benedicto ioan-
ni mortē non intulit: sed uenenatos suo suffra-
gio suscitauit ut iohannis martyrium defuerit ad pe-
nā: & non defuerit ad coronam. Sic & hi dilecti
singulariter martyrizantur in dolio feruētis olei. i.
i imēitate bullientis amoris cordis iesu passionati
p nobis: in quo tanq tyrones celestis regni sic cō-
secratur: & ad pugnādū pro xpo uiniliter animant
ut omnia martyria reputet unctiōes. Hi bibunt cō-
tinue uenenū mortifex: carnaliū & falso christia-
norū cū quibus uiuūt: eorū supportates & gemen-
tes defectū: ad hoc solūmodo cōuersantes cum eis
non ut monātur in illorū defectibus: sed ut ipsos
sustinere ab illa fletida morte: q ex uenenata falsifi-
catione uite christi eos gemētes conspiciunt incur-
risse. Se i nūc hāudant sermones: q de his nimis
grandis ē sermo & interpretabilis ad dicendum. Mul-
tum enim fuit mysticus ille dilectissimi discipuli su-
per pectus domini sōnus in memoria tāti turbis

tunc expressi cū annuntiaret saluator p̄sentia sue mortis. In medio. n. persecutionis & turbinis huius uite absorbentur hi dilecti a fruitione amati iesu: in quo se sentiūt de omnibus dei operibus tranquillatos: cognoscentes in omnibus honore diuinū: & melius electorū nō obstatē impiorū siue demonū siue hominū malignitate cōpleri: sicut etiā fuit de summo scelere. s. xpi uenditionis & occasiōis inique. De qua tunc loq̄bat xps. **¶** Vbi & nota: q̄ quia istud beneficiū ē gratuitū donū: nō hominis meritum. Ideo hic discipulus dicit a iesu diligere pas siue: nō actus quia talibus dilectis fortissime imitetur recognitio tantorū donorū: que super eos singulariter pre aliis effundent: ut reputet se parū diligere: & a se nihil boni eē: sed tñ a diligentis iesu gratuita bonitate. **¶** Attende autē q̄ quia hic status ē summa perfectio mētis. Ideo h̄ surrexit ipia deceptio hostis qui mētes simpliciorū decipit: ac si tā de passione xpi: q̄ de afflictione p̄ximi debeāt sub specie getudinis in uolūtate dei insensibiliter pertransire: & quasi in sola dei fruitione gaudere: non curantes de dei iniuria: siue de proximi āgustia dicētes. Deus omnia ordinat in melius electorū. **¶** Et qdē super hoc uero: imo uerissimo h̄ impietatis non debet fundari: q̄ anima in carne passibili uiuēs nō debeat sentire dei iniurias & xpi dolores in toto corde electorū. Nec ista pietas & insensibilitas quā Augu. in. xliii. li. de ciuitate dei ca. viii. p. totū prolixē & aperte improbat & uocat eam stuporē mentis & insensibilitatē oibus uitis peiorē: oñdēs exēplo christi & apli q̄ affectiones mētis isto modo sunt ordinate sub regula diuine uolūtatis: ut. s. adhibeātur ubi & quādo expedit: & oportet: & tūc sūt uirtutis materia & statui cōpetit uiatoris: hec inq̄ impietas nullo modo figurat i sōno dilecti: qn̄ potius ē incōpassio diaboli: licet sepe nō tamē tanta malitia deludat incautos. Sed hec ē uera getudo mētis q̄ auritur de pectore iesu: ut. s. anima uice dei q̄tū pōt oēs eius iniurias doleat: & omnes exēplo xpi in seipso recipiat: & ad deplorandū & lamentandū ac si ipse quasi eēt auctor omniū mirāda cōpassiōe in se retorquens defectus proximorū: & sic sit cōtētus de dei puidētia: ut nō turberetur cōtra eius ordinem: nec pp culpā moueat cōtra proximū in rancore. Sed nihilominus oīa mala que uidet uel sentit fortissime in se recipiat cū dolore & cōpassione dei: iniurie & āgustie proximi: & tāto plus quiescet quāto plenius ista sentit: & hanc suā reputet getem omnia hec sustinere: ut quies augeat ex āgustia: & āgustia ex gete uolūtaria: & hoc est participiū saporis dilecti. **¶** Nec obstat cauillatio quam dicunt maligni. Vis tu dolere de eo quod deus facit: & de quo bonū elicit? Ad quod respōdeo q̄ uolo dolere dū sū in carne passibili: sicut deus me dolere uoluit: & sicut christus me suo exēplo docuit: nec bonū qd deus de malo elicit: ipedit qn̄ debeat doleri de omni iniuria dei: sed hoc solū ipedit ipatiētiā animi. **¶** Sic at ubiq̄ i toto libro uolo itelligi

mētis getudinē: & nre uoluntatis anichilationem sub deo: q̄a. s. uolumus qd sibi placet nos uelle dū sumus in carne.

Mesus sermonē faciens

Mesus euisceratus

Cap. viii.

Quātū fauus ille post cenā in sermōe quē fecit discipulis suis dulcoris habundantiā amercitauerit: satis patet perlegenti euāgelii cū oculis mētis. Et q̄a ibi euiscerata sūt intima charitatis sue: nō debuit ille sermo ab aliis scribi q̄ ab illo discipulo q̄ melleos gustus sūperat recubens in pectore sui bullientis amoris: pp qd subitū xi: iesus euisceratus. Quia uero tunc plus q̄ humana mēs cuiuslibet eleuata sit sufficiens capere eterne charitatis aplis patefecit archana: nnde & ille benedictus loānes per spiritum sanctū memoriā retinēs uerborum iesu: miro sacramēto cōscripsit. Licet at hec scriptura sit sup oēs alias aq̄limi uolatus: tñ hi quibus datū ē nosse mysteriū regni dei per beneficiū ipsius iesu: licet semiplene ibi cōtēplātur beneficiū iesum apostolis predicēt recessū per iminētiā passionis quā & eis multis replicat uerbis. Cōtemplantur etiam ipsum reuelantē sue diuinitatis abyssum: & totius trinitatis mysteriū & propria personarū & indiuisibilem unionē eēntie: quia p̄sone singule mutuo se circūcidūt: & mutuo in seipsis existunt. Cōtēplātur et ipsū contristatos apostolos de passionis iminētiā cōsolātē: benigne predicādo sue resurrectionis gloriā: promittēdo post resurrectionē apparitionē iocūdā: affirmādo ex sua morte magni fructus exuberantiā tā i ipsis aplis singulariter q̄ generaliter i omni ecclesia electorū. Cōtēplātur et ipsū promittētē spūs sancti aduētū in abundantia ad cōsolādū apostolorum mētes: & fugandā tristitiā: unde & paraditū uocat ad illuminandū & docēdū oīa: & ad fugādā oēm nociuam ignorantiā. Docebit nos inq̄t omnē ueritatem: & multa similia. **¶** Ad testificandū in christo iesu humanitatis innocētiā: & diuinitatis suppositū siue personam. Et ad tale testimoniū in apostolis reformandū ut huius populis predicarent. Ille, inquit testimoniū perhibebit de me: & uos testimonium perhibebitis. **¶** Ad arguendum mundum de impietate sacri lege illate sibi mortis: & deformitate mundane cōuersationis: & temeritate presumptionis contra deum. Cum uenerit inquit ille spiritus ueritatis arguet mundum de peccato & iustitia & de iudicio. **¶** Ad pacificandum & tranquillandum corda discipulorum in omni diuino uolito non obstante mundi turbine & persecutionibus multimodis impiorum. Pacem inquit relinquo uobis: pacem meam do uobis. Quod quidem per spiritum sanctum ē factum. In cuius receptione apostoli transformati in christi passiones persecutiones mundi pro christo pacem suam & refectiuum cibum sunt arbitrati. **¶** Ad imprimendum & manifestandum cordibus apostolorum summam intimitatem christi ad eos. Illo inquit die cognoscetis: quia ego in patre

meo: & uos in me: et ego in uobis. **A**d efficiendum potentes apostolos imitari christi uitam i perfectiōibus uirtuosis per exēpla uite data mundo: & ad manifestandum christi gloriam per opera miraculosa facta in nomine suo. **Q**ui credit inquit i me opera que ego facio: & ipse faciet & maiora horum faciet: quia ego ad patrem uado. **M**aiora enim fecerunt quo ad conuersionē multitudinis populorū licet hec omnia christus in eis misericorditer fecerit: promittit & spiritum sanctū ad firmiter & immobiliter inhabitādū in eis: & eos adiuuādō in oībus necessitatibus suis. **A**pud inquit uos manebit & i uobis erit. **H**os. n. effectus & multos alios in eis spiritus sanctus effecit: ad cuius tamē aduentum ostendit oīno necessariū meritū mortis sue cum dicit. **S**i enim non abiero: per mortis sustinentiam hoc uobis merendo: paraditus non ueniet ad uos. **S**i autē abiero: mortē sustinendo pro uobis: mittam euā ad uos. i. dignos uos faciā ut mittat: & ideo mittam uobis: licet autē ista approprientur spiritui sancto: tñ sūt trinitatis effectus: & iō tā pī q̄ filius similes cū spū factoaduēi ūt: pp quod dicit: pater diligit eum: & ad eum uenimus supple omnes tres pīone: & mansionē apud eum faciemus: unde etiam eos consolatur dicens. **N**on uos relinqū orphanos: uado & uenio ad uos: quod in penthecoste ē factū: quando & ipse nouo modo se reuelauit. **C**ontemplantur etiam ipsum iesum benedictū benedictos ipsos apostolos uisceraliter alloquēte & coniunctionem ipsorū cum ipso & sue humanitatis merita exprimēte cum dicit. **E**go sum uitis: & uos palmites: & manete in dilectione mea: & ipsos singulariter adhortantē ad mutuam dilectionem tanq̄ ad suum singulare preceptum nouo modo datum: & sui disciplinatus euīdēsignū dicens. **M**andatū nouum do uobis &c. **E**t hoc est preceptum meum &c. & in hoc cognoscent omnes: q̄a estis mei discipuli. **A**sserit etiam eis euīdēsignū dilectionis signum: obseruantiam mandatorum. **S**i quis inquit diligit me sermonem meum seruabit. **E**t illud. **S**i diligitis me mandata mea seruare. **C**ōtēplāntur etiam ipsum animatē apostolos ad tollērantiam passionum & uigoroſe sperandum oēm corporis cruciatum. **E**t primo exemplo sui. **N**on ē inquit seruus maior domino suo. **N**eq; apostolus maior eo qui misit illum. **S**ed hoc scitis inquit q̄ nō debetis in mundo uelle aliter tractari q̄ ego: & illa recipere q̄ ego recepi. **B**eati eritis si feceritis ea. **E**t quia appetitus similitudinis christi est maximū confortamētū ad tollerantiam omnis aduersi: ideo tantum eis replicat dicens. **M**emōtote sermōis quē ego dixi uobis. **N**on est seruus maior domino suo idēst non eē debet nec uelle. **S**i me inquit persecuti sunt & uos persequētur. **S**ecundo confortat eos: q̄a ista non inferentur sibi propter malitiam criminis proprii: sed propter honorem nominis christi: propter quod est ad portandum maximum solatium

Hec inquit facient uobis propter nomen meū: q̄a non nouerunt patrem neq; me. **T**ertio confortat eos dominus ostendens se totum pondus prelii ipsorum & preaccepisse in seipso: & cum eis & in eis tolerasse: & de eo uictorialiter triūphasse: unde cum pressuras predict ipso habituros in mundo: hortatur pacem in seipso habere cum dicit: hec locutus sum uobis: ut in me pacem habeatis. **I**n mundo presuram habebitis: sed confidite. **E**go uici mundum in me & in uobis & in omnibus electis: propter quod omnis diffidentia & pusillanimitas timor abſcedat: quia iam in me de omnibus est uictoria consummata. **E**t in hoc felici triūpho condidit sermonem ad apostolos loquens. **Q**uia uero h omnia sunt in apostolis per christi meritum: quod quidem radicem & perfectionem habet per interne christi charitatis incendium ad deum & ad proximum: & per sui suppositi dignitatem quo uere est deus & dei filius: qui meretur omnibus in assumpta natura. **I**deo in fine sermonis eleuatis oculis in celum alloquitur deum patrem petens miracula & ineffabilia pro seipso homine: & p toto suo corpore: unde sicut sūmū bonū omnium electorum petit clarificationem sui per gloriam resurrectionis in suo corpore: & per firmitatē adhesionis omniū mēbrorum ad se caput dignissimum firma fide cū dicit. **C**larifica filium tuū. **I**n his enim duobus eius clarificatio consistit. **S**ecundo ostendit ex hoc q̄ ex hoc sequitur plena clarificatio trinitatis: ut filius inquit tuus clarificet te. **T**ertio petit clarificationem ascensionis. **C**larifica inquit me apud te ipsum claritate quā habui prius q̄ mundus fieret. **E**t hoc fuit ipsum equalem ostendendo sibi: & ad suam dexteram collocando. **A**tende autē q̄ xps allegat rationes meritorias apud patrē: ut ista secundum humanitatem obtineat. **P**rimo q̄a clarificauit gloriā trinitatis. **S**ecundo quia cōsumauit opus sue uoluntatis: post ea petit pro ipsis discipulis allegans in eis q̄ patris erant in eterna predestinatione. **T**ui inquit erant q̄ sibi christo dati erant a patre per tēporalem uocationem: & mihi eos dedisti. **C**ōmendat eos **A** perseverantia finali: & sermonem tuum seruauerunt. **A** perfectione fidei. **N**unc cognoscent quia omnia dedisti mihi q̄ apud te sunt. **A**b inspiratione spūs sancti: q̄a uerba q̄ dedisti mihi dedi eis supple intus spirando. **A** cōsensu & cōformitate liberi arbitrii: & ipsi acceperunt. **A** plenitudine intelligentie dei simul & sublimare fidei: & cognouerunt quia a te exiui: & crediderūt q̄a tu me misisti. **A** plenitudine imitationis christi cum dicit: q̄a nō sunt de mundo & plena fuga mundi: & clarificatione nominis christi: cum dicit: quia non sūt de mundo: sicut & ego non sum de mundo: & quia

clarificatus sum in eis. Non pro his tantum rogat: sed pro omnibus electis. Allegat etiam quod eos in mundum misit in medium hostium ad tolerantiam passionum cum dicit. Sicut tu me misisti in mundum. Allegat etiam quod eos reliquit presentia corporali: cum dicit. Et iam non sum in mundo: & hi in mundo sunt: & ego ad te uenio: ubi asserit iam factum de se quod in proximo erat fiendum. scilicet passionem resurrectionem: & ascensionem: & ideo eis magis erat necessaria paterna custodia: & spiritus sancta abundantia: unde dicit. Cum enim cum eis ego seruiabam eos. Petit et istis mira. scilicet.

Perfectam unionem ad inuicem: & ad christum

Perfectam conversationem ab omni inquinamento culpe ut serues eos inquit a malo

Perfectam sanctificationem in ueritate gratie. Sanctifica inquit eos in ueritate.

Perfectam consumationem in beatitudine glorie cum dicit. Volo ut ubi ego sum & illi sint mecum ut uideant claritatem meam quam dedisti mihi: & non qualemcumque gloriam: sed gustum participationis personalis unionis filii dei cui uniuntur sicut legitima membra capiti: & sicut unum corpus christi mysticum unitum plene supposito suo personali: propter quod dicit. Ego claritatem quam dedisti mihi: ut. scilicet. sum deus homo in diuino supposito: dedi eis per participium mee unionis: ut sint unum sicut & nos sumus unum. Ego in eis & tu in me: ut sint consummati in unum & cognoscat mundus: quia tu me misisti & dilexisti eos: sicut me dilexisti. Nec est intelligendum per hoc quod dicit. Ego in eis & tu in me: quin pater & spiritus sanctus sint in nobis: & nos in eis: sed hic mediatorem se ostendit. Specialis enim relatio est filii dei ad humanam naturam sibi personaliter unitam: ex cuius coniunctione est singulariter mediator. In quo sensu loquitur apostolus. Vox christi: christus autem dei. Attende autem quod licet hanc orationem specialissimam christus secreta potuit facere in qua mirabilem dignitatem sue persone & mirabilem affectionem & coniunctionem ad sua membra ostendit: uoluit tamen manifeste coram apostolis eam facere: & quantum patet ex textu Ioannis in cenaculo syon: ubi & factus est sermo ut notam faceret affectionem suam & sublimissimam sue ueritatis doctrinam: tam presentibus discipulis: quam etiam futuris suis membris. Tanta est autem altitudo istorum uerborum & euisceratio cordis iesu in manifestatione cordis sui ad nos & expositione sui pro nobis: quod non solum humani affectus: sed lapidosi montes & colles deberent in talium auditu pre amore liquari: sed qui potest capere capiat. Multum enim sublimiter uolat hec aquila: que nos deos facit in deo: & christos in christo: & filios in filio: ut iam non sumus homines: sed

dii. Iuxta psalmum lxxxi. Ego dixi. Dii estis. Consumantur etiam hec uerba in dilectionis dulcore: cum in fine subnectitur: ut dilectio qua dilexisti me in eis sit & ego in ipsis. O cor uanum & dispersum: recoligaris aliquando in teipso imo in christo tuo qui est tuipse. Et quia nihil tibi decetero scias esse delidendum: nisi ut tu in christo iesu sis deus homo desiciens a teipso. Quis ergo poterit decetero uiuere nisi iesu uita amabili & conuersatione consimili configurato similitudini crucis eius: quam pro nobis corpore & mente portauit. Infelix anima mea non facias christum mentiri qui dicit de te & aliis. Et mundus eos odio habuit: quia non sunt de hoc mundo sicut nec ego. Sicut tu pater in me: & ego in te: ut & ipsi in nobis unum sint: & illud ego in eis: & tu in me. Nihil ergo extra christum sis: & iam eius beatitudine fruens: & cum iesu glorificato & resuscitato tua conuersatio erit in celis. Huius autem sermonis mellisui quem ipse benedictus iesus dedit expositionem plenioram intendo facere speciali tractatu. Finito autem sermone iesus benedictus sicut dicitur Ioan. xviii. Egressus est cum discipulis suis torrentem cedron ubi erat hortus: in quem introiuit ipse & discipuli eius. In quo horto illam aliam orationem & agoniam sudoris sanguinei fecisse ipsi alii euangeliste referunt: de qua in sequenti capitulo agitur.

Sicut dicit euangelista. Sciens omnia que uentura erant super eum se orationis preinduit armatura: unde & sequitur Iesus orans prostratus. Tunc enim perfecte se adorandum conferens totus pondus belli sui & suorum in seipso triumphaliter recollegit: dans nobis exemplum quod oratio est plena uictoria aduersorum: unde tunc & suum sensitiuum tanto uilum est timore concussum: ut dicatur quod apparuit ei angelus de celo confortans eum: & quod factus in agonia prolixius orabat: & quod factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Licet autem mens christi fuerit in continuo apice summitatis omnium uirtutum: & nunquam mutabiles uirtutes uariantes mentem eius intrauerunt: & suum uiuere fuit continue orare in summo & continua agonia uictione regni mortis: conueniens tamen fuit quod id quod latuit intra sue perfectionis secretum ab utero matris sue ipse signis sensibilibus suis fidelibus reuelaret: quod maxime imminente mortis transitu decens fuit: &

sicut ille sudor sanguineus est signum omnem humanam superans rationem. Ita agonia dolorum cordis iesu que illo figurabatur sudore comprehensionem omnis superat creature. **L**icet autem plena ratio naturalis reddi non possit de tam inestimabili signo doloris in sudore sanguineo: tamen possumus dicere quod aliquoties dispositiue timor & amor bellantes in corde iesu quo ad suum sensitiuum fuerunt in causa: dum enim attenderet tam inestimabile prelium sibi imminere sicut aliquoties infra dicitur. Timor concussit suum sensitiuum ex quo humor sanguineus fuit ad interiora reductus: super quem timorem reiiciendum fortissimus & inestimabilis amor tanquam mire imensitatis malleus percutiens & ipsum excludens: omnes poros corporis iesu & uenas relaxasse uidetur: ut sic toto corpore fluere guttis sanguinis decurrentis in terram. **Q**uod etiam sicut dicit Augustinus fuit signum quod de toto suo corpore quod est ecclesia emanare erant martyrum passiones. O quali ardore erat incensa fornax cordis iesu: que sic carnem suam totam in sudore pro nobis reliquabat. O quali fluuiio decurrebat sanguis igne feruenti: Dan. vii. Fluuius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius. Et attendas quod rationabile fuit quod sic dolores sue mentis ostenderet ut in omnibus membris sanguine sudaret. Quia. n. anima est in qualibet parte corporis tota: & est ipsius corporis uita: ideo ad ostendendam immensitatem sui doloris: quo tota passa fuit: debuit dolore suum significare omnibus membris suis. Et hoc si gnum sudoris partim fuit memoratiuum omnium dolorum: quos ab instanti conceptionis sue in corpore occultauit: partim representatiuum illorum quos in presenti agonia sustinuit: partim pronosticum & figuratiuum tam eorum que debebat in continenti sustinere in corpore proprio quam successu temporis in corpore mistico electorum in quibus & ipse tunc patiebatur. Nam statim uelut athleta buliens amore & triumphans fortitudine: sanctis omnia que uentura erant super eum: impiis occurrit: sicut infra dicitur. Et adimpleuit que deerant doloris in carne sua. **U**t enim aduertat quod uerum signum fuit sudor uniuersalis sanguinis in omnibus membris: scias quod passus fuit in pedibus non solum confixio in cruce: sed multa fatigatione itineris in sue uite decursu

Cum multo labore peditando

In tibiis corpus supportando

In genibus procidendo & genuflectendo

In cruribus tunc corpus sustinendo: & in omnibus iuncturis sepe multo labore lassato: utpote tener & delicatus tam duris laboribus subditus: damando predicando: orando: uigilando: super dura stramenta iacendo: imo sepe in terra pernoctando: & in de

ferro. xl. diebus & noctibus culcitram non habuit ad quietem: & sepe cum discipulis pauperibus & despectis fuit in multis locis uiliter & austeriter receptus: & aliquando reiectus: unde lucas dicit quod famante non receperunt eum quia facies eius erat euntis in hierusalem.

Membra generationis que in nobis sunt pudoris in ipso fuerunt dolorose uulnerata in circuncisione. **I**ntestina membra deseruienda nutrimento fuerunt sepe afflicta in dura fame

Membra uitalia & respirantia sicut cor & concaui peccatoris & similia fuerunt dure afflicta in multorum suspiriorum & gemituum assumptione pro nostra salute

Coste & corporis latera dorsum & uniuersaliter membra fuerunt dure afflicta in flagellatione sua in qua superficies carnis sue delicate & tenere fuit dolorose conuulsa: & dilacerata: & sanguine respersa.

Brachia fuerunt dure ligata & constricta: & quantum credo hinc inde: ante & post: contumeliose retorta: tam in horto quam in domo Anne: & cayphe: pylati & herodis: a quibus omnibus locis ligatus processit

Humeri fuerunt dure afflicti crucis onere: & tunc credo collum afflictum chamo in eoposito per quem ad maiorem contumeliā traheretur

Os fuit afflictum tam proditoris osculo fetido: quam acciti & felis potu amaro

Nares fuerunt afflicti fetore horribili sputorum illorum abominabilium iudeorum.

Sed & facies turpata in quam abominande spuebant. Et non est inconueniens cogitare: quod illa immunda sputa super labia dilectissimi iesu impulerit quod quantum abominationis sibi fuerit cognita

Gene afflicte & tumefacte

Et tota facies tam alapis quam percussione duris. **O**culi fuerunt afflicti & confossi: quia uelati & quia in multiplici fletu sepius reliquati: & quia facies illas diabolicas hostium spirantes in ipsum iracundie igne sepius uiderunt

Aures fuerunt replete opprobriis

Verrex capitis dure fuit afflictus spinis.

Tota facies multum fuit confusa uerecundiis: maxime quam sic saturatus opprobriis fuit coram inimicis adductus ubi & eorum linguis fuit crucifixus. **O**mnium autem membrorum fuit dolor repetitus in durissima crucis extensione: ubi ratione modi durissime patiebatur in toto corpore. Quid ergo mirum si pondus tantarum passionum attendens: sustinens: & exprimere uolens sic uoluit in sudore membrorum relaxare uenas. Sed magis credo interiorum dolorum & anxietatum cordis sui imensitatem hoc signo uoluisse exprimere: licet multe rationes sint in hoc si

gno uoluisse exprimere: licet multe rationes sint in hoc signo contente. **V**t at modicum de his doloribus disseramus: cum reuerentia aliquid icipio balbutire: quia quicquid humanis potest dici uerbis: eo ipso quod dici potuit illos inestimabiles omnium mentis cordis christi dolores non tam exprimit quam sepelitur uidetur dicere quod non dicit. **T**amen eorum infinitas quo ad nostram estimationem ex tribus uidetur aliquantulum suboriri. **f.**

Ex multitudine & magnitudine dolorosarum rationum: que in ratione obiectiua continue illi se aie offerebant

Ex uiuacitate potentiarum tam mentis sue quam etiam sensitue sue complexionis corporee: que dolorosas illas rationes cum sui plenitudine sustinebat

Ex plenitudine sui dominii sue libertatis tedi potentias predictas: & in plena & in continua consideratione talium obiectorum a quibus nunquam uel modicum dum uixit in carne passibili illas potentias sue mentis declinare permisit. **N**ec intendas quod si sic fatuus: ut ista presumam intelligere: & illud modicum quod in his capio non itendo exprimere nisi modicum prelibando: ut detur deuotis aliquantulum materia in infinito mari dolorum cordis iesu dilatatis natate spiritus semetipsas in transformatiuis doloribus submergendi. **P**rimo rationes fuerunt sibi multipliciter innumerabiles: & sic in aggrauatura multiplices: quia abyssus est intellectui ad ista sue considerationis applicare aspectum. **P**rimo enim fuerunt omnia peccata preterita: presentia & futura: quod ipse simul uidit plenius & clarius: & magis distincte quam aliqua mens humana possit intelligere aliquod singulare: primo faciebant sibi quinque rationes excessus suas dolens in tanto excessu quod nullus intellectus minor ipso in eternum poterit mensurare: & hoc faciebat quodlibet peccatum per se sumptum: ita quod quodlibet peccatum mortale est sicut furca quicquid gentium uno ictu faciens uulnere aperturas: modo cogita & numera tu si potes quot sunt omnia summi supra: & primo

Quia peccatum est dei iniuriatum

Secundo quia diuine uindictae & iracundie prouocatum

Tertio horribilissime macule intra imaginem anime iniectum

Quarto totius regni gratie distractum

Quinto eterne pene & acerbis inferni acquisitum.

Christus autem secundum naturam passibilem habuit ista detestari: & de istis dolere quantum requirebat regula perfecte iustitiae que in ipso erat. Ita quod de istis tantum dolebat quantum iustus erat. Ita quod secundum naturam passibilem excessus doloris excessui rectitudinis respondebat. In christo fuerunt

quinque conditiones nobiles: ex quibus ortus fuit huius doloris excessus: fuit enim

Deus filius

Pacis mediator

Animarum sponsus

Regni gratie restaurator

Saluandorum redemptor.

Sicut ergo dei filius quantum amauit diuinitatis gloriam tantum doluit dedecus peccati: & ipse in deum iniuriam. **M**odo uade tu & mensura: quia pacis mediator. **Q**uam dilexit pacem inter deum & creaturam: tantum doluit inimicitiam & iram ex peccato contractam siue causatam: quantum diligebat deum corem anime: tantum dolebat turpitudinem macule. **Q**uam diligebat totum regnum gratie & glorie: tantum dolebat eius distractionem per grauitatem offese. **Q**uam amabat generalem rationalem naturam in suo autem: tantum dolebat eius eternum cruciatum: & separationem a deo in ignem gehennae. **E**t isti dolores fuerunt in christo ex rectitudine sue gratie: in quantum erat homo diligens perfectissime deum & proximum secundum exigentiam tante perfectionis quae erat homo deus: & secundum hoc etiam detestans omne malum secundum quod detestabile erat & sibi erat possibile. **E**t ita uidetur quod isti dolores accipiant istam primam rationem excessus ex gratia unionis & singularis persone in natura passibili. **E**sto autem quod nullum haberet redimere: & nullis uniretur ut caput ad membra: si tamen est ista possibile separare. **S**tupendum autem excessum dolores isti accipiunt ex respectu gratie capitis quo factus est redemptor & emendator omnis mali quod inflictum fuerat per peccatum. **I**n isto enim respectu accepit ista omnia lamentanda ut sua non committendum: quia peccata non fecit: sed ad soluendum & satisfaciendum. **E**t ideo iste est ille magnus peccator & penitentiatus pro omnibus & in omnibus cuius penitentia gaudium est in celo plus quam super omnibus ordinibus angelorum qui digna penitudine non egerunt. **E**t quia naturalis est filius dei patris tantum aggrauauit istam iniuriam quantum ipsum dilexit: & in quantum istas iniurias ad satisfaciendum accepit: tantum dolorem assumpsit. **P**er quolibet singularem iniuriam omnis peccati: quantum erat grauitas iniurie & requirebat emendam. **E**t si unius iniurie tanta est grauitas: quanta est simul omnium. **A**d quolibet enim suus dolor respectum habuit singularem. **S**ecurum audeo dicere quod sufficientem dolorem non posset pura creatura capere: sed inestimabiliter capacitas illius anime ex unione personalis ad deum ampliata: & hanc et alia capere potuit in tanto excessu: quod nulla creatura beata uel misera quantum credo comprehendere potuit in eternum. **E**t ut possis capere quantum paternas iniurias doluit: imaginare si filius imperatoris summi uideret ui

lissimū ribaldellum trahētē patrē suū imperatorem per capillos & barbā: & per chloachas interficiendo iactaret: & calcibus os & faciem horrendē percuteret: quantum ille dilectus illius patris filius talia decernendo amaritudinis degustaret? Et ultra hoc si seipsum in illum rusticum transformaret ut quasi sibi ac si illa fecisset imputaret ad penam. Nihil enim est hoc cōparatione eius quod fuit in christo respectu dolorum iniurie diuinitatis sue: quia uenit ut mediator per ineffabiles dolores fortissimos & uniuersos utriusque partis deum iratum & mentē rebellem pacificando coniunxit. Et ut habes grossum exēplū cogita quātū laborauerunt brachia fortissimi pugilis soliditatē celorū inclinantis ad ima & ponderositatē terre eleuantis ad alta. Ita quod in modico spacio in pacis osculo conuenirent utraq. Sic laborare eum fecimus in peccatis nostris: quia flexit rigorem diuine iustitię & eleauit grauissimū pondus nostre culpe: quia uenit ut sponsus perfectissime diligens sponfarū decorē in doloribus & angustis totum se reliquaui: & totum se per cineres malitiarum nostrarū infudit ut faceret de se lauatrum: ut posset delere & lauare tantam turpitudinē & maculam peccatorum. Et istam rationem doloris quam habebat illa dulcissima anima in horrore aspectus macularum nostrarū quis enarrare sufficiat. Nepe ipse est zelotipissimus sponsus: quātum amauerit animas tunc ostendit quādo pro illis in mortem tradidit animam suam. Et ut similiter grossum habes exēplum. Si aliquis pulcherrimus sponsus nobilissimus & cōpletissimus circūisset mare & aridam pro una sibi conquirēda spōsa: quam de uisceribus suis pauisset & nutrisset: & ad debitam formā stature perduxisset: & ex eisdē suis uisceribus uestes & ornamenta ei donasset: & fecisset eam reginam nobilissimā & decoram: si illa in oculis sponsi uilissimū ribaldellum & nigerrimū ethiopem acciperet & amaret & stercora eius comederet: & de ipsis totam faciem suā deturparet: & sic diceret sponso: modo deosculare: quia me in alia forma habere non potens: nihil eēt dolor illius hominis sponsi positi in exēplo doctoris iesu christi in maculis sponse: quā incōparabiliter plus pro illa fecit: quā descriptus ille superius fecisset & ita incōparabiliter peius cum diabolo fornicatur: & turpiore deo spōso ostendit faciem mentis sue. Satis huic exēplo alludit Eze. xvi. quia uenit ut imperator regni gratie contraxit ex illo respectu ineffabiles & inexpressibiles rationes doloris. Culpa enim totū regnū gratie & glorie quantum est ex se anichilat: & dissipat. Hic attende quātū horrore habuit & dolore. Ipse enim iesus secundum suum eē uidet quasi totaliter gratia. Non enim est conceptus natura si opere: nec subsistit in diuino supposito nisi per

infinitam gratiam unionis: habuit ergo horrore culpam sicut destructiuam totaliter sui esse & sue intentionis & esse assumptionis naturę. Et quia reparatione regni gratie non est nisi per dilectionē culpe: que non habet dolere nisi per dolores correspondentes offense. Et sic indignis ex culpa nullo modo est donabilis gratia. Ideo ex illo respectu fortissime habuit dolere: & per ineffabiles supplicationes & imolationes sui acquirere gratiam & gloriam sic indignis. Quia ipse uenit ut solutor omnium debitorum nostrorum & liberator a peccatis inferni: ut nos de his liberaret habuit pro quolibet peccato mortali dolorem diuine iustitię exsoluere: & correspondētē & ppollentē in meritū diuine acceptationis cuiuslibet particulari pene in inferno debite malitię singulorum: hoc. n. regiebat diuine iustitię inflexibilis rectitudo. & ipsius redēptoris in ratione satisfaciendi integerrima plenitudo ut nihil remaneret impunitum a diuina iustitia: nihil remaneret insolūtū a diuina misericordia: ac per hoc sūme honoratur utrūque. Si autem rationes iste protendantur a mente deuota: cognoscat aperte quod omni menti create in se subsistenti ē impossibilis cōprehensio dolorum quos portauit pro nobis dilectus iesus & per consequēs gratitudinis eorū. Adhuc autem omnes isti dolores: tertio replicantur ex respectu ad ingratitudinem redēptorum inquitum. I. ipse considerabat illorum ingratitudinē quod post cognitā & receptam tantam & dolorosam in christo iesu redēptionem iterū uō ueretur iterare peccata: rursum crucifigentes sibi metipsis iesum & ostentui habentes. Noua ratio doloris: & plurimū excessus sua: post tam dolorosam satisfactionem cognitā & receptā iterum infinite maiestatis iterare iniuriā: post tam laboriosam amicitia & pacem reformatā & receptam iterum paterne pietatis iracundiā pro uocare post tam angustiosam & supertuosam abluitionē macule in qua sponsus totum suum sanguinem effundens: seipsum totum reliquaui in lauatrum: iterum faciem anime sue dilectissime sponse iterati fetoris horrore turpare: post tantam difficultatē impetratę gratie & acquisite glorie hereditatis eterne: iterū eam uilissime repellere & pro fetidissima delectatione quasi nihilū dissipare. Qui to etiam post tam inestimabilem pene solutionem pro redimendis infernalibus penis debitis offensarum mortalium peccatorum: iterum ultionē tantē pene uelle incurrere: & reatum eterne incendii replicare. Que omnia ista trina replicatione istius tertii mali quinquarii totiens repetuntur: quotiens post receptum baptismatis sacramentum a quocūque fideliter iteratur peccatum. Et quanto plura recipit bona: ut puta religionis ingressum: uirtutis exercitiū sapientiale studium: contēplationis excessum: exterioris fame & reuerentie statum: prelationis fastigi-

nam plures iterate transgressionis & sue horribilis
culpe reconciliatum remedium: tanto semper in
omni posteriori lapsu aggrauat ipsi dilecto iesu suo
remissori maioris doloris aculeum: & ipsum in su-
is sceleribus horribilius cruciungit: quod quatuor augmen-
tent dolorem in corde iesu ipse solus poterit sicut
sunt aliquantulum mensurare. Alia obiecta doloris: sue
vix plura: de quibus magis transeundo quam explicando
aliquid tango: uidelicet paupertates: fames: sitis: ul-
gile: labores: despectus: uituperia: infamie: irroga-
te iniurie: ultro proditores in iudicio tractatus & ma-
ligna consilia contra ipsum: ulterius captio: ligatio
multissima tractura: persecutiones: percussiones: fla-
gellationes: sputa: spinage aculei: dura expetitio ad
crucis supplicium a iudeis facta impia sententia
mortis in ipsum: crucis onus: conclauiatio: extensio in
patibulo crucis: agonia & transitus mortis. Et omnia
alia innumera singulana que sustinuit in corpore mor-
tis nostre: in quibus omnibus tantum sibi compassus
fuit: & tantum pro seipso doluit: quantum semetipsum
dilexit. Tantum autem seipsum dilexit quantum se optimum
sine omni malo recognouit: & in diuino supposito
radicatum sensit immobili unione: unde in illo re-
spectu sibiipsum condoluit: uice omnium membrorum
suorum: sicut deo in assumpta natura pro humano ge-
nere patienti: unde sicut in aliis: sic & in hoc omni-
um electorum suorum suppleuit defectum: sibi ple-
ne uice eorum regramando: & sibi plenissime con-
donando: & nouo respectu expositionis sui seipsum
totum reliquans in actione gratiarum deo
& sibiipsum de tanto beneficio electis collato: & uice
omnium electorum sibi plenissime condoluit:
& in seipso nos fecit recognoscere omnia supradicta
in quo nos reputamur plene grati beneficio redem-
ptionis: & crucifixi similitudini mortis eius. Iterum
excessuum obiectum dolorum christi fuerunt an-
gustiosissima iacula: que respectu omnium predi-
ctorum de seipso uidit continue materna uiscera
pertransire. Cum enim beata uirgo fuerit sublima-
ta in cognitione omnium predictorum & aliorum:
& in charitate perfecta: quantum decebat statum
excelentie matris tantum doluit de omnibus su-
pradictis quantum debuit talis mater: & omnes dolo-
res uirginis continue matrem filii sagittabant: un-
de nouam crucem isti semper dilecto iesu tribuit
crux materna. **I**terum aliud obiectum maiorum
dolorum christi fuerunt omnia martyria: que unquam
fuerunt facta aliquibus martyribus pro eius nomi-
ne. Et omnes labores: dolores: pene: quocumque mo-
do fiant que unquam fuerunt uelerunt in omnibus ele-
ctisque omnia plenissime in corde suo recepit in
toplus quam unquam alius poterit recipere ex cordiali com-
passione angustias mortis sue. Ita quod nihil penale est
receptum ab aliquo electo: quod non fuerit multo

sublimius quam illi qui recepit cordi christi affixum. Hec
autem omnia non solum generali respectu in cor-
de suo recepit: sed singulariter singula multo disti-
ctius quam ille cui pro suo nomine fuerunt facta. **I**tem
una alia magna ratio doloris potest considerari quod
ipse bene uidebat quod in omnibus suis doloribus
nulla pura creatura posset sibi condolere nec cognos-
cere beneficium sic infinites infinitum: quod ipse
sic gratuite impendebat indignis. **E**x parte po-
tentiarum mentis christi fuit dolor eius inmensurabi-
lis nobis: & fuit multipliciter plus quam possumus in-
telligere augmentatus: quia intellectus eius plene
& excessiue cognouit predictorum omnium grauita-
tem. Affectus uero siue uoluntas perfectissime de-
testata est omnium predictorum malignitatem: sicut
eorum grauitatem intellectus uoluntati representa-
bat perfecte. Et tunc ex uoluntate satisfaciendi ple-
ne supersit quanta potuit & decuit omnium predicto-
rum acerbiter: potentie autem inferiores sensiti-
ue fuerunt perfectissime uoluntati subiecte: & cum
hoc uiuacissime ad sentiendum dolorem: & complexio
carnis sue exquisitissima & delicatissima. Ita quod mo-
dica molestia multum afflixisset ne dum tantum
diluuium transigentis tempestatis: que si uoluntas
se & omnes potentias tam intellectuales: quam sensiti-
uas imersit in has amaritudines & in alias nobis
ineffabiles quantum decebant: & quantum suffici-
ebant: imo ut uerius dicamus quantum excedebat
ad deum placandum: & hominem a penis infernali-
bus redimendum: & ad omnia omnium electorum
uicia & peccata excessu uirtualis exercitui annihilan-
dum. Augmentauit etiam multum dolorem istius
potentiarum liberum dominium: & potestas liberi
arbitrii christi iesu tenendi omnes suas potentias
fixas in continua adherentia suprascriptorum om-
nium obiectorum. Fuit enim plene potens absque ali-
qua resistantia: & uoluntarius absque interpolatio-
ne aliqua tenendi semper istas potentias in dolorosis
obiectis quantum requirebat rigor diuine iustitie
& rectitudo uirtutum mentis sue: & reatus nostre
culpe: & quantum erat expediens ad attrahendum
quadam amoris suauis uiolentia ad se diligendum
plenarie: & ad detestandum peccatum gelida cor-
da nostra. Et ideo in omnibus apud ipsum fuit in-
finita misericordia respectu nostri & respectu dei re-
demptio copiosa. **O** cor durum: quod male habe-
bit in nouissimo quod ad tanti colonis ignem li-
quari non potest: & ad tot attractionis funes non
potest a sua pertinacia remoueri. Quid enim debu-
it ultra facere & non fecit quod nostri cordis possit
duritiem emollire: Et ideo mens que usque nunc
fuit ingrata & gelida a tanti amoris incendio reca-
lescat & cum Hieremias dicat & dicat Memoria memor
ero &cetera.

Iesus ad bellum exiens

Iesus ad bellum exiens Cap.x.

Qvando scilicet processit obviam eis & dixit. Quæ queritis: tunc etiam turba uallatus: cum dixissent ipsi. Nos querimus iesum nazarenum: ipsam turbam uocis sue maiestate prerruit: & impios satellites terre allisit. In quo uere deum se eē monstrauit: q. s. in ueteri testamēto dixerat. Ego sum q. sum. Non solū autē ostendit se deum omnipotentem: sed etiam clementissimū saluatorem: quando mutilatum seruū zelo fenētis discipuli sue manus tactu lutuose sanauit. Maledictus furor eorum: quia pertinax dum nec maiestatis miraculo: nec pietatis beneficio a concepta malitia potuit reuocari: propter quod & h. subiunctū est. Iesus deus monstratus. Iesus uinculis ligatus. Iesus imperium sustinens. Iesus tractus crudeliter. Quando. s. ab ipso iuda se est passus osculari. Quando. s. truculentas iniecerunt manus in eum: & ipsū impie ligauerunt. Quando. s. sicut n̄ est aliquid dubitandum malitiā suam in eum exercentes: eūq. de horto extrahētes & eū crudeliter ad pontifices ducentes percutiebant: & eum funibus ligatum trahendo impie multipliciter affligebāt: unde & beatus Ber. dicit q. & capillos & pilos barbe euelebāt: & dorsum pugnis: & corpus baculis pungebant: & percutiebant ut in eum exercerent crudelitatem bestialitatis sue: quod & in hoc loco & in multis aliis actibus qui infra nominantur: potest rationaliter estimari. Iesus ter denegatus. Quando. s. petrus amore feruidus: tamen immanitate trahentium eum & passionis sue inestimabilitate perterritus se quebatur eum a longe ut uideret finem ipse & discipulus ille quem diligebat iesus: ceteris aliis ad propria dispersis timore: unde etiā dicitur de illo. Adulescens quidam sequebatur amictus sindone super nudo. Qui etiam & ipse iohannes dilectus qui & in cena recubuerat sup. pectus iesu: & tāta signa amoris receperat crudeli passione iesu perterritus nudus effugit. De quo tamē dicitur q. erat notus pontifici. s. anne: & q. dixit ancille hostiarie & introduxit petrum. Qui & ipse petrus tanto honore sublimatus a christo animatus mori pro christo uili examinatione probatus per mulieris uocem & aliorestantium: ter negauit se noscere illum pro quo se promiserat moriturū. Hoc autem sapienter prouidentia diuina permisit multis aliis causis promissionis allegatis a sanctis: ad ostendendum q. impii iudei tam crudeliter & tam dure se habebant ad iesū & ad eius consortium: q. colūne celi habuerunt cōtremiscere uidentes dominum & regnum celorū tam crudeli tractatione diuelli: unde & hi duo singulariter describuntur qui pre ceteris magis honorati & magis dilecti fuerunt singulariter defecisse: ad testimonium q. humana infirmitas non fuit sufficiens cum suo redemptore tantum pondus prelii sustinere: licet ab aliquibus dicatur q. iste adulescens fuit iacobus minor: tamen magis creditur q. fuit iohannes: qui primo forte fuit tentus dum sequebatur iesum: & nudus tūc fugit: & statim post amore rediens & petro se associans introduxit eum: uel forte fuga iohannis fuit postea dum duceretur iesus ad caypham: & hoc magis credo: unde & statim de ludentes eum: & uelantes & collaphizantes & conspuētes turpiter: non tam humano furore q. bestiali horrore in suo creatore insanunt: propter quod sequitur. Iesus delusus nequiter. Iesus uultu uelatus. Iesus consputus turpiter. Iesus collaphizatus. Cogita autem durum illud spectaculum quando gene ille que celos adimplent letitia mundumq. decore letificant: sic impie cedebantur manibus homicidiis: & uultus ille desiderabilis angelis: spurcia sputorū polluti labii inquinat: & collum illud per quod nobis est effusa doctrina salutis collaphogē percussione percutitur. Iesus mutus hūiliter. Quando. s. interrogatus ab ipso anna & a socero caypha sue impietatis collega: necnon a pylato pluries: & ab herode etiam qui signa uanitatis ab ipso cupiebat uidere: coram omnibus illa tacuit ex feruenti amore: que sue passionis possent impedire effectū: licet enim sicut expediens fuit cōfessus fuerat ueritatem: se uidelicet esse dei filiū: qui se sic exponebat amore nostri tractādum peccatorum manibus iniquorum.

Iesus circūrotatus

Iesus circūrotatus. Cap.xi.

Nec expergiscere anima & attende q. ille q. implet celum & terram: & stabilis manens dat cuncta moueri: non solum est paulominus ab angelis minoratus: sed etiam uilissimis hominibus & cruēlissimis iudeis tanta sua annihilatione subiectus: ut factus quasi pila delusionis eorum ipsum circūrotarent: & de ipso sibi mutuo luderent mittentes ad alterutrum confusione repletum: & alligatura constrictum. Sicut annas misit ad cayphā: cayphas ad pylatum: pylatus ad herodem: herodes ipsum delusum remisit ad pylatum: pylatus ipsum flagellatum: spinis coronatum: uultu uelatum: facie consputum & in derisione chlamide coccinea circūtectum in derisionis spectaculum produxit ad populum. Et ut tibi aliquid breuiter cōprehendā in octo locis ut fiat circulus sue passionis: quia octonarius est numerus circularis in computatione dierum. Idem enim est octauus q. primus ut ad circulū redeatur. In his

in octo locis fuit iste dilectus iesus sic uisus tractatus ab ipis: quia nulla deuota anima potest istud numerare si ne igitur dolore uno. scilicet loco bis sumpto. scilicet domo pilati. Sicut & bis ibi fuit ab impiis contumeliosus derisus. **¶** Primo: scilicet in orto ubi fuit captus & ligatus cum circumstantiis deuota anima tibi notis: quod hic & in aliis locis tue ruminatiōi dimitto. **¶** Secundo in domo Anne: ubi alapa percussus & examinatus: & a ministro impio reprehensus fuit. **¶** Tertio in domo Caiphe: ubi fuit illusus & uultu uelatus: facie consputus: & pro blasphemia morti adiudicatus. **¶** Quarto in domo Pilati: ubi fuit accusatus & diffamatus: & a Pilato multipliciter questionatus. **¶** Quinto in domo Herodis: ubi fuit ueste alba indutus: & ludibrio habitus uelut stultus. **¶** Sexto iterato in domo Pilati ad ipsum remissus: ubi post multas confictationes examinis fuit denudatus: flagellatus: & in regali folio derisione positus: spinis coronatus: & atrocissime confossus: & arundine percussum caput eius. **¶** Septimo in loco ubi sicut infra patebit: fuit derisorie populo presentatus: & crucifigi acclamatus: & per Pilatum crucifigi adiudicatus. **¶** Octauo in loco Caluarie: ubi fuit crucifixus & mortuus: & alia sustinuit: que hic deuota anima tua perscrutetur cogitatio. Debes etiam non mediocriter ponderare: quia non semel in octo locis prefatis fuit circumrotatus & uilificatus: ac afflictus tuus dilectus iesus: sed in septem uis intermediis fuit multum contumeliose & iniuriōse protractus: acclamantibus & insultantibus sibi furis & proteruiis iudeorum. **¶** Prima uia fuit ab orto ad domum Anne. **¶** Secunda a domo Anne ad domum Caiphe. **¶** Tertia a domo Caiphe ad domum Pilati. **¶** Quarta a domo Pilati ad domum Herodis. **¶** Quinta a domo Herodis iterum ad domum Pilati. **¶** Sexta a loco ubi fuit derisus: & spinis coronatus ad illum locum: ubi fuit coram populo productus: & morti adiudicatus. **¶** Septimo ab illo loco: ubi fuit sententiat: usque ad locum Caluarie: ubi fuit crucifixus & mortuus. Non merito ergo anima reuolue cum dolore predicta: & dic. Iesus circumrotatus. **¶** Sequitur. Iesus fortiter ligatus. Hoc licet fuerit uerum in omnibus locis sue derisionis: tam in orto: quam in domo Anne & Caiphe: singularis tamen contumelia fuit: quando in domo Pilati propria ueste nudatus ligatus ē ad columnam: & tunc illa caro uirginea truculentis manibus flagellata est: usque ad multorum liuorum pallorem: & usque ad effusionem sanguinis de illius reuerendissimis scapulis: costis: & membris: ut merito non solum flagellatus: sed et perflagellatus. i. ualde se quēti uersiculo subnectatur. Iesus perflagellatus. Iesus punctus crudeliter. Quando scilicet fuit spinarum aculeis caput illud tremendum angelis coronatum. Tunc etiam fuit dure plagatus: quando ictus arundinis superueniens affligebat.

Nec uideatur tibi levis ictus arundinis: qui super spinas percutiens capiti eius infixas: ipsas tali ictu crudeliter profundabat: ut non imēto clamet beatus Bernardus: quia usque ad cerebrum spinarum aculei peruenērūt dicens sic. Diuinum illud caput multiplici spinarum densitate densatum: usque ad cerebri tenitudinem confixum est: dum configitur spina. Spiritus peccatorum suorum ait dominus per prophetam circumdedit me populus iste. Hec Bernardus. **¶** Quod forsitan esse potuit per pondus percussione prefate. Ipse enim spine iunci marini fuerunt fortes & acuti: & directi carni eius infixi: qui forte in aliquo loco iuncture ex tali percussione & dura infixione potuerunt usque ad cerebrum penetrare: ut sic uentiletur uerbum beati Bernardi: uel forsitan quod magis est cogitare deuotum. Ipsa durities spinarum ossa pertransit: quod miraculo uidetur attribuire beatus Bernardus. Nec est inconueniens: quia miraculis usus fuerit iesus christus ad suum augmentandum dolorem in carne: sicut infra dicitur: unde & innumera uulnera spinarum fuisse clamat beatus Bernardus. Quodcumque sit multipliciter fuit ipse iesus derisus: & uilificatus: & dolorum punitionibus angustatus: ut dicatur merito. Iesus dure plagatus. **¶** O uanitas impiorum tā hominum quam mulierum: qui caput ornant tanta uanitatum multitudine: & curiositate ornatus. Cura impia non recordaris anima illius diuini capitis: quod est angelis tremebundum: quod pro tua uanitate purganda tanta confusione deiicitur: & tam crudeli spinarum infixione quassatur: uere tempus ueniet: nisi peniteas quo a capite christi priuata capiti iungaris lucifero in ignominia & dolore: cui coniuncta es in tui capitis uanitate: contra Petri apostoli documentum. Iesus productus uiriliter. Hoc fuit quando exiit foras iesus a Pilato productus portans spineam coronam: & purpureum uestimentum: ubi quantum probabiliter capio sic uiriliter fuit productus coram populo: sicut in domo pretorii per suos ministros fuerat tractatus uiliter a Pilato: scilicet nudatus propriis uestibus: cruentatus & liudus flagellorum ictibus: zona purpurea in derisione amictus: spinis coronatus: uultu uelatus: sputis deturpatus: genis & tota facie ex ictibus alaparum tumidus: ut in conspectu populi appareret bene derisus & uituperatus. **¶** Pilatus enim sicut ex euangelis colligitur: sciens quia per inuidiam tradidissent eum: pluries uoluit eum liberare: quod diuersimode attemptauit: scilicet allegatiōe sue innocentie: unde & dicebat. Ego nullā causam mortis inuenio in eo. Cumque ista causa plus prouocasset iudeos ad iram: accedit ad secundam uiam scilicet liberationis. **¶** Mutatione fori mittendo eum ad Herodem tanquam galileum sibi propria dñatione subiectum: credens quia herodes non iudicaret: sed liberaret subditum suum: cumque nec sic profecisset: herodes. n. illum &

derisum nihil de ipso curans: quia iesus noluit coram ipso facere miracula: nolens beneficium nostre redemptionis excludere: remisit eum ad Pilatum pro suo libito cum ipsius Herodis beneplacito iudicandum. **T**ertiam compulsus adinuenit uiam: ut scilicet satiaret iudeorum impietatem contumeliis & suppliciis interrogatis: ut scilicet saturati iudei opprobriis ipsius mortem amplius non sitirent. **E**t ideo dixi quod probabiliter credo quanto uilius & contumeliosius potuit iesum coram impiorum oculis presentari. **V**nde & quando ipsum produxit: quia iudei allegauerunt quod dicebat se filium dei: In derisionem dixit Pilatus. **E**cce homo: quasi dicat uidetis istum non habere diuinitatis insignia: sed hominis despecti & uilificati: ac doloribus pleni: ludibria in nostris oculis manifestant. **A**tten- de autem anima crudele iudicium dei patris super unigenitum filium suum: ut te meretricem reprobam de crudelitate eterne mortis eriperet: ut enim ostenderet quod dira sententia tibi eternaliter debebat pro scelibus tuis: qua scilicet & omnia bona a deo creata: & omnia mala pene: & omnia mala culpe tue debebant tibi conuertere in atrocitatem eterni supplicii quasi in aliquo simili super unigenitum filium suum: qui hanc tuam penam soluendam assumpsit: uoluit crudelitatem iudicii demonstrare. **O**mnia enim que possunt rationabiliter cogitari: concurrunt ad aggrauationem penarum & dolorum istius passionati iesu. **E**t omnis gloria & fama miraculorum sapientie: eloquentie: sanctitatis: predicationis: conuersionis populorum: aggregationis discipulorum sibi sunt conuersa in amantudines supplicii. **S**icut facile est uidere subtiliter intuenti. **S**anctitas autem matris: & uirginitas eius: & teneritas cordis: & dilectio ad ipsum in absinthium amantudinis ipsi dilecto iesu multipliciter uerbantur. **I**psa similiter teneritudo & nobilitas complexionis: & limpitudo cognitionis: & sanctitas uoluntatis qua malum detestabatur: & sua potentia qua applicabat potentias obiectis dolorosis: & qua uicque in finem conseruauit robur corporis dolorem augebat fortissime. **P**otes enim uidere quod quanto fuerat christi in omnibus predatior fama: tato opprobriolior erat horribilis uerecundia subsecuta. **E**t quanto plus discipulos dilexerat: tanto plus affligebatur in eorum ruina: & quanto plus mater sibi sollicita subsecuta fuerat: tanto magis eius doloribus affligebatur. **E**t ut nihil desit christo ad supplicium: omnes modi qui adinueniunt sunt ad liberationem ipsius adduxerunt sibi cumulum passionum. **E**x hoc enim quod Pilatus suam innocentiam allegabat: iudei multas falsas accusationes adducunt. **E**t quod horribilius est ut ipsum iesum bene ostenderent sceleratum ipsi latronem impium: insignem: & seditiosum: & homicidam horribilem pretulerunt.

De mutatione fori quo fuit ad herodem missus acquisita sunt christo noua infamia: noua ludibria: nouus despectus: & noua irrisio: qua ipsum Herodes cum exercitu suo spernens factus est eis opprobrium & despectio. **D**e tertia uia liberationis qua uoluit eum affligere & uitupare: ut uel sic satiatis iudeis euaderet mortem: secutum est quod & mortem crudeliorem accepit: & imilationes plures a iudeis habuit: & tormenta dura: & deiectiones horribiles sub hoc titulo a Pilato suscepit. **V**nde & in fine in secunda allegatione dixit Pilatus. **E**cce rex uester. **Q**uod quidem uere est probatum: qui scilicet omnium opprobriorum & omnium modorum patiendi: & omnium despectuum & abominacionum mundi pungentem & dolorosam portauit coronam: ut merito dici posset rex dolorum & uituperiorum & malorum omnium huius uite. **H**ac digressionem ideo feci: ut perpendat intellectus acutus quanta distinctione iudicabitur peccator in proprio scelere: si tanta distinctione iudicatum est ipsum peccatum: ad satisfaciendum assumptum in ipso mundi redemptore. **E**t sicut apparet quod omnia fuerunt ad tempus christo in dolorem conuersa: sic & impiis & peccatoribus reprobis omnia dei dona & beneficia qualiacunque sunt ex eorum malitia finaliter in supplicia conuertentur. **S**ed nunc ad propositum redeamus. **P**roducto autem iesu cum tali periculo presentato populo neque statim quando Pilatus derisorie: & uolendo eos ad misericordiam prouocare dixit. **E**cce homo. **R**esponderunt. **T**olle tolle: crucifige eum. **S**ecundum enim legem debet mori: quod filium dei se fecit: & multa alia allegantes: sicut euangelica continet littera ipsum Pilatum ad necem innocentis iesu multipharie incitabant. **Q**ue omnia sub uno uersiculo comprehendens dico: iesus reus clamatus: iesus spretus maligniter. **H**oc fuit quando Pilatus uescio quo timore uel seruli fortetimens diuinum iudicium super se: quia innocentem impie condemnabat. **Q**uartum liberationis iesu modum reperit de consuetudine iudeorum: quod in pascha unus eorum liberabatur a morte: & proponens illum iudeis: qui ratione insignis malitie: & de nouo in populo suscitata discordie & perpetrati homicidii ipsi populo merito omnium horribilior debuit uideri: ut uel sic christum innocentem tali scelerato preferret: ipsum iesum spreuerunt: tam impie quam insane ex malignitate cordis eorum acclamantes. **D**imitte nobis Barrabam: & iesum crucifige. **E**t ut ostendatur pertinax furor eorum dicitur quod inualescebant uoces eorum acclamantes iesum impie crucifigi. **O** anima deuota excipe illos clamores horribiles: & illas duras impiorum uoces crudeles ranquam sagittas cor tuum perforantes. **A**usculata & in toto tuo corpore talium sagittarum uulnera repleta & imaginare quod omnes percutiebatur super cor iesu.

virginis matris eius: ut merito quilibet uox acclamans sit sicut sagitta infixata in ipsum iesum: & ex multitudine talium sagittarum ipsum iesum quasi heridium spinis plenum tuo cordi prefata. Quod si sibi amore coniungeris: & tu ipsa plena compassione damabis. Vulnerata charitate ego sum.

Iesus sententiatus.

Hoc fuit quando succumbens Pilatus & recedens ab illo principio boni quod forte seruili timore coeperat: uolens placere iudeis in crudeli sententia innocentem adiudicauit iesum crucis diro supplicio moriendum. In qua sententia omnium electorum eterna damnatio merito charitatis iesu est p istud iudicium anihilata. Tunc enim deus in humana natura assumpta in se ad expellendum nostra scelera: sicut peccator pro omnibus peccatoribus adiudicatus est morti. **O** anima quecumq; es christo deuota eris tu insensibilis & petra dura: ut auditum talis sententie: qua iesus filius dei pro te adiudicatur diro crucis supplicio non recipias super te: quasi gladium ancipitem penetrantem a summo capitis tui usque ad plantas pedum: & pertranseuntem per omnes uenas corporis tui: & diuidentem te a uirgoso amore tue carnis infecte: & te doloribus sue mortis totaliter coniungentem. Nunquid non uides qualis est ista mutatio: ut sententia tui eterni supplicii in crucifixionem mutetur filii dei. Et none si ipse uoluit fieri tu in tua recipientia sententia fies tuipse: ut cunque in sua participanda angustia. Vere ingrata es anima mea neq; & impia: nisi auditum talis sententie quasi crucem transfuersalium gladiorum a capite in pedes: & a manu in manum semper in te ipsa portaueris te doloribus crucis iesu continue transfigentem.

Iesus crucem circumferens.

Hoc fuit quando receptis propriis indumentis continuo iuxta crucem irrecuperabiliter exuendus ab eis sub crucis onere dorsum curuare iubetur: & suam ipsius portare ignominiam: quando baiulans sibi crucem exiuit in caluane locum: qui ex uigilia preterite noctis: nec non: ex laboribus per totam illam septimanam assumptis & exptis & multiplicatis angustis: addito super his onere crucis & imposito humeris illis tenellis & sanctis: non modicum secundum corpus debilitatus est ipse fortitudo debilius deuotus iesus: ut merito dicatur

Iesus debilitatus.

Cuius causa adhuc merito ostenditur in sequenti uersiculo: cum subditur.

Iesus matrem conspiciens.

Hoc fuit sicut legi in quadam historia fidedigna: quando in quodam concursu uiarum ipso ihu portante sue crucis supplicium in humeris suis: mater eius cum sic tractatum dolorose conspexit. Dicit enim in prefata historia q; mater ipsius prefens in loco sue condemnationis & ostensionis ad popu-

lum quando Pilatus ipsum produxit spinea corona & purpura derisum: ubi postea ipsum adiudicauit ad mortem: uidens tumultu populi acclamatis & sequentis iesum cum duceretur ad crucem per aliam uiam forsitan breuiorem preuenit occurrere: timens ne forte posset accedere ad locum: & uidere modum dolorosum mortis filii sui: cui & ipsa comon & crucifigi anxio mentis desiderio anhelabat. Cumq; in concursu uie conspexisset filium: & ex conditionibus faciei ipsius anxietates cordis sui & oppressio nem duri oneris aspexisset sincopizasse ubi dicitur in conspectu filii pre dolore. Quod conspiciens & ipse totus pietate plenus iesus crucem quam de doloribus matris semper in corde portabat: licet posset sicut semper fecerat suum occultare dolorem: tamen sibi prefatis occasionibus datis uoluit manifestare extrinseco signo: & matrem associare in pena. Vnde & ibi dicitur q; quibusdam signis dolorosis & palloribus pretenis in facie quasi angustiatu & totus gladius super lapidem ibi positum quasi despectuose & dolorose resedit. Et ex tunc malefici illi qui ipsum ducebant ad necem: uidetes eum quasi dehinc: angariasse dicuntur illum Simonem cyrenaeum uenientem de uilla ut tolleret crucem eius. In testimonium illius facti refert historia illa: q; postea edificata est ibi ecclesia in honore uirginis matris dei: que uocatur. Sancta Maria de spasma: & q; ibi proprie ostendebatur lapis: ubi post defectum christus tunc ferebatur sedisse. Propter quod subieci alium uersiculum

Iesus angustiatu.

Hec si uera sunt non affirmo: non tamen est dubitandum q; multa & ualde multa dolorem christi augmentantia & multa signa dolorum maternorum uiscerum tunc temporis facta sunt: de quibus euangelica historia nihil dicit. Non enim fuit cure euangelistis nisi substantialia mortis christi retexere: cetera cogitanda relinquentes menti deuote & in spirationi eterne. **M**ulieres etiam deuote que ipsum secute fuerant a Galilea ministrantes ei: & quod plures alie: ut arbitrandum est de hierusalem simul cum illis dominabus nobilibus & deuotis: Maria magdalena: & Martha matrem christi comitantes dabant in conspectu talium ululatus & fletus: quas alloquens pius iesus dixit eis. Filie hierusalem nolite flere super me. Et predicans eis calamitatem uenturam de occisione sue merito: earum supplicium suo exemplo probauit dicens: quod si in uiridi ligno hoc faciunt in arido quod fiet. q. d. Si ego totus plenus spiritu sancto & nitore uirtutum per alienis diluendis peccatis sic sum igne passionis decoctus: quid erit super reprobos spiritui gratie repugnantes & exsiccatos omni humore pietatis & compassionis humane: utique inestimabile & eternum incendium uanitatumque diuine iustitie proferendum iudicium illos cruciandos expectat. Et huic sententie alludit parabola: quia uiri

de lignum uix cum difficultate incenditur: sic cum
autem statim adurit & flammescit. Et pro his
duo subnectuntur uersiculi.

Iesus deuotus alloquens
Iesus uiuens affatus Cap. xii.

Perductus autem iesus in monte ad locum
caluarie: ubi cum dire mortis anxietas ex-
pectabat: ut ostenderet sibi nihil comu-
nem mundo sic omnibus temporalibus est priua-
tus: ut sic remaneret nudus in conspectu derisore
& populi circumstantis sicut nudus exiuit de utero
uirginis. Tuncq; plenus charitate & cordis feruore
ad explendum in opere nostre redemptionis my-
sterium: quod triginta tribus annis inestimabili-
bus doloribus consummauerat corde: pietatem cor-
dis sui internam exterioribus signis in impiorum
oculis exprimebat cum mansuetudine: cum pieta-
te: cum tanta deuotione faciei sue: offerens se mor-
ti: q; non solum moueri ad pietatem impii perse-
quentes: sed etiam eorum corda naturali quadam
compassione debuerant ita aspectu pscindi: quo-
rum uicem durities lapidosa suppleuit: obstinatio
ne enim maligna ipsum mansuetum non resisten-
tem: sed signis indulgentiam plenissimam prece-
dentem crudelissime & dure tractantes: & in mo-
dum pellis trahentes: & dire clauorum aculeis co-
fodientes crucis patibulo affixerunt. Cuius tracta-
ture durities exprimitur per prophetam: cum dicitur:
Dinumerauerunt sibi omnia ossa mea. Tuncq;
mansuetus iesus uerbum scilicet miserationis & gra-
tie a seculis inauditum super sceleratos effudit di-
cens. Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt.
Vbi non solum de pleno corde indulgit: sed etiam
apud patrem pro ipsis eorum ignorantiam allega-
uit: uere nescierunt quid facerent: sicut nec ceteri pec-
catores ceci qui semper ad minus quinque ignoran-
tias habent: & habere probantur: quantacumq; ma-
litia eis uideatur inesse. Non enim attendunt
Quantam iudicis maiestatem contemnunt
Quantam patris bonitatem offendunt
Quantam sibi in facie anime macule turpitudinem
affligunt
Quantum eterni cruciatus tormentum incurrunt
Quantam etiam glorie beatitudinem perdunt.
Et licet etiam in isto scelere multe ignorantie spe-
cialis circumstantie sint connexe: ut enim de cetens
transsam silenter: crassa fuit ignorantia & supina: si
christum iesum non cognouerunt dei filium: cum
hoc eis ipse per multa opera supernaturalia: & soli
deo possibilia comprobasset: quod per ipsos igno-

rantiam non solum non fuit excusabilis: sed etiam
obstinatione mentis abominabilis & horrenda.
Sicut satis ipsemet christus expressit in parabola de
colois uinee: qui domini sui filium occiderunt ip-
sum heredem asserentes: uidebant enim euidentia
signa diuinitatis ipsius: que ex odio christi & inui-
dia peruertebant: & uerbis quibus expresse fateba-
tur se filium dei credere noluerunt: unde ipse eis di-
xit iohannis quintodecimo. Si non uenissem: & eis
locutus non fuisset: peccatum non haberent: nunc
autem excusationem non habent de peccato suo.
Et postea subdit. Si opera non fecissem in eis: que
nemo alius fecit: peccatum non haberent: nunc au-
tem & uiderunt & oderunt me & patrem meum:
ubi expresse christus attribuit mortem hominis iu-
sti: sed hominis dei. Et licet dicatur prime Cog: se-
cundo. Si cognouissent: nunquam dominum glo-
rie crucifixissent. Et Petrus actu. tertio. Scio q; per
ignorantiam fecistis sicut & principes uestri: tamē
hoc debet intelligi q; non cognouerunt per gra-
tiam interius illustrantem: & christo per amorem
coniungentem: tamen hoc fuit ex culpa sua. Et li-
cet in minoribus iudeis aliqua ignorantia diminu-
erit culpam: in ipsis tamen maioribus culpam ag-
grauauit: sicut omnis ignorantia affectata. Tanto
enim odio in christum ferebantur: q; ex affectu p-
uerso falsificabant omnia eius dicta & miraculosa
opera. Nec de eo uolebant audire bona: sed tantū
mala pp quod eis publicari potest illud lob uigessi-
mo primo. dixerunt deo. Recede a nobis: scientia
uiarum tuarum nolumus. ¶ Quia tamen ignoran-
tia non prout est affectata: sed ceca aliqua dimi-
nuit. Ideo christus allegat: q; nesciunt quid faciunt.
Potest etiam dici q; infinita benignitas cordis ie-
su exquirebat uias qualescunque pro eis allegando
ad patrem. Beda etiam dicit q; non pro illis mali-
ciosus: sed pro simplicibus ignorantibus exorauit.
Similes nequitias & ignorantias malitiosas & asse-
ctatas reperies hodie in phariseis malignis huius
temporis respectu regule sancte & christi uite: &
modis similibus ueros pauperes euangelicos per-
sequuntur: & eorum sancta uerba deprauant: & eo-
rum omnia dicta & facta interpretantur in malum:
uolentes attendere quomodo eorum uerba christi
iesu doctrine & facta consonant christi iesu uite:
& regule per beatum Franciscum institute. Propter
omnia ista deuota superius posita adduntur hi
uersiculi
Iesus ad crucem ueniens.
Iesus ueste nudatus.
Iesus morti se offerens.
Iesus dire clauatus
Iesus uexillum erigens.
Hoc fuit quando erectus in cruce ad spectaculum
impiis uexillum penitentie & amare contritionis

seipsum prebuit electis ipsum contuentibus mente deuota: siue enim in terra posita cruce extensus fuerit crucifixus: & postmodum ipsum lignum taliter deo insignitum fuerit eleuatum: quod non sine grandi dolore ponderositatis corporis lacerantibus & diuellentibus carnem & riuos in locis clauorum potuit fieri. Siue etiam per scalas crucem ascendit: & a pluribus carnificibus crudeliter protractis brachiis fuent conclauiatus: totoque pondere corporis imprimente super uulnera manuum: aliquis alius in anteriori parte positus crudeliter per tibiastrahens ad ima sic enim clauauerunt eum: ex euangelica historia non declaratur aperte: uterque enim modorum fieri potuit: & speciales diuicias afflictionis pretendit. Respice anima iaculo compassionis percussa ad tuum dilectum iesum: & uide eum tue peregrinationis tricoloratum uexillum. Candor enim carnis uirginis: & nigredo liuida flagellorum: & rubor cruoris effusi ipsum tibi tricoloratum ostendunt: propter quod sequitur:

Iesus tricoloratus

Vt tu ipsa simili formeris effigie: innocentia candida: & tota piissimi iesu sanguine colorata: desideras toto corde pro amore dilecti iesu tuum sanguinem fundere: ut sue morti sanctissime conformeris.

Iesus scelestos diuidens

Hoc fuit: quando duos latrones crucifixerunt hic & hinc: medium autem iesum. Ad confusionis enim sue augmentum inter latrones scelestos ipsum posuerunt medium: quasi similibus sceleribus inuolutum. Nihil enim defuit iesu de his que potuerunt dedecus mundane uerecundie augmentare. Vnde & in ciuitate metropoli in qua ante sex dies fuerat gloriose receptus in festo solenni azimorum: quando de uniuerso israel populus conuenire debebat hora meridiana in altam crucem: ut ab omnibus posset uideri nudus totaliter in medio latronum in loco punitionis malefactorum: quasi ad spectaculum opprobrii esset erectus. Denudationem autem eius exprimit Ambrosius dicens quod auctor humane salutis sic nudus positus fuit in patibulo crucis: sicut nudus exiit de utero uirginis. In aliquibus autem historiis non autenticis legitur quod mater uidens eum sic nudum: uelum capitis sui a seipsa amouens ad filii renes proiecit: quod ad aliqualem consolationem uirginis illis locis corporis sui miraculose adhesit: que femoralia in ceteris contegunt ad pudenda celanda: quod an uerum sit nescio. Cum enim tunc esset tempus iudicii pro nobis impiis super filium dei: non uidetur mihi quod circa iesum factum fuerit aliquod miraculum: quod uel dolorem: uel dedecus minueret: uel aliquod adiutorium patienti dei filio ministraret: sed magis ipsemet iesus secundum suam diuinitatem faciens: & secundum suam

charitatem amplectens: elegit omnia facere: & permittere que possent augere dedecus: & augmentare dolorem. Vnde christus iesus pendens in cruce: non ad diminutionem: sed augmentum doloris miraculose tenuit naturam in robore: usque ad ultimum mortis sue. Et quia quanto natura est uiuacior & fortior: tanto dolorosius cruciatur. Hinc est quod ex hoc inestimabilis augebatur dolor: & semper damificabatur emittendo uitalem sanguinem: & uirtus conseruabatur: ut intensissimum sentiret dolorem. Fuit autem mirabile in christi passione: quia uelocius mortuus aliis latronibus: unde & eorum frugerunt cura: ut morentur. Et Mar. xv. dicitur quod Pilatus mirabatur si iam obisset. Quando autem clamauit. Pater in manus tuas comendo spiritum meum: subito totum robur nature cessit. Et quanto tunc erat natura robustior: tanto fuit mors dolorosior. Vbi simul attende tria: quod christus uoluntate passus est: & ideo quando uoluit: & quantum uoluit tenuit naturam in robore: & quando uoluit statim natura cessit uulneribus: & expirauit in morte. Secundum uero quod ex his inestimabiliter fuit intensius cruciatus: licet celerius mortuus. Tertium uero quod sic uoluit intendere sui corporis cruciatum: ad purgandum nostri impurissimi corporis delectamentum immundum. Et quia omnes dolores qui fuerunt in corpore & anima iesu fuerunt ab eius charitate & potestate secundum regulam diuine sapientie commensurati passionis fructui & intentioni. Ideo dixi supra: & dico quod illa miracula fecit in se: & circa se: que dolorem augerent ad predictam mensuram. Et propter hoc non est inconueniens quod Bernardus miraculo attribuit transitus penarum spinarum usque ad cerebrum: quia etiam dolore mortis quod fuit signum uirgoris & doloris Centurio miraculo attribuit: Mar. decimo quinto: & ex hoc dixit. Filium dei. Attende autem quod licet iudeorum infamia ad infamiam iesu ipsum inferuerit medium: diuina tamen prouidentia in hoc facto: & futurum iudicium: & redemptionis beneficium signaret expressit. Totum enim genus humanum latrocinio paterne preuentionis infectum: & infernali cruci debuit iustitia exigente affigi. In cuius generis medio mundi saluator affixus electos ex mera gratia quasi dextrum latronem iustificando conuertit. Reprobos autem quasi sinistram latronem exigente iustitia in sua pertinacia dereliquit: ut dexter laqueo inueniat in misericordia iesu christi: unde gratias agit. Sinister uero in sua obstinatus malitia non inueniat quod reprehendat. Et ideo concordat mysterio quod uterque latro fuit blasphemus conuicians saluatori: quia saluator mundi sicut a reatu nullum liberum reperit. Sic liberandis omnibus uenit: licet fructus libe-

rationis ad solos transferatur electos. Sed hoc non ex defectu redimentis precii uel redemptoris christi: sed ex obcecata malitia obstinati animi reproborum. Quorum figuram tenuit ille latro sinister: quoniam nec mansuetudine boni iesu cōspecta: nec aspectu miraculorum: quibus tota fuit mundi machina immutata: nec ex benigna ipsius iesu susceptione facta de socio latrone cōuerso: nec ex charitativa correctione consocii se in maleficio confitentis cōfortem & iesum sibi predicantem in fontem uoluit reuocari. **C**ui ergo iste nisi propne malitie suam damnationem ascriberet: & cui ille alter latro dexter suam salutem deputare potest nisi respectui gratie ipsius: qui in eius pēdebat latere: qui ipsum ad se diligendum: confitendum: predicandum: defendendum gratuita miseratione conuertit? Sic ergo uidere potes quod crux patientis iesu iam iudicantis solium mentis occultare pretendit. Et sic licet supplicia & opprobria christi fuerint a malignitate pertinacie iudeorum christo inflicta: fuerunt tamen sic a diuina ordinatiōe disposita: ut christi magnalia & eorum que in suo mystico corpore futura fuerant sint figura. Iesus tunc blasphematus.

Hoc fuit quando sufferit impiis iudeis tanta exerceuisse ludibria in iesum quibus tota nocte & usque ad horam crucis totam repleuerat animam eius: quin potius tanquam estimatores omni humano pudore ciecto: ipsi scelerati principes sacerdotum cū senibus & senionibus iudeorum exeuntes de ciuitate ad locum crucifixionis ipsi mansueti iesu insultari accedunt dicentes. Vah qui destruis templum dei: & in triduo illud reedificas. Et alios saluos fecit: seipsum non potest saluum facere. Si rex israel est: descendat nunc de cruce: & credemus ei: & alia multa blasphemantes dicebant in eum. **A**tten- de autem anima deuota cum quanto furore ministri talium impiorum sacerdotū in omnibus actibus sue passionis tractauerunt iesum: quin etiam ipsi principes sacerdotum & scribe & seniores: in quibus debuit apparere maturitas in iudicando et sceleratos ex furore interno ad tantam exterius in saniam proruperunt: ut in festiuitate dierum sancto- rum non erubescētes populū cōtra oēm cōsuetudinem exierūt ad locū opprobriosis supplicii morienti iusto sic insultantes impie. Mirabilis enim uerecundia sui status in isto actu apparet: que ex horribili odio in iesum processisse uidetur: propter quod oīs inanitas & crudelitas que possit narrari facta circa christum per istos impios & eorum satellites: ut pla- cerent eisdem magnam ex ipsorum furia probationem accepit. Cogita quod crudeliter ipsum tractabant cum de nocte ipsum haberēt in domibus suis: quādo inaudita inpuetia sic coram toto populo exeuntes inuectiones pungitiuas & contumelias deri-

uias exclamabant contra hominem morientem: & toto corpore sanguine fluentem & pendentem in ligno. Vere nulla anima est sufficiens cogitare circumstantias aggrauantes dolores & angustias mortis christi. **Q**uanto autem cruciatu fuerit afflictus iesus tam mente quam corpore ad uerecundiam humane malitie insensibilis creatura testatur: con- cussio per diuinitatem iesu toto isto sensibili mundo. Nam sol obscuratus est: quasi tanta horrens sup- plicia in suo contueri auctore. Terra ipsa tremuit horrens super se tale supplicium fieri creatori. Lapi- des compassione franguntur arguentes pertinaci- am cordium malignorum. Velum templi scissum est: ostendens propalam uiam sanctorum in as- sumptione crucis: quam ipse iesus christus digna- tus est sustinere pro nobis. Monumenta sunt aper- ta: ut per hoc ostendatur quod mors crucifixi nostras mortes sua uirtute pellebat: & totus iste sensibilis mundus suo priuatus colore: suo uidebatur com- pati auctori: & in eius morte lugubre & funereum assumere uestimentum: ac si deus pater: cuius natu- ra fletum & compassionem non recipit uerecunde matri iesu: que sola flebat mortem condemnati iesu pro scelere peccatorum uoluerit quasi comitiū facere de morte unigeniti lamentanda: & quasi re- spondet querulosis uerbis uirginis matris: quibus ipsa poterat clamare ad deum. Et nunquid deus omnipotens ego sum sola mater: & tu non es hu- ius dolorati & tui unigeniti pater eternus? Cur er- go me solam flere permittis: que non sola ad ipsum filialem recepi respectum: & ubi est amor tuus quē in monte expressisti dicens. Hic est filius meus dilectus &c. Nunquid quia a iudeis reiectus: & a discipulo traditus: ab apostolo relictus: & quod spinis co- ronatus: quia facie consputus: quod toto corpore flagel- latus: & quod nunc diris cordis & corporis doloribus cru- ciatus: ideo tuus esse desistit filius: quod nulla ad ipsum cōpassione moueris? Nunquid ego sola infelix debeo flere filiū que non sola possedi dilectū? Cur mihi pater societatem frangis: quia me tibi per spiritum sanctum in matrimoniū suscepisti in unius gene- rationē dilecti. An quod deus es: ideo non bonus es: an quod omnipotens es insensibilis es: an tu qui ubique pater es non intueris opprobria & dura cordis iacu- la: & angustiosissima corporis uulnera que persona fi- lii tui sustinet in assumpta natura: & si mea est na- tura: nunquid non tua est persona. Noli obdurescere pater sancte: sed associa solitariam & mestissimam matrem: quā usque nunc in obsequiis filii tui fidelem probasti ancillā: & super quam tue dilectionis uiscera effudisti. Quibus gratulationibus pater potuit re- spondere. Ad punctū & in modico dereliqui te: & in tribulationibus magnis consolabor te. Nō me reprehendas si sola mortem filii dei desles in ter- ra: quia tu sola bona es munere meo: reliqui omēs mali scelere suo compassionem dignam ad meum

anigenitum non ostendant: non meo defectu sed suo reatu. Sed quid mihi deest in diuinitatis natura consortii fletus tui: ego faciam in mihi subiecta creatura: que tota tecum uoces funereas dabit ad celum. Iste enim sensibilis mundus mihi obedit ad nutum: sed homo impius mihi resistit per suum malignum conatum quem in contrariis uolo cogere: quia nolo libertatem quam feci destruere: & quia ipse non meruit tantum bonum. Nunc ergo uirgo beata dabo imperium de filio meo deflendo toti orbi mundano. Sol obscurare: & totum mundum indue uestimentis nigris: & illam spousam uirginem illius angustiatum filii mei associes in lamentis. **O** terra: terra: terra: contremisce de scelere quod sustentas: & illi amaricate matri tuum prebe consortium & dolor. **O** lapidosa duricies supra omnem duriciem creature argue corda maligna: que noluit ad compassionem scindi: nec de morte filii mei pietate molli. **O** mors ipsa ex tua crudelitate omnis uite uoratrix: ostende te compati filio meo: cuius membra depascis: & aliquot mortuorum aperias monumenta: ut uel sic confundatur istorum impiorum sensibilis uita. Sic quasi uidet deus pater filium flere per naturam corpoream: & sic matri anxie remedium societatis conferre: quod quod eadem est operatio patris & filii: ideo ut ostendat deus esse qui patitur in duobus subnequit uersiculis.

Iesus orbem concutiens.

Iesus excruciatum.

Quomodo autem putas: membra uiscera de nouo concutiantur? compassionis affectu ad deum filium morientem: quoniam sic uidit super ipsum flere iuxta celi: terram tremere sub pedibus suis pro immanitate flagitii: & saxa durissima contra naturam perfundi: ac si lamentosis clamoribus deplorantis in cruce filii sensum pie compassionis acciperent. Certe poterat bene concludere quod dicebat matrem illum flere: quem elementa insensibilia deplorabant.

Noc fuit quod benignus saluator in animam dextri latronis respexit respectu miserationis & gratie ipsum temporaliter uocando ad sue redemptionis beneficium: licet ipsum eternaliter elegerat per destinando secundum propositum uoluntatis sue gratuita sua bonitate: nulla alia causa ex parte ipsius latronis experta. Sicut nec in aliquo electo non sola dei gratuita bonitate: qui reprobis occulto suo semper tamen iusto iudicio dat quod omnibus debebatur. Electis autem ex solo influxu sue bonitatis quo eternaliter apparuerunt sibi in sancto hoc est iesu: temporalis iustificationis effectum tribuit: & in eodem iesu perseverantie brauium: & in ipso eodem eterne beatitudinis largitus

aspectum. Quod quidem est ita electorum gratuitum donum sola dei bonitate ipsis impensum: & nullo modo esset eis debitum: cum ipsi essent eterne mortis ut ceteri debitores: non ex electione gratuita qua nos eternaliter elegit in merito passionis filii sui: ut essemus participes sue beatitudinis: cuius nos in presenti uita per gratiam facit confortes imaginis. Et licet tota christi uita fuerit nostre redemptionis meritum: tamen in sue mortis doloroso supplicio facta est electorum copiosa redemptio. Et ideo dum thesaurus sue passionis effunderetur in actu ad paternam iustitiam pro nobis: congruum fuit in electum latronem abundanter largiflua charitate contibui. Et quia indignus omnimode quantum ex se ipsis erat sola dei bonitate debebat effundi. Sicut & Dauid canit nulla alia alegata causa. Saluum me fecit: quoniam uoluit me. Ideo congruum fuit quod hic latro sue malitiose uite dimissus forsitan in principio passionis simul cum reprobato latrone in saluatore pium iuxta suum crucifixum latus blasphemie uerba iactaret: ut declinaretur quod erat de ipso: & quod foret per saluatoris gratiam mox futurus. Non tamen assero quod in cruce cum altero blasphemauerit christum: licet pluraliter hoc scribat euangelium. Potest enim secundum Augustinum saluari: ut ponatur more scripture plurale per singulare: & ad gratuitam electionem suam monstranda sufficit tota perierita malitia uite sue. Iste autem latro iuxta dextrum saluatoris latus confixus si guram tenuit omnium electorum: qui prius natura filii ire sicut & ceteri: uocantur ad eternam beatitudinem solo pii patris miserationis respectu. Et ideo erectio istius latronis debuit esse altissima: tam ex condescenduntia dei gratiam largientis: quam etiam ex figura quam tenuit dictus latro: sue uite terminum cum patiente iesu compensato cursu. Mustum enim in ebriantis amoris quod tunc de uua iesu exprimebatur in torculari supplicii: quod etiam in futurum in omnes nationes debebat effundi: largifluo participio debuit animam electi latronis replere: & ipsam inebriare perfecte: & sic a suo uicioso amore omnimodali alienare totaliter: ut in nouam creaturam similitudinis mortis iesu plenissime formaretur. Unde & uirtutes huius latronis infuse menti supra communem statum ad alta transcendunt. Quale enim fuit ipsum dei filium credere: quem uidebat ut hominem infirmum contumeliosa morte finiri? Quale etiam fuit ab illo sperare salutem: quem in proprio corpe uidebat omni salute priuatum? Quali charitatis ardore illum dilexit: quem sue mortis precio uidit sibi in ipsa die paradisi conferre tot sceleribus irerito. Unde & totum quod habuit ipsi iesu in sacrificium perfecti immolauit amoris: manibus enim & pedibus crucifixus non potuit sibi seruire nisi de corde & lingua: cor sibi in thymiamam perfecti amoris & odoris ardeti charitate sacrauit: lingua sibi exhibuit omnimodo. **P**rimo propria & totius generis humani scelera confitendo: afferens nos penalibus angustis is digne plecti: cum dixit. Et nos quidem iuste. **S**ecundo

do angustias christi iesu gratuitas asserens ex sola charitate pcedere eius innocentiam allegando: cū dixit. **H**ic autem nihil mali gessit. Ex quo sequitur q̄ a diuina iustitia nihil pati potuit quod noluit.

Tertio etiā blasphemantem latronem impium charitatiua reprehensione arguebat: cū dixit. Neq̄ tu times deum: qui i eadē damnatione es. **V**bi forte contra superius dictum posset dici q̄ nō blasphemauit deū saluatorem: quod si ita est placet. **N**ō tamen potest necessario argumento concludi: potuit enim prius blasphemare: postea uis signis cōuertri: & sic conuersus non conuersum redarguere i blasphemiam perdurantem. **Q**uarto toto mentis affectu: & ipsius lingue affatu cū multa cordis contritione: cū multa mentis deuotione: & q̄tum pmissit acerbitas supplicii cū conuersione faciei benigna & humili ad dilectum iesum stupēde perfectionis & breuitatis orationem effudit: cū dixit. Domine memento mei cū ueneris in regnum tuum. In qua oīs uirtualis cōplementi perfectio continetur: si de uota mens sciuerit explicare. **E**t ut modicū pateat in quanta fide fundatur in moriente eternam uitā credere: in quanta spe erigitur: & sic ab omni mundo reiecto celeste regnum sperare: in qua excessiua charitate liquatur: qui sola dilecti iesu memoria cōtentatur. **Q**uali fulcitur prudentia q̄ nulla postulat caduca. **Q**uali fortitudine roboratur: q̄ sic subito supra omnia sua scelera superferit. **Q**uali tēperantia contentatur: q̄ in sola uoluntate saluatoris premii mensuram reliquit. **Q**uali fulcitur iustitia: quia sic oīs debita tribuit secundum conuenientiam rationis: ut sibi pprie confusionis contumeliam in confessione redderet: proximo transgredienti charitatuam correctionem impenderet: deo saluatori plenam compassionem sue mortis: & totalem imolationem sue tribueret uoluntati. **V**nde nec mirum si sic conuersum latronem saluator sic copiose dicitur: quando in responsione dixit. Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso.

Vbi pondera

Quam rem dedit: quia paradysum

Cum quam celentate: quia hodie

Cum quali societate: quia mecum

Cum eterna stabilitate: quia eris

Cum iuramenti certitudine: quia amen

Cum alterius internūcii exclusionē: q̄ ego dico

Cum quam dignatione: q̄ ignominioso latroni.

Per uirtutem tamen penitentie ex infusa gratia facto digno: cū dixit. **T**ibi. **E**t ideo nō uilipendendus est iste latro: nec locū modicū iter sanctos debet arbitriari tenere: sicut ex seq̄nti uersiculo explicatur.

Iesus dans principatus Cap. xiiii.

Noc enim fuit quando sue matri dedit primatum compassionis: ut esset mare magnum omnis deplorationis & lamentationis sue: in qua omnes mentes alie tanquā i

mari magno quasi uasa modica exhaurirēt: de quo magis infra dicitur. Ioanui dilecto discipulo dedit primatum adoptionis: cum ipsum fecit sue matris filium dicendo. **E**cce mater tua. In quo exemplariter omnes electos fecit & instituit legitimos filios charitatis matris. Ipsi enim in Ioanne figurantur in quo est gratia: omnes electi per gratiam adoptantur: unde & ipsi electi si uolunt huius gratie habere participium: debēt satagere dolores maternorum uiscerum mentaliter experiri in similitudine Ioannis: qui dolores crucifixionis iesu & matris compassionis plus omnibus degustauit. **T**alibus enim doloribus conquerit huius filiatione cōis: latroni autem electo primatum associationis contulit ipse iesus: cum ipsum taliter conuersum iuxta latronem crucifixum elegit. **S**ingularissima enim priuilegia gratie in isto latrone fulxerunt. **P**rimo quia solus inter membra xpi corporaliter passus est crucis supplicium simul cum ipso: in quo decoratur effigata similitudine saluatoris: quia crucifixus crucifixum associauit: & hoc priuilegium non conuenit alteri cuiusq̄: nec obstat q̄ crucifixus fuerat p secleribus suis: quia post plenam conuersionem fuit legitimum mēbrum xpi: & ex tunc pena sua fuit cōfigurata similitudini mortis eius. **S**ecundo etiā solus matrem associauit in lamentatione dolorosa morientis filii dei pro sceleribus nostris. **N**ulla enim creatura huius uite matrem associauit in lamento pfato: isto dum taxat excepto latrone. **L**icet enim Ioannes & maria magdalena desisterent amare morientem iesum: non tamen ipsum defleuerunt: ut deū pro redemptioe hominū morientem. **V**nde & eorum lamenta multa fuerunt infirmitate insipida. **S**olius autem latronis huius fuerunt simul cū maternis uisceribus acceptata lamenta: quia uere deū credidit sibi infusa fide: quem tamen multo dolor hominem morientem uidit. **T**ertium latronis priuilegium in quo non hūit socium fuit: q̄ xpo condemnato ab impiis iudeis tanq̄ reo eius innocentiam publice predicauit: & ipsum saluatorem suū morientem tanq̄ eternum deum: armis quibus potuit ut suos collaterales miles strenue defensauit. **V**nde potest probabiliter credi: q̄ non solum scelestū increpauit latronem: & sibi xpi innocentiam allegauit: & proprium scelus iniecit: sed etiam q̄ propter iudeos & illos malignos principes: post tam duras contumelias illatas saluatori non associatos de eius suppliciis: que sic impie exierant insultaturi morienti iesu aspera increpatione confudit: nec est inconueniens credere q̄ cum ipse superuixerit morti iesu: & uideret maternos gestus uersus filiū amantudines exprimentes dolorum: q̄ aliqua uerba cōpassibilia & affectualia illi quā matre suam uere recognoscebat expressit. **Q**ui enim sciuit se redemptum a xpo: non dubitauit se filium uirginis matris eius. **Q**uartum quia solus tunc petiit salutem: quādo saluator eam pro omnibus faciebat. **V**nde & abunde recipere debuit: sicut & fecit.

Quintum: quia tunc tenuit figuram & quasi uicē omnium electorum: cum ipse repletus fuerit spiritu sancto: tanquā electus ad ista percipienda priuilegia: & multa alia quā nō sufficio explicare: scias quod spiritus sanctus ipsum inhabitans ipsum agitauit ad omnia facienda que dicebat ipsum facere tanta imutatioe a christo subito inouatum. ¶ Arbitror autē quod electrix gratia que in isto sic signanter effulsit: ut esset omnium redemptorū figura: istum latronem tam in plene compatiendo iesu: quā in predicando eius sanctitatem: quā in associando matrem lamentantē quā in arguendo iudeorum proteruiam & impiam cecitatem: quā etiam prouocando omnes assistentes ad tanti piaculi pietatem: facit strenuissime operari. ¶ Nec obstat si diceres quare euāgeliste de talibus nihil scribunt. Scribunt enim tantū: ex quo potest mens deuota ista enudare non dicta. Scribunt enim ipsum a deo electū: ipsum exorā christum: & ab eo postulasse regnum. Ex quibus luculenter apparet ipsum a christo redemptum: & per spiritum sanctum iustificatum. ¶ Attende autē tu qui es presētis repugnās: quod quando ipse spiritus sanctus aliquā creaturā ad aliquem statum elegit: omnia sibi tribuit: que decet illum statū habere. Modo cogita si decebat christum redemptorem mediocriter dare taliter postulant latroni: imo uere ipsum decuit. Sicut ipse habebat latus corporale aperum ad faciem illius latronis: quod ipse reteraret sui cordis archanum illustrationi mentis illius electi militis & fidelis sodalis. Et quod si tunc sine mensura seipsum toti exposebat orbi. quod similiter inestimabiliter effunderet se illi menti. Tunc enim quando mustum amoris iesu in torculari crucis exprimebatur compressioe doloris: quo totus inebriandus fuerat orbis: non debuit quasi in paruo ciatho propinari latroni: sed tota apertio sue mentis in torculari cordis iesu quasi sine mensura dimergi: unde non puto istum latronē: nisi inter sublimes dei principes collocandum. ¶ Attende autē quod quocūque de aliquo electo scriptura mentionē facit in aliquo statu sublimi: licet nihil dicat: relinquit cogitandum expertis mentibus omnia alia circa ipsum electum: & per illum fore facta quā statū illum copiose decorant: unde cogita quod decuit illum latronem facere: & tūc poteris uidere ipsum fecisse stupenda circa prefata: & quod nō potuit: suppleuit mente. ¶ Unde nec mediocriter est pensandū: quod christus sibi paradisum promittendo singulariter dixit. ¶ Vle cum eris: per hoc insinuans quod istum tunc in cruce habebat rex crucifixus sicut collateralē militem secum strenue cōpugnantē: unde in illo uerbo. ¶ Vle cum eris: anthonomatice exprimitur associatio & similitudo christi regnantis correspondentis associatiōni similitudinis morientis. ¶ Oro ergo te piissime & potentissime latro in regno celorum: ut mihi peccatori impio & uero latroni impetres a tuo dilecto iesu: ut tibi perfecte cōmoriar: uirgini condolenti & lamentanti filius condolens & collamētator adiūgar: christum in sua uirtute satisficātū ab ipsis zelo uir-

tutis toto corde defendam: & impietatem sceleratorum christum impugnatū zelo charitatis reprehendendo conuertam: ut sic tuage particeps uirtutū in decursu uite tue paradiso cōiungar socius in fruitione uisionis beate.

Iesus matri compatiens. capi. xv.

Quis bone iesu posset exprimere quāto cōpassiois feriebatur telo: quando materna uiscera cōtuebaris omni amaritudine tue passionis repleta. Nec non & ipsam faciem pallidam & quasi sine morte mortuam: & tui sanguinis aspersione manibus & uestibus & faciem cruentatā gemitibus anxiam: uoce raucam: lachrymis pfluā: & totam in tuis doloribus inabyssatam: ictibus casuum ex uoluntate te tangendi collisam: & omnis confortatiois solitudine priuatam: uere enim bone iesu nouam & magnam amaritudinis crucem ex tue matris tali confortio pro nobis peccatoribus assumpti fti: unde cum nulla creatura minor ipsa dolores cordis eius mēsurare sufficiat: tu solus tue dilectissime matri pro te & pro nobis miseris & indignis filiis fuisti debita mensura compassus. Et hoc bone iesu fuit ad tui doloris augmentum: quod non solum in te sed in altero hoc est in materno corde fuisti sic le taliter crucifixus. ¶ Ut autem tibi anima mea misera aliquatiter pateat quantus fuit dolor cōpassiois cordis iesu ad matrem dilectam: cogita quantū potes: quanta fuerit in corde uirginis dolorum mēsurā. Nulla enim ratio fuit in corde uirginis: non solū quod minueret sed que non augmentaret huius doloris uirtutem: quod si mens tua semper dei diminuens bona: dicat quod nō debuit tantum dolere cū sciret istum ista pati uoluntarie: & seipsum si uellet de morte: & de pena posse redimere: sciret etiā quod ipsam & omnes electos de infernali gehēna sua liberaret morte. Et quod sicut dei filius tertia die debebat resurgere: & quod ex ista morte iste filius suus deus homo debebat accipere a deo patre nomen super omne nomen: quo in nomine eius flecteretur omne genus: celestium scilicet terrestrium: & infernorum. Et non solum ipsi iesu: sed etiam propter ipsum ipsemet uirgini eius matri. ¶ Aduertat carnalis anima: quod hec omnia dolorem pietatis materne multipliciter augmentabant ex istorum etiam respectu: si tamen eius menti tunc occurrent dolorum aculeis amplius pangebatur. ¶ Ad quorum euidentiam nota duplex fore genus dolorum. Quidam manantes ex impatientia & desperatione mentis a deo & ex cōdescendentia odii in proximum quibus anima delectatur & in abyssatur in angustia: quod de deo: uel de proximo se uincicare non potest: & quod uelit: nolit penas sustinere ab eisdem. Isti sunt dolores infernales & prophani qui solum reprobis reseruantur. Nec infliguntur electis nisi in quantum ad tempus pro suis peccatis illi impie ciuitati iunguntur. Abiit autē talis dolor a christo: & a corde ma-

remo: & ab omni eius electo. **N**unq̄ enim de hoc dolore: uel modicu degustauit. // Est aliud genus dolorum quod ex complacentia uoluntatis assu- mitur & secundum uirtuales regulas ab eterna in- fluentia dei in electorum mentibus mensuratur. **N**ec istius doloris posset unam stillam habere crea- tura aliqua in seipsa. Est enim ex spiritus sancti in fluxu agitantis mentem ad dolendum quantu do- lere debet. Et sicut iste dolor est semper uirtuosus: ita est semper uoluntarius. Et quanto magis e uo- luntarius tanto magis est incensus. Et quanto ma- ior est gratia in anima: tanto est magis uoluntaria ad augmentandum in se omnem uirtualem dolo- rem: unde & dolores ineffabiles corporis iesu: de q- bus est modicum superius balbutitum: a gratia uni- onis sumpserunt: ue immensurabilitatis augmen- tum: unde & ab aliquibus dr: q- illi dolores fuerit in corde iesu a diuina sapientia dispensati: quod sic ego intelligo: q- diuina sapientia uidens infinitate culparum offensionis uidit quantum dolorem req- rebat plena & abundans satisfactio eorundem. Et quia nulla creatura tantam poterat in se dolorum mensuram nisi p unionem diuini suppositi dilata- re in summo. Ideo statuit hominem assumere i uni- tatem persone: & ex tali unionem illam dilatare assu- ptam naturam: ad illius inestimabilis mensuratōis receptandam capturam: unde omia obiecta occur- rentia aspectui mentis christi argumenta que men- ti carnali concludunt: q- in mente xpi ex diuersis & respectibus sue passionis minuere: tur dolores: ex sophisticatione carnalis sensus & apprehensione p- cedunt: nec illum uirtuosum dolorem diminuunt: sed augmentant: sed & alium prophatum & isor- mabilem excludunt. // Vnde si argueretur a men- te carnali de christo homine: q- precognitio salutis humane quam preuidebat sequi ex sua morte: & re- stauratio ciuitatis superne: & acceleratio resurrectio- nis tertia die: & dispositio & acceptatio uoluntatis paterne: & honor predicandus in populo charita- tis sue debuerunt minuere dolorem in christi men- te. Respondemus expresse q- ista omnia debuerūt uirtuale dolorem augere. Cum enim omnia supra dicta ex christi acquiruntur dolore: tantum dolo- rem debuit christus assumere: & tantum sibi debu- it diuina sapientia infundere: quantum sufficeret ad predicta omnia conquirenda. Et ideo si iste nō fuis- sent subsecute gratie: de sua morte nūq̄ uoluisset n- solum tantu dolere sed etiam nihil tolerabile assu- pisset. Et ideo quanto ipse uidebat uicinius resur- rectionem instare tanto scuit q- pro tempore pas- sibilis uite & maxime passionis illate ampliozem oportuit angustiam assumere: ut posset illorum do- lorum a diuina sapientia dipositorum exigente iu- stitia immensurabilem mēsuram adimplere. Quia uero dolor in amore mensuratur: ut quantus est amor alicuius: tantus sit dolor de eius offensa. Et christus ex unionem diuina deum amaret inestimabi- liter: hoc ipso in quantum passibilis erat habuit do-

lere ita immensurabiliter sicut amabat: propter qd ad uidendum aliqualem causam illius immensura- bilitatis: imaginare si esset unus deus qui esset to- tus dolor: sicut uerus deus est totus amor: & ille de- us doloris uniretur christo unionem personali & sibi dolores infunderet: cogita quantum doleret. Sic aliqualem potest uidere quomodo dolores christi inestimabiles fuerunt: unde & rationes contradic- tum fantasmata sunt errantium & ignorantium do- lorum iesu radice & causam. Sicut ergo tibi aliqua- liter expressi in christo homine. Sic & in ipsius intel- ligas reuerendissima matre: q- ad illam immensura- bilem mensuram dolorum iesu supra omnem cre- aturam spiritu sancto influente accessit: quātum sta- tus materne puritatis & dignitas participii iesu: & nature consortium requirebat: unde cum isti dolo- res sint radix omnium uirtutum reducte post deri- uationem peccati: nulli dubium est q- in mētes hu- manas infunduntur sola influentia spiritus sancti. Et ideo quanto mens e magis deputata a labe pec- cati: & magis dilatata in amore dei: magis est capa- bilis huius doloris intensi. Et quia in christo iesu esse nature assumebatur in unionem gratie: ideo om- nes dolores quos afflictio nature passibilis format a consortio gratie: in usum uirtutum reformat: & sic augmentat sicut illa eterna sapientia ad redem- ptionem copiosam requirere cognoscebat. Sic per omnem modum secundum maternos gradus fuit in dilectissima matre eius. Nam cum ipsa non p naturam: sed per gratiam simul fuerit uirgo & dei mater: omnes ille operationes nature fuerunt gra- tia superuestite: & ex ipsa spiritus sancti gratia agi- tate & mote: unde & post sanctificationem puto q- in dei matre nullus fuit motus respectu filii quan- tumcuq- uideatur nature: qui non fuerit spiritus sancti gratia agitur. Quod maxime non dubi- um est in illis motibus quibus ferebatur in christu tanq̄ in suum filium naturalem: & filium dei patris unde etiam in omni anima electa istud est ineffabi- liter uerum: q- quanto magis continue ab omni- bus uitiis deputatur: tanto magis i doloribus chri- sti continue crucifigitur. Et ratio est: quia talis cru- cifixio non potest esse nisi ex spiritus sancti in- fluxu. // Est iste dolor operatio spiritus san- cti: quam in anima facit: & ideo anima uitiosa non libere permittit spiritum sanctum agere in se: sed continue contra ipsum bellat & repugnat suorum resistentia uiciorum disputans dubitans & allegans: quod non debuerunt tales dolores esse in corde christi & corpore. Et q- non sit mul- tum necessarium tali participatione dolorum xpi iesu continue insudare: & quasi sub specie utilitatis maioris ex uitio suo suo auertens cor a contempla- tione talium se in aliis occupat distractiuis & super- norum afflatuum destructiuis: & sua malitia ceca dicit sepe se in his plus deo seruire: unde nec ad ex- perientiam illius quasi infinite capacitatis christi ie- su in doloribus & uirtutibus suis fuit se ducere: pro-

ut sepe misera ipsamet experitur: q̄ ipsam uellet in
pellere internus asilatus. Anima autem scelerata ra-
to aliquid potest capere: nisi illos superficiales dolo-
res: quos in p̄pensione uulnerum uisus est sustinere
in corpore: qui non nouit aliter: q̄ secundum suū
carnalem sensum spiritualiter estimare. At contra
mens munda permittit intra se spiritum sanctum
currere: & absq̄ aliqua sui resistantia operari in se e-
manationes uirtutum: sine sui rebellionē uel negli-
gentia: suos cum tota se recipiēdo influxum. Vnde
secundum mensuram emundationis a uiciis ē mē-
sura transformationis per spiritum sanctum in do-
loribus crucis. Et ideo anima que magis accedit ad
puritatis fastigium sentit transformationem totalē
dolorum christi: unde non est dubitandum q̄ erāt
dicētes uiam crucis nouiciales feruores: & dicunt
se eleuatos ad altiora solatia: arduitate intermittē-
tes uirtutum & in seipsis extinguentes spiritus san-
cti influxum. Non enim uacat ista crucifixio a sum-
mo diuinitatis dulcore: immo quanta est transfor-
matio in christum passum & doloratum: tantum
transformatis in deum sublimē & gloriosum: ma-
xime si uenisti ad purgationem tui uiciosi amoris:
ut glorias eterni dei & tropheos uirtutum non di-
ligas propter te: nec in recuruo amore reciproces:
sed in perfectissima abnegatione tui solum diuinā
gloriam ut dei est: & uirtutes ipsas ut emanationes
uoluntatis diuine: propter hoc tamen q̄ ipse uult
& nulla alia ratione degustes. Et cum ipse saluator
dicat: uolo ut ubi ego sum ibi sit minister meus: ta-
li menti sic abnegatione sui soli sue ministrans uo-
luntati duplicis status sui similitudinem impartit.
Sicut enim ipse simul fuit uiator & cōprehensor:
& secundum eandem partem mentis sue simul in
in summo beatus & doloratus: sic & tali anime per
fecte purgate simul aliquādo perfectam transfor-
mationem in suis doloribus: & perfectam fruitio-
nem de fruitione uie locor in suis eternis splendo-
ribus cōmunicat. Et puto q̄ forte fuerunt plures i
hac uita ad hanc perfectionem adducti ut simul se
sentirent mente & corpore transfixos & inabyssati
onibus & ardoribus diuinitatis iesu & paterni pe-
toris i mentis inabyssatis dulcore. Quod uere ar-
bitror i beato francisco post apparitionem seraphi-
cam esse completum: q̄ & ipsa apparitio dilecti ie-
su crucifixi in spē seraph manifeste declarat. Ap-
paruit enim crucif. sus pariter & alatus & simul con-
fossus uulneribus: & splendoribus flāmeus: ut hac
appanitione ostenderet: q̄ franciscum & carne cruci-
figeret: & mente transformeret in suos inabyssales
dolores: & anagogicos & flāmeos ardores: & sara-
phicos gustus & contemplationis uolatus sic sua
benignitate formaret: q̄ i suis meditationibus & le-
gitimis filiis spiritualiter deberet compleri: illa cor-
poralis effigatio prothosigniferi crucis frāncisci ex
taticis signum. Vnde & cū christus crucem accepe-

rit in utero matris sue: cōtinue eam baiulauerit cor-
de: & eam formauerit multa austeritate in corpore:
nunq̄ dixit Consumatum est: donec toto suo effu-
so sanguine dilaceratum corpus in dolore affixum
cruci reliquit exanime. Nec unq̄ nisi de cruce legi-
tur spiritum suum in manus recommendasse pater-
nas: unde multum errat qui credit se aliquid degu-
stare diuinum: nisi per ostium introducat sacratissi-
mē crucis. Et si quando anima absorta totaliter in a-
byssum increati luminis omnium creatorum: tam
sui: q̄ aliorum obliuiscatur ad tempus. Si lumen il-
lud fuerit uere diuinum: & non diabolicum: nec de-
ceptorium: quanto plus fuerit inabyssata in deum:
tanto nouo gradu reperiatur i altiori participio do-
lorum inabyssalium crucis christi. Et ideo timeo q̄
multi eleuantur a cruce dicentes se contemplari di-
uinā: per illum q̄ sedem suam posuit ad aquilonē
& sic se similem altissimo fore dixit. Occulte autē
presumptiones reputationis proprie talium fatuo-
rum in spiritu errantium merentur sibi a deo tales
excecationes permitti: ut auulsi a porta uerorū gu-
stuum & fruitionis uirtutum: & diuinorum lumi-
num: scilicet crucis christi: in quibus deceptoris ui-
sionibus & uanis uel internis suis falsis fantasmati-
bus a diabolo forte ut potest credi formatis fatue
delectentur: qui nisi conuertantur: timēdum est q̄
uorago luciferina subsequetur. Vnde concludo de
uotionem istam: q̄ sicut ex gratia unionis non est
finis in christo. Ita non est finis in doloribus suis:
sane intelligendo. Nec in uirtutibus & statibus sub-
limibus ibi contentis. Et quantus est homo in illis
statibus: tantus est in diuinitatis splendoribus: un-
de in uia nullus audeat presumere se non solū non
transisse crucis statū: sed nec peruenisse ad eius uel
debitum gradum: & quantumcūq̄ in ea proficiat:
sciat tamen semper in ea superesse quod querat.
Qui autem transisse se dicit: uel nunq̄ eam uere at-
tingit: uel impie ex p̄pria cecitate, relinquit. Attē
de autem q̄ sicut nulla creatura in hac uita sunt per-
fecte purgata a fomite: ita nulla fuit sine spiritus sa-
cti rebellionē in illis perfectionibus & uirtutibus
q̄s in ea spiritus operari conatur. Et cum inspiratio
ni spiritus sancti rebellari non possit nec eius opa-
tiones impediri: uel minui: sine offensa saltem ue-
niali: puto q̄ ista sit causa quare nullus quantūcūq̄
perfectus: sicut nec ipsi apostoli: uiuit sine offensa
delicti. Sola ergo beatissima uirgo plenissime ex-
purgata liberrime sine aliqua rebellionē recepit spiri-
tus sancti influxus: & ideo spiritus sanctus qui ex se
semper largus est non avarus: quia ipsam uirginē
sine rebellionē fecit: ideo eam in omni gratia reple-
uit: quantum potest creatura capere non unita: &
quantum creature capacitas dilatatur ex dignitate
materna. Et quia fundamentū & radix omnis gra-
tie & meritum est dolor cordis & corporis crucis
christi iesu: ideo ipsam tantum repleuit in summo

de christi doloribus: quantum non potest omnis creatura capere maternali statu non euecta. **M**odo cogita & mensura mentem uirginem: quod si tua modicitas potest facere sicut formice pes potest uno passu totam mundi machinam mensurare. **S**ed sibi concessum est aliquantulum peditare in latitudine orbis terre. **S**ic & tu anima deuota aliquantulum pedita in latissimo mari oceano amaritudinis dolorum uiscerum maternorum. **E**t cum isti dolores in amore fundentur: omnes rationes intendentes amorem intendebant non dubium pariter & dolorem. **E**t sicut non minus dilexit ipsum quia sciuit eum esse filium dei: de se naturaliter genitum. Ita non minus: immo inestimabiliter plus doluit: quia uidit filium dei sic horribiliter tractari: uili ficari: & occidi in assumpta natura: & de suis uisceribus concepta natura. **E**t sicut non fuit minus diligendus dei filius: quia ista uidit pro nostra redemptione assumere. Ita sibi fuit magis condolendum: quia sic amoris te tam imensum pro nobis sustinebat dolores. **E**t sicut ipse maiores dolores assumpsit pro redemptione humani generis: quam si nullum redemisset electum. **S**ic & beata uirgo maria sibi magis condoluit: quia ipsa uidebat quod dolores omnium in se portabat: immo si sicut ipse fuit omnium redemptor: ita ipsa fuit omnium genitrix: mediatrix: reconciliatrix: excusatrix: & aduocata omnium peccatorum. **E**t ideo cum ipsa esset aduocata mundi: tantum dolorem spiritus sanctus suis infudit uisceribus: quantum sufficiebat omnium electorum genitrici: ad excusandam ingratitudinem mundi: qui sic dura morte de mundi fabrica suum expellebat auctorem: qui ad ipsos eruditos de faucibus mortis de sinu patris aduenerat seruilem assumendo naturam: unde ipsa pro se & pro toto mundo dignum deo morienti: & de se genito exhibebat lamentum. **E**t quanto certius sciebat seipsam per filii mortem redimi: tanto magis sibi grata suo coniungebatur dolori: & quanto sciebat breuius esse tempus: quo mors ad solum triduum debebat in membris christi induci: tanto magis satagebat sibi toto corde commori & consepeliri: & tanto magis uacabat dolori: nullo modo uolens nec etiam pro resurrectione filii dum uiueret in carne passibili a dolore mortis eius participatione fraudari. **E**t cum omnes electi regenerentur in christi morte: cuius mortis gustus debet electis esse refectio dulcorosa: dum uiuunt in passibili carne: ipsa quoque fuit principaliter redempta: & in ipsa redemptione ad maternam unionem euecta: sicut per gratiam redemptoris ipsum redemptorem sola ipsa genuit: sic per eandem gratiam dolorem sue mentis plenissime sola participauit. **E**t ad hoc ipsam impulit illud quadruplex principium: de quo supra facta est mentio: quod dignum reddidit sacre conceptioni filii dei consensum: quod in dolorum eius materia replicate non piget. **E**lectrix enim gratia que ipsam ad di-

gnitatem maternam elegerat totam ad compassionem morientis filii impellebat. **I**psa autem celestis hierarchia omnium angelorum influentia: toto conatu eum hierarchizabat & sibi influebat: ut sicut dignum erat dignam matrem dei compati: et dolere: sicut ipsa plenissime faceret & se haberet circa suum & dei filium pro se: & pro omnibus dilectionis sue filius morientem. **I**pse etiam habitus gratie mentem informans uirginem: qui ipsam reformabat ad dignitatem maternam: cum platio uirtutum omnium uirginis mentis ultimato conatu mentem uirginem propellebat: ut totaliter in christi penas & dolores angustia mente saltaret. **Q**ui uirtutibus magis adiutorium contulit maternalis dilectionis connexio naturalis: qua simul eodem luctu quo lamentabatur morientem deum simul & dolebat predilectum filium sibi contumeliose subtrahum: & coram suis corporalibus oculis sic per omnem modum penaliter crucifixum. **I**pse etiam iesus qui sciebat quod dignum erat matrem suam participare passionem: eam plenissime suis doloribus coniungebat: & hoc ex magno amore: quia bene uidebat quod mater nihil aliud desiderabat pro tunc: sed nec desiderare debebat: ideo eam plene exaudiuit: unde quasi seipsum totum dolorem intra cor uirginis ad modum sagitte iaciens dixit. **M**ulier ecce filius tuus: hoc etiam requirebat tota uniuersalis gratia dispositionis eterne diffundenda in cordibus electorum que sicut apud patrem eternum ex sua gratuita bonitate meruit habere suum filium per mortis supplicium redemptorem: sicut etiam meruit: quia non erat bonum hominem esse solum: adiutorium apud patrem redemptori per omnia simile aduocationis matris. **E**t ideo dignum fuit quod talis mater: que omnibus filiis gratie preparabatur genitrix digna: digne obsequio morienti deo pro omnibus electis compassionis & lamentationis & participii mortis: que actualiter cor & corpus depascebat: unigeniti dei sacrificium lamentationis & transformatiue crucifixionis efferret. **E**t ideo merito dixi quod menti uirginis nulla ratio occurrebat de filio: nisi in ratione amaritudinis & amaricantis & transfigentis doloris. **E**t si aliqua ratio menti carnali uideatur posse occurrere materno aspectus sic absorbeatur ab amaritudine maternorum uiscerum: sicut gutta aque dulcis ab amarissimo mari. **E**t sicut influxus omnium fluuiorum in mari in amaritudinem conuertuntur: sic omnes rationes quas intellectus hebes in solatium considerat uirginis: mare cordis uirginis in amarum lamentum absorbent: unde sicut etiam spiritu sancto afflata: illo tempore quo meminit ista facta: tum saluatoris carne: omnibus consolatoriis actibus exclusis: quantum potest se in compassionem memorie mortis filii dei inabyssat totaliter. **S**ic non dubium quod multo plus hoc fecit pro omnibus pia mater. **E**t

Et ideo ipsa est speculum & exemplum omnium lamentantium mortem xpi: & archa & armarium dolorum corporis boni iesu: quo thesauro suo intercessorio merito omnium debet mentes respergere filiorum: unde & istud uerbum qd dixit iesus demonstrans ioānem. **M**ulier ecce filius tuus: licet etiā literalit̃ fuerit doloris gladius: penetratia cordis uirginei dolorose confodiens cū doloroso cōmerito filius zebedei sibi cōmutabatur p filio dei: tamen in intellectu spirituali: quo illi duo seraph: mater & filius semper sibi mutuo loquebātur: alterius generis dolore materna uiscera perfudit: quasi dicat filii gratie sunt filii tui: qui in peccatis nati per dei gratuitam misericordiam redempti: & post hoc lauacro mee mortis ingrati sp̃etis iuriis sibi horribiles infligentes maculas: & deo irrogantes iniurias: causas dolorum mortis mee repetere non uerentur. **T**u ergo nunc illorum aduocata: & suorum ablutrix scelerum: collige mei sanguinis lauacrum: quo tanq̃ forti liscuio: filiorum tuorum possis abluere maculas. **C**ollige mee faciei pallores: meorū uulnere dolores: mee lamentationis clamores: cordis quos conspicias inestimabiles anxietates: & digno affectu mihi compatere: mihi cōmorians: mihi crucifigere: & omnium istorum ingratorum sic defectus supple: ut meo supposito merito: qui sum omnis boni radix: in te: & in aliis mereris p istis filiis: quicquid uolueris apud meam clementiam impetrare. **¶** Vnde potes uidere anima deuota: q̃ insatiabilis amor boni iesu: qui omni modo tuam operatur salutem: tuis iam compatiens lapsibus: salutarem in rēcōmendatione materna tibi p uidebat medelam: & apud propriam iustitiam efficacem tibi constituit aduocatam: unde & ille qui primo meruit huius medicine sanitate potiri discipulus ille quem diligebat iesus: qui sicut in ceteris sic & maxime fuit in ista rēcōmendatione dilectus: non mediocriter fuit ditatus ampliatiōe uirtutū istius sacratissime matris uirtutibus & excessiuius meritis: & eius cordialibus affectibus ex unigeniti filii sui illa rēcōmendatione insertus. **¶** Supplico igitur tibi dilectorum dilectissime: & uere dilecte iōānes: q̃ mihi procuratorio iure quo me functus es in receptione possessionis maternelle: tibi: & mihi: & omnibus peccatoribus ab unigeniti filii charitate largita: me in possessionem sacratissimi beneficii: materni amoris: protectionis: & lauacri: & sacrarum suarum uirtutum optati participii: continuis apud ipsam patrociniū introducas: ut uel modicum possit pungi insensibilitas cordis mei: dolorata mēoria mortis iesu: quā piissima mater tua mihi & aliis indignis filiis dispensandam in se in unda refudit:

ipsi materno conspectui presentato: ipetrare dignetur arido cordi meo simili liquefactione: totum in cōpassionis lachrymas emanare. **¶** Ex prelibatiōe ergo modica dolorum matris indigne descripta potest aperte clare: q̃ sicut solus iesus fuit sibi plene compassus propter immensurabilitatem dolorum mētis sue: sic & ipse solus matris affectum plenissime ponderans solus plene cognouit: & solus plene compassus est doloratis aculeis mentis sue: ut merito dictum sit: Iesus matri cōpatiens: unde pie credendum est q̃ in aspectu eius iuxta crucē mīta fuerit lachrymarum abundantia superflusus: propter quod sequatur.

Iesus fletu rigatus. Capi. xvi.

Sane ut nobis detur occasio loquēdi de fletu pii iesu ex compassione materna: notandum: q̃ totus uirtuosus sue uite decursus fuit quidam spiritualis fletus contritionis nostrarum offensionum: & dolorum diuinarum iniuriarum & supplicationis remissionis penarum infernalium pro electis: & impetrationis uirtualium perfectionum: & iustificantis gratie mentibus filiorum. **¶** Et licet sic fleuerit: fletu mentali: fleuit tamē corporalibus oculis tam afflictionem nature sue sensibilis: q̃ etiam maxime reliquato miserationis affectu: ex multiplici miserie nostre causa manante: propter quod fleuit paruulus in presepio: & sepe i matris gremio. **E**t tu cogita deuota anima: qualibus agitabatur affectibus mens uirginea quando deū paruulū filium uteri sui flere uidebat in brachiis suis: puto q̃ & ipsa copiosis lachrymis filii fleatibus iungebatur. **D**e hoc fletu potest sumi illud sapientie septimo. **V**ocē similem omnibus emisi plorās. **¶** Cum autem ipse iesus fecerit & docuerit: ut merito magnus uocetur qui docuit. **B**eati qui lugent: non seipsum huius beatitudinis benedictione priuauit: maxime cum in eius luctu tanq̃ in radice meriti omnis electorum luctus a diuina misericordia acceptetur. **S**icut & omne aliud opus meritorium & perfectum in radice eorum que fecit iesus rationē acceptationis accipiat: pro ut christi charitas omnium filiorum operibus: & actibus: & affectibus: religionē singulari: iuncta. **E**t ideo omnia opera filiorum uirtuosa acceptantur in christo: & sunt digna

uita eterna: sicut principali agente. Ipse enim secū dum q̄ homo est principalis auctor omnis operis meritorii filiorum: in quantum illud opus diuine acceptationis retributionē meretur. Non solū autē in uita abundanter fleuit iesus: sicut in resuscitatione lazari legitur. Et in die palmarum in aspectu ciuitatis dissipande pro sue necis flagitio: sed q̄ maxime in patibulo crucis abūde defleuit. Quod declarans apostolus dicit: q̄ cū clamore ualido & lachrymis seipsum offerens exauditus est p̄ sua reuerētia. Quod si lachryme sicut credendum est respondebant clamori uocis: & affectibus mētis: & statui sui corporis: non solum fleuerunt illi pii oculi: sed fontes fuerunt irrigui lachrymarum: unde & omnis mens deuota flere cupiens hauriat ibi aquas de fontibus saluatoris. Et in isto nostro iesu bono completum fuit desiderium Hierē. dicentis. Quis dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem lachrymarum: & plorabo & cetera. Vnde non immento edocta per spiritum sanctum sancta mater ecclesia tempore christi mortis in eius persona deplorat. Caligauerunt oculi mei a fletu meo. Non est ergo multum admirandum si totum maternum cerebrum defluebat in lachrymis: quando & corpus filii totum fluere sanguinem: & oculos eius in lachrymas quasi fontes effluere suo doloroso contuebatur aspectui. Quid mirum ergo tunc: si etiam dilectus iohannes: & illa beata maria magdalena: q̄ ab ipso bono iesu tot signa dilectionis acceperant: si isti inq̄ duo dilecti totaliter reliquabantur in lachrymas: & si precordia mentis eorum intenso scidebantur dolore: aspicientes dilectum suum tam doloroso flere ploratu: & totum laceratum: & sanguine cruentatum in duro sui corporis cruciatu. O anima mea insensibilis & arida: & durior omni petra: tota mente supplica istis duobus dilectis ut ab omnis boni fletus ipso fonte iesu tibi impetrent tibi tui cordis pertinaciam emolliri & in abundantes effluere lachrymas: pro tui compassionem dilecti: ut planctu unigeniti plangas eum.

Iesus cruore effluens. Cap. xvii.

Quis sine cordis sincopizatione intueri ualeat illos fontes manuum & pedum iesu emanare sanguinē dei: sic ex amore nostri mani-

bus & pedibus lacerati? Quis non uideat ibi apertas cathartas celi ut inundet diluuium gratie ad nostram giganteam superbiam: & carnalem lasciuam suffocandam: quando capite confosso spinis: corpore diuulso flagellis: manibus & pedibus dilaceratis clauis: & ultra hoc omnibus corporis sui pūctis & atthomis fluentibus sanguine in sudore? Totus enim ipse iesus uidetur in effusione sanguinis reliquatus. O amor qui liquas omnia: quomodo in doloribus pro redemptione mei impia peccatoris reliquisti dilectum. Sed ut undiq̄ inundaret diluuium: fontes abyssi rupti sunt: penetrantia uitalium & cordis iesu: quibus usq̄ ad intima progrediens dira lancea non pepercit. O febris putrida & continua fetidissime concupiscētie mee: quomodo poteris ultra ebullire in corpore mortis mee que in meo dilecto iesu est purgata tam precioso sui sanguinis sudore? Egrederere & longius fuge malorum meorum spurcitia: quia sacra boni iesu munusio te expellit: non lāceola eduēta barbari. Sed clauis spinis: & lancea: in tanta fluuiorum copia deriuata: ut nisi longius uoluntaria fugias eorum uirtuosos impetus & illapsus non debes impia posse sufferte quin suffoceris & per eas tanto super te effluxo amore. O bone iesu: totus a teipso effusus in me: effunde me peccatorem impium a meipso: & i tua precordia tuo sanguine uacuata transporta. O uirgo beata tota infundere cruore dilecti filii tui: & pro te & pro sceleratis filiis totam te in suo effuso sanguine inabyssa. Sed & tu iohannes dilecte gusta nunc in uigilia & bibe uinum illius pectoris: super quem in cena ex ardore charitatis iesu recepisti delicatissimum somnum. Sed & tu penitens magdalena: dulcis deuota discipula: & singulariter dilecta: conuinam tuam pellem uite preterite in calido sanguine delicati pueri iesu qui igne amoris feruet & ebullit usq̄ ad paternum pectus sic totaliter laua: decoque: & purga ruminās misericordiā ibi ad pedes dilecti iesu impensam: & sic te efficaciter tenēs a reprehensibilibus excusaram: quo tota in suo lauacro candidata columba albissima & dilecta effecta: sicut & uere es: ramum oliue decetero semper tuo portans in ore: pacem peccatoribus annuncians remissionis & gratie: & tu uere sis dilecta: uexillatrix & primiceria omnium per christi sanguinem: & sue mortis incertum ueraciter conuersorum. Sed & mihi sceleratissimo omnium peccatorum tuo utiq̄ deuoto perfectam expoliationem ueteris mee malitie & induitionem plenam cruciformis uite christi misericorditer implorare digneris.

Iesus fons deficcatus Capi. xviii.

Non est mirum si dilectus iste iesus tot doloribus cordis anxius: tot impiorum flagellis: & opprobriis & laboriosis uigiliis: & impiorum ictibus impulsus: & tot circumrotationibus quibus fuerat ad locum supplicii crucis contumeliose deductus. Nec nō & tanto fluxu humorū lachrymarum: & sanguinis: i supplicio crucis dolorose portato: sic deficcatus fuit tā corde: q̄ omnibus mēbris: ut merito dicatur. Iesus fons deficcatus. **O** hydropilis & inestimabilis semper fluens & sitiens mei uitiosi & in omnibus abominabilis appetitus: quomodo non exsicaberis: ut curens tāta in dilecto iesu pro te siccitate & siti afflitua portata. **O** bone iesu qui pro me misero sic a uitali humore siccaris: sicca me impium & tibi ingratum ab omni desiderio mortifero omnis uiciosi amoris cuiuscunq̄ creati.

Iesus amorē sitiens. Capi. xix.

Quoniam naturaliter omnes morientes sitiant: quantam sitim debuit habere fons ille diuinitatis iesus: tantis exsiccationibus affectus: puto q̄ nullum corpus in hac uita tantam penitatem sustinuit. **L**icet autem aliam sitim illud uerbum Sitio ingerat spiritali auditui mētis deuote: tamen ipse bonus iesus humectationem refrigerantis & sustentantis uitalis humoris: uoluit nobis exprimere se in nostra effudisse salute. **E**t ideo corpus eius siti amarissima cruciabat pro nobis. **Q**uam prescidit putas uerbum illud precordia uirgine mentis: que in tali anxietate uidens mori dilectum dei & suum filium: & clamorosis uocibus potum expetere: & ipsa non habuit uel aque simplicis modicum unde posset refrigerare ardorem. **P**otuit autem ipsa filio respondere. **F**ili dulcissime sic sum circuncincta tue paupertatis & doloris funiculis: ut nec tectū habeam: nec cibum possideam: nec uinum: nec aliquid temporale. **S**ed & te dilectissimum thesaurum cordis mei quem solum habebam: uideo sic mihi dolorose subtractum ut nec te contingere ualeam: nec uitam in dolore finire. **N**ec te clamantem pre siti & morientē possū uel aque modico humectare. **O** bone fili bibe me totam in tuis doloribus reliquatam: effusam: & lautam exaurias: ut in me penitus anihilata: tota sim in tuis intimis dolorata. **L**icet autē dilectus iesus sciret suas penurias & defectus uirtuose portare: & prenosceret expresse: q̄ sibi nō nisi potus ipo-

tabilis & horrende abominabilis preberetur: uoluit tamen sitio exclamare: non solum propter causā descriptam superius: sed etiā ut sitis infatiabilis sui amoris interni seraphicis ardoribus sic loquendo i gereret: quasi diceret peccatoribus. **E**cce q̄ in actibus corporis nihil potest dolorosius: opprobriosius & penalius de cordis mei amore oñdi: quia tali morte uitam finio pro uobis redimendis debitoribus mortis. **S**ed tamen adhuc sitio: si possibile foret mille milibus modis mortis uobis induratis & insensibilibus: diuinum uestre salutis declarare amorem: ut uel sic faxea pectora uestra conterantur: & ad reamandum illum fortiter attrahātur: qui sic grauitate: sic infinite uos omni dignos morte in amore preuenit: propter quod: quia redēptoris fortissime sitiebat amorem: dicitur in prefato uersiculo. Iesus amorē sitiens. **N**ihilominus uerbū istud sitio potest ad deum patrem refferri quasi dicat. **M**anifestaui nomen tuum: opus consumaui quod disti mihi & assumptam naturam passibilem sic in tuum honorem consumpsi: ut omnibus exsiccatis & effluxis humoribus uite uideam mortem instare q̄ finis est mee passionis & uite. **S**itio tñ si possibile foret plus facere. **E**t si tui honoris est & uolūtatis i his penis acerbissimis: tāto tēpore in holocaustum tui odoris desidero me ipsum offerre: ut quantum est ex mee charitatis uirtute: nullo terminetur fine. **L**icet enim deitas ad solum trienarium terminū ānoram: nel parum plus terminauerit corpus iesu: & peregrinationis eius holocaustum in penam & cruciatum corporis sui in cruce ad solum trium horarum restrinxerit spatium. **A**bsit tamen ut charitas iesu horum breuiū terminorum fuerit attatione cōtenta: nisi in quantum fuit diuine uoluntati conformis. **S**ed simpliciter totaliter & libere quantum ex se fuit si diuine uoluntati placuisset ab ea tantum pōdus exigere se optulit & p̄ toto eterno honore diuini nominis: & redemptione humani generis in omni dolore precurare uirtualiter & letanter. **E**t si uoluntas reputatur pro facto in quocūq̄ peccato re gratia informato quando deest facultas: p̄ quanto & q̄ infinitissimo sacrificio: reputata & acceptata fuit talis uoluntas in homine deo: uere hoc est reconciliationis sacrificium: & redemptionis precii infinitum plus beatissime trinitati placabile: q̄ totius mundi culpe potuerint displicere: ut per hāc merito iesu charitate simus copiose redempti. **E**xp̄giscere ergo anima mea christi morte redempta & regnari charitate cordis iesu: non pro trium horarum cruciatu sicut actu fuit in patibulo crucis: sed pro toto affectu & actu mentis tue: quo factus est sacerdos in eternum & pontifex secundum ordinem melchisedech: neq̄ initium neq̄ finem hēns uite: i. non habens terminū in sui longitudine & la-

ritudine charitatis. Nihilominus etiam matri & perfectis imitatoribus sue crucis: illo uerbo Sitio ingerere uoluit: quod ipse in cruce pendens bibebat & incorporabat sibi omnes dolores: omnes passionibus: omnes metus angustias: omnia corporis martyria omnia lachrymarum suspiria: omnes onerosas obediencias: omnes austeritates uirtuosas ieiuniorum fletuum: asperitatem uestimentorum: frigorum: calorem penuriarum quarumque opprobriorum: uituperiorum: uilitatum: & iniuriarum: quas unquam ipsi pro suo nomine sustinuerunt: unde tali sue siti nec fuit cyphus modicus propinatus suorum dolorum calici & amantudini suffusus. **E**xpressit etiam quod anxie desiderabat istos suos electos talem potum sibi dum uiueret in hac uita in abundantia propinatum letanter suscipere.

Iesus felle potatus. Cap. xx.

Quanta fuit impiorum malignitas: que innocenti & iusto homini: & dei filio sic omni humore pro sua salute siccatum in mortis angustia constituto: nec modicum aque frigide uoluit propinare: quin potius rabida crudelitate furens acetum: fel: & myrrham diabolica arte conficiens in potum suo propinavit auctori. Quorum impietatem horrendam illi multo horribilius imitantur: quod post finitam christi mortem: & resurrectionis predicatam gloriam: & assumptam regenerationis gratiam suo saluatori ipsorum sitienti iustitiam: abominatones horribiles: & amaritudines felleas: acetosa acumina: myrrhata fastidia suorum scelerum in spurciis carnis: in superbiis mentis: in iracundis odiosis: in desidiis accidiis & fastidiis omnis boni: & actis desidenis & studiis omnis mali iniuriose propinant. Quorum potus licet sit abominabilis christi uisceribus in uita seculari & impia: tamen fortissime christi nauseam prouocat in desidiosa & inepta religionum uita: qui inaudita crudelitate: non solum potum suarum spurciarum: sicut & seculares faciunt: christo bibendum propinant: sed potius quod dolorosius est: de charitatis uisceribus: intra que benignissimus dominus in religionis assumptione eos receperat: cum intestinorum boni iesu dolorosa quassatione seipsum diuellunt. Quos ipse signatim exprimit angelo laodice qui interpretatur cibus amabilis: cum dicit: quia tepidus es icipiam te euomere ex ore meo. Quos enim in ardore conuersionis primarie intra sui stomachi intima amorose receperat: in sue uite dirigendos sequela noxie tepescitos cum quassatura sui pectoris euomendos esse prenunciat: tanto horribiliores effectos illis cibus qui nunquam ori dominico applicati sunt: i. peccatori-

bus secularibus: quanto quod per nauseam proiciamus fortius deestatur. **I**n istis enim religiosis bonus iesus exemplar eis & forma uiuendi singulariter sitit sue imitationis amorem: qui econuerso pigritias: desidias: ociositates: gulositates: seditiones: ambitiones: paupertatis excessus: apparicias: hypocritales: superstitiones superfluas: & idola falsi nominis religionis assumpte: defensiones sue malitiose uite: impugnationes innocentium: reprehensiones bene agentium: ne eorum tepiditas ueniat in contemptum in arundinea eorum uita: & spongiosa ac cauernosa malitia hisopo cuiusdam superficialis & apparentis amoris: diuini cultus ampliandi in eis contumeliose non tam bibendam propinant: quam uiolenter ingurgitant ipsi iesu uelit nolit intra sua uiscera absorbendam. Nituntur enim isti falsi religiosi scelera sua demonstrare uirtutes: & suam relaxationem tepidam augmentationem ecclesiasticam: ac per hoc uirtuosam & prouidam christo probare. Sed quia ipse nouit decipientem: & cum qui decipitur: ideo cum gustasset noluit bibere: qui eorum cognitum hypocritismum & malitiam noluit approbare: sed tunc proprie clamauit. Consumatum est: & inclinatum capite emisit spiritum: quando status religionis corrumpitur: sub specie prouidentie & colore uirtutum: tunc illius est consumata malitia nationis: hec enim esse non potest: cum religio in perfectionibus uirtutibus teneat summum gradum: nisi in senioribus ante corruptis. Et ideo non restat bono iesu nisi ut inclinatum capite: hoc est assumpta & approbata & electa & iustificata & illuminata simplicitate personarum uilium illius temporis & despectarum in fastu & statu reprobe nationis caute & occulte ab illa natione expiret. **E**t quia illis corruptis qui debent esse specula aliorum qui regunt docent & informant alios: quasi ex ore domini: ut eorum relaxationes noxias imitentur dicentes alia esse superstitiosa non pertinentia ad perfectionis fastigium. Quod etiam scripturis per eorum malitiam deprauatis approbare nituntur: non restat per hominem reformatio. Ideo cum clamore ualido & lachrymis ipse bonus iesus tactus dolore intrinsecus in solas paternas manus suum spiritum commendat. d. Pater in manus tuas commendo spiritum meum: quasi dicat Sanctissime pater: corruptum est in mundo quicquid docui: quicquid feci: quicquid passus fui: quicquid per meos ueros imitatores exemplanter probui de generibus filiis: & ideo nisi per te fiat reformatio non apparet. Tu ergo elige illos qui in secreto proposito tue sapientie tibi placuerunt a principio in quibus mee regenerationis & uite possit continuari decursus exclusis superbis impiis: qui sic dolore mei corporis intestina quassauerunt. Unde & talibus temporibus stupendis modis & occultissimis

mis ueritas diuini cultus a phariseis: scribis & sapientibus in oculis suis latenter declinat: & sup per sonas quantum ad reputationem talium nullius momenti mirabilibus illuminationibus & uirtutibus requiescet. Hoc expresse patuit in reprobatione synagoge cum suis sapientibus & prudentibus phariseis & scribis electis apostolis simplicibus pauperibus & despectis idiotis & illiteratis: quia iudeis reprobis i tanto cōceptu sūt hīti & ut propria uita reputarent indigni. Videt autem quomodo deus eos posuit fundamenta electa & firma omni splendore & uirtute repleta ad edificium noui status in conuersione latitudinis orbis terre. Vnde & si ista latentia fuge diuini spiritus per eundem spiritum ab ipsorum impiorum reprobatorum ore procederet: euangelium refert dixisse iudeos custodibus sepulchri noue resurrectionis iesu gloriam nuntiātibis: dicite quia discipuli eius nocte uenerunt: & nobis dormientibus furati sunt eum. Vere & non ad insipientiam eis ipsi benedicti apostoli & christi discipuli nocte uenerunt: uestra quidem impij iudei: non sua uobis: scilicet relicta cecitate: quia eis nox uestra sicut dies luminosa resplenduit: & uobis dormientibus in torporibus carnis: ipsi furto sue latentis humilitatis suam perfectionem oculis tantis a mundo: furati sunt uobis regnum gratie & uirtutis: & intelligentiam omnis boni. Sic per omnia intellige simile inuidantibus finalibus corruptionibus omnis status populi christiani in temporibus antechristi: tam mistici & aperti. In illis enim diebus satis christus in cruce sitire potuit: & non nisi potum impotabilem receptum a reprobā gente: illis solis & paucis exceptis: qui minimitate sua se ipsos abscondent per dei gratiam a turbine tempestatis & uniuersalis ruine: quos christus iudex in suam indiuiduam unionem assumens in iudicio cūctis spectandos proponet dicēs. Quod uni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis: omnes quod istorum minimitas aliis mentibus per antechristianas decipulas sue uite pfectiōi adhesit. Pro- expressiōe ergo affectus cordis iesu & effectus malitie peccatorum scriptum est: Iesus amore sitiens Iesus felle potatus.

Hoc fuit quando ille benedictus & innocens agnus: qui est uere sol iustitie trium horarum spacio in cruce pependit: iam consummatis omnibus cum clamore ualido & lachrymis: ad miserationis manifestandum affectū: & diuinitatis declarandam potentiam: spiritum

in manus patris commendans sue uite passibili terminum posuit: & mortis nostre amaritudinem degustauit. **¶** Quanto putas tunc dolore commotam deuotissimam matrem suam in auditu damoris letalis diuidentis illam dilectam animam a corpore huius uite: & in aspectu deuotissime faciei eius benedicti iesu dulcorate in effigie mortis quando ipsum illi scelesti iudei qui ad ipsum spectaculum insultaturi conuenerant ex tam aperto piaculo quasi compellebantur reuerti percutientes pectora sua in signum penitendinis & compassionis pro affectu tam deuotissime matris. **¶** Licet autem in ultimo uocis clamore quo dixit: Pater in manus tuas comendo spiritum meum: pertransierit & receperit in se amaritudines mortis nostre: tamen quia de damonibus eius est sermo: nota ponendus septem uerborum que ipsum in cruce lacrum euangelium dixisse refert. Vere enim in cruce bonus iesus ex abundantia cordis uerba salutifera & sue mentis qualitatem exprimentia eructauit. Licet enim i ipso fuerit omnium uirtutum perfectio tres tamen in sue crucis supplicio nunc uel tenuiter exprimo in suis uerbis cōtentas: si quis subtiliter eas examinauerit. In eius enim corde fuit

Inestinguibilis charitatis ardor.

Inestimabilis acerbis dolor.

Insuperabilis strenuitatis uigor.

¶ Et primo de amore explicemus: in quo est omnium fundamentum. Amor enim ipsius fuit

Remissionis peccatorum

Largitionis donorum

Confederationis animorum

Expositionis sui attractionis animi

Consumationis mire diuini decreti

Recollectionis & recommendationis intra paternū sinū totius exercitus sui.

¶ Primo ostendit primum uerbum: scilicet remissionem miram peccatorum. Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt. **¶** Vbi nota quod superfluous fuit amor cordis iesu super tam impios hostes suos: quia non solum plene de corde peperit: sed etiam cum uerbis inexpressibili efficacia pro ipsis impiis aduocauit. Vnde nec allocutus est iudicem: quod prece non flectitur: sed paterno nomine suo blandiens genitori sibi quasi condidit nihil filio debere negari. **¶** Secundo non dixit examina: uide: pondera: sed ignosce: quasi dicat. Et si iustitia punitionem expetit ex suis actibus: misericordia saltem remittat gemitibus meis. Illud autem relatiuum illis refertur ad illos crucifixores cecos: debiles: infirmos & corruptos & ad malum promptos ex infectione nature: quasi dicat: pater non permaneat spiritus tue indignationis in illis: quia ipsi non sunt spiritus separati: qui ex impia eorum

malignitate offendunt: sed ex carnis sue pondere sceleribus immerguntur: unde & postea ipsorum ignorantiam allegauit dicens: quia nesciunt quid faciunt. i. redemptionis mee & interni amoris beneficium non cognoscunt. **A**ddiscas ergo humana malitia dilecti iesu crucifixi doctrina: tuas annulare iniurias: & pro inferentium tibi conuersione toto mentis incendio diuinam maiestatem orare. **N**on solum autem in hoc uerbo seruens amor ostenditur: sed etiam magni doctoris materia euidenter exprimitur dum dignitas sue persone: & acerbitas illati supplicii: & charitas sic feruētissima cordis sui ab omnibus ignoratur & ingrate recipitur. **V**igor autem sue mentis expresse ostenditur: quo crudelium persecutorum suorum iniuriis uictorialiter superatis eas calcans & ducens pro nihilo sic excessiue remisit. **S**ecundum fuit mire largitionis donorum: cum dixit electo latroni. **A**mē dico tibi hodie mecum eris in paradiso. **Q**uod quia superius ē manifestum: quātum iesus eundem latronem dilexerit: dolorem & uigorem in hoc uerbo pandamus. **N**on enim fuit modicus dolor menti boni iesu quod de toto cetu discipulorum: & omnium per ipsum conuersorum: in sue uite decursu & quā maxime illius apostolici collegii sic in omnibus dilecti ab ipso non fuit inuentus uel unus qui i eum perfecte crederet: uel sibi in cruce pendenti digne passionis preferret lamentum ut sue diuinitati exorationis debitum cultum: quinimmo latrone confitente in cruce omnes sui dilecti in propria dispersi: ipsum solum sinebant mori: solo duntaxat iohanne excepto: qui etiam iuxta latus iesu dolorose deplorans eius diuinitatem non credidit plena fide. **O** ubi tu eras lazare de nobilibus hierusalem en forte te timere oportuit ne posset tibi reddere uitam pro suo amore expositam: qui sibi eam reddiderat nature conditione sublatam: ubi & alii qui corporalia & spiritualia beneficia receperant. **N**on est inuentus qui rediret & daret deo gloriam dignam morienti: nec sibi compassionem offerret: nisi hic alienigena latro: propter quem dolorem amplius etiam motus fuit ipse iesus confitentis latronis precordiis: sic se totum inferere: sicut aliquantulum modicum expressum est supra. **V**igor etiam mentis iesu in hoc uerbo patenter ostenditur: quo nequaquam confusus nec uituperatus seu conculcatus fuit tantis doloribus sic contumeliose receptis: quin in alta sede sue omnipotentie & sue maiestatis regie se sedere sentiret. **P**ropter quod sicut imperator eternus de omnibus uigoroſe triumphans cum tanta certitudine & cum sic honorificis circūstantiis sicut dictum est supra dilecto & electo latroni contulit paradysum. **T**ertium autem. scilicet confederationis animorum non solum exprimit: sed & uirtualiter efficit intellectus uer-

bi tertiū: cūm dixit. **M**ulier ecce filius tuus: deinde dixit discipulo: ecce mater tua. **U**bi cum tota electorum caterua contineatur in subditis & prelati: mirro charitatis eos copulauit federe: cum matris & filii insignauit nomine: ut per hoc discant prelati ad subditos se debere habere maternas affectus seu conceptus: & pie consolationis affatus: & sollicitè prouisionis succursus: ut si necesse fuerit more pietatis materne sibi ipsis esuriant: & satient uiscera pupillorum. **S**ciant ergo se ad subditos debere materna portare ubera: non tyrannica uel pompofa fastigia: que quidem ubera illa pia mater que continue per euangelium in christo filios generabat: & eos ex materno affectu iugiter percutiens: ipsorum supportabat defectus: paulum dico apostolum doctorem gentium in fide & ueritate se habere ostendit: & alius declarauit cum dicebat. **Q**uis infirmatur & ego non infirmor: **Q**uis scandalizatur & ego non uror. **E**t concludendo singula dicit. **O**mnibus omnia factus sum. **E**t ista solatia propinationis mater norum uberum in subiectos ad duo reducit. d. **G**audere cum gaudentibus & flere cum flentibus. **S**i aut ergo unum uber pietatis materne bene agentibus & consolatis propinat lac congratulationis. scilicet gaudere cum gaudentibus. **A**liud uero omnibus peccantibus & afflictis lac compassionis: cum dicitur: flere cū flentibus: ut per hoc & defectus & peccatus subditorum suorum deuoti prelati in semet ipsos materna dilectione retroqueant. **V**nde & quando saluator dixit uerbum prefatum. scilicet. **M**ulier per hoc prelati ingerebat quod ad compatiendum subditis suos debent ruminare defectus expressos nomine mulieris: & se in perlatione positos ut uacent conceptioni & generationi spiritualis procreande prolis: & ipsorum reformationi & educationi salubri. **E**t sciāt se habere filios non seruos quibus debent providere de suis propriis: non eos tyrannice spoliare. **S**ubditi uero sciāt se habere ad prelatos suos filiales respectus in omni dilectione & estimatione pia: tanquam de amorosis matribus de suis superioribus estimantes: & quicquid durum & asperum ab eis manare uidetur: arbi trentur non de tyranni de odii: sed de medicinali amore manare. **S**icut & ipse qui prelationem instituit amorosam bonus iesus illos quos in filios genuit: non de superfluo nutrimenti: sed de precioso sanguine cordis sui: nunc blanditur: nunc percutit: nunc flagellat: nunc ungit: nunc uulnerat: nunc medetur. **Q**ue omnia in prouisionem electorum equali charitate a suis piis uisceribus in uirilitatem filiorum emanant. **O** quis mihi det sanctam matrem ecclesiam christi charitatis glutinio sic copulatā in omnibus prelati se mīes: & subiecti filios arbitrentur. **V**ere tunc ipsa esset paradysus quietis & pacis: in cuius medio libenter

requiesceret iesus: cui semper i pace factus ē locus.
Dolorem etiam & intentum cordis iesu gestum matris uisceribus satis illud exprimit uerbum: cum dixit. **M**ulier: ecce filius tuus: demonstrato iohanne: quasi dicat: pro tuo dilecto iesu influxu diuinitatis in te uirtuose concepto: quem possidebas in terris: tuum & dei patris filium. accipe **Z**ebedei filium: hominem comparatione mei uilem & paruulum: quia tuus dilectus quem genuisti iesus: corporaliter nunc finitur in oculis tuis per supplicium dire mortis. **I**lla etiam demonstratio ecce: totam conditionem dolorosam tam sue mentis q̄ corporis ipsimet iesu & matris uisceribus: & nunc deuote ruminantibus ingerebat expresse. **V**nde infinitum pondus illa demonstratio ingessit cordi materno. **S**ed & ipsemet iesu cōsideratione reciproca omnes circumstantias dolorum suorum non affectu retorquere uidetur: cum subditur. **E**cce mater tua. **V**igorem etiam mētis ostendit talis allocutio matris: in qua etiam discipulo sollicita recommendauit cura: & discipulis inseruit in charitate materna. **S**olent enim uicti doloribus sic suis occupari penis: ut de aliis curis non sufficiant cogitare. **Q**uam uerbum miram expositionem sui ex amore ad omne difficile representat expresse: cum dicit. **D**eus meus: deus meus: ut qd dereliquisti me? **E**t cum una met derelictio & expositio sit patris & filii: non uidetur aliud dicere patri: ut quid dereliquisti me: q̄ respectu reciproco super proprium amorem conuerteret & admirari stupendo & aliis admirabilis proclamare: miram sui expositionem ad tam horribile genus mortis pro sic impiis & ingratis. **Q**uius uere nulla potest alia ratio reddi q̄ sue inestimabilis charitatis incomprehensa mensura. **S**ciat ergo se non diligere: qui non se uult ad difficilia queque pro amico exponere. **E**t ista satis potest protrahere hic intuens mens deuota: **D**olorem autem cordis ipsius iesu etiam pretendit in littera: quo deuota boni iesu mens diram dei sententiam pro omnibus peccatoribus in seipsa recipiens & pondus omnium dolorum p̄fectissime sentiens: ponderans & intuens: q̄si ad ipsum patrem querula lamentatione proclamat: q̄ sic passionibus & contumeliis mortis opprobriose sit datus: ut quasi illius beate unionis & inuolabilis coniunctionis: qua in dei supposito est ista dolorata natura inferata: uideatur oblitus paternus affectus zelo iustitie sue: & q̄ eum sic crudelitati impiorum carnificum & sue uoluntatis ludibrio dereliquit. **A**ttende autem q̄ christi natura passibilis aliam derelictionis querelam & maxime expressiuam doloris: tam sue diuinitati & paterno amoris: q̄ etiam nobis cū

multa compassione sui ruminandam proponit.
Quod cum in ceteris iustis & electis dei pro suo honore certantibus influxus diuini dulcoris quasi totam supportauerit & temperauerit uehementiam illati doloris: solus ipse benedictus iesu q̄tum ad hoc est preter ceteros in passionibus derelictus: ut tam intense pateretur: quantum illa natura passibilis pati porerat sine refrigerio aliquo: & quantum requirebat complementū illius mensure: quam sibi eterna sapientia iustitia exigente statuerat: & quantum tantorum scelerum requirebat copiosa redemptio. **E**t hoc etiam attestatur uirtualis perfectio omnium habituum mentis christi. **Q**uanto enim fortius patitur uirtus nullo alio habito dulcore nisi solo amore ipsiusmet reditudoinalis uirtualis: tanto est sublimior actus qui ab ipso procedit. **P**otes ergo cogitare q̄ nec christi passio: nec aliquis actus totius sue uite passibilis est aliquo modo comparabilis: nec passioni nec operationi alicuius sancti quantumcunq̄ acerbe: immo quod plus est: quasi totum quod fuit doloris & passionis uirtualis in omnibus aliis suis mēbris: multo p̄abundantius fuit in capite & forte omnium nostrorum dolorum uirtualiū & omnium habituum gratie: & tantum & non plus passi sunt omnes sancti. **E**t uirtualiter doluerunt quantum sibi benignus iesus eos sibi uniuit ut membra: & quantum dignatus est eis sue passionis communicare dolores. **Q**ui quidem eis tantum communicatur quantum requirit beatitudinis status: quē in ipsomet iesu sicut membra ipsius sunt in susceptione eterne beatitudinis recepturi. **S**uis autem doloribus naturalibus: uel etiam uiolenter illatis: ipsis suis electis immanitate carnificum multo plus & multo dolorosius: immo inestimabiliter plus ipse compassus est: & in seipsum miranda compassione retorfit q̄ aliquis quantumcunq̄ deuotus: uel etiam ipsa mater: sua suos proprios dolores iesu potuerit degustare. **E**t hoc pensato gradu dolorum immensurabilium christi: & modicitate dolorum qui sunt quibus cunq̄ aliis sanctis illati. **O**mnes enim dolores electorum gustauit: dum uiueret in carne passibilis uirtuali gustu mentis sue: & omnes accepit ut proprios: quia propriorum membrorum in sui amoris feruore: sicut & oēs actus gr̄ie uirtutis nūquam fuerunt facti: nec fient in humana natura: inde oīa rationem meriti & diuine acceptationis accipiūt. **E**t cui responderet beatitudinis oīum gēdus. **S**ic enim in quantum comprehensor fruebatur plene p̄miis omnium electorum. **Q**uod apostolus dicere uult cum dicit. **A**d ephe. quarto. **I**n charitate crescat in illo per omnia qui est caput uestrū christus: ex quo

totum corpus compactum & connexum per oēm iuncturam subministrationis secundū operationē in mensuram uniuscuiusq; membri augmentum corporis facit in edificationem sui in charitate. Et totum illud capitulum & epistola de hoc & tota doctrina pauli. ¶ **Q**uā deuota disputatio huius querulosi lamenti cum responsione paterna rationali & deuota: hic posset formari de derelictione iesu. Ipse enim iesus solus fuit derelictus in alio sensu: quia ipse solus pugnavit ex gratia propria: liber ab omni adiutorio: cui gratia sua tanq; radici meriti debet coniecti: & ideo in seipso fiebat tota suorū dolorū supportatio: quia nullus poterat sibi plene cōpati: sed ipse patiēti & cōpatiēti tenuit i se dolores & actus: unū admodū magni maris: intra cuius abyssalem ambitum ipsius inundationes & fluctus semetipsos elidunt. Sic dolores christi mirabilibus in se refluxibus & reciprocationibus quali in finitorum respectum intra solum ambitum immensurabilis capacitatis mentis illius semetipsos illidendo confringunt & conquassant mentem: & quo ad multum: carnem boni iesu. Nullus autem alius sanctus sic potuit derelinqui: qui nullus alius habuit gratiam nec habebit nisi gratie christi inser tam: immo nullus est aliquid nisi id quod ipsum iesus in semetipso dignatus est facere: & ideo nullus derelinquitur in passione: nec in aliquo actu uirtutis: quin iesus patiat & agat cum illo. ¶ **A**d estimationem etiam dolorum maternorum hanc derelictionem iesu in doloribus suis applica ipsi matri: tu qui ueraciter & deuote suis cōpassiuis doloribus affectas coniungi. Ipsa enim fuit sicut & filius derelicta quantum requirebat gradus maternelis gratie ut ipsa impleat sibi correspondentem & debitam digne lamentationis & participationis dolore filii pro se & pro toto mundo redempto: cuius est pia mater. Et ideo omnis dulcoris influxus qui posset predictam mensuram dolorum quomodo cūq; minuere: non solum nō posset procedere ex gratia in mente materna: que tota est mater gratie & a gratia mota. Sed potius talis influxus gratiam impugnaret: que ipsam exaltabat ad tantam dignitatem ut esset digna filii morientis consolatō: & omnium lamentorum eius a quocūq; electo fierent mater & aduocata. Sed de his plus dictum est supra in illo uersiculo: iesus matri compatiens. ¶ **V**igorem autem mentis ipsius iesu uerbum illud efficaciter innuit: dum sic leuiter confidentia proprie innocentie patris duram super se sententiā tā dolorose: q̄ admiratiue prodamat. Solent enim condemnati pro suis sceleribus male sibi consciī iuxta ipsius iudicis uel modicum posse sustinere aspectum. Intuens enim anima iesu christi & aliis intuendam

proponens abyssalem perfectionem omnium uirtutum & perfectissime innocentie: tam in sua mente q̄ carne & tam opprobriosum & dolorosum supplicium mortis super se sic uenire uirtuosum: qui diuinitatem sibi unitam perfectissime iustitie cultu semper honorans: nunq̄ ab eius uoluntate declinauit in pūcto secure allegat ad patrem: q̄ nullo modo derelinqui debuit ad penam uel modicum pro aliquo sui reatu sceleris: nisi hoc fecisset inestimabilis dilectio charitatis: tam dei patris q̄ sui pro nobis miserabilibus redimendis. Et quia hic est, stupor admirationis nulli menti plene comprehensibilis: ideo in isto uerbo, fortissime clamasse refertur illum uocans deum suum. Suum inq̄ tam unione suppositi: q̄ innocentie cultus ueri. Et certe iste dolorosus lamentator & sincerus amator: strenuus uictor sic alte intonauit: q̄ nulla pura creatura potest perfecte prosequi quod incepit. ¶ **Q**uintum uerbum miram attractionem omnium ad se sub sitis uocabulo signanter expresse: cum dixit. Sitio. Sicut enim illud quod bibitur delitiose recipitur: & subito ad intima cordis attrahitur. Sic enim ipse in ardore amorose sitis omnes electos suos delitiose bibit & sibi incorporat: & ad intimas uenas cordis sui: & ad archana glorie delectabiliter introducit. Vnde & ipse de seipso predixerat. Et si ego exaltatus fuero a terra: omnia traham ad me ipsum. ¶ **Q**ui ergo per sitim amorosam iesu nō trahitur: sentiat se non esse de ouibus: quia suum esse non est sibi nisi malum esse: nisi intra suauissima christi precordia introducatur & ipse tanq; christi dignum poculum in amore liquatus. ¶ **D**olorem etiam uehementissimum christi sitis ostendit: qua nostram desideranti iustitiam & conuersionem gratam & floridam tante abominationis & tante amantudinis sibi potendam spurciciam ingerit mens nostra impia: sicut supra aliquantulum est notatum. ¶ **V**ictorio sum etiam omnium passionum triumphum in hoc euidenter ostendit: quia non solum non succumbit mortis doloribus quos recepit: sed etiam pro diuino honore & nostra redemptione si foret necessarium amplius sitire se dicit. ¶ **A**mor uincens omnia quomodo uicisti in bono iesu omnem suam mentis & corporis cruciatum? ¶ **S**extum scilicet miram consumationem diuini decreti: & omnium que ad salutem sunt utilia breuitati admirabili comprehendit: cum dicit. Consumatum est. ¶ **V**bi nota quod euangelista premitte. Sciens autem iesus q̄ omnia consumata sunt. Consumate enim fuerunt in eius passione & morte omēs scripture: omnes figure: omnes prophetie: omnia sacrificia: omnia dei promissa: omnia dei precepta.

¶ **N**am omnia prophetata & promissa sunt de

eius redemptione: omnia ceremonialia erant de iesu figura: maxime sacrificia: omnia iudicialia sunt in eius condensatione: omnia mortalia in eius dilectione: & omnia promissa in sue passionis fructu plenissime consummata. Consummate sunt etiam in eius corpore omnes angustie: omnes illusiones: omnes derisiones: omnes despectiones: omnes peregrinationes: omnes lassitudines: fames: sitis: uigilie: flagella: spine: sputa: lachryme: suspiria: & interna desideria. Et cum quodlibet membrum suum accepit passionis supplicium in amaro gustu abominabilis potus: lingua non fuit immunis: ut & sic consummata sint membra. Nihilominus tamen cordialibus affectibus quod extrinsecis actibus totius sue peregrinationis & mortis consummatus est omnis modus amoris: ut iam non cor hominis sed obstinatio demonis illius censeatur impiissime mentis que tot signis consummati amoris receptis a bono iesu: non se in amoris perfectione benedictum iesum reamando consummat: hoc est uerbum omnis perfectionis & gratie quod abbreviauit cursum totius nostre prolongate & distracte malitie in consummatione amoris continui. De quo dicitur quod uerbum abbreviatum fecit dominus super terram. **¶** Quantum autem doloris contineat hoc uerbum: excepto quod omnia superiora declarat: speciali oratione concluditur: quia in gustu felleo & amaro quo sua consummata sunt in suppliciis membra: & in toto sue passionis cruciatu consummata omnium modorum dolendi genera: concludit quod eisdem doloribus consummatur & uita. **¶** Triumphalem autem uictoriam se de omnibus habuisse patenter ostendit: cum super illum hostem antiquum contra quem pugnare uenerat in nostre infirmitatis natura: omnia sua retor sit iacula: & omni conuenienti modo pugnandi est super caput impii serpentis ingesta confusio: ut in christo iesu & in omnibus membris sit de ipso serpente maligno omnis uictoria consummata. **¶** Quod longa sententia breuis uerbi: in qua quicquid est a deo decretum: quicquid patribus repromissum: quicquid in decursu scripture scriptum: quicquid est utile & superabundans ad nostre redemptionis bonum: quicquid potest cogitari ad exprimendum amoris excessum: quicquid potest fieri ad obtinendum gloriosum triumphum: est sic mirifice consummatum. **¶** Consumma nos consummator omnium bone iesu in omni tuarum uirtutum amorosa sequela: quo nostra culpa consumpta consume mur perfecte in transformatiua similitudine mortis tue. Et quia ista consummationis perfectio singulariter debet filiis seraphicis amorose configurationis frascisci: ideo eorum regule inserit ut breui amoris compendio consumeat in christo: cum ea scribit quod uerbum abbreviatum fecit dominus super terram. **¶** Septimum autem scilicet miram omnium reductionem in de-

um efficit septimum uerbum: cum dicitur. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. **¶** Vbi debes attendere: quod ille qui exiit a patre & uenit in mundum tanquam hamus piscationis paterne: & tanquam fagina charitatis latissime in mari mundi a diuinitate iactata ad littus paterni reducitur peccatoris plenus omnibus perfectis & perfectualibus uirtutibus & omnibus adiutoriis & mentis nostre salutis: & intellectus affectus dei hominis actuali & singulari respectu in ipso sue mortis dolore omnes suos electos: & omnia eorum merita dilata charitate complectens in manus recommandauit paternas: & una secum intra paterna uiscera collocauit dum expiraret in mortem: unde nihil de suo extra se reliquit dum exiit de mundo. **¶** Dorem autem intensissimum illud uerbum pro tanto exprimit: quia quasi uidetur bonissimus iesus paternam alloqui pietatem. q. d. Ecce pater sancte uides quod contumeliose de mundo eior: quia omnibus uilipendor. Omnes enim maledicunt mihi. Vides etiam quod ab omnibus dilectis discipulis derelinquor. Omnes enim me relicto fugerunt. Vides quia in membris singularibus tormentis crucior. Vides quia non est attomus in meo corpore: qui non sit repletus dolore. Vides quod dissipatur corporis armonia: ut iam ibi anime uita subsistere non possit: nec est locus sub celo me dignus nisi maternalis affectus: qui sic est meis doloribus plenus: ut aliquid capere ultra non possit. **¶** Anima ergo mea ex suorum immensurabilitate dolorum magis mentem uirginis opprimeret: quod consolationem conferret. **¶** A solo ergo infinitissimo pelago diuinitatis potest dolorum meorum angustia in delicias absorbere: & ideo sic dolorum spiritum in tuas dulcissimas manus expirans commendo. **¶** Triumphalis etiam uictoria miro modo in hoc uerbo refulget: cum spiritus ille creatus boni iesu: qui carni coniunctus fuerat: & mundum peregrinus intrauerat ad diuinum honorem conquirendum laboriosum prelium cum antiquo hoste assumptum: & cum omni malitia creature: de qua debuit electos plene purgatos eruere: & sue similitudini conformare: iam consummata uictoria omnes electos: sicut predictum est & replicare non piget in seipso triumphando recolligens de campo huius mundi in locum possessionis secure: & quietis eterne: paterni scilicet pectoris cum tropheo intrauit perpetue pacis. **¶** In signum autem huius uictoriosissimi triumphi in puncto mortis sue in statu quo ceteri morientes uix possunt modicum flatum emittere: quasi tuba triumphali sic predictum uerbum uictoriosissime clamauit quod mundus iste sensibilis totus a sui clamore concussus se tantam uim ponderis non posse sustinere preterendit. **¶** Vnde quia talis uictoria puri hominis esse non potuit: uidens Centurio quod sic clamans expi-

raffet: diuinitati sue perhibens testimonium. d. **V**e re hic homo filius dei erat. **R**ecognosce ergo anima deuota tue requietionis thalamum: & preparatum tibi a dilectissimo iesu delitiosum lectum i corde paterno: & ibi oia tua bona degustas: & oia alia ut stercora uilipendēs i mūdais distrahi dedignare. **S**tupenda autem erit anima neq̃ & impia insensibilitas tue obdurationis maligne si ad tam excessiuos clamores morienti iesu qui etiam lapides scindunt: terram cōcutiunt: celi luminaria ferūt: & qd̃ terribilius est mortem ipsam absorbendo deglutiunt: non tota profundaris in lachrymarum profliuum: luctum unigeniti faciens tibi super mortem dilecti iesu: & amarum planctum super querulosis lamentationibus uocis sue nec te ipsam creaturam rationalem reputes: uel saltem insensibilem petram sed infernalem malitiam & diabolicam pertinaciā i tua ingratitude obduratam: si ad tanti clamoris uocem non frangeris: & ad tanti piaculi recordatio nem non compassiua pietate mollioris.

Iesus uita priuatus. Cap. xxii

Sane q̃ durum effectum fecerint dolores in flicti in xpi delicatissimo corpore uersiculus iste describit. **O** q̃s digne narrare scribere: uel mēte tractare sufficiat cū q̃ta dignatiōe & excessiua dilectiōe nostri dissolui uoluerit bonus iesus illud celeste connubium carnis sue & corporis relinquēdo in cruce per gladium dire mortis suum corpus exanime: ut nos damnatos eterno exilio reuocaret ad indissolubilem unionem beatitudinis sue? **O** q̃s digne stupere sufficiat illam tenebrosam eclipsem celestium luminum gratiosissimorum oculorum boni iesu qui sic interiectu dire crucis obscurantur i morte. **N**on mirum si tota mundi machina tenebrescit sic subtracto sole iustitie domio iesu christo & clausis sui oculis gratiosi aspectus. **O**rganū diuinitatis: psalterium & cythara ueri dauid & ueri patrifamilias symphonia & chorus dulcissima uox boni iesu quis tibi dire mortis silentium imposuit: ut iam nobis miseris in hac uita nō liceat audire auribus corporis concentum tue suauissime melodie **O** pectus suauissimum sacratissimum boni iesu sapientie eterne: & thesaurorum gratie contentiuum armarium: qui & insufflans in faciem creature spiraculum uite: quis te priuauit respiratione uitali? **O** sacratissime manus: que tactu uestro sanabatis infirmos: & non dedignabamini pie leproso contingere: quis uos dire crucis crudelissime clauis affixit. **O** pedes recti factorum gressuum qui uestre charitatis incessu: uirtutum omnium posteris uestigia reliquistis: quis uestrū turbauit incursum? **C**urebatis bene & totam mūdi machinam uestro supportabatis uigore: **Q**uis ergo mundum impediuit exemplo & uos affixit crudeli patibulo? **O**

caro uirginea amantissimi iuuenis spiritu sancto artificiose concepta de castissimis uisceribus uirginis matris: quomodo dilacerata & diuulsa liuida & sanguine cruentata maternis aspectibus dolorosis iniiceris. **V**e tibi impia synagoga que omni fera pessima crudelior uitam deuorasti boni iesu: qui tibi pater: sponsus & amantissimus filius a paterna charitate de regalibus sedibus missus fuit? **O** q̃ crudeliter a tua impietate reiectus fuit iste celestis legatus paterni lateris: cuius carnis pallium intestinorum tue adulterine malitie tuis cruentis manibus impudica meretrix stipendium tue malitie recepisti. **V**ere enim puer noster ioseph tue adulterine uocis non acquiescens ludibrio: spoliatus carnis pallio: de thalamo tui prostibuli ad patnū refugium nudus aufugit. **O** q̃ dura erit accusatio tui laceratio uestis sancte corporis dilectissimi iesu: in quo preter scissuras minutas spinis & flagellis diuulsa quinq̃ dolorosa & amplas aperturas uulnere immisisti. **P**lange igitur dolorose hierusalem que olim ciuitas sancti: nunc ciuitas homicidii: immo patricidii: immo deicidii horrendo uocabulo nuncuparis. **S**uper tuam crudelitatem lamentū assume: & exue te uestibus iocunditatis tue: induere ciere & cilicio quia in te est israel saluator occisus. **D**educ quasi torrentem lachrymas per diem: & noctem non taceat pupilla oculi tui: quia in tuo inaudito flagitio angelos pacis amare flere compellis: immo ipsam diuinitatis gloriam si foret possibile contra scelens tui immanitatem prouocas ad lamentum. **S**ed & tu anima deuota mente protrahens q̃ excessiuus amor tui animam dilecti iesu propria auulsit a carne habitaculo puritatis & gratie. **E**rubesce propriam carnem tuam sequi in suis spurciis: & eius concupiscentis horrendis immergi. **A**ssidua illi flagella exemplo bōi iesu: & sic eius uitam uitiosam mortifica: ut in spiritu mortis iesu in nouam reformaris uitam gratie & uirtutum quam tibi bonus iesus in sue carnis pelle diris clauorum calamis & sanguine proprio figurauit.

Iesus pallore decidens. Cap. xxiii.

Mens christo in suo sanguine desponsata: respice in faciem christi tui: & uide speciosum forma pre filiis hominum non habentem speciem neq̃ decorem: quia uultus ille desiderabilis angelis sue speciositatis robore: & uirginali candore totus decoloratus in morte palleuit. **A**tende etiam quod densitas capillorum iesu spinatum sanguine cruentata: & coagulati sanguinis pōdere grauis in idinatione capitis boni iesu cū spm̃ emisit i morte sup̃ sacratissimū pectus reuocata: ipsius totum aspectū faciei eius in mortis

pallore decedente ad ima: quasi p cancellos deuoti
piaculi tibi intuendū ingerens ipm pectus mortui
iesu sanguine effuso cruentat. **R**espice & tu san
cte pater eterne deus unigeniti tui: in quo tibi so
lo complacuit: doloro sam figurā: qui p nostris sce
leribus tibi factus sacerdos & hostia: tunica habet
thalarem & proprio sanguine rubricatā tibi eterno
deo intra sancta sanctorū penetralium corporis sui
in que solus ipse iesus intrat suorum dolorum &
amorum pontifex summus: thymiamā sumi odo
ris concremat: & in atrio carnis sue: sui corporis l
molauit holocaustum. **E**sto ergo sancte pater pla
cibilis sup nequitia populi tui tate propitiationis
recepta hostia: & demēti pietate auerte indignati
onem tuam a nobis.

Iesus translaueatus

Cap. xxiij.

Porro ut scriptura impleteretur que dicit. **V**i
debunt in quem trāfixerūt: diuina est or
dinatione dispositum: ut unus militū lā
cea latus illud sacrū aperiendo perfoderet: de quo
sanguine cum aqua manāte precium effunderetur
salutis nostre: quod a fonte iesu. s. cordis archano
perfusū inundaret sacramentis ecclesie ad uite gra
tiā cōferēdā: essetq; iā in christo uiuētibus poculū
fōtis uiui salietis i uitā eternā. **E**cce iā nūc lācea sa
lutis pidiā populi reprobati casso uulnere i parie
tem carnis iesu diuina miseratiōe prolata: foramē
fecit in petra: & cauernam i materia tanq; habitacū
lum columbinum. **E**xurge ergo uirgo beata: que
sola es & una iesu dilecti colūba formosa: esto edi
ficans in summo ore foraminis aperti cordis & la
teris christi tui: recipe dolorosum gladiū quem ti
bi symeon diu prophetia pmisit. **E**t tuam ait ipsi
us animam pētransibit gladius: **V**ere tuam ipsius
quia tua fuit ipsius benedicti iesu mltō plus q; tui
in ipsum totaliter per amoris incendium trāspor
tata. **V**ere etiam ipsius tuam: quia gladius diri sup
pliciū iesu mortis tuam dilectissimam animam p
transiuit: totam se in suos trāsportando dolores.

Tu deuote fili huius uirginis matris ingre
dere cum ipsa deuotissima uirgine intra penetralia
cordis iesu: quod tibi lancea crudeliter aperuit: &
ibi adimpleas illa que desunt passioni christi: degu
stans simul cum uirgie dolores uulnere saluato
ris uice ipsius spūs iesu xpī: q; iam ipsos sentire nō
potest expiratus i morte pro tua eterna morte sol
uenda. **A**d breuem autem conclusionem in sū
ma eorum que dicta sunt de dilecti iesu passione
& morte: scias q; passus est passione

Generalissima

Accerbissima

Ignominiosissima

Interemptoria simul &

Yiuificatiua.

Passione inquā generalissima passus est quantum
ad naturā humani genens: nō solum secūdum oīa

membra corporis pncipalia: uerū etiam secūdum
omnem anime potētiam: licet pati nō potuerit se
cundum diuinam naturam. **E**t quia ab omni sexu
etate & statu: & quia i persona & i rebus: & in suis
dilectissimis passus fuit: i quibus cōtinetur omnis
patiendi modus. **P**assus est passiōe acerbissima
quia nō solum dolendo ut patiens propter uulne
ra corporis & alia dolorosa obiecta mētis superius
dicta: uerū etiam ut compatiens tā matri q; aliis: si
cut dictum ē supra. **P**assus est etiā passione igno
miniosa: & propter patibulū crucis: quod erat sup
pliciū pessimorum: & propter iniquorum latronū
confortiū: in quorum medio fuit crucifixus. **P**as
sus fuit etiā passione iterēptoria per separationem
anime a corpore: salua tamen uniōe utriusq; cum
diuinitate. **R**atio autē quare passio debuit esse ge
neralissima ē: quia christus satisfaciēs soluit pretiū
pro tota infectiōe nature: q; enim generalitas cor
ruptiōis i nobis infecerat nō solum corpus & ani
mam secūdū omnē corporis partem: & omnene
anime potētia: hinc ē q; christus passus est i om
ni corporis pte. & in potētia anime: & in superiori
portione ratiōis que sūme i deo delectabatur uno
respectu. **A**lio respectu summe patiebat: quia chri
stus simul uictor fuit & comphefor. **Q**uia etiam
omnes redemit ab omnium hominū differentiis
passus fuit. **O**mnem autē extrinsecam passionem
in specie pati non debuit: quia una noscitur alteri
repugnare naturali: cr. **S**icut i aqua submergi: & in
igne cōburi: sed secundum genus sustinuit omnia
ut dictum ē. **R**atio autē quare passus est passio
ne acerbissima ē ut satisfaceret pro nostra libidine:
libido enim ifecerat uehementer in nobis carnem
& animam. **E**t quantum ad peccata spiritualia: &
quantum ad carnalia. **E**t quia in carne christi erat
maxima equalitas complexiōis: & pfecta uiuacitas
sensuum: in anima uero summa charitas ad deum:
& summa pietas ad proximum: hinc ē q; uterque
dolor fuit intensissimus. **I**gnominiose etiā uo
luit pati ad nostram superbiam emundandam. **E**t
quia tumor superbie aliquādo surgit interius ex p
sumptione: aliquādo exterius ex ostentatione: &
aliquādo aliena laude: hīc est ad q; ad delendā om
nem superbiam christus passus est utrunq; genus
ignominie: & in se patiente: & in comitatu latro
num: & in uituperis insultantium sibi. **P**ostre
mo quia hec omnia nō attingebant diuinā impas
sibilem naturam: sed solum humanam: hinc est q;
in morte sic facta est diuisio anime a corpore: ut tñ
salua esset unitas persone. **E**t unio tam carnis q; a
nime cum diuinitate. **E**t quia unio anime cum cor
pore facit hominem: & facit uiuum: hīc est q; chri
stus non fuit homo in illo triduo: licet caro & ani
ma unite essent uerbo. **V**nde quia mors in huma
na natura nō potuit iducere mortē i psona q; semp
fuit: ideo mortua ē mors i uita: & p xpī mortē ab
sorta ē mors i uictoria: & pnceps mortis deuictus:
ac p hoc hō a morte: & cā mortis p mentū mortis

christi tanq̃ per remedium efficacissimū liberatur.
Et sic fuit passio intemptona christi: & uiuificatiua
uostri.

Iesus matrē afficiens. Cap. xxv.

Consumato iam passiois agone: cū ipsa ma-
ter super morte unigeniti sui uideret celum
terramq; lugere: & dolorosum piaculum fi-
gure corporis iesu ante suos corporales aspectus at-
tenderet: quomodo putas eam affectam simili i se
formatiōe figere. Vere enim ipsum exemplar mor-
tis tanq̃ sigillatiua impressio totam mentem uirgi-
neam sculptura simili figurauit: ut merito dicatur:
Iesus matrem afficiens. i. ad se faciens: quia totam
eam in sue mortis similitudinem transformauit.
O quantis doloris stimulis contuebatur mī cor-
pus dilecti filii in cruce pendere: & quasi horrore
mortis filii instrumenta ipsa inferentia crucem: da-
uos: spinas: & laceam: potuit querulosa pietate de-
temeritate arguere: & sibi irrogatas iniurias in ipsa
insensibilia instrumenta: lamentatione retorquere
deuota. Quasi dicat uirgo loquens ad crucem. **O**
dura crux & crudelis in tuum auctore: qua audacia
meum dilectissimum filium deum uiuum: & eter-
num audes super tuam rigiditatem austeram & du-
ram sic crudeli extensione protrahere: & clauis fer-
reis tibi sic crudeliter alligari. **O** uos clauis creatu-
re illius qui uestris uulnibus moritur: quo temeri-
tatis ausu dilectissimam dilectissimi mei filii carnē
spiritu sancto conceptam sic atrociter perfodiendo
diuellitis? **Et** uos spine non fultis create: ut ca-
put uestri pungeretis auctoris. Cur duce creature
uestram innatā duriciam non reliquistis uestri ti-
more auctoris. An non aduertistis solem horre
piaculum crudelis operi uestri: terram tremere susti-
nendo tormentum illati supplicii: Lapidēs natura
li condicione uobis duriōres super filii mei dolore
percindi? Certe uos nec uidere: nec nominari audi-
re uestra ipsa crudelitate impediēte: uel tenuiter
possem: nisi quia uos totaliter filius meus in dulco-
rem sui humoris conuertit: ut spernere uos nō pos-
sim: sanguis de sanguine meo: & caro de carne mea.
Ipsē enim dilectissimus filius meus: uos natura fil-
uestres & duras in sui corporis plantauit deliciosis-
sima paradiso. **Et** uos sui sanguinis sic humectauit
iriguo: ut non iam alius cibus plus mihi placeat q̃
uestra deglutire acumiā: & uos infigere cordi meo.
Sed tu crux alte stature si ad me pietate pmota mit-
ti uelles stipite tendere membra dilecti & rigorem
tue natiuitatis inflectere ut mihi inclinata me per-
mitteres meum dilectum filium amplexari: iam tu
arum iniuriarum oblita pacem tecum compōerem
mente deuota. Hanc autem deuotam crucis dis-
putationem & uirginis matris: quidā deuotus pas-
sionis christi gratioso tractatu contexuit: quem &
hic ex deuotione inferendū esse decreui.

Lamentatio beate uirginis de cruce

O Crux dura quid fecisti
Multū certe p̃sūpisti **Qui** creauit omnia.
Christum deum suscepisti.
O Crux redde mihi filium
Iā nō experto aliū **Sicut** scripture p̃dicat.
totum meum solatium
O Crux aperte respice
Vide terram tremere **Hec** xpm deū nūciat.
Solem lumen claudere
Responso crucis ad beatam uirginem.
O Tibi uirgo respondeo
q̃ p̃ mūdo ihm teneo **Ut** mūdū a morte re-
dimat.
Hunc tibi non restituo
Ecce est certe lex nature
Iugū graue geniture **Ut** mors oēs recipiat.
Omnes uiuunt isto iure
Mors est quies uiatoris
Finis oīs ē laboris **O**portet q̃ transeat.
Per mortem corpus redemptoris
Eus mortem ordinauit
Mūdū morti s̃biugauit **Quod** & aliis ordi-
Propter hoc ipse gustauit **nauit.**
Ih̃l conuenientius
Quā xps dei filius **Secū** ad celū puehat.
Patri succurrit penitus
Irgo tu eue filia
Mrem dānatā libera **Mūdus** te laude seru-
Solue serpentis uincula **at.**
Et hec mūdus te laudabit
Paradysus exultabit **Resurrexit** die tertia.
Adam xps liberauit
Responso beate uirginis ad crucem
O Crux tua uerba audio
Nō tñ dolore careo **Inter** latrōes uiliter.
Iesum pendere uideo
Responso crucis ad beatam uirginem.
In me deus se hūiliauit
pp me celū letificauit **Xps** agēs hūiliter.
Et infernum spoliavit
In scala celi ordinata
Sū xpi morte cōsecrata **Vexillū** sū uictorie.
A deoq; predestinata
Debes ergo tu gaudere
Nō dēs mūdo iuidere **Voluit** eis rex gl̃ie.
Si per mortem subuenire
Mundus debet hanc amare
Et deuote salutare **Pro** christi amicitia.
Se mihi totum indiare
Responso pacificate uirginis cum cruce.
Pacem simul habeamus
Amplius n̄ cōtēdamus **Cui** sit laus & gl̃ia.
Deo cūcta cōmittamus
Mortem iam non timeamus
Crucē oēs diligamus **Cū** oī reuerentia.
Deuote deo seruiamus
Amen.

Quanta impietate uiscera afficiebantur uirgi-
nei matris amoris: quando adueniente Iosep
illo nobili centurione iesu discipulo occulto: & Ni-
chodemus legis doctore: & ipsis deponētibz cor-
pus filii dei de supplicio crucis: ipsa benigna ma-
ter ex anime uulneribus sauciū: & cruore ma-
dicū suscepit in brachiis charitatis sue. Cogita quā-
to affectu potens: quia illud lamentū tā uirginis q̄
assistentiū mulieris: & xpi discipulorū nulla mēs di-
gne poterit explicare. **A**spice dilectissimā uirgi-
nem corpe dilectissimi iesu filii sui de cruce depōsi-
to totam super faciē eius ruerē: totam filii faciē la-
chrymis dolorosis lauare: totā filii sui sanguinē ru-
bricare: & dolorosis gemitibus pectoris anhelitū ī-
terdudendo disrumpe: & uix posse pre doloribus
uocē formare. **C**ogita tamen quantam in corde
disputationē intexit: & quō super singula filii sui
mēbra deslendo ingemuit. **E**t puto q̄ nulla ferina
mēs ista cōsiderans poterit cordis continere lamē-
ta. Puto enī q̄ tā in passione & morte: q̄ ī filii sepul-
tura: & ī reuersione in hierusalē ex aspectu signorū
sue faciei: & ex purissimis fletibus charitatis sue: nō
solū mulieres & hoīes: sed etiam quasi si esset pos-
sibile: ipsos lapides prouocauit ad lamentum.

Iesus intumulatus. Cap. xxvi.

Atende anima q̄ soluto precio nostre sa-
lutis: & leone strenuo de tribu iuda de an-
triquo dracōe obtēta uictoria in tyrocinio
mortis iā circa dei filiū cōditiones mutant: ut sibi
post mortis ludibria exhibeat honorifica sepul-
tura. Vnde & deuoti discipuli Iosep & Nichodemus
in sindone mūda conditū multis aromatibus cor-
pus inuoluētes deuote in sepulchro nouo: quod
sicut erat in horto recondūt. **C**ogita anima de
uota si corpus illud fuit a sanguine lorū: ut cōditu-
te aromatē esset accōmodū illam loturam sangui-
nis bibere cū amoris dulcore: imo teipam totam ī
aquā conuerte: ut merearis illo facto corpi applica-
ri. **C**ogita q̄to affectu ille sancte mulieres: que
sibi sedule ministrantes dū uiueret illud sacrū cor-
pus nitebant contingere: & se maternis fletibus
sociare. Sed & ille dilectus Iohannes expti amoris
memoria: & corporalis aspectus figura: doloze piete
perforatus: totū se lamēto sacri corporis: & quali pote-
rat refrigerio suspiriis maternis exhibebat. Vnde
puto q̄ istorū ploratione fletuū & deuotoz lu-
ctaminū: quibus marer a filii corpore auelli nō po-
terat: & qbus ipsa illoz corda reliquabat in lachry-
mas usq̄ ad horam cōplectori ē sepultura ptracta:
ut hora cōplectori p tardis accipiat uespis ante so-
lis occasum: ut q̄li possit dici sepultus in uespis.
Piam aut cōcertationē dilatationis sepulture
ter deuotā uirginē & adueniētes discipulos: deu-
tus lamētator passiōis iesu & eximius doctor Ber-
nardus in quodā describit tractatu: de sacre uirgi-
nis planctu. Terminato autem sepulture officio co-

gita cum quantis gestibus ipsum sacrum saxum se-
pulchri materna complectebantur brachia: rigabāt
oculi: osculabantur labia: & totus gestus corporis
intra sua p̄cordia absorbere uidebatur sepulchrum.

Amplectere sepulchrū pia mater: & super ipsum
ingemina myrrhata suspiria ī tuo recessu: ipsum ī
tuo dolore asporta: & illud corpale monumentum
tui spūalis sepulchri quod filio tuo excedisti in pe-
tra stabilissimā cordis tui perfectionē significat. **E**t
si illud monumentum corporale fuit in horto: nō
tamen cultu regio & manu exculto. Sacer autē ani-
mus tuus hortus concludus sponfi & pomeriū sa-
lamonis pacifici: & uestibulum horti assueri beati.

In hoc ergo horto uirtualis pullulationis tue sa-
cratissime mētis dilectissimo filio tuo excedisti mo-
numentū nouum: in quo nunq̄ positum fuit uel
ueniale peccatum. Nec tibi defuit sindo mūda uir-
ginalis candoris. Sed nec myrrha & aloes compas-
sionis amare: & aromata fragrantis amoris. In his
ergo reporta filium: & me peccatorem indignum
in petra ad similitudinē tui dignum dilecto tuo fi-
lio preparare sepulchrum.

Atende autē aīa deo
deuota quante iaculationis aspectum prebet ma-
ternus contuitus: quando a sepulchro filii doloro-
se auulsa: facie pallens: respersa sanguine cū anhe-
lōsis suspiriis & gemitibus interruptis: & fletibus
lachrymosis in manibus dilecti Iohannis: & illorum
fidelium deuotorum in ciuitatem reducit. **C**erte
qui non percutitur: immo qui non contentur cō-
passionis affectu in tali memoria uirginis matris:
degener est filius: & sua miseratione indignus. Sed
& illa Magdalena deuota tanto ferebatur cordis ī-
cendio: tanta pietatis afficiebatur dulcedie: tam ua-
lidis trahebatur uinculis charitatis: ut feminee fra-
gilitatis oblita non terretur noctis caligine: nec
retardaretur persecutorum imanitate: nec armatu-
ra custodum a uisitatione sepulchri: quin potius
foris stans: & rigans lachrymis monumentum re-
cedentibus discipulis non recedebat: pro eo q̄ di-
uine dilectionis igne succensa: tam ualido urebat
desiderio: & patientie uulnerabatur amore: ut ni-
hil ei saperet nisi flere: possetq̄ ueraciter illud eru-
tare propheticum. **F**uerūt mihi lachryme mee pa-
nes die & nocte: dum dicitur mihi quotidie ubi
est deus tuus. **D**eus meus pro me totus in mor-
tem traditus bone iesu concede mihi: q̄q̄ in om-
nem modum immerito & idigno: ut qui his cor-
pore interesse non merui: fideli tamē licet arida ea-
dem mente pertractans illum ad te deum meum
pro te crucifixum & mortuum compassionis affe-
ctum experiar: quem innocens mater tua: & dile-
ctus tuus discipulus: & frater uterinus per adoptio-
nis gratiam & recommendationem maternam Ioh-
annes apostolus: & penitens Magdalena cum so-
dalibus suis in ipsa tue passionis hora senserunt.
Atende autē ī fine tractatus passiōis dilecti iesu q̄
diuina puidētia in consumatōe mysterii nr̄e redem-
ptionis: non omne genus mortis eligere uoluit.

Vnde nec iugulari uoluit cū innocentibus pueris impietate herodis: sicut refert **Matheus**. Nec precipitari sustinuit a suis compatriotis impiis nazareis: sicut refert **Lucas**. Nec lapidibus obrui ab impiis scribis & phariseis in iherusalem: sicut narrat **Ioannes**. Sed mortem crucis accepit tanq̃ signum uictorie: & tanq̃ significatiuam perfectionis & gratie in totam ecclesiam: per tale mortis beneficium diffundende. Vnde & talis modus expansionis sic in cruce est conuenientissimus etiam in ipsa figura ad omnia impetranda a pietate paterna: ad omnia diffundenda in electos filios charitate largiflua: ad omnia amplectēda remissione plenaria: ad omnia trahenda ad se uirtute minifica. Propter quod in cruce totus uirtute calefcens more solaris radii humores deuoti cordis trahit ad se in pluuia resoluēdos deuoti & cōpassiui ploratus sue sacratissime mortis. **Per naturam** uacui quo semetipsum totaliter exinanauit: seipsum effundendo pro te efficacissime trahit: quicquid in te est: tam nature: q̃ gratie & cuiuscunque subsistentie uirtuose: ut seipso euacuatus in morte totus iterum impleri desideret tua sancta conuersatione & uita. **Per naturam** similitudinis uirtuosissime trahit totus assimilatus similitudini nostre miserie: preter ignominiam & peccatum. Vnde & ipse modus moriendi extensionis in cruce figuram pretendit uirtuose baliste: que respectu anticipari potest celum iaculare & terram: ut per ipsam eternus pater quasi per arcum inestimabilis amoris filium suum crucifixum & mortuum pro tui expiatione sceleris intra cordis tui intima: ipsius tui cordis duriciem perforando transfigat. Sed & tu in terra positus uersa uice pectus potes iaculare paternum dilectissimum filium suum pro sui honoris defensione crudeliter dilaceratum & mortuum in ipso crucis uehiculo: usque ad sua intima arcu affectuosi amoris extenso proiciēs: quoniam tibi remissionis beneficium negare non possit. Vide ergo arcum anima deuota: & benedic qui fecit illum: qui in se pactum diuini sedens representat. Ex ipsa autem penetratiōe clauorum fuit signum talis perpesio mortis conclaurationis & penetrationis cordium electorum in memoria tanti beneficii recepti in supplicio crucis. Ex conuersatione autem integra ossium & membrorum iesu: est signum perfecte conseruationis omnium: tam diuini honoris: q̃ humani generis salutis & promotionis electorum in melius: quo expresse concluditur q̃ nullo maligno hostis conatu antiqui potest diuini nominis honor: uel eius beneplacitum uel electorum melius impedi. Ex eleuatione autem sui inter celum & terram est signum meditationis & reconciliationis inter peccatores & deum: inter quos fidelis mediator existens deum inclinādo pietate: & nos eleuando sui amoris infusione in pacis dulcissimum osculum in semetipso uirtuose cōiungit. Propter quod & apostolus dicit q̃ inimicitias soluit in carne sua. Ex ipsa etiam eleuatione &

exaltatione a terra: est signum gloriose uictorie sue & suorum: & exaltationis super hostilem exercitū: & eleuationis cordis fidei ium suorum ab omni eterno amore. Vnde & eleuatur in altum: sicut triumphale uexillum. **Ex hoc etiam** q̃ in aere passus fuit: ostendit q̃ debellabat aereas potestates: & sicut ipse terram honorauerat in ipsa cōuersando uirtuose & uirtualiter: & aquam ipsam calcando poterat: & in ea lacrum instituendo baptismi: & ignem honoraturus erat: spiritum sanctum in eius specie largiendo gratanter. Sic & aerem in ipso bellando atrociter: & uincendo feliciter speciali prerogatiua factauit: ut non sit in elementari orbe: qui se abscondat a calore eius. **Ex ipsa autem** totius pondero si corporis impendētia in solis clauis ligno crucis infixis: signum fuit q̃ ponderositas nostri reatus tota suspenderetur & eleuaretur in contemplatiōis excessu solis clauis cōfixa spiritalis amoris. **Ipsa autem** affixio corporis iesu & confossio latens: qua ipse innocens manibus & mundo corde fuit crucifixus ad horam: significat illum impulsissimum & crudelem latronem luciferum: cuius manus sunt plene sanguine cum tota caterua homicidiali ibi in eternum fuisse cōfixum: & in omni machinatione sua confusum. Nihilominus etiam nostrorum peccatorum cyrographum: quo gloriabatur nos possidere ille tyrannus impius fuit in christi carne sacratissima totali laceratione conuulsum: ut quia innocenti corpore clauis durissimis uoluit satelles impius scribere penam mortis ipso diuinitatis aculeo sub carne latente: & ipse confingeretur hostis: & erueretur de impiissimis manibus eius quilibet christi fidelis expurgatus ab omni reatu: tam infectionis proprie ostensionis: q̃ infectionis originis. Vnde & apostolus dicit q̃ palam triumphans in semetipso principatus & potestates cyrographum decreti: quod erat nobis cōtrarium tulit de medio affigens illud cruci. **Ipsa uero crucis figura** que sola inter figuras rectilineas potest intra se totam circuli superficiem claudere: significat aperte q̃ crucis mysterium in se claudit totum ambitum gratie & totum orbem clarificatiōis nostre. Vnde de duobus lignis: uno recto: & alio transuersali crucis cōpaginatur figura: quia due sole sunt gratificate & beatificate nature: angelica uidelicet & humana. Vnde & illa bona uidua in libro regum ait ad **Heliam**. En colligo duo ligna &c. **Vidua illa** est rationalis anima: que in angelis suo uiduata numero: & in hominibus infecta peccato: uirilutis complementum debitum non habebat. Colliguntur ergo duo ligna: quia in cruce per omnium consummatorem iesum angelica ruina perficitur: & humana captiuitas liberatur. Et in duobus lignis crucē compaginantibus utraque potest configurari natura. Et illud quidem lignum quod recta sublimitate erectum est ad celos: significat naturam angelicam: que in rectitudine facta officiosissima deuotione & plenaria uoluntate diuine sublimitati ad-

desit. Illud uero quod transuersum est: humanam designat naturam: que transuersa immo ut uerius dicam euerfa: status sui perdidit equitatem. Intuere cum quanto sacramento iungantur in utroque ligno: scilicet fit: & ex occasione uulnerum unitior iunctura componitur. Super celestes enim spiritus non mediocre uulnerus acceperunt: cum deus in angelis suis reperit prauitatem. Nec contemnenda plaga cum eam resartiri oporteat: quia non restituto sociali numero numerositas cadens facta uideretur in uanum. Inferior uero natura miserrimi hominis a planta pedis usque ad uerticem ita uenenifera fermentatione infecta est: ut tota scatens sue putredinis uermibus nesciat unde ueniat: aut quo uadat.

Utriusque ergo spirituum utriusque uulneribus non mediocriter habitibus facta est iuncturalis impressio: que christo iungente ita refarcita est: ut nihil uulnerificum uideatur inesse. Christus enim in utrisque confixus: illos quidem reintegrans numero: hos uero expurgans peccato: utroque cauilla corporis sui ualidius necit: & corpus proprium iuncturis opposit: ne ualeat resiliere. Crux igitur iungit celum & terram: & plene pacificat & perficit naturam angelicam & humanam. Vnde potes uidere quomodo ipsa benedicta crux est firmissimum & indissolubile glutinum: quo conglutinantur rationales creature electionis & gratie: ut ex utrisque illa compleatur ciuitas: cuius participatio in idipsum. Vide etiam quomodo quadripharia angulatione sui: quattuor mundi comprehendit climata: & omnem ad se pertrahat creaturam. Et ne forte occurreret tibi ut ubique terrarum currens: redemptorem tuum inuenire non posses: a quacunque mundi parte procedas: siue ab oriente: siue ab occidente: siue a meridie: uel septentrione: paratus est sustinere uenientem: & blanda confouere dulcedine.

Sed attende quid tibi exprimitur de corde altissimi: uenis ad hominem crucifixum: crucifixus uenis aut crucifigendus. Sic enim christo est dignum: & necessarium tibi: quia qui christi sunt: carne suam crucifixerunt cum uitiis & concupiscentiis. Et sibi longe abest gloriari nisi in cruce domini nostri iesu christi per quem eis crucifixus est mundus: & ipsi crucifixi sunt mundo. Non immerito igitur crucis nomine intelligitur uniuersalis perfectio: quando piissimus iesus qui crucis mysterium in seipso receperat: imo qui crucis beneficium ex seipso effecerat: ad hanc benedictam crucem toto mentis affectu a suis deuotis imitatoribus assumendam inuitat. Attende ergo consilium dei tui: non solum cum patre regnantis: sed & dilectissimi tui amici pro te in cruce pendentis: nec falli potest: quia sapientia est: nec te fallere uult: pro quo tam ignominiosam sustinuit penam. Ait ergo. Si quis uult post me uenire: abneget semetipsum: & tollat crucem suam: & sequatur me. Sicut enim in cruce est omnis perfe-

ctio: sic in abnegatione proprie uoluntatis est perfecta & grata crucis assumptio. Et merito se uirtute se crucis euacuat: qui non se totaliter sub diuina uoluntate anihilar. Hec ergo beata crux diuine sapientie instrumentum est lignum uite in medio paradisi hominis per gratiam reformati multo felicius restaurans deperditum: quam corporis defectum releuare sufficeret illud corporale lignum. Hec est archa sancti Noe iusti a generationibus suis: in qua sola omne semine gratie referuatur. Hec est strues lignorum: in qua Abraham pater excelsus filium dilectum immolauit. Hic est arcus & pharetra: quam Isaac accipi iubet: ut sibi capta deferatur uenatio: quam gustata filio benedicat. Hec est scala Iacob: cui uere dominus est innixus: in cuius uirtute descendunt angeli nobis deferentes charismata: & ascendunt ad deum nostra digna desideria representantes. Hic est cyphus ille argenteus diuine sapientie & eloquentie contentius: in quo uerus Ioseph anguriatur & cognoscit omnem futuram gratiam electorum. Qui etiam iste cyphus in ore Sacci minimi, fratris sui: in predicatione Francisci ueste saccina contenti in disquisitione sollicita reperitur. Hec est uirga Moysi: in qua flagellauit egyptum: apperuit mare rubrum: profundauit Pharaonis exercitum: & eduxit in uirtute populum liberatum: hic petram percussit: & fluxerunt aque largissime: & bibit populus & iumenta. Hec est columna ignis & nubis: quam nobis mundanam obscurans gloriam: & nostram illuminans noctem horrendam ducatu salutifero in terram uiuentium introducit. Hic est dypeus Iosue: quem leuauit contra ciuitatem Hay. Hec maxilla Sampsonis: Hic gladius Gedeonis. Hec funis dauid regis: & baculus pastoralis. Hic tronus ueri Salamonis: & armamentarium domus saltus. Hic armoniacum horologium regis Achaz: in quo uerus sol iustitie decem lineis retrocessit. Hoc excelsum solium in quo dominum uidit sedere Esaias & Seraphin amorosas laudes inferus acclamantes. Hec est uirga uigilans Hieremie. Hic thau sacre conformationis Ezechielis. Hic est ille lapis modicus percussus statuam Danielis. Et ut silua figurarum dimissa in claue celestis aperture claudamus mysterium: noueris quod hic est clauis Dauid: que super christi hominis humerum data. Dabo inquit Esaias clauem Dauid super humeris eius: aperit: & nemo claudit: quia sapientia crucis omne archanum aperit sapientie increate: quod & sui austeritate claudit impius excecandis: ut ita ipsam contemnentes nemo aperire ualeat uias uite. Hec est illa sapientia: quam uas electionis Paulus christo cruci confusus dicit in mysterio absconditam: & sibi per spiritum sanctum reuelatam: quam & uocat sacramentum absconditum a seculis in deo: quia sacratissime crucis mysterium in trinitatis sacramento fuit eternally dispositum: tam ad sublimationem assumme-

di hominis per opera perfecte uirtutis: quod etiam ad redemptionem humani generis per sapientissimum modum prostrationis hostilis & illuminationis humilium mentium: qui deo homini non horrent simili charitate configi. Et qui gloriantur cum apostolo se nihil uelle: nisi christum iesum & tunc crucifixum. Hec est sapientia: quam idem magister gentium inter perfectos loquitur: quam etiam a pro defectu impiorum: qui testamentum christi mortis pollutum dicunt iniquis operibus nominat stultum dei. Nihil enim stultius uidetur menti carnali: quam uisibilibus delectationibus & mundi uanitatibus crucifigi: & inimicos diligere: & pro illis in mortem animam tradere: in quibus sapientia consistit christiana. Vnde & nomine stulticie: stultum dei significatur lux inaccessibilis claritatis sapientie dei: quam mens brutalis & ceca stultitiam reputat sensus sui. Attingere ergo mens sapientie emulatrix & clauem sapientie amplectere splendissimam: uidelicet crucem: quia ipsa est quam artifex omnium ex omnibus mundi instrumentis elegit: ut de ipsa clauum faceret defensionis: & clauem omnis salutis aperitionis: & nauem sacratissimi transitus per turbines mundani maris: quo feliciter ad portum eterne peruenitur salutis. Hec est sola signum filii hominis quod in solo celo eleuate mentis cernitur rutilare: quo signo celestis regis: & impii demonis superantur exercitus: quodque in extremo iudicio solares radios superans: eternum christi uictorie & membrorum suorum testimonium redderet ad confusionem nationis reprobate: que uidebunt in quem confixerunt: & ad iubilationem & laudem nationis electe qui amplexabuntur iocundum instrumentum sue eterne glorie & salutis. Aue igitur sacratissima & immaculata crux: que pulchritudinem & decorem de membris domini mei suscepisti: & ex eius pretioso sanguine rubricata amoris incendium & honoris titulum electis tibi ingeris deuotis: securus & gaudens uenio ad te. Ita & tu gaudens suscipias me discipulum eius: qui pependit in te. Eleua me sanctissima crux mentis suspensione a terra: & recipe me ab hominibus: & redde me meo magistro: ut per te suscipiat me: qui per te me redemit. Sed & tu pie iesu crucifixe non permittas mentem cui reuelasti mysterium tue crucis: & per ipsam tuis uitalibus uisceribus introducis rursus puluere inquinari mundano: sed in ipsa consumma desiderium meum: ut in tuis sacratissimis & desideratis doloribus totus dum uiuero corpore & mente transfigar. Conueniens autem fuit ut corpus domini iesu sepeliri. Primo ad probandam ueritatem mortis eius: quia nullus communiter sepelitur: nisi constet de morte. Vnde Mar. xv. legitur quod Pilatus antequam concederet iesum sepeliri: diligenti inquisitione cognouit eum mortuum esse. Secundo quia per hoc quod christus de sepulchro

surrexit uelatur spes resurgendi per ipsum his qui sunt in sepulchris: secundum illud iohannis. v. Omnes qui in monumentis sunt: audient uocem filii dei. Tertio ad exemplum eorum qui per mortem iesu spiritualiter moriuntur peccatis qui absconduntur a conturbatione hominum. Quibus & dicitur Colo. tertio. Mortui estis: & uita uestra abscondita est cum christo in deo. Vnde sicut mors efficaciter operata est nostram salutem: sic & sepultura iesu. Propter quod in quodam sermone ephesin concilii dicitur. Nihil horum que saluant homines iniuriam deo facit: que ostendunt eum non passibilem: sed clementem. Conuenienti autem modo sepelitur in horto in monumento notio excisso in petra: inunctus myrrha & aloes: inuolutus in sindone munda aduoluto magno saxo ad ostium monumenti. Primo ad confirmandam fidem mortis & resurrectionis ipsius: sicut infra exponetur. Secundo ad commendandam pietatem & deuotionem iesum sepelientium: & admirandam uictoriam morientis. Vnde licet passio & mors quanta fuit abiectior: tanto magis patientiam & constantiam iesus commendauit: ut per hoc abundantius pro nobis satisfaceret. Sepultura tamen honorifica esse debuit: in signum uirtutis morientis iesu: qui contra intentionem occidentium honorifice sepellitur. Vnde Criso. dicit. Ante crucem omnia mesta sunt & infirma: ut autem crucifixus est omnia clariora sunt facta: ut noscas non purum hominem crucifixum. Tertio ad mysterium spiritualis sepulture taliter iesus uoluit sepeliri: & ad figuram emendationis perfecte peccati Ade: unde in horto sepelitur: quia ille in horto peccauerat. Ideo autem secundum Augustinum: in aliena ponitur sepultura quia non propriam: sed alienam mortem est passus: dum pro aliorum salute moritur: licet etiam per hoc extrema iesu demonstratur paupertas: qui sicut uiuens domum non habuit: nec aliquid proprium unde uiueret. Sic & moriens aliorum elemosinif: & in mutuo sepulchro est positus. In nouo autem ponitur monumento: ut significet cor nouum creari in illis qui spiritualiter conspeliuntur christo. Vnde & sindon noua mundissime uite myrrha & aloes mortificationis amare penitentie & odoris bone fame eis deesse non debent. Excisum autem fuit monumentum in petra: in signum quod excidenda erant uirtute mortis iesu corda petrina: ut in ipsis christi passi locaretur memoria. Saxum magnum aduoluitur ad ostium monumenti: quod grandis & fortis constantia debet super cor apponi: ne furto hostis maligni de ipso corde mortis iesu continuus gemitus & presentia auferatur. Non autem debuit corpus iesu quomodocumque putrefieri uel incinerari: quia putredo cuiuscunque corporis ex infirmitate nature provenit: que non potest amplius corpus continere in unum. Sicut autem

mors christi non debuit esse ex aliquo morbo uel senio: ne crederetur necessitate nature mori: sed debuit esse ex passione illata: cui se sponte obtulit ihs pro nostra salute. Sic nullo modo uoluit corpus suum qualitercunque putrescere: uel resolui: maxime quia hoc non uidebatur expediens nostre saluti: quoniam potius urgebat in detrimentum fidei: & iniuriam corporis iesu christi: qui sine aliqua infectione fornicationis cuius incineratio & mors proprie est pena: conceptus est de spiritu sancto: nihil contrahens fornicationis: & nihil in mente relinques: ac per hoc incinerari non debuit: quia licet mors fuerit utilis pro nostra salute: quam pertulit dispensatiue: incineratio tamen in expediens fuit: secundum illud psalmi in persona iesu dicti. **Que** utilitas in sanguine meo &c. quasi dicit iesus: si corpus meum putrescat: perdetur sanguinis mei effusi utilitas: dum carni mee non crederetur unita diuinitas. **Mansit** autem in sepulchro iesus tribus diebus & tribus noctibus per synodochem: sicut computat Augustinus hoc modo. Vt ultima pars sexte ferie accipiat pro tota die: nox sequens cum die tota sabati accipiat pro tota die naturali. Nox uero sequens sabbatum que est principium dominice diei: siue dicatur resurrexisse ihs diluculo secundum Augustinum: siue media nocte secundum Gregorium accipiat pro tota die dominica. Nam sicut dicit Augustinus tertio de trinitate. Mutatus est ordo temporum: ut sicut primi dies creationis incipiunt a luce: & terminantur in noctem: propter futurum hominis lapsum: sic propter reformationem hominis factam a tenebris nostris ad lucem christum incipiat decetero a nocte: & terminetur in lucem diei: iuxta illud Mathei ultimo. Vespere autem sabati que lucebat in prima sabati. i. nocte sabati que terminatur in luce dominice diei: & signatur in duabus noctibus: & una die quibus christus iacuit in sepulchro: quod una sua simplici morte que propter uirtutem in ea splendens merito dicitur lux diei: a nostra duplici & tenebrosa morte tam pene quam culpe nos eduxit.

Circa autem passionem mortem & sepulturam christi est secundus articulus de his que pertinent ad humanitatem ipsius: contra quem duplicem errorem nunc inuenio. **Primus** quidem est manicheorum: qui sicut corpus christi fantasticum asserunt: ita passiones christi non in ueritate sed in fantasia arbitrantur esse. Contra quos dicit Esaias .lii. Vere langores nostros ipse tulit &c. Et illud. Tanquam ovis ad occisionem &c. **Quod** etiam inducit Actuum .viii. **Secundus** est error Galieni: qui in christo iesu unam naturam posuit: sed incorruptibilem & imortalem. Contra quem dicitur prime Petri. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est &c. Et contra hos errores ponitur in sym-

bolo. Crucifixus mortuus & sepultus.

Sane peregrinationis dilecti iesu uirtualiter terminato cursu: quo triginta trium annorum uel circa curriculo nobiscum benignus iesus conuersatus est in passibili carne relicto corpore in cruce confixo: cum draco ille cruentus & rapidus leo estimaret se de occulo agno assecuturum esse uictoriam: statim post separationem a carne resurgere cepit in anima descendente ad inferos diuinitatis potentia: quia leo noster fortissimus de tribu iuda assurgens in fortem armatum: & predam electorum suorum uolens ab ipso diripere: personaliter descendit in anima ad uisitandum illum electorum cetum: quem idem predo impius a principio mundi usque tunc detinebat indusum. **Ubi** suspende dignationis dulcedo in iesu benedictio resplenduit: qui non per subiectam creaturam: cum esset dominus omnium uoluit electos uisitare in profundo. Sed per semetipsum ad ipsos uisitandos amplexandos: osculandos: beatificandos in inferiores terre partes: omnem humiditatem consumendo descendit. **Descende** tu anima quecumque deuota: & sanctorum patrum toto cordis affectu occurrentium iesu contuere applausum: & audi eos secunda uoce cantantes insultando impiissimis principibus mortis. **Attollite** portas principes uestras: & eleuamini porte eterne: & introibit rex glorie. Quibus tremore confracti: scilicet ipse impius Lucifer potuit respondere. **Quis** est iste rex glorie. Cui insultantes electi inuectiue retorquent. **Dominus** fortis & potens: dominus potens in prelio: quasi dicant: impie: crudelis: & dire tyranne: iam nos non potes inclusos tenere: quia dominus fortis & potens: qui in nostra carne passibili tanquam in sue infirmitatis femore & uestimento assumpte nature scriptum habet. **Rex** regum: & dominus dominantium: te in prelio mortis sue uictorioso prostrauit. **Cumque** iterum ingeminaret quis esset iste rex: de quo tanta predicarent in passibili carne: potuit sua in confusione audire: dominus uirtutum ipse est rex glorie. i. iste est ille qui in uirtute sue patientie quam operatus est in cruce tuam pertinacem superbiam sepeliuit. **Et** ideo cum tuis sodalibus uos tenebrarum principes attollite portas uestras: & uos eterne porte predestinationis diuine eleuamini omnem impugnantem malitiam superando: & introibit rex glorie secundum diffinitionem bonitatis diuine. **Quod** si uos principes mortis tardatis portas uestras tol-

Iesus infernum adiens

lere: audite dauid patriarcham & eximium propheta-
tam iam ex tunc in mundo cantantem in iubilo:
quod nunc per ipsum regem glorie opere intuet
completum. **C**ontrivit portas ereas: & uectes ferre-
os confregit. Ibi enim confregit potentia: arcum:
scutum: gladium: & bellum. **T**uncq; fulgor di-
uinitatis resplendens in anima: omnia confringens
hostilia instrumenta: alligansq; serpentem: & ad lo-
cum ubi sancti detinebantur accedens: diuinitatis
sue radio eis serenus illuxit: & ostensa sue nude di-
uinitatis essentia eos: in loco beatificauit inferni.

Licet autem ibi non oporteat esse tales uoces
formatas: tamen nostra deuotio que diuina nō ca-
pit: nisi circunelationibus a scriptura sancta ad no-
stram condescensionem expressis istas uoces & re-
plicationes psalmorum prophetiarum & cantuum
format sibi ad proprium excitandum affectum.
Quod etiam multis sanctorum operibus omeliis
& sermonibus factum reperitur deuote. **V**nde & po-
test anima cogitare: q; saluatoris presentientes ad-
uentum illi sancti prophete semetipsos mutuo hor-
tabantur dicentes. **L**euate capita uestra &c. **E**t pio oc-
currentes saluatoris aspectui: cum multo gaudio &
reuerentia ipsum adorantes: amplexantes: & oscu-
lantes dixerunt. **D**omine refugium factus es no-
bis a generatione in generationem: priusq; mon-
tes fierent: aut formaretur terra & orbis a seculo &
in seculum tu es deus. **N**isi quia tu domine adiuui-
sti nos: semper fuisset in inferno anima nostra: sed
memor fuisti opprobrii seruorum tuorum: & rede-
misti nos deo in sanguine tuo: & fecisti nos deo
nostro regnum & sacrificium: & tecum regnabi-
mus in eternum. **B**enedictus igitur qui uenis i no-
mine domini deus dominus: & illuxit nobis. **E**t
ideo confitemur tibi: quoniam bonus & laudabi-
lis in secula deus noster. **I**nfinitas autem adap-
tationes scripture potes tibi in his o deuota ani-
ma fabricare: & quando adduxeris hincinde non
poteris digne percipere illud iocundissimum festū
& plenissimum gaudium mutuatorum amplexuum
redemptoris & redemptorum: nec illam confusio-
nem & nequissimum dolorem spirituum maligno-
rum & triumphalem modum quo christus omnē
impietatis contrarie confudit conatū.

Tunc enim extractus leuiatham hamo ipsius per
christum pforata maxilla quicquid iuris habere
uidebatur i electorū corpore perdidit: propter p-
sumptionē iniurie capitis quod inuasit.

Tunc uerus Sampson moriens: uictoriam de suis
hostibus reportauit.

Tunc uerus triumphator mortis iesu impios sup-
peditauit: & electos sanauit.

Tunc agnus sine macula i sanguine testamēti sui
de lacu in quo non erat aqua uinctos eduxit.

Iesus infernum adiens

Tunc habitantibus in regione umbre mortis: no-
ua lux expectata radiauit.

Tunc sanctis ueteris testamenti uerū sabbatū eter-
ne requietionis illuxit.

Et fugata est figura obseruationis figuralis sabba-
ti per filium hominis: qui etiam dominus est sab-
bati: qui ueritatem illius figure adimpleuit electis
eis data quiete eterne beatitudinis. **P**ropter quod ē
merito magnus iste dies sabbati: qui omne de ce-
tero effugabit sabbatum figurale. **P**erniciosa igit
est obseruantia sabbati iudeorum recepta eterna qe-
te beatitudinis glorie in populo christiano. **A**t-
tende autem q; licet istud sabbatum fuerit sanctis
patribus delicatum pro aspectu eterni luminis. **F**u-
it etiam sabbatum requietionis ipsi dilecto iesu ab
operibus nostre redemptionis in sua passione &
morte: ipsi tamen uirgini fuit ruminatio dolorose
memorie eorum: que uiderat fieri in filii sui dilecta
carne & mente: quatenus etiam ipsa exterius
sabbatizauit ab aspectu uisionis corporee illorū
uulnerum: que christus iesus die precedenti recepe-
rat pro nostra salute. **V**nde & ipsa mater sentiens
adhuc mortem in corpore diuinitati unito i sepul-
chro inclusa tota impellebatur a spiritu sancto: &
omnis gratie adminiculo: ut ipsa perfecte mortem
gustaret in uulnibus saluatoris: cuius corpus ad-
huc prostratum iacebat in morte. **V**nde ipsa in se
supplebat: quod anima filii absens & beata sentire
non poterat. **N**ec te moueat q; sciebat filium non
dolere in carne: quia satis sufficebat sibi ad dolo-
rem scire corpus sine uita iacere examine. **N**ec de-
buit deus mortuus in assumpta carne: maxime eo
tempore quo in ipso durabat mors: non recipere a
creatura redempta dignum deplorationis lamen-
tum: quod quia non uidebat fieri ab aliqua creatu-
ra uite huius: nec etiam digne posse fieri a secuturis
electis: ipsa omniū mater electorum dignissime p-
omnibus fecit. **E**t quia sola fuit i hoc planctu: ideo
in corde suo tantum dolore exercitum adunauit.
Ipse enim spiritus sanctus qui in officio sabbati san-
cti in ipsa ecclesia iam artificiosa coadunauit lamen-
ta: ad memoriam preterite mortis illius inq; cuius
tota caro iam est in gloria paterne sedis euecta: &
hoc ut soli memorie ab electorum gemitu dignū
exhibeatur lamentum. **Q**uanta putas formabat su-
spira & compassiua iacula in corde illius sacratissi-
me uirginis matris: que mortem presentem unige-
niti filii sui dei non tam recalebat preteritam: q; et
intuebatur presentem & recentem in uulnerato fi-
lii sui corpore nuper morte extincto: cuius adhuc
forsitan sanguine ipsa tota erat cruentatione resper-
sa. **P**ropter quod omnia facta circa dilectum suum:
que in precedenti die studiose collegit: nunc in cor-
dis sui amplo mortario maleo intentissimi doloris

& ponderis omnia reuoluendo: examinando: ponderando: tam ex pietate susipientis filii & patientia in omnibus ostensa: q̄ ex nequicia inferentis animi: & exterius crudelitate monstrata studiose cōtruit. Vnde & amarum salsamētum in hac tritum confecit omnibus deuotis mentibus filiorū: i quo intigant & comedant christum crucifixum & mortuum: & in igne passionis acerbe totum assatum & coctum eis in mensa deuote memorie preparatū in cibum. **Q**uicunque ergo uis comedere christi mortem: associa tibi matris amantissimum salsamentum. **A**ttende autem q̄ licet iesus in hoc sabbato quieuerit a dolore: non tamen quieuit a damno & impiorum iniuria iudeorum. Nam & anima fuit suo corpore priuata: & mors inclusa in sua carne: que nisi fuisset caro diuinitati unita: & ab omni infectione fomitis aliena: & spiritali dotata gratia per ipsum mortis uigorem ad incinerationē fuisset adducta: si cōmuni hominum lege mors pmitteretur agere in copus quod tenebat prostratum. **S**ic ergo uides q̄ xp̄us non quieuit a dāno: licet quieuerit a dolore: non etiam ab iniuriis quieuit. Ipsa enim die principes impii sacerdotum non faciat sue supplicio mortis accedentes ad Pilatum: ut seductorem infamantes & custodes armatos in iniuriam corporis circa sepulchrum ponentes: & sigillis malitie sue lapidem consignātes mente pertinaci resurrectionis gloriam impedire nituntur. Sed mentita est iniquitas sibi: & seiplos proprio mendacio peremerunt: & ementes sui cordis perfidiam pecunia copiosa & ueritati resurgētis digna testimonia tribuentes inuicti: non est sapientia: non est prudentia: non est consilium contra dominum. Tanta enim malitia iudeorum de custodiēdo sepulchrum electorum fidei subseruiuit. Nam & prostratio uictoriosa custodum: & fuga: & nuntiatio ad principes sacerdotum: ipsosmet impios iudeos de sua machinatione confudit. **P**otes ergo uidere q̄ passio non fuit consummata perfecte: donec gloria anime redundauit in carne: corpus reassumens resuscitatum a morte: & immortalitatis gloria reformatum: propter quod christianus populus qui deflet corruptionem institute nature in creatione primaria: & gaudet solum in reformatione gratie facta per christum: cuius reformationis labor non plene quieuit: ut preostensum est usque ad dominicam diem: & ipsam dominicā pro resurrectionis christi gloria sabbatizauit: literalis sabbato relicto iudeis: qui in solis figuris adhuc uersat uirtute uacui: & dicentes se honorare creatorem: ipsum contumeliose uituperant: labori redemptoris ingrati: cum sit nobis factus inestimabili pietate redemptor: & formator in esse gratie.

Ipse idem omnipotēs deus ex misericordia factus homo de uirgine: qui in esse nature de nihilo nos creauit: cui tanto plus grata debet esse humana infirmitas: quia in creatione sine labore dixit solum & facta sunt: Sed in redemptione pre laboris angustia toto corpore sudore sanguineo fluens dixit multa salubria: & audiuit indigna: fecit mira: & pertulit dura. **D**e uoti ergo filii beatissime uirginis suo compantes dolori: & configurati similitudini mortis christi sabbatum associant ipsi parascēue: ducentes sabbatum diem amarum in ieiuniis: lachrymis: & afflictionibus carnis. Quia enim sola uirgo iesum digne plorauit in sabbato: & sola fuit columna ecclesie in fidei fundamento. Ideo sibi appropriatur sabbatum: tam in reuerentia celebratois missarū: q̄ ē i abstinentiis pro suorū ueneratione dolorum. Multum enim indeuotus est filius mortis iesu: qui in illa die in qua caro sua mortua iacuit: se uult carnalibus reficere: uel pinguibus uel delicatis: & non potius cum deuotis filijs ieiunare.

Pro isto uirtuoso boni iesu descensu ad inferos: & contractione hostilis nequitię dicuntur duo uersiculi: quos simul tractando compegi.

Iesus infernum adiens.

Iesus frangens conatus Cap. xxviii.

De hoc autem descensu christi ad inferos corpore in sepulchro iacente est. tertius articulus fidei ad humanitatem iesu spectans. Contra quem est error quorundam dicentium iesum non descendisse ad inferos per semetipsum: cum tamen Petrus dicat contra hoc Actuum secundo: q̄ non est derelictus in inferno propter quod dicitur q̄ i symbolo apostolico habetur. Descendit ad inferos. **C**onueniens autem fuit christum ad infernum descendere. **P**rimo quia uenerat omnes penas nostras portare: inter quas erat necessitas descendendi ad inferos. Vnde sicut conueniens fuit eum mori: ut nos liberaret a morte: ita eum illuc descendere: ut nos liberaret ab illo descēsu. Propter quod dicitur Osee. xiii. Ero mors tua o mors: morsus tuus ero inferne. **S**ecundo ut dico diabolo per passionem uinctos eius eriperet: secundum illud Colo. secundo. Expolians potestates & principatus traduxit confidenter. **T**ertio

ut sicut potestatem suam ostendit in terra uiuendo: & moriendo: ita in inferno ostenderet uisitando & illuminando bonos: & terrifice confundendo malos: ut sic in nomine iesu omne genu flectatur etiam infernorum: ut dicitur Philppen. secundo. Descendit autem secundum animam iesus solum ad inferni locum: in quo detinebantur iusti: sed uirtus eius est diffusa in omni loco inferni. Nam uirtus liberans a carentia uisionis fuit diffusa in iustos perfecte purgatos. Virtus liberans a doloribus pene fuit diffusa in purgatorio quantum puto. Credo enim quod omnia sua membra tunc ibi existentia de purgatorio eduxit. Nec obstat quod aliqui dicunt quod passio christi non habet effectum temporalem & transitorium: sed permanentem & sempiternum: ac per hoc quod tunc non fuit maioris uirtutis quam modo: ex quo sequitur quod sicut nunc non liberat nisi finito tempore debite purgationis: sic nec tunc.

Duplici enim modo potest huic rationi responderi. **V**no modo quod effectus permanens & eternus non impeditur ex hoc quod specialiter in aliquo tempore: & aliquo casu misericordius operetur: sicut etiam dictum est supra: quod singularius influxit uirtus passionis in latronem consocium. Tunc n. satis uidetur conueniens: quod presentia anime redemptoris omnia membra sua in inferno existentia sibi gloriose coniunxerit. Et hoc modo potest dici iesus soluisse dolores inferni: quia idem est ignis quo dolent purgandi: & quo cruciantur reprobi.

Alio modo potest dici seu solui ratio predicta: dicendo quod diuina sapientia sic sciuit contemperare intensionem pene respectu prolixitatis temporis: quo ibi debebant morari: ut hora descensus christi essent plene purgati. Quicquid sit de hoc parum concludit ratio predicta: quin satis uideatur conueniens nouum munus liberationis accepisse omnes electos qui erant in inferno ex piissimi iesu presentia. **A**d locum uero damnatorum uirtus descendit iesu pro tanto fuit diffusa: quia magnificentiam suam uictoriose potestatis monstrauit super Luciferum: & super reprobos omnium cetum impium: eorum malignitatem & incredulitatem plene conuincens. Quod autem Petrus apostolus dicit prima tertio: quod christus his qui in carcere conclusi erant: spiritu ueniens predicauit his qui fuerant increduli aliquando. **S**uper quo dicit Athanasius: quod corpus christi fuit in sepulchro positum: quando ipse perexit predicare his qui custodia erat spiritibus. Sicut dixit Petrus. Ex quo sequi uidetur quod predicauerit damnatis: Nam illi soli erant increduli: sic intelligendum credo: quod his qui in carcere infernali erant conclusi: iesus ueniens spiritu idest secundum animam predicauit: qui increduli fuerant aliquando. Non quod ut incredulos ad fidem ibi con-

uerteret: sed ut eorum infidelitatem confutaret. Et predicatio nihil aliud intelligi debet ut credo nisi manifestatio diuinitatis eius per effectus terrificos super reprobos in descensu anime iesu. **A**ugustinus tamen predictum uerbum Petri in epistola ad Enodum exponit de operatione diuinitatis eius: quam exercuit a principio mundi: ut sit sensus: quod hi qui in carcere conclusi erant: idest in corpore mortali: quod ratione passionum & fomitis est quasi carcer anime: ueniens spiritu sue diuinitatis predicauit per internas inspirationes: & per externas admonitiones in uerbis iustorum: his inquit predicauit qui increduli fuerant aliquando: scilicet Noe predicanti quando expectabat dei pacientiam: propter eorum conuersionem deferens penam diluuii. Unde subdit in diebus Noe cum fabricaretur archa. Et hoc modo exponendo nihil tangit de descensu ad inferos. **D**icitur autem totus christus fuisse in inferno: quia totus masculine refertur ad personam: que ubique est tota: & in inferno tota erat in anima: & tota in sepulchro cum carne: & ibi creditur tantum stetit anima iesu: quantum in sepulchro stetit corpus eius: ut simul illa exiret de inferno: & corpori iuncta gloriose simul utrumque exiret triumphaliter de sepulchro.

Iesus triumphans mortuus
Iesus surgens beatus **Cap. xxix.**

Quia uero si corpus remaneret in morte & anima christi persisteret in inferioribus partibus terre: non appareret uictoria mortis eius. Ideo christus expoliatus potestates & principatus: & palam triumphans illos in semetipso cum illo beatorum exercitu ab inferis uictor ascendit: & sacre quietis domini in sepulchro illucescentem tertia die: que in dierum reuolutione est octauus & primus dei uirtus & sapientia christus: mortis prostrato auctore etiam ipsam mortem que in suo corpore adhuc uidebatur indusa deuicit: & eternitatis nobis additum apuit: dum sese a mortuis diuina potentia suscitauit: ut notas nobis faceret uias uite. Tunc terremotus factus est magnus & angelus domini in uestimento albo & cadido & aspectu fulgureo descendit de celis: pijs apparuit blandus: impijsque seuerus: propter quod & proteruos perterruit milites: & confortauit pauidas mulieres. Merito ergo in his duobus uersiculis dicitur. Iesus triumphans mortuus. Iesus surgens beatus. **I**deoque triumphalis uictoria & resurrectionis letitia maxime representantur in

officio diei iussu sabbati sancti que cantatur meridi-
die: & consueuerat cantari antiquitus in resurrectione
nocte: propter quod dies ista ē.

Primo fontalis beniuolentie: quia hodie collatum
est subleuamen peregrinantibus.

Secundo triūphalis uictorie: quia propositū ē adi-
uamen certantibus.

Tertio precordialis letitie: quia prolatum est sola-
men laborantibus.

Quarto spiritualis intelligentie: quia remotum est
uelamen a considerantibus. Et sic hac die recipiūt

omnes quod eis expedit

Peregrinantes fiduciam

Decertantes constantiam

Laborantes perseuerantiā

Contemplantes refulgentiam

Est igitur hec dies fontalis beniuolentie quia ho-
die fuit

Mestorum consolatio

Afflictorum liberatio

Peccatorum confortatio

Puillorum consolidatio.

Et secundum ista quattuor: hec est dies frondose
condensationis sacre cōmunionis: solennis bap-
tizationis. Certe illuminationis. **¶** Igitur dies ista ē
frondose condensationis in multiplicatione lectio-
num & cantuum: quia singulariter letificati sūt me-
sti: quia mater afflicta: & sancte mulieres deuote be-
nigna iesu apparitione fuerunt consolete: cum ui-
derunt in iubilo regem in resurrectionis decore: &
multiplicate sunt apparitiones hac die: & diuersis
modis gaudia cumulata. Constituite inquit ps. di-
em solennem in condensis. **¶** Est etiam dies sa-
cre cōmunionis: ad confortandum & recreandum
afflictos: quia resurrectio eius est afflictorum con-
solatio & omnium patientium pro christo: unde la-
cobus frater domini: & ioseph ab arimathia fuerūt
ab afflictione liberati sicut dicitur infra: quia per re-
surrectionem domini etiam liberabantur qui fue-
runt in inferno detēti: unde hec nox spoliavit egypti-
os: ditauit hebreos. Et sic moyses noster de aq̃s pas-
sionum assumptus: prostrauit exercitū pharaonis.

¶ Est etiam dies ista solennis baptismationis: quia
in hac nocte consueuit magna solēnitas baptis-
mi fieri in signum remissionis peccatorum. Hauriant
ergo peccatores spem uenie in resurrectione chri-
sti in qua iustificamur a peccatis. **¶** Est enim hec sū-
ma confortatio peccatorum: dum magdalene pec-
catrici prius apparuit intra mulieres ut infra dicitur
& postea petro qui eum negauerat: quem etiam p-
angelum specialiter nominauit. Mortuus est enim
bonus iesus pro peccatis nostris & surrexit propter
iustificationem nostram. Ecce igitur dauid arrepti-
cius hircus emissanus & passus pro leproso obla-

tus effugiunt liberi in ministerio de potestate dia-
boli: ut ultra non seruiamus peccato. Primum habe-
tur primi Ro. xii. Secundum leuit. xiii. Tertium le-
uit. xiii. **¶** Est etiā dies certe illuminationis cuius
flammas lucifer matutinus inueniat: hodie nāq̃
fit cereus qui singulariter & solēniter benedicitur:
& nouo igne illuminatur. In signum q̃ solēni io-
cunditate sacra resurrectio domini celebratur: i qua
christus uouo splendore gloriosi corporis illustra-
tur & apprensus discipulis in corporali specie usq̃ ad
diem ascensionis distulit ascendere in celum: unde
cereus usq̃ ad diem illam post prandium in eccle-
sia conseruatur. Significat nihilominus q̃ hac die
facta est puillorum cōsolidatio: quia hodie refor-
mati sunt discipuli & sancte mulieres in fide resur-
rectionis. Et ideo quasi cereus noua benedictione
a christo consecrantur: & fidei lumine illustrantur
quia hodie insufflauit & dedit eis spiritum sanctū
& aperuit eis sensum ut intelligerent scripturas. Et
sic uides q̃ merito hec dies est fontalis beniuolen-
tie quo ad quattuor predicta. **¶** Est etiam trium-
phalis uictorie: unde hodie singulariter crux erigit
& tanq̃ christi uexillum a subdiacono in missarum
solemnis deportatur. Ad cuius aspectum contre-
mescunt & fugiunt contrarie potestates. Nam do-
minus in hac die hebetauit: mortis stimulum: q̃
stimulus mortis peccatum est. Ipse autem factus
peccator pro nobis affixit peccatum in cruce: & ui-
ctor post mortem clauso produit tumulo: qui ui-
uens & patiens & pro nobis moriens noluit de-
scendere de crucis patibulo. Signum huius uicto-
rie quesierat praua generatio dicens. Si filius dei
es descende de cruce. Sed christus eis signum de-
dit prophetic lone: passionis: mortis: & sepulture.
Nobis autem & electis suis leo fortis de tribu lu-
da surgens cum resurrectionis tropheo dedit signū
de celo: dum uitam celestē nobis manifestauit clau-
so resurgens sepulchro: clauso subintrans cenaculo
Scandens celum aspectu patulo: inde super electos
pluēs de spiritu sancto. Et sic multa maiora dedit:
q̃ perfida natio petiit. Quod autem maius sit: in-
mici nostri sunt iudices. **¶** Si enim de cruce descen-
disset uideretur peccato uictus in patiētia pene: sed
nunc uictor peccati patientissime mortuus fuit: un-
de nec proprium tumultum habuit: sed alienum sin-
gulare & solitarium: ut alienū & non suum ide pur-
garet peccatum: ubi est ergo mors stimulus tuus
&c. Affixus est cum christo in cruce: ubi & hebetat-
us manet christo resurgente. Sicut enim in adam
omnes moriuntur. Ita & in christo omnes uiuifica-
buntur sue cruci confixi. Noli ergo descendere de
cruce: nisi de crucis memoria: non de crucis amicitia
non de crucis presentia: si uis resurgere de
tue iniquitatis sepulchro: & gloriosus apparere

eum christo. **¶** Debellaui etiam secundo mortis zabolū: & auctore ipsius mortis diabolu ab eo predā auferēs calcaui: sicut dictū ē supra. Sampson enim noster gaze seras pandit: & asportans portas scandit montis superciliū. In maxilla mille strauit: & de tribu sua spernit ipse matrimoniū. **¶** Tertio etiam prostrauit mortis ergastulū: dū ipsā mortē moriēdo destruxit. Mors enim & uita duello confluxere mirando: sed dux uite mortuus iesus christus feliciter regnat uiuus. Sicq; factū est ut mors peccatoris ueniens ex dānationis necessitate sit mortua: & in gloriā sit resurrectionis translata per mortē iusti dei hominis neniētē ex misericordie uoluntate. Nam secundū Augustinum duplici nostre morti ipendit suā simplā: ut faceret utranq; nostram mortem scilicet tam pene q̄ culpe in uita resurrectionis transire: unde sicut dictum est supra: deiecit carcerem in fernalem: ut ibi nullus electus amplius includat̄ & cōpleuit illud Osee. Ero mors tua &c. **¶** Quod exponens Gregorius ome. xiiii. ait. Quia in electis meis te funditus perimo. Ero mors tua o mors. Quia uero illis solis sublati te experte transigo: ero morsus tuus inferne. **¶** In cuius triūphalis uictorie signum primū uerbū quod post resurrectionē dixit discipulis suis fuit: pax uobis. **¶** Quarto amputauit mortis obstaculū: dū gladiū flāmeum atq; uersatilem quē diuinū decretū posuerat ad custodiā ligni uite. Adam primitus succubente hodie nostro iesu triūphāte amouit. Amota est enim ista custodia: & paradisi ianua reuerata: & terra hereditatis nostre per peccatū perdita. Iure belli nobis captiui est reddita per christi uictoriam triūphalē unde & ad illam sanctos eductos de inferno iam diuina uisione beatos: christus hodie creditur aduenisse: dum eos in paradiso locauit: unde electus fuerat prothoplastus transgressor: & deleuit cyrographum secundum apostolum. **¶** Quo iuste eramus a patria exulati: quantum potent ueniens in maiestate sua qui tantum potuit in nostra infirmitate & pro nostro scelere crucifixus. **¶** Secure ergo erigatur crucis triumphale uexillum: & in quattuor cornibus suis adornetur lapidibus preciosis qui christi uirtutes representent: cum quibus diaboli uicia superauit. **¶** Ut in sinistro cornu sit patientia que deuicit mortis stimulū & persecutionē illatā. **¶** In dextro obedientia: que deiecit mortis zabolū & eius transgressionē temerariā. **¶** In profundo radix oīum hūilitas q̄ deuicit supbie ergastulū carceralē. **¶** In supremo oīum charitas q̄ ammouit obstaculū exulare ut iā reuelata facie i christi lumine gloriā domini speculemur. **¶** Est etiā hec dies:

Precordialis letitie: quia hec est dies Transmirationis humane instabilitatis Subarrationis hūane immortalitatis Reuocationis hūane uetustatis Sublimationis humane fragilitatis.

¶ Na hodie de instabili mundo uocati sumus: dū per iesum uocamur ad patriā & mundi contemptum: dum ipse suam gloriā ostensurus mandat discipulis suis q̄ eant in galileam: quasi necesse sit ab huius mundi instabilitate transire uolentem speculari gloriā resurgentis. **¶** Sumus etiā secundo de premio certificari: dū christus eternitatis nobis aditum deuicta morte reuerat: & pacificauit nos deo patri: unde dixit discipulis: pax uobis. **¶** Sumus tertio in corpore reuocati quia christus resurgens ex mortuis iam non moritur: & qui suscitauit iesum: suscitabit & mortalia corpora nostra: ut iam secure quo abiit per gloriā caput: eo secure spe tēdat & corpus. **¶** Sumus quarto sublimiter exaltati dū in christo sumus super angelos exaltati & angelis consociati & coequati. In cuius signū post resurrectionē ut dicitur in Apoc. Non se permittit angelus a ioanne adorari: & hoc angeli annunciant: q̄ iesus quasi alter ioseph eterni patris filius uiuit: & dominatur in omni terra regis eterni: & ideo hodie fit transitus de tristibus ad leta. dum ubiq; solē niter cantatur & redditur alleluia. Quod sacerdos inchoat ter repetens altius itonādo: ut

Primo alte cantetur Alleluia: quia sumus liberati ab angustia pene.

Secundo altius: quia sumus liberati a transgressionē culpe.

Tertio altissime: q̄ in xpo sumus transformati in deiiformitatē glorie.

Vnde & in christo iesu natura nostra est super angelicam sublimata: & nostra penalitas in christi resurrectione absorpta. In cuius signum quot hōis iterat xps mortuus: tot diebus uixit postea super terram gloriosus anteq̄ celos ascenderet: ubi regnat perenniter gloriosus nostra iniquitas est emendata: ut sicut christus resurrexit per gloriā patris: sic & nos in nouitate uite ambulemus educti de sepulchro peccati. In cuius etiā signū hodie nouus ignis excutitur de petra: qui accenditur in cera noua. **¶** Est etiam quarto ista dies spiritualis intelligentie. Hodie enim reuelatur christi sublimitas latens sub signaculo: dum leo resurgens librum aperuit: & soluit septē signacula eius. i. omne clausurā ueteris testamenti. Aperuit etiam singula sue iherimitatis q̄ quasi uidebāt suam claudere gloriā maiestatis. Que quidē signacula sunt ista.

Matris desponsatio: quia conceptus & partus uirginis uelabatur: ut fabricator hominis: fabri filius putaretur.

Secundum corporis infirmitas: qua potentia & uir-
tus diuinitatis uelabatur: quia plorans & uagies
& ceteris carnis infirmitatibus subiaccens uide-
batur.

Tertium circumcisionis cauterium: quod erat pecca-
ti originalis remedium: uelans christi innocentia-
m & medicinam: qua tollere uenerat omne pec-
catum.

Quartum fuga in egyptum a facie herodis regis:
quo diuinum dominium uelabatur ut non pos-
set cognosci filius dei: nec uniuersalis dominus
omnis creati.

Quintum trina tentatio: qua se permisit a diabolo
tentari & portari: cuius suggestioni non acquie-
scens: sed ipsum rationabiliter & uirtuose confu-
dens: ipsum dimisit dubium sicut primū & sibi ce-
lauit sue diuinitatis archanū.

Sextum est crucis supplitium & transitus mortis: quā
inter latrones pendens totam uelauit gloriā sue
beatissime maiestatis.

Septimum sepultura in qua uelata fuit & absconsa
tota spes & efficacia sue uite & fructus restauratio-
nis humane.

Hic est liber clausus flebiliter: qui hodie aperitur
letanter: dum eius resurrectionis gloria predicatur.
Nam post tres dies sicut ipse predixerat propria uir-
tute resurgens tanta efficacia se ostendit dominū
maiestatis: quod manifeste patet: quia omnia signacu-
la precedentia & opera dignitatis sue fuerūt
uoluntaria in ipso non necessaria nec conditionis
uere: sed dignationis misericordie. **Q**uod secundū
Bernardum in quodam sermone septiformi uisita-
tione spiritus. xl. dierum numero referauit p adap-
tationem quādam magis quā per proprietatem ne-
cessariam. Nam in spiritu timoris fuit prima appa-
ritio angelorum quando factus est terremotus ma-
gnus: & angeli apparuerunt prosternentes custo-
des & confortantes pauidas mulieres ut refereret
signaculū: quia qui fabri putabatur filius hic fabri-
cator apparuit angelorum. In spiritu pietatis appa-
ruit simoni petro: quem pre ceteris de negatione
christi rea conscientia confundebat: ut qui uisus fue-
rat infirmus & inualidus puer appareat habere po-
testatem etiam dimittendi peccata. **I**n spiritu
scientie apparuit discipulis pergentibus in emaus
scripturas eis exponens & ostendens quomodo p
originali culpa mundanda oportuit hoc christum
pati. **I**n spiritu fortitudinis apparuit discipulis ia-
nuis clausis ostendens manus & latus in signum
uictorie & uirtutis: sicut solent dypeox foramina
demonstrari: confortans eos a timore iudeorum
qui prius quasi timidus a facie reguli fugerat i egyptū.
Quod signū maxime referauit apparens i mō
te galilee quando dixit. **D**ata est mihi omnis po-

testas in celo & in terra &c. **I**n spiritu consilii ap-
paruit frustra in piscatione laborantibus dum mit-
tere in dexteram nauigii rete consuluit: ut tenta-
tas animas in sinistra & inabyssata in gurgite uen-
tris hostilis eriperet a uersutia maligna tempesta-
tis. **I**n spiritu intellectus apparuit illis: quando
aperuit sensus illorum ut intelligerent scripturas:
quoniam pro nostra redimenda morte necesse erat
filium dei crucifigi. **I**n spiritu sapientie apparuit
die quadragesimo: quando uiderunt filium homi-
nis ascendere ubi erat prius: qui tamen sub lapide
iacuerat tumultus. **E**t ideo sicut sepultura totum
librum clauserat & quasi in baratrum desperatiōis
mentes discipulorum incluserat: sic gloriosa ascen-
sio qua ad dexteram patris sedet oīum credentiū
spem erexit: fidem confirmauit & charitatem accen-
dit: dum aperte cognouerunt omnia christi facta
& dicta: sūma sapientia dei plena & sūma charitatis
pietate referta: ad nostrum curandum morbū: & in
ipsum transformandū affectū. **S**ecundo fuit re-
uelata resurrectionis ueritas que latebat sub menda-
tio iudeo-um: sicut explicatur infra. **T**ertio mu-
tata est temporū uarietas que latebat sub cōputa-
tionis modo. Nam usque ad resurrectionis noctem
dies noctem precessit. Ad significandum lapsū ade-
qui a die gratie cecidit in noctem culpe. **D**e cetero
autem nox precedit diē: in signum quod nox nostre
culpe ē effugata per renouationē christi gratie que
nobis est in resurrectione monstrata: propter quod
cantamus hodie: quod nox sicut dies illuminabitur.

Quarto propalata est hodie dignitas ecclesie la-
tens sub titulo synagoge. **N**ā hodie repudiata syna-
goga tanquā altera uaschi superba electa est bene-
dicta hester humilis & noua sponsa ecclesia. **L**ega-
lia enim nō erant mortua nec mortifera donec de-
latere christi dormientis in cruce quasi noua uirgo
formata ē ecclesia christi sanguine lota. **E**t ideo in
resurrectione christi synagoga euauit & ecclesia
floruit: & omnis legalis cerimonia simul obiit ita
ut nullus ad eas ex tunc seruādas obligatus fuerit:
nondū tamē fuerunt mortifera secundū **A**ugusti-
nū quousque fuit doctrina fidei promulgata. **P**roptē
quod hodie singularissime in signū nuptialis co-
pule christi & ecclesie debent solēniter tā ministri ec-
clesie quā altaria adornari: quia datum est christi spō-
se: ut operiat se byssino splendenti & cādido. **H**ec
est enim illa noua nupta sponsa agni ostensa lo-
anni in spiritu quando uidit hierusalem sanctam
nouam descendentem de celo &c. **H**ec dicta
sunt pro reuerentia misse sabbati sancti. **I**n qua
singulariter christi resurgentis mysterium explica-
tur. **I**n qua mystice de nocte facimus meridiem:
ut ostendatur quod tota cecitas nostre noctis p glo-
riam resurgentis est in lumine sue diuinitatis cō-

uersa. Quia uero in dominice resurrectionis gloria innituntur nostre fidei fundamenta sicut dicit apostolus. Si christus non surrexit inanis est predicatio nostra: quia dolores passionis ipsum in infirmitate totaliter defecisse pretenderent: nisi resurrectionis gloria statim post modicum sequeretur. Iam dicitur quod nobis misericordie idcirco ne benedicti iesu resurrectione remaneret occulta: & ne usque in finem sicut ceterorum dilationem acciperet: & tam diu caro mortua iaceret: quod plene ipsum mortuum fuisse constaret. Vtrumque enim fidei nostre necessarium fuerat: quibus etiam iudeorum nequitiam uel in uita deseruit: dum & mortuum ipsum fore testantur: & in sepulchro conditum & uana consultatione impieratis sue custodum sepulchri ueridicam attestationem corruptit iusto resurgentis iudicio peridentes pecuniam: & retinentes perfidiam ne conuertantur a suis sceleribus & eius pietate sanentur. Et quia dulce est cogitare gaudium resurrectionis dominice: ideo hunc articulum aliquantulum descendamus. Sane resurrectionis hora in euangelica non expresse declarari uidetur historia: propter quod doctores hic uarie opinantur. Quidam enim dicunt quod surrexit in aurora diei dominice. Reliqui uero quod in media nocte. Pro quibus multum facit quod antiquorum habet traditio: quod apostoli & uigiliis sancti pasce christianum populum usque ad noctis medium retinentes: & illa hora resurrectionis domini laudes cum populo iubilantes post populum ad propria dimittebant. Cui etiam concordat figura samsonis: qui usque ad medium noctis dormiens: tunc surgens sono portas gaze ad suplicium montis duxit & tulit. Quod & uerus Samson de inferno exiens cum comitibus sanctorum uere compleuit & portas mortis & seras sua potentia eminenti absorbit: quia ex tunc nullum electorum suorum expurgatum a forde peccati mortis auctor a uisione diuine glorie impedire preualuit. Multum autem totum officium ecclesiasticum in resurrectionis missa que cantatur in sabbato sancto uidetur huic opinioni annuere: quia missa illa que nunc cantatur in meridie: antiquitus cantabatur in nocte media resurrectionis dominice. Sed nunc abbreuiantes mestitiae tempus: & occurrentes gaudio resurgentis: spiritu sancto dictante compleremus corporali aspectu illud quod de illa, sacratissima nocte fuerat ante predictum. Nox sicut dies illuminabitur: & nox illuminatio mea in delictis meis. Unde & in benedictione cerei sepe huius sacre noctis commendatur mysterium: cum pluries iteratur: hec nox est. In collecta autem dicitur: quod deus qui hanc noctem sacratissimam gloria resurrectionis dominice illustras. Figura etiam literalis pasce iudeorum scilicet liberationis & exitus de egipto: huic uidetur conuenire sententie: quia media

nocte educti sunt de egipto. Media nocte inquit dominus moysi. Ingrediar egiptum &c. Propter quod nullus euangelistarum uidetur loqui nisi de hora qua mulieres deuote que ueniebant cum aromatibus ad monumentum uenerunt. Qua etiam hora & uidetur fuisse factum quod narrat matheus cum dicit quod uespere sabbati idest nocte sabbati que lucebat in prima sabbati idest que tenebras suas finit in aurora dominice diei: uenit maria magdalene & altera maria uidere sepulchrum: & ecce tremotus factus est magnus: angelus enim domini descendit de celo & accedens reuoluit lapidem. Angelus enim iste non aperuit sepulchrum domino resurgenti: sed uirtutem resurrectionis domini mulieribus sacris ostendit uacuitate sepulchri. Ipse enim qui moriturus pro nobis clauso exiuit utero uirginis: sigillato exiuit sepulchro: perenniter regnaturus in gloria immortalitatis. Quod uero in aurora surrexit: satis expressse ostendit Augustinus. de trinitate. Pro hac opinione etiam facit multum: quod sancta ecclesia laudes cantat in aurora in gloriam resurrectionis dominice. Quicquid autem sit de resurrectionis hora nihil deperit ueritatis resurrectionis iesu: cum utraque hora diuersis modis congrua format mysteria. Ut autem aliquid breuiter uideas de ueritate concordie sacer textus circa uisionem sepulchri & apparitiones domini noueris: quod ille sancte mulieres: & specialiter deuotissima magdalena tantum habebat cor plenum memoria crudelis spectaculi mortis iesu & imaginatione corporis mortui: quod simul cum aliis in sepulchro recondiderant quod nihil uidebantur attendere nec sperare nisi corpus mortuum cum deuotione posse ungere & tractare. Et quia sciebant duram contra christum iudeorum malitiam ebullire: uidentes reuolutum lapidem & angelum christi nunciantem resurrectionem iam factam: non credentes uel bis angeli: sed solū dolore percussae perditionis corporis quod sublatum credebant: uenerunt ad apostolos maxime magdalena. Non est enim inconueniens quod citius cucurrerunt que seruentiori agitabatur amore. Item discipuli quod plus ceteris amauerunt: citius cucurrerunt. scilicet petrus & iohannes. Quorum satis cursus actus est mysticus: qui & ipsi discipuli furto credentes corpus sublatum tam merore: quam pauore prostrati ad semetipsos abierunt relinquentes sepulchrum: idest sibi providentes propter metum iudeorum. Tunc ergo sicut lucas narrat ille mulieres simul monumentum intrantes: uiderunt angelos stantes: qui eis dixerunt. Quid queritis uiuentem cum mortuis? Quo audito ceterae dimittentes sepulchrum & forsan in illo horto aliquantulum longe factae: sicut iohannes dicit. Maria magdalena stabat ad monumentum foris plorans. Tota enim ardens amore iesu & nihil de ipso

in hac uita conspiciens nec sciens ubi querebat eū: in dolore cordis sui fluebat lachrymis circa sepulchrum ubi certa erat preciosum corpus domini iacuisse. Et quia amor impatiens quiescere non sinat: & semp de nouo sperat inuenire quod querit. Ideo de nouo inclinauit se in monumento iterato querens dilectū: tūc que duos angelos sedere uidit unum ad caput & alium ad pedes: ubi corpus iesu fuerat: sicut iohannes scribit. Qui dicunt ei. Mulier quid ploras? Quibus illa respondit: quia tulerunt dominū meū & nescio ubi posuerūt eū. De quoque expositione uerborū & istius sacre magdalene plures sancti sacras & longas omelias describunt: quas breuitatis causa dimitto. Potest etiam forsitan esse: q̄ primo maria magdalena propius inclinata circa locū illum sepulchri ubi corpus iacuerat: & alius aliquantulum longe stantibus intra sepulchri claustrā sola uidit sedentes angelos: & eorū locutiones accepit. Qui quidē angeli stantes sentientes aduenire iesum dominum suum in hortum assurgunt & aliis maris ipsos uidētibz tunc dicūt quod solus lucas refert. Quid queritis uiuētē cū mortuis? Conuersa autem maria retrorsū forte propter assurgentem angelorum quos deuote conspexit assurgens: nesciens tamen quere uidit dominum non recognoscens ipsum: sed ipsum existimans hortolanum: uerūtāme quia ipse in corde suo & electorū excolebat uirtutum plantaria. Qui dixit ei. Mulier quid ploras? quē queris? Illa audiens relatiuū quem: qui sibi sui cordis referebat amatum. Respondit. Si tu sustulisti eū dicito mihi: ubi posuisti & ego eum tollā. O amor sic congrua relatione respondens. Quomodo credis magdalena q̄ hortolanus ille intelligat tuum eū: cum de nullo adhuc fuerit a temēto facta cum illo. Sed sicut tu intellexisti suū quem: ita & ille intellexit: tuū eū. Et sibi respondisti. Vere enim ipse solus potuit tollere quē tu queris: & ipsum tulit a morte: & in gloriam claritatis euexit: & ipse solus tibi narrare sufficit ubi ipsum posuit. Attende autē quanti uigoris amor in huius mulieris corde flagrabat: licet enim spiritus sanctus in corde eius & ore sic uerba formaret ut operi xp̄i conuenirent: tamen litteraliter ipsa adhuc de resurrectione non sperans credidit istū hortolanū horore cadaueris ipsum forte in aliquo loco uili asportasse de horto. Nec obstat q̄ ipsa scire potuit q̄ monumentū fuit ioseph & forsitan hortus: & ideo nō debuit estimare q̄ predicta causa inde fuisset christus electus: quia forte hoc nesciuit uel si sciuit: nō est inconueniens q̄ sic dolor impatiens de hoc q̄ non reperiebat amatū sibi illa sola ingereret q̄ augmentarent dolorē: & alia multa absconderet q̄ poterat humaniret estimare: propter quod & ipsa arbitrans in aliquo uili loco corpus contumeliose reiectum amore seruens corpus tā magnū: & centū libris aromatū inuolutū: sola asportare in suis bra-

chiis presumebat: cum dicit. Dicito mihi. O maria fortiter instat: quia iste eum tulit: & iste tibi indicabit: non ut tollas: sed ut gaudeas in amplexu. Tūc dicit ei iesus maria. Que solitam dilecti uocem recognoscens ipsum amore ebrio adorans dulciter uoluit uel saltē pedibus amplexari. Qui eam uolens eleuare sublimius non premisit dicens. Noli me tangere. Nondū enim ascendi ad patrē meū. Vbi nota: q̄ ut eam quasi de infidelitate argueret: uel forsitan ut eā humiliaret ne nimis presumebat: quia prima omnium ipsum resurrexisse cernebat: tactū distulit sibi concedere donec secunda uice sibi cū aliis appareret. Quanto autem tunc repleta fuerit gaudio que uiuentem uidit: quē mortuum sublatū credebat: quantoq̄ priuilegio fuerit a christo dotata: que prima omnium dominū uidit in uita gloriosa: & ceteris resurrectionē nunciavit dominum apostolorum apostola constituta: quis enarrare sufficiat? Recepta ergo consolatione dilecti celeriter cucurrit ad socias eis annuncians uiuere saluatorem. Cūq̄ simul ad apostolos current: occurrit eis iesus dicens. Auete. Et simul cum eis sicut desiderauerat tenuit pedes eius: peruenientes autē ad apostolos & annunciantes eis quod saluator ipso fuerat: qui petrum pie & misericorditer ex nomine inuitabat: licet nō plene nec ipse petrus: nec alii mulierum testimonio fidem darent: tamen aliquod recipientes respiraculum fidei: & aliquam stillā gaudii ceperunt uerborum iesu que dixerat aliquantulum memorari licet & dispensatiue permitterentur a uise mortis iesu angustia detineri. Tuncq̄ probabiliter creditur q̄ petrus tali nūcio excitatus iterum in feruore cordis solus petrexit uidere sepulchrum. Et tunc modo quo saluatori placuit sibi benignus apparuit: & ipsum benigne confortans & ad spem uenit: & ad suum amorē inflāmans letificauit primo omnium uiuorū in euangelio positorū de sua uita beata. Scribit etiam apostolus. i. Corin. xv. q̄ uisus est iacobo minori. qui frater domini appellatur & ei simillimus fuisse refertur. Qui etiam pro sanctitate uite sue episcopus hierosolimis ordinatus prius in medio apostolorū post receptionem spiritus sancti missa creditur celebrasse. Attende autē quante sanctitatis & circūspectionis & honestatis fuerit: qui multis annorum spaciis in medio iudeorū dura ceruice christū persequētium cū ipsorum reuerentia remansit ille solus: cui soli pro sua reuerentia concedebatur ingredi sancta sanctorū. Mitissimus enim fuit qui sic discrete sciuit eorum furiā supportare. De isto refert Hieronymus q̄ dolore mortis iesu sautius se nunquam comedere uouerat: nisi xpm uideret resurrexisse a mortuis: huic ergo appuuit dñs & dixit ei: & his qui cū eo erant. Ponite mensam: deinde panem accipiens dedit ei dicens. Comede dilecte frater: quia filius hominis surrexit a dormientibus. Scribitur etiam in

euangelio nichodemi q̄ ioseph qui christum sepe-
lierat captus fuerat propter hoc a iudeis & redu-
sus in quodam cubiculo diligenter sigillato: post
sabbatum eum interficere ordinabant. ¶ Ap-
paruit ergo ei iesus flēti: q̄ faciē eius exterit & oscu-
lū dedit & idē saluis sigillis i domo p̄p̄a collocauit.
¶ Postmodū discipulis duobus ambulanti-
bus in emaus iūctus est iesus in specie peregrini. Iisq̄ co-
gnoscentibus dominum in fractione panis: & re-
uertentibus in hierusalem cum innēssent cōgre-
gatos. xi. letantes de apparitione simonis petri: &
ipsi narrassent que gesta erant in uia: & quomodo
cognouerunt eum in fractione panū. Post hec ite-
rum thoma absente ianuī clausis stetit iesus i me-
dio & dixit eis. Pax uobis: sicut lucas refert & ioā-
nes. Et post dies octo iterum stetit iesus i medio
eorum p̄nte thoma: & palmandas sibi prebuit uul-
nē cicatrices. Post hoc. xi. discipuli abierunt in ga-
lileam: & in monte thabor ut creditur: ubi cōstitue-
rat illis iesus ubi & illa solēnis apparitio: de qua &
ante mortē & post resurrectionē: tam per se q̄ per
angelos promiserat: facta fuit: ubi singulariter eum
adorasse dicūt: licet enim nō sit dubitādū q̄ quā
docūq̄ eis apparebat: eū cū multa reuerētia adora-
bant. Hic tamen singulariter scribitur: ut per hoc
istius apparitionis excellentia demonstretur. Visū
etiam ipsū narrat Apostolus. i. Corin. xv. plus q̄n-
gentis fratribus simul. Quod ubi factum fuerit &
quomodo non refertur. Discipulis autē adhuc exi-
stentibus in galilea: iuit quadam die simon petrus
& filii zebedei: & thomas q̄ dicitur didymus: & alii
ex discipulis eius duo & nathanael septem. s. disci-
puli piscari ad mare tyberiadis: & tunc eis iterū ap-
paruit stans in littore comedit cū eis: & petro de
suo amore examinato sibi oues pascendas cōmisit.
¶ Habes ergo preter apparitiones diei ascensionis
xii. hic descriptas: quarum octo solum in euange-
lio continentur: & due in die ascensionis: & sic sūt
decem in euangelio. Due in epistola beati pauli:
una ioseph in euangelio nichodemi. ¶ Credēdū ē
autem q̄ dilectus ille iesus infra illum quadrigena-
rium sacratissimorum dierū numere qui inter resur-
rectionē & ascensionē defluxit pluries q̄ scriptū sit
discipulis suis apparuit: licet non sine spiritus san-
cti ministerio sit scriptū quod scriptum est & qd̄
omissum ē occultatū. Dicit tamē Augustinus. Nō
oīa scripta sunt que dominus cum ipsis discipulis
fecit postq̄ surrexit a mortuis. Crebra autem eius
erat cum ipsis conuersatio: loquitur autem de tem-
pore superscripto. Quia uero de sacre matris sue cō-
solatione aliqua post resurrectionē nihil euangeli-
ca narrat histona: non inde credendum ē q̄ iesus
fauus consolationis & gratie: qui omnes alios tan-
tum studuit consolari: oblitus sit solacium excessi-
um illi impendere: quam solā nouerat sue mortis
in plenitudine amaritudines degustasse. Sed q̄a cu

ra erat spiritui sancto per euangelicas illas apparitio-
nes describere que carnalibus hominibus de chri-
sti resurrectione possent fide dignum testimoniū
perhibere: & maternus effectus in eorum oculis
minueret uirtutem: ideo nullam posuit apparitio-
nem ex testimonio matris: nihilominus in rei ueri-
tate in omni natura creata post ipsum iesum non ē
tantum testimonium ueritatis: quantum in lingua
materna. Nec cui tantum credere debeat mens de-
uota. Sed in hoc imperfectioni carnalium est con-
sultum quorū cecitas ex inserta malitia: omnia dei
dona & facta tantum nouit minuire & cauillatōe
sue mentis ad inficiendam ueritatē semper itra sui
cordis cauernosa uolūtate lutamina: & ea que pu-
rā ueritatē astruunt: nec uult nec potest ex se ipsa re-
cipere: sed solo spiritus sancti lumine illustrata ipsa
pōt credere & amare. ¶ Aliud est spiritus sancti mo-
tuum: quo nihil post resurrectionē de matre: & an-
te per pauca euangelii uerba inseruit: quia illa ma-
tris & filii familiaria colloq̄a & amonē signa subli-
mia tantum debuerunt humanā capacitatem exce-
dere q̄ elegit ipsam plus sacro silentio honorare.

¶ Quantum. n. personalis unio & materna digni-
tas excedunt statum creature cōmunis: tantū mu-
tue confederationis inditia: que inter illos duos
sūmos dilectos & diligentes. s. matrem & filium
in mutuis respectibus fuerunt: mentem supe-
rant omnis nostre apprehensionis infirme.

¶ Posuit tamen fundamenta ex quibus mens ap-
ta maiora concludit q̄ possit littera uel lingua nar-
rare: ut puta q̄ modum sue conceptionis altissime
angelo nunciante: & spiritu sancto superueniente
describit: & eam ut dolorosam matrem unigeniti
dei: & in dolore morientis pro nobis iuxta crucis
stipitem collocauit. Quod si uerum est: imo quia
uerum est illud apostoli. Si socii passionū estis: si-
mul & resurrectionis eritis. Mensura tu postea quā-
tum ipsa uirgo fuit resurrectioni filii sociata: unde
non dubiam q̄ eā primo letificauit sue resurrectio-
nis gronose notitia. Quod etiā sancta ecclesia ui-
detur inuere: que ipsa die stationem facit rome ad
sanctam mariam maiorem. ¶ Si enim uelis argue-
re q̄ sibi nō apparuit: p̄mo quia euangeliste nō di-
cunt: concludes impie: q̄ ipsum nunq̄ uidit in re-
surrectionis letitia: quia sicut nec primo. Sic nec ul-
timo nec medio referunt iesum cōspectui apparuit
se materno. ¶ Attende autē q̄ si quis contentiose
uel forsitan deuote uult textui deferre euangelii &
dicere q̄ corporali aspectui primo apparuit pecca-
trici: possit sic merito utriq̄ sensui tua cōuenire de-
uotio: ut distinguamus duplicis uisionis modum
Vnum corporalis aspectus
Alium mentalis intuitus.

Primus est debilis & infirmus: & sepe multe dece-
ptioni & uanitati subiectus. Secundus est stabilis
certus & clarus: qui de leui non nisi purgatis mētē

ibus exhibetur. **E**st igitur q̄ primum aspectū pro quodam speciali priuilegio bonus iesus peccatoribus uoluerit impartiri: non mihi dubium ad minus: q̄ certissimo mentis intuitu christi resurrectionem uidit: & certitudinaliter cognouit: firmis renuit: & iocundissimis amplexibus constrinxit. Huic autem aspectui q̄ parum comparatiue afferat extrinsecus intuitus oculorum: de facili non credit carnalis mens tota immerſa sensibus suis. Sed mens eleuata deuota & talibus assueta: & dare intelligit & experimento cognoscit. Huic at̄ sententie suffragare uidetur: quod expresse dicit Ambrosius loquens de apparitione facta magdalene: qui. d. non dum discipulis apparuerat: nec ipsi genitrici. Cui etiam non modicū affert suffraginū quedam prolixē contemplationis deuotio uirginis matris de filio resurgente: quam quidam sanctus intexuit p̄mixto sermone quem & abbreviando interfero: dicit enim q̄ mens uirginea tota uulnerū filii caueris inclusa: & intra ipsius sepulchri angustias cōseplebat: uicē ut sic loqui liceat anime boni iesu supplebat in sentimento dolorum passibilis carnis. Cūq̄ ipsa per spiritum sanctum illuminata resurrectionis horam sentiret instare: aduenientem animam filii: ut in propria gloria assumeret corpus suum sic deuote allocuta est dicens. Quid tu dilecte fili aduenisti facturus. Si uis me tecū absorbere in gloria reddendo depositū quod sola custodio. Si at̄ in passibili carne uiuente me tuo uis dolore p̄uare: & has tui corporis scissuras in quibus sola uiuo: tua uis medicina sanare nisi cum pacto nō annuo. Nunq̄ enim tu filii dilecte in ista carne passibili tuo uoluisti priuari dolore. Et nunc quare me uis facere tue conformitatis exortem? An hoc ego a te merui que tibi cōmortua & conuicifixa a me euulsa: tota in tuos saltaui dolores? Aut me ergo i tuā assume gloriam? Aut sicut iam dixi: mihi dimitte tui doloris agustia. Cui b̄gnissimus filius deuota cōsolatione respondit. Mī mea dulcissima non potest pusillus istorum filiorū tuorū grex tua nūc societate priuari: omnes enim deficient nisi tue fidei fulcimēto firmentur: & nimis durum esset eos simul me pastore & patre: & te matre & magistra priuare. Multus est mihi per eos populus acquirēdus qui de uiscerum tuorum charitate procedet. Patienter ergo ser dulcissima mater q̄ te ad tēpus cum eis relinquam: & meum corpus in gloriam maiestatis assumā. Cui deuota mater ait. Hoc est quod attente considero: quia i tua sacratissima cruce moriens in dolore mihi rēcōmendasti iōannē. In quo & tu omnes includēs: omnes electos i meis uisceribus idulisti. Quomodo ergo eorū apud te openam multitudinē peccatorū si mihi tue carnis abstuleris palliū? Quomodo ergo lauabo eos deformes facies si mihi sanguinis tui abstuleris lauachrū? Quomodo etiam eos tuorū uulnerū crucifixioni configam: si ipsorum uulnerum non apparuit signū? Quomodo etiam eos in tua morte

sepeliām: si eiusdem mortis tue mihi abstuleris gratiā? Istis fili mī dilecte p̄uideas: & mihi tue passionis instrumēta: clauos: spinas: crucem & lanceam cū tuis doloribus derelinquas: quia sine his i mea passibili non uiuo carne. Scis. n. fili dulcissime q̄ nunq̄ tue uoluntati uel modicū restiti: & ideo si cōpleas desiderium meum: reddo tibi carnis substantiam: quā de uirginitate mea concepi. **A**t dulcissimus iesus totus flagrans amore materno i auditu sic dolorose querele ac amorose. Mater ait dulcissima uideo q̄ mea glorificatio per omnia tibi placet: tibi mee mortis & acerbi doloris reliquo thesaurum: instrumenta passionis tue menti infingo: clauos comede qui manus meas & pedes crudeli dente roderunt: spinas glutias: quas humor mei cerebri in meo humectauit dolore: lanceam intra tui cordis archanum includas: que meum cor aperiens intra mea penetralia est sacrata: crucem amplexaris: & in ipsa requiescas: que meo inebriata sāguine omnibus mee passionis filiis tota dulcescit. Nec credas mater dulcissima: q̄ mee passionis thesaurum quem tecum. xxxiii. annorum curiculo cōgregaui & cōsummaui: uelim de mea memoria tolle re quantūcūq̄ beatus resurrectione. In ipsa mei corporis gloria apparebit figura uictorie: & aperta relinquam uulnera quantūcūq̄ sanata per q̄ dulcissima mater mea ad cordis mei dulcissimum thalamū & patulum habebis introitum ut ad me intrans: & ad filios exiens non possis offere quod uelis & tuis tribuere filiis: & ipsos pro tua uolūtate recondere & introducere intra mei intima cordis. **E**xurge ergo gloria mea: quia cōsummata est resurrectio mea. Tunc mater tota transformata in gloriam resurgentis filii ipsum dulcissime se alloquente audiuit. Resurrexi & adhuc tecum sum alleluia: posui isti sup me manū tuā: mirabilis facta est sciētia tua alleluia ut habetur in introitu. Et primo honori de hoc mille milies alleluia. In quo filius introducit subito in gloria maiestatis menti matris apprensus: ipsam āplexans & osculans & ipsam totam in gloriam resurrectionis sue transformans: ingerit sibi sue resurrectionis presentiam: & indiuisibilem sue societatis copulam: cū dicit. Resurrexi &c. Et de tāta cōpassione & lamētatione sue mortis regatians dicit. Posuisti super te manū tuā. Manus enim hic cōparationem uirginei cordis significat: que tota fuit super filii morte effusa. Et quia in tantis doloribus nihil perdidit de fidei claritate: & in omnibus se habuit sicut diuine sapientie splendor exigit ideo illam excessiue cōmendans dicit. Mirabilis facta ē sciētia tua. Et ideo ambo simul dulcissima mater mea iubilemus iocundissimū alleluia. Huc usq̄ pōt uidere q̄ in contemplatione & uirginis matris & filii pro die resurrectionis sanctus iste deuotos suos ostendit uolatus. Ex quo satis pōt patere q̄ quicquid sit de corporali aspectu: nullum dubium illi fuit de mentali intuitu: propter quod certissima ad sepulchrum non uenit: quod uacuum fore sci-

uit. Et licet ipsa eēt multiplici doloris collisione q̄f
fata: tamē etiam reptando ad monumentum uenif
set: pre dulcore corporis filii amplexandi si posset
nisi sibi certissime de resurrectione constaret. Attē
de autem q̄ disputatio superius facta loquitur de
cordiali affectu: & uenissimā quantum ad intentio
nem spiritus sancti in mentem sanctorum dat cō
tēplandi materiam. Cum enim inuisibilia dei non
nisi mō nō possumus apphēdere: licet nobis ad
nūm adiutorū scdm nīm mōm conueniētia si
gna conformare: imo ipse spūs scūs format: ut
nostri corporis torporem attendat. Sicut enim di
cit dionysius nō est possibile superlucere nobis di
uinum radium: nisi sacris uelaminibus circūuelatū
Et ideo sicut sacra scriptura introducit deum habē
tem manus & os: aures & oculos: & alia corporis
mēbra: & nunc oculos dicitur claudere: nunc aperi
re: nunc obscurēscere: nunc audire: nunc loqui: nūc
tacere: nunc faciem hilarem pretendere: nunc tur
batam. Ex quibus omnibus manuducitur no
stra infirmitas: ad intelligendum q̄ sua in se imuta
bilis prouidentia per suos effectus in nobis uarias
dispositiones prouidet ut oportet. Sic & per ista q̄
sancti in suis contēplationibus scribunt: & mente
conciunt eorum gustui datur participium: & eo
rum intellectū datur speculum illorum ineffabili
um luminum: & amoris foris gustuum que mēs
materna in diuersis actibus a filio suo: & a tota tri
nitate recepit. Sed indeuota mens ignorans cōmo
tiones cordium & influxus spiritualis amons &
assueta paganitas manducare se necias. i. insipida so
phismata in sua deuotione & cordis ariditate sepe
taliter decidet. Circa apparitiones autem sensibi
les resurgens iesu attente nos notare conuenit:
quomodo ipse pius dominus eandem humilitatē
benignitatem & charitatem se retinere mōstrauit
post sue carnis gloriam: que in sua peregrinatione
nobis imitanda ostenderat. Quante enim pietatis
fuit: & consolationis ad peccatores deuotos: q̄
primo apparere uoluit magdalene. Et ut huius pie
tatis exprimeretur affectio. Marcus in ipsa magda
lena flagitium preterite offensionis cōmemorat
cum dicit. Surgens iesus mane prima sabbati: pri
mo apparuit marie magdalene: de qua eiecerat se
ptem demonia: quasi dicat. Vide quia qui propter
peccatores mortuus est: peccatoribus sue resurre
ctionis gloriā conquisiuit. Vnde & huic principali
peccatrici primo apparuit. Simul & nota q̄ amatus
iesus amati peccatrici uitā rependit. Quia enī plus
oibus amauit & sollicitius q̄siuit: & ad monumētū
cū lachrymis perseverauit. Prima omnium uidit glo
riā resurgens: ubi & simul attēde: q̄ q̄ resurrectione
ad uitā beatā est status omnino superans cognitio
nem pegrinantis nature. Ideo licet xps passus fue
rit in oculis omnium: per hoc ostendēs nostre condi
tionē nature: & quid nostre malitie debebatur: nō
tū resurgere debuit i oculis peccatorū: partim ne di
uina pandant indignis: partim etiā quia resurrectio

gloriosa non est status nostre cōditioni cōueniēs:
parti ēt ut seruaret ordo hierarchicus: quo tā subli
mia conueniēti ordine solis electis manifestarent
amicis. Et hoc primo mediantibus angelis: quogē
ē nobis reuelare diuina: ut sic p̄ eos manuducti &
elevatione tandē mereamur imediate uidere iesum fa
miliariter apparentē. Et ideo b̄tus petrus dicit i act.
loquēs de resurrectione. Dedit eū manifestum fieri
non omni populo: sed testibus p̄ordinatis a deo
nobis q̄ manducauimus & bibimus cū illo postq̄
resurrexit a mortuis. Et attende q̄ in his contē
ptibiles mūdi elegit: q̄ & cōueniēs fuit: q̄t enī in
creatione rōnalem naturam in alta nobilitatis subli
mitate cōdiderat: & nobiliores i ea sicut lucifer &
adā bonitari creatoris illuserat de sua alta supbie
tes natura. Ideo nunc reformator nature & glorie
assūptus hō iesus nobilibus & sapiētibus & de se
presūmētibus digna punitione illulit. dū ipsi eie
ctis pauperes simplices & despectos elegit discipu
los ad sue redēptionis cognoscendū mysterium:
& nūc etiam ad nunciandū sue resurrectionis glo
riā ipsiūmet dilectis discipulis magdalēnā quondā
peccatricē elegit. Conueniēs. n. hic ordo fuit
reformationis hūane: ut m̄ter peccatrix p̄imp reco
gnosceret & nūciaret gloriā resurgētis: q̄ transgressi
onis foueā prima fouit. Vnde & int̄ homines etiā
ipsi petro piscatori: & qui eū ter i passione negaue
rat primo apparuisse refert. Nec tibi uideat petrus
ceteris discipulis fuisse debilior: qui eū nō negasse
legūt: q̄ i amore impares petro saluatorē ductum
p̄ nobis ad uictimā citius reliquerunt: & maiori ti
more p̄teriti non secuti sunt eū in attriū principis
sacerdotū: ubi posset de xpi examinan notitia. Vu
de fortior ille miles est q̄ uulnerat in prelio q̄ qui
timore nec belli caupū intrauit. Hoc dixi q̄ sepe
electorū casus etiā in eis maiorum sūt signa uirtu
tum quātūcūq̄ dum durat sepe sūt pessimi q̄ etiā
eterna dānatione submergerēt: nisi sup manu cade
rent saluatoris: q̄ eos sua grata pietate ipsis facit co
operari in bonū. Propter q̄ de electo canit dauid
ps. xxxvi. Cum ceciderit non collidetur: q̄ dñs sup
ponit manū suā &c. Impius autē cum cadit non
addiciet ut resurgat. Circa autem illam appa
ritionem qua dilectus iesus i specie peregrini disci
pulis in uia tertius iunctus est comes. Attende
quante dignationis fuit: q̄ sic in specie peregrini
itinerans cum ipsis uadit: loquitur: confortat: argu
it: inflāmat: & scripturas exponit. Nonne tibi uide
tur bonus iesus ad primordia sue humilitatis redi
se? Attende ergo anima mea misera: & in nullo
tuo statu humilitatis tibi pebite uirtutē relinque:
quia dei filius iesus: cuius humilitas ē sola digna
tio pietatis illius noluit actū omittere propter glo
riam resurrectionis assūpte. Diligēter nota mutua
diligentis christi & discipulorum colloquia: quia i
ipsis magna deuotionis materia ē absconsa. Vere
enim ille solus est peregrinus in iherusalem: non i
illa que sursum est: sed in illa in qua pax carnalis

conquiritur: & homicidii scelere iesus xpus occidit de quorum conuersationis contagio: benedictus iesus nihil cognouit per opus in sua carne passibili. **V**ide autem quomodo confundit illorum superbiam: quia semen diuini uerbi spargere nolunt nisi personis sublimibus & multitudini populorum. **I**stis enim non de apostolorum numero quos maiores efficerat: & solis duobus tā copiosum sermonem labia illa sancta distillauerunt dulciter sapiendo a moyse: & in omnibus prophetis & scripturis mysteria sue passionis & gloriose resurrectionis aperies. **A**ttē de autē quomodo eorum oculi tenebantur ne eum agnoscerent: quod sicut **C**risostomus dicit forsitan opere fiebat sathane: qui exigente uacillatione fidei ipsorum: permittebat iuste eos a resurrectionis cognitione tardare. **D**e specie autē peregrina & similibus infradicitur. **S**ed nota cū appropinquat hospitio: quia iesus longius ire se finxit. **N**ihil quidem illa inoffensibilis ueritas dupliciter fecit: sed in tali modo illorum charitatem accendit: que si non exarsisset in maiorem coactionem pretendens recessum forsitan fuissent indigni: quod ad illorum dedinasset hospitium. **E**tiam talem foris se exhibuit: qualis apud eos in eorum conceptibus fuit. **I**psū enim adhuc peregrinū estimabat a uita: & ideo ire se se longius finxit: quia uere longe & supra id quod credebant eos eleuare disposuit: dū eos ad credendā gloriā illius de cuius morte tristabant euexit. **V**bi sicut dicit augustinus: uota quod hoc non ad mendacium pertinet. **N**on enim omne quod fingimus mendaciū est: sed quando illud fingimus quod nihil significat tūc ē mendaciū. **C**ū autē fictio nra iherē ad aliquā significationē: nō ē mendaciū sed aliq̄ figura ueritatis. **A**lioquē omnia quā sapiētibus & sanctis uis uel etiam ab ipso domino figuratiue dicta sunt mendacia putabuntur: quia secundū iuliatū itellectum non consistit ueritas in talibus dictis. **S**icut autem dicta: ita finguntur & facta sine mendacio ad aliquā rē significandā: hec augustinus. **D**iscipuli autem recepto domino in sue carnis hospitio ipsū ī fractione panis agnoscunt. **P**rocul autē abiiciatur illud fabulosum figmentū: quo dicitur quod christus sic panem consuerat frangere manibus curiose. **S**icut ceteri cū cultello scindunt: & ideo dicantur tali signo discipuli dominū cognouisse. **N**on enī est credendū quod sapiens iesus in omnibus actibus suis talem modū panē scindendi accepit qui nulla leuitate uel curiositate: sed sola necessitate uel utilitate operationes miraculosas effecit. **E**t iste modus dicendi multū diminuit de istorū discipulorū in hac uisione solatio. **T**unc enim magis uidentur signū cognouisse quod dominū. **N**ec illius benedictæ faciei contuitu: sed ī solo panis signo sui gaudiū materiam repperit: propter quod sicut narrat **G**regorius magis ex merito receptiōis dñi ad hospitium & mīstrandi sibi tanq̄ peregrino cibū necessariū aptum est illogē oculorū impedimētū: ut qui in auditu uerborū non cognouerūt ipsū. **I**n cōplemēto opore

intuerēt dilectū. **V**t p hoc significaret quod auditores legis nō iusti sūt apud dñm: sed factores legis iustificabūtur. **S**icut etiam dicit **T**heophylus. p hoc inuitur quod sumētibus sacrum panem corporis dñi digne. aperiantur eorū oculi ut eū agnoscant. **Q**uod non de corporalibus quos etiā isti discipuli aptos habebant in uia: sed de mentalibus intelligendū quibus spūale papitur lumen: licet nō sit inconueniens: quod uel ex pte xpi sapialiter disponentis put infra dicitur: uel ex pte hostis eorū corporali aspectui p̄bere tur obstaculum. **Q**uod in recepto beneficio xps amouit: & tunc arbitror subito & in pūcto ipsos uidisse dilecti iesu faciē usitatā: & statim post ipsū euauisse ab eorum aspectu. **Q**uod si quis uelit extendere quod sic curiose panē fregit hēat sibi. **M**oraliter autem ī hac benedicta apparitione instrumur quod nos qui dubium iter facimus: debemus huius peregrini desiderare cōfortium. **N**os autem peregrini uere a terrestri paradiso unde exlauimus peccatū: ad celestē paradisu uocati sumus. **E**t ideo propter insidiantes latrunculos benedictū iesū qui de celo uenit: certū ductorē habemus: si tñ ipsū nobiscū manere cogamus: propter quod discipulorū peregrinatio cū iesu hic ponitur nobis in exemplū & de hierl'm in emaus. i. de terrestri in celestē: quia emaus mī festina interpretatur significans illam requiē ad quā festinare debemus. **I**n hac autē pegrinatiōe quattuor sunt gradus.

Inchoatur enim in seruire celestium desideriorum. **P**roficat in merore orationum & salubriū eloquiorum.

Progrreditur in uigore operū uirtuose. **C**ōsumatur in dulcore gustuum diuini. **I**n hoc gradu est in itroitu paradisi & ista desiderata sūt. ī p̄cessu huius pegrinationis. **N**ā.

Primo se eis associauit

Secundo confabulari cepit

Tertio coactus perstitit

Quarto inuitatus ad cenam.

Sedit & panem confregit. **A**ssociat enim se desiderantibus. **C**onfabulatur cum orantibus: perstitit cū operantibus: cenat cum gustantibus gaudia sempiterna. **S**ed attende quod sepe in primo gradu ostendit se ignotum. **I**n secundo peregrinum. **I**n tertio quasi fictum. **I**n quarto sublatum. **E**t licet ista diuersimode possint mysteriari: tamen hic attende cōditiones discipulorū qui representantur ut cecī: ut tardi: ut tristes: ut stulti. **A**gnotus est enim iesus cecis: peregrinus tardis: fictus tepidis: **A**bsens stultis.

Inchoatur ergo peregrinatio nostra qua ad patriā surgimus in seruire desideriorum celestium: quia sicut peregrini longe exulantes debemus ad patriā anhelare & hoc facit iter festinanter aggredi.

Festinamus igitur & nos ingredi in illam requiē. i. celestē hierusalem: que est mī nostra. **Q**uod quidē fit: cū anima pre. entorū oblita deserit peccata uilia: & contemnit caduca temporalia: & ī anteriora se extendit: cogitans & reputans sola celestia: **N**ec ti

meas tpe egestas cōtemnenti: nec tentatō preualeat
deserenti: quia statim xps se associat sic desideranti:
desiderare enī est ire: quia passus aīe sunt affectus.
Ipse inqt iesus appropinquas ibat cū illis. ¶ Adest
enī xps desiderantibus adiuuandū contra hostis i-
fultus: & ad supplendū quātū expedit corporales
defectus. Nec mirens si eum tecū non uides ambu-
lantem: quia oculi eorū tenebant ne eū agnoscerēt
¶ Ignotus est enim adhuc cecis: quia post desertō
nem peccī uel abiectōem mūdi adhuc tenētur ocu-
li limpiditate prauē consuetudinis & reliquiis ten-
tationum que remanent post peccm. ¶ Huius exē-
plum habetur in thobia qui angelum nō uidebat
peregrinantē: & ab hoste & penuria liberantem: sed
estimabat eum hoīem. ¶ Sic sic nimis sepe conti-
git in expte menti: que illa que diuinitus facit & p
influxus spūs sancti cognoscit sepe pprie industrie
ceca attribuit: que reprehendit cum lo. primo dī. iu
deis. Medius uestrū stetit quē uos nescitis. In cuius
ecutientis p̄sōa accipit uerbum: lob. Si uenient ad
me non uidebo eū: & si abierit nō intelligā: & tam
p̄ns est & parus bonus iesus: qui dicit: Matth. viii.
Si dimitto eos ieiunios in domū suam deficient in
uia: quidā enim ex eis de longe uenerūt. Non ergo
timeat nostra miseria: quia Raphael. i. xps iesus dei
medicina nre peregrinationis itinera nouit: & ten-
tatus per oīa nostre nature penalia pambulauit. Et
ideo ex cōpassione expientie nobis focus erit: & sa-
nos ducet & reducet usq; ad sue diuinitatis aspectū
¶ Sed heu quia sepe remanet bonus iesus in hieru-
salem: & non cognoscūt parentes: maxie prelati ec-
clesie qui ipsū debēt in subditōe mentibus etiam
pturire: sed estimant eū esse in comitatu multorum
equorū & seruientiū & sollicitudine mundanorum
& abūdantia ferculorū: utinā cognoscentes ibi esse
iesum eadē hora inspiratōi cōsentirent & cū sanctis
xpi pentibus reuenterētur in hierusalem: a qua per
malitiā transgressionis recesserunt requirētes iesum
Sed ceci sunt multi ex eis nec pnt uidere lucernam
dñi donec extinguat focī heli. i. Regū. iiii. qui pre-
ciositate diuinag inspirationū derelinquendo iesū
estimare nolūt donec extinguat eis oīno: quia tūc
solū recognoscūt qñ inflicta uexatio intellectui dat
auditū: qñ. s. cum heli de sella dignitatis cadētes re-
trorsum fractis. ceruicibus expirant in infernum.
¶ Secūdo pficit nostra pegrinatio in merore ora-
tionū & salubriū eloquiorū: quia post desideria se-
quūtur suspiria & confabulatur & orant deū sibi da-
re salubria remedia: unde & hi loquebant de his q
acciderant: pegrini enim loquebantur de uia: passio
enim xpi est uia ad patrem: propter quod eis xpus
etiam materiam locutionis augmentat. d. Qui sūt
hi sermones quos confertis &c. quasi ipse ignora-
ret que tñ ptulerat. Sic sepe se intelligere dissimulat
que oramus: que tñ intus inspirat: quia pegrinus ē
tardis: & ad hoc dissimulat: ut in nobis augeat qd
desiderat. Tu solus inquit peregrinus es? O q mī-
ta essent hic cogitanda aīa mea: quō iste tuus iesus

est solus peregrinus: sed psequamur quod incepti-
mus. O stulti inquit & tardi corde: quid dubitatis
me uobiscū esse: & uos in utilibus fauorabiliter ex-
audire: Non enim debetis dubitare q uos uelim re-
linquere: p quibus uolui mortem portare: unde &
eius longa facta predicatio discipulis ad hoc tēdit.
¶ Huius exēplū pater: Gen. xliiii. cū ioseph suis fratri-
bus peregrinū se offert: & quasi ad alienos dunus
loquit: quos tñ gratis pascit & eis diuitias egypti
tribuit. Sic & iesus apparuit extraneus magdalene
quā sincere dilexit. ¶ Tertio progreditur nra pere-
grinatio in uigore uirtuosore opere quia uirtuosa
operatio singulariter cogit xpm ut nō deserat opā
rem. Coegerūt inquit eū dicētes. Mane nobiscum
dñe &c. Ad uespascat enim opantibus nisi xps ima-
neat: quia lux boni opis eis per fastidiū tenebre cit
nisi succurrat brachia pietatis xpi qui oīa opera nra
operatur in nobis. Vnde aīa que se sentit deficere i
ope penitentie cogat recedentē iesum frequenti p
ce allegādo audacter: q nisi xps remaneat: eius ad-
uespascet intellectus & recedet de affectu eius: & af-
fectu sol igneus charitatis. Nec mirens si se finxit
longius ire: & a te recedere: & in labore deserere: q
fictus est tepidis: unde & isti erant tristes: quod fa-
cit accidia: & ideo finxit se uelle recedere: ut sic te pos-
set de tristitia redarguere: ac p hoc a tepiditate excu-
tere: hilarem enī datorē diligit deus. Tamē scias q
pppter hoc uenit ut tecū remaneat si tñ coactus fuit
charitate. Huius exēplū patet i abrahā: Gen. xviii. q
importuna & efficaci pce dñm ad prandium retinu-
it ne transiret & sibi hilariter preparauit. Et nota q
ibi subdit abrahā dixisse dño: siue angelis ipsius
Idcirco enim dediastis ad seruum uestrū. ¶ Quar-
to terminatur dieta nre peregrinationis in dulcore
gustuum diuinorū: qñ peregrinus perueniēs ad ho-
spitium cum gaudio epulatur. Ex quo enim mens
intrat ad secreta dei rimanda p altas meditationes
quasi ad mensam xpi sedet: ubi & minutati sibi di-
uina franguntur: & tūc incipit dulcedinem dei co-
gnoscerē: & quasi quasdam micās dei suauissimas
degustare: unde & hic sequitur q factum est dum
recumberent q ipse accepit panem benedixit ac fie-
git: & ipsi cognouerunt eum in fractione panis.
¶ Sed nō mirens si cognitus se absentat: quia sub-
latus ē stultis. Stulta. n. mens nostra si sēp reficere
a xpo: sepius superbiret: unde ut ardentius quera-
tur quando sepe mens assecurata fuerit se absentat
quousq; stulticia nostra purgetur: ut nostra igno-
minia & malitia cognoscat. Vnde & dicunt. Nōne
cor nostrum ardens erat in nobis: quasi dicant. Ar-
demus dum incendit: frigesumus dum relinquit.
Et per tales saltus reducitur anima ut cognoscat: q
in se & a se est omne malum: & a sola christi gratia
prouenit sibi bonum. ¶ Cuius exemplum patet
in sponsa: Cant. v. Surrexi inquit ut apparerem di-
lecto meo: at ille dedinauerat atq; trāsierat. Ideo q
debet queri per uicos & plateas ciuitatis: unde &
ibi subditur. Anima mea liquefacta est ut dilectus

locutus est mihi quæsiui & non inueni illum: uocaui & non respondit mihi: ubi & sequitur ardentissima inquisitio. Sic etiam conuersens cum discipulis assumptus est ab eis: *Act.* primo. ad eorum corda ardentius excitanda. Cuius ratio secundum *Aug.* de trinitate est quod quanto crescit desiderium rei habende: tanto maior est fructus rei acceptæ. *¶* Alia ratio disparitatis christi ab anima sepe est nimia curiositas uolens eius percrutari secreta: a qua reuocet spiritus sanctus: *Can. vi.* *Anerte oculos tuos a me. i. me curiose percrutari omite: sed simpliciter dilige & reuereri quod dignor concedere: quia ipsi aduolare fecerunt. i. curiositas inuestigationis mee meruit subitum recessum & reuocationem tui.* Quod etiam dicitur in *Eccle.* *Dixi sapiens efficiari: & ipsa longius recessit a me.* Sic itaque cum peregrino iesu pergamus uiam salutis nostre & hospitemur in hospitibus uirtutum in quibus ipse benedictus iesu suas mansiones fabricauit. Sed & tabernacula ibi instituit: ut peregrini non deficiant pre labore. *¶* Primum hospitium fuit in domo paupertatis & indigentie: in quo hospitatus fuit in prima dieta natiuitatis sue. *¶* Huic hospitio reliquit hospitalarium statum apostolicum: qui gustat de taberna regni celorum: que est media huic hospitio intendenti. *¶* Secundum hospitium fuit in domo puritatis & mundicie. In quo fuit hospitium secundæ dietæ. *i. conuersationis uirtuose dilecti iesu.* Ad quod peruenitur per uiam austeritatis & penitentie. Sed hic locatur abundans taberna contemplationis dulcissime. Quia beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt. Huic hospitalarium dimisit sanctum uirginum chorum: quarum est iugiter cantare dilecto. *¶* Tertium hospitium est in domo humilitatis & modestie. In quod introducit tertia dieta. *i. christi doctrina.* *Discite inquit a me quia mitis sum & humilis corde.* *Mat. xi.* Huic hospitio reliquit hospitalarium sanctorum pontificum & confessorum cetum: qui in luctum humiliationis sue & mititate exemplantis uite satagunt per christi doctrinam in hac domo subditos recreare: qui & singulariter gustant de taberna altitudinis diuine: quia magna gloria dei solius ab humilibus honoratur: unde humiles singulariter dei summum gustant & nihilum creature. *¶* Quartum hospitium est in domo probitatis & constantie. Ad quod deducit quarta dieta. *i. christi passionis acerbe: per quam est eius constantia probata.* Huic prefecit hospitalarium sanctorum martyrum exercitum qui inebriabantur de taberna uulnerum crucifixi: quia christo in carne passio & ipsi eadem cogitatione armantur. *¶* Quintum hospitium est in domo equitatis & iustitie. In quod introducit quinta dieta que fuit de crucis angustia in mortem & sepulturam. Huic prefecit alium hospitalarium. *i. statum doctorum & speculantes tam durum iudicium super dei filium propter peccatum alienum per seuentatem diuine iustitie semet ipsos continue iudicant: & sub dei iustitia trepidant estimantes qualia sunt super peccatores supplicia*

ex propriis sceleribus si dei filius pro alienis totus fuerit subiectus doloribus. Quod & ipse christus declarauit. *d. Si in uiridi ligno hoc faciunt: in arido quid fieret?* Et quia qui addit scientiam addit & laborem: ideoque isti in taberna sua satiant peregrinos pane subcineritio recognitionis culpe & aqua contritionis amaræ: propter quod se baptizant cum sanctis patribus in man rubro quod fuit sepulture dominice figura. *¶* Sextum hospitium est in domo contemplationis tranquillare: ad quod introducit sexta dieta: quæ de sepulchro transit in impassibilitatem carnis. Huic hospitio dantur hospitalarii reformatores statum euangelici: cuius quali uirtutes in impassibilitatem transeunt: dum a se & ab omni amore creato totaliter deficiunt & intra christi immutabilem gratiam totaliter transferuntur. *¶* Quod bonum hospitium est hoc. Ipsi enim reficiuntur in taberna paterni peccatoris: quia nihil comedunt nisi gustum diuine uoluntatis. *¶* Septimum hospitium est in domo eternitatis glorie. Ad quod introducit septima dieta. *i. ascensionis ad celos.* Istud hospitium non est hospitale peregrinorum: sed eterna mansio ciuium supernorum. Cui non imponitur hospitalarius huius uite: sed dens trinitas est domus & tibus lectus & iubilus: & deus homo dispensator fidelissimus: & minister gratiosissimus: qui precingit se circumspecta consideratione meritorum & transiens ministrat singulis correspondentia premiorum: prout secundum ministrationem membri uniuscuiusque eos in suo corpore collocauit & in suo merito iustificauit & in suo premio secundum debitas proportionales beatos efficit. *¶* Hanc ergo ciuitatem & nostram patriam cum benedicto peregrino iesu totis desideriis requiramus: & ad illam incedinabiliter festinemus. *¶* Circa ultimam apparitionem huius sacre dietæ qua dominus resurrexit: nota quod ad eos iuxta ianuis clausis: pacem obtulit: cicatrices uulnerum ostendit: se palpandum prebuit: spiritum sanctum per suam insufflationem dedit: deuote eis scripturas exposuit: charitatie cum illis manducauit partem piscis assi & fauam mellis: & dulcissimas comestitionis sue reliquias dedit eis. Et hec omnia ex lucâ & iohanne trahuntur quorum uterque hanc recitat uisionem: uide autem quod signa uere resurrectionis ostendit. Nam palpandam carnem discipulis prebuit: quam clausis ianuis introduxit: ut per hoc corpus ostenderet suum eiusdem cuius prius nature sed alterius glorie. *¶* Vbi etiam nota: quod non solum ianuis clausis cordis sui fantasmatis sensuum & carnalium rationum & in congregatione ad intima omnium tuarum uirium quasi christi discipulorum in plena concordia charitatis uidetur gloria resurgentis uera pax a christo tribui: ut noue uite per christi statum inspiratio ministretur. *¶* Ad hoc enim ore suo benedicto in discipulorum faciem inspirauit resurgens a mortuis: ut per hoc ostenderet quod ab ipso solo post culparum nostrarum mortem est in nobis spiraculum gratie reformatus animam ad im-

passibilitatem uirtutum & glorie dei formis: per hoc etiam minuit: quod sicut flatu aereo cor nostrum inspirando respirando: expirando interiorum corruptio nem emittit: & extrinsecam aeri sanitatem ad intima trahit: & sine tali respiratione: nec ad mortem uenit cui etiam tantum initium aia: ut status & spiraculum non nescit. Sic & in charitatis ardore recepto spiraculo spiritus christi omnia expiret christo difformia: semper aspi ret a christo conformia: intus inspiret & recolligat ipsius exempla: suspiret & respiret continue ipsius recepta flagitia seu supplitia: & totaliter uiuens non sua sed amati iesu uita clamet cum apostolo. *Mihi uiuere christus est &c.* Et uiuo ego: iam non ego: uiuit uero in me christus &c. *Vulnera* autem sue passionis post gloriam sue resurrectionis discipulis christus ostendit & palpanda exhibuit: non solum ut seipsum eundem qui in cruce pependerit demonstraret: sed ut eis imprimeret sue passionis non inter mittendam esse memoriam: cuius etiam signa circumferet in sue gloria maiestatis. *Non ergo* obliuiscaris boni iesu anima sibi deuota: quia ut tui non obliuisceretur: ipse scripturam uulnerum expressiuam tue memorie quam in cruce clauis conferat noluit in sepulchro: relinquere sed in eternum in suo corpore circumferre. *Quis ergo* non deficiat totus a se ipsius amore dilecti: qui nos sibi tamquam crebris & fortissimis uiculis sue dilectionis astrigit. *Veremur* memoria memor ero: & in me deficiam bone iesu pre tui amoris uigore: ut in tua benedicta uulnera ualeam subintrare. *Nec* decetero dolore causaberis ex mea grossitie transeunte per angusta foramina: quia ea dilatauit tue imensitas charitatis & gloria resurrectionis doloris passione priuauit. Ingrediar ergo in locum tabernaculi admirabilis: quia ipse dilectus me inuitat: dicens: Ingredere benedicti domini: cur foras stas: preparaui domum & pabulum gratie non solum tuo dilecto spiritui: sed etiam iumento corporis tui. *Et* porte istius mee sancte huiusmodi nulli meo dilecto clauduntur etiam nocte commissionis offense quando resurgere liceat & dulciter reintrare. *Attende* autem quod & ista uulnera transferuntur ubique a strenuo pugile in signum perfecte uictorie & ab aduocato piissimo in auxilium placationis paternae: & a iudice equitatis in signum iuste reprobationis meritis in ingratitude obdurate. *Non* autem serua uit predicta uulnera christus iesus ex difficultate ea sanandi: qui enim maiora fecerat mortem uincendo: utique poterat sanare uulnera. *Sed* propter causas superius dictas & alias innumeras diuina sapientia maluit ipsa in glorioso corpore reseruare. *Nec* apparent ibi ut corporis uitia: sed ut strenue uirtutis inditia. *Quod* etiam de cicatricibus martyrum sentire *Augustinus* uidetur sic. d. *Nescio* autem quomodo sic afficimur amore martyrum beatorum ut uelimus in illo regno in eorum corporibus uidere uulnerum cicatrices que pro christi nomine pertulerunt. *Et* fortasse uidebimus. *Non* enim deformitas in eis: sed dignitas erit: & quedam quis in corpore: non corporis: sed uirtutis

pulchritudo fulgebit. *Nec* ideo si aliqua martyribus apudata & ablata sunt membra: sine ipsis membris erunt in resurrectione mortuorum: quibus dictum est. *Capillus* capitis uiri non pibit. *Sed* si hoc decebit in illo nouo seculo: ut idiccia gloriosorum uel neque in illa immortalis carne cerneretur ubi membra ut preciderentur percussa uel secta sunt: ibi cicatrices: sed tamen eisdem membris redditae: non perditae appebunt. *Quauis* itaque omnia que acciderant corpori uitia tunc non erunt: non tamen sunt appellanda uitia: sed uirtutum inditia: hec *Augustinus*. *Circa* autem domini comestione scias quod corpus gloriosum non ex necessitate sed ex potestate potest comedere: non in se incorporeando cibum: quia nihil extraneum recipit sed eterna soliditate persistit scilicet consumendo ipsum. *Aliter* enim absorbet aquam terra sitiens. *Aliter* solis radius ipsam sui uigoris calore consumens. *Sic* dominus ex potestate & pietatis dispensatione cum discipulis post resurrectionem comedit: ut & uirtutem reassumptae carnis eius persuasibilem faceret: & sui cordis amorem ad ipsos familiariter demonstraret. *Quia* enim conturbati & conterriti estimabant se spiritum uidere: non carnem: seipsum eis palpandum tribuit: & mirantibus & letantibus familiariter per effectum comestitionis uirtutem eis sue carnis ostendit: non intendens eis persuadere: quod in illa beatitudinis gloria corruptibili indigeatur cibo: sed quod plene resurgitur in corpore uero. *Attende* etiam quod in omnibus uisionibus istis: licet ad fidem & spiritum & charitatem discipulos uellet formare: intendebat tamen illas tres uirtutes erigere in eis ad amplexum future inuisibilis uite in qua in dudum gloriose in iesu christo sicut membra in corpore: ut qui nunc in nobis patitur: ipse etiam tunc glorificetur in nobis: & nos qui nunc in sue passionis morte conspelimur & in eius gratie merito radicamur: & per ipsum uirtutum opera facimus tunc in sue fruitionis premio secundum dispensationem portionis nobis debite: quam ipse nobis in seipso ex mera sua charitate distribuit eternaliter dei gloria fruamur in illo: propter quod apprensus iesus discipulis suis & dignis argumentis ipsos de fide resurrectionis firmans & erigens eorum mentes & ostensa sibi tam intima familiaritate conectens subito dispebat quasi hamus piscationis diuine in illorum mentibus qui tantum stabat cum eis ut ei applicarentur amoris: & tunc de profunda uoragine uiciosi amoris recitui ipsorum eos educens: & a se ipsis quasi totaliter eradicans dum sic disparebat subito in amorem sui ipsius & inuisibilis glorie transportabat. *Sicut* mater sollicitissima aquilina prouocans ad uolandum pullos suos: & super eos uolans extendebat alas suas super eos: & in humeris uirtutis sue asportabat. *Vnde* & sicut infra dicitur post multos tales uolatus quibus ipsorum mentes prouocabat ad summa: uno uolatu completo in eorum oculis: ad dexteram patris ascendit: & ubi illorum thesaurus erat ibi illos requiescerent corda. *Et* ideo non immerito angelus

ais appētes post ascensum xpi ad celos eos conuenienti nomine appellarunt. d. **V**in galilei quid stantis aspicientes &c. q. d. Vere uos estis uiri transi grati a uobis auulsi & xpo inserti. Quia etiam nō decebat xpm i gl'iosa uita diu morari i terris: iō tā sit bito dispebat: ne eis occasione eronis tribueret: q sci licet resurrexisset sicut prius ad morandum in terris uita animali. **A**ttende autem q xps corpus suū discipulis ostendit ut ex supradictis patet: uerum palpatione: uiuum comestione: idem quod prius uulnerrum ostensione: gloriosum introductione clausi tenaculi: & subita dispanitione sui: per que subtilitas & agilitas demonstrantur corporis gloriosi. **N**ec est credendum q solū eis decies apparuit: imo multotiens cum ad hoc solum suam ascensionem tardaret. xl. diebus ut in eis prefatos sue uirtutis effectus insereret. Quod lucas satis in actibus inuit cum dicit: per dies. xl. in multis argumentis apparuit eis: licet enim non posset concludi q quotidie apparuerit: uidetur tñ satis expresse innui q sepe apparuit. **E**t non solum illa signa sola que scripta sunt amoris: ad eos & sue omnipotentissime maiestatis eis ostendisse credendum est: sed etiam alia tantū ineffibilia: q spūs sanctus in euangelistis habitans talia signa non inspirauit exprimere: quia incapabilia forent in expte menti. **E**t ideo magis elegerūt euāgeliste illa signa sacro silentio honorare: q parum uel nihil dicere: & inexpressibile uelle narrare. **S**ic tamen ille discipulus quem diligebat iesus: euāgelista iohannes ista siluit quod tribuendo signauit: & menti deuote cogitanda reliquit cum dicit. **M**ulta quidem & alia signa fecit iesus in conspectu discipulorum suorum que non sunt scripta i libro hoc: que si scribantur arbitror nec ipsum mundum posse capere eos qui scribendi sunt libros. **Q**uod non intelligitur de quantitate chartarum sed de altitudine sententiarum. **Q**uod etiam Criso. exponit pncipaliter de signis post resurrectionem ostensis. **L**icet etiam posset intelligi de multis aliis ante mortem. **I**neffabilis enim fuit ipse bonus iesus i suis excellentis in assumpta natura. **S**icut radicans & psonaliter plantatus in eterni patris ineffabili uerbo. **Q**uod etiam subtilitatem gloriosi corporis ostendit clauso resurgēs sepulchro. **E**t foribus clausis apparens in discipulorum medio: non est intelligendum q fuerit subtilitatis aeree: cum ipse dicat apostolis. **P**alpite & uidete quoniam spiritus carnem & ossa non habet sicut me uidetis habere. **S**ed pro tanto subtile dicitur: quia potest omne corpus non gloriosum efficaciter penetrare. **E**t non obstante illius grossitie simul cum illo esse: & per ipsum libere pertransire. **Q**uod uero legitur discipulis apparuisse in forma peregrini: & q oculi eorum tenebantur ne eum agnoscerent: & q magdalena ipsū hortolanum esse estimauit: non est intelligendum q in suo corpore glorioso sit uariatio figurarum: que soliditati immutabilis sue glorie repugnaret: sed hec potestas corporis gloriosi q seipsum mani

festat & occultat pro libito: & qualem uult figurā sui formare potest in passibili oculo. **E**t ideo sapiēs & bonus iesus tales figuras sui in oculis discipulorum formabat quales eorum meritis & statibus & sue intentioni in eis uidebat congruere. **N**ec ipse iesus resuscitatus laborabat i procuradis uestibus: qui immorali gloria uestitus surrexit. **S**ed talium uestium in oculis aliorum formabat figuras: quales sua sapientia formanda pro aspicientium qualitate dictabat. **N**ec in hoc erat fallitas sicut supra in simili per Aug. expresse est probatum. **A**ttende autē q in dote claritatis non fuit expediens resurrectionem probari: cum ipsam in transfiguratione monstrasset discipulis: etiam in carne passibili: **N**ec oculi discipulorum ipsam sustinere potuissent: sicut etiam ibi patuit: propter quod uidetur q fuisset impedimentum illius familiaris colloqui & amorosi cōfortii: quod eis intendebatingere: dum eos ex nimio splendore sui prostratos & tremefactos in se non sinisset aspicere. **N**on autem forte inconueniens est credere: q in illis ineffabilibus signis de quibus dicit iohannes q non sunt scripta: ipsam excellentiam sue claritatis simul condescendit & maiestatiue ostenderet: tamen in hoc q clausis intrauit ianuam & subito disparuit subtilitatem & agilitatem monstrauit. **N**am impassibilitas satis ostenditur q mortem uicit: & uulnera aperta sine dolore dimisit. **C**onsidera anima xpo deuota quō iste tuus dilectus iesus ante mortem & post resurrectionem signis flagrauit amoris: & uide eum nunc sollicitum ad releuationem pusilli gregis: licet sine anxietate tot signis extrinsecis laborare. **I**psi enī fide deficiēbant qui ipsum non credebāt deum: uaculo percussimortis sue & infirmati nimio amore iesu in morte ostenso: quo tamen mens humana sibi magis erat obnoxia. **A**more tamē licet informi ipsum ut hoīem diligebant & eius mortem deslebant. **E**x reuelatione tamē mulierū & ex memoria uerborum iesu fluctuabāt & uacillabant inter infidelitatem & fidem. **A**mor eos impellebat discurrere: querere & anxiam & desiderare iesum: infidelitas eos contristabat prosternebat: & reddebat pauidos: quia ipsum totaliter dubitabant extinctum. **Q**uod in ipsis deuotis mulieribus intellige. s. magdalena & alius: donec ipse bonus iesus ipsas anteq uiros dignatus est solidare: propter quod ipse benedictus iesus in amore totus datus nostre saluti sicut ante passionē sollicitus fuit cum dolore & pena explere mysterium nre redemptionis: quod & consumauit in gloria resurgendo: sic & post resurrectionem sine pena & dolore: tamen eodem amore quo prius fuit sollicitus ipsum idem nostre redemptionis beneficium mentibus nostre inferere per studium apparitionis frequentate: & discipulorum infirmitatem supportauit & nostram: ut qui prius preparauerat cibum: nunc ut cibus saperet & nutrirer: infectum sanaret palatū. **Q**uod manifeste declarat dignatio pietatis thome dubitanti in octaua resurrectionis

ostensa: dum ipsi sic misericorditer condescendit: ut quod ex incredulitate petiit: totum inefabili pietate tribuent. **Dixit enim:** Infer digitum tuum huc supple uulneribus imittendo clauos: & uide manus meas corporali aspectu: & affer manum tuam: & mitte in laeum meum: quod tibi patulo aperitur affectu & noli esse incredulus sed fidelis. **Vide quod eadem omnino repetit** que thomas in sui absentia coram discipulis protulit: ut per hoc se deum uerum ostendat qui ubique est & amorose se supportare infirmum cui desiderata concedit. **Attende autem quomodo diuina sapientia nobis seruiuit utiliter** que cum posset in prima apparitione totam omnium discipulorum dubitationem excludere: uoluit tamen aliquos ex eis dispensatiue duos & incredulos permittere. **Quos** quia multis signis & irrefragabilibus argumentis sue uerissime resurrectionis in fide firmauit: & illos ad maiorem sui amoris accendit flammam ex dignatione ostensa: & omnium posteriorum amputauit perfidiam per indubitabilia ueritatis scdita. **Ubi** & nota stupendum processum & iocundum gratie dei semper dirigentis electos in melius: non opere nostro: sed beneficio suo: quia etiam ipsi semet discipulis sua tarditas incredulitas & fuga derelictionis iesu tempore passionis & mortis ex diuina pietate est cooperata in bonum: dum ex hoc & sue infirmitatis qua semper in malum ruerent: nisi eos deus sua pietate teneret: facti sunt coscii: & semper sub diuine bonitatis consideratione in se ipsis omnino anullati per humilitatis uirtutem. **Auxit etiam in eis** fortissime compassionis absinthium: cum in memoria passionis & mortis boni iesu memorarentur sue simul derelictionis flagitium: quo semper in sue utilitate confusi maius experiebatur iesu christi participum passionis. **Et quanto plus ipsum attraxerunt** post resurrectionem: ut formarentur ad fidem: tanto magis postmodum incalescebant amoris seruire tenentes in tot signis probatam ipsius dignatissimam charitatem. **Quomodo putas thomas** flagrabat amore iesu: dum recordaretur quod manus in illis fenestris fornacis ardentissimi amoris iesu ex christi dulcissima uocatione posuerat. **O bone iesu fac me** indignum participem illorum compassionis affectum & charitatis ardorem: quos in tuorum apostolorum cordibus tot signis tue dilectionis plantasti ut qui hic percipere corporali aspectu non merui: saltem cordali transportatione percipiam. **Fuit autem christi resurrectio omnium prima uerissime facta:** sufficienter probata: & resurrectionis nostre causa tam in corpore: quam in anima. **Primo quidem:** quia resurrectio est a morte erectio. **Quod quidem** tunc fit perfecte: quando aliquis taliter resurgit: quod liberatur non solum a morte: sed etiam a moriendi possibilitate: & sic fuit in christo iesu: quem impossibile est iterum mori: iuxta illud **Roma. vi.** christus resurgens ex mortuis iam non moritur. **Ahorum uero** omnium resurrectio quod ante & post ipsum ad hanc uitam per miracula surrexerunt: resurrectio est inspecta respectu hu-

ius de qua loquimur modo: quia eripiuntur tantum morte in actu quem prius habuerant: & incipiunt uiuere itaque necessitati moriendi aliqui subiecti & ita mors eis quodam modo dominatur: secundum illud **Ro. viii.** Corpus quidem mortuum est propter peccatum. **Contra quod de iesu dicitur.** Mors illi ultra non dominabitur. **Ac per hoc ipse solus & simili** resurrectione resurgentes possunt dici uere resurgere. **Hanc autem ueritatem** sufficienter christus probauit testimonio & argumento utroque in genere suo certissimo. **Est autem** usus duplici testimonio quorum neutrum potest refelli. **Primum fuit testimonium** angelorum ut patet per omnes euangelistas. **Secundum fuit testimonium** scripturarum quas ipse ad ostensionem sue resurrectionis exposuit: tam duobus in uia ut dicitur luce ultimo: quam simul aliis congregatis. **Et ut istud testimonium** esset efficacissimum aperuit eis sensum ut ibidem dicitur ut intelligerent scripturas. **Quod ad secundum modum** probandi per argumenta scias quod argumenta per modum scientie probande hic locum non habent: quia talia procedunt ex principiis que secundum humanam rationem procedunt & esse debent auditoribus nota. **Alioquin nihil** probatur per illa. **Resurrectio autem est** status supra humane nature cursum ad aliam uitam spectans: & ideo principia eius uite superant intellectum: propter quod tali modo non est iesus apostolis argumentis usus. **Aliter** accipitur argumentum. **Aliquod sensibile signum** quod ad ueritatis manifestationem inducit. **Actu primo.** **Et hoc modo** ad probandam ueram resurrectionem & gloriosam sufficientia argumenta apostolis ostendit christus: tam ex parte corporis: quam ex parte anime. **Non ostendit corpus uerum & solidum:** nec fantasticum uel aereum: sed palpabile. **Ipsa uero numero** quot prius habuerat cicatricum resurrectione. **Ex parte uero anime** ostendit christus uiuere uitam uegetabili & nutritiuam: quia cum eis manducauit & bibit: uita animali & sensibili: quia coram eis sensibus uisus fuit uita intellectuali: quia de scripturis: & de aliis clare diseruit. **Naturam etiam diuinam** habere ostendit per miraculum quod fecit in piscibus capiendis: sed in hoc maxime quia ipsis uidentibus ascendit ad celos. **Nemo enim** ascendit ad celum nisi qui descendit de celo. **Gloriosum autem corpus** in aliquibus monstrauit dotibus. **De quibus omnibus** plenius supra dictum est: licet ergo unum argumentum per se forsitan minus sufficeret: tamen omnia simul sumpta perfecte concludunt. **Fuit autem** christi resurrectio nostre resurrectionis causa efficiens & exemplaris. **Meritoria uero** propria non dicitur esse quia omnia nobis meruit ut uiuatur in passione & morte. **Efficiens quidem:** quia licet diuina iustitia sit principalis causa efficiens: quia tamen uerbum dei unitum est carni iesus per ipsam tanquam per instrumentum & tanquam per primum in genere resurgentiū dicitur omnia humana corpora suscitare. **Et hoc est** quod dicit apostolus. **i. Cor. xv.** christus resurrexit

amortis primitie dormientium: quoniam quidē p
hominem mors & per hominem resurrectio mor-
tiorum. Et hoc siquidem fuit conueniens ut uirtus
uerbi eterni prius effunderetur in carnem propriam
& per illam ad omnes alios. Nam humanitas chri-
sti tanq̃ instrumentum diuinitatis ipsius in uirtute
eius resurrectionem nostram causet: & quātum ad
hoc resurrectionem non solum in bonis sed in ma-
lis etiam in omnibus efficit. Nam resurrectio cor-
porum ad iustitiam dei spectat: ut i eis reddatur ani-
mabus pro meritis. **C**ausa uero exemplaris licet
quo ad aliquid sui respectu uideatur: quia omnes si-
cut ipse resument corpus proprium & unum: tamē
quo ad conformitatem glorie dicitur proprie cau-
sa exemplaris resurrectionis electorum. Secundum
illud phy. iii. Reformabit corpus humilitatis no-
stre configuratum corpori claritatis sue. Et i electos
resurrectio christi non solum efficit resurrectionem
corporum gloriosam: sed etiam resurrectionem aia-
rum ad gram ut instrumentum: sicut dictum est.
Et quia in resurrectione animarum que fit per gra-
tiam duo concurrunt: remissio culpe: & nouitas ui-
te. Ideo quantum ad efficientiam que est per uirtu-
tem diuinam: tam passio xpi q̃ resurrectio est causa
iustificationis quo ad utruq̃. Sed quantum ad exē-
plaritatem passio & mors iesu est causa efficiens re-
missionis per quā peccato morimur. **R**esurrectio
autem causa nouitatis uite: ut sicut christus resurre-
xit per gloriam patris: ita & nos in nouitate uite
ambulemus: ut sicut christus resurgens a mortuis
iam non moritur: ita & nos estimantes mortuos q̃
dem peccato esse: uiuentes autem deo non permit-
tamus de cetero regnare peccatum in nostro mor-
tali corpore ut obediamus concupiscentiis eius. Si-
cut dī Ro. vi. Et quia in hoc stat iustificatio nostra:
ideo dī Ro. iiii. quia xps traditus est propter deli-
cta nostra. s. delēda: & resurrexit propt̃ iustificatiōes
nras efficiendas & exēplādas. **N**ā passio & chantas
uie christi est omnium meritoria causa. **D**e chri-
sti autem resurrectione est quartus articulus. **C**on-
tra quem primo errat Corinthus: asserens christum
non resurrexisse: sed resurrecturum esse. **C**ontra quē
fatis dictum est. **S**ecundus error est qui imponi-
tur Origeni. q̃ iterum passurus sit iesus pro demo-
num salute. **C**ontra quem dī Roma. vi. christus re-
surgens a mortuis &c. **E**t contra hos errores & si-
miles dicitur in symbolo. **T**ertia die resurrexit a
mortuis.

Ad contemplandum christi resurgentis de-
corem: attende q̃ ipse pulcherrimus flos de
radice iesse qui in incarnatione floruit: in pas-
sione defloruit: in resurrectione corporis gloriosa
resumptione refflorui: ut omnium esset decor. **N**ā
corpus illud sanctissimum subtile: agile: immorta-
li tate claritatis superuestitum est gloria: ut uere sit

sole fulgentius exemplarem pulchritudinem pre-
ferens fulgoris corporis electorum suorum: quos
sui corporis similitudini in gloria reformabit: de q̃
bus dicit in euangelio. Tunc iusti fulgebunt: sicut
sol in regno patris eorum. **Q**uod si quilibet iustus
ut sol fulgebit: quanti putas fulgoris ipsum iustitie
solem? **T**anti inq̃ est ut sit speciosior sole & sup om-
nem stellarum dispositionem: luci comparatus de
cor precipuus non immerito iudicetur: immo quia
si omnis alia lux illius comparatione nigrescat.
Aderit & fulgor & singularis decor in locis uulne-
rum: quasi si in uase aureo fulgeant lapides preciosi
qui ipsum oculis electorum suorum simul specio-
sum & amabilem reddunt: in tātum ut sua uisione
nunq̃ possunt fastidiri: sed continue uiuendo desi-
derent sui speciositatem dilecti. **O** q̃ beatus ero si
fuerint cordis mei reliquie ad uidendum tam inte-
nus q̃ exterius illam desiderabilem claritatem.

Omnium uisionum promissa frequentius &
exhibita solennior fuisse uidetur illa in qua
dominus apparuit discipulis i galilea in mō-
te ubi cōstituerat eis: propter quod & tempore sue
passionis fuit eis promissa & de ipsa sola angelus ap-
parens mulieribus discipulis nunciando manda-
uit. **N**on quia non intenderet: ante i hierusalem ap-
parere discipulis sicut & fecit: sed quia ibi solēnius
quantum ad lram & magis potestatiue gloriā sue
maiestatis ostendit: propter quod etiam ibi singu-
lariter discipulis dixit: omnium sibi potestatem tā
celi q̃ terre a patre collatam: propter quod etiam tā
q̃ orbis dominus ibi mandatum dedit discipulis:
ut mūdum uniuersum percurrerēt: omni creature
predicantes euangelium: salutem promittentes cre-
dentibus: damnationem cōminando incredulis: &
sue societatis promittent. **E**is indiuisibilem comi-
tium cum dicit. **E**cce ego uobiscum sum omnibus
diebus usq̃ ad consumatiōem seculi. **I**stius autem
unionis tam promissio q̃ exhibitio magni myste-
rii fuit figura. **S**icut enim hic dicitur singulariter ap-
paruisse in monte: & ab eis adoratus fuisse: & q̃ si
bi sue potestatis uis reuelauit imperium: & q̃ uis
doctrinē & baptisimatis dedit mandatum: & sue so-
cietatis indiuiduum promisit consortium. **S**ic in
spūali galilea transportationis cordis ab amore p-
prio & omnium mundanorum & i locatiōe cordis
sui in contemplatione uoluntatis & sapientie dei:
& glonificatione hominis xpi: tāq̃ in monte subli-
mi uere adoratur deus in spū & ueritate: & uere ibi co-
gnoscitur q̃ ipse est dominus orbis terre: in tātum
ut uere delectabilis suam uoluntatem in omni-
bus compleat. **V**nde a malignis impugnari uidetur
in quibus est tanta doctrina sapientie q̃ mens paci-
ficata in deum tanq̃ in nouo baptisimato ab omni
sue distractionis labe & creaturarum turbatiōe pur-
gatur: & tunc in omnibus tam bonis q̃ malis pro-

uidentiam & gratiam gustans boni iesu in suorum electoꝝ secura tutela sentit expresse q̄ nūq̄ societas boni iesu quo ad utilitatē & succursū necessariū potest deesse electis. Et in hoc uere consistit pax que exuperat oēm sensū. Allegorice autē ista significat uisio q̄ in transportatione diuini cultus ad ecclesiā de gentibus debebat iesu imperiū singulariter refulgere quo eius ibutus deo trino & grā ablutus baptismali nūq̄ romano orbi assistentia xpi deficeret quātiscūq̄ impulsioibus petri uideretur fluctuare nauicula: qui potius ipse xps semp̄ ipsius prouidus nauta fluctibus erroꝝ minime impedire ualentibus ipse sēp̄ ipsā in fidei ueritatem perduceret & in littore sue eterne glorie collocaret. Quod uere certum est cōpletum: dum subiectū sibi orbē terre cernimus: & tanto nomen iesu sublimatū honore quod uere patet seculo toti q̄ ipse iesus magis prius filius tāq̄ alter ioseph uerusq̄ saluator uiuit & dñatur non solū in oī terra egypti: uerū etiā in oī loco dñationis regis eterni. In ista autē galilea: non solū hac uice: sed pluries credendū est xpm̄ sui pñtia cōsolationem fecisse discipulis sicut Eusebius narrat. Ad minus certū est p̄lo. q̄ ibi apparuit simoni petro cum aliis sex in mari piscantibus: quibus p̄notem totā laborantibus iesus mane stetit in littore. d. eis q̄ mitterēt in dexterā nauigii rete. In quo magnoꝝ piscū cōdusa ē multitudo sine retis scissura: ubi & ioannes primo dñm̄ cognouit. Petrus seruētiō in mare se mittens ad iesum prior accessit: applicantibus nauigio ceteris: & familiari cōsumato cōuiuio: bonus iesus ap̄loꝝ p̄cipē petrū de suo amore questionem ter repetendo examinās pascēdorū agnoꝝ & ouīū curā cōmisit: & futurā sui passionis in crucis supplitio cōsumationē predixit. Ioāne sic dimisso finire dies i gete cōtēplationis extatice: ubi mutuis priuilegiis se inuicem respiciūt mutuo duo dilecti Petrus & ioannes: de quoꝝ precellentia disputare non curo: cum ipsi pacifice sint concordēs: & unus in alio dulciter se possidere sentiat quod si bi deesse cognoscit: immo eadē charitate gustauit unusquisq̄ iesu xpi efficacia dona in altero: q̄ a xpo recepta dona diligit in seipso. Ipsi enim sunt cūes illius ciuitatis: cuius participatio in idipsum. Atzende autem quanti sēper petrus oñditur fuisse feruoris: quia & ante resurrectionem sup̄ aquas ambulare petiit in similitudine xpi: & nunc aliis discipuluenientibus cū nauigio in feruore spūs se misit in mare. In passiōe ex zelo magno xpm̄ defendere uoluit: & unius satellitū amputauit aunculā: un̄ & ihs xps nunc sibi de amore pre aliis testimoniū dedit: cum dixit. Diligis me plus his: ubi secūdū glosam querit quod in ipso cognouit. Et cū sibi dominici ouilis cura cōmittitur de amore iesu examiat: quia solus ille magnus est prelacione: qui amore iesu & suag: ouīū dulcedine grādescit. Vbi & nota q̄ ideo h̄ sue passionis suppliciu petro predicit: ut qui uocat̄ ad curā: ad martyriū se sentiat uocari. Quod si gladius p̄secutionis non ingerit: ipse tñ si bonus ē

pastor grande sibi martyriū iducit: dū exemplo sue crucifixe uite subditos ad crucis amorē trahit: & oīum ipsoꝝ tribulationes paupertates & defectus & pia subuentione in ipsis supplet: & in seipso cordis compassione retorquet. Quod quia bonus iesus p̄nceps pastoꝝ plenissime fecit: ideo nunc petro dicit. Sequere me in similitudine ad subditos charitatis.

Iesus ductor exercitus. Cap. xxvii.

SActoꝝ igitur dieꝝ quibus fidē roborauerat nascentis ecclesie iā instante. xl. die saluator noster iesus illoꝝ b̄toꝝ spiritū & sanctoꝝ patrū qui cū ipso gloriosi de inferno ascēderant ad uocato exercitu iā tēpus instabat q̄ cū illis terras relinqueret ascensurus ad patrē. Vtrūq̄ autē ex eis aliquis iā resurrexisset in carne cōsumata gloria corporis ipsoꝝ inter scōs est suborta cunctatio. Aliquibus enī uidetur p̄ illud q̄ ap̄lus sanctorū ueteris stamenti enumerato cathalogō. Ad hebre. xi. dicit: Hi oēs testimonio fidei p̄bati inuenti sunt in xpo iesu dño n̄ro pro nobis melius disponēte: ne sine nobis cōsumarentur. In quo uidet̄ ipse sentire: q̄ corporibus dormientibus in puluere: nō sit i eis cōsumata gloria donec oīum simul facta resurrectionē i cōi gaudio maius etiā fiat gaudiū singuloꝝ. Et p̄p̄ nōnulla alia testimonia que addunt: q̄ nullius sic facta gloriosa resurrectio: donec oīum in eb̄roge xpi sit cōsumata p̄fectio. Et quia euangelii textus multoꝝ corpa scōꝝ q̄ dormierāt cū iesu resurrexissent restat. Qui etiam introcūtes in scām ciuitatem resurrectioni xpi fide dignū testimoniū tribuerūt: dñt tenentes primam sniam q̄ pacto officio pro quo surrexerant in terre puluerem redierūt. Aliis autē nō minus doctē nec minus pie uidet̄ imo forsitan magis q̄ in calūniā testimonii resurrectionis dñi cum sacer textus eos cum iesu resurrexissent testet̄: q̄ simili resurrectione eos cū ipso in puluere redisse dicat. Et ideo hi asserūt ipsos beata frui resurrectione cū xpo: imo & subiungunt: q̄ non est inconueniens credere: q̄ qñcūq̄ xpi resurrectionis i ecclesia dies reuoluit annua q̄ aliquibus sanctis electis ab ipso iesu resurrectionis priuilegiū tribuat. Quod. n. resurrexerint plene uidetur probari posse ex eo q̄ beatus petrus ad iudeos loquens de patriarcha dauid dicit. Et sepulchrū eius apud nos ē: quasi illis noluerit resurrectionis reuelare archanū. Nec tamen uoluerit dicere ipsum ibi esse sepultū: quasi iam cū xpo resurrexerit & solum sepulchrū remāserit uacuum. Quod etiam glosa super librum gen. quando iacob petiit in spelūca duplici sepeliri cū abrahā inuit: sic dicēs. Cura fuit sanctis in terra p̄missionis sepeliri: ut chn̄sto resurgente resurgerent. Quicquid autem sit de hoc ultimo. l. de annua resurrectione satis probabile uidetur de primo. Cum his ergo factis agminibus benedictus iesus ad montem ap

propinquans oliueti: primo recumbentibus undecim in ipsa ascensionis die in cenaculo syon: ubi satis deuote creditur q̄ & beata uirgo mater: & deuota magdalena: & nonnulli alii: sicut iesu placuit: discumbebant: apparuit gloriose iesus: & more solito salutatis altantibus cum ipsis uiscerosa charitate comedit. **A**ttende autem q̄ nunc reprehendisse dī incredulitatē illoꝝ & duriciam cordis: quia qui uiderāt eum re uertisse a mortuis nō crediderant. **V**bi nota q̄ de hoc omnes excepta sola matre reprehensioe digni erant. Nam mulieres quantūcūq̄ xpo deuote agelis q̄ uiderāt eum resurrexisse a mortuis: credere noluerunt: donec per seipsum eis saluator apparuit. Ipsi uero discipuli sacris mulieribus quas nouerant nō esse mēdaces: credere noluerunt: cum tamen seipsum uidisse & tetigisse narrant. Et quod in aliquibus durius fuit: postq̄ aliquibus ipsorum apparuit: alii nec ipsi credere uoluerunt. **M**ento ergo quando mittuntur ad predicandum gentibus christi resurrectionem: reprehenduntur: q̄ ad credendum tardi fuerūt & duri: cum ipse gentes preuēte in eis christi gratia erant tam facilliter creditur. Licet autem tunc omnes essent ex frequentibus apparitionibus christi iā solidati in fide: uoluit tamē eos reprehendere salutaris medicus & magister iesus: ut lectionē humilitatis quam eis a principio legerat: nunc in recognitionem sue defectibilitatis cognoscerent: & quantūcūq̄ eleuarentur diuino beneficio in altū statum gratie & uirtutum semper sacre humilitatis & proprie recognitionis domino offerrent sacrificium: i qua sola spiritus domini requiescit. **Q**uod n. oportuit dominum eis post resurrectionem totiens apparere: & tot argumentis cum tanta difficultate eorum cordibus hdei ueritatem inserere: quātuncūq̄ hoc deus ipsis & aliis sua bonitate ineffabili in bonum conuerterit: non tamen sine multo ipsorum defectu: & innata malitia & duritia cordis potuit euenire: propter quod etiam omnes electi quāto plura beneficia a christo recipiūt: tanto magis suam debilitatem cognoscūt: qua in dei seruitio sine tot adminiculis perseuerare nequirent. Et ideo omne dei donum quāto maius est & sublimius si utiliter recipitur: tanto magis in sua nihilitate & humilitate recipientem plenius inabyssat. **P**ost hoc blanda consolatioe pro suo ascēsu ad patrem benigne affatur: ostendens q̄ congruū est peractis pro quibus uenit carnis mysteris q̄ celum alta ascendat: ubi & de patris amore: & de multa circa ipsos sollicitudine: & quod maximum est de mittendo ipsis spiritus sancti munere cōsolatus est eos longo sermone. **V**nde quecūq̄ es anima deo deuota hic multa ad tuā deuotionē potes adducere: sicut ecclesia tunc tēporis facit: assumēs uerba sermonis que eis dixit in cena. Sicut ē illud. **N**ō turbetur cor uestrū neq̄ formidet: uado & uenio ad uos. Si diligeretis me gauderetis utiq̄ quia uado ad patrem: & illud. Ego ueritatē dico uobis: ex

pediet enī ut ego uadā. Si enī nō abiero paradytus non ueniet ad uos. Tanta enī suauitate tenebatur discipuli sui corporalis aspectus: q̄ ipediebantur i sua inuisibilia rapi. Hoc autē ē spiritu sancto abundare. s. in inuisibilem tā diuinitatis iesu: q̄ beatitudinis cōmunicare anime iesu sūma contemplatione sustoli. **V**nde non modicum est pensandū q̄ si corporalis effigies faciei iesu: in cuius merito tota nostra est iserta perfectio debebat abire: ut spiritus sanctus adueniret: quo pacto pōt sibi aliquis de cuius creature familiaritate blandiri: uno. n. uerbo omnis creature terrene quantūcūq̄ sancte nimiam excludit familiaritatem. Sicut enim dicit **Augustinus**. Quo sanctior es eo magis alliciunt: & sub pretextu sermonis blandi imiscet se uiscus impiissime libidinis. **C**rede inquit mihi: epūs sum non mentior: cedros libani & gregum anietes sub hac specie comuisse memini: de quorum casu non magis presumebā q̄ **Gregorii** uel **Ambrosii**. **Q**uid etiam **bernardus** sentiat de hac materia audi quid dicat in sermone tertio ascensionis. **N**on inq̄ spiritus & caro: ignis & tepiditas i uno domicilio cōmorantur: presertim cum tepiditas soleat ipsi domino uomitum prouocare. Si enim apostoli carni adhuc dominice iherentes: que sola sancta: quia sūcti sanctorum erat: spiritu sancto repleti nequiuērūt: donec tolleretur ab eis: tu carni que sordida est: & diuersarū spurcitiarum fantasias repleta astrictus & conglutinator illū meracissimū spiritum te posse putas suscipere: nisi istis carneis cōsolatioibus funditus renūciare tēptaueris? **R**euerā cū iceperis tristitia implebit cor tuū: sed si pseueraueris tristitia uertet in gaudiū. Et tūc discipulis ab eo multa quētibz: sicut apostolog: actus narrat historia: eoz imbecillitatē ad talia capiēda & itelligēda corporali auditu declaratans dixit eis. **N**ō est uestrum suppleta inexpertū & modici intellectus sicut modo estis: nosse tēpora ul' momēta que pater posuit i sua potestate: sed accipietis uirtutē supuenientis spūs scī in uos: & eritis mihi testes in hierl'm & in omni iudea & samaria & usq̄ ad ultimū fr̄e: q. d. illud q̄ alias eis dixisse refert. Multa hēo uobis dicerē q̄ nō potestis portare modo. Paradytus autem spiritus scūs quē mittet pī i nomine meo: ille uos docebit oīa. Et licet tūc dederit pceptū: sicut **Mar.** refert: q̄ irēt i uniuersū mūdū: & oī creature euāgeliū p̄dicarēt: p hoc oīdēs q̄ miraculis & uirtutibus sibi daretis ad tātā eis dignitatē efferret q̄ totū mūdū illis i cōuersioe subiiceret. **O**ndit: tñ sēp eos i suā reducēs uilitatē q̄ ad hoc nō erāt idonei: q̄tuncūq̄ a xpo toties iformati: nisi eos de nouo i maiori plenitudine spiritus sancti uirtute ex alto uestiret. **P**ropter quod narrat **Lucas** q̄ dixit illis. Vos autem sedete in ciuitate: quoadusque induamini uirtute ex alto: & ego mittam promissum patris i uos: ubi eis ostendit q̄ spiritus sanctus eos plene cōsolabitur: & omnem ueritatem utilem pro ipsis & pro aliis eorum cordibus reuelabit: & ipsos for

res efficiet: ut possint imitari iēsum in zelo diuini honoris: & conuersione mūdi usq; ad hilarem tollerantiam passionum. ¶ Attolle ergo contemplationis oculos quanta pietate simul fruebantur & liquecebant uiscera pietatis matris in conspectu filii in gloriosa carne: & in auditu corporalis discessus: & cogita mutuos & flammeos respectus quibus illi duo dilecti se mutuis uisceribus inferebant: & cordialium effectuum sibi refundebāt archana: puto q̄ illas ineffabiles intimationes: & spirituales colloquutiones insensibiles abis quibus mater & filius se intima insertione mutuo fruebatur: nō est possibile exprimere ulli lingue. Sed & exteriora signa reuerentie & amoris quibus eam coram apostolis honorabat: non est dubium q̄ ad magnam reuerentiam illius benedictę uirginis ipso medullitus attingebant: sed hic honoremus silentio: sed cogitanda relinquamus mēti deuote. Potes etiam cogitare q̄ & ipsa magdalena & dilectus Ioannes: & apostolorū princeps petrus & alii multa christo portueunt dicere: & multas consolationes ab ipso recipere: que magis cogitanda sunt q̄ scribenda. Non est autem inconueniens credere q̄ apostoli reprehēsi a christo de cordis duricia se cū multa humilitate prosternentes accusant: & petentes a recessu ueniam: se ipsos eidem cum multis lacrimis deuotissime recommēdant: quorum quāto fuerit copiosior contritio & humiliatio magis profunda: tanto christi benigna susceptio fuit magis consolatoris uerbis plena. ¶ His igitur in cenaculo syon cum multa charitate completis dicit Lucas q̄ eduxit eos i bethaniam: quod magis credo intelligendum fore: q̄ pro tāto dicatur eos eduxisse: quia eis precepit q̄ irent ad montem oliueti: unde erat ascensurus ad patrem: & sic disparuerit ibidem ab eis denū reuidentibus q̄ eos precedēdo corporali incessu eduxerit per tantum uie spaciū: semper cum eis comes itineris incedendo. Licet & istud concedere non uideatur absurdum: sed multa christi dignatione & apostolorum consolatione repletum. Potuit enim pius iesus hoc ad consolationem pusilli gregis quem relicturus erat statim corporali presentia taliter facere: ut eum solū uiderent uirgo mater & discipulorum cetus suo aspectu aliis iudeis qui forsitan in uie spacio aderant: uel quibuscunq; aliis in spacio denegato. Quomocunq; sit non dubium q̄ mater reuerenda cum sanctis mulieribus: & apostoli cum ceteris discipulis fuerunt in monte oliueti cum multa deuotione & mentis ardore congregati: ut inde siluatorem aspicerent ascensurum. Circa quē montem beatorum spirituum sanctorum patrum erat congregatus exercitus & tunc inter duas turmas iesus mediū stabat utroq; in seipso: & inuicem mirando amore cōnectēs: propter quod dictū est. Iesus ductor exercitus. ¶ In baculo enī sacratissime crucis iordanem nostre mortalitatis transiens: nūc cū his duabus sacris turmis: una in se formata per

gratiam quam & ad tempus reliquebat i tectis. Altera in se ipso beatificata per gloriam: per quā & ad sue ascensionis societatem adducebat ad celos: reuersus est scilicet ad sedem paterni pectoris: in quo eternaliter requiescit.

Iesus celo leuatus. Capi. xxxiii.

Trum autem ille benedictus iesus aliquos de illis sanctis patribus qui forsitan iā secum in coporibus gloriosis astabāt uirgine sue matri & ceteris apostolis conspiciendo mōstrauit: qui & eos sint familiariter allocuti non absurdum est credere: licet sit temerarium affirmare. Pietamen extimandum est quod licet sancti apostoli illum non uiderent sanctos exercitus: ipsi tamē patres sancti cū multa iocunditate uidebāt illam gloriosam uirginem matrē domini: quā sciebant esse suam matrem & filiam dominam: & reginam: & i cuius benedictione uentris & ipsi erant a captiuitate educti: & beatitudinis gloriam consecuti. Antuebantur etiam cum multa conuictione charitatis cordialis illos dilectos sue fidei filios uictoriosos apostolos p̄ quoq; strenuos actus & passionū cruciatus debebat tropheum crucis xpi per totū mundum deferri & uniuersus orbis i fide abrahe pmissionem possidere hereditatis eterne. Appens ergo ibi matri & discipulis iterum blandis sermonibus alloquens: & eorum commota corda ex tali separatione demulcens cū benignitate multa consolatus est eos: & ad futura confortans prelia p̄dixit eis. In mūdo pressuram habebitis: sed confidite: quia ego uici mūdū. Estote inquit fortes i bello: & pugnate cū antiquo serpente: & state confidēter quia non est pugna uestra: sed dei: & ego p̄cedam faciem uestram in igne spūs sancti quo ad electos: & uestros inimicos in circuitu inflāmabo. Tūc matrem quanto putas amore cōmotā: & quanto desiderio i gloria filii ferebatur. Nōne tibi uidetur ipse dilectus filius quasi blanda excusatione ostendere matrē desiderium quo ferebatur ad ipsam quasi ap̄tis uerbis? O mee nature dignissima genitrix: & mee peregrinationis & infantilium necessitatum sedula ministratrix: & participes omnium laborū meorū: que ultimo fuisti mecum cruci confixa: matris dilectionis teneritudo requireret ut te nunc mecū ab forberē in gloriā nisi hōz dilectos filios tuorum & pusilli gregis mei indigentia moueret: quibus te matrē & cōsolatricem & magistrā intima pietate relinquo: & te eis ut ipsorū reginā matrē & dominā recōmādo. ¶ Itēz autē ueniā ad te: & assumam ad meipsum: ut ubi sū ego: & tu in eternū sis mecum quia claritatē quā dedit mihi pater dabo tibi: & eā tibi fidelissima charitate referuo. ¶ Potes etiā rōnabiliter cogitare q̄ uicariū sue cure pastoralis & charitatis petrum apostolū ē singulariter allocutus. Ego rogo p̄ te petre ut nō deficiat fides tua: & tu aliquā cōuētiū cōfirma fratres tuos. Tibi subiciēda tradi omnia regna mūdi: & tibi dedi clauē regni celorum. Nec aliud fixum erit in celo de mundo

quod illud quod tuo disponetur arbitrio. **E**t tu mi dilecte loannes memento dilectionis & gratie: quā se per tibi mea pbaſti ostēdiſſe precordia: dormiſti ſuper pectus iſtud ſanctiſſime trinitatis ſacrarū: reco- mendate tibi miſi in cruce diligenter exquens offi- ciū: quia p ſacri amoris incēdiū ad meū finaliter de- ducens aplexū. **¶** **O** aīa xp̄o deuota iſgerere te me- talit illi delitioſo cōſortio. Intuere dilectū ieſū tortū ſignis faciei affluente ſignis intime charitatis: & modis quibus decens fuit oīum aſtantiū cōſolari ſuſpina: ut ipſoꝝ corda fortiffime ſibi attraheret p oſtenſa ſibi amoris ineſſabilia indicia. **¶** **S**ic ergo oībus nite pfectis: mīſi & diſcipuloꝝ in terris relin- quēs copas: ſed corda ſecū trāſportās ad ſūma: eleua- tiſ māibus benedixit eis: & motu ſuaui & plano in- eog oculis ferebat i celū: tunc optime cōgruit qd̄ **Matth.** ſcribit uerbū quod eis dixerat: **Matth.** xxviii. **E**cce ego uobiſcū ſū oībus diebus uſq; ad cōſuma- tiōē ſeculi. **¶** **A**rguo meipſū qd̄ ſi aliquid inceperū uelle inferere de ſignis amoris: qbus tūc mīſi & di- ſcipuloꝝ ad ſe corda attraxit: quod licet fecerū ut oc- caſione cogitādū legenti tribuerē: inexpressibilia tñ fore nō dubito. **P**ie autē cogitari pōt: qd̄ dū eleua- tiſ māibus ferebat in celū: in principio motus ali- quādiu uerſa facie ad ap̄loſ leuabat ad alta: ubi ſi- mul attendendū: qd̄ dū uiderent i corpore aſcēden- tiſ diſcipuli crucis ſigna: oſcūdū qd̄ illa aſportabat cū oſtenſiōe cog ſupplicaturus ad patrem: & qd̄ ſue paſſioni nūq; in diſcipulis deberet pīe mēoria: cu- ius ſigna uidebant i celeſti patria nō deleri. **P**er hoc enā innotuit qd̄ qui ſanguinē pluerat p illa uulnera i ſupplicio crucis: p ipſa eadē tāq; per mentoria iſtru- mēta abūdantia ipſus ſancti effunderet ſublimatus i celis. Intuētēs ergo diſcip̄l i radios mētis ſue emic- tūt poſt xp̄m: & eū corporali comitant̄ aſpectu: qd̄ diu licuit intueri. **A**deſt nubes qd̄ celeſtiū militū ob- ſeqū gratioſū iubilantibus cunctis: & uictorie triū- phū cantantibus: & mutuis ſe uocibus exhortanti- bus precordia laudis de regis aſcendentis uictoria ſibi inuicem intonabāt. **Q**uāto autem terrore & do- lore ululatu & mentis ſtūdore ille teter & horriduſ demonū cetus de illa pte aeris p quā xp̄s aſcende- rat tā p̄prio terrore: qd̄ angeloꝝ compulſione auſu- git. **V**ere ſicut in electis multiplicabant̄ cantica: ita eis tūc ſunt data doloroſa lamenta. **¶** **P**otuit uere ſanctorū ille celeſtiſ exercitus ad celeſtes ciues i- trepida uoce clamare. **A**p̄ite portas: quia nobiſcū deus. **A**ttollite portas principes ueſtras & eleuami- ni porte eternales: ut rex glorie triumphator poſſit intrare. **O**ccurrite celeſtes ciues cantate deo & pſal- mū dicite ei: iter facite ei qui aſcendit ſup occaſum quia dñs nomen eſt illi. **E**ducit enim in uinctos i fortitudie: & electos ſuos in leticia. **¶** **¶** **Q**uāto amore p̄ totam ſupnam cōmouet ciuitatē: ut ſi- lio uenienti digno occurrat applauſu: feſtinant illa agmīa ciuiū ſupernoꝝ digne occurrere ſuo regi: & uere unus ex eis non remanſit. **¶** **P**otes autē in tua cōtēplatiōe angeloꝝ & ſcōꝝ mutuas queſtiones &

mīſiones inducere: que non de ignorantia: ſed de exercitatiōe procedūt: licet autem brūs diony. iſtas auctoritates de queſtiōe mīoꝝ angeloꝝ & mīſione maioꝝ & ipſiuſmet xp̄i ad angelos exponat & be- ne: non tñ illi expoſitiōi preiudicat ſi ſanctoꝝ an- gelorum & aſcendentium hoīum mutuis iubilati- onibus applicemus. **P**nt enim ſancti angeli admira- ri & dicere. **Q**ui eſt iſte qui uenit de edom tinctus uestibus de boſtra: quali dicat. **N**atura iſta humana tota inſecta quali ſanguine inſectiōis onginis: ci- ues ſuos non conſueuit ad ſūma trāſmittere. **Q**ui- bus ſancti glorioſi potuerunt reſpondere. **I**ſte for- moſus in ſtola ſua: i. totus innocens & uirtuoſus i aſſūpta natura: qua q induitur ſtola graditur i mul- titudine fortitudinis ſue. **Q**uia fecit potentiam in brachio ſuo: diſperſit ſuperbos mente cordis ſui: i. ſuperbos demones & exaltauit humiles homines. **Q**uare ergo rubrum eſt indumentum tuum: & ue- ſtimenta tua ſicut calcantium i torculari. q. d. ange- li xp̄o. **S**i in tanta potentia triumphāſti: quid ē qd̄ apparet de ſignis paſſionis recepte? **¶** **A**tende au- tem hic in myſterio qd̄ ſoli xp̄o de ſua paſſione in- gerunt queſtionem: quia ipſe ſolus de illius immē- ſitate potuit reſpondere: unde & dicit. **T**orcular cal- cavi ſolus: & de gentibus non eſt uir metum. q. d. **S**icut ſolus immenſitatem mee paſſionis ſuſtinui: ita ſolus mei doloris & uirtutis meſuram cogno- ui. **¶** **A**tende autem cum quanta reuerentia ange- li chriſtum aſcendentem adorant: & ſibi dignis uo- cibus iubilant. **G**loria laus & honor tibi ſit rex xp̄e redemptor. **N**ōie qui in domini rex benedicte ue- nis. **N**ūc tibi regnanti pangimus ecce melos. **B**e- dictus es dñe qui ambulas ſuper pēnas uentorum **B**enedictus es qui ſedes ſup cherubin & intueris abyſſos. **E**cce nunc tecum aſcendūt tribus tribus domini ut conſiteantur nomini ſancto tuo & i lau- de tua glorientur ad letandum in leticia gentis tue ut lauderis cum hereditate tua. **B**enedicant te celi terra & mare & omnia que in eis ſunt: quia uidiſti nationes: impleſti ruinas: conquaſtaſti capita mor- tis demonum & infirmi: letentur celi & exultet ter- ra: iubilare montes laudem: quia pauperum ſuoꝝ dominus miſertus eſt. **¶** **¶** **Q**uāto quanto gaudio & amore inexpressibili a nobis illa celeſtis ciuitas cuius eſt participatio in idipſum in aſcendentibus hominibus ſanctis & occurrentibus angelis eſt cō- iuncta in pietate xp̄o: qui fecit utraq; unum: iubilans uoce concordī. **E**t maximū illud **A**lla decantans. **D**ignus eſt inquit agnus qui occiſus eſt accipe uir- tutem & diuinitatē & ſapīam & fortitudinē & ho- norē & gloriā bñdictionē. **A**ſcendentibus autē oī- bus ſiſ in iubilo & uoce tube regi nō ieſu pſallen- tibus ſapienter: dū intrarēt celi palatiū. **R**ex noſter xp̄s intonat alta uoce. **P**ater māiſtaui nomē tuū hoībus quos dediſti mihi de mundo: nunc autem pro eis rogo non p mūdo: quia ad te uenio peren- niter regnaturus. **C**larifica me pater apud remet pſumdanitate quam habui pluſq; mundus ſecet.

Pater iuste mundus te nō cognouit: ego autem nō tu te. **O**pus cōsumavi quod dedisti mihi: & nemo ex eis perit: nisi filius perditionis: ut impleatur scriptura. **T**ui erant: & mihi eos dedisti: & sermonem tuum seruauerūt: & nunc cognouerūt quia omnia que dedisti mihi abs te sunt: quia uerba que dedisti mihi dedi eis: & crediderunt quia tu me misisti. Pro his ergo rogo quos dedisti mihi: quia tui sūt: & omnia mea tua sunt: & tua mea sunt: & clarificatus sum in eis: & iam nō sum in mundo: & hi in mundo sunt: & ego ad te uenio. Pater sancte cum essem cum eis: ego seruabam eos in nomine tuo. **N**on rogo ut tollas eos de mundo: sed ut serues eos a malo. **D**e mūdo non sunt: sicut & ego nō sū de mūdo. Sanctifica eos i ueritate: quia sermo tuus ueritas est. Sicut tu me misisti in mūdū & ego eos misi in mūdum: & pro eis sanctifico meipsum: ut sint & ipsi sanctificati in ueritate. **N**ō pro eis autem rogo tantum: sed & pro eis qui creditur: sunt per uerbum eorum in me: ut omnes unum sint. **S**icut tu parer in me: & ego in te: ut & ipsi in nobis unum sint: ut mundus credat quia tu me misisti: & dilexi eos: sicut & me dilexisti. Pater quos dedisti mihi: uolo ut ubi ego sum: & illi sint mecum: ut uideāt claritatem meam quam dedisti mihi: quia dilexisti me ante mundi constitutionem. **N**otum feci eis nomen tuum & notum faciam: ut dilectio quā dilexisti me in ipsis sit: & ego in ipsis. **A**d hec pater benignus & pius potuit respondere. **F**ili: sicut asseris: tu semper mecum es: & omnia mea tua sunt: & ego clarificaui te in gloriosa resurrectione: & iterū clarificabo in spiritus sancti missione: & per totum mundum effundam nomen tuum: ut in nomine tuo omne genu flectatur celestium: terrestrium & infernorum. **A**d huc benedictus iesus: pater inquit gratias tibi ago: quoniam audisti me: ego autem sciebam quoniam semper me audis. **C**ui benignus pater. **S**ede a dextris meis: quia sedes tua deus in seculum seculi uirga equitatis uirga regni tui. **D**ilexisti iustitiā & odisti iniquitatem: propterea unxit te homo assumptus oleo leticie pre coloribus tuis. **E**t tu in principio mecum terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt celi. **I**psi peribūt tu autem permanes: & omnes sicut uestimentum uetascēt. **E**t sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur: tu autē idem ipse es & anni tui non deficient. **P**onam inimicos tuos scabellū pedum tuorum. **S**ed & super seruos meos & ancillas meas: per quibus me rogasti effundam de spiritu meo: & dabo prodigia in celo sursum: & signa in terra deorsum: ut saluum populum meum faciam: & honorificem in secula nomen tuum. **I**deo autem hec uerba hic tam proluxa i serui: quia istius solēnitatis in eis continentur ineffabilia sacramenta. **U**bi potes notare cū quāto affectu relictos discipulos patri commendat: & quomodo apud patrem fidē recepimus aduocatum. **N**ota etiam qualē unionem in electis postulat: quia etiā unioni diuinę: perso-

narum assimilat. **Q**uanta autem cōnexionē in nobis est ipse christus: ipse excessiue declarat cum dicit **Tu in me & ego in eis.** **A**n Felix ergo qui christi scindit unionē: seminator discordie. **H**ic est uere perditionis filius: in cuius perditione digne scriptura cōpletur. **A**ttende autē & pondera uerba superius posita: quia uere eructauit charitatis christi precōnia & mirabili efficacia transformant deuotam mentem in christū. **V**ide etiam paterna uiscera charitatis in amplexu dilectissimi filii: & quomodo ipse benigne collocat i folio: & exaudit dulciter in omni petito: ut iam uere possit uerificari de ipso quod dixerat ipse iesus discipulis. **I**pse enim pater amat uos: quia uos me amastis. **A**ttende etiā quā reuerenter ipm ut deum adorādum igerit agminibus angelorum. **N**onne tibi uidetur de throno maiestatis intonare: & dicere angelis sanctis. **H**ic est filius meus dilectus: in quo mihi cōplacui: ipsum audite. **S**eruite ei cum timore: & exultate ei cum tremore: quia ipse ē deus magnus dominus: & rex magnus super omnes deos. **E**leuato autē iesu ab aspectu matris discipulorum: & ipis remanentibus i monte oliuari: quāto putas eos gaudio pro iesu alcedente fuisse repletos. **E**t quia adhuc erant infirmi: quot lachrymis pro seipsis quos sic uidebant relictos credis fuisse p̄fatos. **C**ogita quāto potes: quia non digne sufficies estimare cum quanto dulcore osculabantur recedentis iesu illi facto mōti imprefa uestigia. **C**um quanto etiā cordis desiderio erecti respiciebant ad summam. **S**ed benignus iesus totus affluens pietate ad eos: eos consolari nō distulit: cum angelos suos sui recessus & redditus nuncios misit. **V**iri inquit galilei quid statis aspicientes in celum: hic iesus qui assumptus est a uobis in celum: sic ueniet quēadmodum uidistis eum eūtem in celum. **G**alileos uocant quasi cum iesu in celestibus transportatos. **P**oterant etiam sancti apostoli angelis respondere. **Q**uo habemus respicere nisi in celum: nonne ipsum continet nostrum thesaurum iesum christum: qui uostrū cor rapuit: nos hic sine corde dimittens: non possumus decetero nisi cum iesu in celestibus cōmorari: & nobis celum libet intueri non terram: uestre autem charitatis admiramur seruiorem: quomodo dimittentes igem uestrum ascendere ad nos placuit aduenire: sed nūciatē dilectio: quia amore languemus. **D**isparentibus angelis: & iam se discipulis una cum matre ad recessum parantibus est credendum: quod illa facta uestigia & terram benedictam osculantes cū multa gratiarum actioe & gaudio magno domo gratias referunt. **S**ed & ipsam dominam potes dulcissime intueri pro filio iubilantem: & promissionem spiritus sancti dulciter exorantem: & cordis sui exprimentem affectum: & sibi potes attribuire ista uerba.

Iesus decus angelicum

In aure dulce canticum

In ore mel mirificum

Cordis pigmentum celicum.
 Qui te gustant esuriunt
 Qui bibunt adhuc sitiunt
 Desiderare nesciunt
 Nisi iesum quem sentiunt.
 Desiderate milies
 Mi iesu quando uenies
 Quando me letam facies
 Ut me de iesu facies.
 Mi dilecte reuertere
 Confors paterne dextere
 Mundum uicisti prospere
 Iam celi regno fruire.
 Sequor quocunq; ieris
 Mihi tolli non poteris
 Cum cor meum abstuleris
 Iesus laus nostri generis.
¶ Et conuersa ad discipulos ipsa uirgo: eos potuit
 dulciter alloqui. d.
 Iesus in pace imperat
 Qui omnem sensum superat
 Hunc semper mens desiderat
 Et illo frui properat.
 Iesus ad patrem rediit
 Regnum celeste subiit
 Cor meum a me transiit
 Post illum simul abiit
 Iam prosequamur laudibus
 Iesum himnis & precibus
 Ut donet non celestibus
 Frui cum celi ciuibus.
 Et tunc montem dimittentes: corpore reuersi sunt i
 hierusalem corpore & in supernam hierusalem si-
 mul cum christo ascenderant tota mente. **¶** Atten-
 de autem ut breui summa comprehendam predi-
 cta: quomodo ista benedicta ascensio fuit ordina-
 ta congruitate: quia seruauit ordinem diuina lege
 sanctificatum. Qui se humiliat exaltabitur. Qui n.
 ascendit ipse est & qui descendit. Quomodo pri-
 maria nouitate: quia hodie primo gleba corporis
 nostri celestia penetrauit: dum nostram naturam in
 celorum alta transiit. Et uide qd ossa intra sepulchri
 angustias paulo ante conclusa: iam nunc angelore
 eetibus inferunt: imo & superferuntur. Nec unq; fu-
 it nec erit tantu de nouo i illa ciuitate tripudiu qua
 tum hodie qn in illa primo ingressu receptus e de
 us ho. Quo fuit publica ueritate qn uidēbus illis
 eleuatus est & nubes suscepit eum ab oculis eoru.
 Quo et fuit uirtuosissima prate: qd ppa uirtute fu-
 it iesus nullo egens adiutorio sursum uectus: ut meri-
 to sibi cantemus. Exaltare dñe i uirtute tua. **¶** Dñ
 at iesus ascēdisse pp ppe uirtutis actū. Eleuatus esse
 ppter angelore & nubis obsequi: quia illi obseque-
 bat ut dño: n̄ prebebā t auxiliū ut infirmo. Dñ exal-
 tatus pp dignitatis gradū & regni quod accepit fa-
 stigiū. Quo etiā fuit uallata societate: qd turba scō-
 rū i sua fide decedentiū ab origine mūdi quos se-
 cū ad celestia ducēs ascēdebat: iter pādens āte eos.

Quo etiā fuit festina solēnitate: qd tūc ascēdit i iu-
 bilo supne ciuitatis sponius: & in uoce tube uictō-
 rie triūpho dotatus. Quis h enarrare sufficiat. Istud
 enī ē festū festore: & solēnitas solēnitatū i quo oēs
 āgeli regi suo iubilāt gl'iose: sicut in Apo. scribitur
 Et oēs āgeli stabāt i cōspectu throni & ceciderūt i
 cōspectu throni i facies suas. Et cātantes & iubilān-
 tes. Salus deo nro sedenti sup thronum & agno.
¶ Quā solēnitatē sic Ber. describit i sermone ascen-
 siois. Solēnitas ista charissimi gl'iosa ē cōsumatio &
 adimpletio reliquarū festiuitatū & felix clausula to-
 tius itinerariū iesu xpī filii dei merito quia solēnita-
 tis & leticie dies agit qn sol iste supcelestis sol iusti-
 tie nris se pntauit obtutibus. Magna quoq; leticia
 & exultatio multa nimis qn cōscisso sacco leticia cir-
 cūdatus ē & nre dedicauit p̄mordia resurrectōis: ue-
 rūcū qd mihi solēnitatibus istis: si cōuersatō nra ad
 huc retinet i tris: Dico ergo n̄ multo minus mihi
 tollerabilior erit exilii huius hitatio q̄ gehēna: deni-
 q̄ nisi abiero iqt p̄dylus nō ueniet ad uos: unde
 ne quēadmodū cetare solēnitatū ea quā hodie cele-
 bramur & cōsuationē hēat: & fructū dedaret: & au-
 geat grām? Sicut. n. cetā oīa eius qd p nobis natus ē:
 ita quoq; ipsius ascēso p nobis scā ē: & facit p no-
 bis: h Ber. Vbi māifeste cōcludit: qd hec i solēnitati-
 bus tenet sūmū. Hodie nāq; ipse rex celore i his suā
 humanitatē p̄ne dextere collocauit in throno: ho-
 die angelici spiritus nouum diuinitatis gustum in
 xpo hoie acceperūt: dū deū gustāt i amoris excessu
 natus create suppositū: & p grē unionē hoīem deū
 i quē ipi totalr transformati p amoris icendiū: etiā i
 illo gustāt deū. Quod sūme dulcedis ferculū nūq;
 potuit i illa supnoe spiritūū citate gustari: donec p
 xpm iesū ē eorū gustibus dulcē istillatū. O q̄tus ē
 iste gustus quo oēs electi i hoie deo sūt dii. Merito
 ergo illū plus qd se diligeret: i quo plus i seipis bñ-
 tudis recipiūt. Hodie et illius supne citatis ē restau-
 rata ruia: dū spiritūū neq; scī p̄res deserta sedilia pos-
 sederūt. Hodie pax p xpm i terris scā ē: dū ecclīa i u-
 deorū & gētiū ē unita. P̄rio enī ipi apli coutebāt
 gētibz: qbus erat mādarū. In uia gētiū ne abieri-
 tis: sed ite tm̄ ad oues q pierūt domus isrl'. Nūc mā-
 datū accipiūt. Docete oēs gētes: & p̄dicare euāgeli-
 um oī creatur: quasi dicat ihs: pax ē scā unus quoq;
 ē pastor: & unū ouile. Nō. n. ē distictio iudei & gre-
 ci. Nā idē dñs oīm diues i oēs q iuocāt illū. Hodie
 et ē scā pax i hoīem & āgelū: dū exercitus ihu xpī
 scōre. s. p̄m i eisdē ordibz cū āgelis collocat. Ho-
 die ē scā pax i ter hūanā naturā & deū: dū ipsā sup
 oīm creaturā euectā i sue dextere collocauit cōscēsu
 Hodie oīm electore mēs i celestia trasportat: dū
 thesaurus cordis ipore iesus xps celore alta ascēdes
 eorū corda ibi posuit: ubi ipse cōsedet. Merito ergo
 pnt āgeli hoibus de hac solēnitate cātare. Cōstitū i
 te diē solēnē i cōdēsis: qd hec iocūdissima dies oīm
 gaudiore aduatiōe cōdesat. Quo et fuit sublimis
 localitate q usq; ad ātiquū diez puenit p̄m. s. et
 nū: & in eius dextera sibi equalis per omnia gl'iose

resedit. Quomodo fuit uiuifica largitate: q̄a post
ascensum suum spiritu sancto omnia adimpleuit.
Hanc autem solennitatem gratioſo dictatu qui
dam describit: ubi quasi tota hec materia delectabi
liter continetur. Incipit autem sic.

Sequentia

Vrsus sonet laudis melos
Rex uirtutum scandit celos
Sublimi potentia.

Totus celi potentatus
Erit illi laureatus
Summa cum letitia.
Subilant & mirantur
Laude simul iocundantur
Circa hec magnalia.
In dulcorem sonant uoces
Distinguuntur per cohortes
Astra celi fulgida.

In amore inardescunt
Querunt sic & extupescunt
Et respondent qui cognoscunt
Iesu mirabilia.

Questio minorū angelorū de regis p̄sona.
Quis est iste gloriosus
Sua forma speciosus.
Tanto fulgens lumine.

Responsio maiorū
Hic est rerum procurator
Ade lapsi reparator
Gratuito munere.

Questio minorū de assumpta natura
Quid est istud quod uestitur
Cur maiestas operitur
Que non eget tegmine.

Responsio maiorū
Hec est uestis illa pia
Caro sumpta de maria
Sine uiri semine.

Questio minorū de passione recepta
Cur est uestis lacerata
Et hinc inde rubricata
Quasi tincta sanguine.

Responsio iesu christi
He sunt plage quas portauit
Hic est sanguis quo manauit
Moriens pro homine.

Questio de comitiua sanctorum
Quis est iste comitatus
Tā sublimis apparatus Quasi cinctus agmīe.
Quo procedit rex uallatus

Responsio maiorū
He sunt aīe beate
De inferno liberate Pro parentum crimine.
Quo fuerunt captiuatē
Nunc simul maiores & minores lau
dant ascendentem.

Ergo cantent in hac die
Tres celestes hierarchie Laudes & preconia.
Nato uirginis marie.
Qui moriens hostem strauit
Et infernū spoliavit Resurgens in gloria.
Et de morte triumphauit
Sic naturam reparauit
Et ruinas restaurauit Equa dans fastigia.
Nobis sanctos sociauit
Nunc ascendit sic patenter
Celos penetrat potē Omnia cacumina.
Et transcendit excellenter
Pater stringit amplexatur
Unigenitūq; p̄strat Cui dedit omnia.
In quo solo iocundatur
In dextra iam patris sedet
Vnde scās mētes implet Tribuēs carismata.
Et conformes sibi prebet
Rex benigne nos conforta
Et sp̄ tibi nos cōcorda Qui adipes oīa. amē
In te ipsum nos transporta.

Iesus largitor spiritus Cap. xxxiii.

Mane facer ille chorus apostolorum i cēna
culo syō reductus cū aliis discipulis ipam
beatam uirginem ut magistrā ueneran
tes: & ut dominā cum ipsa & ceteris mulieribus
factis orationi uacabāt. Sicut enim scribit Lucas in
Act. Omnes apostoli a mōte oliueti Hierosolimā
regressi erant p̄seuerantes in orōne unanimiter cū
mulieribus & maria matre iesu: & fratribus eius. Su
per quo dicit Hieronymus. Ecce domino iesu ascē
dente i celum: cū quibus uacat i scola uirtutum: ac
in lege mandatorum dei meditatur: ut ipsa sit for
ma discipline xp̄i: & uirginibus ceteris perfectōis
exēplum. Conuersatur etiam cum testibus resurre
ctionis: & ipsa testis cōuersatur cū senatoribus ce
li in curia paradiſi sub disciplina spiritus sancti to
tius maiestatis diuine magistra. Inuenitur prima
inter pastores summi regis: quorum uita iam non
erat de trīs sed de celis. In cenaculo ascēdisse legūt
quo pascha diligētissime celebrat. Ibiq; manebāt
cū maria m̄re dñi n̄i ihu xp̄i unanimiter aspirati cha
ritate p̄seuerantes i oratiōe: donec ex alto iduceret
uirtute. Nam quidem cum domino conuersantes
uirtutibus & miraculis pascebantur: bene in orati
one p̄seuerabant nihil hesitantes donec accipēt
spiritus sancti munera que p̄secebant. hec Hiero
nymus. Vbi potes uidere cum quanto mentis fer
uore expectabant promissum: nihil dubitantes q̄
ille qui uiuens in carne in hac uita tot eis signa di
lectionis ostenderat eis deficere in promissione nō
poterat. Credendum etiam est: q̄ sicut christus p̄
dixerat q̄ filii nuptiarum non possunt lugere: nec
ieiunare: q̄ diu cum eis est sponsus. Sed uenient di
es cum auferetur ab eis sponsus: & tunc ieiunabūt
quo carnem affligendo ieiuniis cum multis lachry
mis omnia signa amoris q̄ xp̄s eis in uita ostēderat.

& dolores passionis quos in cruce pertulerat: & fa-
 tros illos tactis: quibus manus & pedes eius & la-
 tus palando tractauerat simul cum suis negligen-
 tiis defectibus & incredulitatibus conferebant
 durissime proprias desinentes culpas & dulciter ad-
 mirantes dignatiuas xpi misericordias. **¶** Accede-
 bant etiā humiliter & deuote ut pie credendū ē ad
 pedes sacratissime uirginis ipsosq; dñi mris: & tunc
 cū ipsa cōferentes de oībus. **¶** Que tota spū sancto
 plena: oī filii sui actū erat magia & conscia: se eidē
 uirgini cōmēdabāt hūiliter: ipsa exorantes ardēt: ut
 p̄ ipsis apud filiū intercedere dignerēt: ne eorū exi-
 gentibus culpis: spiritū sanctū mittere retardaret.
¶ Non enim erat iguorans ille apostolicus cetus: q̄
 nec erat spiritu sancto uacans: licet expectaret ma-
 iori copia uestiri: q̄ dona que uult dare altissimus:
 & uult desiderari ardentē & sibi peti instanter: ut p̄
 hoc nostrū fiat menti: quod sui futuri est doni. **¶** Qui
 enim iam spiritum sanctum in pluribus suis donis
 recepissent a xpo satis ostendit status ille boni iesu
 quo in facta resurrectionis die: in facies eorum i sus-
 cians dixit eis. **¶** Accipite spiritum sanctum. **¶** Quod
 ostendens leo papa in sermone penthe. sic ait. Spe-
 rabat ab apostolis spiritus sanctus. **¶** Non ut tunc p̄-
 mo habitator iporum esse inciperet: sed ut sacra-
 ta primo pectora & feruentius accenderet: & copiosi-
 us mūdaret: sua cumulans dona: non inchoās nec
 ideo nouus in opere sed ditior largitate. **¶** Si autem
 oratio est ascensio mentis in deum quantū tūc cū
 xpo transcendebant mente sursum acti etiam ab ipsa
 uirgine mfe quando recordabantur quomodo uide-
 rant ipsum ascendente in celum: eis benedicientem
 extensis manibus: in quibus apparebant signa cla-
 uog & omnium alioz recordantes que ipsosq; trās-
 portare ad diuina poterant mentes: ppter qd̄ licet
 numerus iste duodenarius: quo benedictus iesus
 qui omnia fecit in sapientia mittere tardauit promi-
 ssū. **¶** Sic aliter sacris mysteriis plenus tñ ex ipsius
 miserationis indultu pcessit: ut in hoc disponeretur
 tempora: exsiccarentur ieiuniis: eleuerentur desi-
 deriis: exsubtilarentur in affectibus suis: & recollig-
 erēt dicta & acta benedicti iesu siml cū matre ma-
 gistra: ut sic ex omnibus circūstantiis disponerent
 perfecte: ut subito arderent plenissime adueniente
 spiritus sancti igne. **¶** Expregiscere nūc anima que
 tuncq; es xpo deuota: & cogita in toto ani decursu
 memorialia & insignia xpi uite: q̄ i sacris solēnitati-
 bus recoluntur natiuitatis & decursus uite: passiois
 acerbę: resurrectionis gloriose: & ascensionis ad ce-
 los: in deuota & arida mēte recepis: & rea ideuoti-
 onis in xpm indigna sis recipe spiritus sancti pmis-
 sū: ppter qd̄ i his diebus: ieiuniis & lachrymis ua-
 cans: in mētis spiritu nitaris ingredi sacrum illud ce-
 naculū: & pedibus deuoluta sacre uirginis matris:
 & principiū mūdi tota intētiōe eis supplica q̄ tibi
 ueniam ipetrēt a dilecto iesu & i suo sacro recipietes
 collegio: te cōsortem fieri receptatiōe p̄ciosi mune-
 tis spiritus sci: quo tota cū eis in xpm trāsformis.

¶ In his etiā diebus exurgēs petrus in medio fra-
 trū qui erāt in numero diminutius: sermonē eis de
 duodenario numero supplēdo p̄posuit: & sorte di-
 uine lucis cadēte sup mathiā: cōpletus est sacer ille
 numerus secūdu dispositionē etnā: ut filio p̄ditio-
 nis excludo: p̄ spm sanctū integer seruaret. **¶** De nu-
 mero enim ip̄oz nullus postea mortaliter nūit. **¶** Li-
 cet de numero illoz alioz qui receperūt spm sanctū
 in die p̄tecostes corruisse plures narrant. **¶** Ait enim
 loānes climacus doctor grecus: q̄ .xii. heresiarche
 ex illo numero corruerūt: de quibus expoīt uerbū
 loānis apostoli dicētis. **¶** Ex nobis exierūt: sed non
 erāt ex nobis. **¶** Nā si fuissent ex nobis: remanissent
 utiq; nobiscū. **¶** Quicquid autē sit de hoc adminus
 satis p̄bā uidet ex textu actū apostolorz: q̄ ille
 Nicolaus unus ex septē diaconibus: fuit de nume-
 ro istoz. .xxx. qui in die p̄tecostes spiritū sanctū ac-
 cepisse narrant: cū tñ ip̄e postea a charitate cadens:
 auctor fuit ipsissime heresis de qua in Apoc. dñs di-
 cit. **¶** Odisti facta nicolaitaz: q̄ & ego odi: hoc autē
 ideo diuina sapiētia esse pmisit: ut omnes electi in ali-
 orum casu qui uidebantur sublimes in statu: addiscāt
 seruire dño cū timore: & ei exultare cū tremore: &
 sic semp sacre circūsp̄ctionis disciplinā apphēdāt
 q̄ p̄ irā dñi de uia iusta nō cadant: unde etiam licet
 apl̄i tāta fuerit nūc spiritus sancti copiositate firma-
 ti: ut facilius potuerint omne peccatū mortale uitare:
 & etiā frequētiā uenialitū: nō tamē credo eos fo-
 re factos impossibiles ad peccādū. **¶** De ueniali enim
 non est dubium q̄ pluries peccauerūt. **¶** **¶** Graus
 enim spūs sancti i tanta p̄fectione q̄ ab ip̄o cadere
 sit impossibile: & q̄ nullū possit peccatū admitti. **¶** So-
 lius est dignitatis matre ut arbitror in hac uita:
 que in illa sanctificatione qua facta fuit dei mater:
 tantā copā spūs sancti accepit: quātā potest uia-
 trix accipere: nō unita deo unione p̄sone: unde nec po-
 stea idiguit spiritū sanctū recipere: licet nouis semp
 gaudiis frueret de bñficiis filiorū. **¶** **¶** Quod autē
 apostoli non fuerint impossibiles ad ruendum: ut
 detur posse probari per illud Apl̄i. i. Cor. ix. **¶** Casti-
 go corpus meū & in seruitutē redigo: ne forte cum
 aliis predicauerim ipse reprobos efficiar. **¶** **¶** Vbi dicit
 quedā glōsa: q̄ est possibile. s. me reprobū fieri: si
 corpus non castigare. **¶** Ex quo uidetur q̄ cōfirmatō
 i' la licet tantam infirmitatē dederit: ut sicut dictum
 est facilius possent oē peccatū mortale uitare: non
 tamē fuit impossibile si uoluissent: & nō debito re-
 gimine occasiones peccatoz cauissent eos peccare
 mortaliter nisi forte diceret q̄ certū est q̄ non pec-
 cauerūt postea & ideo fuerit impossibile: quia deus
 eos preuiderat & disposuerat nō peccaturos. **¶** Talis
 impossibilitas nō remouet possibilitatē cōtingētie
 creature. **¶** Nec obstat si diceret q̄ paulus non rece-
 pit spm sanctum in penthe: quia non minus habu-
 it de spiritu sancto postea: q̄ ceteri apostoli. **¶** Impos-
 sibilitas. n. nolūtatis ad peccandum: nō est status
 coīter huius uite. **¶** Hoc enī nō pōt uoluntati inesse
 nisi eius defectibilitas absorbeat a grā: qd̄ solū fieri

credo in gloria: excepta uirgine gloriosa. Non dubito tamen quod tanta sunt superuestiti gratia illi duo decim athlete expugnatores mundi: quod ualde difficile fuisset eos ruere per peccatum mortale. Et si alicui uideretur impossibile: uolo deuotiori apostolice denegare. ¶ Apostolis igitur ut dictum est congregatis & sacris dispositionibus eleuatis dum complerentur dies penteco. qui quagesimo resurrectionis die: & ab ascensione decimo: hora tertia dum essent congregati in unum: & sederent ut quiescerent tam mente quam corpore: factus est repente de celo sonus tanquam aduenientis spiritus uehementis: & totam domum replens pre magnitudine sonitus: descendit spiritus sanctus in forma linguarum ignearum: & requieuit in magna copia super eos: sicut scriptum est in actibus apostolorum: quia apparuerunt illis dispartite lingue tanquam ignis: seditque supra singulos eorum: & repleti sunt omnes spiritu sancto: & ceperunt loqui prout spiritus sanctus dabat eloqui illis.

¶ Attendendum est autem quod spiritus sanctus semper animam in ueritate constituit: & idem est ueritas quod uera humilitas. Ideo ut illam maiestatem discipulus ostenderet: & debilitatem creature ingereret: factus est sonus ipsorum corda concutiens: ut in suum redacti nihilum: postea magis in deum attollerentur in altum. Sonus autem ille repentinus fuit celestis uehemens & replens. Repentinus quia nescit tarda molimina spiritus sancti gratia. Subito enim in nouos uiros transportati fuerunt: & nouam augmentationem habituum mentis: fidei spei: & charitatis: & omnium uirtutum receperunt. ¶ Dicit autem sonus de celo: quod ipsos celestes effecit: ut ex tunc posset quilibet dicere. Nostra conuersatio in celis est.

¶ Dicitur autem uehemens: quod uehementer eos timore filiali nihilauit sub deo: ut si perseverarent: uel eis adimeretur eternum. Nihilominus uehemens fuit: quod mentem ab omni carnali amore eradicans: fortiter ipsam uehebat ad spirituales ardores: unde & uehemens: quasi mentem uehens. ¶ Dicit autem replens: quia spiritus sanctus eos abunde repleuit: ut non resonarent amplius per impatientie murmur: sed sic essent amore celi & iesu christi pleni: ut nihil plus posset capere de amore mundano: sic ex plenitudine superfluerent: quod tanquam dei flumina paradisi ecclesie abunde rigaret. ¶ In specie autem ignis rationabiliter spiritus sanctus discipulis apparuit: quia sicut iter uisibilia corpora ignis est excellentius: dilatato nomine ignis ad totam celestem naturam: sicut sepe sancti dilatant in tantum ut sit principium splendoris caloris & uitalis uigoris in corporibus. Sic & ille quod eorum imitabatur mentibus: scilicet spiritus sanctus est fons radix & origo omnis sapientialis cognitionis: & & omnis meritorii amoris: & omnis spiritualis uiuificatio: & operationis uirtutis. ¶ Conueniunt etiam proprietates ignis septiformi multiplicationi donorum ipsius spiritus sancti: & effectui quem in apostolis fecit & facit in uiris apostolicis. Ignis est calefactiuus: illuminatiuus: ascensiuus: quod eius est pro-

prie sursum ferri. Solidatiuus: sicut patet in luto & lateribus. Distinctiuus: materiarum sibi conuenientium: & sibi inflammabilium: unde secundum gradus materias sibi conuenientes accipit. & contrarias fugit. Sicut in paleis patet & stipulae que cito incenduntur: & in lignis in quibus multiplicatur. Lapides uero raro & tardius in suam similitudinem adducit. Aquam uero & alia similia tanquam hostilia stridendo fugit. Et ideo distinctiuus liquefactiuus: ut patet in cera & metallo. ¶ Contritiuus & icineratiuus: ut patet in pelle & omnibus adustis. Sic & spiritus sanctus ut resolutione procedamus contrahit & icinerat per donum timoris: liquefacit per donum pietatis: distinguit & discernit per donum scientie: per quam discrete conuersamur in medio nationis prauae. Solidat & firmat per donum fortitudinis: per quam de omnibus tribulationibus triumphamus. Eleuat & facit ascendere per donum consilii: per quod promouet ad euangelica seruanda consilia: & ad ardua uirtutum facit ascendere. Illuminat per donum intellectus in cognitione uirtutis dei. Calefacit per donum sapientie in ardore summi boni. Sicut autem per istos effectus ignis calefaciendo corda inflamat: liquat: purificat & in similitudinem sui immutat: & per hoc metalla renouat: sic hodie spiritus sanctus per cordialem calorem liquefecit apostolorum corda: & purgans a labe peccati: & totaliter transformans in similitudinem christi nouas creaturas effecit.

Iesus clarificatus

Cap. xxxv.

Quia uero spiritus sanctus omnia que dixit & fecerat clarificando spiritualiter eos intelligere fecit sicut promiserat dicens. Sugeret uobis omnia quaecumque dixero uobis: & me clarificabit: quod de meo accipiet. Ideo conuenienter non solum in igne: sed in lingua ignea uoluit apparere. Sicut enim lingua exprimimus quicquid est in corde uerbo conceptum. Ita spiritus sanctus tanquam ipsius eterni uerbi ad fidelium corda uehiculum & expressum testimonium manifestauit perfecte iesum quantum status regerebat apostologos. Unde principalis intentio spiritus sancti est manifestare in cordibus nostris excellentias dei in se: & in assumpta natura. Ac per hoc nobis ostendere quantum nos amauit filius dei: qui talia pro nobis dignatus est facere. Sicut enim nihil sumus in esse gratie nisi in christo iesu: ita nihil aliud in nobis intendit: nisi nos uouos christos facere. Et ut hoc esse possumus: christi precordia nobis reuelat quantum nos amoroze dilexerit: quod spiritualissime & diuinitissime omnia fecit: quanta transformatione nos sibi uniuit: ita ut faciat nos experimento apostolicum illud sentire. Vt ego iam non ego: uiuit uero in me christus. Tale autem testimonium dat spiritus sanctus de christo menti quam plene illuminat: ut aperte cognoscat quod omnis creatura tam celsa quam terrena a deo facta est ad fruendum summam diuinitatem: & ad honorandum illum hominem:

quem assumpsit in unitate persone. ¶ Vnde assumpta natura sublimis iesu uidetur esse principalissimum opus a deo intentum inter oia que produxit. In cuius perfectione uirtutis humana reparatio nem: & ruine angelice restauratione: propter ipsius iesu honorem simul intendit: & uniuerse creature meliorauit statu: & consumauit appetitum: cum nihil possit deus creare plus facere q̄ ipsam sibi unitate persone. Quod enim melius est: deus magis diligit: & quod maius bonum est: deus magis intendit. Cum igitur natura assumpta sit melior oī creato: & magis bonum magis eam deus intendit: imo in ipsa quo ad aliquid omnium creatorum bonum intendit: dū per ipsū oīa meliorauit. Et ideo nō imerito dixerim: q̄ oīa creata ordinauit dominus ad honorem illius humanitatis assūpte post illum ordinem quem eis indidit glorie diuinitatis sic: & q̄ hanc excellentiam iesu christi nec ipsi apostoli ante aduentū spūs s̄cti plene recognoscebāt: nec actus sue dignitue clementie ipsis ostensos i decursu uite iesu nouerant ponderare. Ideo spiritus sanctus adueniens omnia eius pondera monstrauit: propter quod sicut ignis congregatis lignis in magnū aceriū quando superuenit: omnia incendit inflamat: & finaliter incinerat: & quasi inuisibiliter annihilat. Sic & spiritus sanctus in apostolis fecit: quia omnia dicta & acta christi iesu tanq̄ digna cōgregata in eorum cordibus statim spiritali mō fecit clarescere & ardere: & omnia ex imēsurabili christi amore procedere: quo quasi totus pro nobis fuit incineratus in sui humilatione profunda: & sic apostolos annihilauit in se: ut eos in christum totaliter transportaret: unde hodie proprie potuit dicere quilibet apostologus. Et si christum usq̄ nunc secūdū carnē nouerimus: sed nunc iam nō nouimus. Sic ergo uides quomodo i lingua spūs sanctus christū iesum apostolis predicauit de nouo. Et ideo sic christo ibutus linguā igneā fecit: qua ignita christi uerba & facta proferrent: & audientium mētes adurerēt: & nihil sibi attribuentes scirent q̄ non ipsi sunt q̄ loquūtur: sed spiritus patris eorum qui i eis loquitur: & in audientium cordibus operatur. Vides ergo quomodo spiritus sanctus concordat cū christo i humilitatis doctrina. Nullus enim potest plene humiliari nisi per spiritū sanctū cognouerit dei imensitatem tam i se: q̄ in aliis que pro nobis fecit & nihilitatē sui tam in suis offensionibus: q̄ etiā in continue resistendo suis in nobis effectibus gratiosis. Et in hoc clarificatur xp̄s: & nos obscuramur: quia ipse est oē bonū nostrū qui nobis oīa benefecit. Cui & nos continue resistimus impie: dum sumus in hac uiciosa carne: quātūcūq̄ uideamur uirtutibus pleni: & aliorum respectu in eius gratia consummati: imo qui maior est in gratia maiorem se sentit ex se eē i hac resistentia impietatis sue. Epilogando ergo claritatem glorie xp̄i potes uidere: quia uirtus christi que abscondita uidebatur in cruce: clarificata ē i inferno dum ipsū spoliavit. Clari-

ficata est in sepulchro: dū gloriose resurrexit. Clarificata est i mūdo: dum discipuloge mentes in fide resurrectionis firmauit. Clarificata ē in celo: dū coram eorū oculis comitantibus sanctis angelis & iubilantibus patenter ascendit. Clarificata ē in dextere paterne consensu: dum inde abundanter & uisibiliter spiritum sanctum misit: qui ipsorū apostolorum corda illustrauit: inflāmauit: & transportauit i christum: & ipsorum on dedit efficacissimum uerbū ad conuertendum mūdū. Cuius hodie premiū sit signū: dum ad petri predicationē q̄nq̄ milia sūt cōuersi. Act. iiii.

Iesus spirans afflatibus Cap. xxxvi.

Sicut autem tunc in primitiua ecclesia dabatur spiritus sanctus uisibilibus signis predicantibus apostolis ceterisq̄ discipulis. Sic usq̄ ad finē mūdi benedictus iesus eundem spiritum mēbris suis inspirare non desinit secūdū illam mēsurā qua istos dū uiueret in sui amoris & doloris portauit merito: & tunc i sui fruitionis gaudio portat in illo beatitudinis regno. Totus enim influxus spiritus sancti in nos ad hoc solū est: ut in nobis fiat de nobis: quod christus de nobis fecit in se. Nihil enim sumus nisi in eo. Et ideo nullus debet nec potest in se minuere spiritus sancti afflatus sine offensa ipsius insufflantis spiritus: quia ex hoc meracissima nostra mēs que semper proprio bono resistit minuere uult illam mēsuram: quam christus sibi meruit in se: & i nobis formare disposuit. Nec dum mens nostra impia quando a spiritu sancto uult duci ad perfectionis fastigia excusare se sub similitudine aliorum dicendo. Sufficit mihi facere quod talis facit uel quod faciunt ceteri in comuni: quia in situ corporis proprium locum habet quodlibet membrum & speciale officium: ad qd̄ influit spiritus uiuificationis nature. Sic in christo iesu cuius nos sumus corpus & mēbra: de mēbro spiritus sancti influit cuilibet membro electo illa operati & facere que congruunt illi statui spiritualis mēsure. In qua christus iesus ipsum i se locauit in merito sue uite passibilis: & locaturus est i gloria diuinitatis. In hoc stat nostra perfectio ut non contemnemus spiritum sanctum dei sibi resistendo i spirationibus suis: quibus se nobis dignatur inse- rere: sed semper simus obediētes mortificati i nobis: & solo eius ductu mobiles ad omne bonum perfectum. ¶ Ad habendam autem discretionem in istis i spirationibus que est omnium uirtutum aunga: debes scire: q̄ quia limpide flāme i spiratio num diuinarum dum sumus in tenebris & umbra mortis non ad plenum illuminat nostrā noctē horrendam: ideo sepe uenit nobis dubitatio ne i spiratio sit deceptio propter illius hostis astutias qui se transfigurat in angelum lucis. ¶ Ad cuius fugiēdas decipulas notare debes q̄ influxus gratie: qui ramificantur in habitum uirtutū: donorum & bea-

virtutum sicut infra patebit impelli nos ad multiplicem actum. scilicet intrinsecum qui mentem perficit: & extrinsecum: qui per opus se extendit. Actus interior est quo uirtutes agunt in anima: sicut charitas eam inflamat ad plene diligendum deum & proximum: humilitas ad reputandum se uilissimum & omni bono indigendum. Temperantia ad refrenandum animum ne delectetur carnaliter in aliquo bono creato. Fortitudo: ut nulla aduersitate uacillet uel moueatur a bono. Prudentia ut semper de proximo prout debet estimet bonum: & discrete intus de omni extrinseco formet iudicium. Iustitia ut semper sibi & deo: & proximo intendat reddere plene quod debet. In istis raro uel nunquam potest esse deceptio. Nec ad ista in te formanda etiam si posset se uellet diabolus immiscere: quia quanto plus ista crescunt tanto perfectius spiritus sanctus inhabitat mentem. Et si in istis ad spiritum sanctum non esset rebellio ipse plene dirigeret: ut in extrinsecis actibus non esset deceptio. Exteriores autem actus sunt: ut uerbi gratia. Charitas ad deum: iubilatio uocalis: stridor clamonis: & alia signa corporis: ad proximum elemosyna: obsequium in infirmitate & necessitate & similia. Humilitatis actus extrinseci sunt humiliter respondere: extrinsecos honores uisibiliter fugere: actus uirtutis facere: & per signa exteriora omnibus se subditum reddere: & similia. Temperantie uero actus extrinseci sunt ieiunia: dura & pauca uestimenta: & similia. Fortitudinis uero ardua & dura queque assumere: periculis se opponere: & in defendendo ueritatem constantiam pretendere.

Prudentie uero actus sunt discrete loqui omnia facta tam tua quam aliorum: secundum quod ad te spectat debita circumstantia examinare. Iustitie uero multi sunt actus: respectu tui: sicut dignus es de omnibus tibi confusionem reddere & penitentiam tale facere: quod possis ad innocentiam reformari. Respectu proximi: zelus & equitas iudicii in malis: liberalitas beneficii & retributio boni. Respectu dei sicut sunt signa latræ & cultus dei in diuinis officiis & genuflexionibus & actibus corporalis orationis.

Omnibus istis infidatur angelus sathane & sepe per excessum & sepius per remissionem in discretis parat ruinam: que nunquam eis eueniret: nisi quia maligna rebellio mentis eorum qua rebellant spiritui sancto & internis actibus in quibus plena consistit perfectio: & in quibus non cadit excessus de leuitate meruit eos relinqui deceptioni sathane in exterioribus: ut uel ex indiscretionem deficiant: uel ex tepiditate omittant: uel ex leuitate in oculis hominum uane glorie mercedem recipiant: & ad dura proximorum sepe inditia dilabantur. Et hoc etiam eis accidit: quia student perfectioni uirtutum quo ad exteriores actus sepe neglectis interioribus perfectionibus metis. In illis ergo dixi quod nullo modo est diuine inspirationi resistendum: sed sine timore sequendum est: quia semper dicit ad optimum. Attende autem quod status istius benedicti spiritus animam reuoluant per septenarium uirtutum uincendo septena-

rum uiciorum: sed quia uicia uicta & iam succubentia ad hoc flant in anima sinthomatha exaltationum: & inclinationum ad ea ex quibus anima impugnetur & impeditur: ne sine difficultate possit operantur exercitia. Ideo septenarium donorum datur ad expediendum potentias metis: ad agendum actus uirtutum: & ad extinguendum illa sinthomata uiciorum.

Et ut tibi aliquotulum claret: scias quod isto modo obliquitates uiciorum repellunt: ut timor reliquas superbie: pietas reliquias inuidie. Qui enim pie ad proximum afficitur: non ei inuidet. Scientia reliquias ire. Ira enim est quasi quedam insania. Fortitudo reliquias accidie: que mentem ad bonum reddit inuadam & pigram. Consilium reliquias auaritie. Consilium enim disponit ad spiritus paupertatem. Intellectus reliquias gule que mentem facit brutalem. Sapientia reliquias luxurie: quia gustato spiritu desipit omnis caro. Istud etiam donorum septenarium expedit uires naturales ad actus sibi conformes. Irascibilis enim impediri potest ne in actus tendat uirtutum: tam per prospera: quam per aduersa. Expeditur ergo in prosperis per timorem: & in aduersis per fortitudinem. Concupiscibili impediri potest per duntiam ad proximum & per fastidium ad deum. Expeditur ergo ad proximum per pietatem in ipsum. Ad deum per sapientie gustum suauissimum. Rationalis uero indiget expediri in uirtutis speculatione: electione: & executione. Per donum intellectus expeditur ad uerum speculandum.

Per donum consilii ad uerum eligendum. Per donum scientie ad recte exequendum: per donum enim scientie recte conuersamur in medio nationis praeue & peruersae. Tertio etiam istud benedictum septenarium donorum expedit uirtutum actus & officia quod satis sequitur ad praemissa. Nam timor expedit ad temperantiam. Timor enim carnes configit. Pietas uero ad ueram iustitiam: ne in crudelitate degeneret. Scientia ad prudentiam ne deuiet in astutiam uulpinam. Fortitudo ad patientiam ut non tantum portet per patientiam que est uirtus: sed etiam benigna sit ad hostes per fortitudinem que est donum. Consilium ad spem. Dum enim consilium ad alta uirtutum mentem uehit: merito spem erigit. Intellectus ad fidem: quia multa firmitate fides accipit ex dono intellectus dum credita sibi luceant per intellectus donum. Sapientia ad charitatem: unde sicut charitas est mater & consummatio omnium uirtutum: sic sapientia est consummatio omnium donorum: ut merito de sapientia possit dici: uenerunt mihi omnia bona pariter cum illa: & innumerabilis honestas per manus illius Sap. vii. Ista etiam dona multum mentem expediunt ad christi passionem imitandas. Sicut enim ad patiendum mouit christum paterna uoluntas uirtus strenuitas: & humana necessitas. Sic etiam in his debemus esse christo conformes. Diuina quidem uoluntas mouet ut cognita per intellectum: ut amata per sapientiam: ut in reuerentia habita per timorem. Humana autem necessitas mouet si cognoscatur per scientiam. Si ad eam miseranda per pietatem animus moueatur: ueritatem

firmitas mouet: ut punda in eligendo per consili-
um: ut uigoroſa in pſerendo & pſiſtendo: & pſeuerā
do per fortitudinē. **¶** Expediūt etiā mirabiliter im-
pedimēta uite actiue: & fantaſmata repellūt impe-
dientia cōtemplationis uolatū. Non ſolū autē iſte
ſpūs ſanctus ſpirat ſtatu uirtutum in incipiētibz
uicia uincere per uirtutes: & in pſciētibz & agēti-
bz expedire per dona ſupius enumerata: ſed etiā
ſpirat beatitudinis perfectos hītuſ in hiſ que cul-
men pfectionis attingunt: qui etiā guſtant ſuauiſ-
ſime fructuſ ſpūs: & per qnq; ſpūales ſenſuſ boni
ieſu expiunt delectabiliſſima ſentimēta. Habituſ
autem beatitudinū enumerat magiſter pfectionis
ieſuſ pfectionē docens in monte. **¶** Et ſunt ſeptē. ſ.
paupertas ſpūs: mititas: luctuſ: eſurieſ iuſtitie: mi-
ſericordia: mūdicia cordiſ: & pax. **¶** Dicunt autē iſti
habituſ beatitudines: q; mentē ad tantā pfectionē
adducūt: ut coniūgant eā ſuo fini. ſ. xpo ieſu q̄tum
eſt poſſibile in pegrino decurſu. Anima enī ſic ſin-
thomata uiuio; ſiue inſiciēteſ reliq; tā alta per-
fectione tranſcendit: ut pfectiſſima delectatiōe ſera-
tur in oēſ illoſ actūſ q; pfecte cōfigurāt amato: &
hoc ſemp in hac uita eligat p ſumma beatitudine
ſua. Propter quod ex hiſ q; pfectionē itegrāt: & ex
hiſ q; ad pfectionē diſponūt: iſta; beatitudinū ſuf-
ficiētia declarāt & ordo. **¶** Ad integritatiſ enī pfectō-
nem requiritur neceſſario pfectuſ reſceſſuſ a malo: &
mali occaſionibz: & pfectuſ pceſſuſ in bono: &
pfectuſ ſtatuſ in optimo. Malū autē omne: aut p-
cedit ex timore ſupbie: aut ex rancore malitię: aut
ex lāgore cōcupiſcētię. Ideo ad pfecte elongandū
ab hoc triplici genere mali: ſunt treſ neceſſarie bea-
titudineſ: q; deſicioſe fruuntur oppoſitiſ boniſ.
Paupertas enī ſpūs elongat a malo tumoriſ: mititas
a malo ranciſ: luctuſ a malo libidiniſ & langore
cōcupiſcētię. **¶** Quia uero pfectuſ pceſſuſ in bono
attēdit ſecundū diuinā imitationē: & uniuerſe uie
eī: miſericordia: & ueritaſ: hinc eſt q; duplex eſt
beatitudo ſecundū haſ duaſ uiaſ. ſ. eſurieſ iuſtitie:
& affectuſ miſericordię. **¶** Que ſi recte cōplentur in
nobis: & eaſ indeclinabiliter teneamus: noſ perdu-
cunt ad ſtatū in optimo. **¶** Et loquor de optimo hu-
iſ uite: quod plene cōfirmat i optimo patrię. Iſtud
autē optimū eſt per limpida cognitionē uen: & p
tranſillam affectionē boni: quod ſit. per mūdiciā
cordiſ: que ducit ad deū uidendū: & p pacē mētis
que pfecte adoptatiū ſiliū. **¶** Si etiā attēdantur di-
ſpoſitiōeſ pambule iſta; ſeptē beatitudinū: pote-
riſ uidere quomō reddūt habentē pfectū. **¶** Diſpo-
ſitioneſ enī pambule ſunt dona ſupius nomiata.
¶ Timor enim facit recedere a malo: & a mali oc-
caſione: & q; radix omniū malorū ē cupiditaſ. Ideo
diſponit ad ſpūm paupertatiſ: in qua ſimul hūilitaſ
iungitur & paupertas: ut ſic elongetur uir perfectuſ
a fonte omiſ culpe ſcilicet ſupbia & cupiditate. Hic
eſt q; paupertas ſpūs eſt fundamentū totiuſ euāgē-

lici ſtatuſ: unde pmo debet hoc fundamentū ſter-
nere: qui uult ad culmē pfectioniſ uenire. ſecundū
conſiliū xpi dicētiſ Math. xix. **¶** Si uiſ perfectuſ eſſe:
uade: & uēde omnia que hēſ: & da paupibz. Ecce
pfecta paupertas que nihil ſibi pſuſ retinet. Et ſeq-
re me. Ecce pſunda hūilitaſ: que facit ut homo ab
negādo ſeiſum tollat crucē ſuam: & ſequatur chri-
ſtū: qui eſt totiuſ pfectioniſ pncipaliſſimū funda-
mentū. **¶** Diſponit ergo timor ſicut uidet ad ſpūm
paupertatiſ. Pietas autē ad mititātē. **¶** Nam q; pie ad ali-
quem afficit: nec illū iritat: nec irritat ab illo. **¶** Scien-
tia diſpōit ad luctū: qm p ſciam cognoſcimus noſ
a ſtatu beatitudiſ relegatoſ in lacu miſerie: & luto
fecit. Fortitudo diſpōit ad eluriē iuſtitie. **¶** Ut autē in-
telligaſ qd ſit iſta elurieſ iuſtitie: ſciaſ q; eſt deſide-
rare in te: & in pxio omnē abeſſe defectū: & omne
eſſe debitū bonū: ut pfecte mereariſ iuſtuſ iueniri
corā iudice egtatiſ: & cū hac iuſtitia q; i oībz recti-
ficat animā: ſic hō firmat cū eſt diſpōituſ p forti-
tudinē donū: q; ſic ſe tenet auide i ea: ut malit ui-
ta puaſ: q; a iuſtitia ſepari: quod i martyriū flore re-
fulſit. **¶** Conſiliū diſponit ad miſericordiā. **¶** Nihil enī
magiſ cōſulit deuſ i ſcriptura: q; facere miſericordi-
am: quod ſup oīa reputat holocauſta. **¶** Intellectuſ
diſponit ad cordiſ mūditiā. **¶** Nam ſpeculatio uir-
tutiſ mundat cor noſtruſ ab omnibz fantaſiſ.
Sapientia diſponit ad pacem. **¶** Nam ſapientia iūgit
noſ ſummo uero & bono: in quo eſt finiſ & tran-
quilitaſ totiuſ noſtri rationaliſ appetituſ: qua pa-
ce adepta neceſſario ſequitur ſuperabundantiaſ dele-
ctatio ſpiritualiſ: que eſt in duodenario fructuum
ſpūſuſ continetur ad inſinuandā ſuperabundā-
tiā delectationum. **¶** Eſt enim duodenariuſ nume-
ruſ abundantiſ in quo inſinuatur ſpiritualiū cha-
riſmatuſ exuberantiā: quibz fruitor & delectatur
anima ſancti ad ſtatū apoſtolicū ſublimata.
¶ Qui ad deſignandā hanc perfectionē & aliaſ
nobis incognitaſ in ipſiſ fuiſſe apoſtoliſ in iſto
ſacro numero eſt eorū cetuſ electuſ. **¶** Exinde au-
tem homo redditur diſpoſituſ & idoneuſ ad aſpe-
ctuſ & amplexuſ ſponſi & ſponſe: qui fieri habent
ineffabiliter ſecundū ſentimenta quinque ſpiri-
tualiū ſenſuum: in quibz uidetur chriſti ſponſi
ſumma pulchritudo ſub ratione ſplendoriſ. **¶** Audi-
tur armonia ſub ratione uerbi. Ipſe enim eſt ſplen-
dor paterne glorię: & uerbuſ procedentiaſ a pater-
na mente. **¶** Guſtatur ſumma dulcedo ſub ratione ſa-
pientię comprehendentiſ utruſque: uerbuſ ſcili-
cet & ſplēdorem. **¶** Eſt enim imple dilectuſ ieſuſ ſapi-
entiaſ patris: & in ipſo omneſ theſauri ſapientię pa-
terne continentur: quos ſponſa ſapidiſſime guſtat.
¶ Odoratur etiam ſponſa ſummā fragrantiaſ in
bono ieſu ſub ratione uerbi inſpirati in corde: ut
dicat. **¶** Veni auſter & perſa hortuſ meū & flu-
ant aromata illiuſ. **¶** Aſtringit autem ſponſa ſua-
uiſſimo tactu ipſum ieſum ſub ratione uerbi icar-

nati inter nos corporaliter habitantis & reddētis se nobis palpabilē: osculabilem: & amplexabile: per ardentissimā charitatē: que mētē nostrā per extaticum raptū transire facit ex hoc mūdo ad patrem. Ex his dictis manifeste colligitur q̄ habitus uirtutum prestant exercitiū principaliter incipientibus & ad opera disponunt actiue. **H**abitus donorū uia expediunt proficientibus & ad ocium contēplatiue disponunt. **H**abitus uero beatitudinum perfectis conueniunt: & utriusq̄ uite perfectionem concludunt. **F**ructus uero sp̄i itus quos enumerat apostolus ad **G**alla. v. scilicet: charitas: gaudium: pax: patientia: benignitas: bonitas: longanimitas: mansuetudo: fides: modestia: continentia: castitas: delectationes dicūt consequētes opera perfecta. **Q**ui enim eleuatus est ad habitus beatitudinum: opera operatur perfecta in quibus delectationes sentit maximas: que fructus nomine appellantur. **N**on solū autem illis. xii. uocabulis que enumerat **A**po. sed etiam multis aliis similibus delectationes fructuum sentiunt: qui tamē ad hos satis possunt reduci. **S**ensus uero spirituales dicunt perceptiones mentales circa ueritatē cōtēplandā per experientia probata. In his gradibus insufflationis spiritualis quibus bonus iesus per spiritum sanctū agit mētē & attrahit: consistit scala iacob: cuius cacumen tangit celum: & thronus ueri salomōis ī quo residet pacificus rex & amorosus in dextera patris sui: ut sp̄s uis preciosissimus & desiderabilis totus: in quem desiderant angeli prospicere: & ad quem spirat sanctarum desiderium animarū: sicut desiderat ceruus ad fontes aquarū. ¶ **U**t autem ad thronum istius ueri salomonis scias ascendere: distiguo tibi sex gradus: quibus paulatine & ordinate procedens: post sextum eius dulcibus amplexibus cōiungaris. **P**rimus est suauitas: ut. s. homo uacando & sabbatizando per meditationes sanctas addiscat gustare q̄ dulcis est dominus. **R**eliquie enim cogitationū diem festum agent tibi: quando in meditatione tua exardescit ignis: & ex pregustatione amoris dei incipis in corde eius suauitatem sentire. ¶ **S**ecundus gradus est auuiditas: quando. s. anima ceperit circa suauitatē affluere: nascitur in ea tanta esuries: ut nihil eam possit reficere: nisi eum quem amat perfecte possideat: quod quia non pōt in presenti attingere: quotidie excedit & egreditur extra se p̄ amorem extaticū clamans & dicens. **S**uspendium elegit anima mea: & ideo si inueneritis dilectū: nūciate ei quia amore langueo: & q̄a ebria feruore no uicio credit eum quasi posse inuenire in omni creato: unde & sepe tales persone multas simplicitates in suis feruoribus operantur. ¶ **T**ertius gradus est saturitas: siue omniū terrenorum fastidiositas: que ex ipsa auuiditate habet oriri: & hoc post m̄tam experientiam. **Q**uia enim uehementissime desiderat deum: & probauit q̄ sepe impeditū habuit ab illis creaturis: quas sub specie deuotiōis amauerat: omnia facta satur: & fastidiosa incipit oīa

fastidiare. **V**nde sicut satur ut cibum sumat: potius incurrit nauseam q̄ refectionem. **S**ic in hoc charitatis gradu facit anima circa omne terrenū. ¶ **Q**uartus gradus ē ebrietas que ex saturitate oritur. **E**brietas autē in hoc cōsistit q̄ quis tanto amore diligat deum ut iam nō solum fastidiat creature solacium: sed etiam querat & delectatur inuenire tormētum: pro solatio reputans omnē penam opprobrium & flagellū ut configuraretur similitudini mortis eius quem diligit anima sua. ¶ **Q**uintus gradus est saturitas que ex ebrietate oritur. **E**x hoc enim q̄ aīa feruet & desiderat omnia mala inuenire propter conformitatem amati: sequitur ut iam mittatur foras timor: & tanta cōcipiatur spes de adiutorio dei: & associatione dilecti: ut nullo modo ab eo se estimet posse separari: unde & secure cum apostolo dicit. **Q**uis me separabit a charitate xpi &c. ¶ **S**extus gradus est plena & uera tranquillitas: in qua est tanta pax & requies: ut anima sit quodāmodo in silentio & sōno quasi dormiens: in cena super pectus iesu cum glorioso Ioāne. **H**oc autem fit quando aīa mortua sub deo: a seipsa tota transita ut nihil uelit: nihil libeat: nisi illud quod de ipsa uoluerit ordinare dilectus. **Q**uid enim mentē potest turbare: q̄ omnia que deus facit: uel que circa ipsam fieri permittit accipit sicut suauissimum cibum? **I**n hoc gradu anima cōpleuit uerbum apostoli petri: omnem inquit sollicitudinem prōficiētes in eū: quoniam ipsi cura est de uobis. **I**sta anima sentit quoniam bonus est dominus & sanctus in omnibus operibus suis. **Q**uomōdō autē hoc possit intelligi: & per quē modū deuenitur ad hoc: in sequēti capitulo magis patet. **I**n tali nāq; mente pax est & status ultimus: & ideo ibi requiescit uerus salomō: quoniam ī pace factus est locus eius. **E**t ideo ualde conuenienter isti gradus significatur per illos sex gradus quibus ascēdebat ad thronū salomonis. **E**t propterea dicitur in **Canticis. iiii. c.** q̄ ascensum purpureū media charitate construit: quia ipossibile est ad istam tranquillatē pertingere: nisi charitas animam totaliter deo reddat ut mortuam & plene subiectam. **E**t in hoc est istius uie felicissima uita. **O**mnes autē istas insufflationes debet anima sic a deo recognoscere: ut semper illas sentiat īpedire: & ideo nihil habet de suo unde ualeat gloriari. **Q**uod ostendens **Augustinus** in libro soliloquiorū: dicit sic capitulo. **Q**ui sunt uen pauperes. **S**eio domine & confiteor docēte te: quoniam soli illi qui cognoscunt se pauperes & cōfitentur tibi paupertatē suam: ditabuntur a te: quoniam qui se diuites existimant cum sint pauperes a tuis diuitiis inueniuntur exclusi. **E**go igit̄ tibi confiteor paupertatem meam: & sit tota gloria tua: quoniam tuum est bonum: per me. n. domine fateor ut docuisti me. **N**ihil aliud sum: q̄ uniuersa uanitas & umbra mortis & abyssus quedam tenebrosa: & terra inanis & uacua: quoniam sine tua benedictione non germinat fructum: quia non facit nisi cōfusionem: peccatū & mortē: sed quicquid unq̄

boni habui a te recepi: quicquid boni habeo: tuum habeo: si quoniam steti: per te steti: si quando cecidi: per me cecidi. **S**emper in luto iacuissem: nisi tu me erexisses. **S**emper cecus fuisset: nisi tu me illuissesses. **Q**uando cecidi: nunquam surrexisset: nisi tu mihi manus porrexisses. **P**ostquam & me erexisti: semper cecidisset: nisi tu semper me sustinuisses. **S**emper perissem: nisi me gubernassesses. **S**ic semper domine sic semper gratia tua & misericordia preuevit me: liberans me ab omnibus malis: saluans a preteritis: suscitans a presentibus: & muniens a futuris. **P**recidens etiam ante me laqueos peccatorum: tollens etiam a me occasiones & casus. **Q**uia nisi tu mihi hoc fecisses: ego omnia mundi peccata fecissem: quoniam scio domine quod nullum peccatum est: quod unquam fecerit homo: quod non possit facere alter homo: si desit creator a quo factus est homo. **S**ed quod non faceret tu fecisti: quod abstinere tu iussisti: & quod tibi crederem: tu gratiam infudisti. **T**u namque domine regebas me: cui seruabas me: tibi: & mihi: ut adulterium & omne peccatum non committerem: temptator defuit: & ut deesset tu fecisti: locus & tempus defuit: & ut hec deessent tu fecisti: affuit tentator: non defuit tempus. **S**ed ut non consentirem: tu me tenuisti: uenit tentator tenebrosus ut esset: & ut eum despicerem tu me confortasti. **V**enit tentator fortis armatus: & ut me non uinceret: tu eum refrenasti: & me roborasti. **V**enit tentator se transfigurans in angelum lucis: & ut me non deciperet: tu eum increpasti: & ut eum cognoscerem: tu me illuisti. **H**ec **Aug.** de uerbo ad uerbum. **V**bi clare patet quod eius est sententia: quod a nobis nihil possumus facere nisi malum. **S**ed omnis bona uoluntas & operatio: imo quod plus est bona cogitatio a deo sit in nobis & nobiscum: & omnis fuga omnis mali a deo nobis prouideatur. **I**tem **Aug.** super illud **ps.** **D**edecatio sermonum tuorum &c. dicit sic. **Q**ui enim sunt paruuli nisi pauperes & infirmi? **N**oli ergo superbire: noli de tua que nulla est uirtute presumere. **E**t intelliges quare sit a bono deo bona lex data: que tamen uiuificare non possit. **A**d hoc enim lex data est: ut te de magno faceret paruulum: ut te ad faciendam legem: uires de tuo non habere monstraret: ac si inops: indignus: & egenus ad gratiam confurgeres & clamares. **M**iserere mihi domine: quoniam infirmus sum. **H**oc scrutando intellexit hic **Paulus** quod minimus apostolus **Paulus**. i. paruulus ostendit: ideo datam esse legem que iustificare non potest: quia condidit scriptura omnia sub peccato: ut promissio ex fide ihesu christi daretur creditibus. **I**ta domine: ita fac misericors domine: impera quod non possit impleri: imo quod impetas non nisi per tuam gratiam possit impleri: ut cum homines per suas uires id implere nequerint omne os obstruatur: & nemo sibi magnus uideatur: ut sint omnes paruuli: & reus fiat omnis mundus tibi: qui non iustificabitur ex lege omnis caro coram te: per legem enim cognitio peccati: nunc autem sine lege iustitia tua manifesta est: testimonium huius ex prophetis: hec sunt mirabilia testimonia tua: que scrutata est anima paruuli huius. **E**t ideo inuenit quia humiliatus est: &

paruulus factus est. **Q**uis enim facit mandata tua si cut facienda sunt. i. ex fide: que per dilectionem operatur: nisi eius in corde per spiritum sanctum ipsa dilectio diffundatur: quod iste paruulus etiam confitetur dicens: **O**s meum aperui & attraxi spiritum &c. **H**ec **Aug.** **B**ernardus etiam super **Qui** habitat: aperte ostendit quod solum in christo & in eius merito non in opere nostro debet esse spes nostra: super illo uersu. **T**u es domine spes mea. d. sic. **Q**uicquid agendum sit: quicquid declinandum: quicquid tollerandum: quicquid optandum: tu es domine spes mea: hec una mihi omnium promissionum causa: hec tota ratio mee expectationis pretendat alter meritum: sustinere se iacet pondus diei & estus. **S**e bis ieiunare in sabbato dicat. **P**ostremo uero non esse sicut ceteri hominum gloriatur. **M**ihi autem adherere deo bonum est ponere in domino deo spem meam: quoniam melior est misericordia tua super uitas: quia non est speciosa laus in ore peccatoris. **S**perent in aliis: alii forte hic in scientia litterarum: hic in astutia seculi: ille in nobilitate: ille in dignitate: ille in alia qualibet uanitate confidat: propter te domine omnia de trimentum feci: & arbitror ut stercora: quoniam tu es domine spes mea. **S**peret qui uult in incerto diuitiarum. **E**go non nisi a te uictui necessaria spero. **N**imirum fidens in uerbo tuo: in quo abiici omnia. **Q**uerite ait primum regnum dei: & iustitiam eius &c. **N**empe tibi derelictus est pauper &c. **S**i mihi promittuntur: per te obtinere sperabo: si insurgant aduersum me prelia: si fremat malignum: si seuiat mundus: si aduersum spiritum caro concupiscat: in te ego sperabo domine. **F**ratres: hoc sapere ex fide uiuere est. **N**ec alius ex scientia dicere potest quod tu es domine spes mea: nisi cui intus sit persuasum a spiritu: ut quemadmodum admonet propheta. laceret cogitatum suum in domino: sciens quod nutritus ab eo sit. **S**ic etiam & **Petrus** apostolus ait. **O**mnem sollicitudinem uestram proicietes in eum: quoniam &c. **U**t quid enim si hoc sapimus cuncta mur omnino abiicere spes miseras: uanas: inutiles: & ledutorias: & huic uni tam solide: tam perfecte: tam beate spei tota deuotione: quasi toto seruiore spiritus inherere. **S**ed quid impossibile: quid difficile: quod facilius debeo? aut nonne huius dicta intelligas uolo si decreueris saluare nos continuo liberabimur. **S**i uiuificare uolueris: uita in uoluntate est. **S**i promissa largiatur eterna: licet ei quod uult facere. **A**n non de facilitate non dubitas: si ipsa tibi est suspecta uoluntas: plane & uoluntatis testimonia credibilia facta sunt nimis. **M**aiorem hac dilectionem nemo habet &c. **D**einde quando in se speranti desit illa maiestas: que tam studiose monet in se sperare: certe non derelinquit sperantes in se: adiunabit eos: & liberabit eos: & eruet eos a peccatoribus: & saluabit eos: quia sperauerunt in eo. **ps.** xxxvi. **Q**uibus meritis quia sperauerunt in eo. **D**ulcis causa: attamen effica: & inextinguibilis hec iustitia: sed que ex fide est: non ex lege. **D**e quacunque inquit tribulatione clama-

uerint ad me exaudiam eos. **E**cce misericordia tribulationes secundū multitudinē earū cōsolationes eius letificauerūt aīam tuā: dūmodo nō ad alia cōuertaris: dūmodo dāmes ad eū: dūmodo speres in eū. **N**ec hūile aliqd uel terrenū sed altissimū ponas refugiū tuū. **Q**uis. n. sperauit in eū & cōfusus est? **f**acilius est celū & terrā trāsire: q̄ eius uerbū euacuari. **A**ltissimū inquit posuisti refugiū tuū. **N**on accedet illuc tentator: non calūniator ascendet: nō pessimus ille accusator fratrū attinget. **N**epe ei dicitur. **H**ic recolite psalmi p̄mordia ei dicitur qui in p̄tectione altissimi cōmorat. **I**lluc refugies a pusillanimitate spūs & tēpestare. **Q**ue qdē duplex ē necessitas fugiēdi q. l. & itus timores & foris pugne. **M**inus. n. fugere oportet: si uel iterior magnanimitas exteriorē tumultus uinl' r sustineret: uel exteriori trāquillitate pusillanimitas p̄pā foueret. **A**ltissimū ait posuisti refugiū tuū. **S**epe illuc fugiamus frēs: munitus est locus: nullus ibi timet hostis. **V**tinā magis ibi semper manere liceret: sed non est hoc temporis huius. **Q**uod modo refugiū ē: qñq̄ erit habitaculū sempiternū. **I**nterim sane & si temp eē nō cōcedit: frequēter tñ est recurrēdū. **N**epe ad omnē tentationē: ad omnē tribulationē: ad omnē deniq̄ cuiuscunq̄ modi necessitatē: aperta est nobis urbs refugii. **S**inus matris expansus est: aperta sunt foramina petre: patent uiscera misericordie dei nostri. **H**oc refugiū qui declinant: nihil magis si effugere non merent. **I**am qdē finis que dicta sunt ad expositionē uersus huius uidemur posse sufficere: si dixisset p̄pā: **Q**uoniam i te spāui: sicut in ps qbusdā iuenitur. **C**eterē q̄ dicit. **T**u es domine spes mea. forte amplius aliquid & sublimius sonat qd̄ uide licet nō mō in eū speret eū. **C**onuēniētius liq̄dem spes nostra dicit qd̄ spāmus: q̄ in quo spāmus. **S**ūt aut forte nōnulli q̄ a dño obtineri corporalia uel spiritalia q̄libet cōcupiscūt: sed p̄fecta charitas solum sitit quod summū est tota desiderii uehēmētia clamās. **Q**uod enim mihi est i celo & a te. q. u. super terram: deus cordis in eternū. **P**ulchre nobis utrūq̄ paucis hodie uerbis hieremie lectio cōmendauit. **B**onus es dñe spantibus in te aīe querēti te. **V**bi sane & ipsam numen discretionē prudēter aduerte q̄ sperantes quidē in dño pluraliter dixerit q̄ hoc uideat cōe multorū. **Q**uerentē uero eū singulariter q. l. modo nil sperare nisi ab eo: sed nil querere nisi eū. **Q**uod si bonus illis q̄to magis isti p̄uide querēti illū aīe responderet. **A**ltissimū posuisti refugium tuū. **N**eq̄ enim sic deū sitiēs aīa aut cū petro ei i terreno mōte facit tabernaculū: aut cū **M**aria deiceps eū tāgere uult iū terra. **S**ed plane clamat. **F**uge dilecte mi: & assimiliare capree hīauloq̄ ceruorū super montes bethel. **A**udiuit enī dicentē. **S**i diligeretis me: gauderetis utiq̄ q̄ uado ad patrē: q̄ pater maior me est. **A**udiuit dicentē. **N**oli me tangere &c. **E**t celestis iā nō ignara cōsiliū clamat cū apostolo. **E**t si cognouimus secundū carnē xpm: sed nūc iam nō nouimus. **S**uper mōtes inq̄d bethel super oēm

inquit p̄ncipatū & potestātē super angelos & archangelos cherubin & seraphin. **N**eq̄ enī sunt alii montes dei bethel quod sonat plane in dextera patris: ubi nō sit pater maior eo in dextera altissimi coaitisimū apprehēdere cōcupiscēs. **H**ec est enī uita eterna fratres: ut patrem cognoscāmus uerū deū: sed & quē misit iesum xpm super oīa benedictū in secula. **A**men. **H**ucusq̄ **B**ernardus. **I**tem idē in sermōe de septē panibus. **T**ria inq̄t cōsidero: in q̄bus tota spes mea consistit

Charitatem adoptionis

Veritatem promissionis

Potestatem redēptionis.

Murmuret iā q̄rū uoluerit in sciēs cogitatio mea dicēs. **Q**uis enim es tu: aut q̄ta est illa gl'ia: quibus ue mentis hāc obtinere speras? **E**t ego fiducialiter rñdebo. **S**cio cui credidi &c.

Quia in charitate sua adoptauit me

Quia uerax est in promissione

Quia potēs est i exhibitione. **E**t licet ei facere qd̄ uoluerit. **H**ic est funiculus triplex qui difficile rumpitur: quē nobis a patria nostra in hūc carcerē uisq̄ detrusum firmiter obsecro teneamus: ut ipse nos subleuet: ipse trahat & p̄trahat uisq̄ ad conspectum glorie magni dei: qui est benedictus in secula. **H**ec ille. **E**x his uerbis patet q̄ sancti spem amouerūt ab omni p̄pō merito: & totaliter spē suā ponebant in xpo: & in eius gratie dono. **Q**uia uero quidā q̄runt quid facit gratia: & quid liberū arbitriū q̄runt uidetur insipida quo ad multos uident enī querere: ac si grā & libere arbitriū i opere meritorio eēnt duo per se agentia: sed non est hic. **N**on enī in nostro bono opere ista duo agētia separata: sicut duo edificātes. **S**ed sunt unū sicut subiectū: & aliud hūc agēs: ita q̄ opatio est totius coniuētū. i. uoluntatis bone: quē nō est bona nisi per gratiam. **E**t primā bonitatē deus in nobis facit infundēdo grām sine nostro merito. **A**liqñ gratia iā nō esset gratia. **E**x tūc uolūtas meretur per grām quā accepit: specialē tamen difficultatē circa grām & libere arbitriū faciunt diuersi modi: q̄bus grā accipit: & spalis conditio libertatis. **S**ed subtiliter intueti ualde bene dissoluit istas difficultates **B**er. in libro de grā & libero arbitrio in hec uerba. **D**eus tria hec bonū cogitare uelle & p̄ficere opatur in nobis

Primū sine nobis

Secundum nobiscū

Tertiū p̄pter eos facit

Si q̄dem mittēdo bonā cogitationē nos p̄uēit. **I**n spirādo etiā bonā uolūtatē nos sibi per cōsensum cōiungit: mīstrādo etiā cū cōsensu facultatē: uel facilitatē foris per aprū opus nostrū iternus opifex i notescit. **S**ane ipsi nos p̄uenire nequaq̄ possumus. **Q**ui aut bonū neminē iuenit: neminē saluat quē nō p̄uēit. **A** deo ergo sine dubio sit nre salutis exordiū: nō per nos utiq̄ nec nobiscū uerū cōsensus & opus: & si nō ex nobis: iam nō tñ sine nobis: & infra. **C**ū ergo iuslibil' itra nos ac nobiscū actant

sentimus: soli gratie attribuiamus. Ipsa excitat liberum arbitrium cum seminat cogitatum: sanat cum imutat affectum: roborat ut perducatur ad actum: seruat ne sentiat defectum. Sic autē ista cum libero arbitrio deus operatur: ut tū in primo illud preueniat: in ceteris comitetur. Ad hoc itaq; inq; preueniēs ut iam sibi deinceps cooperet: ita tamen ut quod a sola gratia ceptum est pariter ab utroq; perficitur: mixtim: non sigillatim: simul: non uicissim: per singulos pfectus operentur: non prim gratia: & partim libere arbitrium: sed totū simul in opere indiuiduo pagant. Totū quidem hoc: & totum illa: sed quod totum in illo sit: totum est ex illa: hucusq; Bernardus. ¶ Vbi potes uidere q; gratia & liberum arbitrium agūt sic opera meritoria: sicut compositum agit per formam: ut liberum arbitriū sit agens: sed gratia sit causa & ratio actionis. Et hoc dico de illa gratia que unitur libero arbitrio ut forma: quia preter hanc est illa influentia: dei que tenet rationē principalis agētis in omni agente: que in actione liberi arbitrii est spālīs rationis: sicut & liberum arbitriū ē specialis rationis pre ceteris agentibus: imo semper gratia habet spiritum sanctum ut principale agens cui semper coniungitur: & qui per gratiam inhabitat & sanctificat uoluntatem. Hoc autem cōcludas secundum sancte fidei regulam: q; omne bonū est a deo: & omne malum est a te: ut non gloriatur omnis caro coram illo: sed qui gloriatur in domo gloriatur. Quia uero per afflatum spūs sancti factum in nobis per gratiam xpī iustificamur a peccato: iuxta illud Roma. ii. iustificati gratis per gratiā ipsius. Et de hoc est articulus fidei quartus iter eos qui ad diuinitatem spectant. Ideo hunc articulum exponimus: & errores cōtrarios excludemus. Et q; sub hoc articulo comprehendunt omnia sacramenta ecclesie: & quecunq; ptiēt ad ecclesie unitatem: & ad dona spiritus sancti: & ad iustitiā aīe. Ideo exclusis erroribus contra hunc articulum in cōi: poſtea in hoc eodē capitulo de sacramētis singulis q; tum regret materia breuiter disseremus. Primus ergo error contra hunc articulum est cherici & ebionis: & etiā nazareoz dicentium gratiam xpī non sufficere ad salutē: nisi a christi seruis circuncisio & alia legis mandata seruent. Cōtra quos dicitur Roma. iii. Arbitramur iustificari hominē per fidem sine opibus legis: & quasi in epistolis Pauli p totū: maxime ad Gala. Secundus error est donatistaz ponentiū gratiā iesu solū in affrica remāsisse: q; .i. totus alius mundus cōitabat ceciliano carthaginēsi episcopo quē ipsi damnauerant: & in hoc negabant ecclesie unitatē. Cōtra quos dicitur Colo. iii. q; in xpō iesu non est gētilis & iudeus: circuncisio & spūcium: barbarus & syrus: seruus & liber. Sed oīa & in omnibus christus: ueq; est tamen q; si in tota ecclesia recipetur adulter pro sponso: hereticus p catholico: lupus pro agno: & pro pastore scismaticus & idolatra: qui etiam contra statuta christi & ecclesie usurparet sibi sedem papalem. Si unus solus

sibi catholice resisteret: & totus alius mūdus eum predicaret: & ei obediret a toto mundo recederet gratia iesu & auctoritas ecclesie. Et in illo solo qui catholice resisteret remaneret. Hoc autem locum non habuit in hereticis donatistis: apud quos gratia iesu non remansit: quia ibi non fuit. Sed caueant sibi qui nunc uiuunt quomodo hec pro hoc tempore habeant locum: de quibus infra dicitur quinto libro. Iesus falsificatus. Tertius est error pelagianorum: qui primo negant peccatum originale esse in paruulis. Contra quos dicitur Roma. quinto. Per unum hominem peccatum introiuit in mūdum. Et Dauid ps. i. Ecce enim in iniquitatibus cōceptus sum. Secundo dicunt q; principium bōi operis inest homini a seipso: sed cōsumatio ē a deo. Contra quos dicitur ad Phy. secundo. Deus est qui operatur in nobis & uelle: & perficere in bona uoluntate. Tertio dicunt gratiam dari hominibus secundum sua merita. Contra quos Roma. xi. Si aut gratia iam non ex operibus: alioquin gratia iam nō sit gratia. Quartus dicitur origenis ponētis oēs animas simul creatas cum angelis: & pro diuersitate eorum que ibi egerunt: quosdam homines uocari ad deum per gram: quosdam in infidelitate relinqui. Contra quos dicitur Roma. viii. Cum nūdum nati essent: aut aliqd boni: aut mali egissent: nō ex opibus sed ex uocante deo dictum ē q; maior seruiet minori. Quintus ē error catharizaz: montani: priscie: & alioz dicentium prophetas quasi arrepticios locutos fuisse: & q; non prophetauerunt p spiritum sanctum. Contra quos dicitur secunda Petri. Non enim uoluntate humana allata est pphetia aliquando: sed spiritu sancto inspirati locuti sūt sancti dei homines. Sextus est error cendonis dicentis deum legis & prophetarum non esse patrē christi: nec bonum deum esse. Quē etiam māichei secuti sunt legem reprobantes. Contra quos dicitur Roma. septimo: q; lex quidem sancta: & mandatū sanctum & iustum & bonum Roma. primo dicit. q; deus promiserat ante per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo. Septimus est eorum q; quedam que ad perfectionem uite pertinent asserunt esse de necessitate salutis omnibus: quorum qdam fuerunt qui se arrogantissime apostolos uocauerunt: & nullam spem putant habere salutis eos qui utuntur coniugibus: & propria possident. Alii uero. s. iaciani non uescuntur carnibus: easq; abominantur. Quos notat apostolus .i. ad thymo. iii. Docentes ait abstinere a cibis quos deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus. Dicunt etiam q; promissio de spiritus sancti aduentu non fuit in apostolis completa: sed in eis. Contra illud quod dicitur actuū secundo. Thuciani etiam dicunt hominem non posse saluari: nisi oret continue propter uerbum iesu. Luce. xviii. Opporret semper orare: & non deficere. Contra quos est intellectus uerbi uerus & impossibilitas adimplendi quod dicunt. Nam secundum Gregorium non

cessat orare: qui non cessat bene facere. **A**lii uero qui passalonte uocantur: in tantū silentio student: ut labiis & naribus suis digitū apponant: & loquētes etiam bona damnant. Quidam etiam dixerūt q̄ homo non potest saluari: nisi semp pedibus nudis ambulet. Contra quos omnes & similes dicit apostolus i. **Cog. x.** Omnia mihi licent: sed non omnia expediunt. Ex quo datur intelligi q̄ licet aliqua a sanctis uiris assumantur tanq̄ expedientia ad salutem & ad perfectionis culmen: non tamen ppter hoc opposita redduntur illicita. Et expressius contra hoc est uerbū christi. **Math. xviii.** Si uis ad uitam ingredi serua mandata. Et post. Si uis perfectus esse &c. Ex quo, manifeste colligitur q̄ ad aliqua trahentur perfecti: ad que non sunt ligati imperfecti: sed de his supra satis dictum est. **O**ctauus est error dicentium ecōtrario opera perfectiōis nō esse preferenda cōi uite fidelium: sicut Iouinianus posuit: q̄ uirginitas non presertur coniugio. Contra quos dicitur prima **Cog. vii.** Qui matrimonio iungit filiam suam bene facit: & qui nō iungit melius facit. Et sicut uigilantius qui equauit diuitias possidentium statui euangelice paupertatis. Cōtra quem ait christus. Si uis perfectus esse &c. **N**onus est negantium liberum arbitrium: sicut negauit qui dixit animas que sunt male dationis non posse peccare. Et sicut multi pagani philosophos sequentes qui in multis diminuunt: & aliqui ex eis a nihilant arbitrii libertatem: ac per hoc dicunt nihil esse peccatum. Contra quos dicitur i. **Ioannis secūdo.** Hec scribo uobis ut non peccetis. Decimus error est priscilianistarum & etiam mactanticorum dicentium homines esse fatalibus stellis ligatos: ita scilicet q̄ eorum opera sunt astrorū necessitati subiecta. Contra quos dicitur **Hieremie decio.** A signis celi nolite metueret: que timent gentes. **A**d hūc errorem possunt adduci obseruationes dierum: & omnia sortilegia. Contra que ad **Gala.** dicitur: Dies obseruatis: & menses: & tempora: & annos: timeo ne forte sine causa laborauerim in uobis. Dicit autē timeo propter aliquos simplices: qui ex ignorātia sepe sine malitia talibus inuoluuntur: alias autem talia facere & talibus attendere iudicatur mortale. **V**ndecimus est dicentium q̄ homines gratiam dei & charitatem habentes non possunt peccare. Quidam asserunt eos qui aliquando peccant nūq̄ charitatem uel dei gratiam habuisse: alii pessimi heretici peiores primis dicunt i baptizatis electis nulum posse esse peccatum: quātuncūq̄ scelerata cōmittant. Contra quos dicitur **apoca.** secundo: Charitatem tuam primam reliquisti: memor esto itaq̄ unde excideris. Et illud **Apoca. tertio.** Tene quod habes: ne alius accipiat coronam tuam. Et contra hoc est tota Pauli doctrina. **D**uodecimus est eorum qui ea que ab ecclesia dei sunt uniuersaliter instituta dicunt non esse de necessitate seruanda: sed qui uoluerit ieiunet: & qui non: nō: ne uideatur esse sub lege. Et sicut thesoratetice idest quarto deci-

marii qui dicunt decimatertia lūa pasca esse celebrandum: quocūq̄ die septimane occurrerit contra ecclesie statutum. Et eadem ratio est de quibuscūq̄ aliis a sancta ecclesia institutis. Contra quos dicitur **Luce decimo:** apostolis & eorū successoribus. Qui uos audit me audit &c. Et **Petro** singulariter **Mat. decimosexto:** Quodcūq̄ ligaueris super terram &c. Et contra hos omnes errores in symbolo apostolorum dicitur. Sanctam ecclesiam catholicā sanctorum cōmunionem. Et in symbolo patrū. Qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam: sanctorum cōmunionem: remissionem peccatorum.

De septem ecclesie sacramentis.

Nunc restat considerare de sacramentis ecclesie: que sub hoc articulo continentur. Est autem primo sciendum sicut dicit **Augustinus** decimo de ciuitate dei. Sacramentum est sacrum secretum: uel sacre rei signum. Fuerunt autē in ueteri lege quedam sacramenta. i. sacre rei signa: sicut agnus pascalis: & alia sacramenta legalia: que quidem solum significabant christi gratiam non cauabant. **V**nde apostolus ad **Gala. quarto:** uocat ea elementa egena & infirma: quia gratiam conferre non poterant. Sacramenta uero noue legis gratiam christi iesu continent & conferunt quod figurant. In eis enim uirtus christi iesu sub tegumento rerum uisibilium secretius operatur salutem: ut ait **Augustinus.** Et ideo sacramentum noue legis est i uisibilis gratie uisibilis forma: ut eius imaginem gerat: & causa existat per ueritatem passionis iesu sibi immobiliter assistentem. Sicut ablutio que fit in aqua baptismatis representat interiorem mundationem que fit a peccatis per uirtutem baptismi i sanguine iesu christi. **S**unt autem sacramenta noue legis septem scilicet: Baptismus: Confirmatio: Eucharistia: Penitentia: Extrema unctio: Ordo: & Matrimonium. Quorum prima quinque ordinantur ad uitam spiritualement. Sumitur autem uita spiritualis in eis secundum conformitatem uite corporalis in qua homo perficitur.

Primo quidem per generationem qua nascitur.

Secundo per augmentum quo ad quantitatem & uirtutem perfectam perducitur.

Tertio per cibum quo uita & uirtus hominis sustentatur. Et hec quidē sufficerēt si nunq̄ infirmari cōtingeret. Sed quia frequenter infirmatur. Ideo

Quarto per medicinas sanatio procuratur: sic est i uita spirituali.

Primo qdē eget homo regeneratōe: q̄ fit per baptismū secūdu illud **Ioānis. iiii.** Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto: non potest introire in regnum dei. Secundo oportet q̄ homo ac-

cipiat perfectam uirtutem: quasi per quoddam spirituale augmentum per confirmationem ad similitudinem apostolorum: quos spiritus sanctus in eos ueniens confirmauit. Vnde dicit eis Luce ultimo. Sedete in ciuitate donec induamini uirtute ex alto.

Tertio oportet quod homo spiritualiter nutriatur per eucharistiam: secundum illud Ioannis sexto. **N**i si manducaueritis carnem filii hominis & cetera.

Quarto oportet quod homo sanctus spiritualiter per penitentiam: secundum illud psalmiste ps. xl. Sana animam meam quia peccaui tibi. Spiritualiter autem & corporaliter simul per extremam unctionem: secundum illud Iacobi quinto. Infirmatur quis in uobis: inducat presbyteros ecclesie & orent super eum: ungentes eum oleo in nomine domini.

Quantum ad omnem utilitatem ecclesie ordinantur duo sacramenta: scilicet ordo per quem ecclesia gubernatur: & spiritualiter multiplicatur: & matrimonium per quod corporaliter propagatur.

Est autem considerandum quod predicta septem sacramenta: quedam habent communia: & quedam propria. **C**omune quidem est omnibus quod conferunt gratiam digne summentibus: & quod constant in uerbis & corporalibus signis. Sicut christus sacramentorum auctor uerbum est caro factum. Sicut etiam christi caro sanctissima est: & uirtutem sanctificandi habet per eternum uerbum sibi unitum. Ita materia sacramentorum sanctificatur: & uim sanctificandi habet per uerba que proferuntur in eis.

Vnde Augustinus super Ioannem. Accedit uerbum ad elementum & fit sacramentum: propter quod uerba quibus sanctificatur dicuntur sacramentorum forme. **R**es autem sanctificatione dicuntur ipsorum materie: sicut materia baptismi est aqua: & confirmationis crisma.

Requiritur etiam in quolibet sacramento persona ministri conferentis illud cum intentione faciendi quod facit ecclesia: quorum trium si aliquid desit: id est si non sit debita forma uerborum: si non sit debita materia rerum: si non sit minister legitimus intendens conferre in formam ecclesie: non perficitur sacramentum.

Impeditur sacramenti effectus per recipientis culpam: puta si imperatus uel fictus accedat: talis enim licet sacramentum sufficiat effectu tamen inuiti: quia gratia spiritus sancti se priuat.

Quia ut dicitur Sapientie primo. Spiritus sanctus discipline effugiet fictum. **E**contrario autem aliqui sepe non recipiunt sacramentum iusto impedimento: prohibiti: qui tamen effectu sacramenti recipiunt: propter deuotionem quam habent in desiderio sacramenti.

Sunt etiam quedam propria sacramenta quibusdam. **N**am quedam horum imprimunt caracterem id est quoddam spirituale signum beato iesu configuratiuum: & a ceteris distinctiuum: sicut baptismus: confirmatio: & ordo: & istis tribus commune est: quia ponunt recipientem in statu notabili: a ceteris non recipientibus separato.

Nam baptismus in statu ponit filiationis iesu. **C**onfirmatio in statu uirilis militie & pugne contra ho-

stes ipsius iesu. **O**rdo in statu dignitatis & principatus ecclesie iesu sponse. **E**t quia ab istis statibus nullus debet excidere: & impossibile est deleri impressum caracterem. Ideo hec sacramenta nunquam iterantur super eandem personam. In aliis uero sacramentis character non imprimitur. Ideo possunt iterari quantum ad personam: non tamen quantum ad consecratam materiam. **P**otest enim unus homo frequenter eucharistiam sumere: frequenter penitere: frequenter extremam unctionem suscipere: frequenter matrimonium contrahere. **N**on tamen eadem hostia nisi semel consecrari: neque idem oleum nisi semel benedici.

Est autem alia differentia: quod quedam sunt de necessitate salutis: sicut baptismus & penitentia post lapsum: que sunt instituta ad purganda peccata: quibus existentibus homo saluari non potest. **A**lia autem sacramenta non sic sunt de necessitate salutis: quia sine eis potest esse salus nisi interueniat contemptus: tamen securum non repono: non nisi toto conatu alia tria recipere scilicet confirmationem: eucharistiam: & extremam unctionem: & utique obmittere statutum ecclesie circa sumptionem eucharistie est mortale.

His uisus in comuni oportet quedam in speciali de singulis dicere: sed de baptismo omittitur: quia satis dictum est libro tertio capitulo secundo.

Post baptismum sequitur confirmatio: cuius materia est crisma confectum ex oleo: quod significat nitorem conscientie & balsamo qui significat odorem bone fame per episcopum benedictum.

Forma autem huius sacramenti est talis. **C**onfigno te signo crucis & confirmo te crismate salutis in nomine patris & filii & spiritus sancti. **A**men. **M**inister autem huius sacramenti est solum episcopus. **N**on enim licet presbytero confirmandos crismate in fronte inungere.

Effectus autem huius sacramenti est quod in eo datur spiritus sanctus ad robur: sicut in die penthecostes est datus apostolis: ut confirmatus confiteri libere audeat nomen iesu christi. **E**t ideo inungitur in fronte: in qua sedes est uerecundie: uel securitatis strenue: & fit ibi crux cum unctione: ut secure & sine erubescencia fidem confiteatur iesu: & precipue rucem christi: que iudeis scandalum: gentibus stultitia: & pati crucem christi suauem & fragrantem reputet unctionem.

Contra hoc sacramentum est error grecorum quorundam dicentium quod simplex sacerdos potest confirmare. **C**ontra quos dicitur Actuum octauo: quod apostoli miserunt Petrum & Ioannem Samariam: ut imponerent manus super eos qui baptizati erant a Philippo diacono: & acciperent spiritum sanctum. **E**piscopi autem in ecclesia sunt loco apostolorum: & loco illius impositionis manuum hodie confirmatio datur.

Tertium sacramentum est eucharistia: de quo dictum est supra eodem libro: capitulo Iesus panis sacratus.

Quartum est penitentia: cuius quasi materia sunt actus penitentis: qui tres dicuntur penitentiae partes: quarum prima est cordis contritio: ad

quam p̄tinet q̄ homo doleat de peccato cōmisso: & pponat se nō peccare de cetero. **Secūda** ps est onis cōfessio. sūt peccōr oīa peccata quog̃ mēorat cōhteat p̄b̄ro itegre ea nō diuidēs diuersis sacerdotibus. **Tertia** ps ē satisfactō p̄ peccatis secūdu arbitriū sacerdotis: que q̄dem fit precipue per oīonem: ieiuniū: & elemosynā. **Forma** autē huius sacramenti quā sacerdos debet p̄ferre est. **Ego** te absoluo ab omnibus peccatis tuis. **Reliqua** de peccatoriā. **Miseretur** tui &c. sunt de bene esse: & debēt dici. Sed sine illis est itegrum sac̄m. **Ex** natura autē forme patet q̄ p̄s debet esse qui absoluit sacerdoti. **Nā** regulare est oībus sacramētis q̄ semp debet esse materia p̄fens. **Minister** est sacerdos hēns auctoritatē absoluedi: uel ordinandū: uel a sup̄iori commissam. In casu uero necessitatis mortis potest oīs sacerdos quencūq̄ cōfitemē absoluerē. **Effectus** huius sacramenti est absolutio peccatorg̃: & remissio tēporalis pene debite uirtute clauū secūdu illā q̄titatē quā tenet ihs intra suū secretū. **Contra** hoc sac̄m est error manicheog̃ dicentū hominem post baptis̄m peccantē nō posse ueniā conseq̃ per pēitentia. **Contra** quos dicitur **Apoc. secūdo**. **Memor** esto unde exidens: & age penitentia & p̄ma opera fac. **Secūdos** error est modernog̃ quorundā patenog̃: qui sicut in sac̄o eucharistie errant: sic & i illo penitētie dicētes q̄ bonus homo pōt absoluerē & nō sacerdos peccator. **Contra** quos est q̄ non oībus p̄sonis sed solū apostolis: quog̃ in hoc uicē tenēt presbyteri dixit iesus **Math. xviij.** **Quecūq̃** ligaueris &c. **Tertius** error est quorundā dicentū q̄ sufficit deo cōfiteri: & non est necessaria confessio sacerdoti. **Contra** quos est q̄d in huiusmodi sac̄i figura dixit iesus leproso **Math. xij.** **Ostēde** te sacerdoti. **Et** illud **Iaco. v.** **Confitemi** alterutrū peccata uestra: quod ad sacerdotes refert. **Quitum** sac̄m est extreme unctionis: huius materia est oleum oliue per ep̄m benedictū: & non debet dari infirmo: nisi qñ timetur de piculo mortis: qui debet ungi in locis quinq̃ sensuū. s. **In oculis** propter uisum
In auribus propter auditum
In nanibus propter odoratum
In ore propter locutionē & gustū
In manibus ppter tactū. **Et** ultra hoc in pedibus ppter gressum. **Inungunt** etiā in aliquibus ecclesiis in renibus siue lumbis ppter delectationē cōcupiscentie que uiguit i eis. **Forma** huius sac̄i est hec. **Per** istam sanctā unctionē & suā piissimā misericordiā indulgeat tibi deus quicqd̃ oculog̃ uitro deliquisti: & si r̄ in aliis. **Quidā** autē aliis uerbis egpollentibus p̄ferūt formā: q̄ non est hic tantū piculum de forma p̄fisa: sicut in eucharistia uel baptis̄mo. **Minister** huius sacramēti est sacerdos. **Effectus** eius sanatio mētis & corporis qui habet & dolorē corporalem alleuiare infirmo: & aīe expedire egressum: ppter quod dicit **Iaco. v.** **Infirmatur** quis in uobis &c.

Contra hoc sacramētū est error eia p̄uocac̃: q̄

cōsueuerūt circa suos moriētes quedam agere per oleū: balsamū: & aquam in inuocationibus quas hebraicis uerbis dicūt super capita infirmog̃: quod est contra formā ab ecclesia traditam. **Sextum** sacramētū est ordinis. **Sunt** autē septem ordines. s. presbyteratus: diaconatus: subdiaconatus: acolitus: ordo exorciste: lectoris & hostiati. **Clericatus** autē p̄prie non est ordo: sed quedam p̄fessio uite dantiū se diuino ministerio. **Episcopatus** autē ab aliquibus dicitur ordo: nam ipsum ponit **Dionysius** principalem: ab aliquibus dicitur eminentia ordinis: ab aliquibus dicitur dignitas sup̄addita ordini sacerdotis. **Et** aliqui dicunt q̄ in cōsecratione episcopi non imp̄mitur nouus caracter: sed ampliatur in eo caracter sacerdotalis: magis autē in archiepo: magis autē in primatē & patriarcha sup̄maxime i summo pontifice. **Quicqd̃** sit de hoc in cōsecratione episcopali canonica secūdu omnes datur noua potestas presbytero in ep̄m cōsecrato: que q̄dem ita ē indelebilis quo ad ea que sequuntur ordinem episcopalem: siue uocetur dignitas: siue quicquid uis: quia non est mihi cura de noīe: sed de re: licet meo iudicio debeat merito dici ordo: sicut indelebilis ē potestas que in aliis ordinibus traditur ordinata. Ita asseritur ab omnibus initerabilem esse episcopalem cōsecrationem: sicut alii inferiores ordines. **Vnde** sicut impossibile est auferre potestatem sacerdoti quin si cōficiat cōfectum sit uerum corpus christi. Sic impossibile est episcopo auferre potestatem ordinandi: quin si ordinet in forma ecclesie ordinatum sit: & uerus sit ordo collatus. In collatiōe autē episcopatus nouum & spirituale matimonium cōtrahitur cum episcopo & ecclesia sua. **Quod** secūdu sententiam **Innocentii** extra de renūciatione inter corporalia. **Habet** fortius uinculum: q̄ carnale: & a solo deo potest dissolui. **Nec** enim nisi a deo dissoluitur: quando a summo pontifice q̄ uicem dei habet in terra mutatur episcopus uel transfertur: quod omni alteri impossibile est potestati. **Propter** quod cum summus pontifex multo melius integer & unicus sponsus uice christi totius ecclesie peregrine in terris solennius & imobilius uiculum spiritualis connubii contrahit cum romana ecclesia solo dei iudicio: & non humana potestate soluendum: q̄diu idem pontifex uiuit intra corpus ecclesie peregrine: a cuius corpore per mortē emit titur: uel per heresim condemnatur: etiam si prius canonice introisset. **Et** ideo quantūcūq̃ renunciet summus pontifex non est in terris: qui uice dei super ipsum fungatur: ut renūciationē possit uel de beat acceptare: nisi qui uinculum spiritualis connubii q̄d cōtrahit cum uniuersali ecclesia uice christi possit dissoluerē: & onus pastoralis cure de illius humeris amouere: uel qui possit a subiectione & reuerentia sibi debita subiectam ecclesiam absoluerē: & eā ipso uiuēte alteri desponsare. **Quod** si secus fiat aliter q̄ sic introducitur adulter est & non sponsus: & ecclesia que sibi subiicitur fit meretrix & nō sponsa

& illa pars ecclesie que a tali prostibulo separat ex hoc si in aliquo non erret: redditur legitima sponsa christi: & ad ipsam totius sponsi celestis influentia & auctoritas deriuatur. **A**d ostendendum autem quomodo episcopus sit ordo: & quomodo non distinguatur aliqui: & bene quod ordo potest importare potestatem traditam ordinato uel respectu corporis proprii quod de gloriosa matre maria perpetua uirgine traxit: uel respectu corporis mystici totius ecclesie: quod in sacratissima cruce per tolerantiam mortis redemit. **P**rimo modo accipiendo ordinem quod quilibet presbyter ita plene potest quicquid est possibile respectu consecrationis corporis iesu: sicut potest episcopus uel papa. Idcirco supra ordinem sacerdotum nullus est superior hoc modo. **N**ec ad hec potest nouus character imponi: uel quolibet ampliari nisi forte per tanto ampliari dicat in episcopo: quod non solum potest consecrare: sed alteri dare potestatem consecrandi: consecrando ordines. **E**t in archiepiscopo per tanto etiam magis ampliatur: quod non solum potest alteri dare potestatem consecrandi: sed et potest episcopos confirmare. **E**t in summo pontifice per tanto potest dici summe ampliari character: quod per suo arbitrio & interno spiritus sancti instinctu potest instituere & destituere omnem aliam potestatem intra ecclesie corpus contentam. **S**ecundo modo accipiendo ordinem: si per respectum ad potestatem traditam super corpus mysticum: dicunt quod noua & idebilis potestas traditur episcopo consecrato uel ordinato: quia potest omnes ordines conferre inferiores cuiuslibet christiano: licet peccet datus & recipiens modo idebito. **E**t hoc modo dicunt quod episcopus potest dici uerus ordo. **E**t sic dicunt quod Dionysius intellexit uocando episcopatum ordinem & episcopum hierarchiam: respectu cuius papa est summus hierarcha: quod summus princeps totius hierarchie ecclesiastice: & quod uirtus huiusmodi ordinis est irregularis sine alteratione iurisdictionis: & omnis iurisdictionis origo tanquam in christi iesu summi dei pleno uicario: a quo solo ipsam accipit: licet ab hominibus eligatur. **I**dcirco per tanto potest dici quo ad iurisdictionem ordo episcopalis in omnibus aliis posse uariationem accipere: quod potest in omni alio iurisdictione prauari: dum a summo pontifice potest in inferiori episcopo subiecta plebs auferri: & legitima executio sui ordinis interdici: & spirituale conubium illorum cum ecclesiis particularibus dissolui: quod iurdictio & regnum inferiorum a papa tenetur: & ipse est totius ecclesie legitimus sponsus: & cui nult potest auferre: & alteri coniungere: quod in hoc uice fungitur summi dei. **S**icut autem impossibile est aliquem uice dei fungi in terris preter summum pontificem. **S**ic impossibile est summum matrimonium cum ecclesia ipso catholico uiuente dissolui: & etiam ab eius subiectione subtrahi: ut dictum est. **E**t ideo impossibile est in summo pontifice non solum potestatem summam ordinis deleri: sed etiam iurisdictionem respectu omnis ecclesie quolibet alterari: minui: uel augeri: quod nec a tota ecclesia simul sumpta cum tota sit sibi subiecta: & in eam nihil possit: nec etiam a seipso renuncians: quod nullus potest auctoritate propria sponsam spirituales dimittere uel carnalem: & quod nulla ordinata potestas potest a liquo sui destructionem cum hoc sit deficeret & non posset: ac per hoc nullo statuto suo uel alieno licet sibi aliquod

facere quod prius non licebat: uel aliquid impediri facere quod prius poterat non obtemperare renuntiatione millefies facta: quod semper anomala est & frustra: semper debet ecclesia ad ipsum ut ad legitimum sponsum recurrere: & omnem alium introductum ut adulterem fugere & horrere. **P**redicto ergo modo siue ampliatur primus: siue defertur nouus respectu potestatis tradite in mysticum christi corpus semper datur aliquid immobile quicquid illud uocet. **E**t hoc modo episcopus supra presbyteratum est ordo. **C**ontra autem predictas rationes adductas ab humana iustitia: quod hoc uidetur pessimum opus de facto in diebus nostris per uipendens potestatem: quod in lumine spiritus christi nullius sunt momenti: sed gemitus cordis mei a principio planxerunt tantam cecitatem dñari in hoc mundo: per qua continue gemo: & effundo animam meam in conspectu domini iesu christi eterne ecclesie sponsi: ut educat sponsam de manu adulteri: & ipse intra cor meum per spiritum suum efficaciter me confortat: dicens quod spuria uitulamia pro quo alia translatione scribit. **A**dulterine plationes quas prostibulatio preterita in ecclesia generasse uidetur: non dabunt radices altas: & secure me facit dicere cuius per adulterium false promotus: & in ecclesia non legitime genito illud iudith. **H**eres in domo patris mei esse non poteris: quia de adultera natus es. **E**t ipse christus omnipotens sponsus ecclesie cito se dare promittit in ea per totum orbem romanum. **O**mnis plantatio quam non plantauerit pater meus celestis eradicetur: quod certa fide cito expecto impleri. **Q**uod dolorosum lamentum prouocat uniuersalis ruina: quia die male bestie & adulterina earum proles sic ubique christi sponsam occidit excepta pauca eius particula quam spiritus iesu pro se conseruauit: ut in ipsam & per ipsam iesus quod perdidit querat: & quod deformatum est reformet: & quod a ueritate excidit in suum uerum lumen adducat: faciet ipse iesus indubitate non propter nos: quia aliquantulum omnes quasi errauimus: uel tacendo timore pessime bestie & fugiendo uel eius recipiendo characterem: sed propter nomen suum magnum quod uocatur iesus saluator: ut non extinguat huius sanctissimi nominis sui in mundo lucernam. **S**ed de his nunc transeo scripto: de quibus transire non possum dolore interno. **P**lura querant de istis in quinto libro. c. Iesus falsificatus. **N**unc autem redeamus ad sacramentum ordinis: cuius occasione predicta sunt scripta: quia in predictis diebus malis falsificata est dignitas & ordo papalis & facta est discessio: quam predixit apostolus a uero pastore: & reuelatus est homo peccati & filius perditionis qui exaltatus est & eleuatus in superbia corporis sui & operis extrinseci mundo ostensum supra omne quod dicitur deus: & in templo dei tyrannice sedit: & se quasi deum magis infernalem quam celestem ostendit. **N**am de illa terra tenebrosa in qua umbra mortis & nullus ordo sed sepiternus horror inhabitat se ad sanctam ecclesiam deuenisse monstrauit: dum quicquid religionis & ordinis ueritatis: unitatis & pacis in ea cepit serpentina astutia & usurpata potentia perturbauit

quem dominus iesus iam interfecit in se: & cito interficiet in mala sua prole & apparenti errore spiritu oris sui: & destruet illustratione aduersus sui: uix possum exire de his uerbis pre doloribus cordis. Huius aut sacramenti materia est illud materiale signum: per cuius traditionem confertur ordo: sicut presbyteratus secundum aliquos traditur per calicis parati participationem cum hostia & uino collatione: & diaconatus per collationem libri euangeliorum. Et quilibet ordinum inferiorum traditur per collationem illius rei: que proprie pertinet ad illius ordinis ministerium. **¶** Secundum alios uero non minus doctos hi duo superiores ordines. scilicet presbyteratus & diaconatus qui conferuntur per impositionem manus episcopi: quia manus est organum organorum: ac per hoc significata altitudine & dignitatem potestatis collate & supernae fuisse gratie in susceptione sacrorum ordinum supremorum: propter quod singulariter in his episcopus manus imponit & uerbum dicit gratie abundantis: cum ait. Accipe spiritum sanctum. Et sacerdoti subiungit. Quod remiseris peccata &c. Hec opinio magnum habet robur: quia satis probabiliter creditur quod in primitiua ecclesia apostoli per impositionem manuum ordines conferunt: sicut apostolus Timotheo scribit. Et tunc hi soli duo. scilicet presbyteratus & diaconatus & superior episcopi hic ordo solenniter notatur: & alii inferiores sub ministerio diaconi dantur intelligi: quos processu temporis ecclesia explicite declarauit. Quicquid sit de istis opinionibus certum est quod in actu unico datur ordo. Et ideo quia inter sapientes est dubium quis sit ille actus de duobus predictis: idcirco multum temerarium est alterutrum de illis omittere. Et ideo ualde solliciti debent esse & ordinantes & ordinati: non solum de predictis duobus actibus: sed de omnibus que ad solennitatem sacramenti faciunt: sicut in ordinatione ecclesie continetur. **¶** Forma huius sacramenti secundum omnes est imperatiua: cum dicitur. Accipe: & ubi dantur instrumenta forma uerborum istis respondet. Illi qui dicunt quod duo ordines superius dantur in impositione manuum: dicunt quod forma est. Accipe spiritum sanctum &c. Alii uero dicunt quod hec. Accipe potestatem offerendi sacrificium &c. Et simile aliquid in diacono cum accipit librum euangelii. Minister autem huius sacramenti est solus episcopus qui ordines confert: dominus papa hoc concedit abbatibus in minoribus ordinibus. Et uolunt aliqui dicere quod illi minores non sunt ita proprie ordines: sed dispositiones pambule ad supremos: qui non nisi ab episcopis conferuntur: sed de hoc nihil modo curo. Dictum uero est supra quod omnes episcopi tenent totam suam iurisdictionem a summo pontifice: in quo sicut in christi iesu dei uicario remanet totius auctoritatis & iurisdictionis ecclesiastice plenitudo. Contra hanc ueritatem irrefragabilem insurgunt quidam temere sentientes: & ad sobrietatem sapere nescientes quod dicunt quod omnes apostoli immediate habuerunt auctoritatem a christo dicente omnibus apostolis. Math. xviii. Quaecumque ligaueritis &c. Ita omnes episcopi immediate tenent a christo: sicut & pa-

pa. Nam ita alii apostoli sicut petrus auctoritatem ligandi & soluendi a domino iesu immediate accepisse credunt: ac scribunt. Quibus respondemus: & eos suo proprio argumento ligamus: utique uere est quod omnes apostoli immediate acceperunt a christo & uiuente iesu summo pontifice: licet prehonoretur petrus in signum semper donandi principatus successionis iesu: tamen iurisdictione uiuente iesu super ceteros apostolos non accepit: quo mortuo: & a mortuis suscitato: successorem suum instituit: dum sibi iohannis ultimo pascendore agnoscere & ouium suarum super ceteros iesus cura commisit dicens. Diligis me plus his? pasce agnos meos &c. **¶** Ut sicut ipsum ostendit alios precedere in christi dilectione: sic ipsum pre ceteris reputauit dignum sue auctoritatis: iurisdictionis: & potestatis successionem: quam in ipsum transfudit plenae: ac per hoc sicut omnes apostoli receperunt auctoritatem immediate a christo: cui erant subiecti. Sic ea tenuerunt post mortem ipsius & ascensionem ad celos ab eius uicario beato petro: & sibi plene subiacebant imo quod plus est: & cum reuerentia & complacentia sacratissime uirginis matris dei loquar. Ipsa propter plenitudinem potestatis filii sui in petrum transfusam recognoscebat: se inquit erat membrum ecclesie beato petro prelatice auctoritate subiecta: licet beatus petrus ipsam merito sanctitatis uel dei sui genitricem ueneraretur: ac totius ecclesie & suimet: & omnium electorum matrem. **¶** Quod summa & firma est petri auctoritas & omnium summorum pontificum christi iesu successorum. Et ideo merito dixerim: quod eius auctoritate impossibile est alterari: augeri: minui: uel imitari. Quod cum presumpsit facere perditionis filius qui decessit cum stolida in hac parte sibi construenda caterua. Hoc in tractatu de sacramento ordinis dixi propter immobilitatem legitime institutionis papalis. Illud autem uerbum christi Math. xviii. Quodcumque ligaueris &c. non refertur ad hoc quod quilibet apostolus esset equalis petro: imo si quis inspiciat diligenter intentionem loquentis: ipse loquitur congregationi: propter quam sanctam ecclesiam dat intelligi: apud quam uniuersalis auctoritatis residet plenitudo. Contra hoc autem sacramentum est error Arrii dicentis presbyterem ab episcopo non discerni: & error multorum pactarenorum dicentium potestate solis ordinatis concessam a bonis laicis posse exerceri. **¶** Septimum sacramentum est matrimonium: quod est signum coniunctionis christi & ecclesie. Cuius autem efficiens matrimonium est mutui consensus per uerba de presenti expressus. Et ideo forma huius sacri est omne illud quod potest mutui ad hoc consensum exprimere. Sed nisi assit impedimentum expedit uerba expressa ferri: uel mutuo sibi dicant. Ego accipio te in meum uirum: uel in meam uxorem: uel ad minus alicui modo uerba eiusdem sententie utriusque proferri debent sentire libere in coniugale uiculum. Materia enim sunt persone ad contrahendum legitime: & oportet solenniter in facie ecclesie matrimonium contrahi: quia clandestina matrimonia ut sepius malos exitus sortiuntur. Est autem triplex

bonum matrimonii. Primus est proles suscipienda & educanda ad dei cultum. Secundum est fides: quā coniuges debēt sibi seruare alterutrū. Tertiū est sacramentū. i. idiuicibilis mīmonialis uniois: pp quod significat idiuicibilē coniūctionē xpi iesu: & ecclesie spōse sue. Est autē contra hoc sacramentū multiplex error. Primus est taciatorū nuptias dā nātium: quos secunt p̄les patarenorū secte. Cōtra quos dī Cogē. vii. Mulier si nubit non peccat. Secū dus est Iouinianī nuptias uirgītati equātis: de quo supra dictū ē. Tertiū est nicolaitagē: q̄ indm̄ter mutis utunt uxoribus: de q̄bus Apoc. ii. Odisti facta nicolaitagē: que & ego odi. Sunt alii multi hīci et moderni: q̄ dicunt de illo abominato spū libertatis turpia q̄dam dicētes: & abominabilē exercentes. Cōtra quos dī ad hebr. ultimo. Honorabile cōnubiū in oībus & thorū imaculatus: fornicatores. n. & adulteros iudicabit deus. Hōge uirtute sacramēto: spirat spūs sanctus spūales afflatus: q̄bus anima quelibet sancta & tota simul ecclesia perfecte sanata ad eternū iesu spōsaliū per seipationē a corpe euocatur.

Atende aīa crucifixo deuota q̄ iste tuus iesus cādidus & rubicūdus electus ex milibus creatore oēs thesauros paterne sapientie hūane coicandos nature idulit & collocauit in cruce. In cuius explicatiōe mysterii p cōformitatē ipso: redēptore ad suā cruciformē uitā: & ipsi ditatur meritis: & ipse bñdictus iesus, omniū caput ditatur in ipsis tanq̄ in ppis mēbris. Quia uero filius dei ipm bñdictū crucis lignū fecit uitale per cōiunctionē corpis sui & hūectationē sanguis effusi in ipso. Ideo spūs sanctus qui est ipius emanatio filii sicut & p̄ris: dū perflet corda fidelīū ipm bñdictū crucis mysteriū in eis plātāt: format: & secundū diuersos gradus uniois ad xpm transformatiua charitate dispēsat: pp quod post effusionē spiritus sancti merito dixerūt: q̄ tūc iesus est cruce ditatus. Attēde q̄ crux put a xpo sumit & filiis dispēsat dicit dolorē & gaudiū in pportionata mēsurā a spūs sancti amore pcedētia utrūq̄ equalr dispēsat. Sicut. n. i fruiōe beatorū a q̄bus excludit oē tristabile & dolorosum deus honorat & in ipsis beatis & ab ipsis. Et sī in inferno i tormento demonū & dānatorū: quo ipi eternāl r torquent absq̄ ullo gaudio deus in ipsis plene honorat sed nō ab ipsis: ppter quod & iuste damnat. Sic & in ista uita q̄ inter utraq̄ est media deus laudat & honorat in suis electis: & a suis electis i assumptiōe crucis dolorē & gaudiū cōmīctis per opationē perfecte uirtutis. Et ideo ad intelligendū uirtuales dolores: tā xpi q̄ mēbrore suore nota distinctionē tibi supra descriptā in illo cap. I. Iesus matri cōpatēs. Distinguaui itaq̄ q̄ntuplicē crucē uirtutis.

Prima est ipsius dñi nñ iesu christi.

Secūda ē sacratissime sue m̄ris.

Tertia pfectore alio gradu sub ea.

Quarta pscientiū & suspirantiū ad pfectū.

Quinta incipientiū & multū uacantiū circa extrinsecū crucis modū. Et intellige istos gradus in illis q̄ uidēt a laxa uita & seculari sciūti. In his. n. etiam aliqd ē crucis quā nō cēfui ppter sui modicitatem modo in his gradibus cōprehēdi: licet infimul gradus hic positus ipso: defectibus in magna sui preiungat. Sicut ergo iā dixi crux cōprehēdit gaudiū & dolorē i pportionata mēsurā. Sicut enim duo ligna se itersecātia faciūt crucē: q̄ i medio clauo nectunt. Sic dolor & gaudiū: ut gaudiū uadat i altū p honorē diuinū: & dolor p trāuersum pp cōmissum flagitiū. In amore uero nectunt q̄si in medio clauo: imo qd̄ plus est ab ipso oriunt eq̄l: tanq̄ a radicali pncipio. Mēsurā ergo uirtuose crucis ē mēsurā amoris: a quo pcedit. Mēsurā uero amoris est mēsurā spūs sancti i fluxus: q̄ in illā mentē plus in fluit cui magis unit: & quam magis a sua malitia rebellioe depurat. Crux ergo xpi tāta est: q̄ntus est amor eius ad deū & pximū. Quot ergo hūit respectus amoris: quasi tot habuit numerosas distinctiones crucis: & in illo respectu in quo amauit magis: magis crucifixus fuit. Quia ergo ipse fuit uerbo unitus psonali unioe tota capacitas nature ipsius que fuit dilatata ex personali unione quantū nō potest aliqua creatura cognoscere tota fuit repleta amore: imo tota fuit amor in uerbo. Vides autem hic crucis sue inestimabilitatē. Quantū eim uerbū dilexit: tantū suas iniurias doluit: & q̄tum in eo dilectionis fuit tantum delectabatur se iniurias uerbi dolere. Non enī eēt dolor uirtuosus: nec deo acceptus. si doleret iuitus: imo sicut aliis fruebat uirtutibus: ita & ista fruebat suae summa uirtutū. Vnde & sicut i rē sibi placidissimā & a se imensurabilr de sideratā & amatā: toto ferebat mētis conatu: licet enī summe odiret dei iniurias: tanq̄ summa mala: tū summe uolebat: & summe cōabat se illa mala odire. Et attēde q̄ i isto respectu nō minus doluit pro malis demonū & dānatorū: licet ad ipos redēptio nō trāfret: q̄ p culpis electore suore: imo tāto plus q̄to maior malitia & maior dei iniuria cōtinet i eis. Sic potes reducere oēs respectus quos hūit ad diuersa obiecta: de q̄bus dictū est supra cū ageret de doloribus cordis ipsius. Cū ergo teneas q̄ q̄tus sit amor: tātus fuerit dolor: & amor fuit āpliatu secū dū exigentiā gte uniois: potes aliquat uēre in estimationē sui doloris imensurabil. Si imagieris p ipossibile q̄ eēt unus deus uirtuosi doloris: q̄ uniret hūanitati iesu psonali unioe: sicut sibi ueraciter unit uerus deus: q̄ est deus uirtuosi amoris. Hoc autē dixi ad aliquatē expressionem immensurabilis crucis christi: licet enim ipossibilia supponā: ut ueritas exp̄mat. Ad tantum autē ascendit ista crux ihu in mixtura doloris & gaudiū: ut ex radice charitatis Christi: processerit sua fruitio gloriofa: & sua

peregrinatio dolorosa. ¶ Secundus gradus crucis est gradus mīne dilectiōis: quā sic spūs sanctus expurgauit a corruptiōis fomite: ut sine aliqua rebellionē defectus uel negligētie spūs sanctus oparetur in ipsa: tantū eā repleuit abundātia grē: ut ipsa fuerit in oībus consummata q̄tū pōt creatura p̄fici sine uniōe p̄sonali. Mēlura ergo sui amoris fecit i ea iestimabilitatē illius uirtual' crucis: quam ipsa ex toto se plene dolebat i illis respectibus: q̄bus doluit filius: licet gradu i feronē & bilio i p̄portionali: & in illis doloribus simul se dolere gaudebat. Vnde potes uidere q̄ licet ista crux matris sit imensurabilis respectu n̄r: est tū modica respectu mēsure filii. Sed q̄ de cruce m̄ris & filii in p̄sibus cap̄tis dictū est supra. Ideo ad crucē quā facit spūs sanctus i aliis xp̄i mēbris accedamus. Sed qd istud? an istud mē p̄sumo scire qd sit? minime mihi rāte rei arrogo expiētiam: nec gloriā i p̄rogatiua illorū q̄bus dictū est. Vobis datū ē nosse mysteriū regni dei: potius caute uolo mēsurare mēipm: ut scia qd desit mihi. Tū & si nihil oīo scirem: nihil dicerē: qd scio tibi nō in uideo: nec subtraho quod nescio. Doceat me ille: qd docet hoīem sciam: & si qd recte non dico: emēdet ille & p̄cat: qui oēs n̄ros supportauit defectus. Iste tertius modus crucis quē sol p̄fectis attribui: est cōmixtio doloris & gaudiōis: q̄bus ferunt' & replent' & agitant' aīe p̄fectōis. Ipse aut' spūs sanctus ipsas agitat: replet: & eleuat ad iugiter h̄ndum p̄ oculis unū dolorē duplicis respectus: & unū gaudiū similiter duplicatū: dolor ē transformatio cordis ipsoz in dolēdo imensitatē iurag: quas beata recepit trinitas: tā ab electōz culpis. q̄ etiā a scelēbus m̄p̄is totius reprobe creature. ¶ Alius respectus doloris ē in dolēdo & cōpatiēdo doloribus: quos ex hoc & aliis obiectis humana natura portauit i xp̄o. ¶ Istud est ergo trāsfuerum istius crucis in xp̄o p̄fecte: & licet altū suū esset p̄p̄e gaudiū uirtuale: qd mēs eoz cōcipit: dū gaudet se sic uirtuose dolere: tam ut tota p̄fectio mētis ipsoz cōprehēdat' i hac uirtuosa cruce: possumus dicere qd altū istius crucis est fruitio & cōtēplatio gaudiōsa: quā spūs sanctus in xp̄o eos eleuat: ut fruant' & gaudeant de illo gaudio quo credūt: contēplant': & intelligūt illud gaudiū: quo in beata trinitate p̄sone diuine seip̄s gaudēt: & i finitēs infinite fruunt'. ¶ Secundū gaudiū est ferri in illud gaudiū: quod xp̄i hūanitas cōprehēdit fruēdo illo gaudio: quo ipse tres p̄sone fruūtur: & a quo ipsa p̄sonalis unio filii dei suā capacitātē dilatat: licet nō possit abyssū diuinitatis cōprehēdere q̄tū ē: i quo ēt gaudet & fruit: q̄r gaudet deū i finitē i finitēs suā capacitātē sup̄are: unde & sentit sibi bonū esse qd uniāt'. Ad istius aut' status altitudinē mēs hūana uidere nō pōt nisi p̄fecte deo uniatur: ¶ Ad uidendum autem quādo deo p̄fecte unitur recurre ad fundamētum unionis. In christo enim est omnis unionis cōpletio. Vide ergo quomodo fuit facta unio p̄sonalis: & uidebis quomodo

in te debeat fieri unio amoris. Ad hoc enim ut p̄sonaliter uniāt' filio dei humanitatis iesu oportuit ut ipsam hūanitatē in se nō esse p̄ se ens: nec suppositū: nec p̄sona: ac pro hoc secutū est qd diuina natura ē sola in iesu per se exns: & p̄sona filii dei ipsius humanitatis facta ē suppositū & p̄sona. Sic licet nimis oportet in te fieri aīa que uis ad istius crucis p̄fectionē attingere: ut q̄r uniri debes deo unione amoris: & uolūtatis: & per abnegationē p̄fectā tui deficiat amor p̄p̄us & reciprocos tui: & omnis cōplacentia & appetitus uolūtatis tue: ut sicut hūanitas xp̄i nō est suppositū nec p̄sona: sed radicatur & inserit' p̄sone filii dei: ita ut sit sua p̄sona: sic uolūtās tua & amor tuus absorbeat' per influxū spūs sancti ab amore dei & uolūtate ipsius: qd ipse spūs sanctus quasi uideatur esse tua uolūtās & amor: ut nihil p̄p̄ te uelis: sed solū p̄p̄ iesum: imo nihil uelis nisi ipm: & quod ipse. Et ut de ceteris fileam etiam in gloriā paradisi: tāl' anime desideriū nō fertur p̄ncipaliter p̄pter aliam cām: nisi qd deus uult: & quia xp̄s sibi meruit: & uult ipsam sibi sicut mēbrum inserere. Vnde nec ipsam gloriā reciproce diligit p̄p̄ se: sed propter honorē diuinum: ac per hoc sequit': qd talis anima oīa diligit sicut deus: ut deū sup̄ oīa: & hūanitatē iesu super oīa: & dignitatem maternā super omnia alia: & oēs gradus sanctorū secundū refulgentiā i eis boni diuini. Semetip̄am autē semp locat in sponsi nuptiis in nouissimo loco: sed cum sp̄s uenerit: qui eā inuitauit: dicit sibi. Amice ascēde superius ad meos cordales amplexus. In tali autē aīa sūt mirabiles aduātōes diuinorum splēdore ipsam illuminātes ad omnia: & inflāmantēs ardētissime: ipsam trāsportātes i omnia mō diuino. Et qd ista in abyssum cordis iesu itroduci: ut: ideo plene illuat' respectu sui: respectu dei: & respectu proximi. Respectu sui cognoscit abyssales malitias infectionis sue. Vnde uidet malitias suas sufficientem causam immo deficientem ad omnia mala: q̄ unquam fuerunt facta per aliquem peccatorem: & non solum ad facta: sed etiam ad noua mala iueniēda: & horribilia scelera: & uidet seipsam solam esse operatricem suorum malorum. Vnde nec carnem: nec mundum: nec diabolū inculpat de sceleribus suis imo cognoscit qd ex magno amore deus sibi istos temptatores dederat: ut ipsos uincendo deū honoraret: & ipsa eēt maiori digna corōa: & ipsa ex sua malitia eis succubendo uolūtariē & deum uitupauit: & seipsam i fecit. Videt ēt qd sufficiens est sua malitia totū mundū corrumpere: & ad omnia mala que sūt inducere: & ad plura alia noua adiuuēdiēda: & hoc: si sua malitia nō minueret' a bōitate diuina: que ipsam artauit ad pay uinendū: & eā reduxit ad unū locū: & regionē unam: & unā familiā specialē. Sed si deus pmitteret eam semper uiuere sine ifusiōe aliq̄ tue grē: & pmitteret eā oīa loca circui: & cū oībus cōuersari: & alios nō defenderet a suis malitiis: ne ificeret' p̄ eā. Videt & cognoscit qd oēs ificeret: & oīs creature usus puerteret: & alio fā

ceret eis abuti i cōtumeliā creatoris: a qbus oībus sola dei grā retrahit mltis mōis. Vnde potes uide re q nulla aīa optuncūq; peccatū & pagana unū si ne multis gratis dei: licet nō hēat illā q ē gratū fa ciēs: q siue abbreviādo eis uitā siue alia ipedimēta f bēdo eas retrahit ab inumeris malis q faceret: ac p hoc a multis pēis quas incurreret. Vnde & qūq; dānati multa bōa īmeriti recipiūt a deo: q omibus optimus ē: & solū a seipīs hēnt malū dānatōis sue qd idubitali fide credit: qsq; in ihm recte credit. In cuius merito etiā oēs dānati hoīes aliqd grē p tātō pnt dici recipe: q oībus ē merito xpi ut cre do aufert mōis pdictis: & plībus aliis peccādi fa cultas: ac p hoc minuit pene acerbitas. Quia etiā pp moderamē tētātōis electog: ipediunt reprobi: ne tantū possint qū uellēt: & sepe ne tantū uelint qū possent. Ex quo ēt ipsimet minuit itēio eter ne pene: & ēt q ut credo per meritū xpi restrictus ē cursus infectiōis nature: ne tantū pcedat ad sub uersionē potētiā: mētis nre & aīe sensibilitatē qū fma merebat trāsgressio. Vnde tā i pagais q i xpi anis mltē uident bōe cōditōes: quas īgrati uocat naturales rectitudines: quas credo esse bñficia grē ie su. In cuius merito ut puto actū ē: ut naturalis infe ctio original peccati nō sic corrūpet qdqd erat grē & nature: qn relinquent hec bōa dispositiōia ad re ceptionē fidei & gratie redēptōis: q tñ nō pnt ad aliqd bonū meritorū: nisi itaq; in gratiā ihu donū grē gratū facientis sine aliquo ipsoe merito īfun dat eis dē. O q miris mōis tenet oīs caro grē salua tōis ihu q nobis sunt occulti: licet nō sit dubiū q aliq xpiani & īfideles psequētes & īcreduli sibi oc casionalr ex xpi grā auxerit eternā mortem a ppa malitia pcedentē & resistētē. In qbus tñ & aliqn grā ihu fulget ad minus: q eis abbreviāuit uitā: & a multis malis eos ipediuit. Vnde non credo q sit q se abscondat a calore eius: licet in aliquo respectu reprobi faciāt sibi malū de oībus dōis dei. Et hoc ipm cognoscit aīa: qd facerēt oēs electi: nisi eis ex solo xpi ihu merito grā subuēisset: & multi ex eis multo peiora. Ad intelligendum autem propri am malitiā etiā in his que nobis a grāia prohi bentur ualeat exemplū uasīs pleni ueneno morti fero: de quo licet minus recipiat nihilominus est ī clusa in uase tā sufficiens mortis omnium uiuenti um: ut uocetur merito uas mortis & cibis mortifi cationis omnem animam uiuentem. Sic est aliqua liter de anima ex sua malitia licet non permittatur in omnes actus exire. Cognoscit etiā & uidet ani ma q solus spiritus sanctus eam tenet: ne delectet in suis uitis & peccatis: & ne ipsa multiplicet: sibi occasiones aufert: & quod peius est uidet se dolere sepe q eam spiritus sanctus impedit ne delectetur in propriis malitiis: & ne ipas opere compleat: & se uidet sic impiissimā dissipatricem sui & profun datricem in omni malo q incōperabiliter plus op portet laborāi spiritum sanctum ad deffendendū eam a seipsa: q a diabolo: carne: uel mundo. Videt

etiam q omēs uirtutes quas spiritus sanctus i ipa uult facere: ipsa sibi eas falsificat: inuoluit: diminuit & questionando & cauillando cōmaculat: & cōtra spiritus sancti lumen sibi falsitates & errores fodit & inquit: & ipsas diligit & defendit: ita q in suis ueritatibus ipsum spiritum sanctum contumeliose quasi continue demētitur: ipsum reputans falsum in luminibus suis. Et q ista non faciat: hoc solum uenit ex superabundanti lumine spiritus sancti: un de ista anima uidet q tanta lumina spiritus sancti ideo sibi dantur: quia cōmunia uel modica nō suf ficerent abyssum sue inuoluptuose tenebre effuga re. Videt etiam q nō permittit spiritum sanctum in se ex sua malitia resistentie & rebellionē carnali operari puritatem: quia omnes suauitates quas spi ritus sanctus dat sibi: cōmaculat: nec permittit se eleuari ad gustus spiritualis amoris carnalibus dele ctata. Et si quando eleuatur nō pmittit se tm eleua ri quantum uellet ille fluxus: & postq ibi est: non permittit se teneri: sed semper ex suo pondere ad ima relabitur. Et quantuncūq; ista bona destruat spiritus sancti: ipsa tamen non uult reputare se uile: imo se reputat aliis meliorem: & bona sua accumu lat: & aliorum anihilat: & suos sibi defectus occul tat: & que deus facit in ea ex mera pietate & gratia dicit processisse de sua industria: & uidet q ipsa est deo ingrata de pretentis beneficiis: & de deo con grit q sibi maiora nō fecit: & sua peccata anihilat: diabolo: carni: & mūdo ipie tribuēdo: imo q blas phemum est ipsi deo dicens q ipsa uitare non po test: quia deus non uult eam adiuuare: cum tamen ipsa continue ipsum & eius adiutorium collaphi zando reiciat. Videt etiam anima se horrere omēs austeritates & omnes penales afflictiones actuum penitentie: & inclinari auide ad delectamenta con traria. Videt etiam se fugere omnem persecutionē omnem tribulationem: & omnem angustiam: & uerecundiam: uel minorationem sui honoris pro defensione ueritatis & honoris christi: imo sic se impiam uidet q ut possit habere honores & deli cias huius uite: ueritatem cognitam in seruis dei in sequitur & impugnat. Videt etiam se tantum effe ri: & sic impie se ipsam amare: ut sola uellet uide ri sapiens: bona: & uirtutibus plena: propter quod proximo detrahit: & inuidet bonis suis: nisi p blā dicias & uanas laudes sue ambitioni deseruiat: im mo nec ipsum deum diligit: nisi faciat sibi bona: & illam exaltet super omnem creaturam. Et uidet q de semetipsa unum facit iniquitatis deum: ad cuius delectandam malitiam more luciferi omia or dinat: uidetur: & q ista impia mala non sunt in se ipsa: uidet q solum est ex mera dei gratia: propter quod talis horret semetipsam sicut abyssalem īfer num: & armatur plenissimo odio sui: in quo est p festio & consumatio omnis boni. Vnde a tali aīa nullius appetitur uindicta nisi sue malitie: propter quod sequit q delectat i suis opprobriis & tribula tionibus: sicut in uindicta sui homiblis hostis. Et

si a quacunque persona sibi tribulatio inferatur p magno beneficio recipit: dicens q deus & semet ipsum & ipsam animam vindicat de suo hoste maligno: propter quod proximo persequenti non irascitur: quin potius ipsum tenere diligit: sicut obedientem ministrum iustitie dei: & sibi magna beneficia conferentem. Et ideo talis anima omnes exclamationes scripture & orationes in quibus petitur deus exurgere & prosternere hostes suos mirado: & odio sui optimo in seipsam retorquet: & de seipsa dicta deuote assumit: seipsam reputans principalissimum hostem dei: & oēs suos cōceptus & actus: quos ipsa a semetipsa & per semetipsam facit: reputat hostilem exercitum dei uoluntate diuinam rebellantem continue: & nitentem impedire in se & in aliis omnia dei dona: & introducere sua desideria & opera mala: propter quod qñ audit cātmi. Exurgat deus & dissipentur &c. Videtur sibi sepe q etiā sensibilibiter uideat cateruam proprię malorū a semetipsa per gratiam reuocata exire: & a conspectu diuine maiestatis ipsam dulciter aplexātis auferri. Et qñ ad missas accedit: & dicit: ludica me deus: & discerne causam meā de gente non sancta &c. generalitatem omniū malorum predictorū a se quantum est ex te gētam petit deuote a causa sui accessus ad altare seperatiue discerni: & semetipsum sentit hominem iniquum & dolosum: a cuius fraude & tyrānide petit eripi. Sic & quādo dicitur de ore leonis libera me domine: semetipsum sentit leonem rugientem seuissimū & iracūndum cōtra omne dei donum circūientē & querētem deuorare omnem gratie influxū: & sic in similibus omnibus itelligat. Nam talis status per maximum dei lumen gustat continue sanctissimū odium sui: certissime scies q deus summe bonus eum fecit inexpugnabilem: ut non possit uinci: nisi ipse seipsū uincat: & q non possit ledi ab aliquo quocūque creato nisi a semetipso: & q tanta est crudelitas sui in seipsū q non pōt a tyrannide crudeli proprię malitie eripi: nisi p supereffluens & ifinitum meritum & adiutorium iesu christi. Ex hac recognitione & odio sui sequitur q perfecta ordinatio ad proximū: quia cū reputat bonum & se malum: & in illo uirtutes & gratias respicit: & defectus & uitia per charitatē operit: nisi forsitan prelatiōis officio urgeretur: & idcirco semper uellet subesse: preesse nunq. Et uidet q a proximo multa beneficia recipit per gratias & uirtutes quas uidet in eo. Ipse uero per malitias quas in se uidet: ut dictum est supra sentit se onerosum pxio & damnosum: & etiā toti mundo: propter quod proximo i oibus se subiicit & anihilat sub pedibus suis. Et quia gratias dei uidet in se cōtumeliose stare: in proximo uero uidet stare cū dei honor & mūdi utilitate: gratias proximi cum multa dulcedine intuetur & laudat: suas uero ut fermētatas & uiciis multis amixtas aspicit: & ideo magis ex eorū aspectibus incinerantur: & flet q inaniter extollat. Nec ab humilismōi hūiliatione sui sub proximo retrahitur

propter pntem malitiam pximi: qui statim leuat oculos ad secretam prouidentiam dei qui sepe p presenti pessimos per infusionē sue gratie facit magnos. De hoc Gregorius. xxviii. more caplo. xiiii. Nemo de suis openbus extollatur. Nemo desperet eos quos adhuc frigidos uidet. Quis enī crederet q per apostolatus gloriam lapidatum Stephanum ille precederet: qui in eius morte omnium lapidantium uestimenta seruauit. Sic ergo ad ista dona uel iudicia occulta recurrimus: nullos oīo desperantes nec illis nos in corde nostro preferimus: quibus p tempore prelati sumus: quia & si iam uidemus q tum precessimus: nescimus quantum dū currere ceperint procedamus: hec Grego. Si autem anima libere non potest istam uoraginem malitie estimare de se: ita ut in hanc uirtutem influxus spiritus sancti non possit uelocius per ipsam currere: quam agilis equus per planū sciat: q radicales tumores malitie & superbie & sui uitiosi amoris adhuc uigēt in ipsa: & ipsam in sui cognitione excecant: unde nec istam crucem hēre poterit in se plene. Illuminatur etiam in cognitione dei & humanitatis christi: q de ipso sentit piissime altissime & sapientissime. Unde ipsa complet in se illud Sapiētie. Sentite de dño in bonitate: & in simplicitate cordis querite illum. Propter quod sentit q non solum bene sed optime omnia fecit & uidet q suauiter omnia disponit: & potenter omnia & singula ad proprium finem ducit: propter quod pacem habet in omnibus operibus dei: & sentit q deus qñ ex se est omnibus creaturis optime fecit secundum exigentiam ordinis quē elegit. Unde nec disputat: nec dubitat: nec rationē querit de operibus eius: sciens q uie eius uie pulchre & omnes semite eius pācifice: licet cū hoc sint inuestigabiles uie eius: q etiā menti quietate & illuminatē dulcissime sapit. Videt enim q ab intellectu carne artato non debet inuestigari: nec debet uelle cōprehēdi alta profunditas sapie eius: cuius sapientie non est numerus. Tenet autem certissime q deus in omnibus facit qñ ex se est: quātum melius fieri potest: & debet secundum exigentiam ordinis sapientie: misericordie: & iustitie: qñ ordo non debet omitti: quia si omitteret non licet omnibus honor appareret diuinus: quem solum aia ista sitit. Et nota q ad malū effectū creatum uel creabilem inqñtum tale diuina potentia limitatur uel coartatur: nisi possit & illum omitti: & aliter melius uel plus & minus facere: ita q semper dōatiue & libere super omne creatum & imensum superferat: & licet facere elegerit que non facit: & modo quo facit p meliori secundum ordinē sapientie iustitie & misericordie: secundum quē eius uoluntas opatur: sicut & qñ: & qñ uult. Si tamen aliū ordinem elegisset: imo mille milia alios modos seu ordines producendi: gubernandi: beatificandi creaturas qui utiq sibi sunt possibiles & nobis ignoti ita saluaret in eis regulas predictas: que libertatem non minuūt: sed decorant & augent: sicut in ordiē

quem nūc elegit pro meliori. Et ideo ita debemus dicere qd deus facit semper quod est melius: & quātum potest secundū ordinem istū dū: tamen itelligamus qd si aliter uellet facere uel uoluisset qd semper est melius quicquid deus facere eligeret: ita qd semper cum itelligamus omni suo effectui creato quo ad omnia libere superferri. Et ideo sic itelligas de potentia dei quo nihilcūq; aliter diceretur in totius huius libri decursu: p quāto autem assumptio humane nature iesus in unione diuine persone terminatur: & dicit respectū ad aliquid increatū nihil hoc potest itelligi melius. Sicut deo nihil est maius nec utilius. Et singulariter itellige de excellentia uirginis marie matris p ut fecunditas sibi data a spiritu sancto terminatur ad generationē diuine persone in sua humana natura. Et isto modo nihil iesu uel eius matre est aliquid factibile uel factū melius nec eque bonū: nec omnia creata alia simul sūpta. Ad uidēdū autē quomodo deus optime facit omnia & tamē aliter posset facere: cōsidera aīa i deo duplicē modū omnipotentie eius. Primus ē cōsiderare omnipotentia dei sub absoluta ratione sue i firmitatis: non habito respectū ad ordinē quē sibi statuit in isto mundo creato secundū exigentiā misericordie: sapiētie: & iustitie. Et licet uideat qd secundū istum respectū potentie ipse posset damnare electos & saluare reprobos: uidet tamen qd ille qui non pōt errare non elegit secundū illū modū potētie dei operantis secundū regulas misericordie sapiētie & iustitie saluis naturis: quas in completū uniuersi creauit. Et licet potuerit alium mūdū facere: & alio modo: nō tamē debet anima dubitare qd ipse deus benedictus optimus statim enim arguit nihil optimū modū elegit & hoc sufficit anime deuote pro ratione scire: quia deus sic fecit plus querēdo: ergo optime fecit: ppter quod uidet qd nec demonibus nec dānatis sue dānationis uel minimā occasiōē dedit: imo qd plus est quantū requisitū ordo triū predictōrū misericordie sapiētie & iustitie eis salutis ad iūctōriā tribuit. In electis uero idet qd ex mera gratia nulla ratione ex parte ipsoe sue salutis reperta sue pdestinationis gratiam impit. Quare uero istis & non aliis sufficit aīe fideli & quiescenti in deo sentire qd ex sua mera & libera uoluntate & gratuita misericordia sue inuiuite bonitatis pcedit: que quia nō potest nisi rationabilissime ager: rationabilissimū fore non dubitat. Super creaturā uero rōnalē reprobā super quam uidet stare imobilem animaduersionē sententie iusti iudicii dei non cogitat ex diuina crudelitate: qd in deo nulla ē uel ex odio ad eos: cū nihil odiat eorūq; fecerit: sed eas nobilissimas creaturas condiderūt & sibi mltos effectus misericordie magne tribuerit talē imobilē sententiā pcessisse: imo quanto plus humana infirmitas minus potest dei iudicia cōprehendere: tāto debet rationabilius cogitare qd hoc pp abyssum illius iustitie & clare rationis refulgentis in ipsa non sufficit intueri: que tanto magis est iusta quanto magis in eter

nitāte firma. Attende autē qd qd omnes uite dñi misericordie & ueritas: ideo tam in reprobis q̄ in electis misericordie & iustitie miscet effectus: sed etiā reprobis illis ex sua malitia effectus misericordie corrūpentibus & iustitie actus incitantibus sub iustitie punitione eorū dolose termiantur euentus: pp qd in eis effectus iustitie magis refulgere uidet. In electis uero per gratiam redēptiōis iesu xpi ifluxus spūs sancti licet in eis multas faciat iustitias punitiuas: i sinum tñ misericordie eorū uite decursus in fine dilabitur pp qd in eis misericordia supexaltat iudiciū. Attende etiā qd totus decursus uite electorū a diuina sapientia p misericordiā & iustitiā temperat ifluēte gratia xpi in eos secundum illam mensuram qua predestinatū gratia illos elegit in xpo: & quam sibi xpus meruit in seipso: & ubi eos christus posuit in merito sue crucis: ibi sunt & ibi finaliter terminatur. Et ideo secundū maiores infestiones uiciorū & resistentiā malitie pprie i electis retardatur effectus gratie p ipsoe rebellionē: donec sapiētia & iustitia contempnantes cum misericordia eos in xpi mensurā eis in xpo mēsuratā adducant. Et qd multi sunt ielecti reputatione sui: & ad se diligendū supbe dispositi: qd quidē iustitia portare nō potest: imo nisi ista excluderēt ab eis: eoi necessario haberet dānare. Vide amorosū cursū diuine misericordie in talium procuranda salute. Sepe enī pdestinatrix gratia tales sic infectos ad maxima carismata elegit i xpo: quos nisi sepe relinqueret ruere in infectionibus carnis sue: de quibus ruinis eos pōt secundū taxatū ordinem misericordie reuelare: & de manu diuine iustitie educere peius ruerent in sui psumptuosa reputatione & superbia sue mētis que ē ipuritas & magis deo odibilis & iportabilis q̄ anima habere possit. Et qd sicut dictū ē recognitio sue p̄funde iniquitatis & ex hoc odiū sui est fundamētū omnis status p̄fecti. Ad hoc odiū & ad hanc sui cognitionē tales uenire nō possēt: imo si deus eos duceret p uia puritatis & inocētie: & eis illā puritatē daret: etiā quā postea dat post crebrā ruinā pp dispositiones quas habent sue p̄sumptuose reputationis. Sic p supbiā ipie ruerent qd saluo ordine diuine sapiētie & tēperamēto iustitie & misericordie iustitia punitiua eos etenaliter absorberet pp quod qñ diuina sapientia & gratia uidet qd nō potest nos ducere p uia sibi placitā puritatis & inocētie uite ad statū gratie quem nobis mensurauit in xpo misericorditer simul & iuste nos permittit dure tentari & aliquādo dispensatiue i multa scelera ruere: ut sic in nobis sepe cofusi saltem sero cognoscamus qd non habitat in nobis: hoc est in carne nostra bonum: & multo minus in nostra mente superba. Attende autem qd quia tales electi permittuntur tentari propter cordis eorum superbias edomandas: non solū debent se reputare infirmos propter porcinas tentationes quas habent: sed superbissimos demones propter occultas & radicas in eis superbias: propē quas dei gratia saluo suo ordine non potuit in eis

B

operari puritatem ne eis fieret in ruinā. Ex qua hū
liatiōe in nobis effugata supbia & amore nra: a qui
bus ont oē obſtaculū grane iam ex tunc expurga
mur a fecibus cōcupie: ut p hoc transportemur in
statū crucis prefate. Sic ergo potes uidere: q lapsus
elector: ex diuino munere in eis coopat in bonū
Sicut bñ declarat Greg. sup illo uerbo: Job. iiii. Aut
pforabis armilla maxillā eius mox. xxxiii. Et i mul
tis aliis locis. Ibi tñ exēplificat de lapſu dauid & pe
tri: ubi oñdit quō ex uulnibus carnis deus facit
medicamentū & sanat uulnera mentis. Quō uero
deus electos p tentationes ducat: & p tentatiōes si
bi ppam nihilatē oñdat & eos cadentes sup ma
nū pietatis sue suscipiat: nec eos p mittat absorberi a
culpa sed eos releuet in maiori grā: elegāter beatus
Ber. hoc describit sup. Qui hitat: ubi de tētationi
bus loquēs sic. d. hic premonitos eē uos uolo ne
minē sup terrā absq tentatiōe uicturū: ut cui forte
tolliat aliqua alterā securus: aut pauidus magis expe
ctet: & sic perat ab una liberari: & nūq sibi in corpe
mortis huius libertatē pfectā seu requiē audeat pol
liceri. Quā i re cōsiderāda nobis est tā benigna er
ga nos dispensatio diuine pietatis: ut quibusdā ten
tationibus patiat nos diutius occupari: ne forte pi
culosiores occurrant. Ab aliquibus uero citius libe
ret ut possimus in aliis quas nobis utiles forte
puidet exerceri. Et idē Ber. sup. Canti. dicit Ser. xii.
Quid mihi cū uictoria si nec i prelio fui? Imprudē
tissime mihi atrogo uel gloriā sine uictoria: uel ui
ctoriā sine pugna. Itē sup qui habitat. Tot tentatio
nibus plena est uita nra: ut nō imerito ipsa tota ten
tatio debeat appellari. Idē in sermone de. xl. Sed qd
sumus nos aut que ē fortitudo nra: ut tā multis tē
tationibus resistere ualeamus? Hoc erat certe quod
querabat deus: ad quod nos ducere p tentatiōes sa
ragebat ut uidentes defectū nrm: & q nō nobis sit
auxiliū aliquod: ad eius misericordiā tota hūilitate
recurramus. Idē sup qui habitat. Cū ergo tentatiōis
spertū sentimus in cogitatione: statim fugiamus ad
ipsum: & humiliter postulemus auxiliū. Oēs enim
aliq cadere necesse est: dū in hoc seculo detinent:
sed alii collidunt: & alii non: quia dñs supponit ma
nū suam. Sed quō eos discernere poterimus: ut se
gregemus iustos ab iniustis: ueg hoc interest inter
eor: casus: q iustus suscipitur a dño: ideog fortior
resurget. Iniustus aut cū ceciderit non adiiciet ut re
surgat: imo aut in pudorē noxiū aut in ipudētiā
cadit: aut enī excusat quod fecit: & hic ē pudor adii
ciens peccatū: aut fit eis frons meretricis: & iam nō
deū timet nec hoīem reueret: predicatq sicut sodo
ma pccm suū. Iustus aut sup manū dñi cadit: & mi
ro quodā mō etiam ipsū peccatū ei iniustitiā coo
patur. Nōne cooperat nobis ille casus in bonū: uñ
meliores efficiamur & cautiore. Nōne dñs cadentē
illū suscipit qui ab hūilitate suscipit. In creatione &
eēdeptione ceterisq cōibus bñficiis est deus oīum
sed in tentationibus tāq propriū eū hēnt singuli
elector. Sic enī patet est & cadentē suscipere: & ei

pe fugientē ut uident possit: relidis oībus aliis ei so
li operā dare propterea expedit oī aīe deū semp at
tendere: tāq non solūmō adiutorē: sed etiā ispecto
rem: hec Ber. De utilitate etiā tentationum dicit
grego. ix. mox. ca. xi. q deus quos pdire in affrena
tiōe illite libertatis cōspicit obiectiōe aduersitatis
frangit. Et. xix. mox. ca. x. ponit exemplū helie q
tante uirtutis extitit & tot patrator miraculor: fuit:
ut ignē de celo traheret & duos quinquagenarios
& suos cōbureret: celū a pluuiis clauderet & mortu
os suscitaret: & tñ lezabel quīs reginā tñ muliercu
lā fugit. Sed illa potentia uirtutis: ista infirmitas: cu
stos uirtutis fuit. In miraculis mōstrabatur helias.
In infirmitatibus seruabat. Ponit etiam ibi exē
plū pauli cui iesus in conuersione se oñdit: lumen
corporis ad tēpus perdidit: & lumen cordis in ppe
tuū accepit: ad ananiam mittit: & uas electiōis uo
cat: & post de ipsa ciuitate p fenestrā in sporta di
missus per muros fugit: uñ qui in celo deū cōspicit
in terra hoīem fugit. In padisū ducit: & a sathan tē
tatur: & hec oīa q uirtus in infirmitate perficitur.
Dicit etiā grego. xxii. mox. ca. x. q nemo pōt pīa
tentationū subiicere: sed aliud est bella fortiter ppe
ti: aliud bellis enormiter expugnari. Et. xxiii. mox
ca. vi. dicit q nō pōt in hac uita tentatio deesse pec
cati: sed aliud ē pccō tentanti resistere: aliud dānan
ti seruire. Et. xxvi. mox. ca. xx. dī q bestia & diabo
lus antrū suū ingreditur & ibi morat. i. i mētes pec
catog: quos tentat: & ad cōsensū & opationē pdu
cit. Sed mētes iustor: ingredit: nec ibi morat: quia
p grām phibet. Et ibi dī q cor iustor: licet sustine
at diaboli iperum: nō tñ est eius antrū. Et. xxi. mox
ca. iii. dicit: q tentatio hūana est qua tangimur & cō
nolentes. Sed demoniaca est: cū ad cōsensū sequē
tes astringit: propter quod. xiii. mox. ca. vi. dicit q
antiquus hostis nos ad culpā sine nra uolūtate nō
rapit: & quia quod ipse suggerit ex propna uolua
tate implemus: quasi cum ipso nos piter uulnera
mus. Et. xxiii. mox. dicit q tentatio ē bonū signū
quia diabolus eos pulsare negligit: quos quieto iu
re se possidere sentit: & ideo post baptismū se dñs
tentare pmisit: ut inueneret q membra eius postq ad
deū pficerent tūc actiores isidias tolerarēt. Et. xxix.
mox. ca. xvi. dicit q hostis plus tentat quos ad iu
stitiā enitescere cōspicit: ut plerūq plus se urgerē
tationibus sentiant: q cū lucis interne radios nō ul
debant: & has tentatiōes dominus tēperat. Vñ
de. iii. mox. capitulo. ii. & xix. dicitur q deus suum
electū custodiendo deserit: & deferendo custodit.
Et. ii. mox. capitulo. ix. dicitur q cum multa mala
electis eueniunt: dominus ex tempore dispensat:
ut que aceruata perimerent possint diuīsa tolerari.
Et. xxxiii. moralium. capitulo. xii. dicitur q dñs i na
ribus leuathā circulum ponit: idest sua potentia
eius sagatiam in tentationibus restringit ne contra
infirmitates hominum tantum preualeat: quan
tum perditionis augmento latenter explorat.
Et. x. mox. capi. xv. dicitur q deus tentatos nō de

sent: q̄r quo nos durius ex disp̄satione dominus
p̄cutit eo ap̄lius ex pietate custodit. **Et. xxix. mox.**
capi. xvi. dicitur q̄ spiritus sancti gr̄a tentatiōes ad-
uersarii disp̄sando modificat: ut simul multe nō
eueniāt: & ip̄e tantūmō que fieri possūt: illustratā
iā dñs animā tangant. **Sed. vi. mox. capi. iiii.** dicitur
q̄ hostis quasi iermis uincit: cū apte mala suggerit
sed armatus uenit quādo bona alia latenter itacta
deserēs alia latenter corrūpit. **Et. xxxii. mox. xviii.**
& .xix. capi. is dicitur q̄ in hoc distat suggestiōes
behemot a consiliis q̄ p̄ illa aperte noxia suggerit:
per hec autē q̄si ex bono consulens ad culpā trahit:
& q̄ astuta eius consilia dū blanda puisione cōsu-
lant: cor a forti intētiōe puerunt. **Dicit autē. xxvi.**
mox. capi. xx. q̄ non reprehēdimur: si male cogita-
tiones ueniūt: sed cū morantur q̄r in bonorū corda
etiā ueniūt: sed a cordis lumine citius hostē repellūt
& si rep̄tine tētantur: nō cōsentiunt. **Quocūq̄** au-
tem modo tētationes electis ueniant: pietates iesu
eis i bonum cōuertit: & hoc mēs delectabiliē ualde
cōspicit cū eā sp̄s ad suū cubiculum introducit.
De hoc Ber. dicit i sermōe. xxiii. super cātica: loq̄ns
de cubiculo sp̄s: ubi uocat cubicū m sp̄s: modū
regimīs. quē deus tenet circa electos. **Est igr locus**
ubi uere q̄scēs & q̄etus cernit deus locus omnio
non iudicis: nō magistrī: sed sponsi. **Clare ibi agno-**
scitur misericordia domini ab eterno & usq̄ in eter-
num sup timētes eum. **Et felix qui dicere pōt:** pri-
ceps ego sū omniū timētium te & custodientium
mandata tua. **Stat ppositum dei:** stat sentētia pacis
timētis eū: ip̄s: etiā dissimulans mala: & remune-
rans bona: ut merito mō eis nō tantū bona: sed &
mala cooperentur in bonum. **¶ O solus uere bea-**
tus cui non ip̄tauit dominus peccatū. **Nam quis**
nō habuit peccatum? **Nemo.** Omnes enim pecca-
uerunt & egēt gloria dei. **Quis accusabit aduersus**
electos dei? **Sufficit mihi ad omnem iustitiā solum**
habere p̄pitiū: cui soli peccaui. **Omne qd̄ mihi ip̄e**
non ip̄tare decreuerit: sic est quasi nō fuerit. **Non**
peccare dei iustitia est: hominis iustitia indulgentia
dei: uidi hoc & intellexi illius sentētie ueritatē. **Ois**
qui natus est ex deo nō peccat: q̄r generatio cele-
stis seruat eū. **Generatio celestis eterna p̄destinatio**
est qua electos suos deus dilexit & gratificauit i di-
lecto filio suo ante mundi constitutionē. **Sic in scō**
appentes sibi ut uiderent uirtutē suam & gloriam
suam quo eius forent consortes hereditatis: cuius
& appent conformes imaginis. **Hoc igitur aduerti**
quali nūq̄ peccasse: quoniā & si qua deliquisse ui-
dentur in tempore: nō appet in eternitate: q̄r chari-
tas patris ip̄s: cooperit multitudinem peccatorū.
Et dixi beatos quoq̄ remisse sūt iniquitates & pec-
cata: cum subito tanta quoq̄ mihi de me suborta ē
fiducia: & infusa letitia est: quātus in loco horronis
.i. in loco secunde uisionis. .i. iudicii reprobōr non
precesserat timor. Ita ut mihi uisus sim: tanq̄ unus
ex illis esse beatus. **O si durasset. Iterum atq̄ iterum**
uisita me domine in salutari tuo: ad uidendū in bo-

nitare electorū tuorū: ad letandum in letitia gentis
tue. **O uere quietis locus: & quem nō imento cubi-**
li appellatione cēsuerimus: in quo deus non quasi
turbatus ira: nec uelut distentus cura prospicit: sed
p̄batur uoluntas eius in eo bona beneplacēs & per-
fecta uisio ista nō terret: sed mulcet: inquietā curio-
sitate sedat: nec excecatur nisi fatigat sensus: sed trā-
quillat: hic uere quiescit. **Tranquillus deus trāquil-**
lat omnia: & quietū aspicere quiescere est: cernere est
regere: post diuturnas forensium quasi lites causa-
tum dimissis ase turbis causarū molestias declinatē:
petentē de nocte diuersorū: cubiculū introeuntē
cū paucis quos hoc secreto & hac familiaritate di-
gnat eo certe securius: quo securius quiescentē: eo
serenius se habentē quo placidius solū intuentem
quos diligit. In hoc archanum & in hoc sanctuariū
dei: si quem fortasse nostrum aliqua hora rapi con-
tingent poterit quidem h̄ cū ad nos redierit gl̄iari
& dicere. **Introductus me rex in cubiculū suum: huc-**
usq̄. **Ber. ad litterā i predicto sermone.** **Non prop̄**
hoc autem electorū peccata sunt eis minus deslēda
& lamentanda: q̄r deus inde eis eliciat bonū. **Sed tā-**
to magis debet quisq̄ gemere deū offendisse: quā-
to magis sentit ip̄ius bonitatem: eius malitiam in
offēsis horribilibus noluisse derelinquere: imo q̄si
isti soli sciunt flere: & suas malitias cognoscere: &
solum in eternum domini misericordias decantare
Quod autem electorum peccata sunt uere culpe &
ideo displicibiles: licet sit p̄ se notum mēti illumina-
te: q̄r impossibile est q̄ sūmo bono nō displiciat
malitia & q̄ sūme iustus non puniat male acta: tr̄i.
Gregorius hoc aperte asserit & probat libro mox.
.ix. super illud. Job. ix. uerebar omnia opera mea sci-
ens q̄ non parceres delinquētī ubi dicit q̄ nequaq̄
peccato p̄citur: q̄r nullatenus sine uindicta relaxat:
Et ibi probat q̄ delinquētī p̄citur: q̄r petrus negās
respectum ialuatoris: ad contritionis lachrymas
uocat: & paulus in terra xpm̄ persequens ab eo de
celo conuertitur: & non sine ultione p̄citur: quia uī
homo punit nel deus cum homine: unde & de pe-
tro subdit: q̄ egressus foras fleuit amare. **Et de pau-**
lo. **Ego ostendam illi quanta & cetera.** **Similiter po-**
nit ibi exemplum de dauid: cui cum post contriti-
onem dixisset dominus: trāstuli peccatū tuum:
tamen post multis cruciatibus afflictus: ac fugiēs
fili per̄ecutionem: reatum culpe quam perpetra-
uerat exsoluit. **¶ Similiter ponit exemplum de pec-**
cato originali: quod licet nobis dimittatur i baptis-
mo: tamen ex hoc adhuc corporaliter obimus: &
sic pius iesus & parit dimittendo culpam: & nō ex-
toto parit: quia semper infligit aliquam reatus pe-
nam: propter quod patet: q̄ nullum peccatum est
impunitum etiam in eo qui facit illud: sed maxima
charitas iesu ip̄sas penas punitiūas preteritarum cul-
parum in electis per uirtutem patientie cōuenit in
maxima luca meritorum: unde & ip̄sas p̄uisiones
eisdem facit cooperari in bonum. **Sicut patet in pr̄-**
dictis exemplis. **Et licet aliquas penas ab electis re-**

quirat dei iustitia: tamen principaliter penā soluēs est piissimi iesu pena pro nobis in sua passione assumpta: propter quod electi transportantur tantum in bonum iesum: uidentes q̄ ipse solus est bonum redemptre nature: quod principaliter gaudet & dolent i xpo iesu illo duplici dolore & duplici gaudio supra descripto. Et tantū reputant se imēsum gaudiū quod deus hēt in se: & quod assumpta natura hēt in uerbo: q̄ omnia alia gaudia huius uite quasi fugiūt ut dolorē: & ideo nec ab ipsis terrenis gaudiis mentalit̄ mutant̄. **I**ntellige sane q̄ licet isti habeāt naturales passiōes & leticias quas xpi pietas i eis duplicat: tñ quietē mētis & ordinē uirtutis ex ipsis nō pdunt. **S**imiliter tantū reputant fore dolendū de diuinis offēsis: tam a se q̄ ab aliis ipse cōmissis: & maxime de illo crudeli opprobrio quod deus ap̄ ip̄is iudeis recepit: & a nobis ex cōtemptu recipit i natura assumpta: & de immēso dolore quē ex his xps pro nobis sustinuit: q̄ oē aliud tristabile eis quasi nihil occurrit pp̄ quod ip̄i gustant gloriā xpi dei ut sūme bonum: & q̄ non potuit eis melius fieri q̄ humanitas xpi uniret uerbo i qua sūt & ip̄i uniti in tantū q̄ saluo ordie quem deus statuit: nunq̄ potuit deus ip̄ismet electis melius facere q̄ xpm assumere i unitate persone. **N**ec unq̄ potuissent uenire ad illū gradū i quo gustant deum nisi per hominē assumptū: etiā dato q̄ eos saluasset sine assumptione nostre nature. Ita etiā fit magnus iste iesus in cordibus suis: ut q̄ si uideatur eis q̄ omnis creatura ordinetur ad christi honorem: & q̄ propter hoc a deo sit facta: unde & ipsum christum iesum uident i immensitate cordis sui omnium creatorum continere gloriā. & pro omnibus deo gratiam & cultum latrē reddere: in tantum q̄ christus perfecte reddit gratias deo pro creatione demonū & omnium dānatorē: & q̄ uidet q̄ eorū creatio sibi & suis electis ad magnū honoris titlū seruit: iō ex toto xps secūiserat ut recōpēset dītat laudes & grās & debitū cultū: quē uidet illos ip̄ios demōes & dānatos in seip̄is diuinitati auferre: q̄uis n̄ possūt sibi auferre q̄ eorū cruciatibus honoretur per iusticiā punitiuā. **E**t sic uides q̄ in christo iesu deus recuperauit quicquid per demonem tam in se: q̄ in dānatis uidebatur perdidisse: licet ex hoc iustissimo ordine demonum & dānatorum eorum exigente malitia: nūq̄ sit saluatio secutura. **E**x hac autem ratione potest uidere: q̄ christus homo omnes sedes ruentium demonum iuste possidet: & ideo iuste suis membris tribuit secundum gratiam quam eis mensura uit in merito mortis sue. **V**ides etiam quomodo christus iniurias loco dei recepit. In ip̄o enim iesu tanq̄ in coniuncta sibi natura deus doluit: & uit uiperatus fuit ab iniuriis omnium culparum: & omnium malorum que unq̄ a demone uel homine sunt commissā uel cōmittentur: propter quod de seculum quem non potuerunt facere culpe in deo: fecerunt in homine assumpto: & ideo ip̄i homi-

ni assumpto potestas iudiciaria ē tributa: sicut christus dicit de se. **E**t potestatem dedit eis iudicium facere &c. quasi dicat. **S**icut ipse uice dei iniurias homo deus doluit: ita ipse illarum iniuriarum sententiam apparēs in humana natura dictabat. **E**x darificatione autē istius status in cognitiōe predictorum tam sui q̄ dei: q̄ etiam proximi exeunt isti status: & uirtutum sublimia exercitia. **P**rimus status est una obedientia dei letificata & quietata in omnibns penis: tormentis: & uerecundiis: ac danis: propter honorem dei & propter conformitatem similitudinis amati christi: & non tantum anima portat patienter: sed & letāter: imo ad similitudinem christi iestimalibi charitate anima omnibus electis coniuncta desiderat & petit a deo pro sua maxima gratia: q̄ omnes penas & uerecundias: & omnia mala penalia electorum que debent sustinere pro peccatis suis: uel quomodocūq̄ aliter. **S**ive in hac uita: siue in purgatorio sibi tribuat: & ipsam faciat sustinere: nullū aliud petens ab ipso deo propter istorum sustinētiā premium: nisi q̄ electi liberentur ab eis: & liberere ip̄i deo fruatur. **I**sto. n. modo sentit anima q̄ christus omnium electorū portauit dolores: & quātum est ex se uolūisset omnia membra sua esse ab omnibus penis etiam temporalibus libera: nisi diuina sapientia & uoluntas aliud ordinasset propter membrorum cōformitatem ad caput: & isto modo exponit **H**ylarius illā orationē xpi. Pater si possibile est trāseat a me calix iste. **E**xit etiā iste status ex experiētia predictę crucis: ita q̄ semper occupat mētem suam in christo dilectō. **E**t hoc quinq̄ modis. s. semper aliquo istorum modorum mētem suā replendo de ip̄o christo. **P**rimo cōtēplādo eius naturā diuinā & humanā: & personālē unionē. **S**ecundo eius dulcissima nomia. s. filius dei: imago patris: uerbū: sapientia: lux: splēdor: radius: & cādor lucis eterne. **E**t quo ad humanitātē: iesus sanctus in nocēs: ipollutus. rex regū: & dominus dominātium: nazareus: crucifixus: filius uirginis & paupis mulieris: magister ueritatis: & similia. **E**t nomina designātia plonā i duplici natura: sicut christus incarnatus: emanuel: & similia: in qbus anima gustat sapide. d. sp̄oso. **O**leū effusum nomen tuum. **T**ertio modo implet se christo: cōsiderādo eius uite exemplum: paupertatem: humilitatē: patientiā: ieiunium: & omnia alia que in ultimum mortis supplicium terminantur. **C**onsiderando quarto eius uerba que sunt dulcissima. **Q**uinto singulariter cōsiderando ea que per suum corpus transierunt: uel inflicta fuerunt a malignitate persequētū m. **S**icut sunt clauis & lancea: uel sibi inherētia ex uoluntaria assumptione nostrorum defectuum. **S**icut sunt cibi & potus: & ip̄orum purgationes: que quanto sunt uiliora: tanto magis dignatiue assumpta: ac per hoc magis in eius amorem transformatiua mētem deuotam. **E**xit etiam status alius ex cognitiōe predicta: q̄ plene elongatur ab omni causā mali: quia

in ossibus semper uidet deum optimum: & ideo deo nullum dat defectum: seipsam non potest uidere nisi omnium malorum radicem & abyssalem infernum: ut dictum est supra: proximum semper uidet cum omni amore. Et si aliquem uidet peccare: non ipsum despicit uel ei insultat sed compatitur & lamentatur pro ipso & considerat quod ipsa multo peius ruiisset: nisi diuina gratia prouideret: proximum autem quantumque sceleratum pro tanto sibi preponit: quod donec non est damnatus ultimo: semper credit quod deus eruet ipsum de suis pessimis malis: & ad maiorem gradum gratie quam ipsa habeat ipsum eleuabit: uel saltem ipsum poterit eleuare quod est multo minus indignus quam ipsa sit. Et hoc est quod dicit Gregorius in libro. xxiii. mor. cap. xii. ponens exemplum de Stephano: & paulo. Stephanus enim si statum presentem considerauit in paulo multo se illi preferre potuit: dum eum sic crudeliter lapidauit christum confidentem. Sed si prouiderit eius future statum in apostolatus gradu: multum se illi impari potuit reputare. Exit etiam de hoc ductilis obedientia quam semper inspirationi interne obedit & de uirtute in uirtutem eius ducatu procedit: & quanto plus proficit: tanto plus se sub deo humiliat & suam rebellionem accusat: & tanto semper sibi magis sentit superesse quo tendat: & sub ducatu gratie sic est mortua in suo abnegato: quod sic quietatur in suis penis & tentationibus non delectatur nec consentit. Sicut in eleuationibus & gustibus meritis. Et tanto securius delectatur in his quam displicent sibi secundum suum carnalem affectum: quanto magis est secuta in eis quod ibi non delectatur nisi propter honorem diuinum. In consolationibus uero quantumque spiritualibus si uidet se in eis semper sibi est suspecta ne delectetur in ipsis non totaliter propter deum sed propter suum amoris. Et quia ipsa toto suo studio insudat proprio amore mori & in solam dei uoluntatem transferri: ideo studet in sola dei uoluntate stabiliri: ut in ea sit mortuum: tam de se ipsa quam de omnibus creaturis: & uoluntatis plena & contenta de eo quod fecit deus in se ipso: & in omni creato: & maxime de mensura distributa unicuique electo in participatione meriti mortis christi: ut nihil uelit de se: nec de aliquo creato: nisi illud quod predestinatrix gratia unicuique disponit in christo iesu: propter ipsius ineffabilem charitatem. Ratio autem huius contentationis uoluntatis est: quod iste sublimis status illuminat & certificat mentem quod deus in omnibus optime facit: & quod omnes electos ducit per illam uiam quam melius eos ad predictum christi mentem adducit: & quod omnia mala & bona facit & permittit deus euenire ad melius secundum illum optimum ordinem quem ab eterno elegit. Quia uero christus iesus illud quod in se ipso compleuit in nobis per spiritum sanctum uegetat & facit nos sibi assimilari de nouo & supiora membra cooperari minoribus hierarchico ordine statuit. Idcirco ille perfectus status qui descriptus est supra quietis mentalis non inducit negligentiam nec uirtutum conaturum: & continuum gemitum orationum excludit: quin potius eum ponit animam in perfecto charitatis ardore: tota

eam euiscerat ad fugam omnis mali in se: & ad succursum proximi omnibus modis quibus decet: & ad continuum gemitum ut quod factum est in celo christi iesu de complemento uoluntatis diuine fiat & in terra membrorum suorum: & est sollicita exorare pro succursu diuino tam sibi quam proximo: quod ipsa est bene certificata quod istud quod est factum in christo de nobis debet per influxum spiritus sancti totum fieri pro nos ut assimilemur & configuremur nostro capiti christo iesu. In quo: & per quem quicquid boni agimus operamur. Quomodo enim potest in illa anima negligentia cadere quam tota in se est mortua: & solum uiuit in christo: & tota se immolat deo pro honore dei & pro salute proximi nullo respectu habito boni proprii: sed solum beneplaciti dei & similitudinis cordis iesu christi. Aut quomodo cadit supra spiritum libertatis in illa anima incompasio ad proximum in tribulationibus: quando ipsa anima est tota sic data amoris eius: quod omnes eius tribulationes perit a domino sicut dictum est supra super se euenire si deo placeat: & illum liberari ab eis: unde ista anima optime fugit pestem illius uenenati erroris: spiritus libertatis: imo potius malignitatis. Illi enim mortis filii ex hoc uerissimo principio: quod nos nihil boni possumus sine gratia: uolunt: quod quicquid facimus sit a gratia: ac per hoc comedere: & fornicari: & similia dicunt in nobis non esse culpas: quod gratia mouet: ut dicunt ad ista. Sed hec illuminata crux gratie dicit quod libertas arbitrii defectiua statim coiter dum sumus in uia cum gratia: & ideo potest contra lumen gratie & diuine legis agere secundum suum malitiosum appetitum: & sic agendo destruit in se gratiam & hoc est peccare: & quod hoc libere elegit contra remorsum gratie: & imperium legis diuine: ideo se auertit a deo ac per hoc facit sibi falsum deum delectatione quam elegit: propter quod iustissime in eternum damnatur. At contra anima illuminata in hoc gradu licet uideat quod pro se nullum bonum potest. Videt tamen quod male agere potest: & sufficit ad damnationem: & quod habita gratia potest ex malitia propria operari contra gratiam: & ex sola gratia potest gratiam custodire: & secundum illam operari. Et quod gratia ramificatus in habitus uirtutum donorum: & beatitudinum quorum est strenue: facilius: & delectabiliter operari similia christo iesu: & omnia contraria aspernari: idcirco talis anima est in continua fuga malorum: & excretionis bonorum: quod semper sicut debet recognoscit a gratia: & quando ab his deficit uel bonum obmittendo uel malum committendo semper se recognoscit ream & solam causam & sibi est quasi infernus uirtutis subditi affectu uel actu uel in his delectari: uel bonum fastidire ex qua sibi uidetur inferri iuste a diuina iustitia alium infernum penalem & contra est sibi deliciosa paradisi a uirtutis habere affectum libere: & operari secundum similitudinem uirtutum dei hominis christi iesu: & uidet quod gratia proprie habet assimilare deo animam secundum uirtutes quas operatus est in assumpta natura unde totum imperium cordis talis anime gratia inducit ad eligendum quam christus elegit: & fugiendum quod fugit: & in his solis quiescit. Unde diligit uirtutes pro se: & odit uitia pro se. Nec ulla

Ea pfecte recta donec diligit bonū uirtutū pp se & malum uitioꝝ odit pp se. Excludit ergo solū status p̄dictus uacillationē fidei in credendo q̄ certissima est: q̄ quicquid petit p electis accipiet uel melius. Excludit etiā anxīā inquietitudinē mentis: quid uelit facere xp̄us de seip̄a uel de alio quocūq; & curā superflūā de futuro: q̄ in solo presenti tota t̄pta in deo & quietata in cogitando & trāsfōrmādo se in dolores & gaudia p̄nominata superius nō dubitat quin deus in omnibus p̄uideat ad melius electoꝝ: & ad complēdū in mēbris: quod in capite iam est factū. Ipsa uero sic est contenta de eo quod sibi & aliis deus fecit in xp̄o q̄ ip̄i deo renūtiat de omni alio bono q̄ possit sibi dari nisi in xp̄i merito amoroꝝ: & hoc est uere esse pauperē & abnegatum in xp̄o. Isti autem statui ip̄e benedictus iesus uidet participiū tribuere duplicis status quē i seip̄o habuit in hac uita. Sicut enim simul ip̄e fuit uiator & cōprehensor & inabyssatus in doloribus & fruitione trinitatis b̄tē. Sic mirabili & desiderabili mō concedit tali aīe: q̄ duplici p̄dicto dolore i sua cruce transfigitur: & ad gustandas illas duas gl̄ias eleuatur & ista duo mutuo se argumētant. Quanto enim plus gūstat & amat illas duas gl̄ias. s. trinitatis & dei hoīs: tanto plus horret: dolet & fēit illos duos p̄dictos dolores & iniurias factas ip̄i deo & hoī assumpto: & quanto plus in istos dolores trāsfōrmat: tanto magis se conuertens ad illoꝝ gloriā iocūdatur & aliquādo absorbetur solum a gaudio. Aliquando trāsfigitur a dolore. Aliquando mirabili modo unū nō ip̄edit aliud: sed in utrūq; tota transfertur q̄ male in experta mēs potent estimare. Et in huiusmodi operatōibus quibus spiritus sanctus miris modis agitat aīam sibi deuotā: ualde parum cōcludūt sophismata philosophantiū: qui fallis rationibus sepe pbant ip̄osibile fore multa fieri quē mens illuminata cognoscit certa experientia in se a pio iesu esse completa: & cū hoc dare cognoscit q̄ uisatus modus sapientis iesu est ista abscondere a sapientibus & prudentibus: & ea puulis reuelare: & quasi in omni materia multū intrinseca deuotioni iesu idē cōtingit: q̄ in ea multi studentū huius tēporis sicut in re sibi ignota calculāt sibi multa uerba uaria & indocta: & spiritus sanctus ostendit suis discipulis: q̄ in his sola illa experientia facit artem. In tali autē transportatione cordis est multiplex gradus. Aliquando enim sic absorbetur: ut a se tota transeat in amatū & nihil sentiat de se uel de nullo. Aliquando pōt sentire q̄ circa se fiūt: licet sensibus non possit libere uti. Aliquādo pōt libere sensibus suis uti sed non pōt uacuare extrinsecis curis proximis. Aliquando uero tanta spiritus scī fortitudine roboratur & tanta capacitate dilatatur: ut plene trāsfōrmata in suprema parte sue mēt̄is repleta: tā de xp̄i crucifixione: q̄ gloria possit sine sua dānosa distractione plenarie curis intendere proximorū: imo tunc solū est status prelationis p̄fectus: q̄ sic ē p̄donū sp̄s sancti roboratus. Sentit autē aīa tantam

fortitudinē sui in deo: ut facile & iocundum sit sibi omne peccatū mortale uitare: & multitudinē uenialium: & talis mens si ex deliberatione eligeret aliquādo peccare uenialiter: plus horret istū suum defectū: & magis corā deo de hoc facit lamētū q̄ faciat sepe mēs infirma si caderet imortale. Et talis mēs studet ex tota se oēs attrahiūas consolationes sēsum deuitare: unde plus timet excedere i delectationibus sēsum: quē sibi a diuina bonitate concedunt ut eis utatur q̄ mens infirma studet fugere delectationes peccatoꝝ: unde studet ieiunare quātum pōt ab omni delectamento tereno: & studet fugere oīa lamēta q̄ posset facere de suis penis: & illatis iniuriis sine peccato. Et studet simpliciter fugere solatia creaturæ: nisi inquātū in deū tendūt totā se & sua cōmittens deo. Aliqñ etiā sic absorbet a trinitatis gloria: ut tūc ierūet ab omni creato: & i nulla creatura delectetur: & nec se ipsā sentiat: sed solū mō deū. Et hec est p̄fecta pax: & lectus sponsalis m̄imo nīi anime & dei. Et hic sponsus adiurat omnes creaturas quātūq; b̄tās: ut merito dicant filie hierusalem: ne hanc dilectā excitare & inquietare p̄sumat. Attende autē diligenter: q̄ totus conatus istius status est mētē sub diuina obediētia plenissime stabilire: & a seip̄a totaliter deficere: ut possit transire i uirtutes p̄fectōis similitudinē iesu xp̄i & sue matris sanctissime: pp q̄ cū multa dulcedine tenet in inimicos suos in p̄ntia dei: orando p̄ ip̄is: & libentissime inuenit uias quibus cū utilitate aīarū suarū possit eis exterius seruire: & etiā sp̄ualiter & tēporaliter p̄uouere. Affectus uero amicorū maxime carnaliū & sibi temporaliter obsequentium licet gratatē recognoſcendo debite ponderet: tamen ē sibi semper suspēctus: ne excecatio amoris p̄p̄ri eū decipiat i eis dē. Peccantibus autē & ruentibus tanta cōpatitur miseratione: ut quasi mater uidetur eos p̄turire de noūo & lamentabiliter eorum deflet scelera & ardētissima charitate in conspectu dei se suis bonis spoliāt: cum tamen semper in se nihil uideat: dona tamē dei eis applicat usq; ad ultimum sue salutis. Ex quo etiam sequitur q̄ in p̄dictē charitatis uigore sibi oīa duplicatū: tenet tñ circa eos debitas distinctionis cēsuras: secundum q̄ ip̄ismet peccatoribus & cōmuni statui expedit uidetur: maxime si ad eū pastoralis cura pertineat nec p̄pter hoc attrēdit multorum huius temporis phiseorū duritiam qui in aliorum ruinis & penis uolunt mundo suam hypocritalem iustitiam ostentare: qui impii nō attendunt q̄ crudeliter pdunt animas: pro quibus benignus iesus dignatus est mori: qui quassatam arundinem non confregit & lignum fumigans non extinxit. Si quādo uero status p̄dictus dispensatiue pmittat in insipiditatem bonorum decidere: q̄ iugum dñi suaue sibi asperum uideatur: impios se reputāt & se benedictum iesum dementiri accusant qui dicit. Iugum enim meū suaue est & onus meū leue &c. Et ut breuiter cōcludā ad istū statū reduci alta p̄fectio quā deus dare dignat i uia in natura corrupta. Mul

ta q̄ spectat ad p̄fectiōem huius crucis regre supra libro. ii. ca. v. Et lib. iii. cap. tertio. **¶** Quarta crux q̄ proficientiū esse uidetur: in hoc consistit: q̄ aliqua principia superioris status preguſtat: & ad illū statū quando deus animā preuenit i gustibus: toto mē- tis conatu anhelat. Quia uero multū a perfectio- ne deficit: ideo quando diuinis priuatur gustibus: statū de sua firmitate despat: nec credit nili cū mul- ta formidine & obſcuritate: q̄ deus eam multū te- nere diligit: nec q̄ eā uelit engere ad uias p̄fectio- nis sequēdas. Multū ista uacillat inter bonū & ma- lum: modo uitā imutat: & sibi multas regulas de suprapolitis firmat: & quādo sentit uel modicum gustū: statim se credit ascendere sup pennas uento- rum. Et quia adhuc non ē seipsa uacua: ideo, mul- tum libet gustat deū ut seipsum promouētem: consolantē: & dotantē uirtutibus: & nisi sibi caue- at super uentū proprie reputationis ponitur & alli- ditur ualde. Sed quia benedictus iesus eā ad p̄fecti- onē elegit: statū ipam lumine sue claritatis illustrat: & in suū rediens nihilū: ad horā amorē illius casti- git: & eā totā semetipsa euacuat. Sed post modi- cum ipsa in seipsam reintrare p̄mittit: ita q̄ sibi mi- ſericorditer subtrahit sentimentū quod dedit: pro- pter quod anima talis portat semetipsam ut clauū i corde: quē tenere dolor est ex remorsu conscientie & extirpare non preualet. **¶** Aliquando datur sibi humilitatis sensus: ut querat & circueat per creatu- ras quas spirituales audit: & quasi per eas se credit posse deuenire quo tēdit. Et quia deus ipsum sem- per i humilitate nutrire disponit: sepe per eorū uer- ba & confortia multa bona sentimēta & feruorum gustus sibi dominus uidetur tribuere. **¶** Permit- tit autem dominus i his sibi multas simplicitates: & sepe deceptiōes: quas tamen ex radice pie inten- tiōis & sua bonitate supportat: & ad utilitatē mul- tarum experientiarū ei tribuit euenire. Hic status non potest semetipsum profundare in cognitione sue abyssalis malitie: quia cecitas sua semper uela- men excusationis apponit: nec potest plene in re- ctam ferm estimationē proximi: imo sepe uiros p̄- ſectos propter suam experientiā de modico defe- ctu qui forte ē profectus iudicat: quia tamē tendit ad perfectum: in tali iudicio nō durat. Hic status cum dulcedine fruitur amico & suauiter eum strin- git i brachiis coram deo. Et licet uelit ferm propter p̄ceptum domini ad inimicorum amorem: tamen cū difficultate: & ad minus cū modico sapore po- test ferm in eorū amorem: & adhuc habet de uela- mine malitie ad excusandū suum defectum: dicen- do q̄ eos bene diligit in quantū persequitur & af- fligit. Sed zelo mouetur cōtra eos: quia destruūt cōmune bonum. Quia uero ad perfectum tendit semp est sibi in his suspecta iudiciis: & licet difficul- ter: tamen exterius eis seruire conatnr. Aliquan- do uero contingit q̄ tales erūt dotati gratiis gratis datis pro utilitate proximi: & propt̄ exteriores pe- nitentias quas libenter faciūt & fecerūt ad magnā

famā deueniūt populorū. Et quia eis uidetur q̄ re- uerentia populi & fama cedat in eorū utilitatem & diuinum honorem: sepe hic zelator efficitur fame sue: & quasi uxore propriam uult custodire intactā fide & suos mordaces horret sicut destructores cō- munis boni & reuerētiā sanctitatis: & laudū pre- conia uidetur gustare: sicut conchilia siue marine ostree rorē celi: omnes laudes sibi factas credit ex- puritate mentiū: & ex diuina ordinatione procede- re: omnes mordentes & detrahētes sibi credit cū diabolo cōmercium habere: & sepe extra se effusus seipsum in semetipso ubi est totus defectuosus nō uidet: sed in ore populorū se conspiciens: talem ali- quādo se reputat: qualē ipsum adulatores popu- li mentiūt. Et in hoc q̄ uidet sua exemplaritate uel predicatione conuerti: quasi se credit ad partici- pium uirtutū iesu accessisse: quia secum se uidet q̄- si populi saluatorem. In his autē omnibus abyss- ales deceptiones sui carnalis amoris impie latent: & ubi se dicit zelare salutē populi & honorem dei: ibi suam uanitatē & luciferanā superbiā cecus pascit. Quod si miser ille uellet seipsum de propria ceci- tate conuincere deberet se examinare q̄tū studuit & profecit in portādo hilariter suas reprehēsiōes: detractiones & infamias pro sustinētia ueritatis: & quātū in suis opprobriis & penis studuit honora- re deū et proximū: ista cū mētis et corporis leticia supportādo: & inferentes uisceraliter diligendo. Quod si iste nūq̄ uoluit: uel si habuit amare susti- nuit: certus sit q̄ in laudibus populi: & in zelo sue fame amorem carnalē suimet in contumeliā dei nutrit. Non dico autem q̄ iste debeat mala facere: ut incurrat infamiā: sed debet laudes horrere: sicut falsitatis preconia: cū in se ipse sentire nō debeat ni- si malū: propter quod sibi debet uideri q̄ i hoc ex- acerbet deus: q̄a laudat peccator: iniquusq̄ bene- dicit. **¶** Attendendū ē uero: q̄ aīa que in his alte- rationibus a domino adducit ad perfectū: quātū- cunq̄ uideat magnā sui utilitatē i populo: & si ali- quādo permittat tali sagitta ferri: nullo tñ modo potest i hac pcussione subsistere: quia iā incipit sue utilitatis cognitione repleri: & iā desiderat i solū ie- sum trāsportari: propter quod molestissimū est si- bi applausu populorū laudari: & quādo uitare non pōt: portat licet purgatoriū sibi datū semp contra laudes suos quos nouit defectus opponēs: & i his tantū proficit: q̄tum ad perfectiōē tendit. Si uero se sic laudibus populi nō opponit: sed ut crudelis lamia mamas nudat suarum appetitū gratias: qui- bus lactat ipios catulos sui fastus: absit q̄ talē cen- seā in cruce proficientiū cōtineri: q̄n potius uel infi- ma cruce inferius posita: que multū hypocnisis hēt amixtū: talis cōtineri cēsendus est: uel si multū ad talis laudis acceptionē dilabit i cruce sue uanitatis: pibit exclusus ab oī cruce uirtutis: nisi resurgat & i ipsa configet clauis supbie eleuatus: sicut eleuatus fuit i cruce picerna ipii pharaonis: q̄ in hoc myste- rio diabolū representat: cui & hic celos sue uanitatis

ministrat: & q̄ peius est se seruire dño gloriā. **E**t esto q̄ nō ad tātū alcēdat sui faustus ut dānari mereat: tamē oēs uirtutes mēns sue p̄dicta labes sic dā nōsa cōtrahit: & augmētari nō sinet ut i uiam spūs eū teneat super uanū. **R**espectu etiam dei status iste nō est clarificatus nec quietatus: imo sepe opa dei discutit: & quid de seipso deus facere intēdat anxia sollicitudine querit: & q̄ adhuc semetipm minus diligit licet ad spūalia bona q̄ ea non pōt ut uellet possidere pacifice de dei sepe cōquerit bonitate: & sepe est incredulus de altris uirtutibus p̄fectore. **E**t q̄ benedictus iesus ut pia mater amorose: ut pius medicus p̄ efficaces medicinas hūc intendit ad p̄fectionē adducere: ideo ipsum sepe ut eū i p̄pria recognitione expertum faciat: tentationibus subiicit spūalibus & carnalibus & noua uitia i suis pōnibus uanitatibus in experta in xpo excitari p̄mittit: gustus & delectationes suas subtrahit: imo etiā lumina q̄ dederat sibi obscurat: & cū tā mēte q̄ carne sic tribulationibus circūcingit: & ut iste quasi se reietū a deo hēat reputat: unde & sepe cū multis lachrymis clamat. **Q**uare oblitus es mei & q̄re cōturbas me: imo sepe quasi p̄pe desperationē cū sic dimittit ut lamētum iob sibi deus uideatur de nouo formare. **V**nde etiā timens se totaliter dānandū sepe dicit: p̄cat dies in qua natus sum. **S**ed q̄ deus ipm ad p̄fectionē adducit hic eū non dimittit nec quasi de sua dānatione p̄pne eū dolere p̄mittit. **S**ed q̄ uidetur sibi q̄ a plāta pedis usq̄ ad uerticē ip̄e totus & intus & extra sit dei iniuria: ideo tanto excādescit odio cōtra se q̄ si nō timeret deū offēdere seipm totū si posset cōteret: ut lagūculā figuli cōtritiōe pualida. **T**ūc factus ē magis lamētoꝝ scripture: & ualde bene retorquet in se & ea recolligit p̄ scripturas: quia multa sunt & dolorose p̄clamat: & dolor mentis illius aliquando eū reliquat in contritionis lachrymas: & cū magno gaudio sue nihilis gustu ipm sic sub deo inabyssat ut clamat & dicat: peccavi super numerū arene maris & mltiplicata sūt peccata mea. **E**t non sum dignus uidē altitudinē celi p̄ multitudinē iniquitatis mee: qm̄ irritaui iracūdiā tuā: malum corā te feci. **E**t similia multa adducit. **A**liqñ uero duriori supplitio lachrymis priuat & contritionis dulcore: sed sic repelitur experiētia suoye maloye & sic p̄ tūc euacuat experiētia uirtutum in se q̄ i odiū sui torus diffecari uidetur & in eius mēte fit turbo tēpestatis quo experiētia certa qua sua malitia palpat tanq̄ hūilitas ex una parte pugnat & una data superbia cōtra se ipsum & in magna p̄e tota sancta sic cū ex alia parte facit excādescere in iram & horrorem totus esse sui qd̄ cōfringitur & desiccatur: stridet dentibus: & quasi i om̄nibus ossibus cōquassatur: & se sepe pugnis pcutiens affligitur fortissime q̄ cōscientia eū retrahit a sui dilaceratiōe totali q̄ sic amare gustū hēt de odio sui q̄ uidet sibi q̄ suorum dolorū remedium foret si totum se dentibus rodere posset. **T**unc & locū solitudinis petens nō cū lachrymis q̄ ignis iracūdie sui quasi omnes cor

poris humores absorbit: sed cū terrifico rugitu tā dolorosos rumores mittit ad celos: q̄ q̄si ictus fulguris de suo corde ad cōfringendū celū uidet exire & in principio quasi p̄pe desperationis foueā tñ multū longe a desperationis malitia clamat. **V**t qd̄ deus tardas me suffocare in penis? **Q**ui cepit ipse me cōterat soluat manum suam: & succidat me: & hec mihi sit consolatio: ut affligens me dolore non parcat. **T**uncq̄ in odiū sui rugitus & cōmōtiones tales facit in uentre suo tamē mentis q̄ corporis: q̄ uidetur quoddā infinitū tonitruū: qd̄ in nubis cōstrichone iactetur. **P**uto autē q̄ inter dolores uirtuales iste sit magis afflictiuus: & magis corrodere uidetur omnes potentias tā mentis q̄ corporis: & in tantū alcēdit: q̄ anima potius eligeret oīa martyria que unq̄ fuerunt facta q̄ tanta dolore diffecatione p̄scindi. **E**t in isto solo filio uidetur flare senti mentū gratie ipsius anime: q̄ deū nollet offēdere p̄ omnibus bonis & malis que possent fieri uel appeti a mente creata: & cū hoc solū nolit nihil aliud in se uidet & hec ē causa diffecatiōis p̄fate. **Q**uādo uero post istas diffecationes mentis sicce diuino effectu incipit fluere in lachrymas dolorosas cum tanto dolore: & cō tantis lachrymis: & cum tā alto clamore si liceat: imo aliquando licentiā dolor usurpat: clamat & dicit. **E**xurge quare obdormis domine? & similia quia non solum sanctos & angelos & ipsum deum pietatis fontē uidet ad sui miserādū inducere: sed & celū & terrā & isēbiles lapides secū ad lamēta p̄uocare uidetur: uidet q̄ celis ip̄e prope rare. **O** celi estis uos facti saxei q̄ p̄ uos nec ros nec pluuia distillare uidetur. **S**ū ego mons gelboe: **V**iri dauid maledictione dānatus a quo uel saltē p̄mitie spūs effugant? **E**t tu deus cui p̄piti ē miseri ri semp & parere sola te mea uincit malitia: q̄ continēs i ira misericordias tuas. **I**mpossibile autē esset exp̄mere quot lamētoꝝ & flagelloꝝ genera in illa mente formātur. **P**er istas autē alterationes cōsolationū & tribulationū tandiu mētē ducit altissimus: q̄ diu putredō sue reputationis educat ab afra ctuosis cauernis mēns illius: & donec eā sic suis repleuerit ignominis q̄ nūq̄ possit de se nisi malū sē tire: tūc eam mortuā sub suis pedibus sternit. **S**icut in superiori est supra descriptum statu. **I**n his enim tribulationibus est nexus coniunctionis istorum duorum statuum. **E**t quia in his tribulationibus ē: sciat se appropinquare ad ostium: quo in sponsi introducatur cubiculū. **S**icut autem tu uides q̄ arbores momenti modici parum in sua radice figuntur ut cucurbita. **A**rbores uero alre stature & duratiōis magne longiori tempore & profundius figuntur. **S**ic benedictus & sapientissimus deus & secundū q̄ animas ad maiores p̄fectiones alciuit. **S**ic eos in experimentis proprie malitie magis affligit: ut profundius in humilitate fundentur. **E**t quia quanto natura est nobilior: si sit infecta tanto est ad sui reputationem procluior. **I**deo sepe tales mirabilibus cōfractiōibus q̄stat: & supbas cog. mentes p̄e

modos sup̄tus dictos tā diu p̄ istas angustias circū
rotat donec totalit̄ cōfracti mortui a se trāseāt & in
istis altissimos statūs formet. **S**epe āt facilioreſ uias
tenet ipse spiritus: qui ubi uult spirat: & uocē eius
audis: sed nescis unde ueniat aut quo uadat: lo. iii.
Mēſura iſtius crucis eſt ſcđm quantitatem deſi
deri quo ad ſup̄iores ſtatus perfectionum aſpirat.
Ad uidendū autē quo modo in iſta cruce quā in
ſequēti diuerſis gradibus mens proficiat in deū: &
quomodo diuerſis gradibus recepte gratie mēs ī
ſuo malo deſiciēs ad perfectionē formetur: multū
ualet quod dicit **Gregorius. xxii. Mora. ca. xviii.** ſu
per illo uerbo lob: ca. xxxi. **E**t in humero meo por
tem illū: ubi dicit q̄ cum mens a uite corruptibilis
amore diuerſit: quaſi q̄buſdā cordis paſſibus ad ī
teriora proficit. **E**t ibi dicit q̄ nemo repēte fit ſum
mus: ſed dū quotidie p̄ perfectionis mentū mēs in
altum ducit: ad h̄ aſcenſionis cuiuſdā gradibus pue
nit. **D**e quibus ſubdiſ. **P**er ſingulos gradus meos
pronūciabo illū. **E**t adducit uerbū p̄s. **D**eus in gra
dibus eius cognoſcet. **E**t illud ſcđm aliā translati
onem. **E**xercitatus ſū & deſecit pauliſp̄ ſpūs meus.
Et dicit q̄ ſp̄itus hoīs ē ſpūs elationis: & q̄ p̄ oc
cultam gram ad amorē dei tempata deſup̄ menſu
ra proficimus: q̄r q̄to in nobis quotidie de dei ſpū
uirtus creſcit: tāto noſter ſpūs deſicit: & q̄r malum
nēm nō a nobis ſubito penitus amputat: bñ pau
liſper deſeciſſe dī. **T**ūc uero in deum plene profici
mus: cū a nobiſp̄is ſūdus deſecerimus. **E**t ponit
exēplū a dño in euāgelio traditū: ubi dicit: per qua
litates frugū diſtincta ſunt incrementa mentoſ: p̄
mū herba: deinde ſpica: deinde plenū frumentū in
ſpica. **N**ā pauliſp̄ in unaquaq̄ anima inſne gr̄e hu
mor exuberat: ut herba in frugē creſcat: & ideo ne
mo proximū cū adhuc herbā uidet de frumēto de
ſperet. **I**tē ponit exēplū de **D**aniele q̄ cū audiuit
uocē āgeli iacebat in trā: poſtea erexit ſe ſup̄ genua
ſua. **T**ertio ſtetit: rectus & tremēs. **N**ā iacentes uer
ba dei audimus cū ī peccatis ſumus. **S**up̄ genua ue
ro erigimur: cū p̄ficiētes cor a frenis ſeparamus.
Poſtremo erecti ſed tremētes ſtamus: cū a terrenis
deſideriis p̄fecte ſubleuati: uerba dei quo plus co
gnoſcimus: plus timemus. **I**tē ad idē facit qđ gre.
dicat ibidē. xxxi. **M**o. xxix. & v. ſequētibz captis:
in q̄bus dī quō miles dei a p̄mea cōuerſatiōe p̄
ficiat: & a minimis ad maiora ſuccreſcat: & quibus
gradibus ab iſimis ad ſup̄na pueniat. **P**rimo. n. ſu
ſcipit ſien fortitudinē: deinde facit peccatorum con
feſſionem: poſtea incipit ſe ad alia in quibuſdam
ſuſtollere: & in quibuſdā inherere terre: q̄r cōuerſi
onū inſtra bonis malisq̄ moribus ſunt p̄mixta: de
inde cogitās de futuro iudicio letat̄ panē & timet:
quia iſchoatis iā bonis: ſpe de iudicio letus: & nec
dū finitis oībz malis p̄fecte ſecurus non eſt:
ſed eſtimans ſeruile dominicā preſentiā formidat:
diſcit iudicem diſigere: & timēdo renuit timere: &
conſiderans formidinem pro carnali actione oriū:
incipit carnē per abſtinentiā domare: deinde tāto

ſublimius fraudē hoſtiū cōſpicit quāto diſtinctius
corpus propriū quaſi hoſtium adiutorē premit a
deo: ut etiā in alieno corde huiusmodi tētamen
ta deſp̄ndat: & a mēte proximi imundoḡ ſpūm
acceſſum prohibeat: de q̄bus callidus hoſtis terri
biliter dei militē tentat: & ſi ſup̄are nō pōt: ſaltē ſu
perare conat̄: ut uel ſic is quē defendere conſueue
rat perimat. **S**ed miles dei non p̄pterea curā proxi
mi dimittit: nec tētationibus cedit: p̄pter quod do
loſus hoſtis ad actiora tentamēta ſe uertit. **T**entat
enim dei militē nō ſolū de manifeſta nequitia: ſed
etiā inſidioſe de uirtutis elatiōe: necnō quedā diſſi
cultates perplexe eius conatibus opponūt: ſed ip̄e
contra tot argumēta belloſ: ſciſm̄ diſcutit: & q̄
quid in ſe tētenū repperit: quotidie proficiendo
conſumit: & propter aliū quod prauē ſuboritur:
agere recta nō metuit: & ad agēda fortia ante inſo
nancia tēperamenta non trepidat: imo & de tenta
tiōibus exultat: quia tāto robuſtius uirtutes cuſto
dit: q̄to ex tentatiōe concuſſus infirmitatem ſuam
humilius agnoſcit. **D**einde proficiens longe preno
tat de unaquaq̄ re: cuius uitii pugna ſuccreſcat: ac
mala inſidiatia cōſpiciēs: primo ne mala quelibet:
ſecundo ſero conſiderat ne incaute bona faciat: &
poſtq̄ praua ſubiecerit: etiā ip̄a ſibi ſubiicere recta
contēdit. **E**t quia ex bonis mala oriūt: uigilātī ſtu
dio cōſpicit quomodo ex doctrina arrogatia: ex iu
ſtitia crudelitas: ex pietate remiſſio: ex zelo ira: ex
māſuetudine torpor onatur: & ideo ab eis cauēt.
Quia ergo ſua cogitatione omne uitium prius q̄
ſurripe poſſit aſpicit: ac etiam perpendit: que turba
iniquitatū proruat: ſi mala a ſe igredi uel pauca p̄
mittat ſagaciter deprehendit: tam capitalia uitia q̄
alia ex eis naſcētia: & ip̄a omnia prudent̄ deuitat.
Hec omnia prolixē deducit **Gregorius**: ubi loq̄ns
de equo quē dominus lob deſcribit. **Q**uita crux
eſt incipiētū: que proprie conſiſtit in fuga pecca
torum mortaliū: timore ſupplicii: & amore premiū
mixto tamen cū hoc amore dei. **S**ed in iſtis iſimis
raro uenit in eor̄: mēte amor dei: niſi p̄dictis dua
bus circumſtantiis ſuſtentatus. **I**ſti multū ueſtāt
adhuc circa amorem ſui. **S**ed qui ſolebāt amare ad
delectamenta carnis: & mundi uanitates: & fugas
corporaliū paſſionum: modo ſe amant ad fugien
da eterna ſupplicia propt̄ ſuum dānum: & ad acq
renda celeſtia premia propter delectamentum pro
prium quod ſpectāt. **I**ſtis propter ſuam debilitatē
parum poſſet ſapere amor dei: niſi ipſum conſide
raret ut utilē ſibi: & ideo in chriſti paſſionem ſeru
atur cum multa compaſſione: quia eam pro eis ſu
ſtinuit: & libēter deplorant dolores ſui corporis:
quia adhuc paſe intrant ad illos mentis conatus:
& multū dulciſ ferunt in chriſtum: cogitantes q̄
cum iſta doloroſa morte eos ex magno amore ſal
uauit: & quia paſe habēt de lumine: magis ex iſto
reſpectu ferunt in chriſtū paſſum: q̄ in eo q̄ in ſua
morte tantū reſulit in chriſto altitudo ſuage uir
tutū: & tā ſublimis honorauit deum. **Q**uia uero

multū ipi adhuc semetipfos diligunt: nec nouerūt quid ē esse abnegatū sub deo & quomodo omnia optime facit: licet hoc cū labore credant: ideo sepe querunt & admirantur quare deus tanta uoluit sustinere: cū posset solo uerbo saluare: & quare sic uoluit ab electis semp in doloribus uitā dūci. Et quia adhuc sumi uitioꝝ flant in nanibus suis licet propē cas predictas peccata fugiant: tamen est eis magna pena opera abstinētie facere. **Quia** uere semiplene ad perfectionē aspirant: & eā adhuc nō cognoscūt in habitibus mentis: ideo ad eam nituntur in austeritatibus corpōis: que q̄ sunt laboriose multū: magni ponderis ipas reputāt apud deū. **Et** quia benignus deus sepe eis nouitales seriores p̄gustādos tribuit: ex quibus ad tempus sepe cū multa facilitate omnia austerā supportant: credunt iā se perfecti onis culmē attingere: qđ tamē adhuc cognoscere non merētur: pp̄ qđ sicut modicū experti se facile enūntiant: & de proximis multipliciter hinc inde sententiant: & sepe uiros perfectos qui iam macerauerunt carnē: & pp̄ perfectionē mentis se portant carne p̄mortuos: ex quibus debilitati corpori condescendūt: carnales iudicant & a spū excedisse. **Et** ut breuiter tibi dicā suo ibuti sensu uellēt omnes ad sui similitudinē regulare: & quicquid eis nocet pp̄ suas miseras: credunt omnibus mortifere: & quicquid eis p̄fuit ad fugiendū peccatū: & adhuc est eis necessariū pp̄ sui p̄pinq̄ritatē ad ipm: totū uolūt a quocūq̄ seruari. **Quod** si non fit: lacerant detrahunt: & dicunt tales de spū nō curare: pp̄ quod talibus pōt spūs perfectiouis dicere. Inimici nostri sūt iudices. **Quia** uero tales m̄tū se & sua diligūt: ideo quasi omnia p̄pter suum p̄fectū faciunt: & de suis spūalibus bonis ualde parū essent p̄ximis liberales: unde & orationes suas & omnia q̄ faciunt solum ad suā salutē retorquēt. **Et** si aliquando p̄ aliis psalmos uel missas dicunt: multū se eis seruire estimant & ponderāt. **Et** ut breuiter tibi cōcludā sicut parū intrinsecant in cognitione dei: & sic etiā pax intrinsecatur in amore dei & p̄ximi: & nisi deus statim in omnibus ad nutū satisfaciāt: conquerūtur & gemunt: & q̄si de omni re sibi displicibili que eis accidit unā longā texturā tribulationū cōponūt: etiā de qualibet trupha. **Et** sepe contingit q̄ opera sua ualde modica tanti meriti estimant q̄ magno puncto ē deus uide retribuat tantū bonū. Sed posset deus eis respondere sicut & facit cū postea eos illuminat: q̄ clauahominis fatui non est tāti precii quāti a sua stultitia ponderatur. **Attende** autē q̄ istoz imperfectoz quo ad presēs triplicat differētia. **Quidam** enim sunt quos intendit deus per diuersos gradus paulatine perducere ad perfectum. **Quidam** uero sunt qui pharisaica p̄sūptione sui imbuti suas imperfectiones perfectiones credūt: reputāt & defendunt. **Quidam** uero qui licet suas imperfectiones cognoscāt: & perfectos reuerant & diligāt: p̄prio tñ amore recurui & pax diuino igne inflāmati: quia ad salutē suā statū quē habēt sibi credūt suf

ficere: non satagūt p̄ficere & forte intendūt in cursu sue pigritie grossa peccata cauendo cōcludere di es suos. Istis est durx penitētiā facere nisi quā nō possunt uitare: tñ adhuc aspirant ad bonū: & qđ in se nō possunt uel uolūt: in aliis diligunt: & deuota mente se illoꝝ mentis ipfos defendēdo cōiūgūt. In his sepe cōtingit: q̄ merito istius boni deus ipos a proprio torpore excutens ad uiam p̄fectus uel p̄fectionis adducit. **Et** q̄ isti ex sua imperfectiōe appetunt statū honorabilē inter illos cū q̄bus uiuūt: deus sepe occulto beneficio illos a suo appetitu defraudat: & illū quē diligebant mūdiciū eis cōtribans & destruēs sic confusos ad sui cognitionē adducit. **Raro** enim contingit q̄ affectus dilectionis ad bonos: & ipoz deuota defensio nō finaliter attrahit p̄ diuersas uias defēsores ad currēdū post eos. Illi uero qui spū pharisaico ibuūtur multis scaturiūt malis: sepe enim cōtingit q̄ occulto iuditio magis q̄ bñficio dei eis datur austeritatis spūs & cuiusdā compositionis moꝝ: quibus ad p̄latiōis statū idonei iudicantur. **Et** q̄ isti semetipfos ut dictum ē supra: & omnia sua estimant ualde magna: p̄lationis offitia cū multa auuiditate ābiant: & tamen sepe cū impudētia cauillosa & astutia uulpina pcurant. **Et** licet raro contingat q̄ i talibus ipsi non possint suas presumptiones aduertere: tamen proprio amore ceci semetipfos deludunt: dicentes q̄ hec cum sua multa pena faciunt: propter honorem dei: & cōmunis boni: & quasi uidetur eis q̄ ad hoc deus eos creauerit: ut ex suis sufficientiis: alios regentes aliis preferantur. **Isti** singulariter gloriantur in poploꝝ fama: & quicquid in se superficialis uirtutis potest cognosci: totū portant in oculis populorum: & q̄ per tales sepe populus uidetur spiritualem uirtutē recipere: istam suā uanitatē q̄ toti sunt fumus sibi ipsis abscondunt sub honore dei: & proximorum salute. **Et** hic currunt illa malla uitia: q̄ in alia cruce tibi descripta sunt supra. **Specialia** tamē mala hic se quuntur: quia in peiori istius radice fundantur. **Ut** autem tam reprehensiones interni a filatus: q̄ etiā auctoritatum sanctorum ualidos ictus possint a sua correctione excludere: qui uanitatis uitium effaciter arguunt: statim clypeum uane excusationis opponunt: dicentes se non querere honorem proprie persone: sed religionis uel societatis sue. **Et** quia talis status habet aliquid igneum: non uitat grossa peccata: & uirtuales operationes aliquas opatur. **Quia** uero reliquis peccatorum spiritualium & sepe gula: & uestimentorum & aliorum que uidentur licita suo corpori detinetur: idcirco quasi omnia offitia sua spiritualia sub specie utilitatis dātium & sub pretexto q̄ ampliet diuinum cultum: & quasi: sub misericordie actu quo abunde teneat suum collegium ad questum temporalium nitē ordiare. **Nec** dicit se simoniaicum: quia dicit q̄ principaliter itēdit honorē diuinū. **Quia** uero populus nō dat libēter nisi illis quos reputat idigere: & in magna scitate p̄sistere: cum multis similitudinibus

oculis populorum sepe falsas pretendunt idigentias: & mentiuntur cruces austeras: & simulat pro eis oīones longas: & modis quibus possunt nituntur eis ostendere statum suū omnes alios status superare. Et si quis onat spiritus qui uias uere perfectionis appetat per exemplum perfectionis: quia tales pharisei uident per ipsorum uitā suos denudari defectus: & id quod esse perfectionē ostendebant populis: apparet uiri orū caterua: ex quo sequitur quod deuotio populi ad eos minuitur: & durius sequi formidat: ne eis temporalium abundantia subtrahatur: contra talem spiritum se armat: dilacerat: & suffocant: & sepe si detur facultas duris persecutionibus annihilare nituntur: dicentes talem spiritum esse superstitiosum: & perfectionis non tenere regulas: sed potius esse hypocritas: & propi capitis: & quod nolint sequi statuta maioris: & seniorum exempla: seipsos seniores uocantes: cum tamen non senectus temporum sed probatio uirtutum senes ponere debeat in exemplum: cum tanto iunioribus ex sua infestatione sint peiores & plurium aggregatiui defectum: quanto in eis a iuuentute sua semper de malo in peius excreuisse noscunt: que eos nunc ad tantā deducunt infamiam: ut fraterne inuideant gratie: & ueritatem uelint nolint agnitā prosequantur. Ipsi enim a iuuentute sua seniorum suorum priorum perfectionis statum fundantiū dimittentes exempla: transgredientes statuta: & paulatim defluentes ad imā: sic demersi sunt in baratū uitiorum: ut ita occulta mens eos tenere diligens: & cum tota qua potest sollicitudine uitā illos examinans non possit cognoscere uel uidere quod tales sic particulariter in omnibus decedentes: possint dici in numero saluandorum: cum in eis aperte sue professionis fractio uideatur. Eorum autē altera superbia meruit eos sic execrari horrende: ut cum ipsa pertinacia uitia sua tanquam uirtutes defendat: & horrendas tētatōes seu transgressiones communes utilitates ostentare nituntur: & in sanctis uiris spiritu ueritatis accensis: uirtutes esse uitia mentiuntur: & sacre obediētes regule: quia eorum uitia fugiunt: nominat transgressiones: & eis nomina infamie multe reperiunt: & insidantur ipse: ut in eis possint maculā repperire: & si quē defectū in eis ex sua infirmitate reperiunt: illū magnificant & diffamant: & ut horrendū flagitium dura punitione confundunt: & quantum possunt nituntur studere ut spiritus perfectionis talium sic diffamet: quod a populo sic contēnatur quod in suis miseris & miserabilibus uitis nomē perfectionis remanere solummodo uideatur. Taliū malitiam Gregorius xxvi. Mora. ca. xxvii. aperte describit: d. Sancti uiri aliena etiam parua mirantur: sua uero magna despiciunt. At contra arrogantes aliena etiam magna despiciunt: sua que uel parua sunt admirantur: & plerumque de suis malis bona estimant: de alienis autem bonis mala sentire non cessant. Nam dum propriā gloriam querunt: perniciose student ut quicquid uirtutis ab aliis agitur: iniquitatis nota lacetur uel uitio: & bone actionis pondus uertitur in maculam criminis. Hi dicentes se christum colere: cum

potius persequuntur: & moysi se dicentes discipulos esse: patrum leges euacuant: dum dicunt se seniorum sequi exempla seipsos seniores uocantes: cum tamen non senectus temporum sed probatio uirtutum senes ponere debeat in exemplum &c. ut supra. Licet autem eorum uitiositas menti illuminate pateat: & perfectiones uirtutum uirorum spiritualium quos persequuntur: christi solari luce clarescant: tamen ex sua ambitioe & malitia excecantur: ut persequentes christum in eis iactent: & dicat christo obsequium se prestare: imitatores impiorum iudeorum quod dicentes se honorare deum patrem: crucifixerunt eius filium: & dicentes se discipulos Moysi: & obseruatores legis crucifixerunt illum prophetā quem eis dixerat: & finē legis christum abominabiliter reiecerunt. Sic & hi impii & ceci dicentes se christum colere: & eius euangelium se uare: ueritatē euangelicā & perfectionem uitę christi in suis pauperibus crucifigunt.

Nota autem illa octo uerba: que contra phariseos christus pronūciat Matthei. xxiii. ubi uocat oīes ipsos cecos: & si applicare sciueris: uidebis istorum malitie cōuenire: imo nec laborare oportebit: quia aperte & dare ipsorum malitia applicabit: si tamen ipsorum malitiā non ignores & uitia. Infelices hi ad quos phariseorum uitia transferunt. In his relucet egyptiaca malitia & herodiana crudelitas: quia nascentē christum per uirtutis spiritum in suis pauperibus persequuntur: quasi melius fuisset illis si in secularium defectibus remansissent: quod sub scola humilitatis iesu christi superbiā addiscerent: & sub paupertate eius questum auaricie facerent: & sub eius crucis specie delicias medicaret. Istos uidetur christus describere cum loquens phariseis dicit Matthei. xii. & Luce. xi. Cum imundus spiritus exierit ab homine: ambulat per loca arida querens requiem & non inuenit: tunc dicit. Reuertar in domū meā unde exiui.

Et ueniens inuenit eam uacantē: scopis mūdātā & ornatā &c. Spiritus imundus est secularis uite lapsus. Iste tunc ab homine exiit: cum statum religionis assumit: ambulat per loca arida ab humore gratie: quod circuit offēdētes circa secularia: ibi regē non inuenit: quod sicut dicit Iob. xxx. Absorbebit fluuiū & non minabit. i. secularē statum trahit ad suū consensū: qui status licet sit dictus imediate aridus propter defectū gratie: uocat tamen fluuius propter aquas lasciuie: & propter lubricū multiplicatē culpe. Hūc ergo absorbet & non minat: quia seculares decipit & non contētat. Habet enim fiduciam quod iordanis infuat in os eius. Iordanis. n. interpretat descensus humilis: & significat statū religiōis. De hoc statu hēt fiducia quod in os suū infuat: quia eius humilitatē per presūptiōis spm: & per alios modos lapsus maculat festinat. Et hoc ē quod dicit: Reuertar in domū meā unde exiui. i. in religiosam aīam quam prius possedi. Videt autē eā uacantē: scopis mūdātā & ornatā. Vacatura in istis ē defectus perfectionis pmissa.

Sepe. n. in istis contingit: quod nunquam ad perfectionem sue professionis: nec aspirauerunt desiderio: nec

perinixerunt actu extrinseco. **M**udatura scope est exclusio secularis uite: qua illos grossa peccata que cōter seculares cōmittunt: uitant ab istis. **O**rnatura ē quedā religionis apparentia qua cōmōialiter culti sanctos & cōpōitos in aliōg oculis se ostēdūt: & etiā sepe tales semetipsos credunt. **E**x his duobus diabolus plene confidit q̄ mētem talē p̄ ipū alia uitia possidere possit. **V**nde uadit & assumit sep̄tē alios spūs nequiores se qui sunt hi. **P**rimus spūs p̄sumptionis & superbie & maxime de statu sancti tatis & p̄sidentie & regiminis aiay. **S**ecūsus spūs uanitatis & uane glorie & maxime in exterioribus cultibus hypocritalis apparētie & faustuositate sup̄stitionū suay. **T**ertius spūs rapacitatis & auaritie & maxime expoliationū paupum & questus pecunia rum sub sp̄e honoris diuini cultus & exaltatiōis sui status. **I**n quo implicat symoniaca uenditio spūali um offitioy: & uenditionis missay. **E**t est hic mirabilis error: q̄ cū ipi abūdēt & affluant: qd̄ patet tā in excessibus edificatiōy q̄ uestium: q̄ etiā cōiuiōy suoy: nulla misericordia ferunt ad paupes: quin & ab eis incōpassiue recipiant elemosynas: quibus indigerent ipi paupes plus q̄ ipi rapaces: qui quidē pauperes sepe sibi subtrahūt necessaria: ut possint istis tribuere: & dicunt: dominus retribuet eis plura. **E**t dispensationes incertoy & testamētoy tāta uoracitate sibi assumūt ut sepe nulla uel modica p̄cetens egēs distribuēda relinquere uelint: quin potius si aliq̄ iuētūt siue seclares siue alii q̄ suā noscentes abūdantiā & rapacitates p̄dictas de aliis egēs & poplīs & uiduis & uerecūdis paupibus curā gerāt: & p̄dictis copiose n̄ tribuāt. **S**ulcitāt cōtra illos bellum & dicunt q̄ sunt in discreti & in deuoti in deum: q̄ meliores paupes non cognoscunt. **E**t si alii qui eoy edificia excelliua reprehēdunt & dicāt eos tēpore caritay & guay & necessitatū cōium de paupibus p̄y curare: & minus abunde omnia ad se trahere: dicunt tales reprehēsores: uel sibi non dātes similes esse iude qui pietatē redarguit magdalenae. d. quid perditio hec: potuit enim istud uenūdari multo: & dari pauperibus. **M**atth. xxvii. **E**t illud. Pauperes enim semper habebitis uobiscum: me autem non semper habebitis. **C**ū tamen ecōuerso: posset eis dici: q̄ cū ceteri pauperes alii satientur & sepe si boni sunt receptis iolis necessariis alia renūtiēt largientibus: hōy irrationabilis rapacitas semper hētur ad extorquendū pata. **Q**ui si de elemosynis in aliis nō egeāt: mutant loca de locis aptis ad spirituales gemitus transferentes se ad seculares tumultus: diuunt edificia sepe sufficientia & bona & mutātes quadrata rotōdis: q̄ semetipsos ī uirtutibus altēdificare nesciunt: & nolūt semper in distractiuiis negotiis occupati: nūc cōfessiones & familiaritates diuini: nūc sepulturas usurariorū cū delusoriis cōtractibus ad se metipsos attrahūt p̄p̄ lucrū. **I**ta q̄ ipoy auaritie uidetur p̄phas & nephas insatiabilis & inexplēbilis appetitus. **O** philsci cecī hecne iste est paupertatis amor & euangelice perfectionis status

& emulatio pēurie paupis iesu xpi? **S**ed cui loquor? **F**atius sū uel ad minus ab eis fatius reputabor: q̄ excecāt in operibus suis dicūt se cū magdalena ungere pedes dñi: p̄p̄ quod per totū mūdū debet suorum excessiuoy edificatiōy mēoria tanq̄ rectū christi euāgelii dilatari: & omnibus appere q̄ ipi sūt uerī cultores dei qui tanta in ecclēsiis & locis suis expendūt. **E**t q̄ de talibus multi murmurāt: & spūs qui oritur in uiris uere p̄fectionis talia euidenter mala ostendit. **I**deo sequitur quartus spūs neq̄ in p̄fiscis p̄dictis. **S**pūs murmuratiōis & inuidie: quo detrahunt bonis & eoy operibus uirtuosis: ex quorū cōsideratione in oculis populoy eoy remissā uita uilescit. **A**d quē sequit̄ quintus spūs neq̄. **S**piritūs ipugnatiōis ueritatis apte: quā ueritatē q̄ mordet eoy malitiōsā uitam: sustinere non possunt. **E**t ad hec sequitur sextus spūs. **S**pūs excecationis uolūtariē quo ipi nitentes sua remissā defendere & colorantes appenti scopā cerimonialis status sui scripturas deprauant ad suos colorandos excessus & eas nitunt̄ ad hoc attrahere repugnātes. **A**d quod sequitur septimus & ultimus spūs omnium malorum suorū consumatio. **S**pūs obdurationis obdurate & finalis impenitentē qui in eis ex p̄dicta cecitate insurgit. **E**t ex istis sequit̄ q̄ nouissima istius hoīs in tali obsessiōe neq̄ spiritū multo fiunt peiora sua priori seculari & carnali uita: licet & sepe ī multis talium stent isti septem spiritūs neq̄ cum spiritū īmūditie occulto & palliato: propter quod dicit̄ q̄ istos assumit secū. **E**t quāto tales hypocrite dicūt & ostendunt plus se impugnare illū īmūditie spiritum propter populoy fauorem: tanto sepe eum ītimius receptāt hospitio ī occulto: licet cōmunis status istorum phariseorum magis sit in scopatura & ornatura p̄dictis quando aperte īmūditie se abscondit: ut possit mentes talium per septē sup̄radictos nequiores spiritūs plenius possiderē. **E**cce ad q̄ malum finem uenit corruptio status alti & negligentia ad perfectionis fastigia ascendendi. **A**bsit autem ut talium sic peruerforū hypocritalis penitentia possit dici uirtuosa crux sed magis supplicium latronis sinistri qui deum in pena blasphemia uit: & mercatio iude impij qui christum numero denariorum uēdidit: unde & merito laqueo se suspendit: quia dum aliis pant foueam persequētes spiritum innocentem in suis scelibus sepe sic pēdent: q̄ diffusis uisceribus suorū secretorum scelerum medij crepare uidētur quia manifestatis eorum defectibus ad magnum contemptum ueniūt in populo & clero. **Q**uorum consilium longe sit a me & ab eorum consortio me tam uita q̄ anima nunc sint disiuncta. **H**ec autem ideo sic seriose descripsi ut christi discipulus qui uult per uiam perfectionis gradatim incedere sciat istos discernere & eos tanq̄ omnis perfectionis pestem discat omnino cauere. **I**llos autem imperfectos: quos p̄ p̄fectum gratie diuina sapientia intendit ducere ad perfectum: quasi omnino separat a phariseorum

superiorio. Sed in defectibus aliorum imperfectoꝝ ad sui ipsos: hūiliationē sepe finit iuolui. Cōter tū isti paulatine formant & adducūt ad p̄cipiū uirtutū: que in cruce p̄ficiētiū sunt descripte: & nūc unā ueritatē: nūc aliā facit eos apprehendere: & sim p̄r in filiis uis ariditātū & defectuū & altercatō nibus nūc bonoꝝ: nūc maloꝝ eos incipit exercere. Quia uero iste status multū est adhuc de p̄ssus: male sciunt ponderare suos defectus & p̄fectus: & iō cū deū gustant: dicūt in sua quā reputant abūdātia. **Nō** mouebor i eternū: sed cito si dñs faciē auerte: retr: imo quia pp̄ eoz: ifectionē auertit nimiū cōtur bāt: unde oportet q̄ a uiris p̄fectis tales more p̄ uuloꝝ ad ubera supportent & in suis tribulationib: eis adiutoria experta p̄mittant: uerū ē q̄ non sunt sufficientes adhuc credere nec acquiescere ei q̄ est scdm̄ altā doctrinam sermoni: propter quod & p̄fecti debent esse docti: ut sic suū sciant cōtempore sermonē: q̄ eis sic cibis non suffocatiua oppressio: quod tā paucis est datum. **I**ste crux est paulatine suspirare ad uirtutes superius descriptas & sepe in suis operibus & doloribus multū sentiūt de afflictione: pagē de leticia: ita q̄ eoz crux non plene est equa: occupatio autem eis salutaris est occupari circa cogitādos actus uite christi: & maxie crucis eius & sic paulatine proficiendo pueniēt ad altas p̄fecti ones cordis iesu scdm̄ mensuram eis acquisitam a xpo. **N**ota uero q̄ multis aliis modis p̄nt sub his crucibus uariū status distingui influxiui spūs ie su: qui uanis & innumeris modis format sui corporis mystici membra. **N**ec sic p̄cisē distinguūt ista tus p̄dicti: qñ sepe inuicē misceant: imo sepe uicia infimi status aliqua remanēt per sapientem & iustā puisionē iesu in his qui p̄ grām suam tam substantialem in multis obtineant sumū gradū: nec concedi tur eisde posse operari in aliquo uirtutis genere si ne multa difficultate: quod aliqñ opant facili ter firmi qui ip̄ari gradu istis grām iesu xpi p̄cipāt: & hoc ut in eis oīum uirtutum custos & decor humi litas conseruet. **E**t sic patet q̄ diuersis modis i suis membris per afflatū sui spiritus crucifixi: iesus cruce datur: dum uario modo electi sue crucis simili tudini conformantur.

Iesus electam eleuans. Cap. xxxviii.

Ad loquendum de sacratissime matris nostre brissime uirginis marie consūptione & trāsi tu: incipio a uerbis deuotissimi eius filii bti **B**er. in principio cuiusdā sermonis de assumptione. Hoc inq̄ totum decurrat igeniū: & aureus sermo tota reluceat maiestate. **V**oluntaria oris mei bñpla cita faciat sibi dei genitrix: dñā mundi: celi regina: ipsa consensū acuat: dirigat stilū: & linguam paupis uenustiori respergat eloquio: illustret domū hanc da riori lumine: & suo conuentu suā p̄ntiā donare di

gnet. Sublimis ista dies est splendidior sole reful gens in qua uirgo regalis ad thronū dei p̄ris euehi tur: & in ipsius trinitatis sede reposita naturā ange licā sollicitat ad uidendū: tota cōglomerat angelorum frequētia: ut uideat reginam sedentē a dextris dñi uirtutū in uestitu deaurato in corpe immaculato circumdatā uarietate uirtutū: multiplicitate distictā. **H**ec est illa dies que celoꝝ officinas sublimiori gra du cumulat: ānua mūdo angelis continua: conti nuans hoīes angelis: & angelos hoībus felici fede ratioē cōiungens: hec **Ber.** **E**t de sua matre sacratissi ma uirgine maria iudicio meo nullus locutus ē de uotius: nullus feruentius: nullus copiosius: nullus sublimius: nullus iocūdus: nullus fecūdus: nullus dīcius: nll̄ us ad mouēdū peccōres & iustos ad ip̄ius m̄ris deuotionē efficacius. **S**ed & ipsa uirgo hōrata mater & dulcis iesus primus memorie **Ber.** dulcius sibi sublimē ipenderunt honorē: dū intra m̄ne as sumptiones solēnia ipsū adoptatum sibi ad m̄ num gremiū assumpserunt. **S**ed nūc ad stilū m̄ ne gr̄ie redeamus quā dñs iesus eius filius dulcis sime inuitauit: sublimissime eleuauit: triūphalissime ei occurrit: iocundissime eā glorificauit: potentissi me coronauit: imediatissime eā sibi locauit: & fontem diuinitatis eius plenissime referuauit. **S**ed de duobus primis principaliter nunc intendo dicere: de aliis uero in sequentibus. **S**ed an oīa uolo te scīr sicut dicit **Hiero.** si querat. **S.** qd post ascensionem & aduētū spūs facti brissima uirgo m̄r egerit: unū p̄ certo ē q̄ uirgo maria sancta corpe & mente per m̄lit: & dicit q̄ gabriel archāgelus ac si celestis pa nīphus intactā custodiuit. **E**t iōānes ap̄s cui xps eā de cruce cōmisit dicit q̄ eius uniuersaliter cōuer satio cū ap̄s usq̄ ad disp̄sionē eoz fuit: quos de i carnatione xpi & de resurrectione: & de aliis secte tis filii eos & ut pia mater instruxit: credo q̄ sibi mi rabilia dixit. **S**icut illa que āpius cognouit de ma gnifici filii q̄ sit datū uel donatū i hac uita omibus aliis quibuscūq̄ lo. tñ eidē amplius ac specialius us q̄ ad uite finē deseruiuit. **O** felix ioānes in oībus ditatus & doratus singularissimo amore dilecti tui iesu qm̄ p̄mo te de nuptiis quasi ad suū nuptialem amorē elegit: & uirginem mūdā ac si p̄pnā spon sū seruauit. **I**nter discipulos familiaris & dulcis se tibi exhibuit: pectus diuinū tibi ad recubitū strauit recedēs de mundo: te loco sui sue matri substinuit dulcissimis uerbis: de quibus supra dictū ē: & tāto tēpore te sue m̄ris sanctissime cōturbernio frui uoluit: nō nisi in oleo seruētis amoris te martyrizari sustinuit: ubi a pilis tpaliū te fecit abradi. **I**nfula tibi aeris turbine tranquillauit: & tibi una die totū decursū ecclēsie demonstrauit simul quasi omnia dona electis danda non solum in hac uita: sed quasi etiā in futura tibi sublimissima eleuatione: & delectatio ne iocundissima reuelauit. **A** ueneno nocementi te libez reddidit: tibi ē iocūdissimus cū dñsissima m̄re & ceteris ap̄s appatens ad conuiuium suum amorosissime inuitauit: & tali sufflatorio seraphico

ardore incendit: ut sic flāmeus ad suos eternos amplexus accederes: & ultimo in splendidissima luce: & dulcissimo & candidissimo manna te hanc uitam consumari fecit. Sic te priuans mortis dolore: sicut te a carnis corruptione seruauerat. In oībus his dilecte iohannes typum tenuisti illius felicissimi status: quem pre omnibus principaliter descripsisti ecclesie. i. finalis ad contemplationem per paupertatis spm̄ sublimissime eleuande. In cuius etiam signum omnium apostolorū ultimus post longū tēporis spacium felici somno nunc martyrio euocaris ad celum. **Hic** tantus ac talis fuit sacratissime uirginis singulariter uice omnium filius: unde **Ber.** dicit ipsum & gabrielem: duos uirgines comites per duos principales leones throni salomōici designari. **N**on intelligas autē q̄ curia celestis nec tota beatissima trinitas: nec iesus filius fuerint cōtenti unū uirgini assistere de ciuibz paradisi. **Nā** sicut sue regine & eterni dei m̄ri iugiter assistebat multitudo militie celestis exercitus & sublimissimo diuinorū gustu: ut supra primo lib. dictū est mater eius actu continuo in remissa permansit: unde dionysius cū ad eam uidendā itroductus fuisset: uidit tantū splendorem & angelorum multitudinem innumerabilem circa eam & propriam uirginem tāta luce fulgere: ut dixisse referatur q̄ eam ut deum adorasset p̄ magnitudine glorie quā uidebat nisi euangelica fuisset fide coactus. **C**ontinue ergo inflāmationes & iudicibiles anagoges cordis uirginis fuerunt inuitationes inestimabiles quibus ad pprie sedis filii uocabatur tranquillum. **N**ihilominus ipse dilectus filius: & sponsus iesus introducit **Canti. iiii.** **D**ulcissime matri blandiens: & eam ad celeste palatium iocunde inuitans. **V**eni ait de libano sponsa: ueni de libano: ueni coronaberis: de capite amana: de uertice fami & hermon: de cubilibz leonum de montibus pardoz. **N**on imerito ut ait Hiero. de libano: hoc est de cōdicatione uenire iubetur. **E**rat enim cācida multis meritorū uirtutibus dealbata niue cādidior spiritus sancti muneribus. **A**ttende autē i predicta inuitatione meritum: quia de libano: premium quia coronaberis: transitum intermedium ad quem inuitatur: ueni: ueni: ueni. **F**uit cācidata uirgo candore uirginalis innocentie: unde conceptus cordis eius quasi omnes nazarei fuerunt cādidiores niue: nitidiores lacte: sapphiro pulchriores **Tren. iiii.** **F**uit cācidata candore conuersationis honestissime & omni uirtute composita: ut illa p̄cipalissima uxor agni credatur: cui datum est ut openat se byssino splendenti & candido **Apoc. xix.** **O**mni enim tempore fuerunt uestimēta huius uirginis candida: & oleum eleuate intentionis de suo capite non defecit: & ideo iesus eius sponsus & filius eam commendat. **d. Cāti. i.** **T**ota pulchra es amica mea & macula non est in te. **F**uit cācidata cādore sapie: quia fuit candor lucis eterne: & certe speciosior sole. **Nā** secundū **Ber.** profunditate sapie ultra: q̄ credi ualeat beatissima uirgo mana diuine

sapie penitruuit abyssum: & quantum conditō creature patitur illi luci inaccessibili uidebatur imersa: quod sicut est uerum in patria. **S**ic fuit etiam uerum in uia: secundum q̄ patitur conditio peregrina. **H**uic ergo tali ac tante triplex inuitationum facit iesus sponsus. Siue propter triplex meritum: siue propter triplex premium: siue propter triplicem transitum: siue propter ipsius transitus triplicem respectum. **Nā** sicut tripliciter candidatur: sic tripliciter coronatur ut infra dicitur: & nunc tripliciter inuitatur. **V**eni ergo uirgo de loco miserie huius mūdi. **S**urge ergo propera amica mea & ueni: huius uite relinquendo miseras: propter quod addit **Canti. ii.** **C**olumba mea in foraminibus petre in cauerina macerie. **Nā** p̄ns corpus quasi plenum foraminibus sensuum: & penalitatibus passionum: merito comparatur petre perforate: & macerie depulse uel pro tanto uocat eam columbam in foraminibus petre in cauerina macerie: quia q̄diu uixit dilatato intuitu: & spacio uolatu per foramina passionum corporis iesu: & per cauernam uulneris lateralis continue i eius doloribus gemuit: a quibus doloribus nunc ad resurrectionis gaudium inuitatur. **V**eni secundo progrediēdo per chorū hierarchiarum celestium: nam inuitat eam iesus: ut per medium angelorum transiens eorum uallata societate: omnium creatorum spirituum superet dignitatē. **S**urge inquit **Canti. ii.** propera amica mea: columba mea: formosa mea & ueni. **I**am enī hyemps trāsiit imber abiit & recessit: flores apparuerunt in terra nostra: hi flores sunt angelici spiritus qui apparuerunt in terra ad sacram uirginem educēdam de huius uite ergastulo hi ascenderunt cum uirgie ascendente de super riuos aquarum: & sicut dies ueris &c. **T**unc ueni dulcissima mater sponsa & filia ingredere i hortum deliciarum ad secretum inaccessibile & delectamentum diuinarum personarum in medium trinitatis beatissime introducta: ueni ait. **Canti. v.** in hortum meum soror mea spōsa messui myrtā meam cum aromatibus meis. **C**omedi sauum cū melle meo: & bibi uinū meum cum lacte meo. **H**ic est hortus ille assuen benedicti dei qui regia manu & cultu confusus erat. **I**n hoc horto factū est grande conuiuium pro comestione & nuptiis hester: quam amauit rex deus trinitas super omnes mulieres. i. super omnes creaturas: & posuit diademata regni super caput suum & uoluit eam esse reginam. **I**stud ē diadema spei & corona glorie qua uirgo coronat ut intra trinitatis gloriam ipsa sola plus sit euecta: & plus beatissime trinitatis gloriam diligit: capiat & sentiat: & fruatur ea: q̄ omnis alia pura creatura simul sumpta: de cuius gloria post filium participant uniuersi: propter quod sequitur in autoritate premissa: coronaberis de capite amana & cetera ut ostēdat: q̄ sua gloria tantum redundabit in alios q̄ post filium iesum: ipsa est singularis rō salutaris peccōz. **Nā** in amore uirginis tā ipse iesus q̄ tota trinitas sceleratissimis peccatoribus frequēt

indulget. q. d. ueni dilectissima mater mea corona-
bens de capite amana: quia corona tua est tante po-
tentie: q. omnia quantūcūq; pessima scelera qui-
bus uolueris dimittentur: & in eorum conuersiōe
coronaberis. **A**mana enim inimicus ei: uel angusti-
ans eum: seu comprimens eum: aut coangustiator
eius interpretatur. **E**t potes uidere q. per scelestos
significat peccatores. **S**an. n. feros hermo anathema-
tizatio. **C**ubilia leonum sunt uiolente rapine sup-
porum quibus sine contritione quiescunt: pardi se-
cundum glosam propter crudelitatem uel uarieta-
tem malignarum artium: montium nomine signi-
ficant magnitudinem nocuenti. **D**e his omnibus
coronatur uirgo: uel eius meritis conuertunt: uel
eius meritis a suis filiis deuincuntur: unde per pre-
dicta nomina possunt intelligi diuersa uitia de quo-
rum uictoria tam in se: q. in dilectis suis uirgo glo-
riolissime coronatur: unde & rationem subdit prin-
cipalem: qua tam uirgo: q. alii coronantur. **I**nefti-
mabili amore filii dei: que in carnis assumptione ni-
mio fuit uulneratus amore: propter quod dicit uul-
nerasti cor meum foror mea sponsa: uulnerasti cor
meum in uno oculorum tuorum & in uno crine col-
li tui: unde ibi glosa dicit: pro amore tuo carnem su-
psi: & uulneribus primis in cruce uulnerasti cor me-
um. **N**am primogenita redemptionis filii sui iesu
fuit uirgo beata & plus pro ipsa redimenda uenit:
q. pro omni alia creatura. **I**n ipsa autem fuit duplex
unitas. s.

Lucidissime contemplationis: qua tota fuit unita i
filium: & fuit summa omnium contemplatrix:
propter hoc dicit. **I**n uno oculorum tuorum
id est in uiuifica attentione omnium tuorum cō-
templatiuoe aspectuū.

Perseuerantissime actionis. Ipsa enī fuit summa: &
quo ad aliquid sola dilectissimo filio iesu mini-
stratrix: & usq; ad finem sibi astitit donec expirans
in cruce clamauit. **C**onsumatum est: unde ad opera
sua ad honorem & ministerium filii & corporis sui
mista unitiue collegit: propter hoc dicit: **I**n uno
crine colli tui. Ipsa enim fuit collum immediate cō-
iunctum capiti iesu: per quā etiam ei totum corpus
iungit electore: uno ergo colli crine intelligit uni-
tas perfectiōis exterioris ministerii: nam capilli sūt
extrinseci & longi operientes collum. **N**otatur
ergo in summa duplex pfectio in hac sacratissima uir-
gine actiue. s. & contemplatiue pro quibus in ipsa
perficiendis iesus singulariter humanat & patitur:
propter quod in his se dicit uulnerari ab ipsa: licet
etiam possit dici q. ex hac perfectione uirgini data
per sue passionis meritum ipse ite uulnerat amo-
re & complacentia ad sue postulationis uerbū: ut
nihil negare possit quod ipsa petere uoluerit p re-
missione scelerum quorūcūq;. **A**d ostendendum
autem q. in utraq; uita predicta uirgo beatissima
fuit in omni perfectione consummata: & quanta pfe-
ctione a filio inuitata ascendit ad celum: ponit euā-
gelium illarum duarum fororum Marthe & marie:

per quas utriusq; uite significatur pfectio: unde &
illud euangelium mystice expositum ē totum glo-
riose uirginis matris dei: unde ibi describitur sue cō-
templationis perfectio in humili sessione ad pedes
iesu: & in auditu diuinissimi uerbi: & in optime par-
tis electione: que nulla uiolentia est ablata: imo nul-
la actiua potentia extrinseca interrupta. **S**icut de hoc
& de aliis eius uirtutibus supra primo libro per plu-
ra sunt dicta. **A**ttende autem quattuor circa con-
templationem uirginis. **P**rimū est tranquillissima
quietatio totius uirginei status: que catur a profū-
dissima anihilatione sui sub pedibus filii: in qua ani-
hilatione summe congaudebat se sibi filium super
poni. **E**t quia in his duobus est summa illuminatō
mentis: ita pro se q. pro aliis: & summum sentimen-
tum amaritudinis passionis iesu: & summum dñū
supra omnia impediencia statum mentis: & etiam
istud causatur ut plurimum a gratia precedentis su-
perne actionis. **I**deo pro his omnibus dī marthe. i.
actiue: erat foror nomine maria: que interpretatur
illuminata uel illuminatrix: stella maris uel amarū
mare: uel domina. **P**ro duabus autem conditōibus
. s. pro mentis quietudine & profundissima humili-
tate dicit: q. sedens secus pedes domini audiebat
uerbum illius. **U**bi & nota tertiam conditionem q.
sequitur ad duas primas. **S**icut enim nulla unq; crea-
tura uiatrix tantum habuit mentis fixationem & qe-
tudinem: nec tante profunditatis abyssum: sic nul-
la unq; ita attente audiuit per contemplationis trā-
quillum: nec intellexit sic sublimiter ipsum uerbū:
ubi & nota immediatum conuictionis gradum
ad filium quia sedebat secus pedes eius: quia eius
requies est immediate sub filio & super omnem ali-
am creaturam. **P**er istud etiam sedere secus pedes da-
tur intelligi: q. erat sibi delectabilissima requies i oī-
bus christi uestigia imitari. **P**redictam autem con-
templationis sublimitatem superlatiue iesus com-
mendat cum dicit: optimam sibi partem elegit ma-
ria. **N**am optimum est supra quod nihil est: & pure
creatura supra uirginem non est factibilis status seu
consignabilis. **E**t quia iste status est: datus uirgini
honorabiliter: ideo primo fuit sibi datum copiosis-
simum donum: unde hunc sublimē statum posset
mereri: ac per hoc eligere. **H**anc ergo dignitatē
uolens christus in ipsa exprimere esse ex merito ma-
gis dicit. **E**legit sibi: q. datum est sibi. **P**er istud autē
sibi datur intelligere huius status incommunicabi-
litem. **N**am purissima uirgo inuida non est: & iō
se totam quātum est ex se effudit gratiis filiorum.
Quāuis autem omnia meruerit post filium: &
in filio omnibus electis: gradum tamen maternita-
tis & ad illum sequentia non nisi sibi eligere potu-
it. **L**icet in ipsa omnes possideant hunc gradum:
sicut & in benedicto iesu omnes sentiūt se unitos.
Tangit etiam sue contemplationis continuatū
& non interruptum actum: cum dicit. **Q**ue non
auferetur ab ea: licet enim generaliter exponatur
quod contemplatio in patria non auferretur: sed

perficitur. Nihilominus credo q̄ singularem pre-
rogatiuam uirginis uoluit iesus ostendere qua sibi
in conceptione eiusdē iesu fuit datū: ut nlla alia oc-
cupatione uel causa: ex tunc optima pars contem-
plationis que posset dari in uia per interruptionem
actus uirgini sit ablata. ¶ Pro perfectione sue actio-
nis nota: q̄ sicut nūq̄ fuit similis contemplatrix: sic
nūq̄ fuit similis ministratrix: nam alii induunt pau-
peres de lana ouis: ipsa induit summu diuitem de san-
guinibus suis purissimis. Alii de panno: ipsa de cor-
pore suo. Alii pascūt pauperes de pane extrinseco:
ipsa pauit deum humanatum lacte suo. Alii suscipi-
unt pauperem hominem in tugurio: ipsa suscipit
deum immensum in corpore suo: cui peregrinatu
in terris ipsa facta est hospitium gratiosum. Alii pp
deum ministrant infirmo: Maria ipsa iesu deo i pau-
perculo corpore infirmato affectuosissime ministra-
uit: ipsum lauando: ipsum fasciando: in presepio re-
clinando: in brachiis baiulando. Alii consolant plo-
rantes homines: maria paruulum deū plorantē: &
ipsa cum iesu paruulo cōpassionato affectuose plo-
rans: ipsum dulcissime consolatur: & suauī allocutō-
ne blanditur. Alii sunt solliciti ne aliquid deficiat in
opi: Maria sollicitissima est ministrare & māibus la-
borare ut subueniat deo homini pro salute omniū
indigentium. In quibus omnibus hec martha que
interpretatur prouocans uel irritans: siue dominas
sua actione strenuissima diabolū prouocauit ad bel-
lum: & irritauit ad scandalum: & sibi dñata est i trū-
phum: ut merito de ea dicatur: q̄ martha latagebat
circa frequens ministerium. Alii incarceratos & uul-
neratos homines uisitant: & eis compatiuntur dū
uiuant: & mortuos sepeliunt: Maria deo homini ie-
su pro nobis capto & ligato & dura carceratione li-
gno crucis affixo: & uulneribus dilaniato tanto do-
lore compatitur ut sit inexpressibile etiam angeli-
ce lingue. Et quia stetit iuxta crucem in doloris for-
titudine: & nūq̄ per impatiētiam cecidit. Idcirco dī
Que stetit & ait. Et quia contemplatio diuinitatis
nihil sibi de doloribus minuit: sed auxit sicut dictū
est supra: idcirco introducit lamentari. d. Domine
non est tibi cure &c. Et quia sollicita ruminatione
omnium dolorum iesu: & eorū que circa ipsum fie-
bāt: erat tota cruciata doloribus: q̄d optime uidebat
iesus. Iō hoc grate recognoscens dixit sibi. Martha
martha sollicita es & turbaris erga plura. Solus at
iesus potuit hoc dicere: quia solus potuit maternos
dolores mēsurare. Porro ait unum est necessarium:
me iesum filium tuum mori atrociter: te matrē cō-
mori similiter: & mundum redimi liberaliter. Di-
uinitas quam contemplabatur maria optimam p-
tem accepit impassibilitatis: que sibi non auferetur
recepta morte in assumpta natura. Marthe reliquū
tur dolores passionis mee: & clauis: spine: spina: fla-
gella: clamores dolorosi: & aperta uulnera ruminā-
da: & sparsio sanguinis mei recondenda in amaritu-
dine cordis sui: & corpus mortuum cum mortali-
bus singulibus amplexandum: osculandum:

& sepulture tradendum. Marie reseruatur resur-
rectio immortalis: & gloria dei formis: quia chri-
stus resurrexit a mortuis iam non moritur. Sic er-
go uides quomodo per hoc euangelium utriusq̄
uite perfectio in dei matre uirgine commendatur.

¶ Potest etiam in hoc euangelio perfectio presen-
tis uite: & future glorie comprehendere uirginis ma-
tris dei. ¶ Nam primo comprehenditur perfectio
sue sanctificationis & uite ante iesu ortum. ¶ Secū-
do ipsius iesu conceptio. Tertio perfecta cum iesu
& post iesum conuersatio. ¶ Quarto eius felix as-
sumptio. ¶ Pro primo intrauit iesus in quoddam
castellum. Nam tunc primo intrauit iesus in eam
quando eam sanctificauit. Intrauit autem quoddā
castellum: quia tunc uirginem castellum fecit nobi-
le & singularissimum. Nam castellum tria faciunt.
Muri edificatio

Turris erectio

Et montis sublimitas uel uallis ministratio.

Muri edificatio fuit uirginitatis consecratio. Nam
in prima sanctificatione: fuit edificatum in dei ma-
tre uirginitatis sigillum: & impenetrabilis murus
uirginis mundicie. Et uere fuit structura muri hu-
ius ex lapide lapide. Erectio turris fuit platio hu-
militatis: qua de se in nullo presumens sollicita spe-
culatione precauit iacula hostis & humilitatis icti-
bus tāq̄ potentissimis sagittis superbum confodit
luciferum. Hec turris dauid ex qua mille clypei pen-
dent Canti. iiii. In gloriosa uirgine omnis armatu-
ra fortium: hec turris libani que est nasus sponse re-
spiciens contra damascum: quia sancta uirginitas
facit uerecundam uirginem & prudentem a longe:
refugiens omne quod possit murum uirginitatis
inficere. ¶ Eleuatio mōtis: uel edificatio uallis idē
signant. Nam montis subleuatio significat pauper-
tatis altum & perfectum mundi contemptum: hec
est naturalis mons euangelice eminentie: que &
ad nullum afficitur temporale sed in humano pla-
no fit arce fortalicium: dum circa murum terra eua-
cuatur & fit grande concauum: & significat pauper-
tatem que euacuat omne terrenum: ac per hoc fit
fortalicium inexpugnabile: & quietum sine timore
accessus. Et ideo in tali castello fit lectulus salomo-
nis pacificus & quietus. In tali castro est abundan-
tia celestis panis: & super eius muros angeli sūt cu-
stodes. ¶ Pro secundo dicit q̄ mulier quedam mar-
tha nomine accepit illum in domum suam. Nam
tunc eum suscepit: cum de eius utero iesus carnem
assumpsit. ¶ Pro tertio uero totum quod supra di-
ctum est de actiua & contemplatiua. ¶ Pro quarto
dicit: Maria optimā partem elegit: nam elegit op-
timam omnes alias superantem.

Claritate uisionis

Charitate fruitionis

Vicinitate locationis

Sublimitate honoris

Vniuersitate possessionis

Et uirtuositate influxus siue largitionis.

sic ergo uirgo gl'iosiss' ma dulcissime a iesu filio ad gloriā iuitat. **S**ecdo sublimissime eleuat: & ad hāc eleuationē potētissime exorat a filio: ut sibi uideat dicere illud **Esa. li.** Eleuare eleuare cōsurge hierl'm. Vere. n. ipsa fuit hierl'm tota pacifica: & tota de dei uisio illustrata: & cā ad eleuationē tā glorie mētis q̄ glonificati corporis iuitat iesus: ut ad sui similitudinē resurgat a mortuis. **Q**uis posset exprimere sublimē eleuationē quas uirgo beatissima suscepit a filiō dū hic uiueret: quas recepit dū ad gloriā hic trāsiret: quas nunc possidet: dū in throno glorie iuxta ipsum residet. **C**erte ineffabiles sunt oī lingue. **S**ed lingua scripture multis figuris hanc triplicem eleuationē nobis in uirgine māifestat dū eleuatā eam ostendit.

Dū hic uiueret in merito: eleuatōne gratiosa
Dum hinc transiret in premio: eleuatione gl'iosa
Dum sublimiter residet in patrociniō: eleuatione fructuosa. **E**leuata namq; fuit in carne uiuens.

Per eminentiam sanctitatis supra munditiam uirginum & angelorum.

Per excellentiam conuersationis supra obedientiā martyrum & confessorū.

Per euidētiā cōtemplationis supra sapiam prophetarū & ap'log. **E**t hanc triplicem eleuationē nobis ostendit scriptura in eleuatione arche. In eleuatione rote. In eleuatione aquile. **P**ro primo dī **Gen. vii.** Multiplicate sūt aque p exuberantiam grē sublimantis & sanctificantis. **M**ultiplicatio enī aquarū in archa: est plenitudo grāe in maria. Ipsa ē enī fons hortorū: & puteus aquarū uiuentiū **Canti. iiii.**

Et quasi hortus irriguus & sicut fons aquarū: cuius non deficient aque: **Esa. lviii.** **H**ec aque leuauerunt archā hanc: in qua saluatū ē uniuersū semen generationis electe in sublimē a terra ab oī terreneitate: & amore isēcto. **D**icit autē in sublimē: quia ad hāc puritatē & munditiam nulla pura creatura ascendit nec angeli: nec uirgines. **N**ā angeli habent mundiā in mente. **V**irgines enī & mente & carne: sed cum quadā utriusq; pfectione sup oēm creaturam eleuata est in sublimē.

Secundo fuit eleuata per excellentiam conuersationis designata in eleuatione rote: de qua **Ezechiel** primo. **A**pparuit rota una sup terram iuxta aīalia habēs quattuor facies & aspectus rotarū & opus earū quali uisio mans. **C**um eleuantur aīalia de terra: eleuantur simul & rote: spūs enī uite erat in rotis. **P**er illā quattuor aīalia intelligitur doctrina euāgelica: p illā rotā que habet quattuor facies recte intelligit uirgo maria que habet quattuor uirtutes secundū quas regit uita actiua in oīmoda conformitate ad perfectionē euāgelicā. **E**t qm̄ he uirtutes licet uniant in grā: distinguntur tam in opatiōe sua: ideo pluraliter subdidit q̄ rote eleuantur: quia uirtutes in ea fuerūt in summo pfectionis tā ad agendū: q̄ ad patiendū in tāta incomprehensibilitate hūano intellectui: ut merito dicat q̄ aspectus rotarū & opus earū quasi uirgo maris: unde inestimabiliter superauit omniem

obedientiam & actionem martyrum & confessorum. **N**ā in oībus fuit pondus difficultatis ad bonū: & punitatis ad malū. In gloriosa uero uirgine nullum fuit retardatiuum: ideo rota fuit uolubilis secundum omnem spiritus sancti nutum. **T**ertio per excellentiam contemplationis & hec designata fuit per eleuationem aquile: de qua **Iob. xxxix.** **N**unqd preceptū tuum eleuabat aquila: & i arduis ponet nidū suū? **Q**uō ista aquila sup oēs aues fuerit eleuata: & omnes quoscūq; upauerit sapia: requirere supra. **S**ic ergo uirgo gloriosa fuit tripliciter eleuata i merito. **H**anc triplicē excellentiam elegit inter exprimit spūs sanctus **Cant. vi.** **V**bi dī de uirgine.

Que est ista que p'greditur quasi aurora confurgēs in sanctificatione.

Pulchra ut luna in conuersatione

Electa ut sol in contemplatione

Terribilis ut castro: acies ordinata i oīum p'dictorū connexione. **S**ecdo principaliter eleuata in premio eleuatione gloriosa ad culmen dignitatis altissime: latissime: & firmissime ut sit regnū uirgis altū latū: & sempiternū. **Q**ue tria in eleuatione aquile magnitudinis diuine sedis: & montis imobilis figurantur. **P**ro primo dī. **E**leuata ē magnificētia tua sup celos. **S**ingularis dei magnificētia fuit uirgo gloriosa in cuius exaltatione plus magnificatur deus: & que sua humilatione deuotionum dilectione: & grāe actione: & oīum bonorū dei fruitione plus magnificat deū: q̄ oīs creatura alia si mul sumpta: unde merito dī: **E**leuata est super celos. i. sup angelos uniuersos. **Q**uia sicut filius dei sedet ad dexterā maiestatis in excelsis: **Hebr. p'mo.** tanto melior angelis effectus: quanto differentius pre illis nomen hereditauit. **Q**uod nomē est ut uere deus per gratiam unionis. **S**icut & mater iesu tanto melior est omnibus angelis: quanto pre oībus abūdat i dignitate maternitatis diuine. **P**ro. ii. dicitur secundi **Re. iii.** **Q**uomodo iurauit domus dauid sic faciam cum eo ut transferatur regnum de domo saul & eleuetur thronus eius super israel & super iudam adan usq; berfabee. **T**hronus iste in quo regescit & sedet dauid noster māfortis & uultu desiderabilis iesus: dei genitrix fuit que eleuata fuit ad latitudinem regni: ut de ea possit dici q̄ non solum dñatur a dan usq; berfabee: sed dñatur a mari gratie usq; ad mare glorie: & a flumine diuinorum influxuum usq; ad terminos orbis terrarū regnans supra omne creatū. **P**ro tertio dicitur **Esa. secundo.** **E**rit in nouissimis diebus preparatus mons domus domini in uertice montium: & eleuabitur super omnes colles. **M**ons iste in quo beneplacitum est deo habitare in eo: & de quo absisus est lapis sine manibus: est uirgo gloriosa de qua sine humano opere natus est christus iesus lapis angularis: qui repleuit uniuersam terram. **H**ic mons eleuatus est supra colles: quia altitudo uirginis ut est dictum: est sublimissima super summos. **E**t

latissima sup cūctos: & firmissima & inconcussa: ut non possit moueri stabilitas montis q̄diu durat firmitas lapidis. **N**ec regnum matris quandiu regnat iperū plis: dī enim dān. vii. potestas eius ptas eterna que non auferet: & regnū eius quod n̄ corrūpetur. **H**ec triplex conditio eleuationis uirginis in primo fuit simul **E**saie. vi. preuisa. **V**idi ait dñm sedentē super soliu: quia immobiliter regeuit super gloriosa uirginē mariā rōne dignitatis firmissime. **S**oliū inq̄ excelsū & eleuatū rōne dignitatis altissime: & plena erat oīs terra maiestatis eius rōne dignitatis latissime. **E**t idē decebat scdm **Ber.** quia nec in mūdo locus dignior fuit uirginali utero quo dei filiū maria suscepit. **N**ā in celo sublimior regali folio: quo mariā mane filius sublimauit. **T**ertio principaliter fuit gloriosa uirgo eleuata eleuatione fructuosa in patrociniū: dū residens in folio iuxta filiū militante ecclēsiā dirigit expediendo uia: protegit repellendo pugna: iringat ipetrando grām: ut i ipsa sit oīs grā uie & ueritatis & oīs spes uite & uirtutis. **E**cclē. xliii. **H**ec eleuatio fructuosa figurata fuit in figurā uirge: archē moſayce: & nebule. **P**ro pmo dī: **E**xo. xlii. **E**leua uirga tuā & extēde manū tuā super mare & diuide illud: ut gradiat filii iſrl in medio mari p siccū. uirga ista ad cuius eleuationē p paratur uia ppl'o dei: est gloriosa maria cuius patrociniū oīs amaritudo pene de ppl'o dulcoratur diuidit & siccatur: uñ **Ber.** **Q**uifq̄ intelligis te in huius seculi pſuuiio magis inter procillas & tempeſtates fluctuare q̄ ambulare: ne auertas oculos a fulgore huius sideris si non uis submergi pcellis. **S**i iacta- ris supbie undis &c. respice stellā: uoca mariā: ipsa nāq̄ est que dedit in mari uia: & inter fluctus semitam firmissimā. **P**ro secūdo dī numeri. x. **C**ū eleuaret archa dicebat moyses: **S**urge dñe dissipent inimici tui: & fugiat qui te oderūt a facie tua qm nāq̄ eleuata fuit uirgo gl'iosa ad celestia: imunita & dissipata fuit demonis potētia: ut p ipsa dicatur illud **E**cclē. xliii. **S**upboze & sublimiū colla uirtute calcaui. **P**ro tertio dī lob. xxxviii. **N**ūqd eleuabis i nebula uocem tuā: & ipetus aquarū opient te: uox eleuata i nebula est grā ipetrata p uirginis orationem ad quā sequit' impetus aquarū: q̄a p ipsam impetratur influentia grāe & remissio pccōrū: ideo dicitur **E**cclē. xlii. **M**edicina oīum i festinatōe nebule: hoc est in festina ascensione uirginis marie: quia oēs q̄ uolūt fūit picipes grē sue. **Ber.** **M**aria oībus omīa facta est: sapientibus & insipientibus copiosissima charitate debitorē se fecit: oībus misericordie sinū aperit: ut de plenitudine accipiat uniuersi. **P**redicta triplex efficacia uirginalis patrociniū designatur simul in electione nubis: de qua dicit **Numeri. x.** **E**leuata est nubes de tabernaculo federis. pfectiq̄ sunt filii israel per turmas suas. **N**ā de hac legitur. **E**xo. xlii. q̄ populum deducebat quātū ad primū: defendebat quātū ad secundū: obūbrabat quātū ad tertū. **N**ā aliquādo precedebat: aliqñ sequebat: aliqñ supefferebat. **S**ic ergo multiplex describit' uir-

ginis eleuatio: ut merito dicat'. Iesus electā eleuās.

Iesus dux laureatus. Cap. xxxix.

Qui sufficeret exprimere celestis cune solenitatē qm surrexit rex iesus festius & letus & decore regali laureatus: & totam commouit ciuitatem: ut oēs ciues celi occurrerent matri dei ascendenti. **N**ā tūc fuit cōpletum: quod scdm **Re. vi** de dauid est dictū. **A**dduxit archā dei cum gaudio & erant cū dauid septē chori uidelicet celestiu spīrituū: patriarcharū: ppharū: aploz qui transierant: martyz: cōfessorū: atq̄ uirginū: ut impleat in mē nra il lud. **E**cclē. xxiiii. **I**n plenitudine sanctorū detentio mea. **S**olēnitas imperialis o iubilus inexpressibilis qui non pōt exprimi: nec taceri: dū dauid & oīs iſrl deducunt in iubilo archā federis uirginē. s. gloriosam. **H**oc figuratū fuit. **Re. ii.** **V**bi dicitur q̄ surrexit rex salomon in occurſū mris sue & adorauit eā: uel scdm iosephū: & amplexatus est eam: positus: q̄ est thronus matri regis: & sedit ad dexteram eius ubi nota magnificā obuiationem. **M**urificā adorationem: altissimā sublimationē: & imediatuā cōiunctionem. **S**urrexit ergo ipse rex benedictus iesus sue dulcissime matri occurrens. **V**nde & quo ad hoc: sicut dicit **Ber.** hec assumptio aliquid habet excellentius filii dei ascensione: quo ad triūphalē occurſum: quia soli angeli iesu potuerunt occurrere filio: tñ matri ascendenti filius ipse iesus cū tota curia tā angeloz q̄ iustoz solēniter occurrens: eā euegit ad bte consistorium sessionis. **N**on solū autem iesus deus hō laureatus corpore glorificato: sed ipse rex deus trinitas potest dici sacratissime uirgini triūphaliter occumisse: non motu locali: sed cōplacētia fauorali: & glonificatione & influentia principali. **N**ā pater per quādā appropriationem occumit: amplexatur sponsā castissime dilectionis: singulārissime fecundationis: sollicitissime educationis: q̄ singulan munditia uirginitatis patri cōplacuit: cui & filiū suū unigenitū dedit: quē de castissimis suis uisceribus concepit & pepit: & diligentissime ipsū nutriuit: hanc ergo sponsā coram tota celesti curia pater amplexatur dulcissime: & recognoscit mēm unigeniti sui. **D**omū inquit **E**sa. in persona patris maiestatis mee glorificabo. **V**nde & ab ipso recipit fontalem fecunditatem ad oēs generādos electos & etiam ipsos angelos in gustu aliquo & gradu exipientie diuinorū. **E**t ex hoc habet a pte rōnem primatis & sublimitatis imperialis post filium super omne creatam naturam. **O**ccumit & ipse filius in diuinitate sua omnibus manifestans hanc eē uerissimā genitricem sui: que ipsum concepit: peperit & nutriuit: & fideliter sociauit in assumpta natura: & ideo filiali reuerentia ut matrem dignissimam eam dicitur adorasse. **O** bone iesu omnipotēs eterne deus: qd ē q̄ mulierē adoras? **A**doro inq̄: quia duo faciūt eā adorādā. s. **R**atio maternitatis: & meritum humilitatis. **N**ā & mīnitas in ea fuit singu-

laris & humilitas incomparabilis. **A**dotat ergo iesus matrem: non qualencunq; sed singularis sufficientie: singularis magnificentie: & singularis diligentie. Singularis inq; sufficientie: quia sine semine uiri sola ex spū sancto cōcepit. Singularis magnificentie: quia nulla preter ipsam deū genuit: nulla alia post partū uirgo permansit. Singularis diligentie: quia nūq; ulla mater tantū dilexit & tā sollicita pro filio suo fuit: imo nec oēs alie simul sup̄te. Sicut ergo in ipso cōceptu nullū habuit sociū. Sic in isto honore nullū hēbit confortiū. Et sicut in tā filiū nullā habuit parēita & in hoc honore nullā hēbit cōsimilē. Et sicut in precordiali sollicitudine nullā habuit compabilē. Ita & in gloria nullam habebit creaturā equalē. **V**terius hunc honorem requirit in uirgine mentū abyssalis hūilitatis: nā q; se humiliat exaltabit. Et quia in hūilitate nō habuit creaturā sūlēm: in exaltatione non hēbit confortem. **E**st enim triplex modus premiādi uirtutes. Primus est p euacuationē: ut in fide & spe: quibus euacuat: succedet uisio fidei: & tentio spei. **S**ecundus per cōpletionē: ut in charitate: & i pluribus uirtutibus cardinalibus: quibus addetur completio sine defectu. **T**ertius est p opationem. Sicut in paupertate & elurie luctu & humilitate: quibus deus promittit hec tria. **V**ide ergo quō in regina uirgine eius humilitas & diuina bonitas uidentē contendere. Maria se humiliat & solum deus eam exaltat. Maria nō se solū hūiliat sed i humilitate sub oī creatura se in abyssat: & deus nō solum eam exaltat: sed sup̄ oēm etiā āgelicā creaturā magnificat: & sublimis deus eam ut suā uenissimā matrē reuerenter adorat: & ad eā honore inestimabili corporaliter se inclināt. Errant ergo quicūq; querunt altū: nisi p hūilitatis pfundū cuius erroris ruina testis ē sup̄boge. **O** stupendū priuilegiū: & inaudite altitudinis fastigium: ut a muliere dei filius quodāmodo recognosce re uideatur suum esse hūanū. Quid nō debuit uirgini concedere: quā tantū uoluit honorare? Certe isto respectu honoris non respiceret dei filius millesies mille milia seraphi: & finities infinitos. Sed nec ipsi oēs insimul possent uere ipsum diligere: & uere ipso frui: ut filio uteri sui: hoc sūmo gradu iter gradus pure creature omēs sūmi seraphi in uirgine sublimantur: q; in quantum sunt idem q; uirgo i ipsa & per ipsam gustant diligunt: & fruuntur dei filio ut naturali ipso: filio ex iestabili dei dilectōe facto filio creature. Sicut autem hec lsa adorauit eā describit honorē q; dēf matri a filio. Ita lsa iosephi: ap̄lexatus est eā: pretēdit amorem qui debet ip̄i a sponso. Tūc enim btā uirgo quasi altera hester de tridinio feiag: i. de ecclesia militante adducta est p totā militiā celestis exercitus ad cubiculū assueri bti. f. & sūmi dei: ita ut illi cōueniat illud. ps. lxxii. Tenuisti manū dexterā meam &c. Quod fuit hodie uere cōpletū qñ oēs celestes hierarchie uiderunt eam ascēdentem: & delitiis diuinis amplexuū affluentem enixa sup̄ dilectū suum. Certe sibi soli & filio note

sunt in plenitudine delitie amplexuum mutuoꝝ: quem eūdem spm̄ filium habet & sp̄sū: licet possumus si uolumus sponsaliciū patri attribuere p appropriationē. Occurrit & ipse sp̄s factus recognosces fornacem sui amoris & officinā sue mire opacois. In qua & de qua fabricatū est corpus mūdissi mū dei filio: & noua infusa aīa: ambo simul tāq; humanā unam naturā integrā & perfectā in psona filii dei uniuit: ostendit sp̄s sanctus expresse oibus scis & electis: q; in hac officina: & p hanc fabnfecit quicquid i grā mīficū opatur: & q; i hac totū ignē uirtuose opationis recludit: quod unq; dare disposuit creature. Sic igitur tota trinitas uniformi & cōcordi uoluntate hanc inestimabilem uirginem ondit esse.

Suam sponsam incōicabilis charitatis
Celi reginam inattingibilis dignitatis
Mundi dñam īpticipabilis potestatis
Electorum omnium genitricem piā inexticabilis pietatis.

Omnium dei hostium conculcatrix: triūphalissimā insupabilis strenuitatis.

Omnīū thesaurorū celestīū dispensatricē largissimā p sue cōplacencia uoluntatis. Et hic est thronus q; positus ē a tota trinitate bñssima mīi regis iesu gloriosissime uirgini marie. Thronus inq; eburneus q; debet castitati: quē ipse salomon. iiii. Re. iiii. uane adornauit. Nā uirtuti p̄mittitur regnū celorū: Mat. th. xix. Sūt eunuchi qui se castrauerunt pp regnū celorū. Thronus etiā saphireus qui debet paupertati que celestia non terrena sectat. Sapphirus enī celestis est colons. Ezech. prio: quasi lapidis sapphiri similitudo throni. Paupertati etiā debet regnū celorū: Mat. th. v. Beati pauperes spū qm̄ &c. Thronus etiā soleus: q; debet humilitati: que abscondit & adūbrat omēm suam excellentiam. ps. lxxviii. Thronus eius sicut sol in conspectu meo. **H**is igitur scematibus uirgo maria pauper & humilis: i perpetuum coronata triumphat. Gaudent & letantur angeli quia uident reginam hodie primo in cūna celestīam & maiori federe coniunguntur hominibus: quia & si uidissent hominem deum in assumptione sublimatum nūq; tamen hominem purum omni alteri creature prepositum. Letatur & celestis cūna: quia post ingressum illius diuini corporis iesu: cum quo forsitan aliqua sanctorum glorificata corpora ascenderunt: nullum in decore regio preter uirginem uiderant ascendisse. Quilibet celicus ordo occurrit inueniens in uirgine aliquid speciale: tuncq; completum est quod scribitur luth. xiii. Occurrerunt omnes ad eam: a minori usq; ad maiorem & cetera. Et sic cūctis letantibus assistit regina a dextris filii: dum sedet ad dexteram regis. **H**ec est dextera misericordie: in qua placuit regine nostre regnare: ut possit miseris misericordif subuenire.

Astat ergo ad succurrendum contra tentatōes de uoluntis.

Astat ad intercedendum contra indignationem iudicis.

Astat ad excusandū defectū nostre infirmitatis.

Astat ad subueniendum accipiens pro nobis plenissime influxum diuinitatis. **Sed** astat uere regina.

Quia summi regis mater per generosam conceptionem.

Quia summi regis filia p generosam adoptionem.

Quia summi regis sponsa p gloriosam assumptionē

Sed astat in uestitu deaurato: qā in corpore glorificato: ex cuius splendore post filiū tota clarescit scitas padisi.

Patet ergo ex dictis supius quō triūphissime sibi occurrit: & quō eā sibi imediate locauit

Sed in sequenti uersiculo etiā plus patebit quō iocūdisime eā glorificauit: & potentissime coronauit: licet iam pateat ex predictis.

Iesus matrem glorificans. Cap.xl.

Quāntū dilectus iesus glorificauerit dulcissimā suā matrē: licet ex supradictis aliquatū clarescere uideat: tñ spūs scūs hoc declarat i Cantu. cū de eius gloria itroductis celestes spūs admirari ca. viii. **Q**ue ē ista que ascēdit de deserto delitis affluēs inixa sup dilectū suū ubi in ipsa admirant excellentiā psonalē: que tota fuit exēplū religionis. **Q**ue est ista: gloriā lingularē qua tota fuit pfectus deuotiōis: ascendit semp enī ascendebat dū uixit: magnificentiā uniuersalē qua ipsa fuit honor hūane cōditionis de deserto. **H**oc enī fuit miniscū de hūano genere a grā derelicto talē uirginē posse ascēdere. **O**pulentiā uirginalē quātū ad fructū subuentiōis p se & p filiis affluxit delitis: grām icōicabilē pp uinculū cōiunctionis: quia inixa sup dilectū suū. **S**up hanc nāq; secūdū Ber. inuitur mī illa felitior: & in aureo idinitorio diuine maiestatis incūbens: inter spōsū: imo filii sui brachia regebat. **Q**uāta dignitas q spālīs potētia initi sup illū quem āgelice prātes reuerētur aspiciere: hoc fuit maximū quod fecit angelos admirari. **N**ā uiderant eā ascendere i uita sua ad filiū charitate cōfortii. **N**ā sicut iesus sedet a dextris pīs in potioribus bonis pīs. **S**ic ista bñdicta uirgo in potioribus bōis filii sui iesu iuxta ipsum i throno sublimata cōsedet: hoc stupe dū pdigiū p mulier sic diuine glorie sociatur. **A**poc. xii. loā. describit dicēs. **M**ulier amicta sole: & luna sub pedibus eius: & in capite eius corona stellarū duodecim: ubi lo. dilectus huius mīs eā intuetur i speculū cōtēplatiōis: qā dicit eā hīe solarē amictū: lunare scabellū: & stellarū diadema. **C**ontēplaf ergo signū: quod recte fuit signū filii hoīs: qd hodie i celo appuit. **N**ā signū opit & claudit signatū. **E**t ipsa dei filiū opuit: & in utero suo clausit. **S**ignū etiā ducit in signati noticiā: & ipsa sup oēm creaturam ducit in filii sapiam. **E**xaltabo aut iesus p f. i. x. xlix. ad ppos signū meū. **S**olent astrologi dicere solē i medio meū īgredi nouū signū: un i medio

mensis augusti signat sol i uirgine. **S**ol etiā qñ est in signo i quo creatus ē magnos terre fecunditate facit effectus: propter quod: hodie fit nobis fecundissimus sol iustitie. **N**am moratur in uirgine in cuius utero ē creatus: un hoc signo apparēte i celo recipit peccator ueniā. **I**ustus grām: tentatus uictoriā: brūs leticiā: & tota trinitas gloriā. **I**n hoc signo uirginis astronomi xpiani clementiā: grām pscuerantiā: & gloriā specular: unde de signo clementie dī hester. v. q rex extendit uirgā aureā i signū demētie. **E**xtendere uirgā est magnificare uirginem gloriosā: un sicut hester osculata est uirgā & mutauit regis sniam: & ipetrauit p populo suo ueniā. **S**ic & hec. **D**e signo grē dī. **G**en. ix. **A**rcū meum ponā i nubibus &c. **D**e signo uictorie. i. Machab. vii. dato signo adiutorii a deo comiserūt iudei cū nichanore: & maiorē prem exercitus eius uulneribus debilē factam fugere cōpulerūt. **D**e signo glorie. **E**cclē. xlii. **L**una signū diei festi: luminare quod minuit in cōsumatione: & occultat aspectibus hoīum: & tñ est a sole illuatiissima: & tunc erat festum neomenie apud iudeos. **S**ic beatissima uirgo maria i assumptione ab oculis hoīum absconsa a tota bñissima trinitate dei formata: & filio dei cōiuncta festū nobis consecrauit. **S**ic ergo cū ioanne respice signū gloriose uirgis in speculū cōtēplationis. **R**espice secūdo sue dignitatis fastigium i solatiū nostre peregrinationis. **N**ā regine pcedentes ad nuptias ornant ad decentiā: honorant ad reuerentiā: & coronat ad gloriā. **S**ic & regina uirgo maria ornat sole: honorat lune suppeditiōe: coronat duodenano stelle: ubi sol sit sibi uestimentū luna tapetiū. **S**telles capitis ornamentū. **D**icitur aut ornata sole: nō solū ppter splendore diuinitatis in eius mēte: que eius menti sup oēm creaturā splēdu it nec solū q glia hoīs super oēm creaturā ornata fuit sicut ipsius dignissima genitrix qui uerus sol ē. **S**ed etiā quia splēdor glorie aīe excellentissime uirginis gloriificate resplendit. **S**icut **H**iero. de uirgine nō abnuat. **E**t **Aug.** argumētis astruit. **E**t bernardus indubitanter affirmat. **Aug.** media & rōnes sunt **M**undiciā eā uocat: quia expurgata fuit a carnis libidine: ergo a corporis putredine: quia iesu & gloriose uirginis matris marie una caro fuit. **S**ed xpūs corruptionem non uidit: ergo nec mater. **I**tem qā plenitudo gratie ipsam expurgauit a fomite: ergo a fomitis sequela que est inueneratio. **A**tē xpūs precepit matrem honorari: & suam matrē potuit ab opprobrio uermis defendere: ergo licet debuit facere quod decens fuit: & sibi honorabile. **I**tem quia xpūs uult q qui ei ministrat ipsum sequatur. **S**ed sicut angeli quia christo ministrant mente sequuntur ipsum in gloria anime ante diem iudicii. **S**ic enī uirgo gloriosa sibi plenissime ministrauit: & mente & corpore ipsum plene gloria secuta est in utroq;. **I**tem secundum **H**iero. **N**ō fuit possibile māriā n possidere plene gloriā eterne claritatis. **E**t scdm **Aug.** xii. sup gen. **E**t secundum ber. de diligendo

deum. Non est hoc plene possibile aie nisi resumpto corpore. Ergo ex utroque concluditur quod necesse est uirginem in gloria resurrexisse. Item secundum augustinum nullus dubitat quod iesus hoc potuit. Minus certe debet dubitare quod uoluit: quia hoc filiale reuerentia decuit. Item in integritate uirginitatis matris: plus potuit gratia quam natura: ergo & in corporis corruptione hoc debuit potuisse. Item quia nunquam corpus eius fecit iesus honorari in terris. Ex quo sequitur quod ipsum gloriose honorauit in celis. Certe superuacuum uidetur mihi ad hoc ratione probandum fidelibus laborare cum reuelationes certissime ab ipso iesu & eius matre sicut fidelibus suis fecit. Ipsa ergo uirgo maria est gloriosa in quadruplici de re designata in sole. Nos ergo filii imitemur eam in amictu solari: quantum ad
Decorum honestatis in gestu.
Splendorem ueritatis in intellectu
Feruorem charitatis in affectu
Virgorem operis in effectu.
 Sed honestas obtegatur per carnalitate ut non habeat decorum: ueritas edipsatur per cupiditatem ut non habeat splendorem. Chantas extinguitur per ociositatem ut non habeat feruorem. Strenuitas anihilatur per hypocrisisim & uanitatem: ut non habeat uigorem. In longum perit ista de duci quantum ad huius temporis malitiam: dum in deridiculis deturpatur uita: ad questum conuersa est scientia unde non curant nisi de seculis lucratiuis. In religiosis charitatis est tepida uel nulla: & operatio uel anihilata: uel hypocritalis & uana. Noie autem lune mutabilitas & sepe caduca & temporalia designant. Ois autem mutabilitas: uel est nature ut in creaturis: uel est fortunata in temporalibus bonis: uel culpe in peccatis: uel pene in miseris. Bene ergo luna sub pedibus uirginis esse describitur: quia ois natura uirginis potestati subternitur: & ab utraque ecclesia triumphante & militante pedes uirginis adorantur: ut de ea dici possit illud deuteronomio xxxiii. Ois sancti in manu eius sunt: & quod appropinquat pedibus eius accipient de doctrina illius. Noie etiam lune temporalia designant in quibus sepe eo quis fit deterior quo est ipsius abundantior. Idem est de honoribus huius uite: quia multi per dignitatis gradum accedentes ad deum ab ipso recedunt per uite demeritum: hanc lunam habuit uirgo sub pedibus calcando per uoluntariam paupertatem. Et hic est optimus modus possidendi omnia deuteronomio xi. Ois locus quem calcauerit pes uester: uester erit. Tercio habuit mutabilitatem culpe sub pedibus per perfectam gratiam: unde ois culpa cecidit sub pedibus uirginis: quia per cinctam fuit uirtute ad bellum. Quod pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis. Cantico vii. Quarto noie lune mutabilitas pene notatur in miseris: hanc uirginem habuit christus sub pedibus in resurrectione gloriosa: quando caligo ois miserie sub pedibus strata fuit: & ascendit super cherubim & uolauit. Tercio introducit uirgo coronata stellis. xii. Proverbia iii. Dabit capiti augmenta gratiarum: & corona indypta preget te: unum & ad coronam eam uocat cum sibi dicit: ueni de libano coronaberis. Non coronatur autem nisi qui legit

me certauit. Sed maria. xii. fortissima certamina habuit: de quibus felicissime triumphauit. In quolibet eorum accepit coronam gloriosam diuine similitudinis: **Esaie. lxii. Eris corona glorie in manu domini: & diadema in manu dei tui.** Coronam spei speciosam diuine similitudinis. **ps. xx. posuisti in capite eius coronam de lapide precioso.** Coronam luminosam diuine pulchritudinis. **Esaie. lxi. Gaudes gaudebo in domino: & exultabo in deo meo quia induit me uestimentis salutis & indumentis iustitie circumdedit me: quo ad utrumque stolam quasi sponsam decoratum coronam: quia respectu omnium inferiorum tenet uicem sponsi & uirilis presidentie & influentie fecundatiue.** Respectu autem iesu & totius trinitatis bene tenet uicem recipientis in summo singularissime sponse: propter quod subdit. **Et tamquam sponsa lam ornatam monilibus suis: licet autem ibi loanes uelit describere ecclesiam primitiuam que instar gloriose uirginis honestate: sapia: charitate: & uigore maiestatis iesu uestita erat sole iesu perfectionem euangelicam & lunam temporalium in figuralem corticem legis & mundanam prudentiam nocturnalem & ifrigidatiuam tenebat sub pedibus plenarie calcans spernens ac precellentiam. xii. Apostolorum habebat in suo capite tamquam in suo nucleo supremo: & in spiritualis mentis utero habens christum & totum corpus eius mysticum: clamabat tam gemitu suspirioque: quod sono predicationum: tam multo fortius hoc de uirgine plenius intelligi debent: que singulariter totum corpus mysticum simul cum uero christi corpore suo portauit in utero: & in continuis doloribus cordis sui assimilatis doloribus filii singulos pertuluit. Et in corona. xii. stellarum singulas attribuit uirgini tota corona. xii. apostolorum: quod eius meritis fuerunt electi: & post ruinam in christi morte in fide reformati: & per eius instructionem edocti: & per eius orationes & suspiria spiritu sancto repleti: unum & uirgini singulariter attribuitur tota per ipsos facta uictoria mundi: quia ipsa uirgo est singulariter illa ciuitas Apocalypsis electos omnes continens: in qua in typo. xii. apostolorum ponuntur. xii. preciosi lapides fundamenta: & similiter. xii. margarite ex quibus fiunt. xii. porte in typo. xii. euangelicorum uiros: per quos. xii. tribus israel conuertetur & denuo totus mundus: sicut infra dicitur. Quibus omnibus tamquam stellis. xii. uirgo preclarissima coronatur: quia tota illorum perfectio post filium sacratissime uirgi attribuitur & ab ea efficacissime generatur. In cuius signum initio. vi. & vii. status qui in francisco & eius plebe finaliter complebuntur: ut infra dicitur in sancte matris uirgis fundamentum ecclesie accepit: dum in loco sancte marie de portuicula statum euangelicum in utroque sexu per franciscum & claram perfectissime imitauerunt. Cui etiam ecclesie secunda die Augusti uirgo beatissima a filio suo obtinuit in celis & franciscus a papa in terris indulgentiam remissionis plenarie omnium peccatorum: uidetur ergo quod iocunde christus matrem glorificauit: & quod potentissime & triumphaliter coronauit.**

Merito glorificatione uirginis marie mſis dei dixerim fontē diuinitatis ieſu plenarie reſerātū. Ipla enī tantū accepit de dei gloria: q̄tū eſt pure creature donabile in eternū: & proportio nabiliter plus ei q̄ oībus aliis creaturis ſimul ſūptis eſt datum. Sicut enī ceteris in uia p partes dant grē. In maria autē ſe tota effudit grē plenitudo. Sic & in patria diuine glorie p̄cipatio quodāmo p partes datur: ſed maria tota diuinitatis penetrauit abyſſū: & quantū eſt poſſibile creature ſine pſonali uniōe luci illi increate eſt imerſa. Et ſi conſiderentur que dicta ſunt ſupra, maxime de occuſu trinitatis beate apparet q̄ ipſa p ſe inestimabiliter plus p̄cipat de gloria trinitatis b̄tē: q̄ oīs pura creatura alia ſiml ſūpta: quod ex hoc p̄bo euidenter. Nā firmiter tenet ecc̄ia q̄ ipſa eſt ſupra oēs ordines angelorū exalta: ac per hoc alius q̄ iſta ipſam ad ſedē luciferi aſſumeret: quia de hoībus oīum angelorū ruina ſuppletur. Sed nulli dubiū ē uere catholico & deuoto: qn̄ beata uirgo in hora qua fuit facta mater dei habuit plus de ſubſtantialitate grē q̄ unq̄ habuit aliqua creatura: uel ad minus iſtanus ē qui eam cuiusq̄ maximo non equaret. Quid ſuper hoc addidit capacitatis & plenitudinis per ſuperuentionem imenſurabilem ſpūs ſancti materne generationis inestimabilis amor? Sed quantū ſupaddit in gratia: tantū ſuperaddidit in gloria. Nihil ergo eſt grē uel glorie i creatura inferiori ſimul ſumpta: quod non ſit i ea multo p̄cellentius ſecūdū doctrinam dionyſi. q̄ oīa dona inferiorū p̄cellentius a ſuperioribus angelis habent: uult enim dionyſius q̄ oīa inferiorū ordinū dona in ſuperioribus ſint in tanta p̄cellentia: q̄ quaſi non eſt compatio: quin potius oēs ſuperiores ordines iſerioribus cōparant: ut circūferētia ad centrū. Quod ſi ita eſt cum uirgo glorioſa ſit ſupra oēm ordinē: ac per hoc faciat ordinē per ſe: qui nō patit̄ propter dignitatē incōicabilem multitudinem pſonarū: ſequitur q̄ ipſa ad oēs inferiores angelorū ordines & hoīum ſimul ſūptorū iproportionabiliter eſt prelata. Quicq̄ ergo ē glorie dei amoris & fruitionis in oī inferioris gloriſicata natura angelica q̄ hūana: multo p̄cellentius eſt in uirgine matre dei: & quātū gradus materni amoris & dignitatis requirit: tātum ſup oēs participat dei gloriam & fruitionē inestimabile ad quā nullus attingit etiam gradu multū inferiori. Nec hic attendas aliorū numeroſam multitudinē: quia hoc nihil facit ad rē maioritatis glorie ſubſtancialis: quia i ſpiritibus idē eſt maius quod melius: quin plus eſt de ſubſtanciali gloria in uno ſeraphi: q̄ ſi in infinitum per impoſſibile multiplicarentur ſecūdū numerū angeli inferioris ordinis. Nullus autē ordo eſt i celo qui tantū ſupet ordinē imediate ſibi coniunctū quātū materna dignitas & gloria uirginis dei matris ſupat ordinē ſeraphicū: & oē creaturam inferius.

Ad hanc intelligentiā pōt manuducere conſideratio graduū & capacitatū ſupiorū corporalium eccleſiaſticorū ordinū & huius uite iuriſdictionum.

Nā in corporalibus mundi uides q̄ ſuperiora continent quicquid cōtinent inferiora: & inestimabiliter plus. In ordinibus eccleſiaſticis uides: q̄ quid p̄nt ordines inferiores: pōt ſacerdos icōpabiliter plus. Sic episcopus ſuper ſacerdotes in iuriſdictionibus etiam temporalibus q̄ eccleſiaſticis uides quō ḡdātim ſe continent & ſuperant uſq̄ ad ſumū monarchiam. Sic & in iuriſdictione ſpūali proceditur uſq̄ ad ſummum papam. Sic & in gradibus glorie ſapientiffimus deus pleniffime ordinauit. Multa autē ad hoc ualentia dicta ſunt li. primo cum de filio dei ieſu per ſacratiffimam uirginem ageretur cōceptu.

In glorificatione ergo ſacratiffime uirginis marie matris dei facta eſt ultimata reſeratio fontalis diuinitatis ieſu: ut nūq̄ tantū debeat reſerari infra illam in oī creatura alia ſimul ſumpta. In abyſſum ergo gratie tue beatiffima uirgo abſorbe me paruulum tuum indignū & impiū impugnatores perfectionis filii tui & tue: & quia in te claudō hunc librum claudar & ego cum omnibus tuam paupertatem amantibus: & tuam gloriam expectantibus inter maternum tuum piiffimum ſinum: per illum amorem oī pure creature incōicabilem quem portasti ad filiū dei ieſum dulciſſimum filiū uteri tui: & ad totam beatiffimam trinitatem que ipſam in te incarnauit: cum qua uiuis & regnas poſt filium tuum: ſecunda imperio celi in ſecula ſeculorum Amen.

Benedictum & adoratum ſit nomē domini noſtri ieſu chriſti i celo & in terra: & in mari: & in omnibus abyſſis: quia per ipſum oīa facta ſūt Amen.

ExPLICIT liber quartus arboris uite crucifixe ieſu: fratris ubertini de caſali ordinis minorum.

*Almo dñi q̄m̄ p̄ro
in uirgine per aph*

[Faint, illegible text from the reverse side of the page, visible through the paper.]

[Faint, illegible text from the reverse side of the page, visible through the paper.]

